13-11-C-23

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
10 A
11
23. 8.
13 11 c 23

TRACTATVS
DE ARTE TESTANDI,
ET CAVTELIS VLTIMARVM VOLVNTATVM,

CLARISSIMI IVRISCONS. IOANNIS Dilecti Durantis Gualdenſis.

Cum quàmplurimis additionibus ipſiusmet Auctoris, necnon D. Pollucis eius Filij I.V.D.

Et cum Summarijs ad ſingulas Cautelas accommodatis; ac copioſiſs. Indice ſeorſum tum Cautelarum, tum materiarum, quæ ſparſim in ipſis Cautelis leguntur, recens ſumma fide recognitis.

CVM PRIVILEGIO PONT.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

BONONIAE,
Apud Societatem Typographiæ Bononien.
MDLXXIIII.
Curiæ Epiſc. & S. Inquiſit. conceſſu.

GREGORIVS PAPA XIII.

AD FVTVRAM REI MEMORIAM. *Dum nobis excellens Ciuitatis noſtræ* BONONIAE *conditio, eiusq; ciuium, & incolarum in omni virtutum genere, & præcipuè in liberalium diſciplinarum cognitione præſtantia, cuius nos ipſi certiſsimi teſtes ſumus, ante oculos obuerſatur, ac meritò eo nomine eam vrbem, vel apud exteros claram, & illuſtrem eſſe animaduertimus, facilè adducimur, illis non mediocriter fauere, qui ſtudioſorum vſui, dictæq; ciuitatis ornamento imprimendi artem magnis laboribus, & expēſis in ea inſtituere quærunt, eaq; in re perficienda neruos ſuos omnes intendunt. Cum itaq;, ſicut accepimus dilecti filij Quadraginta viri Reformatores ſtatus libertatis ciuitatis eiuſdem nonnullis Ciuibus, & Mercatoribus, qui ſe ad id conficiendum eorundem Quadraginta virorum precibus, & ſuaſionibus inducti paratos exhibuerant curam in dicta ciuitate artem impreſſoriam introducēdi, ad quoduis etiam inſignium librorum genus egregijs typis demandandum idoneam impoſuerint: illi verò omnes labores, & expenſas, aliaq; ad eam rem perficiendam neceſſaria in ſe receperint. Nos intelligentes quantum laboris dicti Ciues, & Mercatores ea in re ſuſcipiant, ac propterea illis conſulere, & Quadraginta viris pręfatis*

rem gratam facere cupientes, eorundemq; omnium, ac ciuitatis vniuerſę commodo, et vtilitati ſtudentes, ac volentes, quoad fieri poſsit, officinā ad imprimendum primo quoque tempore inſtruendam fœliciter, ac diligenter exerceri; & cū Ciues, & Mercatores præfati non paruam ad eam rem perficiendam pecuniæ vim conferant, neminem fructu laborum ſuorum fraudari, & eoſdē indemnes conſeruari vehementer optātes, eiſdē Ciuibus, & Mercatoribus, et pro eis Agētibus, vt opera omnia, & quaſcunq; alias res nouas hactenus non impreſſa in vulgus in poſterum ſucceſſiuis temporibus edenda, & per ipſos Mercatores, & Ciues, aut alios ab eis deputandos; illis tamen ab Inquiſitoribus dictę ciuitatis, aut aliis, ad quos ſpectat, prius examinatis prima vice imprimenda, per decem annos poſt eorundem operum, vel cuiuſlibet ipſorum impreſsionem, ne ab aliis quibuſcunq; ſub indicis de nouo adiecti, additionum, apoſtillarum, apendicum, aut commentariorum nomine, vel alio quouis prætextu, ſine ipſorum Ciuium, & Mercatorum præfatorū expreſſa licentia in ſcriptis ab eiſdem Ciuibus, et Mercatoribus obtenta imprimi, aut per ipſos, vel de eorū mandato per alios impreſſa vendi, ſeu in eorum officinis, vel aliàs in apothecis operū præfatorum libri venales proponi, prēterquā ab eiſdem Ciuibus, & Mercatoribus, aut de eorum mandato, vel pro eis Agentibus poſsint, aut valeant motu proprio, & ex certa ſcientia concedimus, & indulgemus. Omnibus verò,

&

& ſingulis Chriſti fidelibus in quacunque terrarum orbis parte exiſtētibus, præſertim Impreſſoribus, Typographis, & Bibliopolis in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub excommunicationis maioris, eo ipſo incurrenda pœna, à qua non niſi per Rom. Pontifices pro tempore, præterquàm in mortis articulo abſolui poſſint. In terris verò, & locis nobis, & Romanæ Eccleſiæ mediatè, vel immediatè ſubiectis, ſub eadem excõmunicationis ſententia, necnon mille ducatorum aurei, partī cameræ noſtræ Apoſtolicæ, partim ipſis Ciuibus, & Mercatoribus, & his, qui præſentibus noſtris litteris contrauentum fuiſſe ad notitiam deduxerint, applicandis, præter librorum omnium amiſsionem toties ipſo facto, & abſque aliqua declaratione, quoties contra id, quod per præſentes diſponitur, actum fuerit, incurrendis pœnis, ne intra dictos decē annos ab impreſsione dictorum nouorum operum, et cuiuſlibet eorum, aut aliarum rerum nouarū computādos, dicta opera eatenus non impreſſa, aut alias res nouas ſine eorundem Ciuium, & Mercatorum licentia, vt ſuperius narratur, obtinenda imprimere, ſeu ab ipſis Ciuibus, & Mercatoribus, & pro eis Agentibus impreſſa, vel imprimenda venalia habere, vel proponere audeant, vel præſumant, præſenti edicto prohibemus. Mandantes in virtute ſanctæ obedientiæ omnibus, & ſingulis Prouinciarum, Regnorum, ciuitatum, terrarum, & locorum Inquiſitoribus, cæteriſq́;, ad quos cura concedendi licentiam imprimē

di ſpectat, ne in quibuſuis orbis terrarum partibus opera in dicta ciuitate impreſſa de nouo imprimi contra harum litterarum noſtrarum ſeriem, & formam, aut non elapſo tempore in noſtra hac prohibitione appoſito, permittant, aut patiantur, aut imprimendi licentiam quoquo modo concedãt. Vniuerſis verò venerabilibus fratribus noſtris Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, eorumq́; in ſpiritualibus Vicarijs, ſeu Officialibus generalibus. In dominijs verò nobis mediatè, vel immediatè ſubiectis, etiam Legatis, Vicelegatis, Gubernatoribus, & alijs Officialibus, vt quoties pro parte dictorum Ciuium, & Mercatorum, vel pro eis Agentiũ, aut ab eis ius, et cauſam habentium fuerint requiſiti, eiſdem in premiſsis efficacis defenſionis præſidio aſsiſtentes faciant præmiſſa omnia, & ſingula contra inobedientes, & rebelles per cenſuras eccleſiaſticas, illas etiam ſæpius aggrauando, & alia iuris, & facti remedia opportuna exequi: inuocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſæcularis. Decernentes ex nunc irritum, & inane quicquid ſecus ſuper his à quoque quauis auctoritate ſciẽter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, necnon etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegijs quoque, indultis, & litteris Apoſtolicis quibuſuis perſonis, & locis in genere, vel in ſpecie ſub quibuſcunque tenoribus, & for-

mis,

mis, ac cum quibuſuis clauſulis, & decretis, etiam pa ri motu, & aliàs quomodolibet in cõtrarium conceſ- ſis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus, etiam ſi de illis, eorumq; totis tenoribus ſpecialis ſpecifica, & expreſſa, non autem per clauſulas generales idem importantes mẽtio, aut quæuis alia expreſſio habenda foret, tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum infererentur, præſentibus pro ſufficienter expreſſis habentes, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hac vi ce duntaxat ſpecialiter, & expreſſè derogamus, cæterisq; contrariis quibuſcunque. Quia verò difficilè admodũ eſſet præſentes litteras ad ſingula quæque loca deferri, volumus, et præſentium auctoritate decernimus, earum tranſumptis, vel exemplis etiam in ſingulis operibus impreſſis, eandem prorſus fidem tã in iudicio, quàm extra adhiberi, quæ præſentibus adhiberetur, ſi oſtenderentur, uel exhiberentur. Vt aũt in omnium, ad quos ſpectat, eædem litteræ notitiam perferantur, mandamus eaſdem in albo Prætoris, & aliјs locis, in quibus publica edicta Ciuitatis BONON. *publicantur, de more affigi, & affixas ſic vniuerſos, et ſingulos declaramus afficere, ac ſi eiſdem perſonaliter intimatæ eſſent. Datum Romæ apud S. Petrum ſub anulo Piſcatoris die* XII. *Nouemb.* MDLXXII. *Pontificatus Anno Primo.*

MO MO

ILLVSTRISS. AC REVER. D. D. PHILIPPO BONCOMPAGNO, S. R. E. CARDINALI S. SISTI Optimo, ac Religioſiſsimo.

Pollux Durantes, Gualdenſis. I. V. D. S. D.

VELLEM equidem, Illuſtriſsime, ac Reuerendiſs. Pater, vt leges æquè hominũ inſcitiæ ſuccurrerent, atq; eorum moribus medentur, quæ res maximam non admirationem modo, ſed indignitatem etiam afferre ſolet. Nam ſapientiſs. Viri legum inuentores prauos hominum corrigere mores, eorumq; libidinem coercere legibus potuerũt, inſcitiam non potuerunt, quæ turpitudinis in ſe plurimum habet, hominum autem generi non ſolùm damno, ſed exitio eſt. eam

verò

verò cum in plurimis,tum vel maximè in publicis ſcribis quos Tabelliones, atq; Notarios appellamus, inueniri nemo eſt qui neſciat, in quibus eo certè minus eſſe deberet, quo magis eorum vſus neceſſarius eſt. At hi adeo indocti, & inſipientes plerunq; ſunt, vt ſuorum animorum ſenſa (pace bonorum dixerim) explicare nequeũt nedum aliena, eorumq; inſcitia efficitur, vt dictorum conuentorumq; conſtantia, & veritas nulla ſit, qua ſublata quid eſſe inter homines boni, ſaluiq; poteſt? Rectè igitur dictum fuit, q̃ ex Notariorũ imperitia mundus deſtruitur. Quarè Io. Dilectũ parentem meum ſapienter ſanè feciſſe ipſe quamuis filius affirmare non dubitarim, qui rationem, docuit qua priſcorum formulæ de teſtamentis facillimè valeant, ego verò animaduertens eius hac de re opuſculũ cum vtile, tũ gratũ

etiam

etiam hominibus eſſe, cum pluribus in locis, & excuſſum ſit, & per omnium ferè manus verſetur: Illud nouis typis reformatum, ac per me intuitu. D. Mariocti Io. Bonelli nobilis Florentini, maximè auctum edere decreui, ſtatuiq́; me in hoc non induſtriæ modo, ſed pietatis quoq; laudem debere quærere, cum & parentis mei memoriam immortalitati commendare, & communi omnium vtilitati conſulere ſtudeam. Hæc verè à me publicæ vtilitatis cauſa excogitata, quamuis per ſe ipſa ab obtrectatoribus tuta fore mihi perſuaſerim, volui tamen nominis tui auctoritate ſuffulta in hominum manus peruenire, vt omnes intelligant me, ac domum meam vniuerſam in tuo eſſe ære, vt obtrectatores ipſi à maledictis abſtineant, ac vnà cum cæteris meum hunc laborem æqui, boniq́; faciant, ta-

lem

lem, tantumq́; patronum habere gratiſsimum Maximo Sāctiſsimoq́; D. N. GREGORIO XIII. quem omnes à Spiritu Sancto electum fatemur, Ponti ficemq́; talē habuiſſe omnes lætamur, & meritò. Quis enim in DEVM ea re ligione fuit, Sanctæq́; Ro. Eccl. adeo aſsiduus? quid dicam de eius vitæ inte gritate, ſummaq́; in omnes charitate? quid de domeſticarum rerum ordine, & publicarum adminiſtratione? quæ omnia, vt in terris ad hunc maximum dignitatis gradum, atq; ampliſsimum ipſum extulerunt, ſic apud DEVM æter nam ſedem ſibi paraſſe omnibus eſt exploratum, ad quam non quàmpri- mum, ſed multis poſt annis proficiſca tur, omnesq́; Reip. Chriſtianæ commo dis cupiunt, & exoptant. Tu verò Patrone maxime meum hunc laborem, meiq́; Genitoris opus, ac me denique

totum

totum ſuſcipe eo grato animo, quo ſu ſcipere promiſiſti. Idq; ſic habeto tuũ cum meis omnibus me fore ſemper, ex mea verò in te obſeruantia eum à me deſiderari præcipuè fructum, vt grata tibi ſint quæ facio, facturusq; ſim omnia. Vale Illuſtriſs. ac Reuerendiſs. D. & meæ ſeruitutis, eiusq; ſemper voluntatis ex animo tuo nunquam diſcedat memoria; meam enim tuorum erga me meritorum nulla vnquàm delebit obliuio.

IO. DILECTVS DVRANTES Gualdenſis Iuriſconſultus,

Ad Lectorem.

LIBRVM hunc inchoaturus poſt comparatam rerum ſiluam, ac remediorum copiam de modo compoſitionis non parum initio ambigebam cum antiquos, & poſteriores,ac recētes Iuriſconſultos inter ſe diſsidere,& ſequi diuerſa conſpicerem. Veteres nanq; ciuilis prudētiæ profeſſores latinis proprijsq; verbis,ac breuitate tā in reſponſis dādis, q̃ cōmentarijs conſcribendis vtebātur.Sed poſtquā labi Romanū cępit Imperiū, ſignificatione vocū deformata,& eloquij ſplēdore obruto Iuris interpretes multiplicibus,magniſq;voluminibus recti ſermonis modū ſeruare neſciētes, oēm orationis venuſtatē deleuere. Nouiſsimorū alij quāuis per bene latinè loqui potuiſſent perpendētes nō verbis leges,ſed rebus imponi à barbaro ſcribendi vſu recedere neglexerūt. Alij adamuſsim latinę linguę normā ſubſecuti ſunt,& hi locos,leges,libros, titulosq; ab eis citatos in librorū margine ſcriptitāt,ne cōtinuationē ſnīarū quodā quaſi offendiculo interrūpant. Quid igitur facerē,& ad quos imitādos me verterē dubitabā. Animaduertens tandē leges intelligentiā magis,q̃ verborū floſculos expoſcere, verbisq; popula-

popularibus vtendũ eſſe,vbi de generali,popula riq; negotio agitur,nõ exquiſitis,& elegãtibus, ſed cõibus,vſitatiſq; verbis ſcribere, locoſq; cõ nectere volui. Nã & priſcos Iuriſcõſultos id paſ ſim feciſſe cõperio . Planè longã,prolixamq; dicẽdi ſeriẽ adeo reſpui,vt conciſis ſuperuacaneis diſputationibus plus millies ĩ alibi repetitis, res factaq; maxima parte congeſtorũ ab auctoribus à me citatis,immenſi cãpi fructus vberrimos, in paruũ,& anguſtũ receptaculum cõcluſerim, exiſtimãs multò modeſtius, atq; cõmodius eſſe lectorẽ ad auctores ipſos reijcere, q̃ alienis onerari,& ab alijs aptè,congruẽterq; cumulata trãſcribere.Quin ẽt tanq̃ interlucator cõplura cautioribus his inſerta præciderim, cũ ea materiæ huic aliena,ſeu raro accidẽtia,& inutilia,vel ęquo,& bono aduerſa cognoſcerẽ. Nihil igitur nõ quotidianũ,nihil nõ frugiferũ,nihil non honeſtũ ac gute lectòr offendes.Perlege itaq; nã ſi oĩa,quę hoc libello cõtinentur mente cõplexus fueris, eorumq; vſum habueris, te apprimè cautũ fore polliceor in ea iuris parte , qua p extrema homĩnũ elogia hęreditates,& patrimonia deferuntur.

Caſtor Durantes Lectori.

Iam liber hic docti ſtudio Pollucis adauctus
Vberius lucem fundere cuiq; poteſt.
Sæpius hoc igitur timetur quiſquis agendum
Ad teſtamentum cautior eſſe cupit.

Tituli huius Libri.

DE his qui non habent factionem teſtamenti. fol. 1
De Teſtamentis ordinandis. 57
De Liberis inſtituendis, vel exhæredandis: 96
De Hæredibus inſtituendis. 156
De Subſtitutionibus, & hæreditatibus per fideicommiſſum delatis. 172
De Legatis. 282
De Tutore, & executore teſtamenti. fol. 416
De Varijs teſtatorum præceptis. 441
De Sepulturis. 470
De Mutatione teſtamenti. 478
De acquirenda, uel repudianda hæreditate: 503

DE ARTE TESTANDI ET CAVTELIS VLTIMARVM VOLVNTATVM

Clariſsimi Iuriſconſulti Io. Dilecti Durantis Gualdenſis, Liber.

Titvlvs Primvs.

De ijs qui non habent factionem teſtamenti.

Cavtela I.

Quo remedio vltima voluntas filij viuo patre, vires habeat.

SVMMARIVM.

1 FILIVSFAMILIAS *non poteſt facere teſtamentum.*
Peculium habentes caſtrenſe, uel quaſi caſtrenſe, poſſunt de eis teſtari.
2 *Emancipatio poteſt fieri authoritate cuiuſlibet iudicis.*
Notarius eſt iudex ordinarius, & exercet iuriſdictionem voluntariam.

3 *Filiusfamilias de conſenſu patris poteſt donare cauſa mortis.*

4 *Authoritatem ad vtilitatem propriam nemo accommodare poteſt.*

Conſenſum ad vtilitatem propriam ſicut authoritatem accommodare non poſſumus.

Authoritatem ſupplet iudex, pro eo qui non eſt habilis ad præſtandam authoritatem.

Donare cauſa mortis qua ratione poſsit filiusfa. qui non poteſt teſtari etiam conſenſu patris. (valet.

Donatio facta abſenti nemine pro eo acceptante non

Iudex ſupplet conſenſum eorum qui non poſſunt, aut ſine iuſta cauſa conſentire recuſant.

Conſenſus alteri præſtitus reuocabilis eſt per eum, cuius conſenſus ad actum requiritur.

5 *Clericus etiam in minoribus ordinibus conſtitutus, licèt ſit ſub patria poteſtate, poteſt teſtari.*

Clericus dicitur habere quaſi caſtrenſe peculiũ in aduentitijs.

Peculium clerico eſt quaſi caſtrenſe, quod alijs eſt aduentitium.

6 *Clericus habet fructus ſui peculij, & non pater.*

1 FILIVSFAMILIAS † non poteſt facere teſtamẽtum, l. qui in poteſtate. ff. de teſta. & patris cõſenſus non operatur ꝙ teſtamentum valeat l. teſtamẽti. ff. eod.

ff.eo.tit.c.licèt, de ſepul.lib. 6. vt latè per Alex. & alios Doctor. in l. ſenium.C.qui teſt.fac. poſ. Et licèt filijfa. caſtrenſe uel quaſi caſtrenſe peculium habentes, ſuper eo teſtamentum condere poſsint,l.fi.C.de inof. teſt.vt per Cor. cõſ. 85.iura dubia.col.3.lib.3.&Alex.cõſ.2.in cõſultatione,lib.6.in profectitijs tamẽ & aduentitijs teſtamentum facere nõ poterunt,l.fi.C.qui teſt. fac.poſſ.& ibi Doctor.& Cal.conſ.10.filiusfam. in tit.de teſt.Proinde filiaf.licèt nupta ſit,& traducta ad domum uiri,cum remaneat in poteſtate patris,l.ſi vxorẽ.C.de cond.inſer.nõ poteſt ſuper bonis maternis, vel ſuper dote facere teſtamentum,ut per Alex.conſ.17.viſis,lib.2. niſi ad pias cauſas,& patris cõſenſu,d.c.licèt.§. fi. & eſt communis opin.vt patet ex alleg.per Alexan. & alios Doct.in d. l. ſenium,& per Barb. in rub.de
2 teſt.fol.12. † Sed ut filius voluntate patris indiſtinctè diſponere poſsit de bonis maternis, & aduentitijs,remedium eſt, quòd pater emãcipatione filiũ liberet a ſua poteſtate,l.fi.C. de emã. libe. Et quia emancipatio non poteſt fieri ſine præſentia iudicis,ut in ea.l.dicitur, ſi fortè filius ęgrotet,& ad iudicem ire non poſsit,remedium eſt,quòd adhibeantur duo notarij,quorum alter emancipationem ſcribat, alter iudicis fungatur officio;nam emancipatio authoritate cuiuſuis iudicis fieri poteſt.§.pręterea,cum glo.Inſti.quib.

mod.ius pat.pot.ſol.& notarij ſunt iudices,glo. in l.1.ff.de iud.& in l.fin.C.ubi & apud quos, & exercent iuriſdictionem in volentes, ut per Bal. conſ.105.factum tale,col.2.lib.3. & poſt emancipationem factam validum erit teſtamentum filij,ut per Cor.conſ.259.viſo puncto,lib. 3. animaduertendum tamen eſt, ut emancipatio fiat ſimpliciter,& non ad effectum teſtandi tantùm, ſic enim facta emancipatio non ualeret, ut patet ex allegatis ab Alex. in l.1.§. in filiofa. ff. ad Trebell.& Dec. in l.ſenium,col. 2. C. qui teſta.
3 fac.poſſ. † Secundum remedium eſt,quòd filiusfam. conſentiente patre diſponat donando cauſa mortis; nam poteſt filiusf. permittente patre donare cauſa mortis,l.tā is.§.fi.de do.cau.mort. ut per Cuma.conſ.190.filiusf.& Fed.de Se. cōſ. 394.habuiſtis.& Alex.conſ. 53. in cauſa & lite, col.2.lib.3.nā partē capit donatio cauſa mortis à natura contractus,glo.in l.2.ff.de dot.prælег. partem quoque capit à natura vltimæ voluntatis,l.fi.C.de do.cau.mor. & cum filiusf.nec teſtamentū nec codicillos facere poſsit,ēt cōſentiēte patre,l.2.ff.de leg.1.cōtrahēdo autē liberè poſſit obligari,l.tā ex cōtractib.ff. de iud. cōſtitutū eſt,ut filiusf. nō poſsit liberè diſponere ſine cōſenſu patris donādo cauſa mortis;& cōſenſu patris poſsit ita donare, cū & cōtrahere poſsit; & mediam quādā viā prudentiſsimi iuris authores ſecuti

ſecuti ſunt, argu. l. antiqui, cũ ibi no. ff. ſi pars hę. pet. vt per Soc. in d. l. 2. ex his patet nõ eſſe neceſſarium remedium, quod colligitur ex dictis Bal. in conſ. 456. quæritur, lib. 2. ubi docet poſſe filiũſa. conſentiente patre donare cau. mor. non promittendo, ſed permittẽdo rem accipere propria authoritate, ut donatarius habeat retẽtionem; nam poteſt filiusfa. conſenſu patris donare cauſa mortis, etiam promittẽdo, ut ipſe quoque Bald. affirmat, conſ. 496. pone quòd filius, lib. 5. & ignorandũ non eſt, ꝙ pater qui cõſenſit filio donanti cauſa mortis, poteſt conſenſum reuocare, quatenus filius donauerit rem patris; ſed remediũ eſt contra hoc, qđ pater donatario, uel notario ſtipulanti nõe donatarij, promittat talẽ conſenſum non reuocare ſecundũ, Bar. in l. 2. §. ſi
4 verò pater, in fin. ff. de donat. † Non tamen poteſt filiusfa. donare cauſa mortis ipſi patri, cuius conſenſus requiritur, glo. & Bart. in l. 1. ff. de aut. & eſt communis opi. vt dicit Cor. conſ. 294. eleganter, lib. 1. & Deci. conſ. 279. placet, col. 2. quàmuis Ful. conſ. 88. viſis ſuperius, & alij quidam contrariam opi. ſequantur, ut per Alex. cõſ. 106. quo ad præſens, lib. 1. & per Deci. d. conſ. 279. ſed ut filiusf. etiam ipſi patri donare poſsit cauſa mortis, remedium eſt, ꝙ filius patri donet cum authoritate iudicis, argu. l. ſi furioſi. C. de nupt. & ibi hoc tenet Bal. & Alex. in l. 1. §. fuit

quæſitum, col. 3. ff. ad Trebell. & ſi filius donet cauſa mortis extraneo,conſentiēte patre,ne pater conſenſum ſuum reuocare poſsit,remedium eſt,quòd pater dum conſenſum præſtat notario ſtipulanti pro his, quorum intereſt, promittat conſenſum non reuocare;& talis cautela neceſſaria eſt,quando filius donaret res,in quibus pater ius haberet,ut per Bart.in l.2.§.ſi verò, in fin. ff. de donat. & ſi filiusfa.habeat patrem & auum, neceſſarius erit cōſenſus aui,arg.l.fin.C. de leg. tut.Oportet autem quòd notarius in huiuſmodi donatione ſtipuletur pro abſentibus; nam nemine ſtipulante,uel donationem acceptante, donatio non ualeret,glo.& Doct. in l. illud. C. de ſacroſanc.eccleſ.& donatio ēt cauſa mortis deſiderat pactum ſaltem nudū,glo. not.in l.cum pater.§.Męuio.ff.de leg.2.Bal.in conſ.248. an cęcus, lib. 5.& ideò forte donatio valet quò ad præſentes,arg.l.qui patitur.ff. manda. & hoc ſentit Bal.in l.eam quā,nu.13. C.de fideicom. Dec. tamen in conſ. 245.in cauſa quæ,col.ult. cōcludit non valere donationem cauſa mortis ēt quò ad præſentes,ſi expreſsè non acceptent ipſi, vel alius pro eis,quia aliud eſt pactum, aliud pollicitatio,l.pactum.ff.de pollicit. at ſi notarius ſtipuletur, vires habet donatio, nam dubium non eſt notariū poſſe pro abſentibus ſtipulari, l.non aliter.ff.de adopt.l.3. ff.rem pup. ſal. for.

cum

cum ibi no.per Doc.& remedium hoc compro-
batur ex dictis per Cor. cōſ. 129. videtur prima
facie,lib.2.& per Soci.conſ. 172.multum abun-
dè,col.3.lib.2.& conſ.125. non inſiſtēdo,lib. 3.
& per ea quæ ibi refert, patet conſenſum patris
poſſe præſtari etiam ex interuallo,& per epiſto-
5 lam. † Sed ſi filiusfa. peregrè profecturus de bo
nis maternis, vel alijs diſponere uelit: & pater
nolit ei præſtare conſenſum, vt ſine conſenſu pa
tris filius poſsit diſponere de rebus ſuis teſtan-
do uel mortis cauſa donando,remediū eſt,quòd
filius fiat clericus,minores ſaltem ordines ſuſci-
piendo;nam clerici omnes poſſunt facere teſta-
mentum,etiam ſi filijfa. ſint, quia peculium etiā
aduentitium clerico eſt quaſi caſtrenſe, Auth.
p̄sbyteros.C.de epiſ.& cler. Barth.Veron. caut.
113.filiusfa.& confirmatur remedium hoc ex di
ctis per Imol. & Abb. in c. quia nos, de teſta. &
per Iaſ. in l.filiæ licèt.C.de colla.& Soci. in reg.
153.fal.5.ubi hoc dicit habere locum etiam in
clericis primæ tōſurę tantū, & eſt hoc mirabile
dictū,ut dicit Barb.in d.c.quia nos,col.1.ex hoc
6 enim ſequit̄,ut ibi concludit Barba.† quod ſi fi-
lius eſt clericus in minoribus ordinibus conſti-
tutus,licèt ſub patria poteſtate remaneat,c.ſi an
num,de iudic.lib.6.Rot.deciſio.178.emancipa-
tio, in no. tamen pater non habet uſumfructum
in eius bonis vndecunque quæſitis; & per hoc

limitatur.l.1. C. de bon. mat. & l.cum oportet. C.de bo.quæ libe. & ſequitur Iaſ. in l. patre furioſo,col.ult.ff.de his qui ſunt ſui uel alie.iur.

CAVTELA II.

Quo remedio poſsit diſponere mulier de rebus ſuis ſine conſenſu conſanguineorum: vbi lex municipalis mulieres teſtari ſine illorum conſenſu prohibet.

SVMARIVM.

1 *Statutum quòd mulier teſtari non poſsit ſine conſenſu propinquorum non valet.*

2 *Statuto diſponente quòd mulier teſtamentum facere non poſsit ſine conſenſu propinquorum, poteſt mulier facere teſtamentum ad pias cauſas.*

3 *Iudex ſupplet conſenſum eorum, qui non poſſunt, aut ſine iuſta cauſa conſentire recuſant, & nu. 5.*

4 *Conſenſum ad utilitatem propriam ſicut authoritatē accommodare non poſſumus.*

6 *Proteſtatio ius conſeruat.*

7 *Donatio cauſa mortis poteſt fieri ab eo, qui lege municipali non poteſt teſtari.*

Teſtamentum prohibitus facere poteſt donare cauſa mortis.

VALET ſtatutū diſponēs mulierē nō poſſe fa-
1 cere teſtamētū † ſine cōſenſu propinquorū: ut per

ut p Pet.de Anc.conſ.25.uideretur,& Cal.conſ. 20.in tit.de conſti.& ita contra Paul.de Caſt. & Alex.ibi, & conſil. 106.quoad præſens,lib.1.& conſi.155.uiſis,colum.2.lib.2.concludit Iaſ.in l.ex facto.ff.de uulg.& pup. nec obſtat quòd ſit contra bonos mores adimere cuiquàm liberè facultatem teſtandi.l.cum duobus.§. idem reſpondit.ff.pro ſoc. l. ſtipulatio hoc modo concepta, ff.de uerb.oblig.nam obiectio hæc procedit,ubi in actu uerſaretur turpitudo, nam ſi actus non continet turpitudinem, ualet ſtatutum, ut per Bar.in l.omnes populi,col.9. ff.de iuſt.& iur. ꝑterea ad iudicandum, an quid ſit contra bonos mores,inſpicitur locus ubi iudicari debet l.item apud Labeonem, in uer. aduerſus bonos mores ciuitatis.ff.de iniur.& facultas libera teſtãdi à iure ciuili introducta uidetur.l.1.C.de ſacroſ. eccleſ.quare per ſtatutum mutari poteſt.§.fi. inſtitu.de iur.nat.gent.& ciuil.ita reſpondet Dec. in l.pactũ quod dotali.C.de pact.ubi poſt Ang. tenet ualere ſtatutũ,& in l.nec ex prætorio. uer. ſed poteſt reſponderi.ff.de reg. iur. & comprobatur opinio hæc authoritate Bar.Saly. & Iaſ. in l.cunctos populos.C.de ſum trin.& Bald.in l.1. C.und.uir & ux. & conſil. 139. ſtatuto,lib. 5.& conſi.418.ſuper primo puncto, lib.4. & conſil. 93.ſuper dictis, lib.2.Cor.cõſi.241.de duobus, lib.2.& conſi.154.licet in themate,lib.3.& cõſ.

242.

242.circa primum,lib.4.Alex.conſi. 65. quoniã omne, lib. 6. & eſt communis opinio, ut refert Alex.in l.ſi non ſpeciali.C. de teſta. quare nõ cures de Io.de Arnono,qui dixit opinionem Paul. de Caſt.cõmuniter teneri, ut patet in ſuis epit. epiſt.16.quia hic caſus,quod ſanè procedit, niſi ſtatutum factum ſit in fraudem alicuius mulieris particularis,ut per Deci.per conſi.361. omiſſa longa,col.1.Et ſi propinqui, uel alij, quorum conſenſus requiritur,mulieri teſtamentum face-
2 re uolenti,conſentire recuſent,remediũ eſt † ꝙ mulier aliquem pium locum hæredem faciat, & ab eo perſonis,ad quas ſua bona peruenire uelit, legando relinquat,& ualebit teſtamentum, etiã quo ad legata nõ ad pias cauſas facta,ut per Bal. in l.generali.C.de ſacroſan.eccl.& Abb.in c. relatũ.1.col.2.de teſta.& Alexan.conſi. 105. uiſo ac diligenter,col.3.lib.4.faciũt dicta per Barba. d.c. relatum, colum. 9. & 10.ubi refert eſſe ad piam cauſam etiam teſtamentum, in quo hæres inſtituatur pauper conſanguineus pro anima teſtatoris,per glo.in cap. 2.in uerbo, decreuerit, de ſepul.uel in quo inſtituãtur miſerabiles perſonæ,ut moniales,pupilli,uiduæ,puellę maritandæ,mulieres malæ uitæ: ut redeant ad bonã frugem, & aliæ perſonæ, ibi per eum enumeratæ.
3 † Secundum remedium eſt,quòd iudex propinquis ſine iuſta cauſa conſentire nolentibus authoritatem

thoritatem ſuam interponat, quæ ſufficiet loco cõſenſus propinquorum,arg.l. ſi cum dotem. §. eo autem tempore.ff.ſolu.mat.& ibi no. Bart. & cæteri Doct.& Bal.in l.uiduæ.C.de nup. Saly. in l.dudum,in fin.C.de contrah.empt.& Cor. cõſi. 242.circa primum,col.2.lib.4.& approbante iudice ſufficiet etiam remotiorum propinquorum conſenſus,quando proximiores conſenſum de-
4 negant,ut per Bald.in d.l.uiduæ. † Et ſi mulier uellet ipſis propinquis, quorum conſenſus deſideratur in teſtamento mulieris, ſua bona relinquere, propinqui ad utilitatem propriam conſenſum accommodare non poſſent, per not. per glo.& Bar.in l.1.ff.de auth.tut.& Bar.in l.frater à fratre,col.12.uer.tertiò quæro.ff.de cond.indeb. cum allegatis per Soc.conſil. 172.multum abundè,& per Corn.conſi.294.eleganter,lib. 1. & eſt communis opinio,ut dicit Dec.conſ.612. concluſionem,in fi.contra Bald.qui in contraria fuit in l.1.C.unde uir,& conſ. 6. hæc eſt copia, lib.2.ſed ut diſpoſitio facta ad commodum eius qui conſenſum adhibere debet non ſit inutilis, remedium eſt,ꝙ ante teſtamentum mulieri accommodetur conſenſus in genere, ad faciendũ teſtamentum arbitrio ſuo,non autem in ipſo teſtamento,ut probatur ex his quæ refert Alex. in l.1.§.fuit quæſitum.ff.ad Trebel. & per Cor. d. conſi.242.col.2.eſt tamen neceſſe poſt talẽ conſenſum

ſenſum teſtamentum fieri ex interuallo, ut per Dec.conſ.245.in cauſa,& cōſ.279.placet mihi,
5 col.ult. † Item remedium eſt, quòd iudex ſuppleat defectum conſenſus propinquorũ ſua pręſentia & authoritate, quod poteſt facere iudex, vbicunque aliquorum cōſenſus ad actum requiritur, ſi illi ſint inhabiles ad conſentiendum, ut per Bal.in l.ſi furioſi,per illum text.C. de nup.& in l.bonorum,ubi etiam alij Doct. C. qui admit. & per Alexan.in d.§.fuit quæſitum, Corn.d.cōſ. 242.& ſequitur Soci.conſi.87.in præſenti, col. 2.lib.1.eſt & alia cautela,uidelicet,quòd mulier faciat teſtamentum extra territoriũ,in loco ubi non ſit tale ſtatutum, argu.l.2.C. quemad. teſt. ape.Bar.in l.1.col.6.uer.circa ſecundum. C. de ſum.tri.& fid.cath.& trahetur teſtamentũ ad bona ubi quæſita,ut ibi per Bar.& alios Doct. quãuis Bar.ſibi contrarius aliud ſenſerit in l. ſi arro-
6 gator,col.6.ff.de adopt.† Et ne conſentiens mulieri facienti teſtamentũ ſibi præiudicet, ſi fortè ius aliquod haberet in rebus à teſtatrice alteri relictis,ſit cautus,ut proteſtetur ſe conſentire citra aliquod præiudiciũ ſui iuris quæſiti,uel quęrendi.l.ſi debitor.§.ſi in uenditione.ff.quib. mo. pign.uel hypo.ſol.Bar.in l.cũ quis decedens. ff. de leg.3.& Soc.conſ.189.uiſo,& cōſ.230.uiſo.
7 † Quartum remediũ eſt, quod mulier diſponat donando cauſa mortis: poteſt enim mulier ita

diſponere,

diſponere, quia prohibitus facere teſtamentum non intelligitur prohibitus donare cauſa mortis.l.tã is.§.fi.ff. de do.cauſ.mor.ut per Dec. cõſ. 196.in caſu propoſito,fac.no.per Bal.cõſi.298. quęritur,lib.2.& per hoc legi fraus fieri non intelligitur,ut per Dec.d.conſ.196. in fin. quamuis idem ſibi cõtrarius aliud ſenſerit in l.qui diſcretis,col.ult.C.qui teſta.fac.poſ.hoc tamẽ non 1
procederet,ſi ſtatutum prohiberet mulieres etiã cõtrahere ſine cõſenſu cõſanguineorũ, ut patet ex allegatis per Alex.& Soci.in l.2.ff.de leg.1.

Cautela III.

Quibus remedijs poſſit clericus diſponere de rebus pertinentibus ad eccleſiam.

SVMMARIVM.

1 *Clericus de fructibus beneficij & rebus eccleſiæ non poteſt teſtari.*

2 *Clericus debet erogare quod ſupereſt in pauperes.*

3 *Clericus poteſt inter uiuos moderatè donare.*

4 *Cardinalibus ſine licẽtia Papæ de bonis patrimonialibus licet facere teſtamentum.*

Papa poteſt dare clerico facultatem teſtandi de rebus eccleſiæ.

5 *Clericus poteſt teſtari de rebus eccleſiæ permittente ſummo pontifice.*

Clericus

Clericus etiam in teſtamento poteſt relinquere in remunerationem ſeruitiorum.

6 *Fructus quomodò diuidantur inter hæredes clerici defuncti, & ſucceſſorem eius in beneficio.*

CLERICVS de fructibus beneficij, uel de rebus alijs ex fructibus eccleſiæ, uel intuitu

1 eccleſiæ acquiſitis † non poteſt teſtando diſponere: quia in morte vſuario comparatur, glo. in c. præſenti, de off. ordi. lib. 6. & per Bal. conſi. 80. ad euidentiam, lib. 5. & ſecundùm ueriorem opinionem procedit hoc, etiam ſi clericus ſimplex beneficium ſine adminiſtratione habeat, ut tenẽt Abb. in rep. c. cum eſſes, col. 7. de teſta. & Gemi. in d. c. præſenti, & alij relati per Barba. in c. fina. de pec. cle. & rationabilis eſt hæc ſententia, quia clericus ex redditibus ſui beneficij eccleſiaſtici, ultra honeſtũ victum ſibi quicquam attribuere

2 non poteſt, c. epiſcopus. 12. q. 1. † Et quicquid ſupereſt, erogandum eſt in alimoniam pauperum, c. quoniam quicquid, 16. q. 1. c. aurum, 12. q. 2. & ſi ex fructibus eccleſiæ clericus ſibi uel ſuis emerit prędium, hoc ad eccleſiam pertinet, & ab illa ut domina poterit uendicari, glo. in c. Apoſtolicos, 12. q. 2. Doct. in c. inquirẽdum, de pec. cler. ſed ut clericus poſsit de redditibus & alijs bonis mobilibus eccleſię diſponere in pauperes, amicos, & egentes cõſanguineos, remedium eſt,

quòd

quòd ea quæ in teſtamento eis relinquere deſtinabat, viuens donet & tradat ut colligitur ex relatis à Soci. in conſil.91.caſus, colum. 5. lib. 3.
3 † Poteſt enim clericus & prælatus de bonis mobilibus & redditibus eccleſiæ inter viuos moderatè donare, c.cæterũ, ubi Abb.de dona. l. uiuus, ff.ſi quid in fraud.patro.& clericus prælatuſquè, de rebus eccleſiæ tenetur potius ſubuenire conſanguineis, quàm extraneis ſi indigeant, c.nõ ſatis.86.diſtinctio.c.quieſcamus, cum gloſ.42.diſtinctio.glo.in c. omnino.31.diſtinctio. Abb.in c.1.de coha.cler.& mulie.Doct.in c. non liceat, 12.q.2.Barb.in cap.ad hæc, colum.1.& 2.de teſtamen.& Lud.Bol.poſt conſi.Ioan.de Ana.87. circa dubium, Secundum remediũ eſt, quod clericus à ſummo pontifice impetret priuilegium teſtandi & diſponẽdi de huiuſmodi rebus, quod Papa ex cauſa concedere poteſt, cum ad Papam uniuerſarum eccleſiarum plena diſpoſitio pertineat, c.licet, de præb.lib.6.cle.1.ut lit.pen.iũcta l.ſi quando .C.de inoffic.teſt.& l.ſi mutus.ff. eo. tit.ut per Abb.in d.c.cum eſſes, & per Alexan.& Iaſ.in l.ut militibus.C.de teſt.mi. & Alex. conſi. 15.reuerendiſsime, lib.2.Soc.conſi. 13. præſens conſultatio.Bella.conſi.2.ſuper medietate, col. penul.& ult.& eſt com.opi.ut dicit Dec. conſil. 157.quæritur de expenſis, ideò ſecũdùm Doct. relatos per Iaſ.in Auth.ingreſsi.C.de ſacr. eccl.

Cardi-

Cardinales ex priuilegio Papę poſſunt facere teſtamentum de bonis quæſitis occaſione cardinalatus,& fac.no.per Caccial.in tra.de penſi.q. 19. in fi.& Nic.de Vbal.in tract.de ſucceſſ.ab inteſt. in ſecundo genere clericorum.q. 6. uer. non ob ſtant motiua,quod tamen procedit tantũ in bonis mobilibus non precioſis,ſecundùm Barba.in d.c.cum in officijs,colum.pen.de teſta.& prædicta intellige uera eſſe,quando Papa moueretur ex iuſta cauſa ad concedendum clerico facultatem teſtandi,ut per Abb.in d.c.cum eſſes, quem refert & ſequitur Fely.in c.conſtitutus, colum. antepenul.in uer.dominium,de reſcrip.& Barb. in d.c. cum in officijs, col.6.cum alleg. per eum ibi,& iuſta cauſa eſſet, ſi clericus ſuis pauperibus conſanguineis ſubuenire uellet, nã ideo bona eccleſiarum comparata ſunt, ut ex eorum fructibus pauperum inopiæ ſuccurratur, c.uidẽtes, 12.q.1.fac.no.per Abb.in d.c.1.licèt Alex. contrarium ſenſerit in cõſi.101.ſuper primo dubio, col.1.lib.7.arg.cle.1.ut lit.pend.& c.2.de præb. lib.6.ſed ad ea poteſt reſponderi per c. nõ liceat Papæ,& ibi per Alexand.12.q.2. & notandũ eſt quòd priuilegium teſtandi ſemper cardinalibus neceſſarium eſt,etiam quò ad bona patrimonialia,ſecũdùm Hoſt.in ſum.de pœn. §.confitendũ, uer.cum cardinalis,tu autem quantum ad patrimonialia,& alia bona non pertinentia ad eccle-

ſiam

4 ſiam contrarium teneas, † quia uerius eſt cardinales de bonis proprijs liberè poſſe teſtari, ut patet ex alleg.per Barba.in tra.de præſt.Card. par. 1.q.3.& Cardi.de Iacoba.in tract.de concil. lib. 1.art.12.fac.33.& Soci.d.conſi.91.primò circa
5 ſecundum.† Tertium remedium eſt,quòd clericus relinquēs alicui benemerito fructus uel mobilia eccleſiæ,dicat ſe relinquere pro remuneratione ſeruitiorum: poteſt enim clericus in remunerationem relinquere de bonis eccleſiæ,c.relatum,2.& ibi Canon. de teſta.& per Barb. in d.c. cum in officijs,col.3.notandum tamen eſt,quòd de meritis & obſequijs non credit̃ aſſertioni teſtatoris,ſed ea probari oportet, l. ſi forte. ff. de caſtr.pecu.no.per gl.& Doct.in l. ſi donatione, C.de colla.ut autem uerbis teſtatoris concurrentibus aliquibus pręſumptionibus fides adhibeat,
6 remediũ eſt,quòd teſtator ſpecialiter exprimat merita,ſecundùm Bald.in l.fin. ff.de exer.acti.& cautius eſt,quòd iureiurando teſtator affirmet ſe illa recepiſſe,per not.per Bald.in d. l.ſi donatione,iunctis dictis Saly.in l.ſi mater.C. de contrahen.emp.& Alex.conſi.18. conſideratis, lib. 3.quos ſequitur Dec.in d.l.ſi donatione,col um. 5.& 6. quomodò autē fiat diuiſio fructuum inter hæredem clerici mortui & eccleſiam, quādo clericus non potuit de fructibus teſtari, ponit Bald.conſi.313.præmittendum,lib. 2. ubi inter

cætera dicit,in dubio præſumendum eſſe clericũ fructus eccleſiæ conſumpſiſſe, & non proprios, arg.c.cum ſecũdùm,de præb. alibi dicit hoc eſſe temperandum arbitrio boni uiri, d.conſil.80.& conuenit ante omnia in tali computatione detrahi ex redditibus eccleſiæ neceſſaria ad uictũ clerici,& his deductis habenda eſt conſideratio quãtitatis reſidui redditũum eccleſiæ, & fructuũ patrimonij,& pro modo quantitatis fieri debet diſtributio,& hęc eſt communis opinio,ut patet ex relatis à Soc.in conſ.91.caſus ſuper quo, col. 4.lib.3.

CAVTELA IIII.

Quo remedio monachus poſsit facere teſtamentum.

SVMMARIVM.

1 *Monachus non poteſt facere teſtamentum.*
2 *Papa poteſt donare monacho facultatem teſtandi.*

MONACHVS teſtamentum facere nõ poteſt,Auth.ingreſsi.C.de ſacroſanct.eccle.
1 † Sed vt monachus de bonis ex ſua profeſsione delatis ad monaſterium,vel ſua opera acquiſitis poſsit facere teſtamentum, & ſuos conſanguineos paupertate oppreſſos ſubleuare, remediũ eſt, ꝙ monachus à Papa impetret facultatẽ teſtandi

2 ſtandi & diſponendi de huiuſmodi bonis.† Certum eſt enim, quòd ſummus Pontifex etiam monacho poteſt dare poteſtatem faciendi teſtamẽtum, l. ſi quando, cũ ibi not. per Bal. C. de inoffic. teſt. & in Auth. niſi rogari. C. ad Trebell. & Iaſ. in d. Auth. ingreſsi, col. 2. cum ibi allegatis per eum, Soc. conſ. 13. præſens cõſultatio, ubi tenet valere poteſtatem à Papa datam cuidam religioſo, quòd poſſet teſtari vſque ad ſummã decẽ mil liũ Florenorũ, & Caccialup. in tract. de penſion. quæſtio. 19. in fin. cum alijs relatis per Barba. in c. cum in officijs, col. penult. de teſta. & Nico. de Vbal. in tract. du ſucceſſ. ab inteſt. in 2. genere clér. quæſt. 6. uer. non obſtant motiua, & Dec. in d. Auth. ingreſsi, col. 2.

Cavtela V.

Quibus remedijs pupillus poſsit diſponere de bonis ſuis in euentum mortis ſuæ.

Svmmarivm.

1 *Pupillus etiam doli capax teſtamentum facere non poteſt.*

2 *Iuramentum obligat etiam impuberem doli capacem. Pupillus doli capax obligatur iuramento.*

3 *Pupillus doli capax poteſt facere teſtamentum ex diſpoſitione Papæ.*

PVPILLVS teſtamentum facere nō poteſt, l.qua ætate.ff.de teſta.& malitia quo ad hoc
1 non ſupplet ætatem, adeò † quòd Pupillus etiã doli capax non poteſt facere teſtamentum,l. fin. C.de teſta.mil.vt ibi per Doct.& Barb.in c.Raynutius,col.28.de teſta.& procedit etiam ſi uelit pupillus teſtari ad pias cauſas,ut per Bar.in l.1. in 2.quæſtio.C. de ſacroſanct. eccle. ſed ſi caſus emergat, quo uideatur honeſtum pupillum de ſuis bonis diſponendi facultatem habere, ut pupilli diſpoſitio valeat, remedium eſt,quòd pupillus doli capax de bonis ſuis in euentum mortis donando diſponat ſub conditione,ſi ipſe deceſſerit in pupillari ætate,& confirmet talem diſpoſitionem ſuo iuramento, & ualebit diſpoſitio,per doct.Bar.& Alex.in l.qui iuraſſe.ff. de iureiur.& Iaſ.poſt Bart.in Authen. ſacramenta pube. C.ſi aduer. vend. & per Cano. in c.1. de delic. puer.
2 † Aſtringitur enim etiam talis impubes religione iuramenti,l.fi.ff.de lib.caut.c. paruuli, 22. q. 5.Abb.conſ.108.illud, lib. 2. & Barb. in c. quia ingredientibus,colum.5.de teſta. Paul.de Caſtr. conſ.213.ſi non interueniſſet,lib.1.Dec.conſil. 682. in cauſa, col. fin. & Corn. alios referens in conſ.240.quãquam, lib. 1. & eſt cōmunis opin. ut dicit Dec.in l.pupillum.ff.de reg.iur. per allegata ibi per eum,ſtricto tamen iure facilè poteſt contraria opin.ſuſtineri, quia impubes non habet

bet plenum iudicium, quod requiritur ut obliget iuramentum, ut no:. in Auth. quod eis. C. de nup. cap. & ſi Chriſtus, de iureiur. & iuramentū nō obligat impuberes, arg. à contrario ſenſu, d. Authen. ſacramenta pub. & quia iuramentum non habet per omnia eundem effectū in impubere doli capace, quem habet in pubere, d. c. 1. ut per Zaba. conſ. 92. nobiles uiri, col. 8. & Bal. cōſ.
3 451. in pupillo, lib. 2. † Secundum remedium eſt quòd pupillus doli capax ex indulgentia principis faciat teſtamentum: poteſt enim princeps pupillo doli capaci dare factionem teſtamenti, ut per Bartol. in l. ſi quæramus. ff. de teſtam. & Alex. in d. l. fi. cū allegatis per Iaſ. in l. reſcripta, in fin. C. de prec. imp. offe. & Deci. in d. l. pupillum, in fin.

Cavtela VI.

Quo remedio vires habeat teſtamentum furioſi habentis dilucida interualla.

SVMARIVM.

1 *Furioſus non poteſt facere teſtamentum.*

2 *Notarius qua cautela uti debeat, quando adhibetur ad ſcribendum teſtamentū furioſi habentis dilucida interualla.*

3 *Notario non creditur in ijs, circa quæ verſatur eius laus, vel opprobrium.*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

4 *Furioſi teſtamentum valet, ſi in eo omnia fuerint rectè diſpoſita.*

Teſtandi ſibi facultatem adimere quidam furor eſt.

1 FVRIOSI † teſtamentum non ualet niſi factũ ſit in dilucidis interuallis, l. furioſum. C. qui teſt. fac. poſſ. & furoris tempore præſumitur factum teſtamentum ab eo, qui prius furere cœperat, quia qualitas mentis durare prȩſumit, l. nõ omnes. §. à Barbaris. ff. de re mi. l. ſi cui. §. ijſdem. ff. de act. gloſſ. in c. cum inter canonicos, in uerſ. recuſatus, de elect. glo. in c. iudicas, 3. quæſtio. 9.
2 gloſſ. in c. fin. de ſuc. ab inteſta. † Sed ſi quando tabellio adhibetur ad ſcribendum teſtamentum furioſi habentis dilucida interualla, ut valeat teſtamentum, cautus ſit, ut antequã ſcribat teſtamentum, tam ipſe quàm teſtes interrogent teſtari volentem ſuper diuerſis materijs, & ſi reſpondeat ad interrogata, ut homo ſanæ mentis, faciat fidem in ſcriptis, quòd teſtator interrogatus a teſtibus, & ab ipſo notario ſuper varijs rebus rectè reſpondit, & fides habebitur atteſtationi notarij, & conſilium hoc approbat Ang. de Aret. in tract. de teſt. uer. ſanus mente, tutius tamen eſt, quòd interrogationes huiuſmodi per alium notarium, ut iudicem fiant, qui ex rectis reſponſis teſtatorem iudicet ſanȩ mentis, quia for-
3 tè notario † qui teſtamentum ſcripſit, non crederetur,

deretur,cum ex hoc ei laus uel opprobrium poſſet adſcribi,ut de proxeneta dicitur in. §. penul. in Auth.de teſti.& per Alex.conſ.13.ex his quę, col. 5.ubi dicit hanc eſſe communē opin. & cōſ. 141.ponderatis,col.4.lib.1. niſi qualitas & cōditio perſonæ & cauſæ aliud ſuadeat, ut per Ab.
4 in c. dilectorum, de teſt. cog. † Item ſit cautus notarius,ut nihil in teſtamento ſcribat,quod nō conueniat homini ſanę mentis; nam ſi teſtator rectè omnia diſpoſuerit,ualebit teſtamētum, ut factum ab homine ſanę mentis;quia qualia quiſque facit & loquitur talis eſſe præſumitur, arg. l. penult.ff.de condi.inſti.& l. Titia. ff. de inoff. teſta.Alex.in conſ.12.uiſo inſtr. colum.2.lib.1. & ideò ſi teſtamentum ſit rectè & prudenter factum,ipſe teſtator prudens fuiſſe creditur, & teſte Valerio Maximo teſtamentum cuiuſdam furioſi fuit olim à Senatoribus approbatum, quia in eo omnia rectè diſpoſita legebātur, quod refert etiam Bal.in c.1. per quos fiat inueſt.in uſibus feud.& Alex.in d.l.furioſum,& hodie etiam iudicaretur ualidum tale teſtamentum, ut per Io.And.& Abb.in c.cū dilectus,de ſuc.ab inteſt. cum alijs relatis per Ant.Corſ. in ſing.in uer.teſtamentū,& Hipp.ſing.308.furioſus, & opinionem hanc ſequitur Barb. in c. quia ingredientibus,col.7.de teſta.ubi tenet furioſi teſtamētum ualere factum ad pias cauſas,dūmodò non pro-

betur, quòd tempore teſtamenti fureret cũ congeſtis per Boer.deciſ.23.num.84.& Gram. dec. 73.uenerabilis,col.fin.quòd procedit in furioſo qui habet dilucida interualla: aliàs teſtamentũ furioſi factum ut ab homine ſanę mentis, non ualeret etiam ad pias cauſas,arg.c. ſicut tenor, ubi Abb.de reg.cũ alijs allegatis per Iaſ. conſ.141. uiſa longa,col.6. parte 2.& cauendum eſt, ne in teſtamento habentis dilucida interualla inſeratur clauſula derogatoria ad poſterius teſtamentum, ob id enim præſumeretur teſtamentum in furore factum: quoniam eſt contra bonos mores auferre ſibi liberam teſtandi factionem,l.ſtipulatio hoc modo.ff.de uerb.oblig. ut per Alex. conſ.141. maturè,col.4.lib.1.

Cavtela VII.

Quo remedio ſuſtineatur vſurarij teſtamentum.

SVMMARIVM.

1 *Vſurarius manifeſtus ſi teſtetur cautione non præſtita de vſuris reſtituendis,eius diſpoſitio non valet.*

2 *Donatio inter viuos valet,ſed nõ donatio cauſa mortis facta ab vſurario manifeſto.*

Vſurarius manifeſtus ſicut non poteſt teſtari, ita non poteſt donare cauſa mortis.

Vſurarij

3 *Vſurarij manifeſti teſtamentum quomodò ſubuertatur uel conualeſcat, & num. 5.*

4 *Vſurarij hæres poteſt tranſigere cum epiſcopo.*

VSVRARIVS manifeſtus non cauto de re-
1 ſtituendis uſuris non † poteſt facere teſtamentum, c. quanquam, de uſur. lib. 6. Zab. conſil. 91. A. uſurarius, & dr̄ manifeſtus uſurarius etiā qui non publicè fœneratur, ſed conuinci poteſt quòd ſit uſurarius probatione legitima, concurrente fama, ut per Abb. conſ. 34. attingam, lib. 1.
2 & conſi. 2. illud. lib. 2. † & donatio etiam cauſa mortis facta per uſurarium manifeſtum, de omnibus bonis ſuis uel maiore parte bonorum, non data idonea cautione de uſuris reſtituendis, non ualet, ut per Bal. conſilio. 294. quæritur, lib. 2. qui tamen ſibi contrarius eſt in conſi. 298. quæritur, eod. lib. & prædictam opinio. quòd donatio cauſa mortis uiribus careat, tenet etiam Pau. de Caſt. conſil. 383. præfatum teſtamentum, & Gem. in d. c. quanquam, Lap. alle. 125. factum ſuper quo, & eſt communis opi. ut dicit Alex. in l. diſcretis, colum. 1. C. qui teſta. face. poſſ. & ultra allegata ibi per eum vide ſcripta per Dec. conſi. 196. in caſu propoſito, in fi. & notandum eſt, ꝙ diſpoſitio d. c. quanquam, habet locum in teſtamento Chriſtiani tantùm, & non iudæi, ut per Soc. conſ. 7. in præſenti, lib. 1. nec etiam habet lo

cum

cum in donatione inter viuos,ut per Bal.d.cõſi. 298.ut autem ualeat etiam teſtamentum uſurarij manifeſti, licèt in actu teſtandi uel ante cautionem prædictam non dederit,remedium eſt,ꝙ teſtator poſt teſtamẽtum,caueat;conualeſcit. n. teſtamentum quandocunque fuerit præſtita cautio,ut per Ange. in diſput. Aſtenſis miles, & eſt communis opi.ut per Fely.in c.cũ dilectus, col. 2.in prin.de accuſ.& ſi ipſe uiuens cauere nolit, remedium eſt,quòd faciat procuratorem ad cauendum poſt mortem ipſius teſtatoris, de reſtituendis uſuris,ſecundùm Fely.in c.ad hęc,de reſcript.nec mandatum morte reuocatur,cũ mandatur quid poſt mortem fieri.l.ſi uerò non remunerandi.§.ſi.ff.manda.uel teſtator mandet hæredi,quòd huiuſmodi cautionem ipſe pręſtet,& vires habebit teſtamentum,ſi poſt mortem ipſius teſtatoris,cautio præſtetur illius mandato, per no.per Bar.in l.uniuerſa.C.de prec. impe. offer. & quòd hoc remedio conſeruetur teſtamentum tenet Zabar.in clem.1.q.23. de ſepul. & Fely. in c.quoniam frequenter,col.4. ut lit.non conte.& ita iudicatum fuit Ferrariæ,ut refert Fely.in c.ad hæc,colum.1.de reſcr.illud etiã animaduertendum eſt,quòd etiam data dicta cautione non habet uires teſtamentum, ſi notarius rogatus ſtipulatus fuerit ſine mandato ordinarij.d.c.quanquam,ſed ſi tempus non patiatur expectari mandatum

datum epiſcopi, remedium eſt, quòd ipſe notarius recipiat cautionem nomine omnium, quorũ quomodolibet intereſt, aut intereſſe poterit.
3 † Tunc enim ratihabitione epiſcopi ſubſequuta conualeſcet teſtamentum, l.fi. C. ad Macedo.c. ratihabitionem, de reg.iur.lib.6.Bal.conſi.128. cum quidam, lib.3.item ſciendum eſt, quòd ſucceſſurus ab inteſtato, ſi uelit ſubuertere teſtamẽtum uſurarij manifeſti, cautus eſſe debet, ut faciat articulũ, quòd teſtator tempore teſtamenti confecti erat uſurarius manifeſtus, nam non ſufficeret probare, quòd teſtator erat uſurarius manifeſtus, ut per Iaſ.conſi.78.Bernardinus lib. 3. arg.l.in delictis.§.ſi extraneus.ff.de nox. cũ alijs per eum allegatis: quidam tamen tenent, quòd uſurarium manifeſtum fuiſſe teſtatorem probare ſufficiat ad ſubuertendum teſtamentum, ſi nõ appareat reſtitutio uſurarum, arg.l.quis ſit fugitiuus, & ibi not.Bar.ff.de ædil. edic. pro eo autẽ qui eſt hæres inſtitutus ab uſurario manifeſto dicta cautione non præſtita, ut hæreditatem obtinere poſſit, remedium eſt † quòd ratione incertarum uſurarum à ſummo pontifice, ſeu ab epiſcopo loci aliquo dato in pios uſus uertendo bona hæreditaria impetret, ut per Doct.in c. quàm ſit, de iudæ.Abb.conſ.34.attingam, col.fi.lib. 1. nam non ſolùm Papa, uerum etiã epiſcopus poſſet tranſigere ſuper uſuris, etiam cum ipſo uſurario,

rario,ut patet ex allegatis per Soci.d.conſi.127. colum.4.& notandum eſt,quòd ſi uſurarius manifeſtus fecerit teſtamentum dicta cautione non data,& conſequenter eius teſtamentum non ualeat,ut conualeſcat teſtamentum,remedium eſt,
5 † quòd dum uiuit,dictam cautiorem præſtet, & uires habebit teſtamentum,glo.fin.in d.c.quanquàm,& ibi Doct.Bar.in l.filio prçterito,col.vl. ff.de iniuſt.teſta.Iaſ.conſ.174.decreto, colum. 3.par.2.Dec.in l.qđ in initio,circa fi.ff. de regu. iur.arg.l.qui ſoluendo.ff.de hære.inſti.& caueat teſtator,ne poſt teſtamentum ſeu cautionẽ præſtitam amplius quoquomodo fœneretur, fœnerando enim poſt teſtamentum etiam nõ manifeſtè uires adimeret ſuo teſtamento,arg.c.accuſatus.§.1.de hæret.lib.6.ut per Feder.de Sen. cõſ. 7.quidam uſurarius,& Abb.conſ.1.lib.2. & prędicta ſunt notanda,quia multi re ſunt uſurarij,licèt nomine non uocentur, ut ſunt hi qui carius uendunt dilata ſolutione ad tempus.C.in ciuitate,de uſur.in quibus habet locum d. c.quãquam, ut per Abb.conſi.22.quanquam, lib. 1. quod tamen limita multis modis, ut per Dec. conſi. 3. diligenter cõſideratis, & Iaſ. d.conſi.78. Bernardinus, colum. 3.

Cavtela VIII.

Quo remedio ſuſtineatur ultima uoluntas cæci non ſeruata forma ſeruanda in teſtamento cæci.

SVMMARIVM.

1 *Cæci teſtamentum quam ſolemnitatem requirat.*
2 *In teſtamento cæci inſtitutio præcedere debet.*
Cæci teſtamentum requirit ſolemnitatem iuris; etiam ſi ſtatutum inducat generaliter aliam formam teſtandi.
3 *Omiſſa forma in teſtamento cæci non ſuſtineretur per clauſulam codicillarem.*
4 *Clauſula codicillaris non operatur in teſtamento cęci ad ſupplendum ſolemnitatem.*
5 *Cæcus poteſt donare cauſa mortis.*
Donatio cauſa mortis facta à cæco ualet, cõmuni forma ſeruata.
Notarius poteſt alteri ſtipulari etiam abſenti.

COEcvs non poteſt ſecundùm communẽ formam facere teſtamentum.l. hac conſultiſsima.C.qui teſta. face. poſſ. & §.cœcus, Inſti.
1 eo. † Sit cautus igitur notarius,ut ultra ſolemnitatem vulgarem quædã obſeruet in teſtamento cœci,quibus omiſsis teſtamentum uiribus careret. Et in primis,quia cœcus dum facit teſtamentum

mentum,ſuam uoluntatem vno contextu debet exprimere, & mortis cogitatione turbatus forte omnium memoriam non haberet, cœcum audiat,& uoluntatem integram teſtatoris eo mandante,ut in ſcedulam redigat,& cõuocatis teſtibus eam legat, & teſtator dicat uoluntatem ſuã per omnia illa eſſe, & mandato eius eam ſcedulã ſcriptam fuiſſe,ut patet ex ſcriptis per Alex.in d. l.hac conſultiſsima. Secundò, ꝙ teſtium nomina ſcribat in principio teſtamenti, quia primum oportet teſtes eſſe conuocatos, d.l.hac conſultiſſima,Bal.tamen ibi dicit non referre,vtrum nomina teſtium in principio,an uerò in calce teſtamenti ſcribantur,Saly.& Alexan. ibi dicunt, loci
2 conſuetudinem ſeruandam eſſe. † Tertiò, quòd legata non ſcribat ante inſtitutionem hæredis, quoniam in teſtamento cœci hæredis inſtitutio præcedere debet,d.l.hac conſultiſsima, quod in teſtamentis aliorum neceſſarium non eſt. §. ante hæredis,Inſt. de lega.omiſsio tamen huiuſmodi ordinis non uiciat teſtamentum,arg.l.1. in fi. ff. de uen.inſpi.ita tenent Bal.Pau.de Caſt.& Alex. in d.l.hac conſultiſsima, & alij relati p Iaſ.conſ. 26.omiſsis,lib.1. Quartò cauẽdum eſt,ne teſtamentum cœci fiat in ſcriptis: cœcus enim non poteſt facere niſi nuncupatiuum teſtamentum, quod inductũ eſt, ne locus ſit fraudibus & dolis d.l.hac cõſultiſsima,& ibi declarat Alex. Quintò

tò neceſſe eſt,quòd ad teſtamentum cœci ſeptē teſtes & notarius adhibeantur : & ſi notarius haberi non poſsit,octauus teſtis adhibendus eſt, d. l.hac conſultiſsima. Sextò neceſſe eſt,quòd hæres per nomen & cognomen, & alia lucida indicia demōſtretur, ne ſola nominis commemoratio ambiguitatem aliquam pariat,nec paucioribus quam duabus qualitatibus nomen hæredis deſignandum eſt,arg.l.forma.ff.de conſ.cum ibi not.per gl.in uer.uicinos,Barto.in l.demonſtratio.q.7.ff.de condi.& demon.& Alex.in d. l. hac conſultiſsima, colum.1.niſi nomen eſſet adeò notum,ut alia demonſtratio ſuperflua uideatur, glo.in d.l.hac conſultiſsima,in uer.& indicia,de quo dic, ut per Alexand.conſil.27. uiſo themate,lib.6. Septimò oportet teſtamentū cœci ſubſcribi,& ſignari à teſtibus & notario,d.l.hac cōſultiſsima,licèt regulariter teſtamentum nuncupatiuum non requirat ſubſcriptionem teſtium, d. l. hac conſultiſsima. §. per nuncupationem.

3 † Et ſciendum eſt,quòd omiſſa prædicta forma teſtamentum cœci non ſuſtineretur per clauſulā codicillarem,ut ſentit glo.in d.l.hac conſultiſsima,in uer.codicillis,& ibi hoc ſequit̄ Bal. Alex.

4 & cæteri Doct.& Fulg.conſ.91.ſuper eo. † Pau. de Caſt.in conſ.362.lib.2.& eſt communis opi. ut refert Boer. dec.240.col.fin.& ſi lex municipalis generaliter induceret teſtandi aliam ſolemni-

lemnitatem,nihilominus ſupraſcriptã formam per ius commune traditam, in teſtamẽto ſeruari oportet,præterquam inter liberos,ut declarãt Doct.in d.l. hac conſultiſsima, & Zabar.conſil. 148.Ser Franciſcus,& Iaſ.in d.conſi.26.hoc tamen fallit, quãdo cæcus poſterius teſtamentum faceret liberis in priore teſtamento hæredibus inſtitutis: tunc enim teſtamentum prius perfectum nõ reuocatur per poſterius imperfectũ.§. & ſi quidem,in Auth.de teſt.imper.Authen.hoc inter liberos,& ibi Doct C.de teſt.& per Fulgo. conſi.41.caſus talis eſt,Alex.conſi.105.uiſo ac diligenter,lib.4.ſed ut ultima uoluntas cœci ob omiſsionem tam ſcrupuloſæ formæ nõ uicietur,
5 remedium eſt,quòd † cœcus diſponat de bonis ſuis donando cauſa mortis,uel teſtamentum faciens decernat diſpoſitionem ſuam uelle ualere, etiam ut donationem cauſa mortis, & ualebit diſpoſitio, nam in donatione cauſa mortis non eſt neceſſaria ſolemnitas,d.l. hac conſultiſsima, ut per Bald.conſi.248.an cœcus,lib.5.Soci.in l.2. col.2.ff.de leg.1.uide inter conſi.Bal.conſ.248. & 249.uerùm ut iſta clauſula uires habeat,oportet aliquem donatarij nomine ſtipulari uel paciſci,nam donatio cauſa mortis ſtipulationem aut ſaltem nudum pactum deſiderat,ut per glo. in l. cum pater.§.Męuio.ff.de leg.2.& per Bar.in l.1. & in l.ita is.§.1.ff.de dona.cauſ.mor. quare expedit

dit,quòd dicta clauſula inſeratur teſtamēto cęci; notario ſtipulante pro omnibus quorum intererit,poteſt enim notarius etiam abſentibus ſtipulari.l.3.ubi Bar.ff.rem pup.ſal.for.& idem Bart. in l.nec ei.ff.de adop.& in l.ſtipulatio iſta.§.ſi ſtipuler.ff.de uerb.oblig.c.quāquam,de uſu. lib.6. Alex.conſi.65.quoniam omne,col.7.uerſi. itē notarius,lib.6.& conſ.53.col.2.lib.7.Soc.conſ. 112.lib.1.Aymo.conſ.25.cum relatis per Deci. conſi.607.uiſo puncto,col.2.& 3. & hoc ſeruato non obſtabunt obiecta per Iaſ.conſi. 82. uiſo teſtamento,lib.3.poſſet etiā cœcus interueniente ſtipulatione notarij pro abſentibus,donare ēt inter uiuos,Boer. deci.240.col.penul.licet Rui. cōſuluerit conſ.24.uiſa facultate.col.3.quòd cęcus non poſsit etiam cauſa mortis donare,ſed iuri magis conſona uidetur præcedens opinio; cū regulariter qui non poſſunt facere teſtamentum poſsint mortis cauſa donare,ſecundùm ea quæ refert Boer. in conſil. 34. dico breuiter, colum. ultima.

Cavtela IX.

Quo remedio ſurdus & mutus & alij inteſtabiles de rebus ſuis diſponere poſsint.

SVMMARIVM.

1 *Surdus & mutus natura non habet teſtamenti factionem.*

2 *Surdus quo remedio poſsit diſponere.*

3 *Princeps omnibus qui iure ciuili teſtamenti factione carent, poteſt concedere facultatem teſtandi.*

SVRDVS & mutus natura, non habet teſtamenti factionem † ꝙ ſi per accidens quis ſit ſurdus & mutus, & literas ſciat; teſtamentum facere poteſt, ſcribendo uoluntatem ſuam, l. diſcretis. C. qui teſta. fa. poſſ. ut autem & is qui literas neſcit de rebus ſuis diſponere poſsit, remedium eſt, † quòd diſponat in codicillis, uel quòd in ſuo teſtamento codicillarem clauſulam inſerat; ſic enim diſpoſitio ualebit iure fideicommiſsi, l. q̃a autem, cum gl. in uer. fuerint. ff. ſi quis omiſ. cau. teſt. l. nutu. ff. de leg. 3. & ibi glo. & Bart. docent, quomodo notarius ſcribere debeat conſenſum muti: debet enim notarius annotare huiuſmodi conſenſum, hoc modo uidelicet, T. mutus ex accidenti loqui non ualens interrogatus &c. aſſenſit humeris, & annuit capite, & doctrinã hanc comprobat Cal. conſi. 40. quædam mulier, in tit. de teſta. Secundum remedium eſt, quòd † mutus teſtãdi facultatem à principe impetret. l. mutus, ff. de teſta. Bar. in l. ſi quæramus, eo. tit. nam princeps omnibus qui iure ciuili teſtamenti factione carent,

carent, poteſt concedere facultatem teſtandi.l. obſides.ff.de teſt.l.ſi quādo.C.de inof.teſt.quare damnati ad triremes, uel ad perpetuos carceres, uel ad ultimum ſupplicium, ex priuilegio principis teſtamentum facere poterunt, licèt de iure inteſtabiles ſint, quia ſerui pœnę teſtari non poſſunt, ut per glo.in l.eius qui.§.fin.ff.de teſt.& per Fulg.conſi.44.quidam, uel quia non habent bona, ut per Bal. conſ.382.dicit lex, lib.1. Sciendum tamen eſt, quòd ſuſtineretur teſtamentum condemnati ad mortem, ſi quo modo ſententia de nullitate argui poſſet, arg.l.4.§.condemnatū, ff.de re iud. ut conſuluit Bal.conſil. 433.factum breuiter,& conſi.ſeq.lib.2.confeſsio quoq; condemnati ad mortem facta ſine fraude in fauorē creditorum uires habet, ut per Bald.conſil.244. proponitur, lib.5.

CAVTELA X.

Cautela adhibenda quando excommunicatus in extremis uitæ conſtitutus uelit facere teſtamētum, & quo remedio incapacibus relinqui poſsit.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus actiuè & paſsiuè habet factionem teſtamenti.*

2 *Excommunicatus poteſt à quolibet abſolui ab excommunica-*

municatione, quando impeditur accedere ad eum ad quem abſoluere pertinet.

3 *Incapax poteſt inſtitui in tempus cum capere poterit. Banniti noſtri temporis comparantur deportatis, & ſunt inteſtabiles.*

1 EXCOMMVNICATI † teſtamentum vires habet, ut per Iacob. de Bel. in. §. omnibus, in Auth. de ſanc. epiſ. Io. And. & Gem. in in c. decernimus, de ſenten. excom. lib. 6. Fede. de Sen. cõſ. 74. uetus, & conſ. 118. factum tale eſt, ubi tenet excommunicatos actiuè & paſsiuè habere factionem teſtamenti: & eſt communis opin. ut dicit Barb. in c. quia ingredientibus, col. fi. de teſt. poſt multa alleg. per eum; quamuis aliqui ſint in contraria ſententia, ut per Bartol. in conſ. 238. exiſtens Petrus, quorũ opin. procedit ĉt in publicè excommunicato, ſecundùm Bar. in d. conſ. & Corn. in conſ. 180. col. penul. lib. 4. Sed ſi teſtes & notarius ad excommnnicatum uolentem facere teſtamentum nolint propter timorem excom
2 municationis accedere, remedium eſt, quod† teſtator ægrotans ad mortem, etiã in caſu quo abſolutio a non impedito obtinenda eſſet, a ſede Apoſtolica petat abſolutionem, a quolibet alio, & abſolui poterit propter imminens mortis periculum, c. eos, de ſenten. excommu. lib. 6. & ibi Docto. & ex ſignis huiuſmodi contritionis præſumetur

ſumetur non deceſsiſſe in peccato mortali, c. a nobis, 2. de ſenten. excom. & conſequẽter ualebit teſtamentum excommunicati, etiam ad pias cauſas, quod aliter non valeret, cum eccleſia nõ accipiat dona ab his, qui non obeũt ut ueri Chriſtiani, c. pro obeuntibus, 13. quæſtio. 2. cum alijs alleg. per Barba. in d. c. quia ingredientibus, col.
3 antepen. Deportati † quoque nullam habent factionem teſtamenti, ideoq; nec alijs relinquere ipſi poſſunt, nec eis relinqui in teſtamento poteſt, glo. 1. §. legari. Inſtit. de legat. & l. 1. C. de hære. inſti. idemque dicendum eſt de bannitis noſtri temporis, qui poſſunt impunè offendi, & poſiti ſunt extra protectionẽ communis, per d. l. 1. ut ibi per Alex. reprobata glo. in. §. relegati. Inſt. quibus mod. ius patr. po. ſol. Bald. conſil. 25. ad dictum, lib. 4. ſed ſi quis uelit ſic incapacibus relinquere, remedium eſt, quòd alius hæres inſtituatur, & rogetur hæreditatem huiuſmodi exulibus reſtituere, cum redierint in gratiam & reſtituti fuerint, l. in tempus. ff. de hære. inſti. & ibi per Docto.

Cautela XI.

Quo remedio relinqui poſsit fratribus minoribus annuus redditus, uel aliud immobile.

SVMMARIVM.

1 *Fratres mendicantes ſunt incapaces hæreditatum.*
2 *Fratribus mendicantibus poteſt annuũ relinqui ad certum tempus.*
3 *Fratrum mendicãtium cõuentus capax eſt relictorũ.*

RELIGIOSI ordinis minorum S.Franciſci,
1 cæterique mendicãtes † ſunt incapaces hæreditatum, & immobilia ſeu annuos redditus ex teſtȯ capere non poſſunt, clemen. exiui de paradiſo, de verb.ſignif.Bald.conſ. 439. uiſo præfato, & cõſ.479.præſuppoſito,lib.2.Signor.cõſ. 40.quæritur, & Gem.conſ. 40. quia reuocatur, ubi affirmat hoc procedere, quantumcumque minimum fuerit legatũ pro alimentis. Adeò quòd nec naturaliter debentur relicta fratribus minoribus, & hæredes defuncti in foro conſcientiæ illa iuſtè retinent, ut per Bar.in tract.mino. lib. 1. diſt.1.c.3.nec poſſunt d. fratres minores hæredes inſtitui, ea lege ut bona uendantur, & pretiũ in uſus dictorum fratrum conuertatur, ut tenet Bal.contra Bart.in Auth.ingreſsi,col.4.C.de ſacroſanct. eccl.& Fely.in c. in præſentia,col. 22. de proba.Zaba.conſ. 102.ſuper facto,Bal.conſ. 232.ſuper infraſcriptis,lib.2.& ut dicit idẽ Bal. in d.Auth.ingreſsi, clauſula codicillaris quo ad hoc nihil operatur, & ſi operaretur fideicommiſſum, liceret fratribus conſequi ęſtimationem bonorum

bonorum hæreditariorum,non tamen in magna quantitate,Bar.in d.tractatu,lib.1.diſtin.2.c.1. Sed vt relictum fratribus minoribus ualeat,etiã ſi legetur annuus redditus,remedium eſt, quòd
2 † teſtator annuum redditum leget nõ perpetuò, ſed ad certum & limitatum tempus,ut per Fede. de Sen.conſ. 12. fratres prædicatores, vel pro aliqua alia neceſsitate, & non pro alimentis, ut pro ſtudio alicuius fratris, per ea quæ refert Dec. in d.c.in preſentia, num. 79.& ſi relinquat immobilia iubeat res uendi,& pretium conuerti in alimenta fratrum, & in emptionem librorũ, & aliorũ neceſſariorum uictui fratrum, c. exijt qui ſeminat.§.ad hæc,de uerb.ſignif. lib. 6. glo. in c.1.de relig.domi.lib.eod.Bartol.in l.ſeruos. ff.de ali.leg.Alex. in l.1.col.8.uer.item dũ Bart. ff.de leg. 2. & Abb. conſ. 63. quædam domina, lib. 2. Deci. conſ. 299. in cauſa, cum alijs per eos alleg. & idem iuris eſt ſi domus uel alia immobilia ſimpliciter relinquantur, non expreſſo aliquo modo illicito,intelliguntur relicta in modum licitum,d.c.exijt.§.& quia,Bart.in d. tract. mino.diſtinct. 4. c. 1. Secundum remedium eſt,
3 † quòd non fratribus ſed ipſorũ conuentui, ſeu eccleſię relinquatur, poteſt enim conuentui, & eccleſiæ eorundem fratrum relinqui,ut per Bar. in d. l.ſeruos,& per Deci. d. conſ. 299. ſed hæc opinio uidetur iuri contraria,quantum ad inſti

 tutionem

tutionem hæredis,uel ſi deicommiſſum uniuerſale,ut per Bal.in d.cõſ.479.lib.2.& in d. Auth. ingreſsi, ſed hæc opinio Bar.mihi nõ placet, qm̃ ſic futurum eſt,ut mendicantes habeant in communi,uiuantque aliter quàm ex mendicitate incerta, quod illorũ regulæ & profeſsioni repugnat,d.c.1.de relig. do.c.nimis iniqua,de exceſ. prælat. & faciunt dicta Fulg. conſ.104.Titius. Dec. tamen fundat dictum ſuum in priuilegio Sixti quarti,fol.8.& ſi relinquatur eccleſię uſus, ſeu uſusfructus fundi pro neceſsitatibus infirmorum,ualebit relictum,l.an uſusfructus. ff. de uſufruc. l.annua.§.Titia.ff.de an. leg. & hoc tenet Io.de Ana.in conſ.30.uiſa petitione, per d. clem.exiui.§.nos itaq;, & loquitur in relicto facto infirmarię.d.fratrum,& Bald. in d. Auth.ingreſsi,tenet quòd etiam eccleſia fratrum minorum non poſsit hæres inſtitui nec ei per fideicõmiſſum uniuerſale relinqui. Ab annuo quoque legato,etiam ad certum tempus fratres abſtinere debent ex conſilio Bart. in tract. mino. lib. 2. diſt.6.c.3.& notandum eſt, quòd ſi fratribus mẽdicantibus relinquatur locus,in quo debeat cõſtrui noua eccleſia, ut ibi fratres commorentur & relinquãtur pecuniæ ad conſtructionem,relictum eſt omnino inutile,quia prohibitum eſt dictis fratribus nouum locum acquirere,d. c.1.de exceſ.præl.lib.6.& clemen.ult. de pœ. ſed ut diſpoſitio

ſpoſitio teſtatoris effectu non careat, remedium eſt, quòd teſtator relinquat in tempus, cum habita fuerit licentia à Papa, l. in tempus. ff. de hæredi. inſtit. not. per Doct. in l. apud Iulianum. §. fi. ff. de leg. 1. & per Fed. de Sen. conſ. 175. viſo inſtrumento.

Cavtela XII.

Quo remedio conſanguinei diuitis meretricis uel prodigi illis etiam inuitis poſsint obtinere illorum hæreditatem, & meretrix fiat inteſtabilis.

Svmmarivm.

1 *Meretrix teſtamentum facere poteſt, etiam de acquiſitis ex meretricio quæſtu.*

2 *Interdicti bonis non poſſunt facere teſtamentum.*

1 Meretrix † etiam de quæſitis ex meretricio quæſtu non prohibetur facere teſtamentum: ut per Cyn. in l. meretricem, & Bal. in l. 1. C. de cond. ob tur. cau. cum alijs alleg. per Deci. in l. 1. col. 3. C. de ſecund. nupt. ſed ſi conſanguinei uelint ſibi proſpicere, ut meretrix teſtamentum facere non poſsit, & ipſi ab inteſta-
2 to ſuccedant, remedium eſt, † quòd conſanguinei curent meretricis bonis interdici, quod poteſt fieri, l. & mulieri, ubi gloſſ. ff. de cura. furio. iuncta

iuncta, l. is cui. ff. de teſta. ut per Bar. in c. cum decorem, de uit. & honeſt. cleric. Iaſ. in l. 3. §. ſed quod meretrici. ff. de cond. ob. cau. idem quoque remedium ad obtinendam hæreditatem prodigi adhiberi poteſt.

CAVTELA XIII.

Quibus remedijs poſsit uir in fauorem uxoris diſponere ultra quàm lex municipalis permittat.

SVMMARIVM.

1 *Maritus prohibitus a ſtatuto ultra certam ſummam relinquere vxori, poteſt illi donare cauſa mortis quantum valet.*

Donatio cauſa mortis poteſt fieri ab eo, qui prohibetur relinquere ſecundùm ſtatutum.

2 *Maritus ſtante dicto ſtatuto poteſt legare quãtum valet de conſenſu hæredis.*

Renunciare ſuo quilibet poteſt.

3 *Maritus de iure communi poteſt relinquere omnia ſua bona vxori.*

1 MARITVS † ſi uxori ultra certam ſummã relinquere non poſsit prohibẽte lege municipali, ut benè merenti coniugi ultra quantitatem permiſſam quantum uelit dare ualeat, in

tempus

tempus quo uidua erit, rimedium eſt, quòd uxori donet per uiam donationis cauſa mortis; ſtatutum enim prohibens relinquere uel legare non habet locum in donatione cauſa mortis: nam huiuſmodi donatio iudicatur, ut contractus, ut per glo.& Bart.in l.2.ff.de do. præl. & in l. 1. in fin. ff. de donatione cauſa mortis, & per Rom. conſ.171.pro deciſione, col.penul. ideò lex municipalis prædicta non impediet uirum donare uxori cauſa mortis, Alexan. in l. 2.ff.de leg.1.& conſ. 116. animaduerſis ſtatutis, col.4. lib. 2.& conſ.76.uiſis dubitationibus, col. 4. lib. 5. cum alijs allegat.per Decium, conſ.196.in caſu propoſito, ubi tenet hoc procedere etiã ſi donatio cauſa mortis fiat in teſtamento ſub illa clauſula, ſi non ualet iure teſtamenti, ualeat ut donatio cauſa mortis, & ſufficere, ꝙ notarius ſtipule-
2 tur. Secundum remedium eſt, † quòd uir leget uxori de conſenſu hæredis, nam poteſt hæres renuntiare fauori ſuo, l.ſi quis in conſcribendo. C. de pact.de quo remedio uide diffusè per Barba. conſ.12. ſcribitur, lib.1. Tertium remedium eſt,
3 ꝙ † uir uxori donet inter uiuos, ita ꝙ donatio poſt mortẽ uiri effectum habeat, l. ubi ita donatur, cum glo.ff.de donatione cauſa mortis, & iuramento corroboretur donatio, c. cum contingat, de iureiur. Alexand.conſ.54. in caſu. lib. 7. arg. l.cum hi.ff.de tranſac. Deci.in l.1.col. 5. C.

de ſecund.

de ſecund.nupt. Nam talis donatio, uel iuramẽto uel ſaltem morte uiri confirmabitur, l. cũ hic ſtatus.ff.de dona. inter uir.& uxor. Et prædicta remedia neceſſaria non ſunt, ubi ſeruatur ius commune: nam de iure cõmuni maritus omnis ſua bona poteſt uxori relinquere, ut per Cuma. conſ. 98. deriſorium; & ſi ſtatutum prohibeat alienare immobilia in extraneos, quibus remedijs utendum ſit, uide infra de leg. caut. 40. ſi ſtatutum, & ſi lex municipalis prohibeat forenſes hæredes inſtitui, quo remedio utẽdum ſit, ut forenſis hæreditatem habeat, dicam infra caut. proxima, in 6. remedio.

Cavtela XIIII.

Quibus remedijs poſsit pater in filios non legitimos ſua bona transferre.

SVMMARIVM.

1 *Spurij excluduntur à ſucceſsione parentum.*
Spurij nõ poſſunt ſuccedere etiam ſi ſtatutum eis hoc permittat.
Statutum diſponens ſpurios poſſe ſuccedere non ualet.
Delinquendi occaſio danda non eſt.
2 *Legitimatio naturalium filiorum fit per matrimoniũ ſubſequens.*

Spu-

Spurij legitimantur per patrimonium ſubſequens cũ concubina contractum.
Matrimonium contrahi poteſt ab eo qui eſt conſtitutus in extremis uitæ.
3 *Pater cum filio illegitimo contrahere non prohibetur.*
Fraus quibus coniecturis probetur.
4 *Iurare cogimur, an in fraudem quid fecerimus.*
5 *Incapax capere poteſt, quia ei datur gratia conditionis implendæ.*
6 *Societatis iure ſpurius hæreditatis ſemiſſem conſequetur.*
Incapax capere poteſt ex perſona ſocij capacis.
7 *Incapax dicitur deferens ſe habere partẽ rei legatæ.*
8 *Tacitam fidem accommodaſſe non dicitur palàm rogatus reſtituere incapax.*
9 *Extraneus rem iam ſuam effectam per reſtitutionem non prohibetur donare filio ſpurio teſtatoris.*
Incapax capere non poteſt ab executore teſtamenti.
10 *Incapax capere poteſt ut alij reſtituat.*
11 *Succedẽtes ab inteſtato poſt mortẽ patris nulla promiſsione & conuentione præcedente, poſſunt ſua ſponte donare ſpurio filio defuncti.*
Spurij capere poſſunt ab hærede patris.
12 *Macula & incapacitas patris non tranſit eius filios.*
Spurijs filijs poteſt relinquere pater.
13 *Alimenta debentur etiam filijs ſpurijs.*
Spurij capere poſſunt pro alimentis.

Dos

Dos danda filiæ ſpuriæ debet eſſe moderata.

14 *Teſtator poteſt incapaci facere ſubſtitutionem, ſi eum hæredem inſtituat.*

Incapaci poteſt dari ſubſtitutus.

15 *Incapax poteſt inſtitui in tempus cũ capere poterit.*

16 *Legitimatus non ritè, ſi inſtituatur ut filius, inſtitutio non valet.*

1 SPVRII † excluduntur à ſucceſsione parentum, l. 1. & per totum tit. C. de nat. lib. & non ualet ſtatutum diſponens ſpurios ex teſtamento uel alia ultima uoluntate poſſe ſuccedere patri ſuo, quia ſtatutum daret occaſionem fornicãdi, l. conuenire. ff. de pac. dot. c. quemadmodum, de iureiur. Fed. conſi. 275. caſus, & conſil. 277. factum, & eſt communis opini. ut per Dec. in c. in præſentia, de proba. col. 17. ut autem hæreditas perueniat ad filium non legitimum, remediũ eſt, quòd pater hæredem faciat matrem ſpurij: quia etiam concubinæ donare & in teſtamento relinquere poſſumus, l. donationes. ff. de don. l. qui cõcubinam, & l. uxorem. §. concubinæ. ff. de lega. 3. & mortuæ matri ſpurius ſuccedere poterit, omnis enim illegitimus ex coitu non accuſabili natus ad ſucceſsionem matris admittitur, ſi mater nõ ſit illuſtris, l. ſi qua illuſtris. C. ad Orfi. Corn. conſi. 25. in præſenti, in fi. lib. 1. nec prohibetur ſpurius ſuccedere hæredi patris, l. ſi is, & ibi

Doct.

Doct.ff.de vulg.& pupil.glo.in §.fi.in Auth. de na.lib.Bal.conſi.140.caſus eſt talis, lib. 2.& ſic ante obitum matris filius habebit alimenta, quia mater locuples tenebitur alere filium ſpurium, ut not. Barto.in Auth.ex complexu.C.de inceſt.
2 nup.Secundum remedium eſt, † quòd pater exiſtens in mortis articulo; ſi tempus non patiatur impetrari legitimationem à principe, matrimonium contrahat cum concubina, & ita filij efficientur legitimi,c.tanta, qui filij ſint legi. & ibi Doct.& Bald.conſ.319.matrimonium,lib.4. nã & is qui eſt in mortis articulo poteſt matrimonium contrahere,ut tenet Abb.in c.commiſſum, per illum tex.de ſponſa.& Alex.in l.ſi quis poſthumos.ff.de lib.& poſth.& Iaſ.in l. ſed eſt quęſitum,eo.tit. Tertium remedium quidam dicunt
3 eſſe, † quod pater prædia,quæ filio ſpurio relinquere proponit,ſub uenditionis titulo in filium transferat,quia pater cum filio illegitimo contrahere non prohibetur.l.qui teſtamẽtum. ff. de proba.ſed remedium hoc fraudem continet, & contra fraudem hanc hæredibus datur remediũ, ut ſimulationem contractus probent,& ita uenditionem retractent, probatur autem ſimulatio coniecturis,& coniectura ſimulationis erit,ſi pater maiorem partem ſuorum bonorum filio uendiderit.l.Lucius.§.omnes,cum ibi no.per Doct. ff.de his quæ in frau.cred. erit quoq; ſimulationis

nis coniectura, ſi per interpoſitam perſonam filius emerit, l. pupillus. §. pe. & ibi Bal. ff. de auth. tut. maximè ſi filius ab interpoſita pſona incontinenti prædia illa à patre uendita emerit, arg. l. ſi neutri. §. fi. ff. de priui. cred. alia coniectura erit ſi interuenerit confeſsio receptionis pretij, non autem numeratio, gl. in d. l. qui teſtamentum, & latè per Iaſ. d. l. ſi is. ff. de vul. & pup. & per Alex. conſ. 18. conſideratis, lib. 3. & per Lau. Calc. cōſ. 58. requiſitus. Quartum remedium eſſe dicunt,
4 † quòd pater amicum hæredem inſtituat, quem certiſsimè credat filio ſpurio ipſius teſtatoris bona, & hæreditatem reſtituturū, nam ſi hæres bona det filio ſpurio teſtatoris, non præſumitur propterea tacitam fidem accommodaſſe, & l. 1. C. de nat. lib. procedit, quādo conſtaret filiū ſpurium poſsidere bona ex iudicio patris, ut declarat Corn. conſi. 236. uidetur prima facie, lib. 2. ubi tenet hoc procedere, etiam ſi dixerit teſtator, quòd hæres ſibi hæreditatem retinere non poſsit, ſed reſtituere debeat cuicūque uoluerit, ceſſat enim ſuſpicio fraudis propter liberam reſtituendi facultatem, arg. l. fideicommiſſa. §. quāquam. ff. de leg. 3. hoc tamen remedio filio totū non erit, quia hæres ſcriptus ſibi potius habere uolet hæreditatem, quàm illam dare filio teſtatoris, uel ſi tacitam fidem accommodauit, cogetur in iudicio uerum dicere vi iuramenti: poterit

rit namque hæres ad iurandum cogi, l. Marcellus.ff.rerum amo.l.no.intelligitur.§. tacitam,cũ gl.ff.de iur.fiſci, ut per Bart.in l.fi.ff.de his quib. ut indi.& conſi.194.Cecchus de Spoleto. Quin
5 tum remedium eſt, † quòd teſtator extraneum inſtituat,ſub conditione,ſi eius filio mille dederit; quia conditionis implendæ cauſa etiam incapaci dari poteſt,l.Mæuius.ff.de cond.& demon. & hæres teſtatoris filio ſpurio de ſuo dare non prohibetur,l.ita fidei,in fi.ff.de iu.fiſc.ſed periculoſa eſt cautela hæc,quia quod ſpurio conditionis implendę gratia datum eſſet, ut indigno auferretur,ſecundùm Bart.in l.quod cõditionis.ff.
6 de don.cauſ.mor.Sextum remedium eſt, † quòd ſpurius ſocietatem omnium bonorum cum aliquo contrahat,& ſocio huic pater ſpurij quantã uelit pecuniam mutuo det, & illi poſtea liberationem leget,& liberatio etiam ſpurio proderit, l.ſi his qui duos.ff.de lib.lega. & ibi per Dyn.& Bar.cum relatis per Fely.in c.mulierum, col.1. de iudæ.uel ſocium hæredem inſtituat, & ſocietatis iure ſpurius hæreditatis ſemiſſem cõſequitur.l.ſocietatem,& l.3.§. ſpecialiter. ff. pro ſoc. fac.l.communem.ff.quib.mod.ſer.amit.l. 1.C.ſi unus ex plu.& comprobatur hoc ex cautela quæ traditur ad inſtituendum forenſem, ſtante ſtatuto,quòd forenſis non poſsit hæres inſtitui, nam ut ualida ſit inſtitutio datur cautela,quòd forẽ-

ſis non ſolus,ſed cum indigena, cum quo cõtraxerit ſocietatem hæres inſtituatur: nam propter ſocium capere poterit, ut patet ex allegatis per Barb.in rub.de reb.eccl non alie.colum.14.uer. duodecimò limita,& per Iaſ.conſi.112.ui ſo longo,colum.ſecunda, parte 2. & procedit cautela hæc,ſi non fiat in fraudem,ut per Barb.in d.rub.

7 Septimum remedium eſt † quando hæres de reſtituendo hæreditatem ſpurio tacitam fidem accommodaſſet, ut ſpurius rem deferat fiſco: quia ſemis hęreditatis deferenti,alter autē ſemis fiſco dabitur,l.edicto,& l.ſenatus.§.ſenatus.ff.de iu.fiſci,& caueat ſpurius ne ab alio præueniatur; quia præuenienti ſemis ille daretur,l.1.ff.eo.tit. ſecundùm Veron.d. caute. 38. Octauùm reme-

8 dium eſt,quòd † pater hæredem ſcriptum palàm roget filio reſtituere, quia palàm rogatus apud ſe retinet,nec intelligitur tacitam fidem accommodaſſe,d.l.non intelligitur. §.ſi quis palam, & hæres reſtituendo de ſuo largitur: quod facere permiſsũ eſt,d.l.ita fidei, in fi.Sed Lud. de Sord. de Ferra.in tra.de nat.liber.opinatur hæc procedere,ſi hæres talis ſit, quem ſit veriſimile de ſuo largiturum filio ſpurio teſtatoris, quod etiam ſentit Veronen.d. cau. 38.uerſ. quinto.Nonum

9 remedium eſt, † quòd amicus hæres inſtituatur, & rogetur reſtituere hæreditatem cui videbitur, & ſcriptus hæres capaci reſtituat,& hic reſtituat

ſtituat filio ſpurio teſtatoris, quia extraneus rē iam ſuam effectam per reſtitutionem non prohibetur donare filio ſpurio teſtatoris, per ea quæ not.glo.in.§.fi.in Auth. quibus mod.nat.effi.ſui, & hoc tenet Bar.in l.fi. ff.de his quibus ut indig. ab ipſo autem hęrede non poſſet ſine medio ſpurius capere, quia à teſtatore capere uideretur, l. unum ex familia.§.ſi de Falcidia.ff.de leg.2. maximè ſi bona uniuerſa reſtituerentur ſpurio, d. l. Lucius.§.omnes, uel ex alijs coniecturis de fraude liqueret, ut per Bal. conſ.75.ſpurio, lib.2.ſed conſilium hoc aliquid fraudis continet, ut per Bar. in d.l. ff. de his quibus ut indig. eſt tamen tutius hoc, quàm ſi reſtitutio fiat per executorē teſtamenti, à quo nullatenus poteſt ſpurius capere, l.1.c.de nat.libe.ſecundùm Corn. conſ. 236.
10 in fin.lib.2. Decimum remedium eſt, † quòd pater inſtituat ſpurium, & roget eum hæreditatem reſtituere alicui, qui fideicommiſſum veriſimiliter nunquàm petiturus ſit, ueluti Imperatori, uel Regi, quia incapax capere poteſt, vt alij reſtituat, l.cogi.§.hi qui ſolidum.ff.ad Treb. ſecundùm Ang.in l.in tempus.ff.de hære.inſti.cautela tamen hæc improbatur à Bal. conſ. 399. quo ad primum, lib.2.nam fraudē continet, ut per Imol. in d. l. in tempus & improbatur etiam à Corn. conſ. 217.Chiriacus, lib.3.& ab Alex. in d. §. hi qui ſolidum, & in l.2.C.de hær.inſtit. Vndecimū

11 remediũ eſt, † quòd ſucceſſuri ab inteſtato promittant patri ſe renunciaturos & daturos hæreditatem filio eius ſpurio, & promiſsionem iuramento confirment, c. cum contingat, de iureiur. c. quamuis, de pact. lib. 6. ſed uidetur, quòd hoc caſu ad fiſcum deferatur hæreditas, d. l. 1. C. de natur. lib. poſſent tamen ſuccedentes ab inteſtato poſt mortem patris nulla promiſsione, & cõuentione præcedente ſponte ſua donare ſpurio defuncti, d. l. ita fidei, in fi. glo. in d. §. fi. in Auth. quibus mod. na. effi. ſui. Duodecimum remediũ
12 eſt, † ꝙ pater inſtituat ſpuriũ in eo, quod capere põt, & in reſiduo inſtituat filios ſpurij natos, ſeu naſcituros, macula enim patris, & incapacitas nõ trãſit in eius filios, l. 1. §. pen. ff. de bo. poſ. cõtratab. l. cognouimus, & Auth. idẽ de Neſtorianis. C. de her. l. diui fratres. ff. de iure pat. & remediũ hoc approbat Bar. in l. Gallus. §. q̃d ſi his. ff. de lib. & poſth. & cõſ. 118. Odducius Cor. de Gualdo. Fran. de Peru. cõſ. inci. quidã inſtituit, q̃d eſt inter con. Bal. 72. lib. 5. ubi dicit hãc eſſe meliorẽ uiã, quæ poſsit inueniri, & ſi pater ſimpliciter inſtituat nepotes ex filio ſpurio, adijciat clauſulã hanc, uidelicet, ita ꝙ nullus uſusfructus ſeu commodum acquiratur patri dictorum nepotum, nam per id firmiores erunt uires teſtamenti, ut docet Bal. in l. fin. C. de nat. lib. cum relatis ab Alex. in conſ. 88. omiſsis, colum. 2. lib. 7. &

Cor.

Corn.d.conſ. 25. in præſenti,lib. 1. & Benedict. Capr.in conſ.2.in 6.quæſito. hoc tamen conſilium non procederet, ſi appareret nepotibus relictum in fraudem, ut per Alex. in d.§.quid ſi is, & Corn. d.conſ.25. quod in dubio nõ pręſumitur,l.quoties.§.qui dolo.ff.de proba. & arg. l. & magis. ff. de ſolut. & not. in l. liberorum. ff. de uerb.ſignif.ut per Dec. in conſ.462.uiſa legitimatione . & non te pręterea, quòd cautela hæc non prodeſſet, ubi extaret legitima ſoboles teſtatoris, quia vera ſententia eſt, quòd ſi auus habeat legitimam prolem,ſicut prohibetur relinquere filio ſpurio, ita non poteſt relinquere nepoti,l.fin. C. de nat. lib. Alex. in conſ. 74. circa primum lib. 3.& in conſ.158. uiſo teſtamento, col.2.lib.7.& Deci. in d.conſ. 462.col.ultim.& hæc eſt communis opin.ut dicit Iaſ.in l. hæreditas,col. 2.C.de his quibus ut indig. & comprobatur per ea quæ dicit Capic.deci. 181. in cauſa Ioannnis,in fin. Decimum tertium remediũ eſt,
13 † quòd pater illegitimo filio aliquod prædium relinquat pro alimentis, quod de iure canonico fieri poteſt,ut per Bar.in d. Auth. ex complexu, per c.cum haberet, de eo qui dux. in uxo. quam pol.per adul.Bar.in d.l.fi.C.de his quibus ut indig.Bal.conſ.116.ſpurius,lib. 2. Paul. de Caſtr. cõſ.5.quidquid dicatur,col.2.& Alex. conſ. 74. uiſo proceſſu,in fi.lib. 2. & iuri canonico in hoc

ſtandum eſt etiam de iure ciuili,ut per Ant.Cor. in ſingul.uer.ſpurius,& eſt communis opi.quòd hoc ſeruandum ſit etiam in terris Imperij,ut dicit Iaſ.conſ.26. omiſsis , lib.1. & proprietatem eorundem præd.orum teſtator relinquat nepotibus natis.uel naſcituris ex filio illegitimo, cauendum tamen eſt ad excludẽdam præſumptionem fraudis,ne immoderatum ſit legatum reſpectu alimentorum, ut ſentit Veron. d. cau. 38.& Abb.conſ. 115. uidetur primo, lib.2. ubi dicit dotem dandam filiæ ſpuriæ moderatam eſſe debere,l.filiæ.ff.de lega.3.l.quæro.ff.de iure dot.& quod eſt vltrà honeſtum modum uideri in fraudem relictum,Decimumquartum remedium eſt,
14 † quòd pater inſtituat ſpurium in eo quod capere poteſt,& ei ſubſtituat quẽ uelit, in eo quod ipſe ſpurius capere non poterit. ſic enim pater erit certus, quòd non deueniat ad alios, quàm ad eum, uel ſubſtitutum, id quod ſpurius capere non poterit;cautelam hanc dicit Bart. ſe doctum à patre quodam, qui habebat filium legitimatum per quendam comitem, & legitimatio in dubium reuocari poterat, ut per eum in l. 2.C.de hæred.inſtit. & ſequitur ibi Saly. dicens teſtatorem poſſe incapaci facere ſubſtitutionẽ, ſi eum hæredem inſtituat. Decimumquintum re
15 medium eſt, † quòd pater hæredem inſtituat filium in tempus cum capere poterit,& ualet inſtitutio,

tutio,d.l.in tempus, & teſtator det licentiam in teſtamento eidem filio,ut mortuo ipſo teſtatore poſsit ſe quãdocunque legitimari facere, Auth. item ſi quis. C.de nat. lib.& interim ei relinquat alimenta, d. c. cum haberet. Et cautela hæc approbatur per Bar.in d.l.Gallus.§.& quid ſi tantũ & per Angel.Aret.in tract.de teſta.uerſi. pupillariter,Veron.d.caute.38.Bal.conſ.363.quæritur utrũ filius.lib.5. & conſil.146. titulus principis.lib.1.& in l.reſcripta.q.3. C. de prec.imp. offer. Et eſt communis opin. ut dicit Iaſ. conſil. 127.dubitã,col.pe.par.ij.& in conſ.26.omiſſis, col.3.lib.1.& pendẽte cõditione legitimationis ſpurius poterit petere bonorum poſſeſsionem ex qua obtinebit adminiſtrationem hæreditatis antequàm legitimetur,l. ſi quis inſtituatur, cum ibi not. per Barr. & alios doct. ff. de hære. inſti. Quidam tamen tenent contrarium, ut per Cor. conſi. 217. eleganter, lib.3. & per Lud. Fer. in tract.de legitimatione,col.fin.uerſi.9. arg.c.auaritiæ,de elect.lib.6.Sed reſponde,ut per Alex.in d.l.gallus.§.inſtituẽs,col.1.& 2.Decimum ſextũ remedium eſt, q teſtator relinquat ſpurio filio, non nominando eum ſuum filium,ſic enim obtinebit relictum,nõ probato ſi ſit filius teſtatoris, Pau.de Caſt.in l.& ſi pepererit, nu.5.ff.de lib. & poſth. conſulens quòd inſtituatur ſpurius ſub nomine matris,Ferrat.caut. 61. & mouetur per

d.l.miles.§.defunƈto. ff. de adult. & ratio Paul. de Caſt. bene cōprobatur per ea quæ refert Pariſ.in conſ.64.Iulius,col.prima,& ſecūda,lib.3.
16 Poſtremò animaduertendum eſt, † quòd ſi quis habeat filium ex adulterino coitu, filius ille honeſta iuris præſumptione reputatur filius,non adulteri,ſed mariti mulieris adulteræ, l. miles.§. defunƈto.ff.de adul.Pau.de Caſt.conſi. 174. ſuper primo,col.4.Alex.conſi.157.circa primum, lib 5.Barba.conſi. 58.ſapienter, lib. 2. & conſil. 68.omnipotentem,lib.4.& per Dec. conſi. 288. quæritur,& conſi.657. plenè,cum alleg.per Iaſ. conſilio.125.pondus.2.par.ideò ſit cautus pater habēs huiuſmodi filium adulterinum, ſi uelit eum hæredem inſtituere,ut inſtituat eum ſub nomine proprio,& non ſub nomine filij,quia inſtituendo eum,ut filium,præſumeretur teſtator per errorem inſtituiſſe,& teſtamentum patris adulteri non ualeret.l.ſi pater. C. de hæred. inſti. ita tenet Bart. conſi. 27.ſcripſit,ſimiliter ſi quis inſtituat filium non ritè legitimatum, præſumitur per errorem illum inſtituiſſe,& uires non habet teſtamentum,arg.d.l.ſi pater,ut per Deci.conſi. 176.uiſo themate, ſed remedium eſt, quod pater det filio licentiam,ut iterum faciat ſe legitimari,quatenus opus ſit. d.Auth.item ſi quis, & cum capere poterit,faciat eum hæredem. d.l. in tempus,Barto.in d.§.& quid ſi tantùm,& ibi Iaſ. col.

col.24.uerſ. ſequitur ſecunda principalis quæſtio. vide ad hoc Soci. in conſ.65.lib.3.Pariſ. in conſ.2.lib.2.Ruyn.in conſ.66.lib.3. ubi dicunt non ſufficere clauſulam generalem,non obſtantibus &c.

TITVLVS II.

De teſtamentis ordinandis.

CAVTELA I.

Quibus remedijs teſtamentum in ſcriptis, uel nuncupatiuum mortuo teſtatore teſtiũ recognitione,ſeu comprobatione nõ egeat, & conſilium à notarijs in teſtium adhibitione ſeruandum.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum in ſcriptis quomodò fiat.*

2 *Teſtamentum in ſcriptis uel nuncupatiuum de quo nõ fuerit rogatus notarius fidem in iudicio non facit.*

3 *Notarius ſi fuerit rogatus de teſtamento in ſcriptis, uel nuncupatiuo, inſtrumentum teſtamenti fidem facit.*

4 *Quot teſtes ſcripti ſunt,tot teſtibus æquiualet inſtrumentum.*

5 *Teſtes ſunt deſcribendi cũ expreſſione nominis,adiectis duabus qualitatibus.*

TESTA-

1 TESTAMENTVM † in ſcriptis
facere ſolent, qui ſuæ uolūta-
tis ſecreta cœlari uolunt,ut au
tem ualeat tale teſtamentum
manu teſtatoris , uel alterius
cuiuſlibet ſcriptū , oportet ab
ipſo teſtatore,& a ſeptem teſtibus,uel ſi teſtator
literas neſciat,ab octo ſubſcribi.l. hac conſultiſ-
ſima. C. de teſta. & anulis characteres habenti-
bus huiuſmodi teſtamentum ſignandum eſt, l.ad
2 teſtium.§.ſi quis ex teſtibus.ff.de teſta.† Conſtat
tamen fidem non facere hanc ſcripturam tanta
ſolemnitate munitam,niſi poſt mortem teſtato-
ris teſtes ad iudicē euocati,ſigna ſua, & ſubſcri-
ptiones agnoſcant,& ita agnitum teſtamentum
iudex publicet, decernendo ſcripturæ huic fidē
in poſterum adhiberi.l.publicati.cū ibi not. per
Docto.C.de teſta.& ſi interim moriantur teſtes,
inutile redditur teſtamentum,ut per Barto. in l.
tabularum.ff. quemad. teſt. ap. teſtamentum ue
rò nuncupatiuum leuius fit , nec aliud requirit,
niſi ut ſeptem teſtes maſculi liberi puberes eodē
tempore inſtitutionem hæredis & uoluntatem
teſtatoris exaudiant,d.l.hac cōſultiſsima. §. per
nuncupationem . Sed hoc quoque teſtamentum
infirmum eſt,niſi per depoſitiones teſtium corā
iudice cōfirmetur,d.l.hac conſultiſsima. §.ſi qs ,
cum glo.in uer.depoſitiones . ut autem tale te-

ſtamentum

ſtamentum in ſcriptis ſine ulla teſtium recogni-
3 tione ſit ualidum, remedium eſt, † quòd poſtquã teſtator, uel alius teſtamentum ſcripſerit, & teſtator, teſtesq; ſubſcripſerint, ac ſignauerint teſtatoris mandato, notarius in tergo clauſi inſtrumenti ſcribat ibi eſſe ſcriptum teſtamẽtũ, prout coram ipſo notario, & teſtibus adſcriptis teſtator aſſeruit, & fidem faciet ſcriptura huiuſmodi etiam ſi non uiuant teſtes, quia inſtrumentũ teſtamẽti manu publica roboratum probat, & teſtium agnitione non indiget, ut ſentit gl. & Bar. in d.l. tabularum, & glo. illam ſingularem putat Alexan. in d.l. publicati; cui adde alteram, & pleniorem gl. idem tenentem in l. fi. uer. oſtenditur, C. de fideicom. & faciunt dicta Paul. de Caſt. in l. iubemus. C. de teſt. & ſententiam hanc ſequuntur etiam Fulgo. conſi. 56. quæritur, & Iaſ. & alij allegati per eum conſi. 67. uiſo, lib. 3. notandum quoque eſt tale teſtamentum ualere poſſe etiam ut nuncupatiuum, quod eſt utile quando caret aliqua ſolemnitate requiſita in teſtamento in ſcriptis, ut per Alexan. in l. ſi ſtipuler, in fi. & in l. ſtipulatio hoc modo concepta, col. 8. ff. de uerb. oblig. quod ſi notarius non fuerit præſens teſtamento facto in ſcriptis, ut ualeat teſtamentum etiam ſi poſt mortem ipſius teſtatoris nõ agnoſcant teſtes ſua ſigilla, remedium eſt, quòd ipſe teſtator dũ uiuit faciat per iudicem authenticari teſta-

teſtamẽtum etiam clauſum recognitis per teſtes ſubſcriptionibus,& ſigillis,ut docet Fulg.d.cõſi.
4 56. in fi. † Similiter,ut ſine teſtium depoſitione nuncupatiuum teſtamentum fidem faciat,per notarium publicum ſcribatur,ſeptem teſtibus in teſtamento adhibitis,& conſcriptis, quia quot teſtes ibi ſunt ſcripti,tot teſtibus æquiualet inſtrumentum,ut ſentit Innoc. in c. cum Ioannes, de fid.inſtr.l.in exercend.C.eo.titu.& eſt ſententia Io.quem ſequuntur Barto. & alij Doct. in l.hæredes.ff.de teſta.& Alex.in l.1.C.eo.titu.confirmantur ea,quæ diximus ex ſcriptis per Doct. in d.l.publica,& Soc.conſi.259.uiſis & conſidera-
5 tis. † Et ſit cautus notarius, ut nomina teſtium cum duabus alijs qualitatibus deſcribat,aliàs teſtes non dicerentur legitimè deſcripti, arg.l.hac conſultiſsima.C.qui teſt.face.poſſ.Bar.l.demonſtratio falſa.ff.de cond.& demon. cũ alijs alleg. per Alex.conſi.153.uidetur,col. 1.lib.2.

CAVTELA II.

Quibus remedijs non adhibito ſolemni teſtium numero, uel ſi teſtes ſint fœminæ non euaneſcat hæredis inſtitutio.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes ſeptẽ in teſtamentis regulariter requiruntur.*
2 *Teſtes quinque ſufficit adhiberi tempore peſtis, etiam*

ſi teſta

ſi teſtamentum fiat in ciuitate.
Peſtis tempore remittitur ſolemnitas neceſſaria in teſtamento, ibidem.
3 *Teſtes duo cum presbytero parochiali, uel quatuor ſine eo ſufficiunt ad teſtamentum de iure canonico.*
4 *Rationis identitas quando operetur extenſionem.*
5 *Pia relicta non dicuntur facta a diuitibus amore Dei.*
Fingere non licet. ibidem.
6 *Teſtes duo probant tenorem & ſolemnitatem teſtamenti.*
7 *Teſtes fœminæ in teſtamento eſſe non poſſunt.*
Teſtes in codicillis etiam fœminæ eſſe poſſunt.
8 *Fœminæ ſolæ ſine ullo maſculo etiam in codicillis teſtes eſſe non poſſunt.*
Pater poteſt facere teſtamentum inter filios coram duobus teſtibus, etiam fœminis. ibidem.

AD teſtamentum ſunt ſeptem teſtes puberes adhibendi, l. hac conſultiſsima, & l. in
1 teſtamentis. C. de teſta. † & non ualet teſtamentum, ſi minor numerus teſtium adhibeatur, etiã quando ſufficiens numerus teſtium haberi non potuit, l. conficiuntur. §. 1. ff. de iure codi. quod procedit etiam tempore peſtis, ut ſentit Bart. in l. 1. ff. de bon. poſ. ex teſta. mil. & Alex. cum rela tis per eum, in l. fin. C. de teſta. & conſ. 70. uiſo
2 conſilio, col. penul. lib. 2. † Quod tamen intellige

ge quando non eſſent adhibiti quinque teſtes; nam adhibitis quinque teſtibus valet teſtamentum tempore peſtis, arg. d. l. fin. ut ibi per Iaſ. & eſt communis opin. ut per Barba. in c. cum eſſes, col. 6. de teſta. & conſ. 87. prope eſt, lib. 4. & Dec. cõſ. 284. viſo puncto, & Card. Parıſ. in cõſ. 32. ad reſolutionem, lib. 2. Sed ſi teſtator minorem numerũ teſtium interuenire uelit in ſuo teſtamento, ut eius voluntas valeat, remediũ eſt, quòd coram presbytero parochiali, & duobus teſtibus diſponat de rebus ſuis, & ualebit teſtamentum etiam ad nõ pias cauſas, d. c. cum eſſes, Specul. in tit. de inſtr. edi. §. compendioſæ, uer. item per ius canonicum, Ioan. & Imo. & Abb. in d. c. cum eſſes, Zabar. conſ. 73. puto de iure, Bal. conſ. 351. quoniam ex facto, & conſ. ſeq. lib. 4. & Alex. conſ. 176. viſo proceſſu, uer. non obſtat, col. 3. lib. 5. & eſt communis opinio ſecundùm Alex. conſ. 47. abundè per celeberrimos, col. 1. lib. 2. & Corn. conſ. 261. de duobus, col. fin. in princ. lib. 4. ubi declarat hoc procedere etiam in terris principis ſæcularis quo ad temporalem iuriſdictionem ab eccleſia conceſsis, quales ſunt ciuitates Regni, & Ferraria, & Vrbinum, arg. cle. paſto. de ſent. & re iudi. ſed in alijs nõ procedit, ut per Bal. conſ. 284. dominus, lib. 3. tamen ſtricto iure uidetur mihi poſſe dici, etiam in terris quo ad temporalia Papæ non ſubiectis valere te-

ſtamentum

ſtamentum factum coram duobus teſtibus præſente presbytero parochiali, quia talis presbyter eſt iudex animarum, & dignior iudice ſæculari, c. cum ſit, de ætа. & quali. & teſtamentum factum coram iudice, & duobus teſtibus vbique ualet, l. omnium. C. de teſta. & hoc ſeruant Veneti, ut per Bal. conſ. 285. ſi quis, lib. 3. Animaduertendum tamen eſt opus eſſe, quòd presbyter ſit is cui uniuerſæ parochiæ cura commiſſa ſit. nam ſacerdos alius cui commiſſa eſſet adminiſtratio ſacramentorum, defectum teſtium non ſuppleret, ne fruſtra uideatur dictũ de parochiali, in d. c. cum eſſes, argu. c. Papa, de priuil. lib. 6. & argu. à contrario ſenſu, quod eſt in iure fortiſsimum, l. 1. §. huius. ff. de offic. eius cui man. eſt iur. ſecundùm Corn. conſ. 77. licèt autem, col. 1. & 2. lib. 1. quamuis idem minus maturè conſiderans cõtrarium ſenſerit in d. conſ. 261. col. fi. uer. quia multum; ſi tamen generaliter animarum cura alicui non parochiali commiſſa eſſet coram eo, perinde ac coram presbytero parochiali, teſtamentum factum ualeret, ſecundùm eundẽ Corn. conſ. 18. principale dubium, col. fi. ponderandũ, lib. 2. arg. l. ſi prætor. ff. de offic. eius, & ſi parochialis presbyter haberi non poſsit, remedium
3 eſt, † quòd loco presbyteri alij duo teſtes adhibeantur, & ualebit teſtamentum:, quia duorum uox eſt potentior, quam vnius quantęcunque ſit autho-

ge quando non eſſent adhibiti quinque teſtes; nam adhibitis quinque teſtibus valet teſtamentum tempore peſtis,arg.d.l. fin. ut ibi per Iaſ. & eſt communis opin.ut per Barba.in c.cum eſſes, col.6. de teſta. & conſ. 87. prope eſt, lib. 4. & Dec.cōſ.284.viſo puncto,& Card.Pariſ. in cōſ. 32.ad reſolutionem,lib.2. Sed ſi teſtator minorem numerũ teſtium interuenire uelit in ſuo teſtamento,ut eius voluntas valeat, remediũ eſt, quòd coram presbytero parochiali, & duobus teſtibus diſponat de rebus ſuis, & ualebit teſtamentum etiam ad nō pias cauſas,d. c. cum eſſes, Specul.in tit. de inſtr. edi. §. compendioſæ, uer. item per ius canonicum,Ioan.& Imo. & Abb.in d.c.cum eſſes,Zabar.conſ. 73. puto de iure,Bal. conſ. 351. quoniam ex facto, & conſ.ſeq.lib.4. & Alex.conſ.176.viſo proceſſu,uer.non obſtat, col. 3. lib. 5. & eſt communis opinio ſecundùm Alex.conſ.47.abundè per celeberrimos, col. 1. lib.2.& Corn. conſ. 261. de duobus,col. fin. in princ.lib.4.ubi declarat hoc procedere etiam in terris principis ſæcularis quo ad temporalem iuriſdictionem ab eccleſia conceſsis, quales ſunt ciuitates Regni,& Ferraria,& Vrbinum, arg. cle. paſto.de ſent.& re iudi.ſed in alijs nō procedit, ut per Bal.conſ. 284.dominus,lib.3.tamen ſtricto iure uidetur mihi poſſe dici, etiam in terris quo ad temporalia Papæ non ſubiectis valere teſtamentum

ſtamentum factum coram duobus teſtibus præſente presbytero parochiali, quia talis presbyter eſt iudex animarum, & dignior iudice ſæculari, c. cum ſit, de æta. & quali. & teſtamentum factum coram iudice, & duobus teſtibus vbique ualet, l. omnium. C. de teſta. & hoc ſeruant Veneti, ut per Bal. conſ. 285. ſi quis, lib. 3. Animaduertendum tamen eſt opus eſſe, quòd presbyter ſit is cui uniuerſæ parochiæ cura commiſſa ſit. nam ſacerdos alius cui commiſſa eſſet adminiſtratio ſacramentorum, defectum teſtium non ſuppleret, ne fruſtra uideatur dictũ de parochiali, in d. c. cum eſſes, argu. c. Papa, de priuil. lib. 6. & argu. à contrario ſenſu, quod eſt in iure fortiſsimum, l. 1. §. huius. ff. de offic. eius cui man. eſt iur. ſecundùm Corn. conſ. 77. licèt autem, col. 1. & 2. lib. 1. quamuis idem minus maturè conſiderans cõtrarium ſenſerit in d. conſ. 261. col. fi. uer. quia multum; ſi tamen generaliter animarum cura alicui non parochiali commiſſa eſſet coram eo, perinde ac coram presbytero parochiali, teſtamentum factum ualeret, ſecundùm eundẽ Corn. conſ. 18. principale dubium, col. fi. ponderandũ, lib. 2. arg. l. ſi prætor. ff. de offic. eius, & ſi parochialis presbyter haberi non poſsit, remedium
3 eſt, † quòd loco presbyteri alij duo teſtes adhibeantur, & ualebit teſtamentum: quia duorum uox eſt potentior, quam vnius quantęcunque ſit autho-

authoritatis,l. iuriſiurãdi.C.de teſti.c. licèt,& c. cum à nobis, eod. tit. ſecundùm Spec. in d. uer. item per ius canonicum,cuius opin. ſeruandã in practica dicit Anto.de But. in d. c. cum eſſes, & ibidem Panormi. in prima lect. in fin. & ſententiam Specu.ſequitur etiam Cald.conſil.8. teſtator,in tit.de teſta.Gemi.conſ.49.ſuper iſto puncto,& Alex.conſ.17.ponderatis,col.penult.uer. non obſtat,lib.3.& in d.conſ.176. uer. non obſtat ſi diceretur, & conſ.105. viſo & diligenter conſiderato,uer.imò fortius,lib. 4. & opin. hæc ratione comprobatur,nam etiam in l. correctoria, ubi ſcripta eſt ratio, ex identitate rationis extenſio fit,glo.in clem.1.de ele. &.§. ex his, in Authen.de hære.quæ ab inteſt. Bald. in Authen. quas actiones,in 3.quæſt.in fin.C. de ſacroſanct. eccle. & in iure canonico ſcripta eſt ratio illa,
4 † in ore duorum, uel trium ſtat omne uerbum. hæc autem ratio meo iudicio non urget, quia ut ex identitate rationis fiat extenſio, neceſſe eſt, quod caſus ſublata ſaltem ſignificatione vocabuli comprehendatur;ita loquitur,glo. in d. clem. 1.& ibi declarat Io. de Imo. & in l. ſi uerò. §. de viro.ff.ſol.mat.aliàs enim in correctorijs extenſio non fit ex ſimilitudine rationis etiam ſcriptæ, glo. in cle.auditor, de reſcrip. præterea attenta ratione prædicta,dicendum eſſet ualere teſtamẽtum coram tribus tantùm teſtibus factum, quod eſt

eſt contra glo.in d.c.relatum,& d.c.cum eſſes,& contra communem opin. ut dicit Fulgo. conſil. 29.punctus,Bald.autem conſ. 404. præmittendum eſt,lib.4.dicit communem opin.eſſe, quòd teſtamentum etiam coram duobus tantùm teſtibus factum,de iure canonico ualet in terris eccleſiæ,per rationem tex. in d. c. cum eſſes,& d.c. relatum.Sed a prædicta opinio.quòd ſaltem quatuor teſtes adhiberi debeant, recedēdum nō eſt, quoniam magis communiter d. opinio approbatur,ſecundùm Cor.d.conſ.261.in fin. & Dec. conſ. 284. uiſo puncto,col.4.in fin.lib.2.quamuis Corn. d. conſ. 77. uer. tamen prædictis non refragantibus, dicat cōmunem ſententiam eſſe, quòd ſeruanda ſit ſolemnitas iuris ciuilis in relictis ad non pias cauſas, ubi non interuenit presbyter parochialis. Sunt qui putant, ut ualeat inſtitutio hæreditatis coram duobus teſti-
5 bus poſſe hoc remedium dari, uidelicet, † quòd teſtator dicat hæredem inſtituiſſe intuitu pietatis & amore Dei,quia relicta ad pias cauſas ualent,etiam ſi in eis non ſit ſeruata ſolemnitas iuris ciuilis,Bar.in l.1.C.de ſacroſanc.eccle. quod remedium quantum ad eos, qui uerè pauperes ſunt,procedit,ſed diuitibus relicta iuribus carebunt,quia non licet fingere,l.ſi forte. ff. de caſt. pecu.l.cum hi.§.ſed cum lis. ff. de tranſ. gloſſ.in l.illud.C.de ſacroſanct.eccle.Bal.conſ.8.licèt,&

conſ. 230.teſtamentum,lib. 5. & donare nō indigentibus non ad pietatem, ſed ad prodigalitatem pertinet,l.1.C.de mend.ual.lib.10. c. paſtoralis, 1. quæſt. 2. nec legatum debet habere nomen pietatis,ſi re ipſa non eſt pium, per no. per glo.in c.admonere,33. quæſt.2. & ſententia hæc communiter approbatur,ut patet ex dictis, & relatis per Barb. in c.ad hæc,col. penult. & fi. de teſta.fatendum tamen eſt,quòd remediū hoc plerunque erit ualidum, quia etiam ſi relinquatur diuitibus expreſsò,quòd cauſa pietatis relinquatur,ſi ille cui relinquitur ſecundùm ſtatū,|& conditionem ſuam quibuſdam indigeat, ualebit legatum ſolemnitate iuris ciuilis nō ſeruata; ut tenet etiam ipſe Bart.in d.l.1.col.7. authoritate diui Thomæ,& quòd ualeant relicta ad pias cauſas etiam non ſeruata iuris ciuilis ſolemnitate,& uires habeant;etiam ſi tantùm per duas fœminas probentur, apparet per ea quæ refert Dec.in l.fœminæ, num. 28. ff. de reg. iur. & eſt communis opinio,ut ſcribit Io. de Imo. in l. nemo,num.4.ff.de leg. 1. Ruyn.conſ.192. num. 7. lib.2.Boer.dec.93.nu. 4. & ſi teſtamētum ſit factum coram ſolemni numero teſtium,& quidam ex his deceſſerint antequā ritè examinati eſſent, & inſtrumentum teſtamenti deperditum ſit, ne propterea corruat teſtamentum remedium eſt,
6 † quòd ſaltem duo teſtes ex eis, qui fuerunt adhibiti

hibiti ad teſtamentum examinentur ſuper teno re teſtamenti, ac etiam fiat articulus ad proban dum, quòd ſolemnis numerus teſtium affuit, hoc.n. per duos teſtes probato, inſtitutio hæredis, & cætera relicta uires obtinebũt, ut ꝓbatur in ſimili per l. teſtium, in fin. C. de teſt. & ibi not. Bald. & Saly. & per gloſſ. & Doct. in l. 2. C. de bon. poſ. ſecun. tab. & confirmatur opinio hæc cum alleg. per Iaſ. conſ. 43. factum quæſtionis, lib. 1. non deperdito autem inſtr. teſtamenti hoc remediũ non prodeſſet, ut cõcludit Iaſ. in l. admonẽdi, nu. 186. ff. de iur. iur. Illud notiſsimi iuris eſt, mulierẽ nõ poſſe adhiberi teſtẽ ad teſtamentũ. l. qui teſtamẽto. §. mulier, ubi Doct. ff. de teſta. etiam de iure canonico, ut patet ex alleg. per Alex. conſ. 70. uiſo conſ. col. 3. cum ſeq. & conſ. 177. uiſo themate mihi, col. 2. uer. ſecundò reſpondeo, lib. 2. & eſt communis opi. ut dicit idem Alex. ibi, & in conſ. 84. uiſo themate, in fin. lib. eo. ſed ſi teſtator non habet in loco ſufficientem numerum teſtium, ſint tamen ibi fœminę, ut ualeat eius diſpoſitio, etiam ſi nõ adeſſent niſi quatuor teſtes maſculi, & una plureſue fœminæ remedium eſt, quòd adijciatur teſtamento clauſula codicillaris, quia in codicillis fœmina poteſt eſſe teſtis, glo. in l. fi. & ibi Alex. col. ult. C. de codi. Bal. d. conſ. 8. & Alex. conſ. 298. ante omnia, col. 1. lib. 2. & conſ. 105. uiſo ac diligen-

7 ter,col.4.lib.4.Non tamen † eſſet tutum facere teſtamentum cum dicta clauſula,coram quinque fœminis tantùm,quia ſolę fœminę ſine ullo maſculo, etiam in codicillis teſtes eſſe nō poſſunt, quia glo. in d.l.fin.de fœmina loquitur in numero ſingulari, & in opi.hac eſt Barb.in d.c.relatū, col.7.dicens hoc non eſſe uulgare nec plebi tradendum, eſt tamen leue argumentum Barb.dum arguit numero ſingulari, & tollitur hoc arg. ex dictis eiuſdem in c. relatum,2. col. pen. eod.tit. ubi docet diſpoſitionem conceptam numero ſingulari etiam locum habere in pluribus. prætcrea ſufficit mulieres non inueniri prohibitas adhiberi teſtes,l.1.ff. de teſti. & non eadem in codicillis, quæ in teſtamentis ſolemnitas exquiritur, ut per Deci. in l. fœminę,col.4.ff. de regu. iur.Planè inter filios corā duobus teſtibus tantùm,etiam fœminis,pater poteſt facere teſtamentum,glo.& Doct.in Auth.quod ſine. C.de teſta. Paul.de Caſt.in conſ.446.uiſis,lib.1.etiam ſi teſtes ſint fœminæ,ubi idem procedere dicit in teſtamento ad pias cauſas, quin etiam ſine ulla teſtium præſentia poteſt pater per ſuam ſimplicē & priuatam ſcripturam inter liberos teſtari, nā ſi ſua manu ſcribat ſcedulam, & in ea diſponat inter liberos,pro teſtamento ſeruabitur eius uoluntas, expedit tamen,quòd declaret in tali ſcedula ſe uoluntatem illam habere pro perfecta,

ſic

ſic enim proculdubiò ualebit, ut teſtamentũ,patris uolũtas,quamuis nulli teſtes interuenerint, per doctrinam Barto.in l.ſi his.ff.de teſta. Alex. conſi.4.attentis narratis,lib.7. & eſt communis opi.ut dicit idem Alex.conſ.105.ſuper his,in fi. eod.lib.3.& Iaſ.conſil. 57. præſuppoſitis, lib.2. fallit tamen d.doctrina,ubi filij eſſent inæqualiter inſtituti,Dec.in cõſ.105. & in conſ.631.Soc. Iun.in conſ.88.in fin.col.3.Io.Ant.Rub. in cõſ. 6,col.2.ubi uideas omnino, teſtes etiam religioſi mendicantes eſſe poſſunt in teſtamento, arg.l.1.ff.de teſti.nec cures de opinione contraria Io.Fabr.in §.teſtes,Inſt.de teſta.& cautela ꝙ petatur licẽtia ſui ſuperioris eſt ſuperflua,ut per Guid.Pap.q.517.utrum religioſi.

CAVTELA III.

Quibus remedijs debeantur legata,& fideicommiſſa ex teſtamento non ſolemni.

SVMMARIVM.

1 *Solemnitate omiſſa relicta non debentur.*

2 *Promiſsio hæredis facit ultimam uoluntatem habere uim contractus.*

3 *Teſtatore permittente,legatarij, & fideicommiſſarij poſsũt propria authoritate accipere poſſeſsionẽ rerũ relictarum etiam ex teſtamento non ſolemni.*

 Solemni-

4 *Solemnitate iuris ciuilis omiſſa, ualent legata etiã ad cauſas non pias, quando pius locus inſtitutus eſt hæres.*

Pia relicta non requirunt ſolemnitatem iuris ciuilis.

1 SI ſolemnitas † iuris ciuilis omiſſa fuerit ad ſoluendum relicta ex teſtamento non ſolẽni, hæres cogi non poteſt. l. ſi ueritas. C. de fideic. & ibi per Doct. & Bald. conſ. 284. in libro, & conſ. ſeq. & cõſ. 308. iſta ſcriptura, lib. 3. ſed ſi ſolemnitatem ſeruare non poſsit, uel nolit teſtator, ut legata, & fideicommiſſa ex teſtamẽto non ſolẽni
2 debeantur, remedium eſt † quòd teſtator curet hæredem futurũ promittere legatarijs, & fideicommiſſarijs præſentibus, aut notario abſentiũ nomine ſtipulanti ſoluere quod relinquitur, & uires habebit huiuſmodi diſpoſitio, quia ultima uoluntas fidei hæredis commiſſa perire non debet. l. fi. C. de fideicom. §. fi. Inſtit. de fideic. hære. præterea per promiſsionem hæredis ultima uoluntas tranſit in contractum, & in actu quoq; teſtandi contractus fieri poteſt, l. hęredes. §. fi. ff. de teſta. Veron. caut. 177. & comprobatur remediũ hoc ex dictis per Bar. Alex. & alios Doct. in l. nemo. ff. de leg. 1. & per Iaſ. in l. 2. colum. 4. C. de bon. poſſ. ſecun. tab. & in d. l. fin. col. fin. & ſi ſucceſſurus ab inteſtato promittat teſtatori pro legatarijs ſtipulanti ſe ſoluturum legatarijs, quæ eis

eis relicta ſunt, obligatus erit ad ſoluenda, quia teſtator poteſt pro legatarijs ſtipulari. l. id tempus. §. 1. ff. de uſuc. & ſufficiet ad id adhiberi duos teſtes tantùm, iux. not. in l. qui teſtamento. §. fi. ff. de teſta. & ita tenet Io. de Imo. in l. nemo, col. 2. uerſ. & adde dictis, Bar. ff. de leg. 1. Secundum remedium quo legatarij, & fideicommiſſarij ex teſtamento non ſolemni relicta conſequi poterũt
3 eſt, † quòd teſtator legatarijs, & fideicommiſſarijs permittat, quòd poſsint propria authoritate accipere poſſeſsionem rerũ relictarum, l. Titia. §. Lucius. ff. de leg. 2. & ex poſſeſsione legatarij, & fideicommiſſarij retentionis commodum conſequentur, l. militis codicillis. §. ueteranus. ff. de mil. teſta. & per Doct. in l. poſt diuiſionem, & in l. cum quis. C. de iur. & fac. igno. & per Cano. in c. fi. de ſol. & ab opinione hac recedendum non eſt, ut dicit Alex. in d. l. nemo, col. 6. uer. item dũ dicit, & quamuis Barb. in d. c. fi. col. 7. & ſeq. multa contra ſententiam hanc dicat, tamen ſecundũ eam iudicandum eſt: quia opinio prædicta communiter approbatur, nam ut ibidem dicit Barto. glo. & Doct. Citramontani paſsim hanc opi. tenuerunt, & magis communiter approbatam eſſe dicit Iaſ. in d. l. cum quis, colu. 5. & in d. l. nemo, colum. 15. & ad probandam licẽtiam apprehendendi traditam à teſtatore, ſufficit etiam actus inualidus, l. qui à patre, ubi Bal. ff. de confir. tut.

l.fi.& ibi Bart.ff.de re.eo.Dec.conſ.172.in cauſa uenerabilis,uer.nec obſtat, quòd talis conſtitutio,& Iaſ.conſ.127.dubitatur,col.5. parte 2.
4 Tertium remedium eſt, † quòd inſtituatur eccleſia,& ab ea legata & fideicommiſſa relinquātur, nam iuris ciuilis ſolemnitate nō ſeruata,inſtitutio eccleſiæ uires habet,c.cum eſſes,,de teſt. Bar.in l.1.C.de ſacroſanct.eccl.& ut principalis ita & reliqua diſpoſitio ſuſtinetur,c. acceſſoriū, de reg.iur.lib.6.& l.cū principalis.ff. eo. & quia eccleſia,teſtamentum,ex quo commodū ſentit, impugnare non poterit,l.poſt legatum.ff. de his quibus ut indi.ita decidit Saly. in Authen.caſſa. C.de ſacroſanct.eccleſ.& An. de But. in c. quod clericis, col.antepenul.de for.comp. & Alexan. conſ.41.viſo tenore, col.2. lib. 1. & conſ.105. uiſo ac diligenter conſiderato, col.4.lib.4.

Cautela IIII.

Quibus remedijs poſſit teſtator diſponere, ita quòd eius voluntas nulli nota ſit ipſo viuente.

Summarium.

1 *Hæredes palàm inſtitui debent.*
Relatio facit intelligi ineſſe in termino referente quicquid eſt in termino ad quem eſt facta relatio.ibidem

2 Te-

2 *Teſtatoris voluntas implicita non minus valet, quàm explicita, ſi voluntas per ſcripturam declaretur.*

3 *In teſtamento publico & clauſo non inerit ſuſpicio falſitatis committendæ.*

Notarius rogari poteſt de teſtamento clauſo, licèt tenorem eius ignoret. ibidem.

1 HAEREDES † debent palàm a teſtatore nominari, quando facit nuncupatiuum teſtamentum, l. hæredes palàm. ff. de teſta. Sed ſi teſtator diſpoſitionem ſuam uelit celari uſque ad ſupremum ſuæ uitæ, remedium eſt, quòd faciat teſtamentum in ſcriptis, ſeruãdo ea quæ dicta ſunt ſupra, cap. 1. Secundum remedium eſt, quòd teſtator ſua manu ſcribat teſtamentum, & ſcripturam deponat apud ædem ſacram, uel alium tutum locum, deinde notarius coram teſtibus ſcribat, quòd talis fecit teſtamentum, & diſpoſuit prout cõtinetur in ſcedula depoſita apud talem locum, & valebit teſtamentum, quia quidquid continetur in illa ſcriptura, ad quam eſt facta relatio in teſtamento, intelligitur contineri, l. aſſe. toto. ff. de hære. inſtit. verùm oportebit mortuo teſtatore ſaltem per comparationem literarum recognoſci ſctipturam teſtatoris, ut per Bart. in l. ſi ita ſcripſero. ff. de cond. & demon. & quamuis regulariter neceſſe ſit teſtes recognoſcentes ſcripturam, præſentes fuiſſe dum ſcriberetur.

§. ſi quis

§.ſi quis igitur,in Auth. de inſtr. cauſa.tamē hoc caſu id non eſt neceſſarium ad comparationem faciendam, uidelicet, quòd teſtes recognoſcentes ſcedulā fuerint preſentes,dum teſtator ſcripſit, quia ſcriptura, & ſcedula per ipſum teſtatorem approbata eſt,ut patet ex dictis & alleg. per Alex. conſ.4. attentis narratis,& conſ. 114. uiſa
2 ſcriptura,lib. 7.tertius modus eſt, † quòd teſtator ſua manu ſcribat,uel per fidum notarium ſuā uoluntatem ſcribi,& redigi faciat in protocollū, & folia teſtamenti claudi,& ſignari,& coram teſtibus declaret ſe teſtari, prout cōtinet in ſcriptura illa protocolli clauſa,& de hoc notarius rogetur, & fiat publicū inſtrumentū. conſtat enim ualere uoluntate teſtatoris implicitam, non minus quàm explicitam,ſi uoluntas per ſcripturam aliquam declaretur, d. l. ſi ita ſcripſero, cum ibi traditis per Doct. & in teſtamento tali publico, & clauſo non inerit ſuſpicio falſitatis committendæ, & ſcriptura efficacior erit,quàm ea, quæ comparationis adminiculo indiget, ut per Pau.de Caſt.in d.l.hac cōſultiſsima.§.per nuncupationem, & Soci. conſ.173.reuerēde,col.2.& 3. comprobatur hoc ex dictis ſupra hoc tito.caut. 1.

CAV-

Cavtela V.

Cautela adhibenda quando teſtamentum fit ruri.

Svmmarivm.

1 *Ruri poteſt fieri teſtamentum coram quinque teſtibus.*

1 Testamentvm † ruri poteſt fieri coram quinque teſtibus, ſi plures adhiberi non poſſint, l.fin.C.de teſta.& intentio eius qui dicit plures teſtes tempore quo fiebat teſtamentū repertos non eſſe, de iure fundata uidetur, arg. no. in l.cum de lege. ff.de proba. Quod dictum uidetur tunc tantùm procedere, quando cōcurrit aliqua præſumptio, quòd plures adhiberi non potuerint, ut per Iaſ. in fi.§.licentia.C.de iur.deli.cautela ergo erit, quòd notarius poſt factam diligentiam de inueniendis pluribus teſtibus fidem faciat, & ſcribat factam fuiſſe inquiſitionem, & plures teſtes inuentos non fuiſſe, ita conſuluit Bar.in l.conficiūtur.§.codicillis. ff. de iure codi.

Cavtela VI.

Quo remedio poſsit quis facere teſtamentum non ſeruata forma legis municipalis.

Svmmarivm.

1 *Lex municipalis vel conſuetudo poteſt addere formā teſtandi ultra ſolennitatem traditam a iure ciuili.*

Statu-

Statutum uel conſuetudo poteſt inuenire nouam formam teſtandi, ibidem.

2 *Solemnitas loci, ubi fit teſtamentum, ſeruanda eſt, & num. 3.*

3 *Peregrini quam ſolemnitatem ſeruare debent in ſuis teſtamentis.*

Peregrini poſſunt facere teſtamentum non ſeruata ſolemnitate iuris ciuilis, ibidem.

1 LEx † municipalis, uel cõſuetudo poteſt addere formam teſtandi ultra ſolemnitatem traditam à iure ciuili. l. ſi non ſpeciali. C. de teſt. & per Doct. in l. cunctos populos. C. de ſum. tri. & eſt communis opin. ut dicit Alex. in d. l. ſi non ſpeciali, ſed ſi teſtator nolit in ſuo teſtamẽto ſeruare formam à conſuetudine, uel ſtatuto indu-
2 ctam, remedium eſt, † quòd transferat ſe ad locũ ubi ſeruetur ius commune, & ualebit teſtamentum factum ſecundùm formam iuris communis, argum. l. ſi fundus. ff. de euic. cum relatis p Cor. conſ. 232. circa primum, col. 2. lib. 4. & cõſ. 241.
3 de duobus, lib. 2. † ſeruanda eſt enim forma, quę ſeruari conſueuit in loco, ubi fit teſtamentum, adeò quòd teſtator Chriſtianus exiſtens in territorio ſarracenorum poteſt facere teſtamentum ſeruata ſolemnitate iuriſgentium, quam ſeruant hoſtes Chriſtianæ fidei in ſuis teſtamentis, ſecundùm Pau. de Caſt. & Ang. in l. 2. C. quemad. teſt. aper.

aper.quos refert & ſequitur Iaſ. dicens opinionem hanc communiter approbari in l. cunctos populos,col.8.C.de ſum.tri.quamuis Bart. contrarium tenuerit in l.qui à latronibus.ff. de teſt. & Barb. in rub.de teſta.fol.14.ubi poteris uidere multa congeſta per eũ, & uide Ang. in Auth. omnes peregrini.C.communi.de ſucceſ. ubi per illum tex. tenet peregrinos poſſe facere teſtamẽtum non ſeruata ſolemnitate iuris ciuilis, cuius piam opinionẽ impugnare nititur Barb. in rub. de teſta. fol. 15. tu ſequere opin. Ang. ne uerba d.Auth.omnes peregrini, non aliquid operentur,arg.l.ſi quando.ff. de leg. 1. & c. ſi Papa, de priuil.lib.6.& l.prima. ff. de mi. te. & l. 1. ff. ad municip.

CAVTELA VII.

Cautela ſeruanda per hæredem quando teſtamentum non fuit ſcriptum per tabellionem.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura presbyteri qui non ſit notarius non facit fidem.*

Teſtes examinandi ſunt ad futuram memoriam,quando teſtamentum eſt factum ſine ſcriptura uel in ſcriptura priuata, ibidem.

2 *Probandum eſt totum,de quo eſt quæſtio,& partem probare*

probare non ſufficit, & num. 3.

3 *Venditio non dicitur probata, licèt teſtes dicant ſe interfuiſſe venditioni, niſi probentur reliqua quæ ſunt de ſubſtantia venditionis.*

1 SOLET † presbyter parochialis adhiberi ad ſcribendũ teſtamẽta in villis,& caſtris, nõ tñ facit fidẽ ſcriptura presbyteri,qui non fuit notarius,c.ut officium. §. ad conſcribendas, de hær. lib.6.cautius ergo eſt adhibere notarium, nam per inſtrumentum tabellionis munitum numero ſeptem teſtium probatur nuncupatiuum teſtamentum, ſecundùm Io.cuius opinio conſuetudine approbatur,ut refert gloſſ.in l.fin.in uer. oſtenditur. C. de fideicommiſſ. & in l. 2. in uer. publicum.ff.quemadmodũ teſta.aper.ubi Doct. & per Zab. conſ. 73. puto. At ſi teſtamentum ſcriptum ſit per alium,quàm per notariũ,ſit cautus hæres,ut quàm citius poſsit,curet examinari teſtes teſtamentarios,& eorum dicta publicari, juxta not.per Bart.in Auth. ſi quis. C. de teſt. & Bal.conſ.53. interdum,lib. 4. alioquin periculũ eſſet,ne morte teſtium teſtamentum deperiret, ut per Zab.in præal.cõſ.73.& per Doct.in l. publicati.C.de teſta.& examen teſtium fiat citatis omnibus quorum intereſt, per allegata per Iaſ. conſ.67.uiſo,col.2.& 3.lib.3.& cautè faciet qui citari curabit ẽt eos ad quos non principaliter, ſed

ſed ſecundariò negocium pertinet; quia cum agitur de preiudicio irreparabili, non ſatis eſt ci tari eos, quos proxima ſpes ſucceſsionis contingit, tunc enim non habet locum quod dicitur in l. prima. §. denunciari. ff. de uent. inſp. ut per Fely. in c. fin. de maior. & obed. & in c. exhibita, de iudi. & idem ſeruet hæres inſtitutus, coram teſtibus tantùm ſine ſcriptura, poteſt enim hæres ita inſtitutus facere examinari teſtes ad futuram rei memoriam, etiam lite non conteſta-
2 ta, ut per Bartol. in d. Authen. ſi quis, † & cautus ſit heres, ut deducat in articulos totã uoluntatem teſtatoris, & expedit inter cæteros facere articulum, quòd ipſi teſtes toti teſtamẽto interfuerunt, & quòd nihil in contrarium teſtator in dicto teſtamento diſpoſuit, oportet namq; probari per teſtes totum id quod eſt de ſubſtantia negotij, de quo agitur, ut per Bald. Pau. de Caſt. Alex. & Iaſ. in l. cum antiquitas, per illum tex. C. de teſt. ideò teſtes, qui ad ſolemnitatem teſtamẽti adhibentur, durare debent, donec extrema cõteſtatio peragatur. l. qui teſtamẽto. §. fi. ff. de teſt. & partẽ teſtamenti probare non ſufficit, quia inciuile eſt iudicare, niſi toto, eo de quo agitur, cognito, & perſpecto. l. inciuile, & ibi not. Bald. ff. de legi. c. cum perſonæ, cum gl. in uer. integraliter, ubi Doct. de priui. lib. 6. Barto. Alex. & Iaſ. in
3 rubr. ff. de ope. nou. nũcia. † facit quod dicunt

Doct.

Doct.ut non dicatur probata uenditio, licèt teſtes dicãt ſe fuiſſe præſentes uenditioni, niſi etiã probentur reliqua quæ ſunt de ſubſtantia uenditionis,ut per Alex.in l.ſciendum,colum.3.ff. de uerb.oblig.& Soc.conſi.148.diu perſpecto, col. 2.& quòd teſtes probare oporteat integram, & ſolidam uolũtatem defuncti,circa id de quo agitur,confirmatur ex doctrina Cyn. & Bald.in l. ſi præſidi.C.de do.ante nup.& ex dictis p Iaſ.conſ. 42.factum,lib.1.& quando teſtes dicunt ſe non bene recordari,ſeu non plenè recitant factum, non creditur eis,ut per glo.in l.Lucius.ff. de his qui not.infa.maximè in teſtamẽtis, ut per Alex. conſi.33.ponderatis uerbis,col.ult.lib.3.

Cavtela viii.

Quo remedio ſuſtineatur uoluntas teſtatoris,etiam ſi teſtes non fuerint rogati, & quo remedio poſsit diſponere de rebus ſuis,qui uideri non poteſt.

Svmmarivm.

1 *Teſtes teſtamentarij rogati eſſe debent.*
2 *Teſtes in codicillis etiam non rogati eſſe poſſunt.*
3 *Teſtes uidere debent teſtatorem.*

1 Testes † ad teſtamenti ſolemnitatem rogandi ſunt.l.hæredes palàm.§.in teſtamentis.ff.

tis.ff.de teſt.quod procedit etiam de iure cano ut patet ex relatis per Alex.conſi. 70. uiſo conſ. in fi.lib.2.præterquam in teſtamento inter liberos,& in teſtamento militis in expeditione exiſtentis,& in teſtamēto ad pias cauſas,ut per Pau. de Caſt.in conſi. 446. uiſis & examinatis,lib. 1. Et ſatis eſt, quòd à teſtatore ſeu à notario uel ab alio rogentur,argu.l.item ueniunt.§.à quo.ff. de pe.hær.cum enim rogantur ab alio, præſente teſtatore,uidentur rogati ab ipſo teſtatore, arg. l.qui patitur.ff.mand.ut per Alex.conſ. 47. abūdè, col.2.lib.2. & cum nō ſcribitur à quo rogati ſint, pręſumit̄ teſtes rogatos fuiſſe ab eo ad quē teſtes rogare pertinebat,arg.l.ſtipulatio iſta.§.ſi quis ita.ff.de uerbo.oblig. ut colligitur ex dictis per Bart.& alios Doct.in.l.ſciendum, eo.titu.& per Alex.conſi.33.ponderatis,col.4.lib.3.& per Iaſ.in.l.ſerui electione.ff.de leg. 1. Sed ut omiſſio rogationis teſtium non uiciet teſtamentum,
2 remediū eſt, quòd † in teſtamēto inſeratur clauſula codicillaris, nam ualent codicilli facti corā teſtibus non rogatis.l.fi.in fi.C.de codicil.ut per
3 Corn. conſi.95. in hac,col.3.lib.2.† Item teſtes debent uidere teſtatorem, & eſſe in eius conſpectu.l.ſi non ſpeciali,ubi Doc.C.de teſta.ideò teſtamentum nocturno tempore factum non ualet, per not. per Doct. in.l. non minorem.C.de tranſact.Nam agnitionem perſonæ nox impedit,

 gloſſ.

glo.in.l.ſi cum exceptione.§.in hac.ff.quod met. cau.Sed remedium eſt, quòd adhibeantur tria lu minaria.l.1.§. tria luminaria. ff.de uen.inſp.ut p Iaſ. conſi. 50. placet conſultatio,lib.3. & ſi propter aliud impedimentū uideri non poſsit teſtator, ut non uicietur omnino uoluntas teſtatoris ſi teſtes teſtatorem non uiderint, ut quandoque contingit tempore peſtis,remedium eſt,quòd te ſtamento adijciatur ſimiliter clauſula codicillaris, uel donationis cau. mor. quia ex teſtamento ad codicillos uel donationem cau. mor. circa ea quę ſolemnitatem reſpiciunt non infertur. l.hac conſultiſsima.C.de teſta. iuncta.l.fin.C.de codi. &.l.fi.C.de don.cau. mor. & probantur prædicta per ea quæ ſcribit Math.in not.fol.1. uer. not.q̄ licèt regulariter,cum quo tranſit Alex. in. d. l.ſi non ſpeciali.Sed Corn. contrarium ſentit conſi. 18.principale,lib.2.ea ratione,quòd ſit de ſimilibus ad ſimilia procedendum,l.non poſſunt. ff. de legi.c.inter cætera, de reſcrip. Mihi uidetur honeſtati,& iuri congruere,quòd notarius & te ſtes videant teſtatorem, ſi tamen contingat teſtatorem a teſtibus uideri non poſſe, ut ualeant teſtamentum, & legata quæ fierent ad cauſas etiam non pias teſtibus audientibus,ſed non uidentibus teſtatorem,tutum remedium eſt, quòd inſtituatur hæres eccleſia,uel alius pius locus,& ab huiuſmodi hærede relinquatͬ,quibus, & quātum

tum teſtator uelit,& ualebit diſpoſitio teſtatoris, ut probatur ex alleg.per Corn.d.conſ.18.in fin.& faciunt quæ ſuperius diximus caute. 3. ſi ſolemnitas,hoc tit.

CAVTELA IX.

Conſilium ſeruãdum in adhibendis teſtibus ad teſtamentum.

SVMMARIVM.

1 *Legatarij teſtamento teſtes eſſe non prohibentur. Legatarius non poteſt eſſe teſtis ad probandum legatum ſibi factum, ibidem.*

2 *Teſtes qui adhiberi non poſsint ad teſtamenta.*

1 LEGATARII † in teſtamento teſtes eſſe nõ prohibentur,l.dictantibus.C.de teſta. §. legatarijs. Inſtit.eod.tit.animaduertendum tamẽ eſt,quòd legatarius non poteſt eſſe teſtis ad probandum legatum ſibi factum,l. omnibus. C. de teſti.cum allega.per Fely. in c. inſuper,col.5.de teſti. & eſt communis ſententia, ut per Alex. in d.l.dictantibus. Quare ne hoc prætextu legata irritentur,cautius eſt pro legatarijs, quòd alij teſtes adhibeantur ad teſtamentum.id etiã cautius eſt pro hærede inſtituto,nam ſi hæres inſtitutus uellet probare teſtamentum per legatarios,quã-

do ageret contra eos qui eſſent ſucceſſuri ab inteſtato,legatarij non haberentur pro idoneis teſtibus,licèt aliud iuris ſit,quando ageret contra alios,Abb.in d.c.inſuper,Alex. poſt Bald.in d.l. dictantibus, & Barb.conſ.58.capio,col.9.lib.1. & non redderetur habilis teſtis legatarius ad probationem ſui commodi propter aliorum te-
2 ſtium habilitatem. † Nam quod legitur in l. ſi quis ex argentarijs. §. 1. ff. de eden.non procedit,ubi teſtis deponeret ad cōmodum propriū, ut per Soci. in l.ſi quis ita.ff.de reb. dub. præterea ſi ipſe hæres inſtitutus in caſu permiſſo uellet per legatarios probare ſe hæredem inſtitutū fuiſſe, & legatarij probarent hoc, & ultra aliquid dicerent circa legatum ſibi factum, non crederetur eis,ut per Aret.in d.§.legatarijs.Cauendum quoque eſt,ne adhibeantur teſtes, qui ſint domeſtici ipſius hæredis,uel hi cum quibus non eſt teſtamenti factio, aut qui ſint impuberes, uel fœminæ,uel aliæ perſonæ enumeratæ in.§.teſtes,cum.§.ſeq. Inſti.de teſt.neque exequutores teſtamenti, arg. l. ex ſententia.ff.de teſta.tut.ut per Bald.conſ.221.uidetur,lib.3.& conſ.39.ſuper quo,lib. 2. fratres autem minores, monachi & conuerſi,teſtes eſſe poſſunt in teſtamētis,arg. l.1.ff.de teſt.Paulus de Caſtr.in conſ.427.ad primum,lib.2.

CAV-

Cavtela x.

Quo remedio ex codicillis, vel pacto poſsit eſſe ſucceſsio.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditas codicillis neque adimi poteſt.*
Subſtitutio directa non poteſt fieri in codicillis, ibid.
Verbis directis non utendum in codicillis, ibidem.
2 *Pacto hæreditas dari non poteſt.*
Iuramentum non confirmat pactum de ſuccedendo, ibidem.
Pactum de futura ſucceſsione valet, ibidem.
3 *Donatio non inſinuata firmatur iuramento.*
Iuramentum ſupplet defectum inſinuationis, ibidẽ.
4 *Bona poſſunt dari aliter quàm in teſtamento.*
In donatione ex cauſa mortis ſufficiunt quinque teſtes, ibidem.
Donatio cauſa mortis facta coram duobus teſtibus, et presbytero parochiali ualet, uel coram quatuor teſtibus, ibidem.
De iure canonico, ibidem.
Donatio ex cauſa mortis poteſt reuocari pœnitentia donatoris, ibidem.
Donatio cauſa mortis an vicietur pacto de non reuocando, ibidem.

1 HAEREDITAS † codicillis neque dari, neque adimi poteſt, l. quod per manus. ff. de

iure codi.§.codicillis.Inſti.eod. tit. nec ſubſtitu tio directa fieri poteſt in codicillis,l. ſi idem. C. eo.cautela eſt igitur, quòd in codicillis abſtinea mus à uerbis directis, & utamur precarijs, & obliquis,qualia ſunt,rogo, uolo, mando, fidei-committo, Inſtit.de ſing. rebus per fideic.rel.§. fin. & certi iuris eſt hęreditatem in codicillis da ri poſſe per uerba obliqua,l. hæreditatem. C. de codi. ualebit tamen diſpoſitio ut fideicommiſ-ſum,etiam ſi teſtator uſus ſit uerbis directis, ut ſentit gl.in l.uerbis ciuilibus.ff.de uulg.& pupi. & id cõmuniter approbari dicit Alex.conſ.194. u.ſis teſt. lib.7. Tutius tamen eſt, quòd codicil-lis inſeratur clauſula hęc,uidelicet,& uoluit hãc ſuam uoluntatem ualere iure codicillorum, & omni alio iure ultimæ uoluntatis,quo melius & efficacius ualere poterit,nam uirtute huius clau ſulæ,inſtitutio, & directa ſubſtitutio in fideicõ-miſſum non dubiè conuertuntur, ut per Bart.in l. 1 .ff.de iure codi.& per Doct. in l.ea quam. C. de fideic.& Cor.conſ.44.videtur,col.3.lib.3.& conſ. 306.oportunum,eod. lib. facit quod not. per Alex. conſ. 113.poſt redditum, lib. 3. quod comprobatur per ea quæ refert Pariſ. in cõſ.74.
2 circa col.3.num.16.lib.2. † Pacto quoque non poteſt dari hæreditas,quia hæreditas ſolo teſta-mento per hominem datur, l. hæreditas. C. de pact.conuen.l.pactum,& ibi Doct.C.de pac.ubi

inter

inter cætera dicũnt decipi eos, qui filias diuitũ in uxores accipiunt, cum pacto, quòd ultra dotẽ poſt mortem parentum ipſæ mulieres habeant etiam hæreditatem, nec enim ualet hoc pactum, nec firmatur iuramento, ſecundùm Bart. in d.l. ſtipulatio hoc modo cõcepta.ff.de uerb. oblig. cum quo communiter tranſeunt Doctor. ut per Corn. in conſ. 60. quàmquàm prima facie, col. 3.lib.2. etiam ſi fieret pactum de quota hæreditatis, ut per glo. in l.ſi quando. §. illud, in uer. grauari.C.de inoffi.teſt.cum alleg. per Iaſ. in d. l.pactum,& per Doct.in l.fi.C.de pac.& in l.pactum.C.de coll.ſed ut pactum ſit efficax, remedium eſt, quòd pactum fiat de ſuccedendo in certis bonis ſingulariter expreſsis, uel ſub nomine quotæ bonorum, non autem ſub nomine quotæ hæreditatis, l.ſi quis argentum. §. ſed & ſi quis. C.de do.glo.in d.l.fi.uer.accommodauerit, quã ibi communiter ſequuntur Doct.C. de pac.Bar. conſ.22.ex facto proponitur, Oldr. conſ. 129. ad habendam, cum alijs alleg. per Dec.cõſ.225. & in d.l.pactum,in fi.C.de pact.& fugienda ſunt uerba uniuerſalia, ueluti omnia bona præſentia, & futura, ut per Soci.conſ.136. uiſum fuit, col. fin.lib.3.& per Deci.in d.l.fin.colu.6.& in conſ. 203. ut uera, colum. prima. uitetur etiam ſimplex uerbum ſucceſsionis, ut per Alex.conſ.28. ponderatis,lib. 3. Alterum remedium eſt, quòd

uerba concipiantur, ita ut obligatio, non ab ipſis paciſcentibus, ſed ab eorum hæredibus incipiat.§.poſt mortem, Inſt.de inutil. ſtipul. l.1. C. ut ab hæred.& contra hęr.Oldr.in conſ.139. ad habendum, cum alijs relatis per Card. Pariſ. in conſ. primo, col.14.lib. 3. & per Aym. in conſ. 128.Bal.conſ.112.promitto tibi. † Et ne irritetur actus ob omiſsã inſinuationẽ, quatenus conceſsio excederet quingẽtos aureos, l. ſancimus. C.de do.remedium eſt, quòd pactũ de ſuccedendo in rebus certis confirmetur iuramento. Nam iuramentum ſupplet defectũ inſinuationis, arg. Auth.ſacramenta pube.C.ſi aduer.uendi.& c.cũ contingat, de iureiur.ut per Io.And.in Specu.de inſtr.edit.§. porrò, uerſ. ſed quid ſi renuncians iurauit, cum alijs alleg. per Soci.conſ.70.in pręſenti,& conſ.ſeq.lib.1.& Alex.cõſ. 20.ponderatis,& conſ.21.attẽtis his, col.3.lib.3.& eſt cõmunis opi.ut dicit Deci. conſ. 239. primo, & Iaſ. conſ. 118.contra donationem, part.1. ubi dicit temerarium eſſe ab opi.hac recedere,& idem affirmat conſ.169. duo teſtamenta, parte 2.& opinioni huic adhæreo.Quęſtionis tamen euitandæ gratia cautius eſt, quòd fiat inſinuatio, quia multi contrariam opin.ſequuntur, ut per Soci. conſ. 80.primum autem, col.5.lib.1. & dicit eam opi. cõmuniter approbari Barb. conſ. 66.ſapiẽter, in fi.inter cõſ. Cur.& cõſ. 52. viſo, lib. 4.& Calcã.
conſil.

4 conſ.18.ad primum,in fi. † Poſſunt quoque aliter,quàm per teſtamẽtum dari bona, uidelicet, per donationem cauſa mortis coram quinque teſtibus,l.fi.C.de donatione cauſa mortis, & de iure cano. ſufficiunt duo teſtes cum presbytero parochiali,uel quatuor ſine illo,arg.c. cũ eſſes, de teſt.ut per Soci.conſ.130.viſa contingentia, col.2.lib.1. & requiritur præſentia donatarij, & pactum, ut per Bald.in l.2.ff. de pact. cũ alijs ſupra ſæpius alleg.Eſt tamen reuocabilis iſta donatio pœnitentia donatoris, l. non omnis. ff. ſi cer.pet.ubi Doct. Sed ut donatio ſit irreuocabilis, remedium eſt, quòd fiat cum pacto, quòd nullo caſu detur repetitio, & ſit omnino irreuocabilis, & effectum habeat donatio poſt mortem donatoris, aliqua reuocatione non obſtante,l.ſi alienã.§.Marcellus,& l. ubi ita donatur,& ibi Bar.ff.de donatione cauſa mortis,cum alleg. per Soci. conſ. 53. in præſenti conſultatione, col.2.& conſ. 137. multum eleganter,lib. 1. & ad tollendum dubitationem, an uoluerit donator eſſe omnino donationẽ cauſa mortis,& conſequenter an pactum non reuocandi donationẽ uicietur, arg.l.cum precario. ff. de preca. quod tenuit Iaſ.conſ. 6. exhibentur,col.3.lib.3.remedium eſt, quòd addatur clauſula,omni meliori modo &c. de qua per Fely. in c. cum ſuper, de offic. deleg.& ſi fiat donatio omnium bonorum

ut

ut ualeat,fiat donatio mobilium, & immobiliũ: ut per Iaſ. conſ.5.ſtrẽnui,col.4.lib.3.uel mentio mortis fiat in uerbis exequutiuis, nõ autem in uerbis diſpoſitiuis,ut per Bal. in addi.ad Spe. in tit. de inſtru.edit.col.ult.uer.ſi quis donat. & per Iaſ.d.conſ.6.col.3.Illud prætereundum nõ eſt,ſi fratres aut alij paciſcantur, ut ſi quis eorũ ſine liberis præmoriatur, præmorientis bona ad ſuperſtitem,uel in bonis præmoriẽtis ſuperſtites ſuccedant,pactum inualidum eſt, præterquam inter milites,l.licèt,ubi Doct. C. de pact. Bart.conſ.208.præmitto tibi,Corn. d. conſ.60. lib.2.ſed ut pactum uires habeat; ita verba cõcipi oportet, pacti ſunt ut ſi quis eorum ſine liberis præmoriatur, bona præmorientis præſentia ſuperſtitum ſint, & ad eos donationis iure perueniant,ex nunc inuicẽ in dictũ euentum,ita donãtes bona ſua prę ſentia tantùm, ualet enim donatio collata poſt mortem donantis,glo.in l. fin.in uer.accõmodauerit,in fi. C. de pact. Alex. in l.ſtipulatio,col.5.ff. de uerb.oblig. Rom.cõſ. 26.pro deciſione,Angel.conſ.175. uiſis, col. 1. Abb.conſ.18.uidetur, & conſ. 48. Auguſtinus lib.1.Alex.conſ.84. uiſa facti narratione, cum alijs relatis à Dec.in l.pactum,col. 1. C. de collatio.ubi cautelam hanc comprobat,eſt & aliud remediũ,quo pacto poteſt dari hæreditas,ut cõ uentio ſuper hoc inita confirmetur à principe

ex

ex certa ſcientia, & plenitudine poteſtatis, Dec. in conſil.

Cavtela xI.

Cautelæ per notarium in ſcribendis teſtamentis ſeruandæ.

Svmmarivm.

1 *Verba quæ dubitationem tollunt ſatis operantur.*

2 *Inſolita ſuſpecta.*

3 *Notarius habita facultate à teſtatore extendendi teſtamentũ ad conſilium ſapientis, poteſt opponere clauſulas, quæ tendunt ad declarationem & confirmationem, non dicat ſe ita facere ex conſilio ſapientis.*

Relatio nominum & pronominum facienda eſt ad teſtatorem potius, quàm ad hæredem. ibidem, & numero. 4. 5.

4 *Notarius caueat apponere uerba quæ dubitatiuè poſſint intelligi.*

5 *Præſumptio habet locum etiam in fideicommiſſaria ſubſtitutione.*

6 *Teſtamentum imperfectum ratione uoluntatis non ualet etiam inter liberos.*

Clauſula factum, lectum, publicatum, &c. ſignificat rem perfectam. ibi.

7 *Conditiones plures copulatiuè prolatæ omnes impleri debent.*

Copula

Copulatiua oratio copulatorum conuerſum requirit. ibidem.

SIT cautus tabellio ad tollendam omnem cauillationem, ut quibuſcunque † uerbis poſsit obſcura dilucidet, ut monent Hoſt. Ioan. And. & Ant. de But. in c. nimis, de exceſſ. præla. & uerba ſuperabundantia non euitet, ut ex illis poſsit melius declarari uoluntas teſtatoris. l. pediculis. §. Labeo. ff. de aur. & arg. leg. & licèt dici ſoleat, ꝙ nihil ſuperfluere, & dictio quælibet ac etiam ſyllaba aliquid operari debeat. l. 1. cum glo. ff. quod met. cau. Bal. in rub. C. de contrah. empt. q. 9. tamen ſatis operari dicũtur uerba, quæ dubitationem tollunt. l. qui mutuam. ff. manda. Abb. in c. certificari, colum. ultima, de ſepul. ideò reprehenſibilis non eſt notarius, utens uerborum multitudine, quibus res clarior fiat, ſecundùm Pau. de Caſt. in l. gallus. §. inſtituens. ff. de libe. & poſth. abſtinendum tamen eſt ab omnibus uer-
2 bis, & clauſulis inſolitis, † iſta enim ſuſpicionẽ falſitatis generant, gl. in l. ſi quis ſub cõditione, ff. de condi. inſti. Bald. in l. emptione. C. plus ual. quod agi. & in c. quia ueriſimile, de pręſump. Iaſ. latè in l. teſtamẽtum. C. de teſt. ideò cautelis utere non ex tuo ingenio, ſed conſilio peritorum. l. cum filio. ff. de vulg. & pup. ſit quoque cautus no-
3 tarius, ut ſemper † ſibi à teſtatore dari faciat fa-

culta-

cultatem extendendi & aptandi teſtamẽtum ad ſenſum ſapientis, eligendi per ipſum notarium, iuxta tradita per Doćto. in l. illa inſtitutio. ff. de hæred. inſtit. nam uirtute huius clauſulæ poterit notarius apponere omnes clauſulas, quæ tendũt ad confirmandum teſtamẽtum, & declarare obſcura de conſilio ſapientis, & ſingulariter & explicitè exprimere, quæ ſub uerbis generalibus comprehendebantur, ut per Io. de Imo. in d. l. illa inſtitutio, & per Fulg. conſi. 90. in quæſtione, col. 2. & ſit cautus notarius, ut in inſtrumento teſtamenti dicat ſe addidiſſe quæ addidit, & quæ extendit extendiſſe de conſilio talis ſapientis cũ teſtium præſentia, & annotatione in fine inſtrumenti, per hoc ſi quid non addendum additum fuiſſet, notarius euitaret pœnam, & ſuſpicionem falſi; ut dicit Bald. in l. captatorias, in 5. oppo. C. de teſta. mili. arg. l. in bonorum. ff. de bono. poſſ.

4 † Euitet quoq; notarius ponere ſimpliciter pronomina tertiæ perſonæ, quæ poſsint tam ad teſtatorem, quàm hęredem uel legatarium referri, quale eſt pronomen, ſuus, ſua, ſuum, cuius loco dicat, ipſius teſtatoris, uel hæredis, prout congruat teſtatoris uoluntati, in dubio tamen dićta uerba referuntur ad teſtatorem, ut per Barto. in l. cum in teſtamento. ff. de aur. & arg. leg. & in l. ex faćto. ff. ad Treb. & Alex. conſi. 23. conſideratis, colum. 1. lib. 2. & conſil. 198. perſpećtis his, colum.

colum.1.lib.6.& Barba.in c.indicante,col.fi. de
5 teſta. † Et ſimiliter quando profert teſtator aliquod nomẽ collectiuum ,expedit addere,ipſius teſtatoris,uel hæredis, ut ſi teſtator ſubſtituat proximiores,addatur,ipſius teſtatoris, ſi tamen hoc teſtator ſentiat, ut in dubio præſumitur, ut per Bart.in l.ſi cognatis,col.fi. ff. de reb. dub. quę præſumptio habet locum etiam in fideicom miſſaria ſubſtitutione, ut patet ex alleg.per Iaſ. conſ.159.magnifica,par.2.quamuis Soci.cõtra-
6 rium ſentiat in d.l.ſi cognatis. † Et quoniam teſtamentum imperfectum ratione uoluntatis nõ ualet etiam inter liberos.l.ſi his,& ibi Bart.ff.de teſt.& per Doct. in l.hac conſultiſsima.§.ex imperfecto.C.de teſta.cum congeſtis per Iaſ.conſ. 155.in cauſa & lite, par.2.ubi dicit hãc eſſe com munem opi.& conſi.61. conſulturus, lib. 1. & Barb.conſ.9.illud,col.6.lib.4.Deci. conſ.126. ad dubium,in fi. ac etiam in teſtamento ad pias cauſas,ut per Oldra.conſil.119.Titius, & Deci. conſ.139.caſus,de quo uide per Barb. conſ. 42. clementiſsimum,lib.4.nunquam omittat notarius ſolitam illam clauſulam,factum,lectum, & publicatum &c.quia dicta clauſula ſignificat rẽ perfectam,Bald.in Auth.quod ſine.C.de teſtam. arg.l.contractus,C.de fide inſtr.Barto.in l.fideicommiſſa.§.quoties.ff.de leg.3.Io.And.in Spec. de inſtru.edit.§.compẽdioſę, uer. quòd ſi prius,

Iaſ.

Iaſ.in l.ſi ita.ff.de legat.1. Corn. cùm relatis per eum conſi.49.uidetur prima facie, col. 2.lib.1.
7 † Sit quoque cautus notarius in cõceptione plurium conditionum, ne utatur dictione copulatiua,ubi alternatiua utendum eſſet, ut ſi dicatur in ſubſtitutione,ſi hæres deceſſerit ſine filijs, & filij heredis deceſſerint ſine filijs,ſubſtituit agnatos,nam uidetur,quòd ſubſtitutio huiuſmodi ſit inefficax,quamuis filij hæredis moriantur ſine filijs,quoniam ipſe hæres non deceſsit ſine filijs, & copulatiua oratio copulatorum concurſum requirit,nec ſufficit alterum adimpletum eſſe.l. ſi hæredi plures.ff.de condi.inſti.Bar.conſ.155. facti cõtingentia,& ſic offenderetur mens teſtatoris,ſi uoluiſſet ſubſtitutum admitti, etiam ſi ipſe hæres filios reliquiſſet morientibus illis ſine prole. Nouiſsimè ſit cautus notarius, ut ſtudeat optimè intelligere uim uerborũ ad teſtamenta pertinentium, nam ignorans uim uerborum alijs quidẽ lucrum,alijs autem damnum afferret cõtra uoluntatem teſtatoris, ut per Bal. cõſ.485.conſiderandum, lib.2.

TITV-

TITVLVS III.

De liberis inſtituendis, uel exhæred.

Cavtela I.

Quibus remedijs teſtamentum effectum habeat non obſtante uicio præteritionis.

SVMMARIVM.

1 *Inſtitutio, uel exhære. liberorum eſt neceſſaria ad uires teſtamenti.*
Inſtitutionis titulo relinquendum eſt, quod relinquitur, ibidem.
Titulus inſtitutionis eſt utilior, & honorabilior titulo legati, ibid.
2 *Teſtamētum eſt nullum, ſi filius inſtituatur hæres ſub conditione non poteſtatiua ſiue caſuali.*
3 *Benedictio paterna non habetur pro inſtitutione.*
4 *Clauſula codicillaris facit uideri ſucceſſores ab inteſtato rogatos eſſe reſtituere hæreditatem ſcriptis hæredibus.*
5 *Quartæ duæ detrahuntur, quando reſtitutio hæreditatis fit ex interuallo: non autem quando fit incontinenti.*
6 *Clauſula, ꝙ ualeat omni meliori modo, habet uim codicillorū, et operatur ac ſi dicatur, iure inſtitutionis.*

7 Notarius

7 *Notarius, cui data fuit poteſtas extẽdẽdi teſtamentum ad ſenſum ſapientis, poteſt adijcere verbum, iure inſtitutionis, etiam inter liberos.*

Teſtamentum inter liberos ſuſtinetur eo modo, quo ualere poteſt, ibi.

8 *Inſtitutio parentum eſt neceſſaria in teſtamento filiorum.*

9 *Succeſsionis prima cauſa eſt filiorum.*

1 LIBERI † ſunt à parentibus inſtituendi, uel exheredandi, ut ualeat teſtamentũ, l.inter cætera.ff. de libe. & poſthu.uel ſaltem eis inſtitutionis titulo aliquid relinquendũ eſt.§. cęterũ, ĩn Authen. ut cum,de appel.cogn.uiſus eſt enim iuris prudentibus inſtitutionis titulus honorabilior,gl.in l.filium.§.ſed & ſi portio.ff.de leg.prę. & quãuis titulus quoq; legati honorabilis ſit.l. amiciſsimos.ff.de excu.tut.& ibi Nico.de Neap. tamen inſtitutio eſt etiam utilior, nam filius inſtitutus in re certa habebit totam hæreditatem, hærede uniuerſali nõ adeunte.l.1.§. ſi ex fundo, ff.de hær.inſti.& per Doct.in l. quoties.C. eod. tit.& ſæpe euenit,quòd teſtator non habens ſobolem maſculinam,agnatos hęredes inſtituat,& filiabus certam ſummam relinquat:ipſas non inſtituendo in ipſa quantitate quam relinquit, &

ita teſtamentum ſubuertatur tam de iure ciuili, quàm cano.ſecundùm opi.magis communem,ut per Alex.conſ.70.uiſo conſilio,col.3.lib. 2.Iaſ. in Auth.nouiſsima,col.8.C.de inoffi. teſt.& per Petr.de Anch.& D.Ant.in c.Raynut.de teſt. ubi Barb.de hoc latiſsimè diſputat, nec ſufficit relinquere iure legitimæ uel falcidiæ,ſecundùm communem opi.ut patet ex alleg.per Iaſ.in d. Auth. nouiſsima,col.8.cõtra Bar.conſ.151.Marſilius, & non omnes uerbo inſtitutionis uti ſciunt, gl.
2 in l.quoties.C.fami. ercifc. † Nec etiam ſufficit relinquere rẽ ſingularẽ pro benedictione,ut res cenſeatur relicta iure inſtitutionis,licèt in teſtamento ueteri pro inſtitutione benedictio acciperetur,ut per gl.in l.quoties.ff. de hære. inſtit. & hoc tenet Alex.in l.cogi.§.non omnis,colum. 3.ff.ad Trebel.& in d.conſi.70.col.3.quod procedit ſi conſuetudo,& communis uſus loquendi non accipiat uerbum benedictionis pro inſtitutione,ut per Zab.conſ.60.Qualioctus,col. 2.& interdum imperiti notarij,ubi dicendum eſt,iure inſtitutionis,ſcribũt,iure reſtitutionis, ut per Bald.conſi.30.uiſo teſtamento , lib.5. uel quod deterius eſt,interdum ſcribunt,iure legati,ut ui-
3 di,& legi. † Viribus quoque caret teſtamentum, ſi filius inſtituatur hæres ſub conditione non poteſtatiua.l.ſuus quoque.ff.de hære.inſtit.l. ſi pater,ubi Doct.C.de inſti.& ſubſti.ſub condi. fac.

nec

nec talis conditio reijcitur, iuxta l. quoniam in prioribus.C.de inoffi.teſt.& licèt Barto.in d.l.ſi pater, aliter ſenſerit, tamen opin.Barto.communiter improbatur, ut patet ex dictis, & relatis p Bald.conſ.321.ſuper eo, lib.3.& Soci.conſ.97. præſens conſultatio, lib.3. adeò quòd ſi ſcriptus ſit filius ſub conditione caſuali, teſtamẽtum erit nullum, etiam ſi in defectum conditionis alius ſubſtitutus ſit, ſed ne uicio inſtitutionis non factæ, uel non legitimè factæ teſtamentum infirmetur, remedium primum eſt, quòd ſaltẽ adſint quinque teſtes, & teſtamento inſeratur clauſula codicillaris, uidelicet, ſi non ualeret iure teſtamẽti, ualere uoluit iure codicillorum, nam clau-
4 ſula hæc operatur, † ut ſucceſſor ab inteſtato ui deatur rogatus hæreditatem reſtituere ſcriptis hæredibus.l.generaliter.§. ex teſtamento. ff. de fideicom.liber.& quòd ita ſuſtineatur teſtamentum, tenet Barto.in l. 1. ff. de iure codi.& Iaſ.in Authen.nouiſsima, colum. 7. in octaua limitatione.C.de inoffi.teſta.Bal. conſi.350. iſta quæſtio.& conſ.393.ad euidentiam, lib. 2. & conſil. 391.factum, lib.3.Ludo.Ro.conſi.122.circa ea. Dec.conſ.228.in caſu propoſito, & hoc tenendum eſt, ut dicit Bald.conſi.395.nobilis, libr.1. quamuis glo.in Auth.ex cauſa.C.de libe.præte. teneat clauſulã hanc hoc caſu nihil operari, arg. l.Titia.ff.de inoffi.teſtam.ſed contra gl. eſt com

munis opi.ut ibi per Doct.& Alex.conſ.142.circa primam dubitationem,col.1.lib. 2. & conſil. 19.circa primum,col.2.lib.6.cũ alleg.per Deci. conſ.205.in cauſa,col.fi.limitando tamen ut ibi per eum, & opinio hæc procedit, ſi teſtator ſuperuixit tanto tempore, ut commodè potuerit mutare teſtamentum nato poſthumo, ſecundùm allegata per Parıſ.in cõſ.60.prima facie, nu.23. & ſeq.lib. 2. & Curt. Iun.in conſ. 150. materia, nu.12.& ſuccedens ab inteſtato reſtituet hæreditatem,ſcripto hæredi legitima tantùm retenta, quia ubi nõ ex interuallo reſtitutio fit, † ſed
5 incontinenti,nõ detrahuntur duæ quartæ,ut per Barto.in l.Papinianus.§.meminiſſe.ff. de inoffic. teſtam.Bald.conſ.36.proponitur,lib.3. Alexan. conſ.29.ponderatis,in fi.lib.3.& conſ.142. circa primam,colum.4.lib. 2. † Secundum remedium eſt,quòd in teſtamento inſeratur clauſula, uoluit ualere omni meliori modo &c. nam hæc clauſula non ſolùm habet uim codicillorum,uerum etiam facit, ut perinde ſit, ac ſi iure inſtitutionis eſſet relictum,ut tenet Bal.in d.l.quoties, & Paul.de Caſt.in conſi.323.ſuper primo, col. ult.in fin.lib.1.& Alex.conſi.112. poſt redditũ, col.1.lib.3.& Cor.conſ.298.ante omnia,col.1. uer.maxima,lib.1.& Deci.conſ.14.& pro tenui facultate,Alex.in l.cogi.§.nõ omnis, col.2.uer. tertiò limita.ff. ad Trebel. cum alijs ibi per eum alleg.

alleg. idem tenet & ſequitur Iaſ. in d. Auth. nouiſsima, col. 6. uer. octauò limita, ubi dicit hoc bene notãdum, quia eſt ualde utile, & quotidianum, & ſequitur Soci. in conſ. 66. uiſa, nu. 19. lib. 3. Curt. Iun. in conſi, 114. non poſſum, colum. 4. Tertium remedium eſt, quod detur notario poteſtas extendendi teſtamentum ad ſenſum ſapientis, tunc enim ſi filio quid relictum ſit in teſtamento, non tamen fuerit dictum, iure inſtitutionis, poterit notarius adijcere uerbum, iure inſtitutionis de conſilio ſapientis, & ſuſtinebitur teſtamẽtum, ut per Imo. poſt antiquos in l. illa inſtitutio. ff. de hære. inſt. & Zab. d. conſ. 60. Sciendum autem eſt ſecundùm quoſdam, quòd in teſtamẽto inter liberos huiuſmodi cautelis uti nõ
7 eſt opus, † quia teſtamentum inter liberos ſuſtinetur eo modo quo ualere poteſt, glo. in l. cohęredi. §. cum filiæ, ubi Imo. & Alex. ff. de vulga. & pupil. & Alex. in l. hac conſultiſsima. §. ex imperfecto, in fi. C. de teſta. & idem Alex. in l. inter cætera. ff. de lib. & poſthu. Corn. conſ. 62. aliàs con ſului, col. 2. uer. & quando pater, lib. 2. communis tamen opinio contrariũ tenet, ut dicũt Saly. & Iaſ. in d. Auth. nouiſsima, quare expedit uti dictis cautelis etiam inter liberos, nec enim alij ex filijs res certa relinqui poteſt in teſtamento imperfecto; cum alij filij uniuerſales hæredes ſcribuntur, nam diſpoſitio. §. ex imperfecto, proce-

 dit

dit tantùm,ubi inter liberos ſeruatur æqualitas, arg.l.ut liberis.C.de coll.cũ alijs alleg.per Dec. conſ.105.diligenter conſideratis, in fi.& conſi.
8 361.omiſſa,col.2.† Econtrario filius faciens teſtamentum in caſibus à iure permiſsis ſit cautus, ut parentes in aliquo inſtituat hæredes, nam illis præteritis teſtamentum uiribus careret.§.ſiue igitur,& §.hæc autem diſpoſuimus, in Authen. ut cum,de appel.cog.Cald.conſ.5.an ſi teſtator, in tit.de teſtam.Bal.conſ.99.factum tale eſt, lib. 2.& conſ.84.ueritas,lib.4.& eſt communis opi. ut patet ex dictis, & relatis per Docto. maximè per Iaſ.ibi,col.10.uer.iuxta hanc partem, in d. Authen.nouiſsima,& per Barb.in c. Raynutius, col.67.de teſta. contra Barto.in d. Authen. nouiſsima,ſed ſuſtinebitur teſtamentum iure fideicommiſsi,ſi in eo ſupraſcriptæ clauſulæ inſerantur per prædicta. Scias tamen,quòd ubi ſunt deſcẽdentes,qui obtinent in ſucceſsione primum locum,Authen.in ſucceſsione.C.de ſuis & legi. hære.non eſt neceſſe in aliquo inſtituere aſcendentes,ut per Bar.conſ.18.uiſo teſtamento,col. 2. cum prima cauſa ſucceſsionis ſit filiorum, l. filius. ff. de ſuis & legi. & in Auth. de hæred. abinteſta.in prin. Alex.conſil. 90. in cauſa, colum.1. lib. 2.

CAV-

Cavtela II.

Quibus remedijs pater poßit inter filios irreuocabiliter ſua bona diuidere.

SVMMARIVM.

1 *Diuiſio facta per patrē inter liberos eſt reuocabilis.*
2 *Iuramentum confirmat diuiſionem factam per patrē inter liberos.*
3 *Emancipatio filiorum præcedens facit ualere diuiſionem paternam.*

1 SOlent † parentes ad tollendam diſcordiā inter liberos, teſtamēto, uel codicillis ſua bona diuidere, & cuilibet ex liberis portionem aſsignare. l. ex parte. §. in teſtamēto. ff. famil. erciſc. & poteſt huiuſmodi diuiſio, & aſsignatio reuocari. l. filiæ. C. famil. erciſ. facit. l. ſi quis in principio teſtamenti. ff. de leg. 3. idq; procedit etiam ſi inter uiuos pater diuidat. l. pen. §. ſi pater. ff. pro ſuo, arg. l. placet. ff. de acquiren. hæred. Soc. conſ. 4. uiſis actis, lib. 1. Barba. in conſi. 80. illud referam, lib. 1. Corn. cōſ. 228. quòd d. Ser Antonius, lib. 4. ſed ut diuiſio ſit irreuocabilis, remedium
2 eſt, † quòd pater inter uiuos, & non teſtando diuidat bona inter filios, & iuret diuiſionem non reuocare, nam licèt pater filijsfam. donare non poſsit. l. 2. C. de inoffic. do. & l. donationes. C. de

do.inter uir.& uxo.& diuiſionem reuocare poſſit,l.pen.§.ſi pater.ff.pro empt.tamen iuramẽto confirmatur donatio,& diuiſio,ut per Doct.in l. ſi donatione.C.de coll. & eſt cõmunis opi.ut patet ex alleg.& dictis per Deci conſ. 239. primo, & conſ.688.confirmationem, & Iaſ. conſ.118. contra donationem.2.parte,licèt contraria opi. ratione non careat,ut patet ex alleg. per Corn. conſ.238.quanquam uideatur,col.penul. & ult.

3 lib.1.Secundum & tutius remedium eſt, † quòd ante diuiſionem per emancipationem filij liberentur à patria poteſtate,& deinde pater diuidat bona,& aſsignet cuilibet quantum uelit dare, ut per Corn.conſ.228.quòd dictus Antonius, col. 4.lib.4.& per Soc.conſ.4.uiſis,lib.1. & per Decium conſ.86.uiſo puncto,col.6.

Cavtela III.

Quo remedio filiæ ſupplementum legitimæ, uel bona materna petere prohibeatur.

Svmmarivm.

1 *Legitimæ ſupplementum poteſt filius inſtitutus in re certa petere etiam prohibitus,aut etiam ſi legatum agnouerit.*

2 *Iuramentum confirmat renunciationem ſucceſsionis etiam in legitima ſiue in ipſo actu teſtandi,ſiue contractu.*

Renun-

3 *Renunciatio legitimæ præcedens patris teſtamentum debet tranſire in uim pacti, ut ualeat: aliàs iuri futuro renunciari minimè poteſt.*

4 *Filia inſtituta in legitima cum hoc quòd compenſet quidquid habere debet, utrum prohibeatur exigere bona materna.*

1 SI PATER † filiæ certam quantitatem relinquat, licèt adiecerit, quòd plus petere non poſsit, nihilominus poterit filia petere ſupplementum legitimæ. §. cæterum, in Auth. ut cum, de appell. cog. etiam ſi filia legatum agnouerit. ſi expreſsè non renunciauerit ſupplemento legitimæ, ut per Bal. in l. ſi quando. §. & generaliter. C. de inoffic. teſta. Alex. conſ. 89. vtrum emphyteuſis, col. fina. lib. 4. ubi ita limitat l. ſi pars. §. illud. ff. de inoffic. teſta. & idem conſ. 8. uiſis ſubtiliſsimis, col. 5. uer. non dicatur, lib. 3. Guid. Pap. quæſtio. 93. pater in teſtamento, & Zab. cóſ. 22. puto de iure. Quod ſi pater pro agnationis, & familiæ dignitate ſeruanda uelit agnatos ſuccedere excluſis filiabus etiam à legitimæ ſup-
2 plemento, remedium eſt, † quòd ante teſtamentum pater contractu inter uiuos dotem filiabus aſsignet, & faciat illas iuratas renunciare legitimæ, c. quàmuis, & ibi Doct. de pac. lib. 6. deinde faciens teſtamentum, maſculos hæredes ſcribat, & filias inſtituat in re certa, & adijciat prohibitionem

bitionem, quòd illę plus petere non poſsint ratione legitimæ,uel alia quàuis cauſa; remedium hoc comprobatur ex ſcriptis per Alex.cōſ. 181. perſpectis,in fin.lib.5. & ſufficit, quòd patri ſic teſtanti filiæ conſentiant, & renuntient ſi quid plus petere poſſent etiam nomine legitimæ, & & ita filiæ plus petere non ualebunt, per l. non putauit.§.ſi quis ſua manu.ff.de bon.poſ. contra tab. & l. cum donationis.C.de tranſact.ſatis tamen eſt, quòd in ipſo actu teſtandi fiat huiuſmodi renuntiatio, ſecundùm Alex. in l. ſi quis poſthu. §. 1.ff.de li.& poſthu. & in renunciationis inſtrumento dicat mulier ſe renunciare ob dotē datam,ſeu promiſſam, aut relictam, & uocet ſe contentam tali dote pro omni ſua, & deſcendentium ſuorum portione,ſic enim ſi filia quę renunciauerit moriatur uiuo patre, nepotes ex ea excludentur ab hęreditate aui, quia mater eorum uidetur integram portionem ſuam habuiſſe, & non eſt ęquum bis idem conſequi, l. bona fides. ff. de reg. iur. & mater quæ uoluit eſſe cōtenta modico præſenti, intelligitur totū habuiſſe, l. cum hi.ff.de tranſact. & patrui iure accreſcendi conſequentur portionem ſororis,excluſis eius liberis per ius accreſcendi, quod potentius eſt quàm ſucceſſorium edictū, l.1.& ibi Doct.C.de ſucceſſ.edictis, & renunciato facta ob cauſam, non eſt reuocabilis,ob ſuperuenientiam libero-

rum,

rum,ut latius explicat Dec. cōſ. 181.ſatis nota. colum. penult. & ult. & notandum eſt, † quòd
3 oportet renuntiationem tranſire in pactū, quia ſimplex renuntiatio filiæ non obeſſet, quæ non habens ſpem probabilem iuri futuro renuntiare non poteſt,l.1.§.quod ait.ff.quo.leg.& ſpes ſucceſsionis etiam paternæ uotum improbum continet,l.poſt emancipationem.ff.de lib.leg.l.1.§. ſi impuberi.ff.de colla.bono. nec prodeſſet conſenſus cum renuntiatione facta præſenti,quæ ſolet habere uim pacti, l. tale. ff. de pac. quia hoc procederet,ubi ſpes eſſet probabilis ex cauſa de præterito,ut in d.l.1.ita cōſuluit Soc. conſ.238. uiſo teſtamento. Idem remedium adhibendum eſſet,quando pater uellet legitimę aliquod onus & grauamen adijcere,quod facere non poteſt,l.
4 quoniam in prioribus.C.de inoffic. teſta. † Et ſi pater filiam in certis rebus inſtituat, iubens eam ſtare tacitam, & contentam, & quòd plus de bonis ſuis petere non poſsit, quamuis relictū tranſcendat legitimam,filia dotem maternam petere non prohibetur, arg.l. ſubſignatum. §. bona.ff. de uerb.ſignif. facit tex. in l.prætor.§. emancipati.ff. de col. bon.Bartol.in l.ut iuriſiurandi. §. ſi liberi,col. 2. ff. de ope. lib. & conſ. 60. quæſtio iſta,& per Iaſ.conſ.214.in cauſa hoſpitalis,par. prima, ſed ſi pater fauore maſculorum filiam a bonis maternis intendat excludere, remedium

eſt,

eſt, quòd teſtator mandat cum relicto compenſari quidquid filia poſsit petere, & exigere de dote boniſque maternis, l. 1. §. ſciendum. C. de rei vxo. acti. ita colligitur ex doct. Bart. in d. §. ſi liberi, & in l. fideicommiſſa. §. ſi quis ita. ff. de leg. 3. & Bald. in l. quoniam nouella. C. de inoffi. teſt. vel dicat, quòd de hæreditate, & bonis ſuis, plus petere non poſsit, quia hæreditas continet etiã ęs alienum, l. hæreditatis appellatio. ff. de uerb. ſignif. tamẽ cautius eſt iubere ſimpliciter, quòd plus ab hæredibus ex aliqua cauſa petere non ualeat, fac. quæ ſcribit Guid. Pap. d. q. 93. in fin.

CAVTELA IIII.

Quo remedio filius hæres inducatur ad obtemperandum voluntati teſtatoris, et quo remedio alter ob alterius inobedientiam carere debeat hæreditate, ſi ſint hæredes extranei, & quo remedio non pereat inſtitutio facta de ſuo hærede ſub conditione poteſtatiua.

SVMMARIVM.

1 *Filius ſemel hæres inſtitutus non poteſt deſinere eſſe hæres.*

Pœna priuationis hæreditatis poteſt hęredi per teſtatorem imponi, ibidem.

Inſtitu-

2 *Inſtitutio ſub conditione poteſtatiua valet etiam in ſuis hæredibus.*

3 *Clauſula codicillaris confirmat voluntatem teſtatoris, qui filium inſtituit ſub conditione non poteſtatiua.*

1 SI PATER † inſtituat filium purè, & ſi malè tractauerit matrem, ſeu quid aliud contra uoluntatem eius fecerit, eum exhæredet, exhæredatió non valet, quia non poteſt filius ſemel hæres factus deſinere eſſe hæres, l. & ſine. §. ſed quod Papinianus. ff. de mino. & qa certo iudicio liberi ſunt a patris ſucceſsione repellendi. l. ſub conditione. ff. de bo. poſ. cõtr. tab. l. 3. §. purè. ff. de lib. & poſthu. ſed ut filius impius malè meritus de matre paternam hæreditatem non habeat, aut metu priuationis filius benè tractet matrem, uel cuiuis præcepto teſtatoris obediens ſit, remedium eſt, quòd adijciatur pœna priuationis hæreditatis, l. 1. C. de his quæ pęn. no. l. fin. C. de fideic. & ibi glo. & Doct. & ualebit adiectio pęnę priuationis in uim fideicommiſsi, Bald. ibidẽ colum. fin. & Card. Pariſ. in conſ. 8. attendendo, col. ult. lib. 3. Paul. de Caſtr. conſ. 86. videtur dicendum, & conſ. 189. antequàm ueniam, & conſ. 302. uiſis & diligenter, par. 1. & conſ. 43. ultra ca. 2. par. & Soc. in conſ. 174. profecto, Car. Pariſ. conſ. 26, frater Ioannes, col. 2. lib. 4. & in conſ.

conſ.1.lib.3.& declaret teſtator ad quem uelit deuolui hæreditatem ob inobedientiam filij, & in dubio deuoluetur ad ſubſtitutum, ſi ſit ſubſtitutus: aliàs ad cohæredem, Bart. conſ.29. proponitur, & tunc filius ſolùm legitimam retinebit, ut ibi per Bart. uel ad ſuccedentes ab inteſtato, ut per Alex. in conſ. 148. uidetur, col. ult. lib. 1. uidelicet iure fideicommiſsi ſecundùm communem ſententiam, Aymo. in conſil. primo, num. 7. Alterum remedium eſt, ꝙ filius inſtituatur ſub conditione hac, ſi matrē, uel aliū benè tractauerit, quia † poteſt ſuus hæres ſub conditione poteſtatiua inſtitui, l. fi. ff. de condit. inſti. niſi conditio ſit contra bonos mores, hæc autem conditio, cum pietatem contineat, non reijcitur, l. filius. ff. eo. ſecundùm communem opin. quamuis Barto. contrarium cōſulendo ſenſerit conſ. 198. in quæſtione, & filius præſtita cautione Mutiana hæreditatem adminiſtrabit, l. Mutianæ. ff. de cond. & demon. ita colligit in ſcriptis per Alex. & Deci. & alios Doct. in l. ſi pater. C. de inſti. & ſubſti. ſub cond. fac. & Alex. in l. in ſubſtitutionē. ff. de vulg. & pup. & Iaſ. in d. §. pure, facit no. per Cald. conſ. 3. teſtator legauit, in tit. de teſta. & notandum eſt, quòd ſiue filij, ſiue extranei inſtituti ſint hæredes purè, deinde eis per teſtatorem aliquid præcipiatur & transferatur in alium hæreditas, ſi omnes hæredes præcepto teſtatoris

ris non obtemperauerint, non ualet tranſlatio in damnum eorum, qui obedientes precepto fuerint, quia non poteſt aliquis alterius facto priuari hæreditate ſemel acquiſita, l. paterfa. ff. de hæred. inſti. & ibi Doct. & Paul. de Caſt, conſ. 20. ultra ea quæ. Sed ſi teſtator uelit propter alterius inobedientiam omnes quos hæredes inſtituendi propoſitum habet, carere hæreditate, remedium eſt, quòd omnes ſub cōditione hac hæredes inſtituat, uidelicet, ſi uoluntati teſtatoris in eo qđ mandauit per omnes obeditū fuerit, nam poteſt hæreditas dari ſub conditione, cuius implementum pendeat à uoluntate alterius, l. ſi fuerit. ff. de manu. teſt. ut per Bar. in d. l. paterfamilias, & per Soc. conſ. 21. uiſo teſtamento, lib. 3. notandum
3 tamen eſt † quòd filiusfa. etiam hodie ſi ſub conditione non poteſtatiua inſtituatur, teſtamentū non ualet, d. l. ſi pater, & ibi Docto. C. de inſt. & ſubſtit. ſub condi. fact. ſed ut ſuſtineatur uoluntas teſtatoris, remedium eſt, quod in teſtamento inſeratur clauſula codicillaris, ut per Fulg. conſ. 21. ad primum.

Cavtela V.

Quo remedio filiæ impediantur habere regreſſum ad bona paterna, & uiam ad impugnandum teſtamentum deficientibus maſcu-

maſculis, ubi ſtatutum excludit fœminas donec ſuperſint maſculi.

SUMMARIUM.

1 *Fœmina de iure diuino non ſuccedit pariter cum maſculis.*

Filia præterita propter maſculum quādo poſsit rumpere teſtamentum paternum, ibid. & nu. 2.

Tempus limitatum, limitatum producit effectũ, ibid.

Statutum poteſt hæredem facere ex tempore & ad tempus, ibid.

2 *Inſtitutio facta de filia in dote ei data ualet.*

Hæreditas accreſcit filiæ inſtitutæ in re certa, ibid.

3 *Inſtitutio conuertitur in fideicommiſſum uirtute clauſulæ codicillaris.*

Fideicommiſſum, cuius dies non ceſsit etiam nō agnitum, quando tranſmittitur ad hæredes.

4 *Legitimæ non poteſt pater aliquod onus imponere.*

1 SI † fœminę per ſtatutum à ſucceſsione parentum quādiu ſuperſint filij maſculi excludantur iuxta legem Moſaicam, nu. 27. Calde. conſ. 30. an ſi iudæus, in tit. de teſta. licèt excludantur ſuperſtitibus maſculis, & tam filia, quàm uenientes ex perſona eius à ſucceſsione repellantur, ut per Bart. in l. 2. §. uidendum, in fi. ff. ad Tertu. cū alijs allegatis per Deci. conſ. 656. iuridicam, & conſequenter poſsint præteriri in teſtamento, ut per

per Doct.in l.filiæ dotem.C. de coll.& eſt communis opi.ut per Alex.conſ.47. abundè, col. 3. lib.2.tamen filia præterita maſculo quandocunque deficiente ſine filijs maſculis etiam poſt hæreditatem agnitam rumpit teſtamentum, quia excluſa ad certum tempus poſt hoc uocari intelligitur,arg.l.imperator.ff.de poſtu.& poteſt ſtatutum hæredem facere ex tempore, & ad tẽpus l.miles.ff.de mil.teſtam.Auth.hoc amplius.C.de fideic.Barto.in l.fi.ff.ad Tert.Bald.conſi.111.ad conſeruationem,lib.2.& rupto teſtamento filia auferret hæreditatem hæredibus maſculorum, Barto.conſi.11.proponitur,Bald.in l.ſi quis poſthumos.§.1.ff.de lib.& poſthu. & ſententia hæc eſt uerior,& communior,ut ibi dicunt Alexand. & Iaſ.& Alex.cum allegatis per eum in l.Gallus. §.& quid ſi tantum.ff.eod.tit.Corn.conſ.11.pro deciſione,col.1.lib.2.fac.ſcripta per Soc.conſil. 10.conſideratis,lib.3.& Dec.conſ. 296.in caſu, & conſ.383.uiſo pũcto,& conſ. 264. reuocatur, col.3.& conſ.309.uiſo puncto,Barba. conſ.54. illud,col.3.lib.3.ubi hanc dicit eſſe communem opi.& Alex.in l.2.C.de lib.præte. & hoc ſequitur Bal.conſi.426.antiquum,lib.3.ubi dicit etiã ad hæredem hoc ius à filia tranſmitti, & Corn. conſ.126.principale dubium,lib.2.& Dec.conſ. 87.pro reſolutione,& hanc communem opi.dicit etiam Soci.conſ. 76. uiſo teſtamento, lib. 3.

grati ſubuertent teſtamentum non adhibito d. reme.ut per Iaſ.conſil. 105. quia in d.ſtatuto,& Soci.d. conſ. 10.licèt Deci.aliud ſenſerit conſil. 364.uiſis, ſequens Bart.in l.fi.col.3.uerſi. quæro quid ſi filia.ff.ad Tertu.Secundum remedium
3 eſt, † quòd in teſtamento adijciatur clauſula cò dicillaris, ut in fideicommiſſum inſtitutio conuertatur,iuxta no.per Bar.in l. 1.ff. de iure codi. & uirtute dictæ clauſulæ filia nõ habebit niſi legitimam,& in eam imputabitur dos data, vt per Barto.conſi.44.ſuper prædictis, & conſ. 20. factum ſic ſe habet, & fideicommiſſum hoc etiam non agnitum ad hæredes tranſmittetur, quia teſtamentum fingitur tunc retro nullum,& conſequenter dies fideicommiſsi cedere intelligitur in uita ſcripti hæredis, quod procedit,ſi ſtatutũ de teſtamenti uiribus nil decernat, nam ſi ſtatutum diceret filiam interim teſtamentum impugnare non poſſe poſt mortem fideicommiſſarij, die fideicommiſsi cedente, non fieret tranſmiſſio ad hæredes,l. 1.§. ſin autem ſub conditione, C.de cadu.tol.ſecundùm Bar. in d.l.fi.ff.ad Ter. ſed uerius eſt fideicommiſſum indiſtinctè propter incertitudinem euetus non tranſmitti, arg. l.uentre.ff.de acqui.hære.& contra Bar. eſt com munis opi.ut teſtatur Cor.in præalleg.cõſ.126.
4 colum.pen.uer.cum lex deferens. † Et notandũ eſt,quòd licèt pater legitimæ aliquód onus non

 poſsit

poſsit adijcere,l.quoniam.C.de inoffi. teſt.tamē ubi ſtatutum excludit filias à ſucceſsione parentum ſuperſtitibus maſculis, ſi pater dotem relictam filiabus, ſi illæ ſine liberis moriantur,uelit redire ad maſculos,remedium eſt, quòd hoc diſponat,l.fi.§.pen.ff.de leg.2. iūcta l. qui liberos, ff.de rit.nup.Pau.de Caſt.conſ.233.pro pleniori,col. fi. quod ita demū uidetur procedere,ſi filia ſpecialiter & cum iuramento conſentiat, l. ſi quando.§.1.cum ibi no. per Bald. C. de inoffic. teſt.& per Dec.conſi.106.diligenter,col. fi.

Cavtela vI.

Quo remedio legitimatus teſtamentum impugnare non poſsit.

SVMMARIVM.

1 *Legitimatus præteritus rumpit teſtamentum paternum.*

Legitimatus à cæteris legitimis in nihilo differt,ibid.

2 *Spurius legitimatus præteritus, quando non poſsit impugnare teſtamentum, nec petere legitimæ ſupplementum.*

3 *Teſtamentum per quæ uerba non poſsit impugnari agnatione poſthumi.*

1 FIlivs † illegitimus etiam naturalis ſi prætereatur,non rumpit patris teſtamentum,gl. & Barto.in l.1.ff.de bon. poſſ. contratabu. cum alleg.

alleg.per Cur.conſ. 13.ſtatuto Ianuæ, col. 5. & conſ. 74. ſuper memorata, col. 17. legitimatus autem ſi fuerit præteritus rumpit teſtamentum, quia nihil à cæteris legitimis differt. §. illud tamen,in Auth. qui. mo. nat. effic. ſui, & ſuorum hæredum iura nãciſcitur.§. 1. Inſtit.de hær. quæ ab inte.defer. Alex. conſ. 139. eleganter, lib. 1. Quod intelligas de legitimato in vita patris tantùm,arg.l.Titius.ff.de ſuis & legi.& ſiue ante,ſiue poſt teſtamentũ ſpurius legitimetur, eius præteritione teſtamentum rumpitur,arg. l. 1. C. de poſthu.hæred.inſtit.Petr.de Anch. conſ.202.in ſucceſsionibus, Paul. de Caſtr. conſ. 219. ſuper puncto, col.penult.cum alijs alleg.per Cur. cõſ. 35.ſtatuto,col.3.& Abb.conſ.86.in quæſtione, lib. 1.ſed ut legitimatus teſtamentum impugnare non poſsit, nec petere legitimæ ſupplemen-
2 tum remedium eſt, † quòd non legitimetur ſimpliciter,ſed habilis fiat ad ſuccedendũ in ea parte, quam ei pater aſsignauerit, ualet enim talis legitimatio, ut diſpenſatio.ar. c. primo, de ma. ad mor. cont. & eſt tex. in c.naturales,ſi de feu. cont. inter do.& agna.&in Alex. & Iaſ.in rub.ff. de lib.& poſth. & Alex.in l.pactum.C.de coll.&
3 Deci. conſ. 257. quæritur. † Item ne legitimatione ſuperueniente quaſi agnatione poſthumi rumpatur teſtamentum, ſatis eſt, quòd inſeratur teſtamento clauſula codicillaris, per uerba

denotantia tempus futurum, ut ſi dicatur, ſi nō ualeret, &c. quia per hoc teſtator de agnatione poſthumi uidetur ſaltem in genere cogitaſſe, l. qui iure. ff. de mil. teſta. Et probatur ex his quæ latius ſcribunt Doct. in Auth. ex cauſa. C. de lib. præte. & Alex. conſ. 31. ponderatis his, lib. 3. uide tamen quæ dicam inferius hoc tit. caut. 10. poſthumus. Poteſt etiam adhiberi aliud remedium uidelicet, quòd filius non legitimus inſtituatur in re certa, ſub ea conditione, ſi contingat eum legitimari uiuo, uel mortuo ipſo teſtatore, ſic enim non rumpet teſtamentum, ſi fuerit legitimatus, exemplo legitimi, & naturalis, l. omnimodo. C. de inoffic. teſtam. §. cæterum, in Auth. ut cum, de appell. cogno. nam legitimatus ſuccedit ad ſimilitudinem poſthumi, per ea quæ refert Alex. & Iaſ. in rub. ff. de lib. & poſthu. & Deci. in conſ. 360. pro declaratione, num. 5.

Cavtela VI.

Quo remedio pater poſsit prouidere, ne filius teneatur ſoluere paterna debita non obſtante ſtatuto obligante filiū pro patre.

SVMMARIVM.

1 *Filius non tenetur ſoluere debita patris.*
Statutū ualet, q̄ filius teneatur ſoluere debita patris.
2 *Exhæredatus habetur pro mortuo.*

Filius

1 FILIVS † ſatisfacere patris creditoribus nō cogitur, ſi hæreditati paternæ non ſe immiſceat, quia beneficio prætoris abſtinere poteſt ab hæreditate, & ita in eum actio non dabitur, l. neceſſarijs. ff. de acqui. hære. l. 1. C. ne fil. pro patre. Sed in quibuſdam locis ſtatuta diſponunt, ꝙ filij ſint neceſſarij hæredes patris, uel quòd quāuis non ſint hæredes patrum, teneantur ſoluere pro patribus, & ualent talia ſtatuta, ut per Alex. conſ. 42. ſuper præmiſſo, col. 5. lib. 1. quòd ſi pater ſoluendo non ſit, & vereatur ne filij pro debitis ab eo contractis ex lege municipali moleſtiam patiantur, & uelit filios à neceſſitate ſolu-
2 tionis eximere, remedium eſt, quòd † filios exhæredet, & propter exhæredationē filij à paternis creditoribus conueniri non poterunt, quia exhæredati pro mortuis ſunt habendi, l. 1. §. ſi pater. ff. de cond. cum eman. lib. & l. 1. §. penul. & l. ſi poſt mortem. §. liberi. ff. de bon. poſſ. contra tabu. ita tenet Bal. in l. dotis, in fin. C. de iur. dot. cuius dictum dicit eſſe notandum Iaſ. in l. planè. §. duobus. ff. de leg. 1. & ſequitur Dec. in c. cognoſcentes, col. 2. uer. ſed poteſt, de conſt. Nec obſtat obiectio quam facit Soci. in l. ſi filius. ff. de uulg. & pupill. dum dicit cautelam hanc non facilè procedere, cum hodie ſine cauſa fieri nō poſſit exhæredatio, Auth. non licèt. C. de lib. pret. nā ad hoc poteſt reſponderi, quòd etiam hodie ſine

cauſa fieri non poſsit exhęredatio, Auth. nõ licèt C. de lib. præter. Nam ad hoc poteſt reſponderi, quòd etiam hodie ſine aliqua ex cauſis requiſitis regulariter ad exhæredationem poteſt pater non mala mente filium exhæredem facere, l. multi non note. ff. de lib. & poſth. Alex. & alij Doct. in l. cum ex filio. ff. de uulg. & pupill. & eſt communis opinio, ut patet ex relatis per Iaſ. in dict. Auth. non licèt, & multo magis hæc obiectio tolleretur, ſi exhæredatio fieret de uoluntate ipſius filij, quia uoluntas filij habetur pro iuſta cauſa exhæredationis, l. non putauit. §. ſi quis ſua manu. ff. de bon. poſſ. contra tabu. & hoc quoque communiter tenetur, ut patet ex relatis per Iaſ. in Auth. non licèt, num. 10. Nec placet cautela quam ponit idem Soci. in d. l. ſi filius, nu. 6. dicens contra tale ſtatutum eſſe aliam cautelam, uidelicet, quòd filius uiuo patre, renunciet hæreditati paternę cum iuramento, quia poſtea nõ poterit ſuccedere propter iuramẽtum. c. quàmuis, de pact. lib. 6. nam non uidetur bona cautela hæc, cum iuramentum hoc principaliter redundans in damnum creditorum non ſit ſeruandum dict. c. quàmuis, Tutior ergo eſt cautela præcedens.

Cav-

CAVTELA VIII.

Quo remedio teſtator poſsit tollere quæſtionem regni inter filium & nepotem ex primogenito præmortuo.

SVMMARIVM.

1 *Filius ex primogenito an præferatur ſecundogenito in ſucceſsione regni, & nu. 3.*

2 *Salomon in ſucceſsione regni prælatus fuit Adoniæ fratri ſuo primogenito.*

Primogenituræ ius non poteſt per patrem tolli, ibid.

Pater non poteſt diminuere ius quæſitum filio etiã ex ſtipulatione ſua, ibidem.

3 *Pater non poteſt vni ex filijs prælegare rem, quam acceperat in emphyteoſim pro ſe & filijs.*

4 *Filius ſecundogenitus quo pacto poſsit præferri nepoti ex primogenito, etiam minori in regno.*

5 *Barones viuentes de iure communi in pariter ſuccedendo, per quæ verba caueant, quando velint vnũ ex eis tantùm iuriſdictioni præeſſe.*

1 NEPOS † ex primogenito præfertur filio ſecũdò genito in ſucceſsione regni, ut per Bal. conſil. 389. conſuetudo, lib. 2. & opin. hanc multi tenuerunt, quos refert & ſequitur Soci. rationibus per eum relatis, conſ. 252. uiſis inſtrumentis

mentis,& commu. opin. hanc eſſe ſcribit Barb. conſ. 10. ſapienter,col. 10. lib.2. ſed æquior ui detur opinio cõtraria,ſi primogenitus mortuus ſit uiuo patre,& ſic nondum ei iure quæſito, ſecundùm ueriorem,& communiorem opin. ut di cit Alex.conſ.4.ponderatis,col.3.lib.4.& Dec. conſ. 443. in caſu ad me tranſmiſſo, in fi.& opi. hanc approbat Bart.in Auth. poſt fratres. C. de legit.hær.& confirmat multis rationibus, & au toritatibus Anto.de Roſ.in tract.de ſuc.ab inte. uer. de legitimatis, Ioann.in tract. de primoge. quęſt.15.lib.1.locupletiſsimè ſcribit omnia quę in utramque partem poſſunt allegari; & ad finẽ recitat ſententiam imperatoris Otthonis,qui dicebat quæſtionem hanc eſſe gladiatorio iudicio dirimendam,& ipſe Io.in conflictu opinionũ definire non audet, remanet ergo res dubia. Sed ſi teſtator uelit belli occaſionem & controuerſiam tollere inter filium ſecundogenitum,
2 & nepotem ex primogenito,remedium eſt, † ꝙ ſuo arbitrio decernat,ad quem ex illis uelit regnum, uel ius primogenituræ deuenire,ſicut fecit Rex Dauid dicendo Salomoni: *Sedebis ſuper ſolium meum, & ipſe regnabis pro me*: & ita Salõmõ in ſucceſsione regni platus eſt Adoniæ prius genito,reg.3.c.1.fac.no. per Fely. in c. prudentiam,col.2. de offic. deleg. & allegata per Alex. cõſ.12.perſpectis his,& conſ.18.attentis narratis,

tis,col.2.lib.5.& per Iaſ. conſ.286. Rex Romanorum,parte 1.& refert And.Sicul.in conſ. ſuo, colum. ult. quod eſt poſt conſ. 55. Alex. lib. 4. quod pater in feudo, & emphyteoſi, qui ſtipulatus eſt pro ſe, & liberis ſuis,poteſt filijs præiudicare,& hanc dicit eſſe cōmunem opi. hoc tamē remedium non eſt tutum: quia uerior uidetur opinio,quòd teſtator non poſsit ius primogeniture alteri tollere,& alteri dare,ut patet ex allegatis per Io.in d.tractatu primog.lib.3.q.3.nā pater ius quæſitū filio ēt ex ſua ſtipulatione non poteſt diminuere,ſecundùm Bart.in l.ut iuriſiurandi.§.ſi liberi,col.2.ff.de ope. lib. & eſt communis concluſio,ut dicit Iaſ. per relata per eum conſ.213.nobilis,col.4.parte.1.& conſi.163.in cauſa,col.pen.parte.2. & faciunt ea quæ refert
3 Iaſ.in l.2.circa fi.C.de iur.emphy.† ubi concludit ex allegatis per eum, non poſſe patrem uni ex filijs prælegare rem quam acceperat in emphyteoſim pro ſe & filijs,niſi tantundem alijs in recompenſationem relinquat, uel eos hæredes inſtituat.§.non ſolùm,Inſti.de lega.& prædium emphyteoticum præleget, ut rem filiorum, arg. l.unum ex familia.§.ſi rem.ff.de lega.2.fac.nō. p Cuma.conſ.163.Guarnerius,fallit tamen hoc,ſi pater data pecunia acquiſiuiſſet, ut per Bald. in l.1.in fi.C.per quas perſ.nob.acq.Franc.de Are. in l.apud Iulianum.§.ſi quid alicui. ff. de leg. 1.

quos

quos refert & ſequitur Cur. in tract.feud.par. 4. & ex prædicta regula,col.3.q.30.fol.48. bonum autem remedium eſt,quòd pater curet,quòd alter ex illis cedat iuri primogenituræ, per ea quæ refert Iaſ.conſ. 57.in cauſa,col.4.lib.1.&ſi uelit filium nepoti ex primogenito præferri, ſi nepos tempore ceſsionis, & renunciationis ſit minor, ut ualeat renunciatio,& reſcindi non poſsit per
4 reſtitutionem in integrum, remedium eſt, † q minor iuret non contrauenire,Auth.ſacramenta puberum.C.ſi aduer.uend.& remediũ hoc comprobatur ex allegatis p Mart. Laud. in tractatu de primoge.q.23.quero an primogenitus,& per Io.in ſuo tract.de primoge.lib. 3.q.1. Et notan-
5 dum eſt† quòd ſi teſtator ſit comes,marchio,uel dux alicuius Prouinciæ uel ciuitatis, habeatque plures liberos qui de iure communi ſuccederẽt pariter.c.1.de gradi.ſuc.feu.& uelit unum tãtũ iuriſdictioni præeſſe quod pertinet ad bonum publicum.l.2.§.nouiſsime. ff. de ori. iur.l.cuius. ff.de cur.fur.remedium eſt, quòd ipſe teſtator unum eligat,& ſucceſsiuè per unum regi populum ordinet in ſuo teſtamẽto,poteſt enim teſtator hoc facere,etiam ſi iuriſdictio ipſi teſtatori ſit in feudum data,& ipſe fuerit ſtipulatus pro ſe & filijs,nam licèt omnibus filijs tunc præiudicare non poſsit,unum tamen alijs præferre poteſt, arg.l.1.ff.de aſsi.lib.& d.l.unũ ex familia, ut per

Fely.

Fely.in d.c.prudentiam,col.2. & eſt communis opin.ut dicit Barba.conſ.55.perſpectis,col.ult. inter conſi. Alex.lib.4.poſt locupletiſsimè allegata per eum, ſed ſecundùm Iaſ.in d.l.2.q. ulti. C.de iur.emphy.cautius eſt quòd pater alijs filijs condignam compenſationem relinquat,ut ſuprà dictum eſt, uel conſenſu ipſorum filiorum accedente diſponat, nam ſuper feudo conſentientibus filijs pater diſponere poteſt, ut per Bal. in c. imperialem,col.6.de prohib.feu.alie.per Feder. cum allegatis per Curt.conſ.76. dominus Ludouicus,col.2.uerſ.2.& fortius.

Cavtela ix.

Quo remedio non irritetur teſtamentum per religionis ingreſſum.

SVMMARIVM.

1 *Religionis ingreſſu rumpitur teſtamentum ſicut agnatione poſthumi.*

Teſtamentum non ualet illius,qui tẽpore mortis erat inteſtabilis,ibid.

Monachus factus ipſo iure fit inteſtabilis,ibidem.

2 *Ingreſſurus religionem quo modo ualeat diſponere de bonis ſuis inter uiuos.*

3 *Teſtamentum monachi factum ante ingreſſum monaſterij,utrum ualeat?*

Irritum

1 IRRITVM † fit teſtamentum, ſi teſtator religionem profiteatur: quia monaſteriũ habetur loco liberorum, Authen.niſi rogati, cum ibi no.C.ad Treb.& agnatione poſthumi, uel quaſi poſthumi rumpitur teſtamentum. l. poſthumorum.ff.de iniuſt.teſt.& quia infirmatur teſtamentum eius qui deſinit eſſe ſui iuris, & ſubijcitur alterius poteſtati, l.qui ex liberis.§.teſtamento. ff. de bon.poſſeſſ.ſecun.tab.& monachus alienæ ſe ſubijcit poteſtati ipſo ingreſſu, & conſequenter teſtamentum uires habere deſinit l. cõficiuntur, §.ſi poſt.ff.de iure cod. quod etiam demõſtratur ex eo quòd ut teſtamentum ualeat, oportet teſtatorem habuiſſe factionem teſtamenti tempore quo moritur.l.1. §. exigit. ff. de bon. poſſ.ſecun.tab.monachus autem factus ſtatim fit inteſtabilis, Auth.ingreſsi.C.de ſacroſan.eccle. & ꝙ teſtamentum ingreſſu religionis irritum fiat, tenet Fede.de Sen.conſ.165.glo.referunt, & Ro. conſ.237.opinionem, & hoc ſequuntur cõmuniter Doct.ut teſtatur Imo.in c.1.uer. quid autẽ ſi aliquis, de teſta.quamuis Barto.in Auth. ſi qua mulier.C.de ſacroſan. eccle. fuerit in contraria opin.& ſimiliter Fely.& Deci.in c.in præſentia, de proba.ſed Iaſ.in d.Auth. ſi qua mulier, dicit ueriorem & ſuſtẽtabiliorem opinionem eſſe, ꝙ teſtamentum irritetur, ne igitur uoluntas eius qui de ſuis bonis diſponit ante religionis ingreſ

ſum reuocetur in dubium, an irrita facta ſit per profeſsionem religionis ſubſequutam, remediū
2 eſt,† quòd religionem profeſſurus contractū inter uiuos, diſponat de rebus ſuis eas donādo ſub conditione, ſi religionem fuerit profeſſus, & ualebit diſpoſitio, nam lege permiſſum eſt, monaſterium ingreſſuro ſuis uti quo uoluerit modo, §. illud, in Auth. de mona. remedium hoc cōprobatur ex no. per glo. in d. §. illud, & Barto. in d. Authen. ſi qua mulier, & Lud. in d. conſi. 237. ex
3 prædictis patet non eſſe tutum † remediū, quòd monaſterium ingreſſurus inſtituat in aliquo ipſum monaſterium, ne quaſi agnatione poſthumi rumpatur teſtamentum; quaſi monaſterium, ut filius agnoſcatur. §. ſed & hoc preſenti, in Authen. de ſanc. epiſc. d. c. in præſentia, gloſſ. in d. §. illud, Imo. in d. c. 1. col. 4. Iaſ. in d. Authen. ſi qua mulier, ſupraſcripta autē minimè neceſſaria sūt, ubi teſtator profiteri proponeret religionem penitus incapacem, nam hoc caſu communiter concluditur teſtamentum ante ingreſſum religionis per profeſsionem quaſi per mortem ilico confirmari, ut patet ex allegatis per Alex. in conſ. 13. circa primum, colum. 1. lib. 3.

CAY-

Cautela x.

Quo remedio teſtamentum natiuitate poſthumi non rumpatur.

SVMMARIVM.

1 *Poſthumus præteritus rumpit teſtamentum, etiam ſi ſtatim expirauerit ante baptiſmum.*
Teſtamentum rumpitur natiuitate poſthumi etiam nati in octauo menſe, ibidem.
2 *Numerus ſingularis prolatus in inſtitutionibus extenditur ad pluralitatem.*
3 *Inſtitutio reſoluitur in fideicommiſſum uirtute clauſulæ codicillaris per uerba futuri temporis.*
4 *Donatio inter uiuos reuocatur natiuitate liberorum.*
Pater ſemper præſumitur ſuam ſobolē præferri alienæ, ibid.
Teſtatoris uoluntas talis fuiſſe præſumitur, qualis de iure eſſe debet, ibid.
Hæreditas patris etiam quaſi debita filijs, ibidem.
Clauſula codicillaris non operatur contra præteritionem poſthumi, etiam quo ad legata, ibidem.
5 *Legata quando debeantur, ſi natiuitate poſthumi rũpatur teſtamentum.*

1 POSTHVMVS † præteritus rũpit teſtamentum. l. poſthumi. 1. ff. de iniuſt. teſta. l. 1. C. de poſthu.

poſthu. hæred. inſtit. & procedit hoc, etiam ſi natus ſtatim expirauerit etiam ante baptiſmum, l.3.C.eo.ut per Doct.ibi, & Corn. conſ. 176. in præſenti, col.2. lib.2. dummodò partus ſit tempore perfectus, ut per Fulg. conſ. 69. punctus talis eſt. Sed Bald. tenet, quòd natus octauo menſe rumpat teſtamentum, per l. uxoris abortu. C. de poſthu. hæred. inſtit. & conſ. 113. proponitur, lib. 5. Alexand. in l. quod certatum. C. eo. tit. putat poſſe teſtamentum ſuſtineri, mihi videtur iudicandum eſſe pro teſtamento in re dubia, l. ſi pars. ff. de inoffic. teſt. c. fin. de ſent. & re iud.

2 † Sed ne poſthumi uel hi qui poſthumorum loco ſunt, agnoſcendo teſtamentum rumpant, hæredes inſtituendi, uel ſubſtituendi ſunt, iuxta cõſilium Galli, & legis Velleię, l. Gallus, per totam legem. ff. de lib. & poſthu. & expedit inſtituere omnem poſthumum indefinitè, l. placet, & ibi Doct. ff. de lib. & poſthu. nam inſtituto poſthumo, qui eſt in vtero, alij poſthumi rumperent teſtamentum, ut per Bal. conſ. 14. punctus, lib. 3. ſi tamen ſimpliciter etiam ſingulari numero poſthumum inſtituerit teſtator, & plures naſcantur, omnes intelliguntur hæredes inſtituti: quia in inſtitutionibus verba ſingulariter prolata ad pluralitatem trahuntur, ſi pluralitas occurrat, l. ex duobus, cum ibi no. ff. de hæred. inſtit. Fede. conſ. 42. teſtator, idem iuris eſt, ſi teſtator inſti-

tuerit ventrem ſimpliciter,ut per Bal.conſ.1 32.
3 mihi Baldo,lib.4.† Et ultra Galli Aquilij,& legis Velleię remedia,ne poſthumus uel quaſi poſthumus agnoſcendo teſtamẽtum rumpat, remedium eſt, quòd in teſtõ ponatur clauſula codicillaris per uerba ſuturi tpi,nã clauſula ſic appoſita operatur, quòd in fideicommiſſum inſtitutio reſoluatur, & qui ab inteſtato ſuccedunt,hæreditatem ſcriptis hæredibus reſtituere teneantur,l.generaliter.§. ex teſtamento. ff. de fideico. libert. Et remedium hoc colligitur ex dictis per Bar.in l.1.ff.de iur. cod. & in Auth. ex cauſa. C. de lib.præt.& conſ.235.Lappus.& Pau.de Caſt. conſ. 57. præclarus & egregius doctor,& conſ. 56. incipiendo,par.1.& conſ.200.clarum eſt,& loquitur quando teſtator diu ſuperuixit poſt teſtamentum, & Alexand.conſ. 26.circa primum, lib.1.& conſ. 142. circa primam dubitationem, lib. 2. & ibi dicit hanc opinionem communem eſſe,& in conſ.158.pro deciſione,col. 10.lib.2. & Car.Pariſ. conſ. 60. prima facie,col.2. lib. 2. & quòd hæc ſit communis opinio teſtatur etiã Cor. conſ.225.antequam aggrediar, col.4. lib. 3. per verba verò præſentis temporis concepta clauſula codicillaris nihil operatur, quo ad ſuſtinendum teſtamentum,ne rumpatur nato poſthumo,ut per Bart. in d. l. 1. & conſ. 210. omne il-
4 lud, remedium hoc † relatum eſt a me, non ut

illud

illud ſequar,ſed ut oſtendam erroneam opinionem eſſe eorum,qui tenent hoc remedio nõ rũpi teſtamentum natiuitate poſthumi.Et non eſſe iuri conſonam opinionem hanc probatur. Primò : quia reuocatur donatio inter uiuos natiuitate liberorum,l.ſi vnquàm.C. de reuo.don.cum allegatis à Cor. conſ.30. in hac conſultatione, lib.4. & donatio nititur viribus pacti, quod eſt minus reuocabile,quàm teſtamentum,l.ſicut.C. de act.& obli. Secundò qui dicit patrem uoluiſſe ſuæ ſoboli præferri extraneum hæredem,dicit contra æquiſsimam iuris præſumptionem, quæ eſt ut etiam contra expreſſam vim verborum teſtamenti,ſemper parens cenſeatur voluiſſe ſobolem propriam præferri alienæ, l. cum auus, ubi Doct.ff. de cond.& demon.l.cum acutiſsimi.C. de fideic.Tertiò, quia voluntas teſtatoris talis fuiſſe præſumitur qualis de iure eſſe debuit, l. Gallus.§.quidam,ubi Doct.ff.de liber. & poſth. Bart. in l. hæredes mei.§.cum ita.ff.ad Trebel.& in l.ut iuriſiurandi.§.ſi liberi.ff.de ope.lib. & de iure hæreditas patris eſt quaſi debita filijs, l. ſi quis legatum.§.fin.ff.ad legem Corn.de fal. cum no.per glo. in l.ſi quis ad declinandã.C. de epiſ. & cleric.l.fi.C.de codi. Quartò repugnat rationi naturali, quòd filij excludantur ab hæreditate patris,l.cum ratio.ff.de bon.dam.Quintò cõtra officiũ pietatis eſt per huiuſmodi interpre-

tationem filium ab hæreditate patris excludere, l. hoc colore.ff.de inoffic.teſt.c.fin. 17.q.4.glo. in d.l.ſi quis ad declinãdam, in ver. ſimili modo. Sextò qui putat patrẽ voluiſſe potius alteri quã filio ſua bona relinquere,ponit patrem talẽ dementem fuiſſe: quia demens cenſetur,qui alienã ſobolem ſuæ poſteritati præfert.l.Titia.ff.de inoffic. teſt. eſt igitur æquior opinio, quòd non obſtante clauſula codicillari rumpatur teſtamentum natiuitate poſthumi,etiam ſi futuri temporis verbis concepta fuerit dicta clauſula,ut dicit Bart. conſ.235.Lappus,& Barba.cõſ. 60. illud, col.7.lib.2.ubi etiam refert hanc opinionem communiorem eſſe, quod comprobatur per ea quæ allegat Maria. Soci. conſ. 153. uiſo ſubtili, lib. 2. ubi tenet opinionem hanc procedere,etiã ſi diu parens nato filio ſuperuixerit,arg.l. ſi mater filijs.C.de inoff. teſta.Signor.quoque,in cõſ. 24. ſi quæratur,tenet Auth.ex cauſa,non haberé locum in poſthumo.Pariſ.conſ. 60.prima facie, col.4.lib.2.tenet non rumpi,ſi teſtator ſuperuixit vel filios inſtituerat, & profectò contra.opi. repugnat voto, & officio paterno,l.ſcripto.§.fi. ff.unde li.c. cum apoſtolus, de cenſ. & ſi viuens fuiſſet interrogatus,teſtator veriſimiliter reſpõdiſſet filiũ velle ſucedere,hoc igitur pro expreſſo habendum eſt,glo.in l.tale.§.fi. ff.de pact.maximè quia non natus non potuit committere crimen

men quo bonis paternis carere debeat,l. ſi quis. §.fi.C.de inoffi.teſta.& in hac ſententia reſideo, & teneo teſtamentum rumpi natiuitate poſthumi,tam quo ad vniuerſale fideicommiſſum, quã etiam quantùm ad legata quæ ueriſimiliter teſtator nõ reliquiſſet, ſi de poſthumo cogitaſſet,argu.d.l.cum auus, ſecundùm Bart. conſ. 204. factum eſt tale, nam non eſt veriſimile teſtatorem uoluiſſe grauare liberos contra naturalem charitatem,l. Lucius.ff. de hæred. inſtit. ut per Bal. conſ. 239.quia vltimus,lib. 3.& conſ.234.quæſtionis, & conſ. 424.præſupoſito,lib.4. & conſ. 156.clauſula,lib.2.& d.Auth. ex cauſa,qua non obſtante præteritione conſeruãtur legata procedit, quando præteritio eſt ſcienter facta, non aliter,ut ibi per Doct.& per Alex. conſ. 41.viſo tenore,lib. 1. & conſ. 47. abundè, lib. 7. & fac. dicta per Alex. d.conſ.14.col.2.& confirmatur opin. hæc ex dictis per Paul. de Caſtr. conſ. 58. clarum eſt,par.1.& d.opinio, quòd clauſula codicillaris non operetur effectum ſuum, etiã concepta per uerbum futuri temporis circa poſthumum ignorãter præteritũ, tenuit etiam Signor. in conſ. 24. ſi quæratur, & eſt magis communis opinio,ut patet ex relatis per Soci. Iun. in conſ. 153.uiſo ſubtili.limitanda eſt tamen d.opinio, ut limitat Alex.in conſ. 142.circa primã,lib. 2. ibi examinant,&c. & Dec.i cõſ.671.clariſsime,

5 num.4. † Legata tamen pro parte filiorum inſtitutorum ad quos codicillus factus eſt, præſtāda ſunt, l. is qui. ff. de iur. codi. ut per Bald. conſ. 77. relictum, lib. 2.

Cavtela xI.

Quibus conſilijs pater vti poſsit contra ingratum filium quem vult facere exhæredem.

Svmmarivm.

1 *Morum benignitas ad fidem comparandam multum operatur.*

Amicos magis expedit habere, quàm pecuniam augere, ibidem.

2 *Exhæredationis cauſa non ſolùm teſtamento exprimi, ſed etiam probari debet, vt ſit legitima.*

3 *Ingratitudo filiorum probanda eſt, nec ſuper hoc ſtatur verbis teſtatoris.*

Filius conuictus ingratitudine non poteſt impugnare teſtamentum, nec petere legitimam, ibidem.

4 *Teſtes in cauſa ingratitudinis examinari poſſunt viuente patre ad futuram rei memoriam.*

1 EXHAEREDATIONES † adiuuandæ non ſunt, quia filijs quaſi debita eſt patris hæreditas. Eſt glo. in l. 2. C. de iur. & fact. igno. cū allegatis ſupra caut. proxima. & ad ſucceſsionē pater-

nam liberos vocat ratio naturalis, l. cum ratio. ff. de bon. damn. ideò ſit cautus notarius, ut pro viribus abſtineat a confectione teſtamenti, in quo pater filium exhæredem facere uelit: ex hoc enim tabellio bonum nomen ſeruabit, & fides eius incrementa recipiet, multum enim valet ad fidem benignitas morum, l. ſcire. §. cum reliquis. ff. de tu. & cu. dat. ab his, nec perdet amicos quos expedit magis habere quàm pecuniam augere. Alberi. in l. Theopompus. ff. de do. præl. & Auguſtinus noluit dare conſilium volenti bona filijs auferre, & dare eccleſiæ, c. fin. 17. q. 4. gloſſ. in l. ſi quis ad declinandam. C. de epiſc. & cleri.
2 † ſi tamen pater intolerabili affectus iniuria filium exhæredem eſſe velit & recurrat ad exhære dationis remedium, teſtamētum eius facilè ſubuertetur, nam oportebit exhæredationis cauſas non ſolùm teſtamento exprimi, uerùm etiam eſſe legitimas, & probari ut valeat teſtamentum. §. aliud, in Auth. ut cum, de appell. cog. Sed vt voluntas patris exitum habeat conſultius eſt, ꝙ alijs vniuerſalibus hæredibus inſtitutis filiũ ingratum in aliqua re inſtituat, ſic enim inſtitutus non poteſt impugnare teſtamentum ut inofficioſum, ſed tantùm petere poterit legitimæ ſupplementum, l. omnimodo. C. de inoffic. teſt. §. ce-
3 terum, in Auth. ut cum, de appell. cog. Quòd † ſi tanta ſit ingratitudo filij, vt malè de patre meri-

tus egeſtate laborare dẽat,l.bona fides.ff.depoſi. ne ruat teſtamentum occaſione ingratitudinis, non probare mortuis fortè teſtibus tẽpore motæ litis inter filium exhæredatum & hæredem, cum non ſtetur verbo patris cauſas ingratitudinis in teſtamento enarrantis, ſed eas ab hærede probari oportet, ut per Bal.conſ. 89. proponitur,lib.5.& Iaſ.conſ. 23. teſtator,lib.1.remediũ
4 eſt,quòd † viuens pater curet examinari teſtes ſuper cauſis ingratitudinis, ad futuram rei memoriam filio citato,quod fieri poteſt per doctr. Bart.in l. in lege Aquilia. ff. ad leg. Aquil. & in Auth. ſi quis.C.de teſtib.remedium hoc cõprobatur per Alex. conſ. 203.ſuper themate,lib.2. & probata ingratitudine filius nõ poterit teſtamentum impugnare, nec etiam legitimam petere, ut per Bal.conſ.253.filiafamilias,lib.2.

Cavtela xiI.

Quo remedio pater uti poſſit ne prædia per legitimæ detractionem diuidantur.

SVMMARIVM.

1 *Legitima debetur filijs in rebus paternæ ſubſtantiæ, & hæres non poteſt ſoluere ſupplementum legitimæ in pecunia numerata.*

Legitimæ

2 *Legitimæ ſupplementũ dari debet in una, pluribuſue rebus, iudicis arbitrio.*
3 *Legata ſeu prælegata debentur, dummodò legitimã non excedant.*
Prædia ne diuidantur per legitimæ detractionem pater prouidere poteſt, ibidem.
4 *Filia per ſtatutum excluſa, & iuſſa eſſe dote ſua contenta, ſupplementum legitimæ petere non poteſt.*
5 *Legitimatus non poteſt plus ex teſtamento conſequi, quàm filius legitimus.*
6 *Legitima debetur legitimatis, ſicut legitimis.*
Legitimatio ſemel facta ſuperuenientibus poſtea legitimis non reuocatur, ibidem.

1 LEGITIMAE † ſupplementum peti poteſt in ipſis rebus ſubſtantiæ patris, & non poteſt hæres ſoluere pecuniã filio inuito. l. ſcimus, §. repletionem. C. de inoffic. teſta. & ſæpius uidi pertinaces filias, quibus à parẽtibus minus legitima relictum fuerat, pro legitimæ ſupplemento uelle ſingula prædia ſcindere, quod nõ congruit arbitrio boni uiri, ideò hæredibus officio iudicis poterit conſuli, ne ſingula bona diuidantur. Sed
2 † ſupplementũ legitimę detur in una pluribuſue rebus arbitrio iudicis, l. 2. C. quãdo & qui. quar. pars de. lib. 10. Barto. in l. ſuus. ff. de hæred. inſti. l. hoc amplius. §. fi. & ibi Doct. ff. de leg. 1. & per Alex. in l. in quartam, col. 7. ff. ad legem falc. quidam

dam dixerunt legitimæ ſupplementum aſsignari debere in re, quam elegerit filius qui petit ſupplementum legitimæ, ut per Ro. conſ. 277. non eſt dubitandum, argu. l. creditori. ff. de diſtr. pig. ſed ſi teſtator uelit filium maſculum habere aliqua prædia, quæ pro ſupplemento legitimæ filiæ
3 aſsignari non poſsint, remedium eſt, quòd † illa nominatim prælegat, deinde filium hæredem inſtituat prouidendo, quòd ultra res filio prælegatas ſint in hæreditate pecuniæ, uel res aliæ, unde poſsit ſatisfieri pro ſupplemento legitimæ, & ꝙ hoc remedium tutum ſit probatur, quia prælegata debentur, dummodò legitimam non excedāt, §. quamobrem, in Authen. de reſt. & ea quæ par. & ex dictis per Bal. in rubr. ff. de re. diu. col. 1. & Alex. in d. l. in quartam, col. fi. Alexan. & Iaſ. in l. Marcellus. §. res quæ. ff. ad Treb. & Iaſ. in l. filiuſfam. §. diui, col. 5. ff. de leg. 1. & in l. filium, col. 7. C. famil. erciſc. Soci. conſ. 75. circa præſentem, col. 4. & Deci. conſ. 81. in caſu propoſito, & filię quam hæredem uniuerſalem facere non intēdit, iure inſtitutionis legitimam relinquat in pecunia numerata, uel alijs bonis, iudex enim ſequi debet uoluntatem patris. l. nec in ea. ff. de adult. Oldr. conſ. 113. quæſtio, & arbitrio iudicis legitima aſsignatur, ut patet ex alleg. per Alex. conſ. 117. uiſo titulo, col. 4. lib. 6. uel pater faciat ſpecialiter renunciari ſupplemento legitimæ cum iura-

iuramento, nam licèt ſimplex renunciatio uel conſenſus non impediat peti ſupplementum legitimæ.l.ſi quando.§.illud.C. de inoffic. teſtam. cum alleg.per Soc.conſ.230.uiſo teſtamento, tamen pactum factum patri de non petendo legitimę ſupplementum,iuramento firmatur, ut per Bal. in d. §.illud,per c.quamuis,de pact.lib.6.& ſuperius dictum eſt, † Hoc autem remediũ ne-
4 ceſſarium non eſt, ubi ex diſpoſitione ſtatuti fœmina non poſſet ſuccedere,& deberet ſtare dote contenta, tunc enim filia non poſſet petere ſupplementum legitimæ, ſecundùm communem opi.ut patet ex alleg.per Alex. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum.ff.de lib.& poſth.& Iaſ. in Auth. nouiſsima.C.de inoffic.teſta.Soc.conſ.150.primò igitur radix,Iaſ.cõſ.83.ſtatuto ciuitatis, lib. 2.Deci.conſ.26.diligenter,& conſ.89.uiſo puncto,in fin.& conſ.303.in caſu,uide tamen Curt. conſ.37.conſiderato themate, Calc. conſ.11.quia
5 enim præſupponatur,col.pen.& fin. † Et ſimilis renunciatio cum iuramento neceſſaria eſt,quando pater uellet hæredem inſtituere filium legitimatum,& filiæ relinquere tantùm dotem, nam ſi legitimatum inſtituat,& filiæ dotem congruam, etiam aſcendentem ad legitimam, quamuis iure inſtitutiouis relinquat, poterit filia ſemiſſem hæreditatis petere,quia pater non poteſt plus legitimatis,quàm filijs legitimis relinquere.§.& quoniam, in

in Auth.quib.mod.nat.effi.ſui, Bal.in c.per tuas, de maio.& obe.Soc.conſ.212.prima,& eſt dictū aureum ſecundùm Alex.in l.ex facto.§. ſi quis rogatus.ff.ad Treb.hoc tamen non procederet, qñ legitimatio fieret citatis filijs legitimis, ut per Soci.in l. Gallus.§.& quid ſi tantum, col.7.ff.de libe.& poſth.& Alex.in l.ex facto, colum.4.ff.de
6 vulg.& pup. † Similis quoque renunciatio neceſſaria eſt, ſi pater legitimè natos uellet hæredes facere,& legitimato aliquid relinquere minus legitima, conſtat enim legitimatos in ſucceſſione à legitimè natis non differre. §. reliqui, in Authe. quib.mo.na.effi.leg. quod procedit etiā ſi filius legitimetur,& poſtea ex legitimo matrimonio naſcantur filij, quia legitimatio ſemel facta ſuperuentu liberorum non reuocatur, arg.l. ſi tibi.ff.de adopt.& l.pluribus.§.& ſi placeat.ff. de uerb.oblig.Rom.conſ.194.in propoſito, circa fi.& eſt communis opin.ut patet ex alleg. per Alex.& Iaſ.in d.l.ex facto.ff.de vulg.& pup.

CAVTELA XIII.

Quo remedio pater poſſit aliquem ex filijs à litibus, & debitis hæreditatis eximere.

SVMMARIVM.

1 *Creditores debent agere contra hæredem.*

Filius

2 *Filius inſtitutus in rè certa eſt locò legatarÿ.*
Legata continent utilitatem meram; & ideò legatarÿ non poſſunt à creditoribus conueniri, ibidem.

1 SI PATER † filios habeat, quorum aliquem, ut purà ſtudentē, ne litis cauſa à ſtudijs auocetur, liberare uelit à litibus, quæ cōtra hæredes per creditores mouendæ ſunt. l. hæredem. C. de hær. acti. remedium eſt, quòd alijs uniuerſalibus hæredibus inſtitutis, illi, quem uelit exemptū eſſe ab actionibus contra hæredes cōpetituris ſingulariter relinquat iure inſtitutionis prædia, & quidquid aliud ad illum peruenire uelit; hac uia ſine incōmodo litium & oneris alieni filius ille poſsidebit relicta ſibi bona, quia inſtitutus in rè certa eſt loco legatarij. l. quoties. C. de hæredit.
2 inſtit. ubi Doct. † & legatum meram utilitatem continet, & legatarius non poteſt ab hæreditarijs creditoribus conueniri. l. ſi hæreditatem. ff. mand. & l. fi. C. de hære. acti. & non minuitur legatum ære alieno, ſi uires hæreditatis ſufficiant ad ſatisfactionem, l. ſi uniuerſæ. C. de leg. Alex. in d. l. quoties, & comprobantur prædicta ex not. per Paul. de Caſtr. & Iaſ. in l. filiæ pater. ff. de leg. 1. & per Barba. in c. Raynutius, colum. 63. de teſtamentis.

CAV-

Cautela xiiii.

Quo remedio auus poſsit prouidere nepotibus, vt eis ſalua ſint materna, ac etiam ipſius teſtatoris bona.

Svmmarivm.

1 *Hæredes non poſſunt uenire contra factum defuncti pro qua portione ſucceſſerint.*
Inuentarium non releuat hæredem reuocare uolentē ea, quæ defunctus alienauerat, ibidem.
2 *Nepotes quomodò poterunt habere bona auita, & alienata per patrem, ſiue auita, ſiue materna uendicare poſsint.*
Alienari non poſſunt bona ſubiecta reſtitutioni, ibi.

1 Si avvs † habeat filium & ex eo nepotes habentes bona materna; & timeat ne filius bona ſua prodigalitate dilapidet, & nepotes triſtē exitum ſentiant, nam ſi eorum pater bona materna alienaret, ipſi poſtea ſuccedentes alienata reuocare nō poſſent, pro qua portione patri ſucceſsiſſent. l. cum à matre. C. de rei uendicati. & ſi reuocare uelint, oportebit eos ab hæreditate patris abſtinere, nec inuentarium facere prodeſſet immiſcentibus ſe hæreditati paternæ, inquantū ad eos ex hæreditate perueniſſet. l. fin. §. in computatione. C. de iure deli. Bar. in l. cum uir. ff. de

uſuc.

uſuca.cum allegatis per Dec.conſ.185. in cauſa iſtorum,col.3.& in l.ex qua perſona. ff. de regu. iur.cum allegatis,infra de acqui.hæred. caut. 8. ad ſoluẽdum,& qui à patris hæreditate abſtinerent bona quæ fuerant aui paterni obtinere non poſſent.l.qui ſe patris.C.unde lib. ſed ut nepotes bona auita habeant, & alienata per patrem ſiue auita, ſiue materna,aut alia quælibet uendi-
2 care poſsint,remedium eſt, † quòd filio inſtituto quãdocunque his mortuus fuerit, eius liberi ſubſtituãtur, & rogetur filius hæres ſuis filijs totam,& integram hæreditatem reſtituere, & ex fideicommiſſaria ſubſtitutione ſuccedentes nepotes bona à patre alienata uendicabunt, ſine præſcriptionis aut ſucceſsionis obſtaculo.l.1.C. de bon.mater.l.fin.§.ſed quia.C. com. de leg. & remedium hoc comprobatur ex his quæ ſcribit Iaſ.in d.§.in computatione,& Socin. conſil. 29. quoniam præſens.

Cavtela XV.

Quo remedio teſtamentum matris uel aui materni non obſtante præteritionis uicio ſuſtineatur.

SVMMARIVM.

1 *Filius eſt à matre inſtituendus,uel exhæredandus,ut uires habeat teſtamentum.*

Præ-

2 *Præteritio etiam matris, uel aui materni teſtamentũ uiciat.*

Præteritionis uicium tollitur per clauſulam codicillarem, ibid.

1 FILIVS † à matre, uel ea præmortua ab auo materno inſtituendus eſt, uel exhæredãdus, uel prætereundus cauſa ingratitudinis adiecta, nam §. mater, Inſti. de exhæ. lib. hodie correctus eſt per §. aliud quoque capitulum, in Auth. ut cũ, de appel. cog. ut per Are. in d. §. mater, Bal. conſ. 2. uerba ſtatuti, in fi. lib. 1. & Pau. de Caſt. conſi. 288. dictum teſtamentum, & Cor. conſ. 150. hac quæſtione, lib. 1. & Alex. conſ. 41. uiſo tenore, lib. 1. & conſ. 27. conſideratis his, in prin. lib. 7.

2 Sed † ne præteritionis occaſione deſtitui contingat teſtamentum matris, uel aui materni, & cæterorum per lineam maternam aſcendentiũ, filij ſeu nepotes in re aliqua inſtituantur, non tamen poterit mater, uel auus maternus legitimam minuere, nam ſupplementum peti poterit. §. cæterum, in Auth. ut cum, de appel. cog. ut per Bald. conſ. 342. caſus ſuper quo, lib. 2. itẽ poteſt teſtator adhibere remedium clauſulæ codicillaris, q̃a ſic ſuccedentes ab inteſtato rogati uidebuntur, ut uoluntatem ipſius teſtatoris adimpleant, l. ex teſtamento, & l. eam quam. C. de fideicõ. Bart. in l. 1. q. 5. ff. de iure codi. & Alex. in l. 1. C. eo. Bart. conſ.

conſ.49.Nicolutius deceſsit,& Corn. melius ad hoc propoſitum in conſ.26.circa primum, col. 2.& 3.lib.1.& licèt gloſ.in Auth.ex cauſa.C. de liber.præter.contrarium ſenſerit, tamen prædicta opin.communiter approbatur,ut dicit Dec. conſ.242.in caſu propoſito,col.1.& conſ. 670. clariſsimè,in fi.& de ui dictæ clauſulæ uide etiã per Barba.conſil.54.illud,colum.penult.& fina. libr. 3.

Cavtela xvI.

Quo remedio fratris filius querelam inofficioſi teſtamenti habeat,item quo remedio ſuſtineatur teſtamẽtum,ne per querelam ſubuertatur à fratre teſtamentũ fratris.

SVMMARIVM.

1 *Fratris filio non competit querela inofficioſi teſtamenti contra patrui teſtamentum.*

2 *Adoptari poteſt nepos ex uno filio,ut nepos ex altero filio.*

3 *Frater quando poſsit querelare teſtamentum fratris.*

4 *Clauſula codicillaris ſuſtinet teſtamentum fratris, etiam turpi perſona hærede inſtituta.*

1 FRATRIS † filio non competit querela contra teſtamentum patrui.l.fratris.C. de inof teſtam.ſed ſi pater habeat filium prole carẽtem

& ex altero filio nepotem,ſi uelit ut filius carẽs prole, nepotem inſtituere, teneatur, & ut filio fratris exhæredato detur querela contra teſtamentum,vel ut præteritus reddat teſtamentum
2 nullum;remedium eſt, † quòd auus nepotem emancipet, deinde quaſi ex illo filio natum eo conſentiente adoptet,l.ſi paterfa.§. qui duos. ff. de adoptioni. Nā talis adoptio faciet,ut patruus fratris filium præterire non poſsit;cautelam hāc
3 multùm not.dicit Bal.in d.§.qui duos. † Fratribus autem germanis competit querela inofficioſi teſtamenti contra teſtamentū fratris,quando frater hæredem feciſſet eum, qui etiam leui notetur macula infamiæ,l. fratres. C. de inoffic. teſt. adeò ut in totum poſsint reſcindere teſtamentum,ut per Bar. in d.l.fratres, cuius opinio communiter approbatur,ut dicunt Iaſ.conſ.71. circa teſtamentum,in fin. lib.1.& Dec.cōſ.530. viſo puncto, de iure puto veriorem opinionem contrariam.Nam non ſolùm liberi,ſed alię quoque perſonę,quibus minus legitima relictū eſt, non expugnant teſtamentum in totum,& petere poſſunt ſupplementum,ut in l.omnimodo.C. de inoffic. teſtam.ibi,liberis, uel alijs perſonis, & glo.ibi dicit, ut parentibus,& fratribus,& comprobatur opinio hæc ex relatis à Iaſ. in l. ex facto,in fin.ſeptimi requiſiti.ff. de vulg. & pupill. & ita iudicatum fuit à Rege Neap. ut refert Matth.

Matth. de affict. deci. 204. quidam Archiepiſcopus. Et quia magna pars hominum aliqua ſugillatur infamia, iuxta, l. 1. ff. de his qui not. inf. facilè accidit, ut eius teſtamentum ſubuertatur, qui fratre præterito alium ſibi hæredem ſcripſerit. Sed ne præteritione fratris ſiue ſororis, penitus corruat vltima teſtatoris voluntas, remediũ
4 eſt, quòd teſtator adijciat teſtamento clauſulam codicillarem, tũc enim frater ab inteſtato ſuccedens tenebitur reſtituere hæreditatem hæredi ſcripto etiam infamia notato, nam ubi propter odium inſtituti res deducit ad cauſam inteſtati non præiudicatur fideicommiſſo, ut per Bald. in d. l. fratres, quęſt. 3. arg. l. eam quam. C. de fideic. & ita tenet Alex. in l. ſi patroni. §. fin. col. ult. ff. ad Trebell. & Ang. conſ. 119. ſuper puncto prædicto, cuius dictum vt elegans, & pulchrum refert & ſequitur Barb. in c. Raynutius, ſol. 28. col. 2. de teſt. & ideò non videtur rectè conſuluiſſe Paul. de Caſtr. qui contrarium tenuit cõſ. 59. ad primum videtur, col. penult. & ult. 1. parte, & Fulg. conſ. 71. mulier, col. 2. & 3. Iaſ. in d. l. fratres, adhęret opinioni Paul. de Caſtr. & dicit eius opinionem communiter approbari, ſed hoc fortè non dixiſſet, ſi ad prædicta animaduertiſſet, fatetur tamen quæſtionem hanc egere deciſione Cæſarea.

Cavtela XVIII.

Quo remedio filius ob cauſam ingratitudinis ab eo commiſſæ exhæredari non poſſit, & quomodò ſibi conſulere ualeat iuſtè exhæredatus ne pereat fame.

SVMMARIVM.

1 *Filius ingratus exhæredari poteſt.*

2 *Filius pœnitens in vita patris adimit facultatem exhæredandi.*

Exhęredandi poteſtas tollitur per pœnitentiam filij, ibidem.

Exhæredationis effectus tollitur, ſi filius reconcilietur patri, ibidem.

3 *Ingratitudo filij remiſſa cenſebitur, ſi pater recipit eum ad menſam & victum communem.*

4 *Legitimæ præiudicat venditio omnium bonorum a patre facta.*

5 *Confeſsio patris non nocet filio quantum ad legitimã.*

6 *Filius quando poſsit alienationem patris factam in fraudem legitimæ reuocare.*

7 *Alienata in fraudem legitimæ quo remedio reuocentur.*

Alimenta habent priuilegium tacitæ hypothecæ, ibidem.

Bona ſunt tacitè obligata pro alimentis, ibidem.

Filijs

Filijs alimenta ſunt a parentibus præſtanda, ibidem.
8 *Frater diues tenetur alimenta præſtare fratri inopi etiam male merito.*

1 SI FILIVS † graui iniuria patrem affecerit, & ingratitudinis cauſam commiſerit, qua exhæres fieri poſsit. §. aliud quoque capitulum, & §. cauſas, in Auth. ut cum, de appell. cogno. nec valeat filius indignationem patris placare, & pater obſtinatamente velit filium facere exhære dem; ſi filius velit exhæredationem effugere, & patris ſuperare duritiem, & ab hæreditate non
2 excludi, remedium eſt, † quòd uiuo patre pœnitentia emendetur. Nam ſi ita fuerit emendatus, exhæredatio illi non oberit, arg. c. ferrum, 50. diſt. cum alleg. per Alex. in l. 1. col. 9. ff. ſolu. matr. & Iaſ. in l. in arenam, col. fi. C. de inoffic. teſta. & in l. ius ciuile, col. 5. ff. de iuſt. & iur. quod profectò eſt dictum aureum, & nunquam obliuioni tradendum, & ſequitur Abb. in cap. quintauallis, col. 2. de iureiur. Sed ego in iudicãdo non facilè ſequerer opin. hanc, quoniam pœnitentia non operatur, niſi quo ad Deum, nec lędit ius alteri quæſitum, ut not. gloſſ. in c. gau-
3 demus, de diuor. Secundum remedium eſt, † q; filius procuret ſe recipi ad communẽ victum, & menſam cum patre, nam ex cohabitatione, & cõmuni victu reconciliatio præſumetur, & conſe-

 quenter

quenter ingratitudo remiſſa cenſebitur, l. in ip ſius.C.fam.er,lib. 3. §. fin. cum l. ſeq. & ibi not. Bartol. ff. de adi. leg. Specul. in tit. qui fil. ſint legi.§.1.uer. quid ſi filia peccat in corpus ſuum, cum uer.ſeq. cum alijs alleg.per Alex. cõſ. 159. viſo teſtamento,colum.fin.lib.7. Sed poſſunt pa rentes contra filios odioſos uti cautela, ſeu ma-
4 gis fraude,quam docuit Dy.dicens, † patrẽ poſ-ſe filios etiam priuare legitima,dando alicui om nia bona ſua titulo venditionis recepto pretio, uel ex alia cauſa onerofa in alium transferendo, arg.l.Papinianus.§.quarta. ff. de inoffic. teſtam. ſequitur Soci.conſ. 93.circa primum,col.9.uer. præterea;& quia doctrina per Dy.tradita impro-proba eſt,& ea utens perniciosè peccaret, ut di-cit Bartol.in l. hæreditarium. ff. de bon. autho. iudi. poſſ. antidotum dandum eſt contra mali-tiam per Dyn. inuentam. Cum igitur pater uſus fuerit contra filium cautela prædicta,remedium eſt pro filio, quòd propoſita inofficioſæ dona-tionis querela reuocet alienationem, quatenus bona non ſint iuſto pretio vendita, uel cauſa ob quam ſunt in alium translata,nõ mereatur quã-tum eſt in æſtimatione bonorum alienatorum. Id enim quod pretium receptum,uel merita ex-cedit,videtur donatum; & ideò reuocabile eſt, per l.1.C.de offic. don. ſecundùm Bar. in l. non uſque adeò.ff.ſi à par.quis fue.man. & Bald.in l.

fin.

fin.C.de reuo.don.Barb.in c.Raynutius,col.49. cum ſeq.de teſta.ideò ſi res alienatæ valerent cē tum quinquaginta,& venditæ eſſent centum,reuocatio fieret in quinquaginta,& hoc omnes tenent,ut dicit Alex. conſ. 55.conſideratis,col. 1.
5 lib. 1.† Item reuocabilis alienatio vſque ad integram legitimam,quando de ſolutione pretij, uel cauſa ob quam bona ſunt data,non conſtaret aliter,quàm per cōfeſsionem patris,arg.l.ſi fortè.ff.de caſtr.pecu.& l.qui teſtamentum, cū glo. ff.de proba.not.per glo.& Doct.in l.ſi donatione.C.de coll.l.1.§.ſin autē.ff. ſi quid in frau.pat. Spec.tit.de confeſſ.§.nunc uidendū, uer.ſed nun quid patris confeſsio,Bar. in l.cum quis decedēs §.codicillis.ff.de leg.3.Alex. conſ. 45. habita,in fin.lib.1.& d.conſ. 55.col.1.& 2.& conſ.57.uiſa & breui,lib.5.cum alleg. per Iaſ. in l. ſi arrogator, col. 2. ff. de adop. quòd ſi alienatio facta ſit recepto iuſto pretio, uel ex alia cauſa impleta, idque legitimè comprobetur,remedium eſt,
6 † quòd filius agat Caluiſiana,uel Fauiana actione ad reuocandum, quidquid alienatum eſt in fraudem legitimæ,l.fin.ff.ſi quid in frau. pa. quę licèt loquatur in filio adoptiuo extenditur ad filium legitimum,& naturalem,ſecundùm Bart. in d.l.non uſque adeò.Hoc tamen remedium dubium eſt,nam opinio Bar.à multis impugnatur, & eſt veritas ita in ambiguo, ut res indigeat

deciſione principis, ut patet ex relatis p Barb.in d.c. Raynutius,col.49.cũ ſeq.ubi ẽt reprobat opinionẽ eorũ ꝗ putauerũt de iure canonico indiſtĩctè filiũ poſſe alienata reuocare uſq; ad legitimã, per tex.in d.c.Raynutius,nec pro legitima datur hypothecaria,ut per Alex. in l. in quartã, colum.ult.ff.ad legem falc.& per Dec. cõſ.235.
7 in caſu. Vltimũ remedium eſt,† quòd filius contra poſſeſſores bonorum agat,dicens ea ſibi obligata eſſe pro alimentis,nam parentes liberis alimenta præſtare tenentur.l.ſi quis à liberis. ff. de lib.agno.& pro alimentis bona ſunt tacitè obligata, & onus alimentorum ſequitur quemlibet poſſeſſorem,l.2.& ibi Barto.ff.de ali. leg. comprobatur remedium hoc ex dictis per Lud. Ro. conſi.383.in caſu propoſiti,& per Fel.in c.ad audientiam.2.de reſcript. & Caccial. in tracta. de penſio.q.9.& hoc remedio conſequetur filius cibum,potum,ueſtimentum, habitationem,lectũ, & ſi quę alia ſunt, ſine quibus homo non uiuit, l.legatis,cum ibi no.per Bart.ff. de aliment. leg.
8 Nouiſsimè notandum eſt, † quòd licèt legitimè exhæredatus non poſsit euertere teſtamentum, §.exhæredatos,in Auth.de hęre.& falc.tamen ne fame pereat,ſi frater eius ſit hæres inſtitutus,remedium habet,quòd alimenta à fratre,ut fratre, non ut hærede, & ſibi pro alimentis prædia aſsignari petat,& obtinebit,nam frater locuples ex

ſua

ſua perſona tenetur fratrem inopem alere, licèt is male meritus fuerit de patre. l.cum in plures, §.cum tutor, & l.tutor ſecundùm dignitatem.§. fi.ff.de admin.tuto.Barto.in l.ſi quis à liberis.§. utrum.ff.de liber.agno.& in caſu exhæredati ita conſuluit Bal.conſ.103.præmiſsis,lib.5.

CAVTELA XVIII.

Quo remedio ſucceſſuri ab inteſtato excludãtur à legitimato cum clauſula ſine præiudicio venientium ab inteſtato.

SVMMARIVM.

1 *Legitimatus ſine præiudicio uenientium ab inteſtato, non excludit legitimos à ſucceſsione ab inteſtato.*

2 *Legitimatus filius quomodò poſsit præferri ſuccedentibus ab inteſtato.*

Principis uerba ita ſunt interpretanda: ut eius beneficium non ſit inutile.

3 *Legitimatio ſuperueniens non reddit teſtamentum ualidum.*

4 *Cautelæ diligenter ſeruandæ ſunt.*

1 FILIVS † à principe legitimatus ſine præiudicio uenientium ab inteſtato excluditur à legi

legitimis hæredibus, & ei in ſucceſsione tàm agnati, quàm cognati præferunt, iſta enim uerba declarant mentem principis, qui ſuo reſcripto nulli præiudicium vult inferri. l. 2. §. merito, & §. ſi quis à principe. ff. ne qs in loco pub. c. ex tuarum, de auth. & uſu pal. ut per Pet. de Anch. cõſ. 142. ex tenore priuilegij, & quamuis idem cõſ. 152. pro fratribus, opinetur dictam clauſulam non operari, quòd ſucceſſuri ab inteſtato præferantur legitimato, ſed ſolùm faciat, ut legitimato non ſuccedente non lædatur cauſa legitimorum hæredũ, & ipſi poſsint ſuccedere, Bald. quoque, & Ange. uariè interpretati fuerunt dictam clauſulam, ut per Alex. conſ. 187. videretur, col. 2. & 3. lib. 5. & Capr. conſ. 157. fuit diſpenſatum, verior tamen, & communis opi. eſt, ꝙ uis prædictæ clauſulæ ſit, quòd legitimi hæredes & venientes ab inteſtato, uſque ad quartum gradum legitimato præferantur in ſucceſsione ab inteſtato delata, ut patet ex relatis per Nico. de Vbal. in tracta. de ſuc. ab inteſt. parte 1. circa fin. uer. quid autem importent illa verba, & per Dec. conſ. 610. uiſo themate, & Soc. Iun. conſ. 120. perſpectis his, col. 4. lib. 2. ſed ut filius ita legitimatus præferatur his qui ab inteſtato ſuc-
2 ceſſuri ſunt, remedium eſt. † Quòd pater faciat teſtamentum, & legitimatum hæredẽ inſtituat, nam filius legitimatus cũ dicta clauſula poteſt ex teſtamen-

teſtamento ſuccedere, ſecundum communẽ opi. ut patet ex relatis per Alex. conſ. 51. uiſo themate, lib. 2. & per Cur. conſ. 74. ſuper memorata, & per Deci. conſ. 338. in caſu propoſito, cum alijs relatis à Card. Pariſ. conſ. 14. cum in facto, col. ult. lib. 2. & Maria. Soci. conſ. 97. uiſo puncto, col. 7. lib. 1. nec verba illa ſine præiudicio venientium ab inteſtato ita interpretanda ſunt, ut beneficium principis ſit inutile, & legitimatiõ, ſiue diſpenſatio reddatur inanis, l. 1. ff. ad munici. c. ſi Papa, de priui. lib. 6. quare non poterunt venientes ab inteſtato, quibus nõ eſt ius quæſitum, neque habent ſpem probabilem ex cauſa de præterito in bonis viuentis dicere, quòd teſtamentum in ipſorum præiudiciũ fieri non potuit, nitentes dictæ clauſulæ, ut per Soci. conſ. 212. prima conſultatione, col. 2. uer. ſexto. hoc idem conſuluit, niſi verba legitimationis aliud manifeſtè ſignificẽt, prout declarat Corn. conſ. 3. ponderatis, lib. 1. faciunt dicta per Barba. conſ. 41. & quidem viſo puncto, col. 7. uer. ex his ſequitur, lib. 1. & notandum eſt:

3 † quòd ſi pater filium ſpuriũ hæredem inſtituiſſet, & poſt factum teſtamentum illum legitimari feciſſet, nihilominus inſtitutio filij erit nulla, quia legitimatio ſuperueniens, non reddit validam inſtitutionem eius, cum quo non erat teſtamenti factio. Requiritur enim, quòd hæres ſit ha

bilis

bilis, & capax etiam tempore quo fit teſtamenbilis, l. ſi alienum.§.in extraneis.ff.de hære.inſt. & ita tenet Paul. de Caſtr. conſ. 227. uiſo teſtamento. Quare ſit cautus pater inſtituens hæredē filium nondum legitimatũ, ut eum inſtituat hæredem in tempus, cum capere poterit, l. in tempus.ff.de hære. inſtit. ut dictum eſt ſupra de his qui nō hab.fact.teſt.cau.14.ſpurij, & cautè ſup-
4 pleat ea omnia quæ per nos ibi dicta ſunt. † Nihil enim ex his quæ ad cautelam pertinent omittendum eſt, c. quanto, 63. diſt. & laudandus eſt qui ratione prouidet, ne inutilem actum faciat, c. illa, 11.q.3. & nemo ſanus viam eligit, qua ſua iudicia impugnentur, l.3.ff.de mili.teſta.

TITVLVS IIII.

De hæredibus inſtituendis.

CAVTELA I.

Quo remedio relicta in teſtamento quod careat inſtitutione hæredis valeat.

SVMMARIVM.

1 *Inſtitutio hæredis eſt caput totius teſtamenti. Teſtamentum, neque legata valent ſine hæredis inſtitutione, ibidem.*

Hæredis

Hæredis inſtitutio eſt neceſſaria vt relicta in teſtamento valeant, ibidem.

2 *Clauſula codicillaris, & clauſula, omni meliori modo, faciunt valere relicta in teſtamento, in quo ſit nullus hæres inſtitutus.*

1 TESTAMENTVM † eius inualidum eſt, qui nullo hærede inſtituto ſua bona legando diſtribuit, l. proximè. ff. de his quæ in teſt. dele. quod ſæpius factum vidi & ob id quandoq; legata ſolui. Sint igitur cauti qui teſtamenta dictant, uel ſcribunt, ut aliquis hæres ſemper inſtituat, quia hæredis inſtitutio caput eſt totius teſtamenti, & ſine hæredis inſtitutione nihil in teſtamento ſcriptum ualet. §. ante hæredis, inſti. de leg. nec conſeruantur legata hoc caſu, per Auth. ex cauſa. C. de lib. præte. gloſſ. & Doct. in l. 1. in fin. ff. de vulg. & pupill. Sed ut defectu inſtitutionis omiſſæ relicta inualida non reddan-
2 tur, remedium eſt, † quòd in teſtamēto adijciatur clauſula codicillaris, & clauſula, omni meliori modo, &c. l. fin. C. de cod. l. ex ea, cum ibi not. ff. de teſtamen. Bart. in l. 1. ff. de iure codicill. Corn. conſ. 161. licèt, lib. 1. & conſ. 62. aliàs conſului, col. 2. & 3. alleg. per eum, lib. 2. & per Soc. conſ. 83. viſa aſſerta, in fi. & per Dec.

conſ. 241. in caſu, & conſ. 369. iuridicas & uide que diximus de virtute clauſulę, omni meliori modo, &c. ſupra de lib. inſtit. caut. Puer. ſecundum remediū eſt, ut ſupra de teſt. ord. cau. 3.

Cavtela II.

Quo remedio ſuſtineatur diſpoſitio facta in teſtamento per eum, qui balbutiens loquebatur in extremis vitæ.

SVMMARIVM.

1 *Hæres licèt nominari debeat à teſtatore, tamen ſi nominetur ab interrogante, valet inſtitutio.*

2 *Notarius caueat hæredem ſcribere nutu teſtatoris qui debet clarè reſpondere.*

Teſtamentum non fit nuda voluntate, ſed verbis teſtatoris, ibidem.

Notarius caueat ſcribere teſtamentum illius, qui balbutiendo loquitur, ibidem.

3 *Notarius debet ſcribere teſtamentum in conſpectu teſtatoris infirmitate grauati, non autem ſeorſum ab eo.*

4 *Fideicommiſſa etiam nutu relinqui poſſunt.*

1 SI Testator † interrogatus, an velit Lucium hæredem facere, reſpondeat, ſic, & Lucius per notarium ſcribatur hæres, valebit teſtamentum

mẽtũ,ſi teſtator articulatè loq̃ poterat,& cõſtabat de intẽtione teſtatoris, q̃ uolebat ita facere, gl.in l.iubemus.C.de teſta. ubi Doct. Bal.conſ. 120.ſuper l.Pamphilo.§.propoſitũ. ff. de leg. 3. & eſt communis opin.ut patet ex dictis,& alleg. per Alex.conſ.12.uiſo inſtrumento,lib.1. & per Iaſ.conſ.124.factum ſic ſe habet, in fin. 1.par.

2 † Caueat tamen notarius ne ſcribat hæredem ad nutum capitis teſtatoris,ſed faciat teſtatorẽ ita clarè reſpondere,quòd exaudiatur à teſtibus,q̃a teſtamentum non fit nuda uoluntate,ſed uerbis, gl.in l.in fraudem.§.1.ff.de mil.teſta.caueat etiã notarius,ne ſcribat teſtamentum illius, qui balbutiendo loquitur; ita ut non intelligatur,aliàs ſi nõ bene loqueretur, & hoc probaretur,rueret teſtamentum,ut per Bal. in l. quidam.ff.de condit.inſti.& Iaſ.in l.quoniam.C. de teſta. & prudens notarius antequã ſcribere incipiat, ipſe per uocem,& loquelam teſtatoris intelligat, & a teſtibus intelligi faciat, quòd teſtator propoſuit facere teſtamentum, & in eo inſtituere futuros ſibi hæredes,& quòd ipſi teſtes ad hoc ſunt uocati unà cum ipſo notario de mandato ipſius teſtatoris,ut ſint præſentes,arg.l.diuus.ff.de milit. teſta.per ea quæ refert Soci.in conſ.229. primo aſpectu, lib.2.& Boer.dec.33.item alia quæſtio, in prin.& Soci.in conſ.92.in cauſa domini,num. 28.& ſeq.lib.3.Corn.in conſ.232.diu eſt, col.3. lib.1.

lib.1.Aym.in conſ.117. circa teſtamentum, lib.
3 1.† Caueat etiã notarius,ne ſeorſum, ſed in con ſpectu teſtatoris ſcribat teſtamentũ, aliter enim non ualeret teſtamentum,ſi teſtator tunc fuiſſet infirmitate ualdè grauatus,ut per Iaſ.in d. l.iubemus,col.fi.& per Soci.conſ.20.in facto,& conſ. 28.uiſis,col.fi.lib.3.de quo etiam per Calc.cõſi. 92.uiſo puncto,ſed ne per ea quæ diximus uolũ
4 tas teſtatoris uiribus careat,remedium eſt, † ꝙ ſimiliter,ut proximè dictum eſt,inſeratur in teſtamento clauſula codicillaris,nam per eam uoluntas teſtatoris in fideicommiſſum cõuertitur, l.quærebatur.ff.de mili.teſtam.& fideicommiſſa etiam nutu relinqui poſſunt.l.nutu,& ibi Barto. ff.de leg.3.cum alleg.per Alex.in d. l.iubemus.

Cavtela III.

Quo remedio vocati per nomen collectiuum in viriles partes ſuccedant.

SVMMARIVM.

1 *Fratres plures hæredes inſtituti ſine partium adiectione per nomen collectiuum,quãdo ſuccedant pro uirili, & quando in ſtirpes,& nu.ſeq.*

2 *Hæredes plures ſimpliciter inſtituti quando uiriles partes habeant.*

3 *Succeſsio fratris, & filiorum alterius fratris ſecundùm iuris ordinem eſt in ſtirpes.*

Teſtatoris

Teſtatoris uoluntas debet eſſe conformis ordini iuris, ibidem.

4 *Nepotes hæredes inſtituti ſimpliciter, aut per nomen collectiuum, quando uiriliter intelligantur inſtituti. Collectiuum nomen ſimpliciter prolatum diſtribuit in partes uiriles, ibid.*

1 SI plures † ſine adiectione partium hæredes inſtituantur, pro uirilibus portionibus hæredes erunt. l. quoties. §. hæredes. ff. de hæred. inſti. ideò ſi fratrem, & fratris filios nominatim proprijs nominibus teſtaror inſtituat, quilibet ex filijs fratris æqualē portionē cum patruo habiturus eſt, ſed ut fratris filij cum patruo, uel filij ex diuerſis fratribus inſtituti ſuccedant, non in capita, ſed in ſtirpes, remedium eſt, quòd teſtator hoc expreſsè declaret, ſecundùm gloſſ. in l. legata inutiliter. §. fi. ff. de leg. 1. idem quoq; operatur inſtitutio facta per nomina collectiua, nam ſi teſtator hæredes ſcribat A. fratrem ipſius teſtatoris, & filios B. alterius fratris præmortui, A. ſemiſſem hæreditatis, & filij fratris alterum ſemiſſem habebunt, l. interdum. ff. de hære. inſti. Fulg. conſ. 31. ex facto proponitur, Bal. conſ. 243. Gregorius, lib. 2. & cōſ. 340. ſi pater, lib. 5. Circa hoc
2 tamen † eſt diligenter animaduertendum, nam ſi nomina propria præmittentur non obſtante uirtute nominis collectiui uiriles partes habe-

rent fratris filij,arg.l.ſi communis ſeruus. ff. de ſtipu.ſeruo. ita decidit Corn. conſ.72.uidetur, lib.2.erit quoq; remedium, quòd teſtator filios fratris unà cum patruo hæredes ſcribat,& dicat eos ſecundùm iuris ordinem uelle ſuccedere.

3 † Ordo namq; iuris eſt, ut fratris filij unà cum patruo ſuccedentes admittantur non in capita, ſed in ſtirpes.§.reliquum,& §. illud, in Auth.de hære.ab inteſt.& iuris ordine teſtatoris uoluntatem conformem eſſe ratio expoſtulat, ut per Barto.in l.hæredes mei.§.cum ita.ff.ad Treb. remedia hæc comprobantur ex ſcriptis per Lud. Roma.conſ.99.uiſo propoſitæ,& per Alex.cõſi. 55.perſpectis his,col.1.2.& 3.lib.4. & notandũ

4 eſt, † quòd ſi teſtator ex altero præmortuorum filiorum habeat nepotem unum, & ex altero habeat quinque nepotes,& inſtituat hæredes ſuos nepotes per nomina propria, uel etiam per nomen appellatiuum, ut ſi dicat, inſtituo hęredes meos nepotes,ſinguli ex ea inſtitutione habebũt uiriles partes.l.turpia.§.ſi.ff.de leg. 1. l. cum pater.§.hæreditatem,& l.unum ex familia.§. rogo, ff.de leg.2.& ſuccedent in capita,licèt ab inteſtato ſucceſſuri eſſent in ſtirpes.§.cum filius, Inſtit. de hære.quæ ab inteſt.fac.no.per Bald. in l.cum ita.§.in fideicommiſſo.ff.de leg.2.& per Dec. in conſ.412.uiſo elegãti cõſilio,ſed ſi teſtator uelit nepotes ſuccedere in ſtirpes,remediũ eſt, quòd id

id expreſsè diſponat: nam cum in uerbis nō erit ambiguitas, ſeruabitur uoluntas teſtatoris, ut patet ex dictis per Dec.in d.conſ.412. uiſo eleganti. Aliqui tenent, quòd ſi nepotes eſſent orti ex pluribus fratribus, ſicut ab inteſtato ī ſtirpes uocarentur per glo.in Auth.ceſſante. C. de leg. hær.& Bart.in l.poſt conſanguineos. ff. de ſuis & leg.ita etiam uocati intelligerentur ex teſtamento per doctrinam Bar.in l.hæredes mei.§.cū ita.ff.ad Trebel.ut latiùs per Soci. Iun.in conſi. 104.ut in præſenti conſultatione,in fin.lib.1.

CAVTELA IIII.

Quo remedio utendum ſit,ne teſtator uideatur minuere legatum uſusfructus per inſtitutionem hæredis pleno iure.

SVMMARIVM.

1 *Vſusfructus uxoris relictæ uſufructuariæ omnium bonorum minuetur per inſtitutionem hæredis uniuerſalis inſtituti pleno iure, limita.in nume.2.*

Verbum,pleno iure,continet etiam commodum fructuum,ibidem.

2 *Verbum,alius, alia, aliud,ſua natura refertur ad ea quæ non ſunt expreſſa.*

Malitijs hominum non eſt indulgendum, ibidem.

Cautelas honeſtas,& non dolos decet ſequi,ibidem.

1 SI teſtator † ſuorum bonorum uſufructuariã uxorem faciat, deinde ita hæredes inſtituat, ſuos autem hæredes uniuerſales in omnibus ſuis bonis fecit, & eſſe uoluit pleno iure A. & B. ex eiuſmodi uerbis relictus uxori uſusfructus minuetur, quia per uerbum hoc, pleno iure, uidetur teſtator inſtituiſſe hæredem, etiam quantum ad uſumfructum. l. fœminę. §. illud. C. dę ſecun. nup. & l. fi. §. ſimilique modo. C. de bon. quæ lib. l. Iulianus. ff. de rei uendi. & in uſufructu hæredes cũ uxore concurrent. l. ſi alij. ff. de uſuf. leg. & medietatem fructuum habebit hæres. l. liber homo. §. Titius. ff. de hær. inſt. ita decidit Alex. conſ. 56. perlectis, uer. unde cum in teſtamento, lib. 3. fac. no. per Soci. conſ. 53. in præſenti, col. 7. uer. quinto, & Bal. conſ. 19. circa dubitationem, lib. 2. ut autem mens teſtatoris non offendatur, & uxor integrum habeat uſumfructum, remedium eſt,
2 † quòd inſtitutio ſic formetur, in omnibus autẽ alijs ſuis bonis ſuos hæredes fecit A. & B. tunc etiam ſi ſcriptum eſſet, pleno iure, legatum uſusfructus integrum manebit, quia uerbum, alius, alia, aliud, ſua natura refertur ad ea, quæ nõ ſunt expreſſa, c. ſedes, de reſcri. l. ſi fugitiui, cum glo. C. de ſer. fug. Corn. conſ. 304. circa hanc, col. 6. uer. nec obſtat, lib. 1. fac. not. per Soc. conſ. 188. uiſa bulla, col. 3. uer. 1. & Ferra. cau. 32. ubi dolũ circa hoc fieri docet, quẽ tu uita, honeſtas enim

cautelas,

cautelas,& non dolos ſequi decet, cum non ſit hominum malitijs indulgendum. l. in fundo. ff. de rei uendi.& inſtitutio hoc modo facta, nihilominus eſt uniuerſalis, & ita hæres ſcriptus habebit totam hæreditatem.l.1.§.ſi ex fundo. ff.de hære.inſti.& l.ſi quis ita hæres inſtituatur, eod. tit.ut per Fulg.conſ.100. quidam A. Secundum remediũ eſt, quòd uxori uſusfructus nõ uniuerſaliter, uel indefinitè, ſed particulariter enumeratis prædijs, in quibus habeat uſumfructum,relinquatur, nam d.l.ſi alij, non habet locum,ſi legatum uſufructus ſit ſpeciale, tũc enim generi per ſpeciem derogatur.l.quæſitum. §.fin. ff.de fun.inſtr.ita declarat Bal.in l.quoties, uer. & prædicta faciũt.C.fam.erciſ.& ſequitur Dec. in conſ.607.uiſo puncto, col.2. Item ne per inſtitutionem hæredis pleno iure factã minuatur legatum uſusfructus, remedium eſt, quòd inſtitutioni addantur uerba hæc, ſaluis & reſeruatis legatis prædictis,ut per Cor.conſ.305.in hac conſultatione,lib.1.

CAVTELA V.

Quo conſilio uti debeat teſtator, qui ad tempus hæredem facere intendit.

SVMMARIVM.

1 *Hæres ex tempore inſtitui non poteſt, & uicio teſtatoris*

toris ſublato manet inſtitutio.

Hæres ſemel factus nunquam deſinit hæres eſſe, etiã aliqua hominis diſpoſitione, ibid.

2 *Hæreditas aut legatum alicui relictum ut tranſmittatur ad alium poſt hæredis aut legatarij mortem, rogari debet per fideicommiſſum.*

3 *Legatum & non hæreditas ad diem dari poteſt, ita ut poſt diem ipſo iure redeat ad hæredes.*

Fideicommiſſum conditionale non tranſmittitur ad hæredes, ibidem.

Hæres, & non legatarius grauatus lucrabitur quartam in reſtitutione.

4 *Hæres inſtitutus in vita tantùm, an dicatur fideicommiſſarius.*

5 *Hæres grauatus a teſtatore vt intra certum tempus non adeat hæreditatem, vtrum impediatur adire.*

Hæres pendente conditione ſub qua inſtitutus eſt, bona hæreditaria adminiſtrare non poteſt contra teſtatoris prohibitionem, ibid.

1 SI VXOR † in certa portione hæres ſit ſcripta quandiù vixerit, vicio temporis ſublato, hæres erit, perinde ac ſi tempus non eſſet adiectum, l. hæreditas. ff. de hæred. inſtit. nec poteſt fieri hominis diſpoſitione, ut qui ſemel fuit hæres, quandoque deſinat hæres eſſe, l. ei qui ſoluẽdo. ff. de hæredi. inſtit. Doct. in l. in ſubſtitutione. ff. de vulg. & pupill. & ideò portio vxori ſemel

mel quæſita ad eius hæredes pertinebit. Sed ut quod eſt relictum vxori, ea mortua ad cohæredes ſcriptos, uel ad eorum liberos reuertatur remedium eſt, quòd per fideicommiſſum rogetur reſtituere cohęredibus, & eorũ liberis portionẽ ſuam quandocunque deceſſerit, ut per Alex. cõſ. 111. viſo themate, lib. 2. & conſ. 45. viſo the-
2 mate, lib. 4. Secundum remediũ eſt, † quòd vxor non ſcribatur hæres, ſed ei fundus, uel portio hæreditatis legetur dum vixerit, quia legatũ ad diem dari poteſt, ita ut poſt diem ipſo iure redeat ad hæredes, l. fin. ubi Doct. C. de lega. & notandum eſt, quòd cautius eſt ita relinquere, quãdiu vixerit, quàm ſimpliciter relinquere, & rogare vxorem, quòd poſt mortem reſtituat hæredi ſcripto, quia ſi præmoriatur hæres, legatum penès vxoris hęredem irreuocabiliter permanebit, quoniam fideicommiſſum conditionale nõ tranſmittitur ad hæredes, l. in cauſæ. §. Pomponius. ff. de mino. & ſecundum remedium magis utile eſt hæredi. Nam primo, & non ſecundo remedio adhibito vxoris hæres Trebellianicam retinebit, quia diſpoſitio tunc reſoluitur in fideicommiſſum ſecundùm communem opi. ut per Soc. conſ. 14. ſequendo ordinem, col. 4. lib. 1. legatarius autem quartam ex ſenatuſconſulto Trebelliano retinere non poteſt, etiam ſi hæreditatis portio legata ſit, tex. eſt not. in l. mulier. §.

3 fi.ff. ad Trebell. Et notandũ eſt, † quòd ſi teſtator aliquem hæredem ſcripſerit quandiu vixerit, non ſimpliciter, ſed cum adiectione dictionis taxatiuæ, intelligitur hæres rogatus per fideicommiſſum reſtituere hæreditatem his, qui ab inteſtato ſucceſſuri fuiſſent teſtatori, ut per Paul. de Caſtr. conſil. 200. ſuper hoc puncto, arg. l. Titia cum teſtamento. §. fin. ff. de leg. 2. & l.
4 fin. C. de lega. expedit igitur, quòd † verba ita concipiantur, facit hæredem Fuluiam in vita tantùm, melius tamen eſt, quòd fideicommiſsũ expreſsè iniungatur cum onere reſtituendi tam ſubſtituto, quàm eius hæredi, per ea quæ ſcribit
5 Alex. in d. l. fin. C. de lega. & ſi teſtator † velit hæredem ſcriptum ante certum diem non poſſe hæreditatẽ adire, volens antea fortè aliquid per hæredem ſcriptum impleri, non valet diſpoſitio, qua hæres ex tempore ſcribitur. Nã hæres ſcriptus uicio temporis ſublato ilico erit hæres, d. l. hæreditas. Sed remedium eſt, quòd non ſcribatur hæres ex die, ſed ſuſpendatur adminiſtratio bonorum hæreditariorum, donec hæres impleat voluntatem defuncti pœna adiecta, l. 1. C. de his quæ pę. no. ſecundùm Petr. de Anchar. conſ. 46. pro clariori, uel inſtituatur hæres, ſub conditione, ſi intra certum tempus factum fuerit, quod teſtator iubet. Sed an tunc poſsit ante impletam conditionem ſcriptus hæres adminiſtrare bono.

poſſeſſ.

poſſeſſ. agnitam, uide per Doct. in l. ſi quis inſtituatur. ff. de hæred. inſtit. Illud etiam notandum eſt, inſtitutionis verbum pro ſubſtitutione accipiendum eſſe, ſi teſtator vxore inſtituta dum vixerit poſt mortem illius alium inſtituerit hæredem, nam ſecundo loco inſtitutus pro ſubſtituto habendus eſt, ut per Bal. in d. l. extraneum, col. 2. & Guid. Pap. q. 308. Titius. 1

Cavtela vI.

Quo remedio intelligatur facta vocatio ordine ſucceſsiuo.

Svmmarivm.

1 *Pater & eius filij ſimul hæredes inſtituti, ſimul & & non ordine ſucceſsiuo dicuntur inſtituti.*
Ordo ſucceſsionis ab inteſtato quando inſpiciatur in ſucceſsione ex teſtamento, ibidem.
2 *Alternatiua poſita inter perſonas facit ſeruari ordinem ſucceſsionis ab inteſtato.*
3 *Hæredem quis viuus habere non poteſt.*
4 *Frater & eius liberi hæredes inſtituti quando intelligantur ordine ſucceſsiuo.*
Verbum, liberorum, eſt collectiuum, ibidem.
Inſtitutio facta de filio, & nepotibus quantum ad nepotes habet vim ſubſtitutionis vulgaris tantùm, ibi.

Si quis

1 SI QVIS † inſtituat fratrem, & fratris filios, pater & filij ad hæreditatem ſimul vocantur, hoc efficit cõiunctiuę orationis natura, l. ſi quis filio & hæredibus, & l. ſi mulier. ff. de vſufru. accreſ. ſolus nanque charitatis ordo nõ facit, ut inuitati videantur ordine ſucceſsiuo, ſi eos omnes inſtituendi aliqua neceſsitas non cõcurrat, c. Raynutius, & c. Rainaldus, de teſta. l. fi. C. de impub. & alijs ſubſti. & quàmuis Bar. in l. Gallus. §. quidam. ff. de libe. & poſthu. & Soci. conſ. 113. col. antepe. uerſ. 5. & alij quidam ſequentes Bar. contrarium teneant, tamen contra Bar. eſt communis opin. ſecundùm Alex. conſil. 22. viſis, col. 3. uer. & quàmuis, lib. 3. & cõſ. 43. ex narratis, in fin. & conſ. 129. perſpectis, uer. nõ obſtat, lib. 5. & conſ. 184. viſo titulo, col. 11. ver. poſtremò non obſtat, lib. 2. & Corn. conſ. 47. in præſenti, uer. & quoniam, lib. 2. Deci. conſ. 153. proponitur, col. 2. uer. remanet, & conſ. 248. viſa petitione, col. 1. & conſ. 236. non paruo, & conſ. 291. uiſis, & conſ. 384. in caſu, & conſ. 95. diligenter, & per Barb. conſ. 61. teſtamentum, col. 2. lib. 1. quòd ſi teſtator velit fratris filios non cum patre, ſed ordine ſucceſſiuo admitti, remedium eſt, quòd hoc expreſsè declaret, dicendo velle eos ſuccedere ordine ſucceſsiuo, quia non recedimus à voluntate verbis perſpicuis declarata, l. non aliter. ff. de leg. 3.

Alex. in d. §. quidam. Secundum remedium eſt,
2 † quòd alternatiuè pater & filij vocētur, quia alternatiua poſita inter perſonas, quas charitas, & affectionis ordo diſtinguit, operatur, ut uideantur vocatæ ordine ſucceſsiuo, l. cum pater. §. penult. ff. de leg. 2. l. hæredes. §. fi. ff. ad Trebel.
3 Tertius modus eſt, † quòd pater & filij vocentur, cum adiectione nominis huius hæredes, ueluti ſi ita dicatur, B. fratrem & eius filios, & hęredes, ut tenet Cur. conſil. 73. ſuper memorata, col. 4. quia hæredem viuus habere nō poteſt, l. 1. ff. de hæred. uel acti. vendi. & confirmatur hoc ex dictis & alleg. per Soc. conſil. 12. præſens conſultatio, col. 4. lib. 3. & per Car. Pariſ. conſ. 4. Petrus de Albano. lib. 3. Quartum reme-
4 dium eſt, † quòd teſtator inſtituat fratrem, & eius liberos, ſic enim intelligentur inſtituti ordine ſucceſsiuo, quia nomen liberorum eſt nomen collectiuum continens tam filios, quàm nepotes, l. liberorum. ff. de uerb. ſignif. Bart. in l. ſi cognatis, col. ultim. ff. de reb. dub. cum alleg. per Alex. in conſ. 26. uideretur, col. 3. lib. 3. & per Doct. in d. §. quidā, & Bal. conſ. 493. nō eſt dubium, lib. 2. nam ſicut inter ipſos liberos ſeruādus eſt ordo ſucceſsiuus, ſic etiam inter liberos & patrem idem ordo ſeruabitur, ut æqualis ſit determinatio, argu. l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pupill. ut patet ex relatis per Decium cōſ. 248.

viſa petitione, ubi etiam declarat liberos intelligi vocatos, ex vulgari ſubſtitutione tantùm, etiã ſi teſtamento adiecta eſſet clauſula codicillaris, & not. per Bart. in d. §. quidam. Quare ſi teſtator velit vocare liberos etiam ex fideicommiſſo poſt mortem patris, oportet, quòd liberos patri ſubſtituat per compendioſam ſubſtitutionẽ dicendo, & quandocunque frater meus deceſſerit, eidem eius liberos ſubſtituo, per tradita per Doct. in l. centurio. ff. de uulg. & pupill. & in l. precibus. C. de impub. & alijs ſubſt. & per Dec. conſ. 287. in ciuitate.

TITVLVS V.

De ſubſtitutionibus.

CAVTELA I.

Quo remedio ſubſtitutus præferatur hæredibus inſtituti, & tollatur tranſmiſſio iuris deliberandi.

SVMMARIVM.

1 *Ius deliberandi tranſmittitur ad hæredes.*
Verba, ſi hæres non erit, quomodò interpretentur, ibidem.

Dictio

1 *Dictio, ipſemet, quam uim habeat in adeunda hæreditate.*
Tranſmiſsio hæreditatis non fit contra uoluntatem teſtatoris, ibi.

1 HAERES † inſtitutus, etiam dato ſubſtituto vulgariter hodie ius deliberandi ad hæredes tranſmittit, ſi deceſſerit hęreditate nō adita, ſciens ad ſe delatam hæreditatem eſſe. l. cum antiquioribus. C. de iure deli. nec vulgaris ſubſtitutionis natura repugnare uidetur, illa namque uerba, ſi hæres non erit, interpretationem talem recipiunt, uidelicet, ſi ipſe hæres non erit, uel alium hæredem mutata conditione non fecerit, l. ſi paterfamilias. ff. de hæred. inſtit. l. cum proponas. C. eo. tit. & ita tenet Bar. in l. 1. ff. de vulg. & pup. & opi. hanc communiter approbari teſtatur ibi Soci. interpretando. §. cum autem. C. de cadu. tol. ut debeat diſtingui, & reſtringi per d. l. cum antiquioribus, licet dubitatione nō careat iſta opi. ut patet ex recitatis per Barb. in c. Raynutius, fol. 27. de teſta. & per Doct. in dicta l. 1. ff. de vulg. & pupilla. ſed ſi teſtator ſubſtitutum præferri uelit hæredibus inſtituti, remediū eſt,
2 † quod adijciat uerbum, ipſemet, dicendo, ſi ipſemet hæres non erit, per d. c. cum proponas, facit. l. 1. §. ne autem. C. de cadu. tollen. & c. fi. uer. a ſe, cum ibi not. per Doct. de fo. compet. lib. 6.

Secun-

Secundum remedium eſt, quòd teſtator expreſsè diſponat ſubſtitutum præferri hæredibus inſtituti, quia non ſit tranſmiſsio contra uoluntatem teſtatoris, l. 1. C. de his qui ante aper. tab. & teſtatoris uoluntati repugnandum nõ eſt, l. quidam. C. de neceſſ. ſer. hær. inſt. faciunt ad hęc no. per Soci. in d. l. 1. col. 13. cum ſeq. ff. de vulga. & pupil.

CAVTELA II.

Quo remedio per vulgarem ſubſtitutionem non tollatur potentia ſuitatis.

SVMMARIVM.

1 *Hæres ſuus iure ſuitatis trãſmittit hæreditatem ad quoſcunque.*
Ius ſuitatis tollitur per dationem vulgaris ſubſtituti, ibidem.
2 *Subſtitutio fideicommiſſaria facit ceſſare beneficium abſtinendi quod habent filij.*

1 SVVS † hæres hæreditatem ad quoſcunque tranſmittit, quamuis antequam ſe immiſceat moriatur, l. apud hoſtes. C. de leg. hære. l. ſi fratris. C. de iur. deli. & ibi per Doc. hoc autem beneficium trãſmiſsionis, & ſuitas tollitur per dationem vulgaris ſubſtituti, l. ſi filius hæres, ubi p Doct. ff. de lib. & poſth. & per Pau. de Caſt. cõſ.

350. poſt-

350.poſtquam iſte tutor,ſed ne uis ſuitatis euaneſcat per vulgarem ſubſtitutionem,remedium eſt, quòd adijciatur teſtamento clauſula,vulgariter,pupillariter, & per fideicommiſſum, quia
2 beneficiũ ſui hæredis,ut abſtinere ualeat ab hæreditate paterna,ceſſat,ubi filio per fideicommiſſum aliquis ſubſtituitur,l.ita tamen.§.ſi pater.ff. ad Treb.Bald.in l.non iuſtam.C.eo.tit.dicit hoc perpetuò menti tenendũ,& ſequitur Cor. conſ. 35.in caſu iſto,colum.4.lib.2.& Soci. conſi.20. uiſis actis,colum.7.Alex.tamen in l. recuſare.§. Titius,per illum tex. ff. ad Treb. dicit ueriorem opinionẽ eſſe,quòd ſubſtituto detur electio, ex qua uelit ſubſtitutione ſuccedere, Tutius igitur remedium eſt,ꝙ teſtator diſponat uim,& potentiam ſuitatis ſaluam manere, ſecundùm Bald. in c.Cumana,de ele.& Iaſ.in d.l. ſi filius hæres, in fi.totum enim facit uoluntas teſtatoris, l. ex facto.2.ff.de hære. inſti.

CAVTELA III.

Quo remedio inſtituto, uel ſubſtituto non adeunte relicta in teſtamento vires habeant.

SVMMARIVM.

1 *Inſtitutio quando dicatur pro nõ ſcripta uel caduca. Subſtitutio fideicommiſſaria quando euaneſcat, ibid.*

Subſtitutus

2 *Subſtitutus vulgaris quando poteſt hæreditatem adire.*

Teſtamentum poteſt incipere habere uires à ſubſtitutione vulgari, ibid.

Legata reſurgunt per aditionem ſubſtituti, ibid.

3 *Clauſula codicillaris confirmat legata, etiã ſi nec ſubſtitutus uel inſtitutus adeat hæreditatem.*

1 INSTITVTIO † uel eſt pro non ſcripta, ut ſi hæres non ſit in rerum natura cum ſcribitur teſtamentum, uel eſt in cauſa caduci, ut ſi teſtatore adhuc uiuo ſcriptus hæres moriatur, uel conditio deficiat, uel eſt caducum teſtamentum, ut ſi hæreditas ab hærede uiuo poſt mortem teſtatoris quamuis ex cauſa non adeatur. l. 1. §. & cum triplici, cum ſeq. C. de cad. tol. l. ſi nemo. ff. de teſt. tut. l. eum quem. C. de fideicom. & ſubſtitutio quoque fideicommiſſaria euaneſcit hæreditate non adita, nec enim obliqua ſubſtitutio conuertitur in directam. l. illc. §. ſi de teſtamento, cum ibi not. per Doct. ff. ad Treb. ſed ne uoluntas teſtatoris ita pereat, remedium ab anti-
2 quis proditum eſt, † quòd fiat vulgaris ſubſtitutio, nam ſubſtituto vulgari dato, ſi hæres inſtitutus non adierit, non erit irritum teſtamẽtum, ſed ad ſubſtitutum hæreditas defertur, & per aditionem ſubſtituti omnia relicta uires habebunt, L. 1. §. 1. C. de cadu. tollen. nam poteſt teſtamentũ incipere

incipere à ſubſtitutione vulgari. l. 3. §. fin. ff. de lib.& poſthu. l. ſi pater filium, ubi Alex. & Iaſ. ff. de vulg. & pupill. Secundum remedium eſt,
3 † quòd teſtamento, ut fieri ſolet, inſeratur clauſula codicillaris, nam virtute dictæ clauſulæ cõfirmantur relicta in teſtamento, etiam ſi neque inſtitutus, neque ſubſtitutus hæreditatẽ adeat, dummodò ab inteſtato aliquis ſuccedat, gloſſ. no. in l. qui filio. §. ſeruus. ff. de hæred. inſti. Ang. in l. 1. de iniuſt. teſt. & dictam gloſſ. dicit eſſe notab. & approbatam Alex. in l. nemo, col. 3. ff. de leg. 1. & conſ. 4. attentis narratis, lib. 7.

Cavtela iiii.

Quomodo in ſubſtitutionibus concipienda ſunt verba, ut tam filij, quàm nepotes teneantur ad reſtitutionem fideicommiſsi.

Svmmarivm.

1 *Filiorum appellatio continet nepotes, vbi agitur de commodo eorum, non aliter.*

2 *Nepotes non continentur appellatione filiorum, vbi de incommodo eorum agitur.*

Fideicommiſſum iniunctum filijs non comprehendit nepotes, ibid.

3 *Nepotes comprehenduntur appellatione liberorum, etiam vbi de ipſorum onere tractatur.*

1 SI Testator † hæredes filios inſtituerit, & quandocunque aliquis eorum deceſſerit ſine filijs, ſuperuiuentes filios ſubſtituerit, nepotes quoque ex ſubſtitutione admittentur ad commodum fideicommiſsi, cum ſubſtitutio facta ſit in futurum euentum, in quem teſtator veriſimiliter admitti voluerit etiã nepotes, per l. Lucius, in fin. ff. de hæred. inſtit. ſecundùm Imo.& Alex. & alios Doct. in l. Gallus. §. inſtituens.ff.de hæred.inſtit. Iac.Butr.in conſ.incip. paterfamilias, quod eſt inter cõſ.Bal. 364.lib.4. & Alex.cõſ.1.col.8.lib.1.& cõſ.37.viſo themate,lib.6.& cõſ.5.Circa primũ,li.3. Barb.cõſ.58. omnipotentem,col.vlt. lib.4.& Cor.conſ. 207. de pluribus,col. 5.lib. 2. licèt Lud. Rom. conſil. 438.in cauſa concluſionis,col.fin. teneat appellatione filiorum non contineri nepotes, etiam in ſubſtitutione collata in futurum euentum,
2 per l.cum pater.§.hæreditatem.ff.de leg.2.† ſed ibi ſupererãt filij; Vel reſpõde,ut per Iaſ.& Soci. in d.§, inſtituens, & communis opinio eſt nomẽ filiorum nepotes etiam complecti, ſi materia ſit eis fauorabilis,& diſpoſitio conferatur in aliquẽ incertum euentum,ut per Barba.conſ.10.ſapienter,col 7. lib. 2. & Dec. conſ.391. in caſu propoſito,col. 2.vbi autem tractatur de incommodo & onere,appellatio filiorum non extenditur ad nepotes, glo.in. §. nos igitur, in Authen. de

reſt.

reſt.fidei com.Bal.cõſ.488.in iſto puncto,lib.2. & conſ. 357.opiniones, lib. 4. ideò fideicommiſſum iniunctum filijs non comprehendit nepotes,ut patet ex alleg. per Alex. conſ. 56. Aldrouandus, lib. 5. cum congeſtis per Corn. in conſ. 182. videtur prima facie, ver.6. videtur, lib. 2. Sed ſi teſtator nepotes quoque ex ſubſtitutione velit teneri ad reſtituendam hæreditatem familiæ, remedium eſt, † quòd teſtator utatur nomine liberorum: quia liberorum appellatione nepotes etiam continentur, l. quid ſi nepotes.ff. de teſta. tut. ut per gloſſ. in clemen. 1. uer. liberi de baptiſ.l.liberorum,ubi Bartol.col. fin.ff.de verb.ſignif. Bald. conſ. 303.ad euidentiam,lib.2.& Soci.conſ.14. ſequendo ordinem, col.1. verſ. tertio principaliter, & Corn. conſil. 290.tota uis,col.3.lib.4. latè per Curti.cõſ. 45. reuoluta, cum alijs alleg. per Deci. conſ. 218. ſæpe in caſu.

3

CAVTELA V.

Quo remedio ſubſtitutio de caſu ad caſum non extendatur.

SVMMARIVM.

1 *Omiſſa habentur pro omiſsis,limita vt ibid.*

2 *Conſtitutio extenditur ad caſum omiſſum, vel de caſu ad caſum,limita vt ibid.*

M 2 *Dictio,*

3 *Dictio, tunc, & eo caſu, facit diſpoſitionem reſtringi ad expreſſa.*
4 *Dictio, tunc, eſt dictio demonſtratiua, non autem taxatiua.*
5 *Dictio, tantùm, eſt dictio taxatiua & impedit extenſionem.*
6 *Dictio, non aliter, nec alio modo, quam vim habeat. Extenſio fit ex coniectura voluntatis, non autem cõtra voluntatem teſtatoris, ibid.*

1 LICET † caſus non expreſſus habendus ſit regulariter pro omiſſo, l. commodiſsimè. ff. de liber. & poſthu. & ibi Doct. cum träditis per Deci. conſ. 394. verba teſtamenti, col. 3. & per Soci. conſ. 5. in princip. lib. 3. hoc tamen nõ procedit, ſi ex coniecturis appareat teſtatorem voluiſſe ad caſum omiſſum extendi diſpoſitionẽ ſuam, l. Titius. §. Lucius. ff. de lib. & poſthu. ideò ſubſtitutus poſt mortem vxoris, cui prędium relictum erat, donec uidua permaneret, prædium habebit ſtatim muliere ad ſecundas nuptias trãſeunte, ſecundùm Ioann. Andr. in additio. ad Specul. in rub. de ſecun. nup. & Bald. in Authen. quod locum. C. ſi ſecun. nup. muli. Paul. de Caſt. in l. ſi mater. C. de inſti. & ſubſti. ſub. cond. fact. & Alex. in l. Gallus. §. & quid ſi tantũ. ff. de liber. & poſthu. & in l. mulier. ff. ad Trebell. & conſ. 100. viſa parte teſtamenti, col. 1. lib. 4. ex hoc

2 etiam deciditur, † quòd ſi teſtator filium naſciturum inſtituerit, ei que, ſi in pupillari ætate, vel poſtea quandocunque decederet, aliquem ſubſtituerit, ſubſtitutus etiam non nato filio admittetur, l. fin. C. de poſthu. hæred. inſti. ſecundùm Guli. de Cun. quem poſt Bart. refert & ſequitur Soci. in l. 1. col. 14. ff. de vulg. & pupill. & faciũt ſcripta per eundem Soci. conſ. 5. in principio, lib. 3. & per Deci. conſ. 227. in caſu, & eſt communis opi. quòd ſubſtitutio extendatur de caſu ad caſum, ut per Doct. in d. l. Gallus. §. & quid ſi tãtùm, cum his quæ cumulat, Iaſon conſ. 203. Vannnotus, 1. parte, niſi ex veriſimili mente teſtatoris aliud dicendum ſit, ut per Pet. de Anch. conſ. 357. ex ſerie teſtamenti. & per Fulgo. cõſ. 49. ex facto proponitur, de quo latè diſputat Barba. in c. Raynutius, fo. 23. cum ſequenti, de teſta. fallit quoq; comm. opi. ſi ſubſtitutio eſſet facta in pœnam inſtituti, ut per Bart. in l. pater Seuerinam. ff. de condi. & demon. & Deci. conſ. 273. in caſu, & conſ. 290. domina, & conſ. 298. viſo, col. 2. vel tractaretur de extenſione faciẽda de perſona ad perſonam, quę nunquam fit, etiam ex veriſimili mente teſtatoris, l. Titius, in princ. ff. de lib. & poſthu. cum alijs relatis per Deci. cõſ. 394. pro vera reſolutione, col. 3. & 4. & per Iaſ. conſ. 220. teſtator, parte 2. Sed ſi teſtator velit huiuſmodi extenſionem indiſtinctè non

ſieri volens ſuam voluntatem in caſibus tantùm
3 expreſsis ſeruari, remedium eſt, † quòd in ſubſtitutionibus vtatur illis verbis, videlicet, tunc, & eo caſu, &c. veluti ſi teſtator dicat, poſthumũ hæredem inſtituo, & ſi is deceſſerit ſine liberis, tunc & eo caſu Sempronium, & eius filios ſubſtituo, nam per ea verba, tunc, & eo caſu, ad expreſſa diſpoſitio reſtringetur, ut per Bal. conſil. 57. item inſtituo, lib. 2. Petr. de Anch. d. cõſ. 357. ex ſerie teſtamenti, & Lud. Rom. conſ. 139. prima dubitatio, & conſ. 138. noua. & Deci. conſil. 227. in caſu; conſ. 277. in ciuitate, conſ. 314. pro reſolutione, conſ. 315. ſuperioribus, & conſ. 372. viſis. Animaduerte tamen, quòd licèt opin. hæc tantorum virorum authoritate fulciatur, nõ tamen affirmo prędictum remedium tutum eſſe: quia contrariam opin. tenet Rot. deci. 1. tit. de teſta. in collectis per Caſsiod. & mouentur Doc.
4 de Rota. † quia dictio, tunc, demonſtratiua eſt, non taxatiua, & alleg. Bart. in l. lecta. ff. ſi cert. peta. & in l. Gallus. §. & quid ſi tantùm. ff. de lib.
5 & poſthu. Poſſet † tamen procedere dictum remedium, ſi ita diceretur, in caſu prædicto tantũ, dictio enim taxatiua impedit extenſionem, arg. l. iubemus, in fi. C. ad Trebell. ſecundùm Fulg.
6 conſil. 46. Andreas, in fin. poſſet † quoque procedere dictum remedium ſi dicatur, tunc, & eo caſu, non aliter, quia verbum, non aliter, præciſam

ſam habet naturam, ut per Bal. poſt glo. in l. ſi quidem.C.de excep.& Deci.in ſupradicto conſ. 227. & faciunt quæ de ui huius verbi ſcribunt Iaſ. conſ. 22. in cauſa, colum. 4. lib. 2.& conſil. 86.in cauſa, in fin. lib. 3. & Cur. conſil. 8. viſo inſtrumento. Planius tamẽ remedium eſt ad tollendas extenſiones, quòd teſtator expreſsè prohibeat aliquam extenſionem fieri ad caſus ab ipſo non expreſſos. Nam poteſt teſtator extenſiones tollere, quia extenſio fit ex coniectura voluntatis, non autem contra voluntatem teſtatoris, d.l.Titius.§.1.& per Bartol. in d.§.& quid ſi tantùm, fac.no.per Bar.in l. moribus, col. ult. ff. de uulg. & pupill. vbi dicit, quod licèt vulgaris ſubſtitutio extendatur ut comprehendat etiam tacitam pupillarem, tamen ex voluntate teſtatoris poteſt vulgaris caſus ad pupillarem non extẽdi, fac. ſcripta per Deci.d.conſ.315.& cõſ.332. viſis conſilijs.

Cavtela VI.

Quo remedio ſubſtitutio facta verbis communibus directa ſit, etiam matre ſuperſtite.

Svmmarivm.

1 *Subſtitutio compendioſa facta per uerba communia continet etiam pupillarem expreſſam.*

2 *Legitima ſaltem debetur matri excluſæ per ſubſtitutionem pupillarem, tamen de æquitate, & nu. 3.*

3 *Dubia cauſa debet terminari æquitatis moderamine. Iudices uel arbitri, quando ſunt in dubio iuris, quam uiam tenere debent, ibidem.*

4 *Mater admittitur ad legitimam filij, licèt ſit excluſa per ſubſtitutionem pupillarem.*

Subſtitutio ita concepta, inſtituit atque ſubſtituit, cōtinet pupillarem, ibid.

5 *Subſtitutus legitimam retinens authoritate legis non peccat.*

6 *Subſtitutio directa & pupillaris ſignificatur uerbis in hæreditate et omnibus bonis, uel per uerbū ſuccedat pupillo.*

1 SVBSTITVTIO † impuberi filio facta uerbo communi, ueluti ſi teſtator dicat, Lucium filium hęredem inſtituo, & ei, quandocunq; ſine filijs deceſſerit, Sempronium ſubſtituo, intra tēpora pupillaris ætatis directa eſt, poſt pubertatem autem, & hæreditatem agnitam decedente filio conuertitur in obliquam, gl. in §. qua ratione, Inſti. de pup. ſubſt. & opinio hæc communiter approbatur, ut dicit Iaſ. conſ. 129. factum ſic ſe habet, parte. 1. contra gloſ. in l. precibus. C. de impub. & alijs ſubſti. & Oldra. conſ. 99. factum tale, & Bald. conſ. 392. ſuper primo, & conſilio 398. præmittendum eſt, lib. 4. & procedit communis

munis opinio etiam ſi mater eſſet in medio, quia ſubſtitutio compendioſa facta per uerba communia pupillarem quoque continet, non tacitã, ſed expreſſam uerbis generalibus.d. l. precibus, & potentior eſt fauor pupilli, ne ſine teſtamento decedat, quam matris, ut filio ab inteſtato ſuccedat, l.Papinianus, §. ſed nec impuberis. ff. de
2 inoffi. teſt. Adeo, † quòd mater excluditur etiã à legitima, c.ſi pater, de teſtam.lib.6. & opi. hæc eſt uerior, & magis communis, ſecundùm Alex. in l. centurio, fol.6.ff.de vulg.& pup.& cõſ. 12. attentis uerbis, col.4.uer.ſecundo reſpõdeo, lib. 3.& conſi.17.ponderatis his, col.3.uerſ.& licet mater, eo.lib.& conſ. 51.in caſu præſenti, lib.7. Corn. cõnſi.93.licet poſſet, uer.deueniendo, lib. 3.Dec.autẽ conſ.128.in caſu propoſito, col. 2. uer.reperitur, dicit non facilè dignoſci, quæ ſit communis opinio; & ambiguum ius uideri & æquum eſſe hoc caſu matri ſaltem legitimam aſ-
3 ſignari. Quia rationis eſt, † vt cauſæ titubantes æquitatis moderamine temperentur, l.non ſine, C.de bon.quæ lib.& tam arbitri, quàm iudices, de æquitate iudicandi poteſtatem habentes poſſunt mediã uiã ſequi, uel litigantes ad compoſitionem, & tranſactionem deducere, ubi eſt conflictus rationum, & uarietas opinionum, & ratio rationem non excuſat, l.ſi paterfam. & ibi Bald. ff.de hæred.inſtit.l.Titius, cum allegatis ibi per

Alex.

Alex.ff.ad Trebel.& per Soci. conſ. 150. prima igitur radix,colum.ult.in hoc ergo cõflictu opinionum matri legitima ſaltem aſsignanda eſt, ut per Dec.conſ.643.uiſo eleganti conſilio, ubi relatis tribus cõtrarijs opinionibus in hac reſidet, quamuis conſi.371.in cauſa,in fin.dicat communem opi.eſſe, quòd omni tempore ſit fideicommiſſaria,& ſi ſubſtitutio eſt facta ſimpliciter ſine temporis diſtinctione,ſemper eſſe fideicommiſſariam tenet,Bald.conſ.355. dicta ſubſtitutio,lib.4.& conſ.175.præmiſsis,lib.5.de quo ẽt uidere poteris per Alex.conſ. 38. uiſo themate, lib.1.& conſ.66.uiſo teſtamento,lib.2.& d. cõſ. 17.ubi dicit eſſe communem opinionem, etiam vulgarem ſubſtitutionem in compendioſa con-
4 tineri. † Vt autẽ inter fluctuantes, & uarias interpretum opiniones omnis quæſtio euitetur, ſi teſtator uelit etiam pupillariter ſubſtituere, remedium eſt,quòd ita ſubſtitutionis uerba concipiat,ſi deceſſerit ſine filijs,inſtituit,atque ſubſtituit Sempronium,ut per Bald.conſ.485.conſiderandum,lib.2.uel ita uerba concipiantur,ſubſtituit vulgariter,& pupillariter, & per fideicommiſſum: ſic enim ſubſtitutione compoſita erit in poteſtate ſubſtituti,ex qua uelit ſubſtitutione ſuccedere, ſecundùm Bar. in d.l. centurio, uer. quartò principaliter quero,& eſt tex.ad hoc optimus in l.recuſare.§.Titius.ff.ad Treb.& ibi hoc

tenent

tenent Ang.Pau.de Caſt.& Alex. & tunc mater vt pupillaris ſubſtitutionis etiam excludetur à petitione legitimæ,per d.§. ſed nec impuberis.

5 † Verum ſecundùm Archid. per denunciationē euãgelicam,pupillari ſubſtitutione non obſtante,mater legitimam conſequi poterit,cuius opinio magis eſt æqua, quàm uera, quia ſubſtitutus legitimam retinens legis authoritate nõ peccat, l.Gracchus.C.de adul.c. qui peccat, 23. q. 4.& Archid.refert,ſed non ſequitur Soci. in l. moribus,col.9.uer.circa tertium.ff.de vulg. & pupil. dicit tamen dictum Archid.menti tenendum eſſe, quia etiam authoritas matri prodeſſe poſſet ex æquitate concordiæ,& contra dictum Archi. conſuluit Lud.Rom.conſ.130.uiſo teſtamento.

6 † Sed etſi ſubſtitutioni factæ per uerbum commune ſubijciãtur uerba hæc,in hæreditate,& omnibus bonis intra pubertatem,ſubſtitutio erit directa,ut per Bellame.conſ.26.in omnibus pariter quoque directa intelligitur eſſe ſubſtitutio,ſi teſtator dixerit, ſi deceſſerit in pupillari ætate, uel poſtea quandocunque,tunc ſuccedat ei Sempronius,quia per pupillarē pupillo ſucceditur, Inſtit.de pup.ſubſtitu.in prin.& §.1.l.ſed ſi plures.§.ad ſubſtitutos.ff.de vulg.& pup.Fulg. cõſ. 33.Titius. Idem iuris eſt ſi dixerit, hæredem ei fecit Sempronium,ut per Bal.conſ. 35. pater filio,lib.2.

CAV-

Cavtela vii.

Quomodo reciproca ſubſtitutio perſonis ætate imparibus facta, contineat pupillarem.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio reciproca facta filijs puberibus & impuberibus non continet pupillarem.*

2 *Clauſula, vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum, quid operetur.*

Filius teſtatoris ex coniectura intelligitur etiam pupillariter ſubſtitutus, & matrem excludet, ibid.

1 SVbstitvtio † reciproca facta perſonis imparibus illas tantùm ſubſtitutiones continet, quæ cuilibet poterant conuenire, l.iam hoc iure.ff. de vulg.& pup.l.in teſtamento. C. de teſtam. mil.& procedit etiam ſi reciproca ſubſtitutio habeat mixturam compendioſæ, ſecundùm glo.magnam in d.l.in teſtamento, & Bart. conſ. 57.Vanacellus de Caſtro, ſed ut ſubſtitutio reciproca compendioſæ mixta in perſona impuberũ pupillarem cõtineat, remedium eſſe quidam putat, quòd ſubſtitutio fiat ſub diuumeratione tẽporum, ueluti ſi ita dicatur, ſi quis filiorum meorum in pupillari ætate, uel poſtea quandocunq; deceſſerit, &c. ut uerbum illud, in pupillari ætate ali-

te,aliquid operetur.l.ſi quando.ff. de leg. 1. ſed remedium hoc non eſt bonum, quia tunc etiam pupillaris ſubſtitutio non continetur ratione qualitatis ſeruandæ,ſecundùm multos, quos ſequitur Alex.in d.l.in teſtamento,in fi.Melius eſt
2 remedium,† quòd adijciatur illa clauſula,vulgariter,pupillariter,& per fideicommiſſum.l.recuſare.§.Titius.ff.ad Trebel.de quo uide per Iaſ.in d.l.iam hoc iure,& Soc.conſ.290.quoniam præſens,nota tamen quòd filius teſtatoris ex coniectura intelligitur etiam pupillariter ſubſtitutus, & matrem excludet,per gl.in l. precibus, in uer. poſſunt peti,in fi.C.de impube.& alijs ſubſti. ut per Alex. in d.l.in teſtamento,col.3. Idem quoque operabitur clauſula,ita quòd unus in totũ ſuccedat alteri, nam per hæc uerba ſatis declarata uidetur uoluntas teſtatoris, quòd ſubſtitutus habeat totã hæreditatẽ impuberis decedẽtis, & cõſequẽter ex pupillari ſubſtitutiõe ſuccedat, ut per Io.de Ana.cõſ.89.uiſis quę in facto, in fi.

CAVTELA VIII.

Quo remedio poſſit prouideri ne vitæ minoris inſtituti per ſubſtitutum parentur inſidiæ.

SVMMARIVM.

1 *Pupillus & eius uita quomodò ſit tutus ab inſidijs ſubſtituti,& numero 2.*

Subſti-

2 *Subſtituti ſpes deficit natis liberis inſtituti.*
Pecuniæ & auri ſacra fames impellit ad illicita.
3 *Subſtitutio pupillaris poteſt fieri in diuerſis tabulis.*
Notarius poteſt à teſtatore rogari, ne fiat teſtium recognitio, ibid.

1 NE VITAE † pupilli parentur inſidiæ à ſubſtituto ad hæreditatem illius anhelante, remedium datur à lege, quòd ſubſtitutio pupillaris non fiat in ipſo patris teſtamento, ſed ab eo ſeparata, & clauſa, ut ignoretur quis ſit ſubſtitutus. §. ſi autem, Inſti. de pupil. ſubſt. poteſt etiam pater decernere, quòd pupillus apud aliquam perſonam non ſuſpectam alatur, l. 1. ff. ubi pupil. edu. debe. l. 2. C. eo. Item remedium eſt, quòd pupillus obtineat facultatē teſtandi à principe, ſi eſt doli capax, ut per Doct. in l. fin. C. de mil. teſta. ut dictum eſt ſupra, de his, qui nō hab. fact. teſta. caut. 5. pupillus, Pubes ante minor 25. annis, cui datus eſt ſubſtitutus, ut ſubſtituto votum captandæ mortis adimatur, poſſet properè vxorem ducere ad liberos procreādos,
2 † liberis enim natis, ſpes deficit ſubſtituti, l. cum auus. ff. de condi. & demon. & l. cum acutiſsimi C. de fideicom. cum ibi traditis per Doct. interdum confugere oportet ad huiuſmodi remedia pro ſalute minorum diuitum, ad quorum necem auri ſacra fames improbos ſubſtitutos impellit,

l. ſi

l.ſi quemquam.C. de epiſcop. & cler. & optimũ eſt, quãdo, ſubſtitutio ſit in tabulis ſeparatis à teſtamento patris, quòd tabulæ claudantur, & ſignentur,& exterius ſcribatur præceptum teſtatoris, quòd tabulæ viuo filio nunquam aperiantur, poteſt enim fieri ſubſtitutio etiam pupillaris in diuerſis tabulis,l. patris & filij. ff. de vulg.
3 & pupill. † & ne opus ſit recognitione teſtium, notarius publicus rogetur,& ſcribat ſe rogatum præſentibus teſtibus, hoc enim erit teſtamentum nuncupatiuum authenticum, & faciens fidem perpetuam, quemadmodum docuimus ſupra de teſta.ordi.caut.4.hæredes.

Cavtela ix.

Quo remedio puberi,vel extraneo vtiliter ſubſtituatur.

Svmmarivm.

1 *Subſtitutio facta puberi, vel extraneo etiam puberi non valet per verba directa, ſed per fideicõmiſſum.*
2 *Subſtitutio facta puberi vel extraneo conualeſcit per verba communia tendentia in futurum.*
3 *Subſtitutio inutilis per verba directa, robur accipit a clauſula codicillari.*

1 Filio † puberi, vel extraneo etiam puberi ſubſtitutionem directis verbis fruſtra fieri certi

certi iuris eſt,l. verbis.ff.de vulg. & pupill.& ibi per Doct.Bal.conſ.272.caſus talis eſt,lib.2.Sed ut utiliter ſubſtitutio eiuſmodi perſonis fiat,remedium eſt, quòd ſubſtituatur per fideicommiſſum.§.extraneo,inſti.de pupill. ſubſti. erit ergo vtendum obliquis verbis. Secundùm reme-
2 dium eſt, † quòd ſubſtitutio fiat verbis communibus,& habentibus tractum in futurum tẽpus, vt ſi dicatur, & quandocunque deceſſerit ſine filijs,ſubſtituir, &c. quia ita facta ſubſtitutio intra pubertatem valebit iure pupillaris directæ, poſt pubertatem aũtem vel extraneo facta valebit, vt fideicommiſſum, gloſſ.in.§. qua ratione, Inſtit.de pupill. ſubſti. quam ſequuntur Docto. in l.centurio.ff.de vulg. & pupill. & Cald.conſ. 35.teſtator inſtituit, in titul. de teſt.& eſt communis opin.ut dicit Alex. conſ.12.attentis verbis,col.4.lib.3. & adijciatur in teſtamento prohibitio detractionis Trebellianicæ, quæ poteſt per teſtatorem prohiberi,ut infra dicemus.Tertium remedium,ne ſubſtitutio uicietur, quia fa-
3 cta ſit verbis directis,eſt, quòd † teſtamento inſeratur clauſula codicillaris,cuius ui ſubſtitutio directa conuertitur in obliquam,glo.in l.1.ff.de iure codi. per l.Scæuola.ff.ad Trebell.& l.ſi frater. C. de fideicom. quod eſt notatu dignum ſecundùm Iaſ.poſt Alex. in d. l. uerbis,& Alex.dicit hoc eſſe ſingulare conſ. 82. perſpectis his, colum.1.

colum.1.uer.& multo magis, lib. 2. cum alleg. per Soci.conſ. 12. præſens conſultatio,col.pen. lib. 3. & Deci. conſ. 287. in ciuitate, col. 2. & cōſ.291.viſis,col.2.& Cor.cōſ.307. in ciuitate, col.2.& col.ult. lib.1.& cōſ.44.uidet,uer.quidquid,lib. 3. ubi idem dicit operari clauſulā illā, omni meliori modo,&c. & Deci.conſ. 394.pro uera, col.3.in fin. & quòd clauſula codicillaris ſubſtitutionem, quæ non poteſt ualere iure directo,conuertatur in fideicommiſſariam, comprobatur per ea quæ refert Aym. in conſ. 22. magnificus.

Cavtela x.

Quo remedio ſubſtitutus in re certa repellatur à ſucceſsione reſidui.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio ſicut inſtitutio facta in re certa, trahitur ad vniuerſam hæreditatem.*

2 *Subſtitutus ſuccedit non tantùm in bonis teſtatoris, ſed etiam pupilli.*

3 *Communia verba relata ad certas res, non trahuntur ad vniuerſum.*

1 Testator ſi † filium impuberē inſtituat, & ſi in pupillari ætate deceſſerit, ſubſtituat aliquem hæredem in re certa, ſubſtitutus impubere mortuo uniuerſam hæreditatem habebit,

 quia

quia ſicut inſtitutio, ſic & ſubſtitutio facta in una re trahitur ad uniuerſam hæreditatem, l. cohæredi. §. fin. ff. de uulg. & pupill. † Et ſi teſtator

2 dixerit, ſi filius meus in pupillari ætate deceſſerit, tunc Titius hæres mihi eſto, mortuo impubere Titius ſubſtitutus ſuccedet etiam in bonis ipſius impuberis, l. ſi ita ſcriptum. §. ſi filio. ff. de bon. poſſ. ſecun. tab. cum ibi not. per Bart. & per Deci. conſ. 371. in cauſa magnifici, & Iaſ. conſ. 134. in cauſa, parte. 1. Sed ſi teſtator nihil aliud uelit ſubſtitutum habere, quàm rem ei expreſsè

3 relictam remedium eſt, quòd, † utatur uerbis obliquis, aut non ciuilibus directis, ſeu cõmunibus, quia uerba communia relata ad certas res non trahuntur ad uniuerſum, l. cogi. §. generaliter. ff. ad Trebell. ut per Bald. conſil. 222. ſubſtitutio. lib. 4. & per Bartol. in l. centurio, colum. 10. ff. de uulg. & pupill. ſequitur Iaſ. in d. l. cohæredi. §. fin. prædictum remediũ confirmatur ex dictis per Lud. Rom. conſ. 200. quia Valerius, cum alijs relatis per Iaſ. conſ. 72. viſis ſubſtitutionibus, col. 2. lib. 3. nec eſſet tutũ remedium, quòd teſtator prohiberet amplius ad ſubſtitutum peruenire, l. ſi quis ita hæres inſtituat. ff. de hær. inſti. cum congeſtis per Iaſ. cõſ. 8. ſuper col. 2. lib. 3.

CAV-

Cavtela xI.

Quo remedio valeat ſubſtitutio facta filiæ impuberi cui nil relinquitur vltra legitimam.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula in omnibus ſuis bonis mobilibus, &c. ſi eſt ſuperflua in inſtitutione, an valeat in ſubſtitutione?*

2 *Debitorum nomina non continentur appellatione mobilium & immobilium.*

3 *Rei appellatio continet iura & actiones.*

1 IN INSTITVTIONE † ſuperflua ſunt uerba illa, in omnibus bonis mobilibus, & immobilibus iuribus & actionibus, &c. q̃a ſatis eſt dicere, hæres eſto. l. 1. ff. de hær. inſt. ideò circa hæredis inſtitutionẽ nõ eſt curandũ de uerbis eiuſmodi, at in ſubſtitutione multũ refert, quibus uerbis teſtator utatur, nã ſi ita ſubſtituat, ſi filius deceſſerit ſine filijs, uoluit ſua bona mobilia, & immobilia ad Lucium peruenire, ſubſtitutio hæc non directa iudicabitur, ſed obliqua, quia uidetur ſubſtitutio facta in re certa, non autem in uniuerſi-
2 tate bonorũ: † quia mobilium, & immobilium appellatione non continentur nomina debitorum, quæ ſunt tertia ſpecies. l. à diuo. §. in uenditione. ff. de re iudi. & licèt ſubſtitutio facta uer-

bis directis in re certa porrigatur ad uniuerſum, l. cohæredi. §. fi. & ibi Bald. & Alex. ff. de vulg. & pup. & Cald. conſ. 16. teſtator his uerbis, in tit. de teſta. ſicut inſtitutio facta in re certa trahitur ad totam hæreditatem. d. l. 1. §. ſi ex fundo, tamẽ in ſubſtitutione in rebus certis facta per uerbũ commune aliud iuris eſt. l. cogi. §. non omnis, ff. ad Treb. ſecundùm Barto. in l. centurio, col. 10. uer. quæro ulterius quid ſit ſubſtitutio. ff. de vulg. & pupil. decidens ex hoc, ſi teſtator filiæ ſubſtitutæ in re certa ſubſtituerit per uerbum commune, ut putà ſi dixerit, ſi dicta filia deceſſerit quandocunque ſine filijs, uoluit dictam quantitatem ad Lucium peruen ire, non intelligi factam directam pupillarem ſubſtitutionem, ideò quatenus ſit intra legitimã, inutilis erit fideicommiſſaria ſubſtitutio. l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. teſt. cum traditis per Doct. in d. l. cohæredi. §. cum filiæ, prædicta cõfirmantur ex ſcriptis per Alex. conſ. 9. uiſis uerbis, col. 3. lib. 1. & ex his quæ ſupra proxima cautela diximus.

3 † Quòd ſi teſtator uelit ſubſtitutionem ualere etiam quantum ad legitimam remediũ eſt, quòd ſubſtitutio fiat ſimpliciter ſine rerum cõmemoratione, per not. in d. l. cẽturio, & in l. precibus, C. de impub. & alijs ſubſti. uel dicatur, ſubſtituit in omnibus rebus filiæ in pupillari ætate decedenti, quia rerum appellatione, iura, & actiones ſigni-

ſignificantur, Barto. in l. quintus. §. argento. ff. de auro & arg. leg. & in l. 1. ff. de ſtatu hom. & in l. fin. ff. de uſufru. leg. & Alex. hoc tenet in d. §. nō omnis, & ut ſubſtitutio facta filiæ inſtitutæ in re certa per uerbum commune pupillarem ſubſtitutionem contineat remedium eſt, quòd ſubſtitutio nō referatur expreſsè ad rē illā, ſed ſubſtitutio ſit directa pupillaris. c. 1. de teſtam. lib. 6. & ualebit ut pupillaris, etiam ſi ſolùm in legitima eſſet filia inſtituta. l. ex tribus. C. de inoffic. teſta. & ibi per Doct.

CAVTELA XII.

Quo remedio non vicietur ſubſtitutio, ſiue directis, ſiue obliquis verbis vtendum fuerit.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio fit inutilis pluribus modis.*
2 *Subſtitutio facta uerbis communibus porrigitur ad omnem ſubſtitutionem & modū quo ualere poteſt.*
3 *Subſtitutio facta in codicillis etiā uerbis directis trahitur ad fideicommiſſum.*
4 *Subſtitutio conſtat ex tribus regulis, ſcilicet uerbis directis, obliquis, & communibus.*
5 *Obliqua uerba quæ ſint in ſubſtitutione.*
6 *Communia uerba quæ ſint in ſubſtitutione.*

1 MVLTVM † intereſt, quibus uerbis utatur notarius in ſubſtitutionibus, nam extraneo ideſt non conſtituto in poteſtate teſtatoris directis uerbis inutiliter ſubſtituit. §. extraneo, Inſti. de pup. ſubſti. & ubi ſit obliqua ſubſtitutio, minus habet ſubſtitutus quàm ſi directis uerbis facta eſſet, l. ex tribus. C. de inoffi. teſt. c. ſi pater, de teſta. lib. 6. & puberi uerbis directis facta ſubſtitutio inutilis eſt, & uim fideicommiſsi non habet l. uerbis. ff. de vulg. & pup. & obliquis uerbis facta ſubſtitutio non poteſt ualere, ut vulgaris, l. illc. §. ſi de teſtamento. ff. ad Treb. ſed ut ſubſtitutio ſi non poteſt uno modo conſiſtere alia uia ualeat, remedium eſt, quòd teſtator ſubſtituēdo utatur his uerbis, inſtituit, atque ſubſtituit, nam hæc uerba plenam ſubſtitutionem continēt, directā, ſcilicet & obliquā, ut per Bal. cōſi. 176. quidam nomine, lib. 3. Secundum remediū
2 eſt, † quòd in ſubſtitutione uerbis communibus utamur, quia ſubſtitutio facta per uerba communia ſi non ualet iure directo, ualet ut fideicōmiſſaria, & quando non ualet ut obliqua, ualet iure directo, & ita ſemper ſubſtitutio ualebit, & procedit hoc etiam ſi uerbo communi adijceretur dictio hæres, ut ſi teſtator dicat, ſi hæres deceſſerit ſine liberis, Lucium hæredem ſubſtituit, nam, hæredis nomen, fideicommiſſario quoque conuenit, l. filius. ff. quod cum eo, ut per Paul. de Caſt.

Caſt.conſi.180.præſens conſultatio, colum. 2. 1.part.nec eſt abſurdum, quòd eadem uerborũ conceptio diuerſo modo accipiatur ex diuerſitate tẽporis,uel ſubiecti,gl.in §.qua ratione,Inſtit. de pup.ſubſt.l.pater Seuerinam.§. conditionum, ff.de condi.& demon.gl.& Doct. in l.precibus, C.de impub.& alijs ſubſti.& in l. centurio. ff.de vulg.& pup.& Oldr.conſ.125.in propoſito themate,Pau.de Caſt.conſ. 108.ſuper primo.1.par-
3 te. Tertium remedium eſt, † quòd teſtamento inſeratur clauſula codicillaris, quia ſubſtitutio facta in codicillis etiam uerbis directis trahitur ad fideicommiſſum.l.Scæuola.ff.ad Treb.ut per Bald.conſ.92.diſpoſitio,lib.5.& Docto.in l.uerbis ciuilibus,ff.de vulg.& pupil.& ut omnes intelligãt quæ ſint uerba directa, quæ obliqua, & quæ communia, uerborum eiuſmodi tres regu-
4 las pro rudibus ſubiungemus. † Prima regula, uerba directa illa ſunt,quæ eum cui relinquitur à ſeipſo accepturum ſignificant,gl.in l.eam quã, in uerſi.directis.C.de fideicom. qualia ſunt, hæres eſto,inſtituo,& alia ſcripta per Bart. & alios Doct.in d.l. centurio, Bald.conſ.35. pater filio, & conſ.272.caſus talis eſt,lib.2.& conſi. 53. in-
5 ſtituo,lib.3.Secunda regula, † obliqua ſunt illa, quæ eum cui relinquitur,ex manu alterius accepturum oſtendunt,l.cohæredi.§.cum filiæ. ff. de vulga.& pup.qualia ſunt uerbum,detur. l. fundi

Trebatiani.ff.de uſufr.lega.& uerbũ,aſsignetur, ut per Alex. in conſ.161. circa primum,col.ult. lib.2.Item uerbum,reſtituas,d.§.cum filiæ, uerbum,reddatur,l.cum quidam.ff.de lega. 2. Item uerbum,hæredem facias,l.ex facto.ff.ad Treb.ut per Barto.& alios Doct. in d. l. centurio, & uerbum,diſtribuatur,ſecundùm Alex. in conſil. 12. 6 attentis uerbis,col.1.lib.3. † Tertia regula,quæ ſignificant,ut quis manu ſua, uel alterius capiat, communia iudicantur,qualia ſunt uerbum, perueniat.l.hæredes mei,in princ. & §.cum ita.ff.ad Treb.cum allegatis per Alex.in d.conſ.161.col. 2.lib.2.uerbũ,pertineat,l.pertinere.ff.de uerbo. ſignifi.uerbum,habeat.l. ſtipulatio. §. habere. ff. de uerb.oblig.l.fideicommiſſa.§.filio.ff.de leg.3. uerbum,remaneat.l.cũ ante.C.de do. ante nupt. uerbum,ſuccedat.l.non tantum. ff. de fideicom. lib.l.reſtituta.§.fi.ff.ad Treb.Bald.conſi.12.quidam nomine,lib.2.& cõſ.242.ſi ſubſtitutio,lib. 4.& Alex.conſ.3.circa præmiſſa, lib.7.uerbum, reuertatur,gl.in l.1.in fi.ff. de don. uerbum,deuoluatur,l.2.ff. de ali.leg.uerbum, moriatur, c. 1.de teſt.lib.6.ut latiùs per Doct.in d. l. centurio. Item uerbum,ſubſtituo,ut per Alex.d.conſ. 3.& conſ.49.uiſo themate, lib.6.& de huiuſmodi uerbis plenius ſcribit Io.de Imo.in c.Raynutius, fol.26.de teſta.

CAV-

CAVTELA XIII.

Quo remedio pater moriens poſsit diſponere de bonis filij furioſi, & mente capti, uel prodigi, aut ſurdi, aut muti.

SVMMARIVM.

1 *Pater ſolet mente capto relinquere quantum ſufficiat ad alimenta.*

2 *Subſtitutio filijs mente captis, & ſurdis, & mutis qualiter à parentibus fieri poſsit.*

1 PARENTIBVS † vtriuſque ſexus permiſſum eſt ſubſtituere filijs mente captis in bonis vndecunque quæſitis, ex hac autem ſubſtitutione non omnes admitti poſſunt, ſed filios & mente captos, ſi qui ſunt, uel fratres, aut ex fratribus aliquem ſubſtitui oportet, l. humanitatis. C. de imp. & alijs ſubſ. & quia filijs mente captis ſolùm quantum ad alimenta ſufficiat parentes relinquere ſolent, contingit ſubſtitutionem hanc in dubium reuocari; ſi mente capto minus legitima relictum ſit: quia pro forma videtur inductum, quòd mente captus inſtituatur, ſaltem in portione legitima, d. l. humanitatis, Ioan. Fab. in. §. qua ratione. Inſtit. de pupil. ſubſti. Imol. & Raph. in l. ex facto. ff. de vulg. & 1
pupill.

pupill. contrarium tenet Bartol. in d.l.ex facto, uer.ſeptimò quęritur,& opinio Bart.eſt æquior, & communior, ut per Alex. in d.l. humanitatis. quæſtionis euitandæ gratia,ne occaſione hac de ſubſtitutionis viribus dubitari contingat,reme-
2 dium eſt, † quòd poſt ſubſtitutionem dicatur, quòd ſi quid ad legitimam deſit mẽte capto, hoc ei ex bonis ipſius teſtatoris ſuppleatur, quia ſi ſupplementum legitimæ detur ex voluntate pa tris,ſubſtitutio vires habet,& hoc omnes tenẽt, & nota generaliter, quòd ne perſonæ ſenſu & intellectu carentes decedãt ſine teſtamẽto, quales ſunt mutus,& ſurdus,natura prodigi,& furioſi, remedium eſt, quòd pater pro eis faciat teſtamentum exemplarem ſubſtitutionem faciendo, per d. l. humanitatis, ut per Alexand. in dict. l. ex facto, colum. 9. uer. dubitat etiam Bar.dubitationis tamen tollendæ cauſa, ſi pater velit filio ſurdo,& muto, aut prodigo, qui habeat bona materna, vel alia aduentitia ſubſtituendo facere teſtamentum, cautius eſt, quòd hoc a principe impetret,d.l.ex facto, ubi Doct.

Cavtela xiiii.

Quo remedio hæreditatis aditione ſubſtitutio non expiret.

Svmmarivm.

1 Subſtitutio vulgaris expirat aditione hæreditatis.

Subſti-

2 *Subſtitutio cum mixtura compendioſæ tendentis in futurum habet vim fideicommiſſariæ.*

3 *Subſtitutus admittitur, decedente inſtituto etiam in vita teſtatoris virtute illius clauſulæ, vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum.*

4 *Subſtitutus excluditur ſi non curat dari tutorem pupillo intra annum.*

1 SI FILIIS † hæredibus inſtitutis, ita ſubſtitutio ſcripta ſit, eos inuicem ſubſtituit cohærede poſt aditam hæreditatem decedente, ex fideicommiſſo non admittitur ſubſtitutus; quia non fideicommiſſaria, ſed vulgaris tantummodò, vel etiam pupillaris ſubſtitutio inter omnes impuberes facta cenſetur, l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pupill. & l. Lucius, ubi Bartol. in pen. quæſtio. ff. eo. l. poſt aditam. C. de impub. & alijs ſubſtit. & ibi Doct. & per Alex. conſ. 100. ſuper primo, lib. 7. & eſt communis opi. & procedit etiam, vbi adiecta eſt clauſula codicillaris, ut per Decium conſ. 318. in ciuitate, colum 2. & conſ. 291. uiſis, & conſilio 318. in cauſa, & per Iaſ. conſil. 134. in cauſa, parte 1. cum allegatis per eos, licèt Bal. conſ. 170. quidam Nicolaus, lib. 5. aliter ſenſerit, quando inſerta eſt teſtaméto clauſula codicillaris. Sed vt ſubſtitutio reciproca fideicommiſſariam contineat, & poſt aditam hæ-
2 reditatem duret, remedium eſt, quòd † ſubſtitutio

tutio cũ mixtura cõpẽdioſæ fiat verbo, quod tra-
ctum futuri temporis habeat, ita dicendo, quandocunque deceſſerint ſine filijs, eos inuicẽ ſubſtituo, ſecundùm Bart. & Iaſ. in l. centurio. ff. de vulg. & pupill. Soci. conſ. 290. quoniam præſens, & conſ. 113. ſupraſcriptis, colum. 3. in fin. Alex. cõſ. 22. uiſis. col. 2. ver. & ſi diceretur, lib. 3. cum alijs alleg. per Deci. conſ. 205. in cauſa iſtorum, col. 3. videtur enim teſtator per illa verba ſubſtituere etiam poſt aditam hæreditatem, per not. per gloſſ. in l. in teſtamento. C. de teſtamento milit. & in l. Gallus. §. quidam. ff. de liber. & poſthu. & eſt communis opinio, ut patet ex dictis & relatis per Iaſon. conſ. 132. Solomon. par. 1. Secundum remedium eſt, † quòd adijcia-
3 tur clauſula illa, vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum, ut per Alex. conſ. 208. ponderatis, col. 1. lib. 6. & latiùs per Dec. cõſ. 86. viſo. Et ui horũ verborũ admittet ẽt ſubſtitutus, ſiue inſtitutus deceſſerit viuo teſtatore, ſiue poſt mortẽ eius, ut per Bal. cõſ. 154. ex facto, & cõſ. 141. teſtator, lib. 4. aliàs enim filio impubere in vita patris decedẽte ſubſtitutio pupillaris euaneſceret, nec ſubſtitutus admitteretur ex tacita vulgari, l. quod ſi filius. ff. de capt. Bald. conſ. 101. punctus, lib. 5. & multò minus ex pupillari ſubſtitutione, ut per eundem conſ. 148. filijs. eod. lib.
4 Et notandum eſt, † quòd interdum, licèt ex verbis

verbis ſubſtitutionis admittẽdus videatur ſubſtitutus, tamen ex iuris cenſura excluditur, quãdo euenit quando pupillo, cui ſubſtitutio facta eſt, non ſit petitus tutor intra annum, l. ſciant cuncti. C. de legiti. hæred. Ideò ſit cautus ſubſtitutus, ne à ſucceſsione impuberis excludatur, ut pupillo tutorem dari faciat, ſi nõ habeat, vel ſi habeat, ut eum legitimè adminiſtrare curet, & 1
l. 2. §. ſi mater, cum gloſſ. in ver. nec legitimè. ff. ad Tertullian. Bald. conſ. 317. viſis, lib. 3.

CAVTELA XV.

Quibus remedijs poſsit facere teſtator, quòd illegitimus, vel legitimatus excludat, vel non excludat ſubſtitutum.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio facta ſub conditione, ſi hæres deceſſerit ſine filijs, non deficit exiſtentibus filijs ſpurijs, uel naturalibus.*

Filiorum appellatio non continet ſpurios neque naturales in ſubſtitutione facta ſub conditione, ſi hæres deceſſerit ſine filijs. 2

2 *Spurij capere poſſunt ab extraneo, & ab auo carente liberis legitimis.*

3 *Spurius poteſt habere licentiam à patre faciendi ſe legitimare.*

Legi-

4 *Legitimatus de conſenſu teſtatoris excludit ſubſtitutum ſub conditione, ſi hæres deceſſerit ſine filijs.*
Filij naturales excludunt ſubſtitutum, ibidem.
Argumentum à contrario ſenſu locum habet etiam in reſcriptis principum, ibidem.
Legitimatus antequam dies fideicommiſsi ceſſerit, excludit ſubſtitutum, ibid.
5 *Legitimatus non dicitur legitimè natus, & quando excludit ſubſtitutum.*

1 SPVRII, † & præſertim ex nefario coitu nati, qui non ſunt filij nominandi, Authen. ex complexu. C. de inceſt. nupt. non excludunt ſubſtitutum ſub conditione hâc, ſi hæres deceſſerit ſine filijs, ſecundùm Ang. in l. generaliter. §. cum autem. C. de inſti. & ſubſtit. ſub condi. fac. Idem quoque de naturalibus liberis dicendum eſt, ſi teſtator fuerit perſona honeſta, l. ex facto. §. ſi quis rogatus. ff. ad Treb. cum ibi traditis per Doct. & per Dec. poſt alios Docto. in c. in præſentia, col. 16. de proba. ſed ſi teſtator uelit, quòd ſpurij hæ-
2 redes ſubſtituto præferantur, remedium eſt, † ꝙ teſtator illegitimos quoque filios hæredi ſubſtituat, nam ex eius teſtamẽto illegitimi capere poterunt, ſiue extraneus ſit teſtator, gloſſ. in §. fi. in Authen. quib. mo. na. effi. ſui, ſiue ſit auus, & legitima ſobole careat, l. fin. C. de na. lib. fa. not. per Alex. in d. §. ſi quis rogatus, col. 1. Secundum remedium

3 medium eſt, † quòd teſtator det licentiam ſcri-
pto hæredi, ut poſsit filium non legitimum fa-
cere legitimari, tunc enim ſine dubio ſubſtitutũ
legitimatus excludet, ſecundùm Soci. in l. ſi co-
gnatis, col. 12. uer. tertiò infero. ff. de reb. dub.
ubi dicit hoc notatu dignum. Tertium remediũ
4 eſt † quòd legitimatio fiat à principe, ſine præiu
dicio eorũ, quibus eſt ius quæſitũ, per hoc enim
intelligitur princeps derogaſſe iuri quærendo,
arg. à contrario ſenſu, quod habet locum etiam
in reſcriptis, l. ſi procuratorem. §. ſi ignorantes,
cum gloſſ. in uer. igitur. ff. mand. & ſic legitima-
ti in uita patris excludent ſubſtitutos, quia legi-
timationis tempore fideicommiſsi dies nondũ
ceſſerat, ut patet ex alleg. per Alexan. conſi. 2. ui
ſis codicillis, col. 5. cum ſeq. lib. 1. aliter factam
legitimationem ſubſtitutis non obeſſe quidam
putãt, ut patet ex alleg. per eundem Alex. conſil.
25. circa primum, & conſ. 67. conſideratis, lib. 1.
de quo tamen Doctò. diſputant, & quamuis Iaſ.
in l. 2. nu. 243. C. de iur. emphy. referat commu-
niter teneri legitimatum non excludere ſubſtitu
tos ſub conditione, ſi hæres decederet ſine filijs
legitimis, per l. fin. C. de his qui uen. eta. impetra.
& Dec. in l. generaliter. §. fin. in fin. C. de inſtit. &
ſubſt. tamen uerior eſt, & magis communis con-
cluſio, quòd regulariter legitimatus antequàm
dies fideicommiſsi ceſsiſſet, excludat ſubſtitutũ,
ut di-

ut dicunt Alex.Iaſ.& Dec. in d.l. generaliter. §. cum autem,Io.de Imo.& Alex.in d.l.ex facto. §. ſi quis rogatus, cum limitationibus ibi per eos traditis,& Pauſ.de Caſt.conſi.219.ſuper puncto, Alex.in conſil.87.uiſis codicillis,col.6.lib.2.& in conſ.92.uiſo themate,num.4.lib.4.& Deci. conſ.258.in caſu domini Franciſci, col. 2. dicit omnes tenere legitimatum excludere ſubſtitutum,quod tamen non procedit,quãdo legitimatio eſt facta poſt mortem teſtatoris non citato ſubſtituto,ut patet ex alleg.per Soci.in d.l. Gallus.§.& quid ſi tantum,col.fi.& per Deci.conſil. 284.uiſo puncto, col. 5. filij quoque naturales excludunt ſubſtitutum, glo.in c.in præſentia, le proba.& eſt cõmunis opi.ut dicit Deci. col. 15. à ſpurijs etiam legitimatis excludi ſubſtitutum plerique opinantur,etiam ſi ſubſtitutio ita facta ſit, ſi deceſſerit ſine filijs legitimis & naturalibus, & hanc opinionem communẽ eſſe affirmat Alexan.conſ.2.uiſis codicillis,col.5.lib.1.& d. conſ.92.in fin.& alij,quos refert Dec.conſ.284. uiſo puncto,& conſ.399.cõcluſio,& conſ. 425. in caſu propoſito, quòd ſi teſtator uelit ſubſtitutum præferri ſpurijs legitimatis, uel naturali-
5 bus filijs hæredis inſtituti,remedium eſt,† quòd ſubſtituat his uerbis,uidelicet,& ſi hæres ſupraſcriptus deceſſerit ſine filijs legitimè natis, ſeu ex legitimo matrimonio procreatis, ſubſtituo

B.nam

B.nam ſic compoſitis uerbis naturalibus, ſeu legitimatus non excludet ſubſtitutum, quia hi nõ dicũtur legitimè nati,c.innotuit,de elec.& qualitas adiuncta uerbo,uel participio ineſſe debet tempore per uerbum aut participium demonſtrato,l.ex facto.§.ſi quis autem.ff.ad Treb. l. in delictis.§.ſi extraneus.ff.de noxa.& opi.hanc tenet Bald.in l.ſi quis poſthumos,& d. l. Gallus.§. ſi eius,& in l.Paulus.ff.de ſtatu homi. & in conſi. 206.uideamus,lib.2.& alij, quos refert Alex.in d.§.cum autem,& d.conſ.92.nu.4. & conſ.5. attentis narratis,lib.7.& conſi. 171.uiſis duobus, eod.lib.& d.conſ.2.colum.1.& conſi. 121. uiſo themate,col.fina.lib.2.cum relatis à Ioa. Croto in repetitione.l.Gallus.§.& quid ſi tantùm.ff.de lib. & poſth.& Curt.conſ.74. ſuper memorata, col.25.& multò minus à legitimato ſubſtitutus excluderetur, ſi teſtator diceret expreſsè,ſi hæres deceſſerit ſine filijs legitimè natis, non autẽ legitimatis,nam tunc eſſet manifeſta mens teſtatoris,& nõ contingeret dubitari,an per exequutionem, quæ fit à iure legitimè natis ad legitimatos, legitimatus excludat ſubſtitutum, quæ dubitatio ſuboriri poſſet, ut patet ex his quæ ſcribit Cur.conſ.17.viſo puncto,col.1.& quando legitimorum appellatione legitimati comprehendãtur videas per Dec.conſ. 316.in caſu, col.fin.& conſ.52.viſo eleganti,& conſ.305. 1

uiſo conſilio, & ſi ſtatutum excludat filias ſuperſtitibus filijs maſculis legitimis, & naturalibus, an legitimati excludant fœminas, quæſtio dubia eſt. Barb. conſ. 68. omnipotentem, col. fin. lib. 4. dicit legitimatos fœminas excludere, uidetur enim in legitimatis eſſe uerus ſtatus legitimorum, ut patet ex allegatis per Alex. d. cōſ. 2. col. 4. Curt. autem conſ. 74. ſuper memorata, uerſ. tranſeamus modò, aſſeuerat ſecundùm communem opinionem legitimatos non excludere filias, cum verba non ciuiliter, ſed naturaliter intelligenda ſint, l. fin. C. de his qui ven. æta. impetra. Hanc quoque opinionem magis communiter approbari ſcribit Dec. conſ. 392. quęritur. De hoc uide plenius per Io. Crot. in d. l. Gallus. §. & quid ſi tantùm, num. 81. & ſeq. illud etiam ignorandum nō eſt legitimatos ab eo qui principe inferior eſt, non excludere ſubſtitutū, ut per Dec. conſ. 425. in caſu propoſito, arg. c. ſuper eo, de offic. deleg.

CAVTELA XVI.

Quo remedio ſubſtitutus pluribus non niſi poſt mortem eorum omnium admittatur.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio facta pluribus quando effectum habeat etiam*

etiam vno moriente.

2 *Subſtitutus pluribus verbo vniuerſali non admittitur, niſi mortuis omnibus inſtitutis.*

Vniuerſalis oratio requirit veritatem omnium particularium, ibid.

Subſtitutio facta vltimo morienti in tota hæreditate dicitur inuicem facta ſubſtitutio.

3 *Subſtitutus non admittitur per mortem alterius copulatiuè inſtituti.*

4 *Dictio, tunc, & eo caſu, quam vim habeat in ſubſtitutione.*

1 SI Titium, † & Scium teſtator inſtituat, & poſt eorum mortem, ſi decederent ſine liberis, alium ſubſtituat, ſubſtitutus Titio ſine liberis decedente fideicommiſſum proportione defuncti protinus vendicabit, non expectata morte alterius, l. Lucius. §. Caio. ff. ad Treb. Bal. cõſ. 325. viſo teſtamento, lib. 4. niſi perſona ſuperſtes ex veriſimili mente teſtatoris, excludat ſubſtitutum, l. penultim. C. de impub. ubi per Doct. & per Bal. conſ. 407. in quæſtione, lib. 1. & conſ. 405. uiſo teſtamento, lib. 2. & Abb. cõſ. 58. quidam Nicolaus, lib. 2. & fac. dicta per Bar. in l. quidam in teſtamento. ff. de vulg. & pupill. & hæc opin. communiter approbatur, ut patet ex relatis & dictis per Barb. conſ. 71. illud, col. fin. lib. 3. & Ioan. de Ana. cũ ad ditis per Lud.

Bolo.conſ. 22. ad comprobandum,& per Alex. conſ. 109. ſuper prima,lib.7.Sed † ſi teſtator no
2 lit ſubſtitutum admitti, niſi ambo hæredes deceſſerint ſine liberis, & poſt mortem utriuſque ſubſtituti, remedium eſt,quòd ſubſtituatur pluribus, non ſimpliciter, ſed uerbo vniuerſali, hoc modo uidelicet, ſi prædicti omnes deceſſerint ſine liberis. Tunc enim neceſſe eſt, quod in omnium perſona impleatur conditio,ut ſubſtitutus admittatur, nam ad veritatem orationis uniuerſalis requiritur ueritas omnium particularium,l.ſi is.§.utrum.ff.de rebus dub. niſi aliud ex mente teſtatoris dicendum ſit,l.heredes mei. §.cum ita,& ibi.Bar.& Alex.ff.ad Trebell.& Bal. conſ. 271. ſubſtitutio,lib.3.& Alex. conſil. 88. omiſsis tribus,col.1.lib.7.& conſ. 11. ponderatis,col.3.lib. 3. ubi declarat colligi huiuſmodi mentem teſtatoris, ex eo, quòd ſuperſtes non ſuccedat nouiſsimo decedenti, & ideò uidetur non bene conſuluiſſe conſ. 99. ſuper primo, in fin.libro quarto,uel ſubſtitutio fiat ultimò morienti,& adijciatur uerbum,quo nouiſsimè moriens totam hæreditatem reſtituere rogatus intelligatur,l.Titia.§.Seia. ff. de leg. 2. ut per Iaſ. in l.poteſt. ff. de uulg. & pupill. & Alex. conſil. 103. ponderatis,col.2.uer.quinto,lib.4.ubi tenet inſtitutos uideri inuicem ſubſtitutós,ſi ultimus moriens totam hæreditatem reſtituere rogatus

gatus fuerit, licèt contrarium teneat in conſ. 91. ponderatis, colum. 5. lib. 2. & Corn. conſ. 330. placet, lib. 1. Et uerior opin. eſt, quòd quando fit ſubſtitutio ultimo morienti in tota hæreditate, uideatur inuicem facta ſubſtitutio, per alleg. per Iaſ. conſ. 33. factum ſic ſe habet, & conſ. 41. dominus Romaninus, col. 4. uer. quartò principaliter, & col. ult. lib. 1. Secundum remedium
3 eſt, † quòd copulatiuè uerba conditionis concipiantur hoc modo, ſi A. & B. deceſſerint, &c. arg. l. ſi hæredi. ff. de cond. inſti. ut per Paul. de Caſtr. conſ. 14. uiſis & conſideratis. Tertium
4 remedium eſt, † quòd teſtator hæredes inſtitutos expreſsè inuicem ſuſtituat, ut omnis quæſtio ceſſet, l. ſi pater impuberes, ubi Doct. ff. de vulg. & pupill. Sed & ſi ita ſubſtitutio facta ſit, ſi ambo moriãtur ſine liberis, tunc, & eo caſu, &c. extremus dies utriuſque hæredis expectabitur, arg. l. ſi is. §. fin. ff. de condi. & demon. ſecundùm Lud. conſ. 131. prima dubitatio, & conſ. 138. noua. per l. uxori uſumfructum uillæ. ff. de uſuf. leg. & ſubſtitutus non admittetur, niſi utroque hærede ſine liberis decedente, ut per Cuma. cõſ. 23. teſtator, & ad materiam hanc uide prolixius ſcripta per Doct. in d. §. cum ita, & in d. l. pen. & Soci. in l. ſi is. §. ſi pater. ff. de reb. dub. ubi inter cætera declarat d. §. Caio, locum non habere, quando inſtituti eſſent filij teſtatoris, & dem

dicunt Doct. in d. l. penult. & eſt uera & communis opinio, ut dicit Alexand. in d. §. cum ita, colum. 16.

Cautela XVII.

Quo remedio ſubſtitutos hæredis filia non excludat.

SUMMARIUM.

1 *Filia fœmina continetur appellatione filiorum.*
Maſculinum concipit fœmininum, ibid.
2 *Maſculinum in materia differenti nunquam concipit fœmininum.*
Subſtitutio eſt interpretãda, ut ſit ſtatuto conformis, vti ſtatutum facit differentiam inter maſculos & fœminas, ibid.
3 *Maſculorum appellatio excludit fœminas, & maſculos ex fœminis.*
4 *Liberorum appellatio continet fœminas.*
5 *Filia excluſa per ſubſtitutum multò magis excludun tur eius filij etiam mares.*

1 SI teſtator † ita ſubſtituat, ſi hæres deceſſerit ſine filijs &c. B. fratrem eiuſq; liberos ſubſtituo, ſubſtitutus à filia hæredis excluditur, nam intelligitur omnino defecta conditio, ſi hæres ſcriptus filiam habeat mortis tempore, cum maſculinum concipiat fœmininum, l. ſi ita. ff. de leg. 2. &

2.& l.1.ff.de uerb.ſignifi.ita decidunt Io. And. & Anto.de But.in c.Raynaldus,de teſtam. quos refert & ſequitur Alex.conſ.55.ponderatis,col. fi.lib.3.& conſi.17.circumſpectis, lib. 7. nepos quoque,uel neptis ex filia excludit ſubſtitutum, l.1.& ibi Docto.C.de condi.inſer. & per Alex. conſ.80.uiſo,col.1.lib.1.& conſ.38.perſpectis,
2 lib.6.† Hoc tamen non procedit, ubi ſtatutum, uel teſtamentum inter maſculos, & fœminas in ſuccedendo differentiam faceret, quia in materia differenti nunquam à maſculino concipitur fœmininum,ut per Bart.in d.l.1.ff.de uerb.ſign. fac.not.per Barto.in l.fi.ff.ad Treb. & hoc tenét Fulg.conſ.18.columucia,Corn. conſ. 188. placet,colum.2.lib.7.& conſ.275.in præſenti conſultatione,colum.3.& fi. lib. 3. & alij relati per Dec.conſil.15.diligenter conſideratis, & conſ. 270.dominus Raynaldus,col.3.& opinio hęc ratione non caret, nam ſi ſtatutum differentiam facit inter maſculos,& fœminas,ita ſubſtitutio interpretanda eſt,ut ſit ſtatuto conformis,per no. per Bar.in l.hæredes.§.cum ita.ff.ad Treb.& per Alex.poſt alios Docto.in l.Gallus.§.quidam, in fi. ff.de lib.& poſth.Ful.conſ.34.domina Catherina,cum alleg.per Alex.conſ.15.uiſo teſtamento,lib.quarto,de quo late uideas per Soci.in l.cũ auus.ff.de cond.& demon.& per eundem conſi. 55.uiſis conſilijs,& conſ.14.uiſo teſtamento,co

lum.ſi.lib.3.ubi referens Paul.de Caſt.conſ. 79. caſus iſte, dicit etiam ubi non eſſet ſtatutũ prædictum præferri ſubſtitutos filiabus hæredis mortui; quando maſculi ſubſtituti ſunt ex deſcendentibus teſtatoris, quaſi hoc operetur conſectura uoluntatis teſtatoris ex præſumpta ratione conſeruandæ dignitatis agnatorum, ut patet ex relatis per Lau.Cal.conſ. 48. uiſo dicto caſu, col. 4.cũ ſeq.& de hac materia uide per Deci. d.cõſ. 270.& conſ.37.omiſſo teſtamento,& Cor.cõſi. 63.antiquiſsima,& cõſ.45.ſtatuto, & conſ. 40. cum in præſentiarum, faciunt quæ ſcribit Cor. in conſ.7.reperio, colum. 3.lib.4. & per Boer. dec.147.teſtator,nu.16.& Alex.in cõſ. 38.perſpectis,lib.6.uerùm ſecundùm alios, ubi ſtatutũ non excluderet filias fœminas, uidetur dicendũ, quòd appellatione filiorum in d.cõditione comprehendantur tàm maſculi quàm fœminæ indiſtinctè, ſecundùm Alex.in d.cõſ.38.col.3.Corn. in cõſ.230.col.4.lib.3.Iaſ.conſ.142.col. 6. lib. 2.Soci.Iun.in conſ.158.col.7. lib. 2. Curt.Iun. conſ.153.colum.penul.lib.2.Dec.in conſ. 599. col.2.& in tranſuerſalibus maximè hoc tenendum eſt, Paul.de Caſt.in conſ.78.Dec.conſ.15. colum.pen.& 270.colum.3.& conſ.370. col. 3. Corn.conſ.273.dubia, Alex.in d.conſ.38.nu.6. Ruin.in conſ.143.lib.2.Paris.in conſil.4. lib. 3.

3 † Et quia materia dubia eſt, in qua diuerſa ſtudiorum

diorũ collegia diuerſa ſenſerunt, ut omnis quæſtio ceſſet, ſi teſtator uelit hæredis filias excludere ſubſtitutum, uerba ita concipienda ſunt, ſi heres deceſſerit ſine filijs, uel filiabus. Quòd ſi teſtator ſubſtitutum præferri uelit, ita uerba concipiantur, ſi deceſſerit ſine filijs maſculis, ſecundũ Abb.conſ.63.uidetur, lib.1.& Io.de Ana.conſi. 32.ad approbandam, in fi.nam maſculi appellatio fœminas non continet, propter diuerſam ſignificationem uocabuli inuenti ad differentiam fœminei ſexus demonſtrandam, l.quæritur.ff.de ſtatu homi.& ut uerbum illud, maſculi, aliquid operetur, l.ſi quando.ff.de leg.1.c.ſi Papa, de priuil.lib.6.Lau.Calca.conſ.46.caſus in forma, in fin. cum conſ. ſeq. & quia uocatio maſculorum eſt excluſio fœminarum, l.cum prætor.ff.de iud. Fulg.conſ.38.in propoſita, colum.2.Abb.conſi.
4 36.uidetur primo, lib.1.† Et no.quòd ſi diceretur, ſi ſine liberis deceſſerit, ex uerbi ſignificatione conditio deficeret exiſtẽtibus filiabus, quia nomen liberorum latiorem habet ſignificationẽ, quàm nomen filiorum, & à filiabus excluderetur ſubſtitutus, ut per Corn.conſil. 233.quanquam, col.6.& 7.lib.3.& per Deci.conſ.236.non parua, col.2.uer.& in tali, niſi eſſet adiectum uerbũ maſculis, per prædicta, & de hac materia uide per Cor.conſ.202.pluries, lib.3. & Card. Pariſ. conſ.41.Ioannes teſtator, lib.3. qui uidetur cõ-

fulcre

ſulcre contra communem opinionem, nam communiter Doct.tenent filiam hæredis inſtituti, nõ excludere ſubſtitutum ſub illa conditione, ſi deceſſerit ſine filijs, ſi ſubſtitutus ſit ex liberis teſtatoris, qui proprias filias ab vniuerſali hæreditate excluſit inſtituendo in re certa, ut per Goza. in conſi.89.nu.10.ſed Card.Pariſ. in d.conſ.41. affirmat d.ſuam opinionem eſſe communem, & in conſil.48. uidi, nu. 10.lib.2.tenet idem quod Goza.in d.cõſ.89.& omnino uide Iaſ.conſ.140. ſpectabilis, & conſ. 141. Chriſtophorus, & cõſ. 142. uenerabilis, parte 1. Et notandum eſt,

5 † quòd filia inſtituta in re certa, & filio ſcripto uniuerſali hærede, & ſubſtitutione ita facta, ſi hęres deceſſerit ſine liberis maſculis, ſi hæres nepotem ex filia præmortua reliquerit, ſubſtitutus non excludetur. Si enim excluſa eſt filia, multò magis nati ex ea excludendi ſunt, arg. l. ſi uiua matre. C. de bon. mater. cum alijs rationibus relatis per Bal.conſ.40.quidam magnificus, lib.3. & Fulgo.d.conſi.38.in fin. & Iaſ. in l. Gallus. §. nunc de lege.ff.de lib. & poſth. quamuis Corn. contrarium ſentiat con.246.uidetur, in fi. lib.2. & Fulg.conſ.86.ex facto proponitur, ubi dicit conditionem illam, ſi deceſſerit ſine filijs maſculis, deficere exiſtẽtibus filijs maſculis ex filia, ſed ibi non præſupponitur excluſio filiæ, ideò nepotes ex filia faciunt deficere conditionem, etiam ſi te-

ſi teſtator dixerit,ſi filius meus deceſſerit ſine filijs ex ſuo corpore natis,ut per Bald. conſil. 13. punctus talis eſt,lib.3.

CAVTELA XVIII.

Quo remedio ſubſtitutus monaſterio præferatur,& quo remedio ſubſtitutio fideicommiſſaria vires amittat.

SVMMARIVM.

1 *Monaſterium excludit ſubſtitutum ſub conditione, ſi hæres deceſſerit ſine liberis.*
2 *Subſtitutus quando ſuccedit excluſo monaſterio.*
3 *Teſtatoris expreſſa prouiſio tollit tacitam legis prouiſionem.*
Monaſterium excluditur ex coniectura voluntatis teſtatoris, ibid.
4 *Filiorum cauſa eſt fauorabilior quàm cauſa eccleſiæ. Pater magis amat filios,quàm ſeipſum,ibidem.*
5 *Subſtitutio fideicommiſſaria expirat,ſi hæres fiat clericus,ſicut ſi fiat monachus.*

1 SI QVIS † ita ſubſtituat,ſi heres deceſſerit ſine liberis, &c. ſi ſcriptus hæres ingrediatur monaſterium capax bonorum excluſo ſubſtituto,hæreditatem monaſterium obtinebit, Auth. niſi

niſi rogati.C.ad Treb.& ibi Doct.& per Barto. conſi.1.Cald.conſilio.43.an ſi teſtator,de teſta. Bald.conſi.286.pater tres,lib.4.Alex.conſi.13. circa primum,col. 2. lib. 3. ubi limitat hoc non procedere,quando monaſterium capere non poteſt, cum alijs relatis per Lau.Calc.conſ.68.magiſter,& eſt communis opi.ut dicit Barba.conſi. 20.ſtat difficultas,colum.1.lib. 1.ſed ſi teſtator ſubſtitutum monaſterio præferri uelit, remediũ
2 eſt, † quòd ita conditionis uerba concipiat,ſi hæres deceſſerit ſine filijs maſculis, hæc enim qualitas maſculini monaſterio non cõuenit,ſed ſolùm ueris filijs,ut latè per Barba.conſi. 13.circa hanc hæſitationem,lib.1.uel dicatur,ſine filijs & deſcendentibus legitimis,& naturalibus, ſecundùm Cor.conſi.18.circa hanc,& conſi. 253. ardua,lib.4.quia uerbum illud,naturalibus, debet aliquid operari.l.ſi quãdo. ff.de leg.1.c. ſi Papa, de priui.lib.6.hoc tamen remedium non eſt ſatis tutum,quia tacitè inerãt uerba illa legitimis, & naturalibus,l.ex facto.§. ſi quis rogatus, cum ibi latè ſcriptis per Imo.& Alexan. ff.ad Treb.& expreſſio eorum,quæ tacitè inſunt,nihil operatur.l.non rectè.C.de fideiuſ.l.3. & ibi per Doct. ff.de leg.1.quinetiam ſi teſtator dixiſſet,ſi hæres deceſſerit ſine filijs legitimis, & naturalibus ex ſuo corpore procreatis,hærede religionem profitente,uidetur de iure monaſterium excludere ſubſti-

ſubſtitutum, quia ſubintelligitur, niſi hæres monaſterium ingrediatur. §. ſed & hæc præſenti, in Authen. de ſanc. Epiſc. ſecundùm Dyn. & Bar. in l. ſi ita quis. §. 1. ff. de leg. 2. Pau. de Caſt. in d. Authen. niſi rogati, & opi. hæc comprobatur ex dictis, & alleg. per Alex. conſ. 35. ſuper contentis, lib. 3. & conſil. 129. uiſo themate, lib. 2. & Bald. Nou. in tract. dot. par. 6. q. 77. circa fin. remediũ
3 igitur tutius eſt, † quòd teſtator expreſsè proui deat ſubſtitutum debere admitti, ſi ſcriptus hæres deceſſerit ſine liberis legitimis, & naturalibus ex ſuo corpore & uero matimonio natis, ẽt ſi hæres monaſterium ingreſſus fuerit, eſt enim in poteſtate teſtatoris ſubſtituere quem uelit hæredi, etiam monaſterium ingreſſuro, l. Deo nobis. C. de epiſc. & cleri. & tacitam legis prouiſionem tollit expreſſa prouiſio teſtatoris. l. cum filio. §. 1. ff. de vulg. & pup. & hoc omnes tenent, ut dicit Laur. Calc. conſ. 7. quia à me, col. 15. nã iuſtum eſt, quòd teſtator poſsit, quam uelit legẽ imponere rebus ſuis. l. quoties. C. de dona. quæ ſub modo. c. uerum, de cond. appo. & fieri poteſt pacto ne res in eccleſiaſticam trãſeat. l. ſi ita q̃s, §. ea lege, cum ibi not. ff. de uerb. obl. c. 1. de mil. uaſal. qui bell. arm. depo. in uſi. feu. licere igitur debet, & teſtamento id cauere, arg. l. non impoſſibile. ff. de pact. ut per Imol. in l. Lucius, colum. pen. ff. de hæred. inſtit. & ualde iniquum eſſet, mo

naſterium

naſterium habere bona teſtatoris inuiti,cum nemo benè facere compellatur.c.ad fidem. 23. q. 5.ut per Deci.conſi.419.uiſo eleganti conſilio, & confirmatur remedium hoc ex dictis per Cor. d.conſ.18.col.6.& per Fulg.conſi.53.quoniam ſuperius,& per Alex.d.conſi.35.& d.conſ.121. col.3.eſt enim in hoc ſeruanda teſtatoris voluntas, ut patet ex alleg.per Dec.in c.in præſentia, col.34.de proba.& conſ.259.uiſis his, ubi tenet quòd ad excludendum monaſterium ſufficiant etiam coniecturæ voluntatis,ut ſi teſtator ſubſtituat adiecta cauſa, quia velit bona ſua in familia remanere. † An autem coniectura affectus paterni ſufficiat ad excludendum monaſterium, quæſtio dubia eſt;nam Deci. conſ. 426. in duobus ſentit non ſufficere,Iaſ.autem eſt in contraria opinione conſ. 212. alta & valde profunda, parte 1. mihi videtur æquior & benignior opinio Iaſ. nam cauſa filiorum fauorabilior eſt, ut ibi per eum,& per Barb.cõſ.55.col.7.& 8.lib.2. & conſ. 43.illud,col.4.& conſ. 81. illud, lib. 3. & per Felyn, in c, ſi quis epiſcopus, de hæred. Præterea ſicut teſtator magis ipſe voluit habere bona, quàm monaſterium,ita credendum eſt eũ uoluiſſe bona potius deuolui ad ſuos filios, quã ad monaſterium,cum pater magis diligat filios, quàm ſeipſum,l.iſti quidem.ff.quod met.cau. Et interpretatio hæc congruit voto parentum, l.

4 (margin, beside "lia remanere")

ſcripto

ſcripto.ff.unde lib.& officio paterno,c. cũ apoſtolus,de cenſi.& rationi naturali; l. cum ratio. ff.de bon. dam. Et notandum eſt, † quòd ſi quis velit facere expirare onus fideicommiſsi ſibi iniunctum, & habere liberam diſpoſitionem bonorum, quæ ſubſtitutioni ſubiecta ſunt, remedium eſt, quòd fiat clericus. Nam ſicut non eſt locus ſubſtituto, ſi hæres fiat monachus, ita etiã ſubſtitutio vires amittit, ſi hæres ſuſpiciat eccleſiaſticum ordinem. Nam d.§.ſed & hęc præſenti, alternatiuè loquitur, ſi monaſterium ingrediantur, aut clerici fiant. Et licèt aliqui contrariũ teneant, tamen hæc opin. verior videtur, vt dicit Deci. in d.c.in præſentia,col. 29. uer. in ea glo. ibi, exiguntur duo. Et conſ.299.in cauſa. col. 3. ver. non obſtat quòd in tali. Non tamen procederet concluſio hæc, ſi clericalis eccleſia non haberet perſonam, & bona in perpetuum, iuxta gloſſ. in d.c. in præſentia, in verſ. ſi inſtituit; & hanc opinionem dicit Dec. videri magis communem, quod comprobatur; quia etiam ſi hæres fiat religioſus, admittitur ſubſtitutus, ſi bona eccleſiæ non quærantur, vt cum quis religionem fratrum minorum ingreſſus eſt vel aliam religionem, & ante ingreſſum in utilitatem alterius, & non ad commodum monaſterij diſpoſuerit, duo namque copulatiuè interuenire debent, ut excludatur ſubſtitutus, ut ſentit ẽt glo. in d.

in d. Authen. niſi rogati, quam conſulendo ſequutus eſt D. Vinc. Herc. conſ. 19.

CAVTELA XIX.

Quo remedio non inutiliter ſubſtituatur filijs hæredum inſtitutorum.

SVMMARIVM.

1 *Grauare non poſſumus, quos non honoramus. Subſtituti non intelliguntur poſiti in conditione, etiã ſi eis fideicommiſſum fuerit iniunctum, ibid.*

2 *Filij hæredum inſtitutorum fideicommiſſo grauari nõ poſſunt, ſi non ſubſtituantur, ibidem.*

3 *Subſtitutionis verba ſi in rem ſcribantur, intelligitur grauatus reſtituere qui rogari poterat.*

1 SVBSTITVTIO † ita facta, ſi filij, & hæredes, aut filij eorũ deceſſerint ſine filijs, ſubſtituit eis ſic decedentibus, &c. inutilis eſt ſubſtitutio ſi filij filiorum moriantur ſine filijs, quia per ſubſtitutionem eis factam ex fideicommiſſo vocati ad hæreditatis commodum nõ videntur, & quos quis non honorat, onerare non poteſt, l. ab eo. C. de fideic. Nec obſtat Authen. ſed & ſi quis. C. de ſecun. nup. nam ubi eſt aliud ex diſpoſitione legis, ut ibi per Cyn. & Bald. conſil. 386. ad euidentiam, lib. 3. & Paul. de Caſtr. conſ. 170. ne improprijs, 1. part. & hæc eſt vera, & communis

munis opi. ſecundùm Iaſ. in l. centurio, col. 21. ver. circa illam quæſtionem. ff. de vulg. & pupil. & Alex. conſ. 133. ſtantibus, lib. 7. cum alleg. per eum, & per Iaſ. conſ. 35. magnificus, lib. 3. nam poſiti in conditione, etiam ſi eis fideicommiſſũ fuerit iniunctum, non intelliguntur ſubſtituti. glo. in l. Lucius. ff. de hæred. inſti. quam Alex. dicit communiter approbari conſ. 105. perſpectis, col. 2. lib. 1. & opin. hæc eſt verior, ut per Alex. in d. l. centurio, col. 29. & communior, ut patet ex alleg. per Deci. conſ. 311. uiſis, col. fin. & conſ. 422. diligenter viſis, col. 1. & Iaſ. conſ. 35. viſo teſtamento, lib. 3. & conſ. 143. dominus Auguſtinus, cum locupletiſſimè allegatis per Curt. conſ. 46. ſæpe reuoluta, contra opin. Bart. in d. l. centurio, col. 9. & Barba. conſ. 55.
2 præclarè, col. 6. lib. 4. † Sed vt ſubſtitutio vires habeat, remedium eſt, quòd teſtator filijs hęredibus inſtitutis liberos ſubſtituat, ſic enim nõ caſu, vel fortuna, ſed teſtatoris iudicio liberi ſuccedẽtes per fideicommiſſum onerari poterunt, l. ſed & ſi ſic. ubi Bar. ff. de leg. 3. Secundũ
3 remedium eſt, † quòd ſubſtitutionis verba in rẽ ſcribãtur, ut ſi dicatur, ſi filij aut filij filiorum deceſſerint ſine filijs, hæreditas perueniat ad Titiũ, tunc enim non filij filiorũ, ſed ipſi filij hæredes ſcripti intelliguntur rogati reſtituere hæreditatem, ſi eorum filij deceſſerint ſine filijs, argu. l.

quotiens.ff.de reb. dub. ſecundùm Alex. in d. l. centurio, col.29.quod notandum eſt.Nam ſæpe fit ſubſtitutio filijs filiorum & hæredum,non inſtitutis, neque ſubſtitutis, & ſi non ſeruentur prędicta,viribus carebit ſubſtitutio,ut per Alex. ibi,& conſ. 91.ponderatis his,& conſ.105.perſpectis,lib. 1.& conſ. 55. perſpectis his, col. 6. lib.4. Et comprobantur hæc ex relatis per Cur. d.conſ. 46. ſæpe reuoluta, col.9.

Cavtela xx.

Quo remedio filius maſculus tantùm intelligatur ſubſtitutus, quando filiæ ſunt inſtitutæ in re certa.

Svmmarivm.

1 *Soror inſtituta in re certa, ſuccedit fratri vnà cum alio fratre, etiam ſi fratres fuerint vniuerſaliter inſtituti.*

Pluralis numeri locutio in pluribus debet eſſe vera, ibidem.

2 *Numerus an accipiatur pro ſingulari, an pro plurali,vbi dictio eſt inciſa.*

1 Parentes † ſoliti ſunt filias inſtituere in re certa vel eis certam ſummam pro dote, uel pro ſua legitima,ſeu falcidia relinquere, & uires

uires habet teſtamentum, ſecundùm opi.magis communem, ut patet ex dictis per Alex. & Dec. in l. humanitatis.C. de impu.& alijs ſubſt.& latiùs per Soci. tertium. ff. de lega. 1. in rub. col. 2. & in l. cum filiofam. col. 4. & 5. filios autem maſculos vniuerſales hæredes facere, & ſi quis eorum quãdocunque deceſſerit ſine filijs ſuperſtites ſubſtituere, tunc altero ex maſculis defuncto ſorores ſubſtitutæ vnà cum vnico fratre ſuperſtite admittentur, quia illa loquutio pluralis numeri in pluribus uera eſſe debet, l. vbi numerus. ff. de teſti. c. pluralis, de reg.iur. lib. 6. Paul. de Caſtr. conſil. 356. teſtamento Michaelis. Sed ſi teſtator uelit filium maſculum duntaxat ex ſubſtitutione uocari, remedium eſt,
2 † quòd ſubſtitutio fiat in numero ſingulari, dicendo, ſubſtituit ſuperſtitem. Sed & ſi incisè hoc modo ſcribatur, ſuperſtit. idẽ iuris erit, arg.l.1. C. de impub. & alijs ſubſti. ſecundùm Bartol.in l.fin. ff. ad Trebell. cuius deciſionem notabilẽ dicit Alex. in l. cohæredi. §. qui diſcretas. §. de vulgar.& pupill. fac. ſcripta per Cum.conſ. 16. Ioannes, comprobantur quoque prædicta ex ſcriptis per Iaſ.in l.Gallus.§. quid ſi is. ff. de lib. & poſthu. & per Soci.conſ. 124.fortes,lib.4.& Deci. conſ. 287. in ciuitate,col. penul. & conſ. 627. in caſu, colum. 2.

Cavtela xxI.

Quibus remedijs utrinque coniuncti in ſucceſsione ex ſubſtitutione alijs præferātur, & proximi teſtatoris in re dubia vocati cenſeantur.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio habet vim iuris accreſcendi.*
Frater vtrinque coniunctus quando præfertur alijs in ſubſtitutionibus, ibi.
2 *Subſtitutio dubia declaratur ab inſtitutione præcedenti.*
3 *Teſtatoris proximitas, an hæredis, in fideicommiſſaria ſubſtitutione inſpiciatur.*

1 SI FILIOS † ex diuerſis matrimonijs ꝓcreatos pater inſtituat, eoſq; inuicem ſubſtituat ad portionem deficientis, nō ſolùm utrinq; coniuncti, ſed omnes ſuperſtites æquè admittuntur: quia ſubſtitutio habet uim iuris accreſcendi. l. co hæredi. §. qui diſcretas. ff. de vulg. & pup. & vbi agitur de iure accreſcendi, accreſcit portio portioni. l. ſi Titio uſusfructus. §. fi. ff. de uſufr. ut per Bart. & Alex. in l. Lucius, in fi. ff. de vulg. & pup. ſed ſi teſtator utrinque coniunctum præferri uelit ex ſubſtitutione vulgari remediū eſt, † quòd
2 inſtitutio filiorum utrinque coniunctorum fiat ſepara-

ſeparatim,ſic enim ſubſtitutio dubia declarabitur ab inſtitutione precedenti.d.§.qui diſcretas, & per Docto.in l.fi. ff.ad Trebel. & comprobatur remedium hoc ex dictis per Deci. conſ.186. & diligenter,& per Iaſ. conſil. 143. ſpectabilis, par.2.& hoc in vulgari ſubſtitutione neceſſariũ eſt, in pupillari namque ſubſtitutione utrinque coniunctus præfertur alijs,quia per eam de ſucceſsione pupillari tractatur,& cenſetur teſtator uoluiſſe præferri utrinque coniunctum, iuxta Auth.itaque.C.commu.de ſuc.& hoc tenet Bar. in l.re coniuncti,colum.ulti.ff.de leg.3. † in fi-
3 deicommiſſaria uerò ſubſtitutione ius ambiguũ uidetur eſſe,nam quidam proximitatem teſtatoris in ea inſpici putant, ut per Deci. conſi.304. in caſu propoſito,col.1.quia in ea de teſtatoris hæreditate agitur,& per Alex.conſi.30.uiſo teſtamento,col.2.lib.2.per d.l.cohæredi.§.cum filiæ, & Iaſ.in conſ.159.Oldericus,& Dec.in cõſ. 1.col.2.& in conſi.546.conſului,colum. ulti. & in conſ.456.ſed Socin.in l.ſi cognatis, circa fin. ff.de reb.dub.& in conſ.249.materia,col.18.& in conſi.86.uiſis,col.ant pen.cum ſeq.lib.3.decidit ex ſubſtitutione fideicommiſſaria eos præferri,qui hæredis proximiores ſunt,per.l. cũ ita. §.in fideicommiſſo.ff.de leg.2.& c.1.de nat. ſucceſ.feu.cum allegatis per Soc.Iun.in conſi.135. uiſo puncto, col. 2.& in conſ.126. maxima, nu.

36.& ſeq.lib.1. uerior tamen & cõmunior opi. eſt,quòd in ſubſtitutione fideicõmiſſaria ipſius teſtatoris tantùm proximitas attendatur,ut patet ex alleg.per Alex.conſ.30. uiſo teſtamento, lib.2.& Iaſ.in d.conſ. 159. Oldericus,2. parte, cautius tamẽ eſt,quòd teſtator manifeſtioribus uerbis declaret,quid uelit,& ſentiat, nam uoluntas defuncti in ultimis uoluntatibus totum facit l.ex facto proponebatur. ff.de hæred.inſtitu. ſecundùm Soci.d.conſi.249.colum.1.uer.ſed arbitror.

Cavtela xxiI.

Quo remedio fœminæ ab hæreditate reſtituenda familiæ repellantur.

SVMMARIVM.

1 *Familiæ appellatio continet etiam fœminas.*

2 *Fœminæ non ſunt de ſtipite ſeu cippo domus.*
Maſculi agnati quomodò ſubſtituantur ad excludendas fœminas, ibid.

3 *Neptis quoque ex filio vocabitur ad hæreditatem ex ſubſtitutione deſcendentium per lineam maſculinam.*
Maſculina linea vtrum comprehendat neptes ex maſculo,ibid.
Deſcendentes per lineam maſculinam dicuntur etiã neptes

neptes ex maſculo, ibidem.

4 *Linea maſculina quos comprehendat.*

1 AD FIDEICOMMISSVM † relictum his, qui de familia ſunt fœminæ quoq; deſcendentes ex maſculis admittuntur, quia familiæ appellatio ad fœminas quoque refertur. l. pronunciatio. ff. de uerb. ſign. l. uoluntas, & ibi Doct. C. de fideicom. cum relatis per Soci. in conſ. 227. præſens conſultatio, colum. 8. ſed ſi teſtator pro conſeruanda dignitate agnationis ſuæ uelit maſculos agnatos, & non fœminas ex fideicommiſ-
2 ſaria ſubſtitutione ſuccedere, remedium eſt, † quod teſtator ſubſtituat ipſum agnationis ſtipitem, quem vulgò dicimus cippum domus, ſic fœminę non comprehenduntur uerbis ſubſtitutionis, quia mulier ramuſculis, & frondibus, & non ſtipiti comparatur, ut dicit Corn. conſ. 55. pro deciſione, col. 3. lib. 1. & conſ. 96. licèt uideatur, colum. 3. uer. ultimò pondero, lib. 3. & in conſ. 26. uidetur dicendum, col. 1. & 2. & conſ. 41. in fin. lib. 4. & Goza. conſ. 79. uiſo proceſſu, colum. 2. Card. Pariſ. in conſ. 53. dominus Hieronimus, col. 5.
3 lib. 3. † Et ſi teſtator ſubſtituat deſcēdentes per lineam maſculinam, neptis quoque ex filio maſculo ad hæreditatem ex ſubſtitutione uocabitur, per not. per Bal. in l. Gallus. §. nunc de lege, col. 2. uerſi. ſextò & ultimò. ff. de libe. & poſthu.

niſi rogati.C.ad Treb.& ibi Doct.& per Barto. conſi.1.Cald.conſilio.43.an ſi teſtator,de teſta. Bald.conſi.286.pater tres,lib.4.Alex.conſi.13. circa primum,col. 2. lib. 3. ubi limitat hoc non procedere,quando monaſterium capere non po teſt, cum alijs relatis per Lau.Calc.conſ.68.ma giſter,& eſt communis opi.ut dicit Barba.conſi. 20.ſtat difficultas,colum.1.lib. 1.ſed ſi teſtator ſubſtitutum monaſterio præferri uelit,remediũ
2 eſt, † quòd ita conditionis uerba concipiat,ſi hæres deceſſerit ſine filijs maſculis, hæc enim qualitas maſculini monaſterio non cõuenit,ſed ſolùm ueris filijs,ut latè per Barba.conſi.13.circa hanc hæſitationem,lib.1.uel dicatur,ſine filijs & deſcendentibus legitimis,& naturalibus, ſecundùm Cor.conſi.18.circa hanc,& conſi. 253. ardua,lib.4.quia uerbum illud,naturalibus, debet aliquid operari.l.ſi quãdo. ff.de leg.1.c.ſi Papa, de priui.lib.6.hoc tamen remedium non eſt ſatis tutum,quia tacitè inerãt uerba illa legitimis, & naturalibus,l.ex facto.§.ſi quis rogatus, cum ibi latè ſcriptis per Imo.& Alexan. ff.ad Treb.& expreſsio eorum,quæ tacitè inſunt,nihil operatur.l.non rectè.C.de fideiuſ.l.3. & ibi per Doct. ff.de leg.1.quinetiam ſi teſtator dixiſſet,ſi hæres deceſſerit ſine filijs legitimis, & naturalibus ex ſuo corpore procreatis,hærede religionem profitente,uidetur de iure monaſterium excludere

ſubſtitutum, quia ſubintelligitur, niſi hæres monaſterium ingrediatur. §. ſed & hæc præſenti, in Authen. de ſanc. Epiſc. ſecundùm Dyn. & Bar. in l. ſi ita quis. §. 1. ff. de leg. 2. Pau. de Caſt. in d. Authen. niſi rogati, & opi. hæc comprobatur ex dictis, & alleg. per Alex. conſ. 35. ſuper contentis, lib. 3. & conſil. 129. uiſo themate, lib. 2. & Bald. Nou. in tract. dot. par. 6. q. 77. circa fin. remediũ
3 igitur tutius eſt, † quòd teſtator expreſsè prouideat ſubſtitutum debere admitti, ſi ſcriptus hæres deceſſerit ſine liberis legitimis, & naturalibus ex ſuo corpore & uero matimonio natis, ẽt ſi hæres monaſterium ingreſſus fuerit, eſt enim in poteſtate teſtatoris ſubſtituere quem uelit hæredi, etiam monaſterium ingreſſuro, l. Deo nobis. C. de epiſc. & cleri. & tacitam legis prouiſionem tollit expreſſa prouiſio teſtatoris. l. cum filio. §. 1. ff. de vulg. & pup. & hoc omnes tenent, ut dicit Laur. Calc. conſ. 7. quia à me, col. 15. nã iuſtum eſt, quòd teſtator poſsit, quam uelit legẽ imponere rebus ſuis. l. quoties. C. de dona. quæ ſub modo. c. uerum, de cond. appo. & fieri poteſt pacto ne res in eccleſiaſticam trãſeat. l. ſi ita q̃s, §. ea lege, cum ibi not. ff. de uerb. obl. c. 1. de mil. uaſal. qui bell. arm. depo. in uſi. feu. licere igitur debet, & teſtamento id cauere, arg. l. non impoſſibile. ff. de pact. ut per Imol. in l. Lucius, colum. pen. ff. de hæred. inſtit. & ualde iniquum eſſet, mo

naſterium

naſterium habere bona teſtatoris inuiti, cum nemo benè facere compellatur. c. ad fidem. 23. q. 5. ut per Deci. conſi. 419. uiſo eleganti conſilio, & confirmatur remedium hoc ex dictis per Cor. d. conſ. 18. col. 6. & per Fulg. conſi. 53. quoniam ſuperius, & per Alex. d. conſi. 35. & d. conſ. 121. col. 3. eſt enim in hoc ſeruanda teſtatoris voluntas, ut patet ex alleg. per Dec. in c. in præſentia, col. 34. de proba. & conſ. 259. uiſis his, ubi tenet quòd ad excludendum monaſterium ſufficiant etiam coniecturæ voluntatis, ut ſi teſtator ſubſtituat adiecta cauſa, quia velit bona ſua in familia remanere.

4 † An autem coniectura affectus paterni ſufficiat ad excludendum monaſterium, quæſtio dubia eſt; nam Deci. conſ. 426. in duobus ſentit non ſufficere, Iaſ. autem eſt in contraria opinione conſ. 212. alta & valde profunda, parte 1. mihi videtur æquior & benignior opinio Iaſ. nam cauſa filiorum fauorabilior eſt, ut ibi per eum, & per Barb. cõſ. 55. col. 7. & 8. lib. 2. & conſ. 43. illud, col. 4. & conſ. 81. illud, lib. 3. & per Felyn. in c. ſi quis epiſcopus, de hæred. Præterea ſicut teſtator magis ipſe voluit habere bona, quàm monaſterium, ita credendum eſt eũ uoluiſſe bona potius deuolui ad ſuos filios, quã ad monaſterium, cum pater magis diligat filios, quàm ſeipſum, l. iſti quidem. ff. quod met. cau. Et interpretatio hæc congruit voto parentum, l.

ſcripto

ſcripto.ff.unde lib.& officio paterno,c. cũ apoſtolus,de cenſi.& rationi naturali, l. cum ratio. 5 ff.de bon. dam. Et notandum eſt, † quòd ſi quis velit facere expirare onus fideicommiſsi ſibi iniunctum, & habere liberam diſpoſitionem bonorum, quæ ſubſtitutioni ſubiecta ſunt, remedium eſt, quòd fiat clericus. Nam ſicut non eſt locus ſubſtituto, ſi heres fiat monachus, ita etiã ſubſtitutio vires amittit, ſi hæres ſuſpiciat eccleſiaſticum ordinem. Nam d.§.ſed & hęc præſenti, alternatiuè loquitur, ſi monaſterium ingrediantur, aut clerici fiant. Et licèt aliqui contrariũ teneant, tamen hæc opin. verior videtur, vt dicit Deci. in d.c.in præſentia,col. 29. uer. in ea glo. ibi, exiguntur duo. Et conſ.299.in cauſa. col. 3. ver. non obſtat quòd in tali. Non tamen procederet concluſio hæc, ſi clericalis eccleſia non haberet perſonam, & bona in perpetuum, iuxta gloſſ. in d.c. in præſentia, in verſ. ſi inſtituit; & hanc opinionem dicit Dec. videri magis communem, quod comprobatur; quia etiam ſi hæres fiat religioſus, admittitur ſubſtitutus, ſi bona eccleſiæ non quærantur, vt cum quis religionem fratrum minorum ingreſſus eſt vel aliam religionem, & ante ingreſſum in utilitatem alterius, & non ad commodum monaſterij diſpoſuerit, duo namque copulatiuè interuenire debent, ut excludatur ſubſtitutus, ut ſentit ẽt glo. in d.

in d. Authen. niſi rogati, quam conſulendo ſequutus eſt D.Vinc.Herc.conſ.19.

CAVTELA XIX.

Quo remedio non inutiliter ſubſtituatur filijs hæredum inſtitutorum.

SVMMARIVM.

1 *Grauare non poſſumus, quos non honoramus.*
Subſtituti non intelliguntur poſiti in conditione, etiã ſi eis fideicommiſſum fuerit iniunctum, ibid.
2 *Filij hæredum inſtitutorum fideicommiſſo grauari nõ poſſunt, ſi non ſubſtituantur, ibidem.*
3 *Subſtitutionis verba ſi in rem ſcribantur, intelligitur grauatus reſtituere qui rogari poterat.*

1 SVBSTITVTIO † ita facta, ſi filij, & hæredes, aut filij eorũ deceſſerint ſine filijs, ſubſtituit eis ſic decedentibus, &c. inutilis eſt ſubſtitutio ſi filij filiorum moriantur ſine filijs, quia per ſubſtitutionem eis factam ex fideicommiſſo vocati ad hæreditatis commodum nõ videntur, & quos quis non honorat, onerare non poteſt, l. ab eo. C. de fideic. Nec obſtat Authen. ſed & ſi quis. C. de ſecun. nup. nam ubi eſt aliud ex diſpoſitione legis, ut ibi per Cyn. & Bald. conſil. 386. ad euidentiam, lib. 3. & Paul. de Caſtr. conf. 170. ne improprijs, 1. part. & hæc eſt vera, & communis

munis opi. ſecundùm Iaſ. in l. centurio,col.21. ver. circa illam quæſtionem.ff.de vulg.& pupil. & Alex.conſ.133.ſtantibus,lib.7.cum alleg.per eum,& per Iaſ.conſ. 35.magnificus, lib.3. nam poſiti in conditione, etiam ſi eis fideicommiſsũ fuerit iniunctum,non intelliguntur ſubſtituti. glo. in l. Lucius. ff. de hæred. inſti. quam Alex. dicit communiter approbari conſ. 105. perſpectis,col.2. lib. 1. & opin. hæc eſt verior, ut per Alex. in d. l. centurio,col. 29.& communior,ut patet ex alleg. per Deci.conſ. 311.uiſis,col.fin. & conſ. 422. diligenter viſis,còl.1. & Iaſ. conſ. 35. viſo teſtamento,lib. 3. & conſ. 143. dominus Anguſtinus, cum locupletiſsimè allegatis per Curt. conſ. 46. ſæpe reuoluta, contra opin. Bart. in d. l. centurio,col. 9. & Barba. conſ. 55.
2 præclarè,col. 6. lib. 4. † Sed vt ſubſtitutio vires habeat, remedium eſt, quòd teſtator filijs hęredibus inſtitutis liberos ſubſtituat, ſic enim nõ caſu, vel fortuna, ſed teſtatoris iudicio liberi ſuccedẽtes per fideicommiſſum onerari poterunt,l.ſed & ſi ſic. ubi Bar. ff.de leg. 3. Secundũ
3 remedium eſt, † quòd ſubſtitutionis verba in rẽ ſcribãtur, ut ſi dicatur,ſi filij aut filij filiorum deceſſerint ſine filijs,hæreditas perueniat ad Titiũ, tunc enim non filij filiorũ, ſed ipſi filij hæredes ſcripti intelliguntur rogati reſtituere hæreditatem,ſi eorum filij deceſſerint ſine filijs, argu. l.

quotiens.ff.de reb. dub. ſecundùm Alex. in d. l. centurio, col.29. quod notandum eſt. Nam ſæpe fit ſubſtitutio filijs filiorum & hæredum, non inſtitutis, neque ſubſtitutis, & ſi non ſeruentur prędicta, viribus carebit ſubſtitutio, ut per Alex. ibi, & conſ. 91. ponderatis his, & conſ. 105. perſpectis, lib. 1. & conſ. 55. perſpectis his, col. 6. lib. 4. Et comprobantur hæc ex relatis per Cur. d. conſ. 46. ſæpe reuoluta, col. 9.

CAVTELA XX.

Quo remedio filius maſculus tantùm intelligatur ſubſtitutus, quando filiæ ſunt inſtitutæ in re certa.

SVMMARIVM.

1 *Soror inſtituta in re certa, ſuccedit fratri vnà cum alio fratre, etiam ſi fratres fuerint vniuerſaliter inſtituti.*

Pluralis numeri locutio in pluribus debet eſſe vera, ibidem.

2 *Numerus an accipiatur pro ſingulari, an pro plurali, vbi dictio eſt inciſa.*

1 PARENTES † ſoliti ſunt filias inſtituere in re certa vel eis certam ſummam pro dote, uel pro ſua legitima, ſeu falcidia relinquere, & uires

uires habet teſtamentum, ſecundùm opi.magis communem, ut patet ex dictis per Alex. & Dec. in l. humanitatis.C. de impu.& alijs ſubſt.& latiùs per Soci. tertium. ff. de lega. 1. in rub. col. 2. & in l. cum filiofam. col. 4. & 5. filios autem maſculos vniuerſales hæredes facere, & ſi quis eorum quādocunque deceſſerit ſine filijs ſuperſtites ſubſtituere, tunc altero ex maſculis defuncto ſorores ſubſtitutæ vnà cum vnico fratre ſuperſtite admittentur, quia illa loquutio pluralis numeri in pluribus uera eſſe debet, l. vbi numerus. ff. de teſti. c. pluralis, de reg.iur. lib. 6. Paul. de Caſtr. conſil. 356. teſtamento Michaelis. Sed ſi teſtator uelit filium maſculum duntaxat ex ſubſtitutione uocari, remedium eſt,
2 † quòd ſubſtitutio fiat in numero ſingulari, dicendo, ſubſtituit ſuperſtitem. Sed & ſi incisè hoc modo ſcribatur, ſuperſtit. idē iuris erit, arg.l. 1. C. de impub. & alijs ſubſti. ſecundùm Bartol.in l.fin. ff. ad Trebell. cuius deciſionem notabilē dicit Alex. in l. cohæredi. §. qui diſcretas. §. de vulgar.& pupill. fac. ſcripta per Cum.conſ. 16. Ioannes, comprobantur quoque prædicta ex ſcriptis per Iaſ.in l.Gallus.§. quid ſi is. ff. de lib. & poſthu. & per Soci.conſ. 124.fortes, lib.4.& Deci. conſ. 287. in ciuitate, col. penul. & conſ. 627. in caſu, colum. 2.

CAVTELA XXI.

Quibus remedijs vtrinque coniuncti in ſucceſsione ex ſubſtitutione alijs præferãtur, & proximi teſtatoris in re dubia vocati cenſeantur.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio habet vim iuris accreſcendi.*
Frater vtrinque coniunctus quando præfertur alijs in ſubſtitutionibus, ibi.
2 *Subſtitutio dubia declaratur ab inſtitutione præcedenti.*
3 *Teſtatoris proximitas, an hæredis, in fideicommiſſaria ſubſtitutione inſpiciatur.*

1 SI FILIOS † ex diuerſis matrimonijs procreatos pater inſtituat, eoſq; inuicem ſubſtituat ad portionem deficientis, nõ ſolùm utrinq; coniuncti, ſed omnes ſuperſtites æquè admittuntur: quia ſubſtitutio habet uim iuris accreſcendi. l. co hæredi. §. qui diſcretas. ff. de vulg. & pup. & vbi agitur de iure accreſcendi, accreſcit portio portioni. l. ſi Titio uſusfructus. §. fi. ff. de uſufr. ut per Bart. & Alex. in l. Lucius, in fi. ff. de vulg. & pup. ſed ſi teſtator utrinque coniunctum præferri ue-
2 lit ex ſubſtitutione vulgari remediũ eſt, † quòd inſtitutio filiorum utrinque coniunctorum fiat ſepara-

ſeparatim, ſic enim ſubſtitutio dubia declarabitur ab inſtitutione precedenti.d.§.qui diſcretas, & per Docto.in l.fi. ff.ad Trebel. & comprobatur remedium hoc ex dictis per Deci. conſ.186. & diligenter,& per Iaſ. conſil. 143. ſpectabilis, par.2.& hoc in vulgari ſubſtitutione neceſſariū eſt, in pupillari namque ſubſtitutione utrinque coniunctus præfertur alijs,quia per eam de ſucceſsione pupillari tractatur,& cenſetur teſtator uoluiſſe præferri utrinque coniunctum, iuxta Auth.itaque.C.commu.de ſuc.& hoc tenet Bar.
3 in l.re coniuncti,colum.ulti.ff.de leg.3. † in fideicommiſſaria uerò ſubſtitutione ius ambiguū uidetur eſſe,nam quidam proximitatem teſtatoris in ea inſpici putant, ut per Deci. conſi.304. in caſu propoſito,col.1.quia in ea de teſtatoris hæreditate agitur,& per Alex.conſi.30.uiſo teſtamento,col.2.lib.2.per d.l.cohæredi.§.cum filiæ, & Iaſ.in conſ.159.Oldericus,& Dec.in cōſ. 1.col.2.& in conſi.546.conſului,colum. ulti. & in conſ.456.ſed Socin.in l.ſi cognatis, circa fin. ff.de reb.dub.& in conſ.249.materia,col.18. & in conſi.86.uiſis,col.ant pen.cum ſeq.lib.3.decidit ex ſubſtitutione fideicommiſſaria eos præferri,qui hæredis proximiores ſunt,per.l. cū ita. §.in fideicommiſſo.ff.de leg.2.& c.1.de nat. ſuc ceſ.ſeu.cum allegatis per Soc.Iun.in conſi.135. uiſo puncto, col. 2.& in conſ.126. maxima, nu.

neptes ex maſculo, ibidem.

4 *Linea maſculina quos comprehendat.*

1 AD FIDEICOMMISSVM † relictum his, qui de familia ſunt fœminæ quoq; deſcendentes ex maſculis admittuntur, quia familiæ appellatio ad fœminas quoque refertur. l. pronunciatio. ff. de uerb. ſign. l. uoluntas, & ibi Doct. C. de fideicom. cum relatis per Soci. in conſ. 227. præſens conſultatio, colum. 8. ſed ſi teſtator pro conſeruanda dignitate agnationis ſuæ uelit maſculos agnatos, & non fœminas ex fideicommiſ-
2 ſaria ſubſtitutione ſuccedere, remedium eſt, † ꝙ teſtator ſubſtituat ipſum agnationis ſtipitem, quem uulgò dicimus cippum domus, ſic fœminę non comprehenduntur uerbis ſubſtitutionis, q̄a mulier ramuſculis, & frondibus, & non ſtipiti comparatur, ut dicit Corn. conſ. 55. pro deciſione, col. 3. lib. 1. & conſ. 96. licèt uideatur, colum. 3. uer. ultimò pondero, lib. 3. & in conſ. 26. uidetur dicendum, col. 1. & 2. & conſ. 41. in fin. lib. 4. & Goza. conſ. 79. uiſo proceſſu, colum. 2. Card. Pariſ. in conſ. 53. dominus Hieronimus, col. 5.
3 lib. 3. † Et ſi teſtator ſubſtituat deſcēdentes per lineam maſculinam, neptis quoque ex filio maſculo ad hæreditatem ex ſubſtitutione uocabitur, per not. per Bal. in l. Gallus. §. nunc de lege, col. 2. uerſi. ſextò & ultimò. ff. de libe. & poſthu.

ſed ſi teſtator neptem admitti nolit, remedium eſt, quòd ita ſubſtitutionis uerba concipiat, uidelicet, ſubſtituit maſculos per uirilem ſexum deſcendentes, per not. per Bald. in Auth. ſi quas ruinas. C. de ſacroſanct. eccle. Spec. in tit. de loc. §. nunc aliqua, quæſt. 146. Alexand. & Iaſ. in d. §. nunc de lege, & Alex. conſ. 43. conſideratis his,
4 lib. 3. † Et notandum eſt, quòd ſi teſtator ſubſtituat lineam maſculinam, intelligũtur etiam ſubſtituti agnati ex linea tranſuerſali, quia indefinita ęquipollet uniuerſali, l. ſi pluribus. ff. de leg. 2. Cuma. conſ. 2. proponitur, ſed ſi teſtator aliud ſentiat, ſubſtituat maſculos ex ipſo teſtatore deſcendentes, per ea quæ ſcribit Decius conſ. 379. requiſitus, col. 2.

Cavtela xxiiI.

Quo remedio ſpes ſubſtitutionis conditionalis fiat tranſmiſsibilis ad hæredes.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutus moriens antequam ſubſtitutionis caſus eueniat, ſpes ſubſtitutionis expirat, & non tranſmittit eam ad hæredes.*

Subſtitutio qualibet dicitur conditionalis, ibidem.

Conditionale ius non tranſmittitur ad hæredes, ibid.

Condi-

2 *Conditionalia non tranſmittuntur, etiam ad deſcendentes teſtatoris.*

3 *Subſtitutionis ſpes etiam deficiẽs quomodò tranſmittatur ad hæredes.*

4 *Subſtitutio ſuperſtitum & præmortuorum liberorum in ſtirpem facit, ut fratrum filij vnà cum patruo ſuccedant.*

5 *Subſtitutio facta per teſtatorem, vt locus ſemper ſit iuri tranſmittendi ad hęredes operatur, ut ſpes ſubſtitutionis nunquam pereat.*

Fideicommiſſum etiam non agnitum tranſmittitur ad hæredes, ibid.

1 SI SVBSTITVTVS † moriatur antequam ſubſtitutionis caſus eueniat, ſpes ſubſtitutionis expirat, & non tranſmittitur ad hæredes, l. ſi ex pluribus. ff. de ſu. & legi. l. ſi in perſonam. C. de fideicom. Bal. conſ. 94. punctus quæſtionis, lib. 2. & conſ. 340. dicta domina, & conſ. 435. punctus, in fin. lib. 4. & conſ. 115. ſuper iſto, lib. 5. ratio eſt, quia ſubſtitutio quælibet dicitur conditionalis, l. cohæredi. §. cohæres. ff. de vulg. & pupill. & ius conditionale non trãſmittitur ad hæredes, l. ſi ita legatum. §. illi ſi uolet. ff. de leg. 1. l. 1. §. ſin autem ſub conditione. C. de cadu. tollen. Fulg. conſ. 14. in quæſtione, & cõſ. 70. proponitur, Alex. conſ. 49. uiſo themate, col. fin. lib. 6. & conſ. 25. quo ad unum, & cõſ. 252. præ-

252.præclarè,lib. 6. & Deci.conſ.435. in cauſa
2 mihi. † Quod procedit etiam ſi hæredes ſubſti-
tuti ſint ex deſcendentibus teſtatoris,l. hæredes
mei.§.cum ita.ff. ad Trebell. gloſſ. valde not. in
l.1.C.de his qui ante aper. tab. & ibi Bal. & idẽ
Bart. in l.1.col. fin. ff. de leg. 1.ſequens Cyn.in
l. 1.C.commu. de leg.Bald. in l. cum ex filio. ff.
de vulg. & pupill. Cor. conſ. 248. circa hanc,
lib. 1. & Soci. conſ. 197.circa præmiſſa, & glo.
in d.l. 1. communiter approbatur, ut per Alex.
in d.l.cum ex filio,& improbatur glo. quæ con-
trarium ſenſit in l. is cui.ff. de actio. & oblig. ut
patet ex alleg. per Deci. conſ. 394.pro uera, &
conſ. 55.& pro tenui,& Cur. conſ. 63.antiquiſ-
ſima,col. 17.& conſ. 75. Dominus Ludouicus:
Soci. in l. 1. ff. de uulg.& pupill. Iaſ. in l. ſi cui
legetur.§.hoc autem.ff.de leg.1. & conſ.80. iſte
caſus, lib. 1. & procedit etiam ſi teſtator ſubſti-
tuiſſet filios,& hæredes,uel eorum præmortuo-
rum liberos, nec enim admittentur filij hæredis
pręmortui,donec ſuperſit aliquis ex filijs ſubſti-
tutis,& per not. in l.hæredes mei.§.fi.ff.ad Tre-
bell. ut per Alex. conſ. 16.uiſo teſtamento, lib.
6.niſi iure accreſcendi hęreditatem habere poſ-
ſit filius ſubſtituti,l.qui patri.ff.de acqui.hæred.
quod mirabile dicit Bal. conſ. 6.factum tale eſt,
lib. 2. quod tamen limita,ut per Alex. in dicta l.
qui patri,& per Bal. conſ. 26. non credo, lib.4.
& conſ.

3 & conſ. 20. viſo proceſſu, col. 3. lib. 1. † Sed ſi teſtator uelit ſpem ſubſtitutionis tranſire ad hæredes ſubſtituti, remedium eſt, quòd ita ſubſtitutio fiat uidelicet, ſubſtituit Titium, & eius liberos, & hæredes, ut colligitur ex ſcriptis per Bartol. & alios Docto. in l. Gallus. §. etiam. ff. de libe. & poſthu. & Bald. conſ. 266. proponitur,
4 libro. 5. † Et ſi pluribus hæredibus inſtitutis pręmorienti ſine liberis alios teſtator ſubſtituat, ut liberi præmortuorum cũ ſuperſtitibus hæredibus admittantur, ita ſcribatur, ſubſtituit ſuperſtites, & præmortuorũ liberos in ſtirpẽ, ut p Soc. cõſ. 69. uiſo teſtamẽto, col. 2. lib. 3. & eſt admodũ æqua ſubſtitutio hæc, ut fratris filij unà cum patruo ſuccedãt, Auth. ceſſante. C. de le. here. ut per Fulg. con. 15. proponitur, Car. Pariſ. in cõſ.
5 38. in hac, lib. 2. Secundũ remedium eſt, † quòd teſtator decernat in ſubſtitutionibus a ſe factis locũ fore iuri tranſmittendi ad hæredes. Nã põt facere teſtator, quòd id quod non eſt trãſmiſſibile tranſmittatur, l. in conditionibus. ff. de cond. & demonſt. no. Bald. in l. ſi pater, quæſt. 4. C. de inſti. & ſubſt. & in d. l. 1. col. fin. C. de his qui ante aper. tab. & Dec. d. conſ. 397. & conſ. 117. uiſis conſilijs, & conſ. 594. viſo teſtamento, Iaſ. conſ. 4. dominus, lib. 2. & Iaſon. conſ. 52. Ioãnes, col. fin. lib. 3. vide Capic. dec. 115. Amerigus, num. 6. Sufficit etiam tacita voluntas teſtatoris,

ſtatoris,ut ſubſtitutionis ſpes tranſeat ad hæredes, quæ colligitur ex coniecturis, de quibus per Soc. conſ. 6. in præſenti,& Deci. conſ.397. uiſo puncto.in fideicommiſſo autem, cuius dies ceſsit in vita fideicommiſſarij,prædicta non ſunt neceſſaria,nam illud etiam non agnitũ tranſmittitur ad hæredes, l. cogi. §. idem Metianus, & l. apud Iulianum.§.utrum.ff.ad Trebell. & Bar. in l.cum filiofamilias,quæſt. 6. ff. de leg.1.& conſ. 13. et facto propoſito, in fin. & eſt communis opin.ut patet ex dictis & alleg. per Soc. tertium in d.l.cum filiofamilias,col.antep.

CAVTELA XXIIII.

Quo remedio hæres hæredis in ſubſtitutionibus comprehendatur.

SVMMARIVM.

1 *Hæres hæredis in ſubſtitutionibus quando comprehendatur.*

2 *Subſtitutus ſubſtituto an intelligatur ſubſtitutus inſtituto.*

3 *Hæredis appellatio an referatur etiam ad hæredes extraneos.*

Omnium appellatione nullus excluditur, ibidem.

1 SI TESTATOR † filiã inſtituerit in re certa eiq;, ſi deceſſerit ſine liberis, ſubſtituerit vniuerſalẽ hæredẽ, hæres hæredis non intelligitur ſubſtitutus

ſubſtitutus, ſi adiectum fuerit ſupraſcriptum, uel infraſcriptum, aut dictum ſit, ſuum hæredem, ut per Oldr. conſ. 21. thema tale, & Doct. in l. qui liberis. §. hæc uerba. ff. de uulg. & pupill. fac. no. per Alexand. in l. fin. C. de hæred. inſt. At ſi pater uelit ex ſubſtitutione filios quoque hęredis
2 admitti, remedium eſt, † quòd teſtator ſubſtituat hæredem eiuſque liberos, ut colligitur ex dictis per Alexand. conſ. 173. uidetur, lib. 3. & Corn. conſ. 180. multitudo quæſitorum, lib. 4. hoc etiã remedio prouidetur, ne euaneſcat ſubſtitutio hoc modo facta. Lucius hæres eſto, & ſi ſine liberis deceſſerit, ſubſtituo Sempronium. Et ſi Sempronius ſine liberis deceſſerit, ſubſtituo Caium. Nam mortuo Sempronio ſuperſtitibus eius liberis, ſi moriatur Lucius ſine filijs, ad hæreditatem ex ſubſtitutione, neque filij Sempronij admittentur, qui non ſunt uocati, ſed in conditione poſiti, l. Lucius. ff. de hær. inſtit. cum ibi no. per glo. & Doct. & latè per Cur. conſ. 64. antiquiſsima, & Iaſ. in l. centurio, col. 21. ff. de uulg. & pupill. ubi dicit hanc eſſe communem opin. quod melius explicabimus infra hoc tit. caut. 36. neque Caius ſecundo loco ſubſtitutus hæreditatem habebit, quia deficit conditio ſub qua uocabatur, l. qui habebat. ff. de uulg. & pup. Et quod dicitur ultimo loco ſubſtitutum ſubrogari per omnia in locum primi, quando primus ſubſtitu-

ſubſtitutus non admittitur, non procedit ubi impleta non eſt adiecta conditio, ut per Alex. in in l. cohæredi, in princip. ff. de uulg. & pupill. & ita limitatur doctrina Bart. in l. quamdiu inſtitutus. ff. de acquir. hæred. ut per Bal. conſ. 428. quia in ſubſtitutione, lib. 4. & ad comprobationē doctrinæ Bart. in dicta l. quamdiu, uide ſcripta per Paul. de Caſtr. conſ. 349. præſens dubium, & per Deci. conſ. 427. licèt in caſu, in fi. ubi dicit opin. Bart. communiter approbari. & conſil. 238. proponitur. Et licèt Oldr. conſ. 227. teſtator, contrariam opin. tenuerit, tamen à doctrina Bart. non eſt recedendum, ut decidit Iaſ. conſ. 132. Salomon, & conſ. 148. nobilis, 1.
3 par. † Et quoniam hæredis appellatio ad extraneos quoque hæredes refertur, l. in annalibus. C. de lega. & per Fulg. conſ. 17. teſtator. Dubium oritur ex ſubſtitutione ſic cōcepta, Titium hęredem inſtituo, & ſi deceſſerit ſine filijs, ſubſtituo Lucium & eius hæredes, utrum intelligantur ſubſtituti etiam extranei hæredes Lucij, ut ſenſit Bart. in l. Gallus. §. etiam, col. 2. ff. de lib. & poſthu. argu. l. Publius, in fin. de condi. & dem. & Paul. de Caſtr. conſ. 188. uidetur dicendum. Articulus dubius eſt, nam multi contrariam ſententiam ſequuntur, ut patet ex dictis per Doct. in d. §. etiam, & per Fulg. conſ. 58. paterfamilias, & Bal. conſ. 266. proponitur, lib. 5. Sed ſi teſtator

tor nolit ex ſubſtitutione uocari hæredes extraneos, dicat, ſubſtituit Lucium, eiusque liberos. Quod ſi etiam hæredes extraneos ſubſtituti nõ dubiè admitti uelit, ſcribat, ſubſtituit Lucium eiuſque hæredes omnes, & quoſcunque. Nam qui omnes uocat, nullos excludere creditur, l. Iulianus.ff.de lega.3.c. ſolitæ, de maio.& obed. Et comprobatur hoc ex dictis & alleg.per Dec. conſ. 294. in teſtamento comitis.

Cavtela xxv.

Quo remedio ſubſtitutus non excludatur ob filios, qui momento poſt mortem patris vixerint.

Svmmarivm.

1 *Subſtitutus vtrum excludatur ob filios hæredis qui momento poſt patris mortem vixerint.*

Qualitas adiecta verbo refertur ad tempus uerbi, ibidem.

Omiſſus caſus remanet in diſpoſitione iuris communis, ibid.

2 *Clauſula, deficientibus liberis, prolata ſine præfinitione temporis, tempus omne complectitur.*

3 *Subſtitutio facta ſub conditione, ſi hæres deceſſerit ſine filijs, euaneſcit exiſtentibus filijs etiam non ſuccedentibus.*

Subſti-

1 SVBSTITVTIO † ſic facta,ſi hæres ſcriptus ſine liberis moriatur,expirat, ſi mortis tempore ſcriptus hæres filios reliquerit,quamuis illi ſtatim mortuo patre deceſſerint ſine liberis, qa conditio ſubſtitutionis impleta non eſt, ná qualitas adiecta uerbo,refertur ad tempus uerbi. l. ex facto.§.ſi quis autem.ff.ad Trebel.fac.l.in delictis.§. ſi extraneus. ff.de noxa. præterea caſus omiſſus remanet in diſpoſitione iuris cõmunis, l.commodiſsimè.ff.de lib.& poſth. & ſufficit momento liberos patri ſuperuixiſſe ad excluſioně ſubſtituti,arg.l.2.C.de poſth.hæred. inſtit.l.qui duos.ff.de reb.dub.& l.inter ſtipulantem. §. ſacram.ff.de uerb.obli.ut per Doct.in c.1.§. quin etiam epiſc.uel abbat.in uſi.feu.Oldr. conſi.21 thema tale eſt,Fulg.conſ.46.Andreas cũ in hũc caſum teſtator non prouiderit,l.quidam cum filium.ff.de hæred.inſtit.ut per Dec.conſ.63. dili genter conſideratis,col.2.cum alleg.per eũ ibi, & conſ.218.in caſu,col.2.& conſ.269. conſultus ab illuſtri,col.5.conſ.291.uiſis, colum. 2.& conſi.414.uiſo eleganti conſ.col.2. & quòd ita euaneſcat ſubſtitutio,tenent quoque alij relati per Alexan. conſ.20.ponderatis his,lib.3.& per Barba.in cap.Raynutius,colum.34.de teſta. ſed ne ſubſtitutio euaneſcat,remedium eſt,quod teſtator ſubſtituat liberos hæredis,& illis morientibus ſine liberis alium quem uelit ſubſtituat,ut colli-

colligitur ex ſcriptis per Corn.conſ.146.in hac conſultatione,col.1.lib.2.& per Abb.conſ.4.uenio ad primum,lib.1.& Dec.conſ.63.pro tenui
2 facultate,col.2.Secũdum remedium eſt, † quòd ſubſtitutio fiat in defectum liberorum, uel deficientibus liberis hæredis inſtituti,tũc enim quandocunque liberi hæredis defecerint,ad hæreditatem uocabitur ſubſtitutus,ut per Soci. in l.ſolemus.ff.de conditio.& demon.Alexan.conſi. 43. conſideratis,colum.3.lib.3.& conſi. 101. ſuper primo,colum.3.lib.7.& Deci.conſ.594. uiſo teſtamento,colum.2.nam clauſula illa,deficientibus liberis,prolata ſine præfinitione temporis, tempus omne complectitur,l.1.§.generaliter.ff. de legá.præſt.Zab.conſ.49.anno ab incarnatio-
3 ne,colum.3.Et ſciendum eſt, † quòd etiam filij qui uolunt uel non poſſunt hæredes eſſe, huiuſmodi conditionem ad excluſionẽ ſubſtituti deficere faciunt,l.filiusfamilias.§. cum quis, & ibi Barto.ff.de leg.1.& per Deci. conſil. 383. uiſo puncto,colum.2.quamuis Cuma. aliter ſenſerit conſ.121.Gerardus quondam, quare ſi teſtator uelit eo caſu ſubſtitutum non excludi,uerba cõditionis ita concipienda ſunt, ſi hæres ſcriptus deceſſerit ſine liberis & hæredibus, per no. per Barto.in l.ut iuriſiurandi.§.ſi liberi. ff. de ope. lib.& opi.hæc communiter approbatur,ut patet ex alleg.& dictis per Iaſo.conſi.57.in cauſa mo-

ta,lib. 1. illud etiam ſcire operę preciũ eſt, ſubſtitutum non oportere probare,quòd hæres ſine liberis deceſſerit,nam de iure fundata eſt intentio ſubſtituti dicentis ſine liberis defunctũ eſſe ſcriptum hæredem.l.ex facto.§. pen. ff. ad Treb. & ibi Bart.& Soci.in l.qui duos. §. cum in bello, ff.de reb.dub. & eſt communis opinio. ut dicit Dec.conſ. 652. uiſo conſilio, quare ſuperflua redditur cautela tradita ſubſtitutis, ut ad uitandum probationis onus faciant exploratores à iu dice deputari, qui à uicinis intelligant, & referant ſe diligenter inueſtigaſſe,& inueniſſe,quòd nullus filius remanſit, iuxta doctrinam Bart. in l.in illa.ff.de uerbo.oblig. nec enim eſt neceſſaria,poteſt tamen fieri ex ſuperabundanti, ut per Alex.conſ.39.uiſo themate,lib. 1.

CAVTELA XXVI.

Quo remedio fideicommiſſum vires habeat etiam hæreditate non adita.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſaria ſubſtitutio euaneſcit,ſi hæres ſcriptus moriatur hæreditate non adita, limita ut ibi.*

2 *Fideicommiſſum ab hæredibus ab inteſtato repetitum cenſetur virtute clauſulæ codicillaris.*

Aditio hæreditatis ex teſtamento non eſt neceſſaria, ubi eſt clauſula codicillaris,ibidem.

Fidei-

Fideicommiſſa quando debentur hæreditate non adita,ibid.

3 *Fideicommiſſa,& legata omnia uidentur repetita ab his,qui ſunt ab inteſtato ſucceſſuri,licèt ex teſtamento non adeatur hæreditas, ſi teſtatoris iuramento confirmetur teſtamentum.*

4 *Donatio cauſa mortis non requirit hæreditatis aditionem.*

5 *Fideicommiſſa debentur etiam hæreditate non adita per ab inteſtato ſucceſſuros,ſi ſic fuerit à teſtatore diſpoſitum.*

6 *Fideicommiſſario conſulitur contra hæredes hæredis minoris,qui deceſſerit hæreditate non adita.*

1 FIDEICOMMISSARIA † ſubſtitutio euaneſcit,ſi hæres ſcriptus moriatur hæreditate non adita,l.ille.§.ſi de teſtamento.ff.ad Treb. ubi Doct.& Alex.conſ.1.col.4.lib.1. ſed ne hoc modo fideicommiſſum reddatur inutile, remedium eſt,quòd fiat ſubſtitutio compendioſa,ueluti ſi dicatur, quandocunque hæres deceſſerit, Lucium ſubſtituo, nã hærede ſcripto non adeunte vulgaris erit ſubſtitutio, & ex ea ſubſtitutus hæreditatem obtinebit, per no. per Doct. in l. centurio.ff.de vulg.& pup.& in l.precibus.C.de impub.& alijs ſubſt.& in c.Raynutius,& c. Raynaldus,de teſta.Bald. conſ. 408.factum tale eſt, li.2.Alex.cõſ.22.uiſis,col.2.lib.3.Dec.cõſ.228.

in caſu propoſito, Calca. conſ. 106. tradita ſunt,
2 Secundum remedium eſt, † quòd adijciatur clauſula codicillaris, per quam fideicõmiſſum ab hæredibus ab inteſtato repetitum cenſetur, l. ex teſtamento. C. de fideic. Bart. in l. 1. ff. de iure codi. & in Auth. ex cauſa. C. de lib, præte. ita dicit Soc. conſ. 218. conſideratis, col. 4. cum allegatis per Alex. conſ. 4. attentis narratis, col. 2. lib. 7. intelligitur tamen facta repetitio ſub eiſdem conditionibus, ideò ſi teſtator ita ſubſtituerit, ſi hæres deceſſerit ſine filijs, & hæres ſcriptus cum filijs decedat ante aditam hæreditatem, vi huius clauſulæ hæreditatem fideicommiſſarius non habebit, ſecundùm Socin. in præallegato conſ. 218. colum. 5. & eſt notandum, quòd idem operatur clauſula illa, uidelicet, uoluit ualere iure cuiuſlibet ultimæ uoluntatis, nam ultima uoluntas in genere requiritur, gl. & Doct. in l. licet inter priuatos. C. de pact. & per Barb. in rub. de teſta. fol.
3 17. uer. tertiò limita. Tertium remediũ eſt, † ꝙ teſtator iuramento confirmet teſtamentum, tũc enim uidetur fideicommiſſa & legata omnia repetita ab his qui ſucceſſuri ſunt ab inteſtato, & uires habent, licèt ex teſtamento nõ adeatur hęreditas, ut per Barb. in rubr. de teſtamen. fol. 18. uer. octauò limita, argu. l. cum pater. §. filius matrem. ff. de lega. 2. Fely. in c. cum ſuper, col. 3. de
4 offi. deleg. Quartum remedium eſt, † ꝙ adijciatur

tur clauſula, uoluit etiam ualere iure donationis cauſa mortis, ſolemni modo, ut ſæpe docuimus, nam donatio cauſa mortis non requirit aditionem hæreditatis, l. 1. ff. qui ſin. manu. ad liber. peru. cum alijs allegatis per Barb. in rub. de teſt. fo. 18. uer. vigeſimo limita. Quintũ remediũ eſt,
5 † quòd teſtator diſponat fideicommiſſa deberi etiam hæreditate non adita ex teſtamento, per eos qui ſuccedent ab inteſtato, per not. per Bar. in l. pactum inter hæredes. ff. de pac. cum relatis per Dec. in l. ſi nemo ſubijt, in fi. ff. de reg. iur. & ſic concepta clauſula non obſtabunt dicta per Ang. in l. eam quam. C. de fideicom. & per Barb. in rub. de teſt. colum. pen. Illud etiam notandum
6 eſt, † quòd ſi hæres ſcriptus eſſet minor, qui non adita hæreditate deceſſerit, fideicommiſſarius poſſet cogere minoris hæredes ad petendum reſtitutionem in integrum aduerſus hæreditatis aditionem non factam, & illa obtenta hæredes minoris hæreditatem adibunt, & fideicommiſſario reſtituent, & quòd ſit concedenda reſtitutio probatur in l. qui duos, & ibi per Bart. ff. de reb. dub. facit ad id l. Pantonius. ff. de acquir. hæred. no. per Barto. & Docto. in l. ſi infanti. C. de iure delib. & remedium hoc eo caſu competere ſcribit Alex. in d. §. ſi de teſtamento.

CAVTELA XXVII.

Quo conſilio vti debeat teſtator vt ſubſtituti admittantur quemadmodùm ſuccederent inteſtato.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutis agnatis, ſeu familia, ſeu ſtipite domus teſtatoris præferũtur remotioribus in gradu ꝓximiores.*
Filij fratris an ſuccedant vnà cum patruo ex ſubſtitutionibus, ibi.
Succeſsio ex teſtamento an reguletur ſecundùm naturam ſucceſsionis ab inteſtato, ibid.
2 *Succeſsio vbi fit in capita, erit in ſtirpes voluntate teſtatoris.*

1 SVBSTITVTIS † agnatis ſeu familia aut ſtipite domus teſtatoris proximiores in gradu remotioribus præferuntur, l. peto. §. fratre. ff. de leg. 2. ut per Doct. in l. Gallus. §. quidã. ff. de libe. & poſth. & Barb. in c. Raynutius, col. 24. de teſt. & regula. §. cum filius, Inſtitu. de hæred. quæ ab inteſta. in ſubſtitutione fideicõmiſſaria non procedit, l. cum ita. §. in fideicommiſſo. ff. de lega. 2. & licèt ibi glo. dicat, quandocunque qui ſunt in gradu impari, æqualiter admittuntur, ut fratrum filij cum patruis, non eſt putandum glo. ſenſiſſe id procedere in ſucceſsione ex teſtamento, ſed quando

quando ſuccedirur ab inteſtato, nam glo. intelligenda eſt ſecundùm legem quam allegat, ut per Barto. in l. non ſolùm. §. liberationis uerba. ff. de lib. leg. & uidetur facienda diſtinctio, & differentia inter ſucceſsionem teſtamentariam, & legalem, quia præſumitur ad proximiores maior affectio teſtatoris, ut patet ex dictis Bal. in d. §. in fideicommiſſo, & ex allegatis per Alexan. conſi. 4. ponderatis, col. 3. lib. 4. & conſ. 129. perſpectis his, lib. 5. & conſ. 588. quòd concurrere, & conſ. 137. præclarè, lib. 1. & quòd in fideicommiſſo filius non aſſumat locum patris ſui, dicit eſſe magis communem opin. Dec. conſi. 1. colum. 3. & conſi. 217. in caſu propoſito, & conſ. 299. in cauſa, & conſi. 408. in præſenti, in fin. ubi dicit ita p Rotam iudicatum fuiſſe Romæ, & conſil. 412. ui ſo elegãti, rationibus & authoritatibus per eum relatis, ſed cõtrariam opinionem ueriorem eſſe arbitror, quia ſucceſsio ex teſtamẽto regulatur ex natura ſucceſsionis ab inteſtato, per doctrinã Bart. in l. hæredes mei. §. cum ita. ff. ad Trebel. & in l. ut iuriſiurãdi. §. ſi liberi. ff. de ope. lib. Doct. in l. Gallus. §. quidam. ff. de libe. & poſthu. Socin. conſi. 90. abundè, & Io. de Imo. in d. §. cum ita, & Iaſ. in conſi. 159. Odoricus, lib. 4. præterea non uidetur minor affectio aui ad nepotes quàm ad filios. l. liberorum. ff. de uerb. ſign. & quòd fideicõmiſſaria ſubſtitutione filius ſuccedat in locũ

patris ſui,eſſe magis commu.opi. dicit Alexand. conſi.26.uideretur,colum.penult. lib. 3. & Iaſ. conſil. 158.magnifica,colum.2.par.2. & Cardi. Pariſ.in conſi.36.circa primum,colum. 2. lib.2.

2 † Quæſtionis igitur tollendæ gratia cautus teſtator aperiat mentem ſuam,& ſi nolit nepotem pariter cũ patruis ex ſubſtitutione uocari,adijciat uerba hęc,ſalua gradus prærogatiua,ita ut remotiores non poſsint ex perſona patris cum proximioribus in ſucceſsione cõcurrere, id enim operatũ d.clauſula, Auth. defuncto,iuncta gl.in uer. gradus.C.ad Tertul.& ibi Paul.de Caſt.& Deci. in conſi.1.col.3.cum alijs relatis per Car. Pariſ. in conſi.39.uidi teſtamentum,col.pen.lib.2. aut teſtator ſubſtituat proximiores ſuos, l.cum pater.§.hæreditatem.ff.de lega.2.Bald.conſ.488. caſus talis eſt,lib.3.atſi contrarium uelit, declaret ex ſubſtitutione ſuccedendum eſſe ſecundũ regulas ſucceſsionis ab inteſtato, ſeu eo modo quo ſucceſſuri eſſent ab ĩteſtato, & ceſſabit quęſtio,ubi teſtatoris manifeſtus erit ſenſus, ut colligitur ex dictis & allegatis per Deci.d.conſil.1. & conſi.79.diligenter uiſo puncto,expedit quoque,quòd teſtator declaret,utrum uelit ſuccedi in capita,an uerò in ſtirpes,poteſt enim teſtator etiam circa hoc immutare ius commune, ut per Alexan.conſi.55.perſpectis his,colum.ſecunda, libr.4.

CAVTELA XXVII.

Quo remedio reſtitutioni prælegata quoq; & fideicommiſſa ex fideicommiſſaria ſubſtitutione ſubiaceant.

SVMMARIVM.

1 *Legata prælegata, ſeu fideicommiſſa vtrum ſubiaceãt reſtitutioni ex fideicommiſſo.*

2 *Quartæ deductione permiſcentur omnia.*
Quartam fideicommiſſarius fideicommiſſario non detrahit, ibidem.

3 *Imperſonalis loquutio quid operetur.*

1 HAEREDITATEM † reſtituere rogatus quod in re legati vel fideicommiſsi cæperit reſtituere non tenetur: quia hæreditatis appellatio neque ad legata, neque ad fideicommiſſa porrigitur, l. ſi Titius. ff. de leg. 3. Sed ſi teſtator velit ſubſtituto legata etiam & fideicommiſſa reſtitui, remedium eſt, quòd teſtator roget hæredem ſuum reſtituere ſimpliciter ea quæ ad eum ex teſtamento peruenerint, l. hæredes. §. cum ita, ff. ad Treb. ut per Bar. & Alexan. in lege Marcellus. §. quidam. ff. ad Treb. & per Barto. conſ. 245. dominus Cato. Bald. conſi. 94. punctus quæſtionis, in fi. lib. 2. & cõſ. 40. in legitima, lib. 4. Alex. conſi. 33. uidetur ſuper dicto, lib. 4. Secundum
2 remedium eſt, † quòd teſtator utatur uerbis generalibus,

neralibus,ueluti ſi ita roget,uolo hæredem reſtituere quidquid acceperit.l.cum uirum. C. de ſideicom.ut per Alex.in d.§.quidam,& Dec.conſ. 80.uiſis duobus,& conſil.86.uiſo puncto, cum allegatis ibi per eum,& per Corn.conſi. 105.licēt in hac,lib.4.& de materia uide per Barto. in d.§.quidam,cuius doctrina communiter approbatur,ut dicit Iaſ.conſ.175. egregius. 2. parte, & per Dec.dict.conſi.80.& conſi.254. uiſo puncto,& Iaſ.conſi.89.aggredior,lib.primo, & uerbis ita uniuerſaliter conceptis tenebitur hæres ſubſtituto reſtituere quidquid habuit,tā ex ſubſtitutione pupillari, quàm fideicommiſſaria,detracta tamē hoc caſu legitima,ac Trebellianica, ſi prohibita non ſit non ſolùm ex parte hereditaria,in qua ipſe hæres fuerat inſtitutus, uerùm ēt ex portionibus præmortuorum cohæredum, omnia namque permiſcentur in deductione quartę, l.in ratione.§.quod vulgo.ff.ad legem falcid.ſecundùm Bald.conſi.103.in dicto teſtamēto, lib. 4.cuius opi.non uidetur tuta,quoniam fideicōmiſſarius fideicommiſſario ſecundo quartam nō detrahit.l.1.§.deniq;.ff.ad Treb.& ibi per Alex. præterquàm ubi hæres primo fideicommiſſario Trebellianicam non detraxit, ſecūdùm commu. opin.ut per Soci.tertium in l.cum filiofam.parte
3 3.col.fi. ff. de leg.1. Tertium remedium eſt, † ꝙ teſtator mandet herede moriente ſine liberis ad

proxi-

proximiores liberè deuenire hæreditatem,& bona ſua imperſonaliter loquendo, tunc enim omnia comprehendentur quæ fuerunt teſtatoris,& fideicommiſſo ſubiacebunt,Cuma. conſi.3.teſtator,arg.no.in l.Lucio.ff.de lega.2.

CAVTELA XXIX.

Quo remedio breuiloqua ſubſtitutio impuberibus facta etiam ſubſtitutionem fideicommiſſariam comprehendat.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio breuiloqua facta impuberibus continet etiam fideicommiſſariam, ſi addatur clauſula codicillaris.*

2 *Clauſula, vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum, quid operatur.*

3 *Subſtitutio fideicommiſſaria cõtinetur in ſubſtitutione breuiloqua propter compendioſam.*

1 SI teſtator † filios impuberes inſtituerit,eosq́; inuicẽ ſubſtituerit,his uerbis,uulgaris, & pupillaris tñ ſubſtitutiones inter impuberes,inter puberes autẽ ſolùm uulgares factæ cenſentur,& ſi alter ſine liberis moriatur poſt pubertatẽ, alter ex ſubſtitutione non ſuccedet,l.iam hoc iure ff.de vulg. & pupill. ubi Bart.& ita dicit ſe conſuluiſſe

ſaluiſſe idem Bart.in l.hæreditatem.C.de impu. & alijs ſubſt. Io.de Ana. conſ. 46. circa primũ, & eſt cõmunis opi.ut dicit Iaſ.in l. Lucius, col. antepenult. ff. de vulg. & pupill. licèt affirmet ſtricto iure poſſe ſuſtineri, quòd fideicommiſſaria quoque ſubſtitutio contineatur. Dicit tamẽ
2 non eſſe à communi opin.recedendum. † Sed ut breuiloqua ſubſtitutio adueniente pubertate in fideicommiſſum conuertatur, remedium eſt, ꝙ adijciatur clauſula codicillaris ita concepta, ſi non valet, vel valebit iure teſtamenti, valeat iure codicillorum. Hac enim clauſula adiecta poſt pubertatem ſubſtitutio valebit iure fideicommiſsi, decedente aliquo ex cohæredibus ſine liberis, l. ſi frater, ubi hoc tenent Raph. & Philipp. Corn. C. de fideicom. quos refertur & ſequitur Soci. conſ. 6. in præſenti cõſultatione, lib.3.ſed ſi per verba præſentis temporis clauſula hæc cõcipiatur, non operabitur hunc effectum, ut patet ex allegatis per Deci. conſ.291 .uiſis & diligenter, col. 2. Secundum & tutius remedium eſt, quòd teſtator utatur illis verbis, ſubſtituit eos inuicẽ vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum. Nam ſic videtur etiam facta ſubſtitutio fideicõmiſſaria in tempus mortis ei qui ſine liberis decederet, ut per Fulg. conſ. 43. in primo, colum. 2. & Alex. conſ. 208. ponderatis, lib. 6. & hoc operatur illud verbum, per fideicommiſſum, ut

per

per Dec. conſ. 86. viſo puncto, col. 1. remedium 1
etiam eſt, quòd breuiloqua ſubſtitutio fiat verbo habente tractum futuri temporis cum commemoratione mortis, ut ſi teſtator dicat, quandocunque alter ex hæredibus deceſſerit ſine liberis, alterum ſuperſtitem ſubſtituo, tunc enim propter compendioſam etiam fideicommiſſaria ſubſtitutio continetur, ut per Doct. in d. l. Lucius, & iſta eſt vera, & communis opinio, ut dicit Iaſ. conſ. 134. in cauſa quæ, lib. 1. & uerbo communi vtendum eſt, ut vulgaris ſubſtitutio non dubiè contineatur, & admittatur ſubſtitutus, ſi inſtitutus hæres eſſe noluerit, aut non potuerit, ſecundū omnes, ut per Alex. in conſ. 161. circa primum, col. 1. lib. 2. vide Iaſ. in conſ. 134. in cauſa, lib. 1.

CAVTELA XXX.

Quo remedio mater filio impuberi non inutiliter ſubſtituat.

SVMMARIVM.

1 *Mater filio impuberi pupillariter ſubſtituere non poteſt.*

Mater filios in poteſtate non habet, ibid.

2 *Legitima patitur temporis dilationem, quando mala mente non eſt adiecta dilatio.*

3 *Mater quando poſſit filio pupillariter ſubſtituere.* 3

Mater

1 MATER † filio impuberi pupillariter ſubſtituere non poteſt, quia fœminæ filios in poteſtate non habent. §. fœminæ, Inſti. de adop. iuncta l. morib. ff. de uulg. & pupill. Sed remedium eſt, quòd mater filio hæredi inſtituto ſubſtituat uerbis obliquis, §. extraneo, Inſt. de pupil. ſubſt. Cal. conſ. 11. quia ſubſtituit, de teſta. Se-
2 cundum remedium eſt, † quòd filius à matre inſtituatur in diem, hoc eſt cum ad pubertatem peruenerit, & alius ſubſtituatur, ſi pupillus hæres non erit, & ita ſubſtitutus hæreditatem habebit filio impubere decedente, ſimile conſilium datum fuit à iurecõſulto, cum pater uellet ſubſtituere filio emancipato, l. cum ex filio. ff. de uulgar. & pupill. & mater hoc modo ſubſtituẽs cauſam adijciat, dicatque ſe ita inſtituere filiũ, ne vitæ filij ſucceſſuri ab inteſtato moliantur inſidias. Sic non poterit conqueri filius, quaſi prçteritus interim ſit, nec dies etiam quantùm ad legitimam reijcietur, cum tempus nõ mala mente inſtitutioni adiectum ſit, ſecundùm Alexand. & Iaſ. 1. d. l. cum ex filio, per l. ſi patronus. §. ſi quis non mala mente. ff. de bon. liber. & l. multi. ff. de liber. & poſth. & ibi Doct. Tertium eſt re-
3 medium † quòd mater à principe impetret priuilegiũ ſubſtituendi pupillariter impuberi filio, arg. l. ex facto, cum ibi traditis per Doct. ff. de uulg. & pupill.

CAV-

CAVTELA XXXI.

Quo remedio fideicommiſſarius nullam detractionem Trebellianicæ vel legitimæ patiatur.

SVMMARIVM.

1 *Quarta Trebellianica poteſt ab hærede rogato hæreditatem reſtituere, detrahi, & num. 6.*
Quartæ duę quando detrahi poſſunt, ibidem, et nu. 5.
2 *Quartæ detractionem quando fideicommiſſarius non patiatur.*
3 *Quartæ Trebellianicæ detractio prohiberi poteſt, num. 4.*
4 *Legitimæ detractio in reſtitutione hæreditatis ex fideicommiſſaria ſubſtitutione quo remedio ceſſet.*
7 *Quarta canonica ex legatis ad pias cauſas prohiberi non poteſt.*

1 HAERES † rogatus hæreditatem reſtituere ex ſenatuſconſulto Trebelliano quartã retinere poteſt.§.ſed quia ſtipulationes, Inſtit. de fideicommiſſaria hæred. & ſi filius ſit, ultra Trebellianicam poterit detrahere legitimam, quando vtriuſque quartæ detractio eodẽ tempore non cõcurrit, c.Raynutius.& c.Raynaldus, de teſtã.Doct. in l.quanquàm.C.ad leg. Fal.Bal. conſ. 488. factum ſuper quo, lib.1.Bar. in l. Papinianus.

pinianus. §. meminiſſe. ff. de inoffic. teſt. Fulg. conſ. 26. ſtante ſtatuto, cum allegatis per Alex. in l. in ratione. §. quod vulgo. ff. ad leg. Falci. & conſ. 43. attenta, in fin. lib. 2. ubi dicit ius dedu cendi quartam tranſire ad hæredes, per tex. in l. quanquàm. C. ad leg. Falci. & cõſ. 142. circa primam dubitationem, col. 4. lib. 2. & hæc eſt communis opin. quam approbauit vſus mundi volẽtis in hoc ſtare canonibus, ut legitur inter cõſ. Bal. conſ. 282. quidam Ser Cola, & conſ. 377.
a quidam Alex. lib. 3. † Sed ſi teſtator uelit ſine Trebellianicæ detractione hæreditatem ad fidei commiſſarium peruenire, remedium eſt, quòd detractionẽ Trebellianicę expreſsè prohibeat, quod facere poteſt. §. ſi verò expreſsim, in Auth. de hær. & Falc. ſecundùm glo. in d. §. ſed quia ſti pulationes, in verſ. liceat, Bar. in Auth. ſed cum teſtator. C. ad leg. Falc. & opinio hæc ratione non caret, quia tex. in. §. ſi expreſsim, loquens in Falcid. eſt ad Trebellianicam extendendus. Nam per hoc ad ius commune reuertimur, l. verbis. ff. de uerb. ſignif. & ubi reditur ad ius commune, lex noua etiam correctoria recipit extenſionẽ, glo. in c. ſtatutum, de præb. lib. 6. maximè ubi ſu blata ſignificatione uocabuli caſus de quo fit extenſio comprehenditur, gloſſ. in clemen. 1. de elec. & appellationẽ Falcidiæ ad Trebellianicã porrigi certum eſt per not. in Authen. unde ſi parens

parens.C.de inoffic. teſtamen.& opinionē hanc communiter approbari dicit Alex. in l.Marcellus.ff.ad Trebel. poſt.Ioan.de Imol.ibi,& quòd iſta ſit communis opinio dicit etiam Barb.conſ. 10.illud,col. 10. lib. 4. & Iaſ. conſ. 84. omiſſa, col. 8. parte 1. & conſ. 146. præſuppoſito, 2.
3 parte. Et notandum eſt, † quòd ſi teſtator hære ditatem reſtitui mandauerit totam,uel integrã, uel pleno iure,uel uſusfuerit his uerbisr,eſtituat omnia bona, uel reſiduum bonorum, aut quidquid ex bonis peruenerit, uidetur Trebellianicam prohibuiſſe, per ea quæ no.glo.in l.decem. ff. de fideic.liberta. quam ſingularem eſſe dicit Angel.ibi & Bal. in d.Authen.ſed cum teſtator. facit l. fin.C. ad leg.Falc.& hoc approbat Alex. in l. cēturio,col.22.uer.nota tamen.ff. de uulg. & pupill. & conſ. 201. perſpectis uerbis,col. 1. lib. 6. & communem ſententiam hanc eſſe ſcribit idem Alex. conſ. 5. circa primum,uerſ.benè facit, lib. 3. fac. not.per Alex. conſ. 133. ſuper quæſitis,lib.5.& Corn. in conſ. 303. plura quęſita,col.1.uer.inſuper teſtator,lib.1.& comprobatur ex alijs relatis per Corſe. in tract. de poteſt.reg.quæſtio.73.§.2.licèt contrarium teneat Lud. Rom. conſ. 75.neſcio, & conſ. 79. totum fundamentum, & conſ. 239. in re hac, & Soci. in conſ. 14. ſequendo ordinem, in fin. lib. 1. & Ang. in conſ. 125. ſubſtitutionis, ante fin. tenet

R roga-

rogatum omnia bona reſtituere, poſſe detrahere Trebellianicã,Paul.de Caſt.in conſ.77. uiſa, col. 2.lib..2.Iaſ.conſ.84.col.9,lib.1. Soci. Iun. conſ. 170. circa col. 6. & ſeq.lib. 2.& Felyn. in c. auditis,col. 3.de præſcrip. & Iaſon. conſ.84. puto,cum alijs allegatis ab eod.lib.1.Cautius tamen eſt geminare uerba in iubendo totam & integram hæreditatem plenè reſtitui, per l.ſi poſt manumiſsionem.ff.ad leg.Falcid. & l. baliſta.ff. ad Treb. fac. not. per Alex. in d.l.centurio,col. 22. uerſ. not.tamen,& melius per Corn.conſil. 207.de pluribus,col.3. uer. poſſet quis inſtare, lib. 2. prohibuiſſe etiam Trebellianicam intelligitur teſtator prohibendo bona alienari, Auth. ſed in ea re.C. ad leg. Falc. Zab. conſ. 113. reſpondeo,& Corſ.d.quæſtio. 73.§. 1. col. 3. Sed in contraria opinione eſt Rom. conſ. 206. licèt de communi, & ſi immobilia teſtator alienari prohibuerit,ex reliquis bonis integra Trebellianica deducetur, ut per Alex.in l. plane,& l. ſeq. ff.ad leg.Falc. Nullum autem tutius remedium eſt, quàm expreſſa prohibitio detrahendi Trebellianicam,d.§.ſi uerò expreſsim, ut per Iaſ. d. conſ.84.col.10.& ſi teſtator aliquem in uita ſua tantùm inſtituerit,non intelligitur prohibuiſſe detractionem quartę,arg. l.hæreditas.ff. de hęr.
4 inſtit. & Soci. d.conſ. 14.col.prima. † Et ignorandum non eſt multos opinari, quòd prohibitio

tio detractioni Trebellianicæ inefficax ſit, quã-do filius primi gradus rogatur hæreditatem alteri reſtituere, per l. iubemus.C. ad Trebell. & ibi hoc tenet Bald. & ſequitur Alex.d.conſ.5.in fin. & communiter opin. hanc teneri ſcribit Iaſ. in d.l.Marcellus,& in conſ. 99. dominus, parte 2. ubi dicit non poſſe hoc caſu fructus in Trebellianicam imputari ex expreſſa uoluntate teſtatoris.Et Deci. conſ. 81.in caſu,col.2.& conſ. 299. conſultus, in fi.& Pariſ.in conſ.43. in huiuſmodi,num. 25. lib. 3. ubi dicit hanc opinionem eſſe communem,& Alex. in d. l.Marcellus, tenet communem opinionem eſſe, quòd filius primi gradus non poſsit prohiberi,Dec. conſil. 51.& conſ.218. & 279. Soci.Iun.in conſ.132. lib.1.quod eſt Pariſij,Soci.Iun.conſ.131.& cõſ. 28.lib.2.ubi refert ita iudicatum fuiſſe,& conſ. 112.lib.3.Quamuis Corſ.d.queſtio.73.§.1.col. 3.per allegata per eum ibi dicat cõmunem opin. eſſe in contrarium,& Alex.conſil.29.perſpectis, lib.5.& Corn. conſ. 22. in hac conſultatione, col.9.lib.2.& opinio hæc uera mihi uidetur, & optimis rationibus fulcita,quando filius eſſet rogatus ſub conditione, & concurreret detractio etiam legitimæ, & hanc ſequitur Goza.in conſ. 45.uiſis allegationibus, col. 4. & 5. & ibi refert alios ſequentes eandem opinionem, quòd poſſit prohiberi Trebellianica, ubi duę quartę eſsẽt

detrahẽdę,& cõfirmat̃ op.hæc per ea quæ refert Car.Par.cõſ.17.ex lectura,nu.25.lib.2.idẽ tamẽ Goz.cõtrariũ cõſuluit in cõſ.48.in cauſa Floréti næ,in ſi.Dec.aũt cõſ.480.in caſu,nitit̃ opiniones ad cõcordiã reducere,ut uidere poteris: Et nolo te ignorare,ꝙ nouiſsimis tpibus Rota,cũ iſte caſus uẽtilaret̃ corã ea,& dubitaret̃, an teſtator ꝓhibere poſſet Treballianicã in liberis primi gradus,pp cõflictũ opinionũ noluit cãm ſentẽtia decider̃,ſed litigãtes ad trãſigẽdũ induxit,ut refert Caſsio. in tit.de teſt.deci.4. utrũ Trebellianica.

5 † Vt aũt ẽt filius primi gradus duas quartas non detrahat,ſed ſolã legitimã retineat,melius remediũ eſt,ut p Bal.ĩ l.qm̃ in prioribus,in fi.C.de inof.teſt.ꝙ pr̃ iubeat Trebellianicã ĩ legitimã cõputari,põt.n.teſtator facere p indirectũ,qđ directò ꝓhibere nõ poſſet, l. ſi debitor,cũ ibi relatis p Alex.ff.ad leg.fal.& p Barb.in d.c.Raynutius, fol.30. Itẽ remediũ eſt,ꝙ filij particulariter inſtituant̃ hæredes,alio uniuerſali hærede inſtituto ĩ rebus certis:nã hoc caſu filius nõ poterit detrahere duas quartas,ſed ſolũ legitimã,ut p Bal. & Iaſ.in l.filiũ quẽ habẽtẽ.C.fam.erc.cũ alijs allegatis p Car.Par.in d.cõſ.17.col.pe.aliud quoq; remediũ eſt ad impediẽdũ detractionẽ Trebellianicę,videlicet ꝙ in teſtõ inſerat̃ clauſula,oĩ meliori mõ &c.nã q diſpoſitionẽ ſuã uult ualere oĩ meliori modo,utiq; Trebellianicã ꝓhibuiſſe uidetur,

deſ,q͂a eius detractio impedit uolũtatẽ teſtatoris plenũ effectũ cõſequi,l.fi.C.ad leg.fal.l.patrẽ ff.de his q̃ in frau.cred.l.ſi ſpõſus.§.fi.ff. de don. inter uir.& uxor. & uirtus d. clauſulę operat, ut volũtas pleniorẽ executionẽ ſortiat,p ea quæ refert Io.de Imo.in l.nemo põt.ff.de le.1.& Alex. in cõſ. 111.aliàs 123.poſt redditũ,lib.3.& conſ. 80.lib.5.& opinionẽ hãc ſequit Caro.Ruy.ĩ cõſ.
6 47.uiſo & plecto,lib.2.& notandũ eſt,ꝙ † filius rogatus hæreditatẽ reſtituere poſt mortem ſuã, põt legitimã detrahere,l.ex tribus,& l.qm̃ ĩ prioribus.C.de inof.teſt.& ibi p Doc.& p Fulg. cõſ. 19.tertiò principaliter,ẽt ſi pr̃ in teſtõ expreſsè ꝓhibuerit legitimã detrahi,Car.Par. cõſ.43.nu. 18.& ſeq.lib.3.ſed ut in reſtitutione hęreditatis legitimę detractio ceſſet,remediũ eſt,ꝙ teſtator roget filiũ ẽt legitimam reſtituere,adijciendo ꝙ ſi onere fideicõmiſsi filius nõ ſit cõtẽtus, tũc intelligatur, & ſit tantũ in legitima inſtitutus, & in reſiduo inſtituat, atque ſubſtituat quos per fideicommiſſum ſubſtituere proponebat. Nam ſi filius hæreditati ſe immiſceat per approbãtionẽ teſtamenti,nõ ſolùm legitimam, ſed & bona ſua propria,& nõ a patre habita fideicõmiſſario dimittere tenetur, ſi ita iuſſerit teſtator, l. cohæredi.§.cum filiæ,cum glo. in uer.tenebuntur. ff. de uulg.& pupill. l. ex facto.ff.ad Trebell.l.Imperator.§.ſi centum.ff.de leg.2.Deci. conſ.687.

viſis & diligenter,& ſufficit etiam tacita approbatio,ut filij etiam a legitima excludantur, ſecundùm ea que refert Soci.Iun.in cōſ.122.perſpectis his,col.2. & ſeq. lib. 1. Nec ob. conſiliū Deci. 688.ad confirmationem, col. 3. ubi dicit filium non obſtante approbatione teſtamenti poſſe legitimam detrahere, quod confirmatur per Pari.in conſ. 43. num. 35. & ſeq. lib.3. ubi tenet requiri ſpecialem, ideſt expreſſam approbationem quo ad legitimam.Nam reſpondetur, quòd illud poteſt procedere,quādo teſtator nō rogaſſet filium expreſsè reſtituere legitimā ſubſtituto.confirmātur prædicta ex dictis per Cum. conſ. 25. Franciſcus,& conſ. 52. ad primū quæſitum, & eſt etiā remedium ad impediēdum detractionem legitimę,quòd teſtator iubeat in legitimam fructus,qui non ex legitima,ſed ex bonis quæ habet ultra legitimam, imputari,ut per Cur.Iun. in conſ. 120. præſupponitur, nu. 16. poteſt etiam pater proſpicere,ne detrahatur legitima in reſtitutione fideicommiſsi, dando ab initio filijs electionem, ut alter altero ſit contentus,Soc.Iun.in conſ.122.lib.i.& Dec.in cōſ. 687.Sic igitur poterit teſtator hæreditatem integram ad ſuos poſteros,uel agnatos deuoluere mortuo filio hærede inſtituto, & æquitatem habent remedia hæc,quoniam agnationi bona ſunt quaſi debita, & reipu. expedit bona agnatis deferri

ferri. Nam diuitijs familiarum dignitas conſeruatur, l. 1. §. ſi ſeruus. ff. de uent. inſpi. in Authen. de defen. ciui. circa princ. & in Authen. ut omn. ob. iu. pro. §. 1. fac. l. pietatis. C. de ſuſpect. cum alijs allegatis per Barb. in rubrica de ſucceſsio. ab inteſtato, col. 4. † Quarta autem canonica, quæ detrahitur ex legatis ad pias cauſas a teſtatore, prohiberi non poteſt, c. officij, de teſtam. & ibi Doct. Si autem pius teſtator pia legata uelit integra præſtari, remedium eſt, quòd leget perſonis, & non loco uel pro ornamentis eccleſiaſticis, ut pro calice, patinis, ueſtibus, uel pro eccleſia reparanda, pro cruce, & fabrica eccleſiæ, uel aliorum piorum locorum, uel aliàs ad cultum diuinum, c. de his, cum ibi congeſtis per Barba. de teſta. & Paul. de Caſtr. conſ. 242. uidetur mihi, & comprobatur remedium hoc per ea quæ ſcribit Zabar. in conſ. 13. arg. c. cum ex eo, de ſent. excom. in clemen.

7 (margin number beside "ab inteſtato")

Cavtela xxxi.

Quo remedio hæreditatis reſtitutio nunquã fideicommiſſario neceſſaria ſit.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſarius ante reſtitutam hæreditatem ius in re non habet.*

3 *Poſſeſsionem fideicommiſſarius etiam vniuerſalis per ſeipſum nanciſci non poteſt.*
Liberè quid ſignificet, ibid. & nu. 3.

1 FIDEICOMMISSARIVS † ante reſtitutā hæreditatem ius in re non habet. l. facta, & l. reſtituta. ff. ad Treb. & ibi Doc. & Pau. de Caſt. conſ. 131. uiſo puncto, colum. 4. 1. par. Cor. cōſ. 201. licèt uideatur, col. 1. lib. 1. nec authoritate propria poteſt bona hæreditaria capere, l. Paulus. ff. ad Trebellia. ubi Alexan. Barto. conſil. 91. in quæſtione, & Alex. conſil. 32. uiſo proceſſu, colum. fi. uer. præterea dato, lib. 3. cum alijs allegatis per Deci. conſ. 438. accuratè, ubi tenet ꝙ ſi propria authoritate fideicommiſſarius capiat bona, priuatur iure ſuo, argu. l. non eſt dubium,
2 C. de lega. † Sed ut fideicommiſſarius non indigeat reſtitutione, & per ſeipſum poſſeſsionem rerum hæreditariarum nanciſci poſsit, remediū eſt, quòd ei in teſtamento detur licentia res apprehendendi propria authoritate, ſecundū Ang. & Alexan. in d. l. Paulus, per l. Titia. §. Lucius. ff. de lega. 2. quod Iaſ. dicit eſſe ſignandum in repe. l. nemo. ff. de lega. 1. ubi dicit uideri talem licentiam datā eſſe, ſi teſtator dixerit, bona liberè deueniant, quoniam uerbum, liberè, facit non oportere licentiam requiri, c. quæ in eccleſiarum, cū ibi not. per Bald. de conſti. c. de multa, cū ibi not. per

per Abb.de præben. quod confirmatur ex dictis per Barb.conſ.40.clementiſsimi,colum.13. lib. 4.& Laur. Cald: conſ. 3. quòd dictus dominus, 3 col.2.Cautius tamen eſt,† quòd detur ad id expreſſa licentia,ut tollatur quęſtio uoluntatis teſtatoris,nam poſſet quis non ab re dubitare, an uerbo illo,liberè,intelligatur data poteſtas ſibi ius dicendi,ut per Cuma. conſi. 114. Antonius, colum.3.uerbum nanque hoc,liberè,non ſimpliciter accipitur,ſed reſtringitur ad alias leges de materia loquentes,c.2.de feud. iunctis not. per Bart.in l.1.§.præmittitur.ff.de aqua quoti.& per Dec.conſ.131.reuocatur,col.2.magis tamẽ placet opin.contraria,quoniam legatarius,& fideicommiſſarius non ſolùm quando habent expreſſam licentiam à teſtatore, uerùm etiam ex coniectura uoluntatis poſſunt res accipere propria authoritate,ut patet ex allegatis p. Dec.conſ.318. uiſa,colum.1.& ſi fideicommiſſarius timeret aliquod impedimentum ſibi inferri in adipiſcenda poſſeſsione, poſſet implorare officium iudicis, ut manu militari impedimenta remoueat, quod iudex facere debet,ita tenet Bald.conſi.234.ueritas,lib.3.argu.l.fin.ff.de offic.procura.Cæſa.& l.quibus diebus.ff. de condition. & demonſtration.fac.not.per Bald.& Alexan. in l.ſi ſuper.C. de transaction.

Cavtela xxxiii.

Quo remedio illegitimi comprehendantur in relicto familiæ teſtatoris.

SVMMARIVM.

1 *Spurij non dicuntur de domo ſeu familia. Familiæ appellatio non porrigitur ad ſpurios.*

2 *Spurij non admittuntur ad fideicommiſſum relictum familiæ ſeu ſtipiti domus, niſi appareat ex mente teſtatoris.*

1 NON † legitimè nati nequaquam familiæ & agnationis nomine continentur, Inſt. de leg. agn. ſuc. §. qui vulgò, Barto. in l. tutelas, de cap. dimi. cum alleg. per Imo. & Alexand. in l. ex facto. §. ſi quis rogatus. ff. ad Treb. & per Doct. in l. fi. C. de uerb. ſigni. ideò ad fideicommiſſum relictum familiæ ſeu ſtipiti domus, vulgò concepti non admittentur, cum nō dicantur de domo, ſecundùm iuris conſonam interpretationē, Barto. in l. pronunciatio. §. familiæ. ff. de uerbo.
2 ſignifi. Sed ſi teſtator † illegitimè natos uelit ſaltem in defectum legitimæ prolis admitti, remedium eſt, quòd id exprimat, & declaret, nā quando conſtat de mente teſtatoris, etiam nòn legitimè nati uocabuntur ad fideicommiſſum relictū familiæ, ut not. per Barto. in d. l. tutelas, & Imol.

& Alex.

& Alexan.in d.§.ſi quis rogatus,& per Soc. conſ. 102.uiſis,colum.4.lib.3.

Cavtela xxxiiii.

Quo remedio fideicommiſſarius ex codicillis conſequi poßit hæreditatem pupilli mortui integram, & ſine detractione legitimæ.

Svmmarivm.

1 *Pater,qui prius fecerat teſtamentum,non poteſt filio impuberi directam ſubſtitutionem pupillarem in codicillis facere,ſecus per fideicommiſſum.*

2 *Legitima non ſubiacet fideicommiſſo,poteſt tamẽ teſtator rogando ſucceſſuros pupillo,ut etiam legitimam reſtituant.*

1 Impuberi † filio pater qui prius fecerat teſtamentum,non poteſt in codicillis directam pupillarem ſubſtitutionem facere, ſed per fideicommiſſum ſubſtituere poteſt,l.hęreditatem.C. de cod. & eo caſu ſi filius fuerit rogatus poſt mortem hæreditatem alteri reſtituere,poterunt hęredes eius legitimam deducere,l.ex tribus.C. de inoffic.teſtam.ſed ſi teſtator uelit contra fideicommiſſarium ab hæredibus pupilli legitimã
2 non deduci,remedium eſt, † quòd non filius,ſed ſucceſſores eius rogentur hæreditatem reſtituere,tex.

re,tex.eſt no.in l.ſi fundum.§.fin.ff. de leg. 1. & ibi latè per Iaſ.poſt Bar.& per Bald.conſ.39.teſtator reliquit,lib.1.Pau.de Caſtr. conſ. 187. in caſu præſenti,colum.ulti.& per Cor.conſi. 138. nulli dubium,lib.4.& conſ. 158. uiſo ſupraſcripto,colum.penul.lib.3.& eſt communis opinio, ut per Iaſo.in dicta.l.ex tribus,Planè in re dubia intelligitur fideicommiſſum iniunctum non ſilio,ſed eius hæredi, arg.l.quoties.ff.de reb. dub. ut p Pau.de Caſt.& Iaſ.in d.l.ex tribus, & Alex. conſi.67.conſideratis,colum.2.& 3.lib.3.& Iaſ. in l.cohæredi.§.cum filiæ.ff.de vulgar. & pupil. & conſ.99.dominus,parte.2.cum relatis per eũ, ubi dicit opi.hanc communem eſſe contra Bart. qui aliter ſentit in l.cohæredi.§. cum filiæ. ff. de vulg.& pupil.limitat hæc egregiè Aret. in conſ. 154.periculoſum,ideo uide.

Cavtela xxxv.

Quo remedio hæres rogatus ſub conditione reſtituere hæreditatem à legatarijs cautionem petere impediatur.

Svmmarivm.

1 *Hæres rogatus ſub conditione hæreditatem reſtituere,utrum impediatur petere cautionẽ à legatarijs.*

Partem

2 *Partem poteſt qui totum poteſt.*
Legata pura an patiantur deductionem aliquam de conſuetudine, ſi fideicommiſſum ſit conditionale, ibidem.
3 *Conſuetudo an probetur per dictũ Doctoris ſcribentis ſic de conſuetudine ſeruari.*
Doctori aſſerẽti aliquid de cõſuetudine ſeruari quando credatur, ibid.

1 HAERES † cui alius ſubſtitutus eſt, ſi deceſſerit ſine liberis, poteſt, ut quidam opinantur, quartam deducere de legatis, non expectato mortis euentu, ſed Bart. tenet contrarium, & dicit receptum eſſe, quòd ratione conditionalis fideicommiſsi legatarij caueant de reſtituendo hęredi, ſi quid ultra falcidiam eueniente conditione fideicommiſsi eos cœpiſſe conſtiterit, l. 1. §. ſi legata. ff. ſi cui plus quàm per l. falc. & opin. hanc totus mundus ſeruat, ut poſt Barto. dicunt Pau. de Caſt. & Iaſ. in l. Marcellus. §. idẽ Pomponius, ff. ad Trebellia. ſed ſi teſtator uelit occaſione fideicommiſsi conditionalis non grauari legatarios ad huiuſmodi cautionem pręſtãdam, remedium eſt, quòd teſtator legatarijs, ſeu fideicommiſſarijs remittat neceſsitatem cauẽdi, l. 2. C. ut in poſ. leg. ut per Iaſ. in l. nemo, colum. ulti. ff. de
2 leg. 1. Secundum remedium eſt, † quòd mandet legata integra, & ſine ulla diminutione perſolui, nam

ui,nam ſi teſtator in totum poteſt quartæ deductionem prohibere.§.ſi uerò expreſsim,in Auth. de hæred.& falcid.facilius poterit ex parte minuere,l.uideamus.§.iurare.ff.de in lit.iu.Hæc de iure ſcripto procedunt,de conſuetudine autem ſeruatur,quòd ubi legata pura ſunt,& fideicommiſſum eſt cōditionale,nihil de legatis detrahatur,& quarta tantùm deducatur ex bonis fideicommiſſario reſtituendis, & ita communiter ſeruari dicit Barba.conſi.58.illud,col.2.& 3.lib.3. uti tamen dicto remedio expedit, quia ſic legatarij releuantur ab onere probandi conſuetudinem,quæ aliàs probanda eſſet, † quia non creditur Doctori dicenti aliquid de conſuetudine ſeruari,ut patet ex dictis per Alex. in l. poſt dotem.ff.ſolu.matrimo.& Soci. conſ. 97. præſens conſultatio,colum.pen.lib.3.& per Deci.conſi. 142.& pro tenui,colum.2.& conſil.185.& pro tenui,in fi.& conſilio 402.in cauſa,col.fi.& cōſi. 472.teſtator,colum.2.& licèt ſecūdùm quoſdā aſſertio Doctoris inducát præſumptionem, & transferat in partem aduerſam onus probandi, ſecundùm ueriorem opinionem, & concluſionē hanc ſequitur idem Decius conſ.559.in caſu,& conſi.695.pro reſolutione, hoc tamen procedit tantùm in curia,in qua uerſatus eſt Doctor ille, qui ſuis ſcriptis de re aliqua eſſe cōſuetudinem atteſtatur,ut per Pat.de Put.in tractat.ſyndic. in uerſi.

uerſi. Doctor, ſeu aduocatus, Alexan. conſi. 5. circa primum, colum. ult. lib. 3. & Deci. conſi. 472. teſtator, colum. 2. & hoc modo poſſet procedere dictum Bart. in repe. l. de quibus, col. 92. ff. de leg. & ita ſeruaui tàm in generali curia prouinciæ Marchiæ Anconitanæ, dũ ibi eſſem auditor, & locum tenẽs reuerendiſsimi D. Domini Ioannis Cardinalis Tranẽſis, tunc Legati iuſtiſsimi, optimiq́; eiusq́; prudentiſsimi, ac integerrimi uicelegati R. D. Bernardini Tempeſtiui, quàm in Rom. curia, dum ibi eſſem locumtenens reuerendiſsimi D. Hieronymi Ghinuti, tunc generalis auditoris Cam. Apoſtoli. nunc Cardinalis meritiſsimi, re maturè diſcuſſa cum eccellentibus earundem curiarum aduocatis.

Cavtela xxxvI.

Quo remedio poſiti in conditione vocati ex teſtamento cenſeantur.

SVMMARIVM.

1 *Conditionalis oratio non diſponit.*
Filij poſiti in conditione cenſentur ex fideicommiſſo vocati, ibid.

2 *Maſculorum expreſsio an faciat filios hæredum intelligi vocatos ex fideicommiſſo in illa conditione, ſi deceſſerit abſque filijs maſculis.*

Coniectura

3 *Coniecturæ in fideicommiſsis habentur pro uoluntate teſtatoris expreſſa.*

1 SI PAVPER † filium hæredem inſtituat, eiq; ſi deceſſerit ſine liberis, ſubſtituat, liberi ex filio non cenſentur uocati ex fideicommiſſo ad hæreditatem aui, quia ea quæ ſunt in conditione, in diſpoſitione non ſunt, l. ſi quis ſub conditione. ff. ſi quis omiſ. cau. teſt. glo. in l. Lucius. ff. de hæred. inſti. quæ communiter approbatur, ut patet ex dictis & alleg. per Iaſ. in l. cēturio, col. 21. ff. de vulg. & pup. & Alex. conſi. 91. ponderatis his, colum. 4. lib. 1. & conſi. 119. uideretur, & conſil. 184. uiſo, col. 5. lib. 2. & conſi. 11. ponderatis his, col. 4. & conſ. 22. uiſis ac perlectis, col. penult. & conſil. 24. attentis his, colum. 3. lib. 3. Deci. conſil. 242. in caſu, Curt. conſil. 74. prima fronte, colum. 6. cum ſequen. & conſ. 46. ſæpe reuoluta, colum. 6. & conſi. 74. antiquiſsima, Soc. conſil. 104. quoniam præſens, colum. penult. & conſi. 116. in cauſa filiorum, colum. 1. lib. 3. & Iaſ. conſ. 143. dominus Auguſtinus, col. 4. par. 1. & quòd hæc ſit communis opin. apparet etiam ex dictis & relatis per Corn. conſ. 27. de pluribus, col. 2. lib. 2. & in conſi. 1. col. 10. uer. his tamen, lib. 3. dicens indubiè hanc eſſe communē opinionem, & idem affirmat Alexand. in conſil. 22. uiſo themate, colum. 2. lib. 7. & in l. ex facto,

ff. ad

ff.ad Trebel.& Soci.Iun.in conſ.177. reſolutio, colum.3.lib.2.ſed in contraria ſentētia uidetur eſſe gl.in l.ſi filiusfamilias.§.cum quis.ff. de leg. 1.& quòd liberi poſiti in conditione cenſeantur ex fideicommiſſo vocati, Bartol. dicit eſſe magis communem opin. rationibus & authoritatibus ab ipſo relatis, conſ. 55. præclarè, col. 6. lib. 2. & multi hanc opinionem ſequuntur in deſcendentibus teſtatoris poſitis in conditione, quos refert Alex. in d.l.ex pacto, col. 2.& in cōſ.185. uiſo titulo, lib. 2. Sed ſi teſtator agnationi conſulendo velit liberos vocari ex ſubſtitutione ad ſuccidendam omnem quæſtionem, ut deſcendentes ex filio, & hæredes ex fideicommiſſo ad-
2 mittantur; remedium eſt, † quòd teſtator dicat, ſi hæres deceſſerit ſine liberis maſculis, nam illa uox, maſculi, facit videri liberos vocatos eſſe ex teſtamento, ut per Guid.Pap.quæſt.184. in illa, & Cor.in conſ. 20. uidetur, col.ult. lib.4.conſ. 8.lib.2.& Deci. conſ.318. in cauſa, & procedit hoc ēt ſi vox, maſculi, ſubintelligatur ex alijs partibus teſtamenti, ut per Deci. in conſ. 270. dominus Raynaldus, col. fin. & in conſ. 546. col.ult. & Soci. Iun. in conſ. 151. inſpectis verbis, in fin.lib.1.ubi dicit communem opinionem eſſe, quòd filij intelligantur vocati propter dictionem illam, maſculis, & in conſ.164.iam annus, col. 2. lib.1.dicit hoc non procedere quan-

do non eſt expreſſa illa dictio, maſculis, quamuis teſtator de maſculis non ſenſerit. Verùm hoc remedium friuolum videtur propter friuolas rationes Decij, ut uidere poteris; & contrarium tenet ipſemet Deci. conſ. 291. uiſis, & Iaſ. dicto conſ. 143. & Alex. conſ. 24. attentis his, col. 3. lib. 3. cum alijs relatis a Goza. conſ. 29. uidetur, col. 6. & Soci. Iun. in conſ. 177. reſolutio, lib. 1. & Card. Pari. conſ. 14. Petrus, lib. 3. ubi refert id tenere Cum. Capra. Alex. Corn. Soci. Franc. Curt. & Dec. in locis ibi ab eo allegatis, & dicit communem cõcluſionem eſſe, quòd qualitas maſculinitatis operetur tantũ in caſu expreſſo, & non in caſu omiſſo a teſtatore, & in conſil. 44. ſubſtitutio, col. 2. lib. 2. dicit communem concluſionem eſſe, quòd qualitas maſculinitatis expreſſa, non limitat glo. in d. l. Lucius, Soci. conſil. 116. in cauſa filiorum, col. 6. & hanc eſſe communem opinionem refert Card. Pari. in d. conſ. 44. & hæc communis opinio habet locum etiã ſi maſculi ab inteſtato fœminis in ſucceſsione parentis præferrentur, ut diffusè ſcribit Soci. in d. conſ. 177.

3 † Optimũ remedium eſt, quòd teſtator ipſe expreſsim ſubſtituat filio inſtituto liberos ipſius hæredis, & ſi illi deceſſerint ſine filijs, tũc ſubſtituat alium quem ſubſtituere velit, ut in verbis nulla ſit ambiguitas, & ceſſet quęſtio voluntatis, l. ille, §. fin. ff. de leg. 3. Sed & ſi ex cõiecturis

iecturis poſſet apparere teſtatorem uoluiſſe vocare ex teſtamento ad fideicommiſſum filios poſitos in conditione, habenda erit pro expreſſa voluntas teſtatoris, ut patet ex alleg. per Soci. conſ. 77. in præſenti, col. 3. lib. 1. faciunt ad hoc ſcripta per Corn. conſ. 74. uiſo prolixo, & cõſ. 146. in hac, lib. 2. & Alex. in conſ. 64. difficultas, lib. 5. Petr. de Anch. conſ. 73. contra, & Guid. Pap. in quæſtio. 30. Doctores.

CAVTELA XXXVII.

Quo remedio hæres nõ perdat Trebellianicam ob omiſſionem inuentarij, & alienata non imputentur in quartam.

SVMMARIVM.

1 *Hæres rogatus alteri reſtituere hæreditatem tenetur inuentarium facere, vt Trebellianicam non amittat.*
Inuentarium hæres ſi non faciat, perdit Trebellianicam, ibid.
2 *Inuentarij faciendi neceſſitatem remittere teſtator poteſt.*
Legitima non perditur omiſſione inuentarij, ibid.
3 *Hæres ſi non fecerit inuentarium, tenet legatarijs etiam vltra vires hæreditarias.*

1 HAERES † rogatus alteri reſtituere hæreditatem inuẽtarium facere cogitur, ut Trebellianicam non amittat. §. ſi uerò non fecerit, in Authen. de hæred. & Falci. qui tex. generaliter de fideicommiſſarijs loquens, uniuerſalem quoque fideicommiſſarium comprehendit, l. 1. §. generaliter. ff. de leg. præſt. c. ſi Romanorum, 19. di. Doct. in l. Marcellus. ff. ad Treb. & quòd fideicommiſſarius qui non fecit inuentarium Trebellianicam perdat, tenent Old. conſ. 134. ſatis credo, & Bartol. conſ. 51. Bonauentura, & conſ. 234. Helena Mattarelli, ſibi tamen contrarius conſ. 2. & eandem opin. ſequitur Fulg. conſ. 23. humaniſsimè, & conſ. 96. pro deciſione, Bald. conſ. 354. ad euidentiam, lib. 5. Paul. de Caſtr. conſ. 207. ſuper primo, & Corn. conſ. 303. plura, col. 4. lib. 1. & licèt in filio teſtatoris ſit quæſtio dubia per ea quæ refert Ioan. de Caſtell. inter conſ. Bal. conſ. 229. in primo articulo, in fin. lib. 3. procedit opin. hæc etiam ſi hæres ſit filius teſtatoris, ut per Bal. conſ. 403. in ſubſtitutione, lib. 2. & Corn. conſ. 168. in hac conſultatione, col. 3. lib. 3. ubi dicit hãc eſſe magis communem opinionem, idem dicit Deci. conſ. 236. non parua difficultas, col. 4. & conſil. 480. in caſu, col. ult. ſed quòd hæres non perdat Trebellianicam ſi ſit de liberis primi gradus, quàmuis non fecerit inuentarium tenet Bart. in

conſ. 109. & eſt communis opinio, ut refert Guid. Pap. deci. 53. Alex. conſ. 43. ex teſtamẽto lib. Ruyn. conſ. 135. lib. 3. Cagno. in repetitione l. Papinianus.§ meminiſſe. ff. de inoffic. teſta. & Corn. conſ. 22. in hac conſultatione, lib. 2. eandem opinionem ſequitur Barba. conſil. 146. difficile, col. fi. lib. 3. Soci. Iun. conſ. 133. ſiue 132. quia præſens, lib. 1. Card. Pari. cõſ. 52. certum eſt, col. 2. lib. 3. & conſ. 126. eſto quòd dominus, col. ult. lib. 1. & licèt Iaſ. conſ. 84. puto quòd quemadmodũ, col. 3. lib. 1. dicat magis communem opinionem eſſe, quòd per non confectionem inuentarij Trebellianica nõ perdatur, in qua ſententia reſidet quoque Corn. in conſ. 22. in hac conſultatione, col. 2. & ult. lib. 2. tamen opinio, quòd non faciens inuentarium perdat Trebellianicam, eſt magis communis, ut refert Card. Pari. in conſ. 27. Hieronimus, nu. 18. lib. 3. & cõſ. 64. prima facie, num. 28. lib. 2. Sed ſi teſtator uelit hæredi omiſsionem inuen-
2 tarij non nocere, remedium eſt, † quòd ipſe teſtator remittat hæredi neceſsitatem faciendi inuentarium, l. fin. C. arb. tut. l. cum tale. §. 1. ubi Bald. & Imo. ff. de cond. & demonſt. Guid. Pap. quæſt. 35. confectio inuentarij, Alex. conſ. 51. perſpectis, col. ult. lib. 6. Corn. conſ. 20. in regno Hiſpaniæ, in fi. cum allegatis per Deci. cõſ. 48. uiſa & iterum lecta, col. 2. & Soci. conſ. 51.

uiſo teſtamento,lib. 3. & uti prædicto remedio proderit, ad tollendam litem inter fideicommiſſarium & hæredem, quoniam licèt prædicta opinio dicatur communis per Doctores ſupra relatos, ualdè tamen dubia eſt,& de ea ſunt diuerſæ iuris interpretum ſententiæ, ut patet ex his,quę congerunt Docto.in d.l.Marcellus, & Alexand. conſ. 67. uiſis,lib.4.dicit communem opinionẽ eſſe, quòd hæres non amittat Trebellianicam,ſi inuentarium non fecerit, & opinionem hanc ſequendam dicit Socin. Iun. conſ. 137. uiſo, col. penul. aſſerens, quòd eam admiſit conſuetudo, & idem affirmat Aym. conſ. 17. quæritur, col. 1. & hãc opinionem ſequẽdam eſſe nititur probare etiam iure ſcripto; & quæſtio adeò ambigua eſt, ut deciſionem principis deſideret,ut dicit Rom.in tit. de teſta.deci.3.in eadem,in collectis per Caſsiod.De legitima conueniũt Doc. quòd omiſsione inuentarij non perdatur,glo.in Authen. hoc amplius. C. de fideicom. Oldr. d. conſ. 134. Bart. in Auth. ſed cum teſtator. C. ad leg. fal. & uide allegata per Corſ.in tract. de poteſt. regu. in materia Trebellianicæ, quæſtio. 53.ideò quantùm ad detractionem legitimæ remedium prædictum non eſt neceſſarium † Proderit quoque contra legatarios huiuſmodi remiſsio inuentarij, nam licèt hæres non faciens inuentarium teneatur legatarijs ultra uires hæreditatis,

reditatis, tamen teſtator poteſt prouidere, ne ultra uires patrimonij legata præſtentur, ut per Bald. conſ. 220. conſiderandum, lib. 4. & ſi teſtator non remiſerit neceſsitatem inuentarij faciendi, & plures hæredes ſint inſtituti, & inuicẽ ſubſtituti, quandocunque eorum aliquis decederet ſine filijs, ut etiam non facto inuentario ſaluum ſit ius detrahendi Trebellianicam, remedium eſt, ut ipſi hæredes inuicem ſibi remittant neceſsitatẽ hanc inuentarij faciendi, ceſſat enim hoc caſu præſumptio occultationis bonorum, propter quam lex induxit confectionem inuentarij: quia etiam tacitè cohæredes intelliguntur id feciſſe, ſi ſimul adminiſtrauerint, uel diuiſerint bona hęreditatis, ut per Iaſ. in conſ. 114. uiſa facti, in fin. par. 2.

Cautela xxxviii.

Quo remedio reſtituere hæreditatem rogatus nihil fideicommiſſario ſeruare cogatur.

Svmmarivm.

1 *Hæres rogatus per fideicommiſſum hæreditatem reſtituere poſt mortem ſuam, quando poſsit alienare aliqua bona hæreditatis.*

Quartam ſaltem fideicommiſſario reſeruare compel-

litur hæres rogatus reſtituere poſt mortē quidquid ex hæreditate ſupererit, ibid.

2 *Alienandi poteſtatem dare poteſt teſtator hæredi rogato hæreditatem reſtituere.*

Diſponendi poteſtas qualis ſit, ibid.

Alienationis appellatione continetur etiam diſpoſitio per teſtamentum.

1 HAERES † rogatus per fideicommiſſum reſtituere hæreditatem poſt mortem ſuam, bona reſtitutioni ſubiecta non niſi in quibuſdā caſibus lege permiſsis alienare poteſt, Authen. res quę. C. comm. de leg. ſed & rogatus reſtituere quidquid poſt eius mortem ſupererit omnia non poterit alienare, ſed fideicommiſſario quartam reſeruare compellitur, Authen. contra rogatus. C. ad Trebel. & quęſtio non leuis eſt inter Doct. an eo modo grauatus in ultimā uoluntate poſsit diſponere citra quartā, per l. Titius. ff. ad Trebellia. cum ibi traditis per Alexan. ſed ſi teſtator uelit hæredi eſſe arbitrium alienandi, & diſponendi tàm per actus inter uiuos, quàm per
2 ultimam uoluntatem, remedium eſt, † quòd ipſe teſtator in teſtamento det hęredi poteſtatē alienandi, & relinquendi bona, & de his diſponendi prout hæres ipſe uoluerit, nam poteſt teſtator hæredi talem poteſtatem dare, etiam in ſubuerſionem totius fideicōmiſsi, cum liberum fuerit teſtatori

teſtatori etiam non fideicommittere, l.ſi fundū. §.fin.ff.de leg.1.& poterit tunc hæres totū alienare,tàm contrahendo, quàm legando, aut etiā hæredem inſtituendo,l.ſi quis prioris.§. cum tamen.C.de ſecun.nup.nam ibi uerbum, relinquendi,ſignificat ultimam uoluntatem,l.1.§.fin. ff.de tabu.exhiben.l.his uerbis.ff. de hæred.inſtituen. & ibi Docto.poteſtas quoque diſponendi facit ut hæres poſsit bona quæ fuerunt teſtatoris in teſtamento relinquere,quoniam diſponendi facultas aptatur ultimæ uoluntati,Alexan. poſt gloſ. in rub.ff.ſol.matrimo.col.4.& per Iaſ. conſ. 51. uertitur,colum.2.& conſi.52. uerè & iuridicè, colum.2.lib.2.etiam ſi dictum eſſet,quòd hæres diſponere poſsit in uita,qa cui permittitur alienatio,multò magis diſpoſitio permittitur per uiam ultimæ uoluntatis, quia hæc fauorabilior eſt,gl.in l.quidam ita.§.ſi quis filium, in glo.magna.ff.ad Trebellia.Barto.& Alex. in l.à filio. ff. eodem titu.licèt ſecus eſſet,ſi quis in actu inter uiuos ſibi reſeruaſſet poteſtatem diſponendi in uita,nam ratione ſubiectæ materiæ ſignificatio uerbi diſponendi reſtringitur ad actum inter uiuos,& ita intelligi poteſt Barto.conſilio.76.pater filio,& Alexand.conſilio.14.circa,lib.1.Cautius tamen eſt expreſsè ſeruare quod diximus: confirmantur prædicta ex dictis per Iaſ. conſil. 130.inſtitutio,parte.2.

TITV-

TITVLVS VI.

De legatis.

CAVTELA I.

Quo remedio adſcribens ſibi legatum pœnã falſi euitet & relicti commodum conſequatur.

SVMMARIVM.

1 *Notarius adſcribens ſibi legatum incidit in crimen falſi.*
2 *Subſcriptio ſpecialis eſt efficacior generali.*
3 *Notarius poteſt ſibi, aut filio, aut patri adſcribere legatum in teſtamento nuncupatiuo.*

1 QVI † ſibi, uel patri in cuius poteſtate eſt legatũ uel fideicommiſſum adſcripſerit, pœna legis Corne. de falſis tenetur, l. 1. §. inter filium. ff. ad legẽ Corne. de fal. l. ſenatuſconſulto. C. de his qui ſibi adſcri. in teſta. & relictum non ualet, l. ſi teſtator. C. eo. Barto. in conſi. 61. filiusfami. ſed ut is qui ſibi, uel patri legatum, uel fideicommiſſum adſcribit, pœnam euitet, & relictum ha-
2 beat, remedium eſt, † quòd ſibi adſcribens per ſubſcriptionem teſtatoris ſpecialiter factam in calce

calce ſcripturæ faciat ſibi relictum approbari, Generalis autẽ ſubſcriptio non ſufficiet,l.diuus, §.item ſenatus,& ibi Bart.ff.ad legem Corne. de fal.Saly.in d.l.ſi teſtator,cum allegatis per Alex. conſi. 147.ponderatis his,col.2.lib.2. Notandũ
3 tamen eſt † quòd in teſtamẽto nuncupatiuo poteſt notarius ſibi adſcribere,& ualet legatum,ut per Specul.in titu. de inſti.edi.§. poſtremo, uer. item excipitur,cum alijs allegatis ab Alex. conſ. 50.ponderatis uerbis,lib.3.ratio differentiæ illa eſt,quòd qui ſibi adſcribit in teſtamento nuncupatiuo poteſt ſuam innocentiam probare per teſtes,qui audierint uoluntatem teſtatoris, ut ꝑ Bald.in d.l.2.& confirmatur opin. hæc ex dictis per Cuma.conſi.78.quidam fecit teſtamentum, Cautius tamen eſt ſeruare cautelam prædictam etiam in nuncupatiuo teſtamento,ut res in controuerſiam non reuocetur,nam ſi teſtamentum probetur per ſcripturam notarij, eſt eadẽ ratio quæ ſubeſt in teſtamento in ſcriptis, ſecundùm Barto. in l. 1. §.ex illa.ff.ad leg.Corne.de falſ.& Salyc.in d.l. 1.C. de his qui ſibi aſcri. in teſta.& Rom.conſ.185.pro deciſione quæſitorum, in fi. dicit eſſe communem opinionem, quòd in ſcribente teſtamentum nuncupatiuum, quod probatur per inſtrumentum,ſit locus pœnę falſi, Bal. conſi.96.factum tale eſt, lib. 2. dicit eſſe etiam adulterinam ſcripturam,quando pater adſcribit filio

filio etiam in nuncupatiuo teſtamẽto, niſi filius eſſet emancipatus, l. ſi puberem. §. 1. & ibi Doct. ff. ad legem Corn. de fal. & Bald. conſ. 420. præmittendum, lib. 2. uel probaretur ueritas ſcripturæ per teſtes, ut per Salyce. in d. l. 1. in fi. & Bald. conſ. 92. diſpoſitio, lib. 5.

Cavtela II.

Quo remedio ſubſtineãtur relicta, ab eo qui ſcriptus eſt hæres vniuerſalis hæreditate non adita.

Svmmarivm.

1 *Hæreditate non adita nihil valet ex his, quæ in teſtamento ſcripta ſunt.*

Legata viribus carent ſi non adeatur hæreditas, ibid.

2 *Inſtitutio in re certa non euaneſcit, ſi vniuerſalis hæres non adierit hæreditatem.*

Paria ſunt non fuiſſe inſtitutum & inſtitutũ non adire ibidem.

3 *Legata repetita videntur ab his, qui ab inteſtato ſuccedunt virtute clauſulæ codicillaris.*

4 *Donatio cauſa mortis valet quamuis non adeatur hæreditas, & ſupra de ſubſti. caute. 26. & num. 4.*

5 *Clauſula, omni meliori modo, &c. facit ut relictis ſimpliciter ſubintelligatur clauſula iure inſtitutionis.*

6 *Legata debentur, etiam hæreditate non adita ex teſtamento: ſi ſic dicatur à teſtatore.*

Amicitia

7 *Amicitia magna facit videri inſertã teſtamento clau*
ſulam codicillarem in gratiam amici.
Vltima uoluntas in genere reperitur,ibid.

1 SI NEMO † hæreditatem adierit,nihil ualet ex his quæ in teſtamento ſcripta ſunt.l.ſi nemo.ff.de teſt.tute.Lud.Rom.conſ.428.in terminis,Alex.conſ.198.uiſo proceſſu,colum.ult.lib. 7. ſed ut hærede uniuerſali ſcripto non adeun-
2 te irrita legata non fiant, remedium eſt, † quòd res quas teſtator legaturus erat, relinquat inſtitutionis titulo non legati,& ſi non omnibus ſaltem eis quos magis diligit,quia ſi uniuerſalis hæres non adierit morte præuẽtus,uel repudiatione,aut tempore excluſus ad eum,qui in re certa inſtitutus eſt,hæreditas deuoluetur, quia paria ſunt non fuiſſe inſtitutum,& inſtitutum non adire,l.2.§. ſed & ſi ſint ſui. ff. ad Tertul. nec alteri eſt impedimento,qui non ſuccedit, l.ſi necem. §. ſi deportatus.ff.de bon.lib. Ful. conſi.102.præſuppoſito,col.2.& paria ſunt ab initio non fuiſſe,& poſtea deſinere.l.ſi quis ſub conditione. ff. de teſta.tute.& qui non adiuit hæreditatem habetur perinde ac ſi ab initio hæres ſcriptus non fuiſſet,l.1.in prin.ff.de ſuis & legit.cum alijs allegatis per Bald.conſilio. 379. thema.lib.4. & ſi ab initio nullus fuiſſet hæres ſcriptus,ad inſtitutum in re certa tota hæreditas pertineret.l. 1.

§.ſi

§.ſi ex fundo.ff.de hæredi.inſtituen. & Barba. in c.Raynutius,colum.63.de teſta.Rom.conſi.81. quòd reliqua hæreditas, & quòd hærede uniuerſali non adeunte inſtitutus in re certa ex aſſe ſit hæres, communis eſt opinio,ut teſtatur Alex.in l.quoties.C.de hære.inſti.Cur.cõſ.74. Andreas, col.3.& 4.Corn.conſ.31.circa primum, colum. 1.lib.4.& inſtituto in re certa adeũte quoad omnia teſtamentum confirmabitur,ut per Alexand. conſi.58.habita ſuper narratis, colum. 1.lib.3. & ibi dicit hærede inſtituto in re certa relictum agnoſcente,quoad omnia teſtamentum confirmare,& inſtitutum ius accreſcendi ad hæredes tranſmittere,etiam ſi decederet priuſquã aperta ſit uia iuris accreſcendi,& uide Ioa.de Imo. in l. 1.§.ſi ex fundo.ff.de hære.inſti.ubi uidetur contrarium tenere quoad ius tranſmittendi. Secun
3 dum remedium eſt, † quòd adijciatur in teſtamẽto clauſula codicillaris,per quam legata repetita uidentur ab his,qui ab inteſtato ſuccedũt. l. ex teſtamento.C.de fideicom.Barto.in l. 1.ff.de iure codi. idem quoque operatur iuramentum teſtatoris,l.cum pater.§.filius.ff.de leg.2. ut per Barba.in rubri.de teſta. colum.66. in 8.limita-
4 tione. Tertium remedium eſt, † quòd teſtator dicat ea,quæ diſpoſuit uelle ualere etiam tamquam donationem cauſa mortis, nam donatio cauſa mortis valet, quamuis non adeatur hæreditas,

ditas, ita ſentit glo. in l.poſt legatũ.§.qui mortis.ff.de his quibus ut indig.ut per Ioa.de Imol. in l.fin. ff. de dona.cauſa mortis, & Alexand. in l.illud,col.2.C.de colla.cum allegatis per Barb. in rubri. de teſtamen. colum. 67. in 20 limitatione. Oportet tamen legatarios eſſe præſentes, uel abſentibus notarium ſtipulari, uel paciſci, quia donatio cauſa mortis nudum ſaltem pactũ deſiderat,ut per glo.in l. cum pater.§.Mæuio.ff. de leg.2.& ſi legatarijs abſentibus clauſula hæc adijceretur,ſi nemo pro eis reciperet ad confirmationem relictorum, aditio requireretur, per no.per Bald. in l. & ſi mortis.C.ad leg. falcid. & Alex. in l.2.col. 2. ff. de leg. 1. Quartum reme-
5 dium eſt, † quòd in teſtamento inſeratur clauſula,omni meliori mõ,quo firmius, & validius &c. Nam uis huius clauſulæ facit, quòd in ea quæ relicta ſunt intelligantur relicta iure inſtitutionis, ſi aliter quouis modo inutilia redderentur, ut per Bald. in l. quoties, colum. 2. C. fami. erci. Corn. conſ. 62. aliàs conſultus, colum. 1. & 2. lib. 2. quem allegat & ſequitur Soci. tertius in rub. ff. de leg. 1. col. 12. uer. quibus adde,& faciunt allegata per me, ſupra de libe. inſti. caute. 1.uer. ſecundum remedium. Quintum remediũ
6 eſt,† quòd teſtator dicat relicta uelle valere etiã hæreditate non adita, quia teſtator poteſt diſponere, quòd legata debeantur etiam ſi nemo

ex teſtamento hæreditatem adierit, argumen. §. ſi uerò expreſsim, in Authen. de hæred. & fal. Bart. in l. nemo. ff. de lega. 1. Paul. de Caſt. conſi. 389. uiſis dubijs, colum. 4. & per Ludo. Roma. conſi. 71. uiſis dubijs. Sed contrarium tenet Alex. in l. extraneum. C. de hære. inſti. quia. §. ſi uerò expreſſim, eſt exorbitans & correctorius, & ideò non extendendus, l. præcipimus. C. de appell. c. quæ à iur. de reg. iur. lib. 6. & eſt ſententia Oldr. in cōſ. 108. Titius ueniens ad mortem, & comprobatur reprobatio dicti remedij ex his quæ ſcribit Barba. in rubr. de teſta. col. 65. Sed notandum eſt, quòd hoc remedium eſt utile, ſi teſtator dicat legata velle ſolui, etiam ſi hæreditas non ſit adita ex teſtamento, quia tunc verba hæc habent vim clauſulæ codicillaris, per l. codicillis. §. fi. ff. de lega. 2. Secus eſt ſi diceret, quòd legata debeantur etiam hæreditate non adita, ita concludit Alex. in d. l. nemo, col. 3. eſt igitur cautè concipienda hæc formula, ut ſemper adijciatur verbum illud, ex teſtamento, fac. not. per Barba. in d. rub. de teſta. col. pen. & uide quæ diximus ſupra de ſub. caut. 26. fideicommiſſaria. Sextum re-
7 medium eſt, † quòd teſtator dicat uelle teſtamentum valere iure cuiuſlibet vltimę voluntatis, nam reperitur vltima voluntas in genere, gl. in l. licèt. C. de pact. glo. in l. 1. C. de codicil. & remediū hoc ſequitur Barb. in in d. rub. de teſta. col. 65.

col. 65. Quod ſi teſtamento nullam ex dictis clauſulis teſtator inſeruerit, & hæres ſcriptus hereditatem non adiuerit, vt legatarij conſequantur legata remedium eſt, quòd probent iudici ſe fuiſſe teſtatori magna amicitia iunctos. Nam ardor liciti amoris habet uim clauſulæ codicillaris, glo. in l. in teſtamento. ff. de fideicom. liber. & in l. ſi iure, ubi Bald. C. de man. teſta. & Barb. in d. rub. de teſt. col. 66. in 11. limitatione, & in c. requiſiſti, col. 11. eo. tit. glo. in l. cohæredi. §. cum filiæ, in verſ. uoluit, & quæ ibi not. Doct. ff. de uulg. & pupill.

Cavtela III.

Quo remedio legatum irreuocabile fiat.

SVMMARIVM.

1 *Legata poſſunt à teſtatore tam adimi quàm in alium transferri.*

Ambulatoria eſt voluntas teſtatoris vſque ad exitũ vitæ ſupremum, ibidem.

2 *Contractus poteſt fieri etiam in teſtamento.*

Teſtandi facultas non tollitur per contractum factũ in teſtamento.

1 LEGATA † poſſunt à teſtatore tam adimi, quàm in aliũ tranferri, l. ſi cui. ff. ad adim.

lega. ambulatoria eſt enim voluntas teſtatoris vſque ad vitæ ſupremum exitum, l. quòd ſi iterũ, eo.tit. Sed ſi teſtator ſine ſpe ademptionis velit cuiquam rem legare, ſibiq; facultatem mutandi propoſitum tollere, remedium eſt, quòd legatario, ſeu pro eo tabellioni ſtipulanti promittat legatum non reuocare cum clauſula, quòd ſi reuocetur, res legata intelligatur, & ſit tunc donata inter uiuos, & uires habebit donatio. Nã
2 † in teſtamẽto poteſt fieri contractus, ut not. in l. hæredes palam. §. fin. ff. de teſta. ubi hoc tenet Imol. de tali contractu iudicatur, ut de actu inter uiuos, & non ſubiacet reuocationi, ut probatur in l. cum quis decedens. §. codicillis. ff. de leg. 3. cum ibi not. per Bart. & per Bald. in l. ſi auia, col. 1. C. de iur. delib. nec bonis moribus
3 repugnat, quòd † unam aliquam rem quis purè, vel ſub conditione donet irreuocabiliter, l. 1. ff. de don. l. poſſeſſionem. C. de reuo. don. Nã non tollitur per id libertas teſtandi, iuxta l. ſtipulatio hoc modo concepta. ff. de uerb. oblig. cum in alijs rebus remaneat facultas faciendi teſtamentum, arg. l. cum ita legatum. ff. de condi. & demonſtra. & opinio hæc communiter approbatur, ut patet ex dictis, & relatis per Ludo. Rom. conſ. 171. pro deciſione, colum. penult. & per Deci. conſ. 293. viſo teſtamento, col. 2.

CAV-

Cavtela IIII.

Quo remedio legata re cõmuni legatarius rem integram conſequatur.

SVMMARIVM.

1 *Legata re communi legaſſe teſtator intelligitur partem ſuam tantùm.*

2 *Suus, ſua, ſuum, pronomen reſtringit legatum rei communis in parte tantùm teſtatoris.*

1 RE † communi legata ſæpe naſcitur quæſtio voluntatis, utrum teſtator totum, an partẽ ſuam reliquerit, & communis concluſio eſt, partem ſuam teſtatorem reliquiſſe uideri; etiam ſi fundus ſuis omnibus finibus, & iugerum numero demonſtratus eſſet, quia ea demonſtrationis tantùm gratia expreſſa uiderentur, l. Iulianus. §. ſi Titius. ff. de act. emp. ſecundùm Bal. in l. cum alienam, col. ult. uer. dubitatur etiam. C. de leg. Alexand. & Soci. in l. ſerui electione. §. cum fundus. ff. de leg. 1. Sed ſi teſtator totum fundum legare intendat, ne legatum reſtringatur ad par-
2 tem teſtatoris, remedium eſt, † quòd legato adijciatur verbum integritatem ſignificans, uelu- ti ſi teſtator dicat, uineam totam, uel integram lego, argu. l. Iulianus. ff. de leg. 3. ut per Bart. in d. l. cum alienam, & Abba. in c. filius, de teſtam.

Sed tunc cauẽdum eſt, ne apponatur pronomẽ, ſuum, quia tali pronomine adiecto videretur tantùm relicta portio teſtatoris, quamuis totus fundus fuiſſet finibus deſignatus, l. legata. §. fi. ff. de ſup. legat. ſecundùm Iaſ. in d. §. cum fundus. Cautius tamen eſt, quòd teſtator indubitatis verbis declaret, an partem ſuam, an uerò totum fundum leget, & ſi totum fundum legare velit, dicat, lego fundũ ita ut integer prẹſtetur, ſecũdùm Bar. in l. Mæuius. §. fundo. ff. de lega. 2. fac. not. in l. decem. ff. de fideicom. libert.

Cavtela v.

Quo remedio legatarius ſuum creditum cum legato compenſare teneatur.

Svmmarivm.

1 *Legatarius quando teneatur compenſare legatum cũ ſuo credito.*

Legatum quando cum debito compenſetur, ibidem.

2 *Compenſatio legati ad creditum fit, ſi conſtat ex voluntate teſtatoris.*

3 *Legatarius prohibitus plus petere, tenetur indiſtinctè ſuum creditum cum legato compenſare, & num. 4.*

Compenſatio non fit de quantitate ad ſpeciem, ibid.

Legatum

1 LEGATVM † cum debito neceſſariò compenſatur, uelut ſi lex municipalis uxore præmortua ſine liberis deferat marito lucrum partis dotis, nam ſi vxor leget viro aliquam ſummam, compenſabitur legatum cum lucro, quod ex legis neceſsitate deſcendit, l. cum dotem. §. ſi pater. ff. ſolu. mat. & ibi per doct. Bal. conſ. 58. in reſtitutione, lib. 2. & per Paul. de Caſtr. conſ. 62. uidetur dicendum, Fulg. conſ. 81. teſtator. Et mulier eo caſu quodãmodo debitrix per legem facta intelligitur, cum ipſa, ſeu hæres eius teneatur non petere illam partem, à qua poteſt exceptione repelli, per not. per glo. in l. ſi unus. §. pactus. ff. de pact. Cum debito autem uoluntario contracto facto hominis, ad id principaliter ordinato, legatum non compenſatur, l. 1. §. ſciendum. C. de rei uxo. actio. per Doc. in d. §. ſi pater, & in Authen. præterea. C. unde uir. & uxor. communem dicit hanc diſtinctionẽ Io. Cora. in lib. 3. miſcell. c. 1. nu. 9. ut refert Io. Bapt. à Villabb. in tract. comun. opin. in uer. legatum, nu. 42. fol. 235. col. prima. Sed ſi teſtator uelit legatũ etiã cũ debito uolũtario cõpenſari, remediũ eſt,
2 † ꝙ teſtator compenſationẽ fieri mandet, nã cõpenſatio indiſtinctè fiet, ſi euidens ſit teſtatoris mens compenſari uolentis. l. creditorem. ff. de leg. 2. & fiet compenſatio uſque ad concurrentẽ legati quantitatem. l. ciuitatibus. §. fi. ff. de leg. 1.

ſed ſi teſtator uelit legãdo extinguere ſolidum debitũ acceptatione legati ſubſequuta, remedium eſt, † quòd teſtator prohibeat legatarium
3 dium eſt, † quòd teſtator prohibeat legatarium occaſione debiti aliquid exigere, uel petere ab hærede.l.imperator.§.ſi centum.ff.de legat.2.c. officij,de teſta.Bald.conſi.84.teſtamentum, lib. 2.Pau.de Caſtr.conſi.233.licet iſta,colum.3.cũ allegatis per Alex.in l.ſi compenſandi.C.de hęred.inſti.& in d.§.ſi pater, & ſupra dictum remedium neceſſarium eſt etiã in debito neceſſario, quando relinqueretur creditori ſpecies, aliter enim non fieret cõpenſatio,ut per Bart. & alios Docto.in l.huiuſmodi.§.cum pater.ff. de leg. 1. & eſt communis opi.ut per Corn.conſi.292. circa primum,colum.2.lib.1.& Iaſ.conſ.123.circa primum,colum.ult.uerſ.quartò ad idem pro hac parte, & expedit adijcere, quòd teſtator relinquit pro omni eo, & toto quod legatarius ab hærede quomodolibet petere,uel exigere poſſet,ut per Corn.conſi.115.quanquàm uideatur, lib. 4.
4 ſed & ſi † teſtator iuſſerit legatarium ſtare tacitum,& contentum relicto,& plus petere prohibuerit, intelligitur legatum factum animo compenſandi,ſecundùm Bald.in l.ſi adulta.C. de hæredit.act.& Cum.conſi.133.dominus Nicolaus, & ſi teſtator cum debito neceſſario legatũ compenſari nolit,id exprimat, uel leget creditori de bonis ſuis,ideſt ipſius teſtatoris,ſic enim nõ præſumitur

ſumitur teſtator legaſſe animo compenſandi, nam bona intelliguntur deducto ære alieno. l. ſubſignatum. §. bona. ff. de uerb. ſignifi. ita elegan ter docet Bald. in l. ſi cum dotem. §. ſi pater, in fi. ff. ſolut. matrim. quem referunt & ſequuntur ibi Docto. & Fely. in c. quoniam, col. 4. de præſcrip. & Hipp. ſing. 162. tu ſcis quòd ſi debitor, Dec. dicit hoc procedere ſi dictum ſit de bonis ſuis tantùm, inhærens uerbis Bald. & ita declarat idē Dec. in d. Authen. præterea, colum. 8. ſimiliter ceſſabit compenſatio, ſi teſtator relinquat iure legati, nam legatum eſt donatio. l. legatum. ff. de leg. 2. & donans non habet animum compenſandi, ſed liberalitatem exercendi. l. 1. ff. de don. ita tenet Corn. d. conſ. 292. col. 3. uerſ. item perſuadetur.

CAVTELA VI.

Quo remedio irreuocabilis reddatur confeſſio teſtatoris.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio teſtatoris habet vim legati tantùm.*

2 *Confeſſio teſtatoris an intelligatur acceptata, ſi legatarius ſit præſens & taceat.*

3 *Confeſſio teſtatoris iuramento firmata ſit irreuocabilis.*

Iuramentum facit confeſsionem teſtatoris irreuocabilem & ius acquiri abſenti.

4 *Confeſsio teſtatoris malè ablatorum reuocari minimè poteſt, limita vt ibidem.*

1 CONFESSIO † in teſtamento facta non habet uim probationis, ſed legati, l. qui uxori. ff. de auro & arg. leg. Barto. in l. cum quis decedens. §. codicillis. ff. de lega. 3. cum alijs allegatis per Cuma. conſi. 37. quidam legauit, in fin. quare poteſt teſtator talem confeſsionem ad libitum reuocare. l. 4. ff. de adim. lega. & ita communiter tenetur, ut refert Fely. in c. olim, col. 2. num. 12. de reſcript. ſed ſi teſtator uelit confeſ-
2 ſionem irreuocabilem facere, remedium eſt, † quod is cui utilis eſt confeſsio, ſi præſens ſit, acceptet uerbis expreſsis, & tranſibit confeſsio in actum inter uiuos, iuxta not. in l. hæredes palam. §. fi. ff. de teſta. ideo non poterit reuocari. l. ſicut. C. de actio. & obli. ſecundùm Bart. in d. §. codicillis, & Cuma. conſi. 61. Petrus hæres, pro abſentibus autem poteſt notarius ſtipulari, l. 3. ubi Barto. ff. rē pup. ſalu. for. c. quanquam, de uſu. lib. 6. & ſciendum eſt non ſufficere hoc caſu præſentiam, & taciturnitatem eius qui ex cōfeſsione ſenſurus eſt commodum, quoniam confeſsio utriuſque partis uerba requirit, ut per Saly. in l. generaliter. C. de non num. pecun. & per Iaſ. in l. error. C. de iu. & fac.

& fac.igno.ſed opin. hæc eſt rigida, quia in commodis taciturnitas eſt pro conſenſu, gl. in l.qui patitur.ff.mand.ideo uidetur quòd præſentia ſine uerbis ſufficiat,gloſſ. in l.hac ſcriptura.ff. de dona.Bald.conſi.488.in quodam, lib.4. Secun-
3 dum remedium eſt, † quòd teſtator iuret ea quæ confitetur uera eſſe,& ſic hæres uenire non poterit contra confeſsionem teſtatoris iuramento corroboratam,Auth.quod obtinet.C. de proba. d.§.codicillis,ubi Barto.& Abb.in c.fi.de ſuc. ab inteſt.Bal.conſ.14.Antonius,lib.2.& conſ.262. ſuadeo,lib.3.quinetiam ipſe teſtator non poterit poſtea ſuam confeſsionem iuratam infringere,etiam ſi cõfeſsio facta eſſet non pręſente eo, cui ex confeſsione acquiritur commodum,ut patet ex allegatis per Fely.in c.ſi cautio, colum.5. de fid.inſtru.quod tamen uidetur limitãdum, ut per Iaſ.conſi.36.in cauſa mota,lib.3.& ignoran
4 dum † non eſt circa confeſsionem malè ablatorũ in teſtamento factam,prædicta remedia neceſſaria non eſſe, nam confeſsio malè ablatorum reuocari non poteſt, ut per Angel.in d.§.codicillis,& per Barb.in c.Raynutius, col.62.de teſta. quatenus tamen confeſsio tenderet in damnum creditorum, uel in diminutionẽ legitimæ, filiorum confeſsio non ualeret,per not.in l. qui teſtamentum.ff.de prob.cum alijs allegatis per Barb. in d.c.Raynutius, colum.63.& Alexan.conſ.57.

viſa

uiſa breui,lib.5. & d.tria remedia comprobantur per Fely.in d.c.olim,nu.12.

Cavtela vii.

Quo remedio legatum non loco, ſed perſonæ vel collegio acquiratur.

SVMMARIVM.

1 *Legatum factum capellæ ſeu ſacello, utrum ei uel eccleſiæ debeatur.*

2 *Collegia non improbata ſunt legatorum capacia. Trebellianica de relicto eccleſiæ nõ detrahitur, ſecus de relicto perſonis, aut collegio, ſeu fraternitati, ibidem.*

3 *Loci contemplatione relictum intelligitur, quando legatur perſonis cum commemoratione loci.*

1 IN † eccleſijs ſolent eſſe ſacella cum collegijs, quæ vulgò fraternitates appellãtur, quale eſt ſacellum corporis Chriſti in eccleſia ſancti Benedicti, oppidi Gualdi patriæ meę, cui cum teſtatrix quandam pecuniæ ſummam legaſſet, & dubitaretur, utrum eccleſiæ ſancti Benedicti, an collegio, & ſocietati corporis Chriſti legatum deberetur, reſpondi legatum ad eccleſiam, non ad collegium pertinere, argu.l.ſtatuæ.ff.de uſuf. cum ibi not.per Flor.& Inno.& Ioan.And. in c.
2 cum ſuper, de cauſſ.poſ.& proprie. Quare † ſi te

ſtator

ſtator uelit collegio legatum deberi, ſit cautus ut leget ipſi collegio, nam collegium relictorũ capax eſt, l. pater. §. Tuſculanus. ff. de lega. 3. l. cũ ſenatus, de reb. dub. ubi Barto. & Doct. in l. 1. C. de ſacroſan. eccle. multum enim intereſt, utrum legetur loco, ſeu eccleſiæ, an uerò perſonis, ſeu collegio eccleſiæ, nam relictum eccleſiæ ut piũ nõ patitur deductionem quartę, ſecus eſt in relicto perſonis, collegio, ſeu fraternitati eccleſię, ut patet ex dictis per Lauren. Cal. conſilio. 2. re-
3 tento themate, colum. 2. Et † ſi indefinitè legetur perſonis certi loci, uidetur relictum factum loci contemplatione ſecũdùm Bart. in l. ciuibus, ff. de reb. dub. cuius opin. communiter approbatur, ut dicit Barb. conſ. 1. colum. 2. lib. 4. de quo uidere potes latiùs dicta per Docto. in c. requiſiſti, de teſta. quare cautius eſt, quòd teſtator expreſsè declaret loco, an collegio uelit legatum acquiri, nam poteſt teſtator eſſe interpres mentis ſuæ, l. hæredes palam. §. ſi quid poſt. ff. de teſt. & ibi Docto.

Cavtela viii.

Quo remedio poſsit teſtator diſpoſitionem ſuam committere alterius voluntati.

SVMMARIVM.

1 *Legatũ eſt inutile quod cõmittitũ alterius volũtati.*

Voluntati

Voluntati meræ alterius relictum committi non poteſt, niſi ad pias cauſas, ibid.

2 *Expreſſa nocent, non expreſſa non nocent.*

3 *Arbitrium boni uiri quibus verbis demonſtratur per teſtatorem.*

Voluntas libera pluribus modis demonſtratur, ibid.

4 *Legatarij declaratio & non legati ſubſtantia poteſt in voluntate alterius committi per teſtatorem.*

5 *Pecunia iuſſu teſtatoris eroganda per miniſtrum electum à teſtatore cuius ſit, ſi miniſter ea non erogata moriatur.*

1 INVTILE † relictum eſt quod committitur in meram uoluntatem alterius, l. ſenatus. §. legatum, ubi glo. & Doct. ff. de leg. 1. cum allegatis per Cor. conſ. 258. in hac conſultatione, col. 1. lib. 1. niſi relictum factum ſit in cauſam piam, hoc enim caſu ualet captatoria uoluntas de iure canonico. c. cum tibi, de teſtamen. & eſt communis opinio, ut dicit Iaſ. conſi. 110. magnificus, B lib. 1. dummodò alio uicio non ruat teſtamentum, ut per Bald. conſi. 112. quæritur, lib. 4. ſed ſi teſtator uelit legatum pendere à mera uoluntate alterius, ut legatum ualeat remedium eſt,
2 † quòd teſtator id non expreſsè faciat, ſed tacitè, legãdo ſub poteſtatiua conditione implenda ab illo, à cuius uoluntate uelit teſtator pendere legatum, ueluti ſi ita dicat, ſi Titius Capitolium aſcen-

aſcenderit,centũ Sempronio lego,nam hoc modo ualet legatum,& pendet à uoluntate Titij, an Sempronio legatum debeatur,& tamen expreſsè non poſſet teſtator legati ſubſtantiam committere in alienam uoluntatem,expreſſa namq; nocent,non expreſſa non nocent,l.ſi quis Sempronium.ff. de hære.inſtit.l.nonnunquã.ff.de cond.
3 & demon.Secundũ remedium eſt, quòd † teſtator committat ſubſtantiam legati uoluntati alterius per uerba ſignificantia boni uiri arbitrium, l.1.ff.de leg.1.& ibi Bart.& per Ang.in l.fi.C.de fideicom.quem refert & ſequitur Barba.in c. cũ tibi,col.10.de teſta.& eſt communis opi. ut per Abb.cõſ.4.in quæſtione,in fi.lib.2.& uerba quibus arbitrium boni uiri ſignificatur ſunt hæc, uidelicet uerbum,ſi placebit,uidebitur, putauerit, æſtimauerit, ſecundum conſcientiam, ſecundũ diſcretionem; illa autem quæ meràm & liberã uoluntatem ſignificant ſunt uerbum,ſi uoluerit, ſi ei libuerit,& alia de quibus per Docto. in l.ſi ſic.ff.de leg.1.& per Abb.cõſ.110. in cauſa hoſpitalis,lib.2.Tertium remedium eſt, quòd teſtator in uoluntatem alterius committat non ſubſtantiam legati, ſed nominationem perſonæ,quę habitura ſit commodum legati, l.utrum. §. 1. ff. de reb.dub.l.unum ex familia.ff.de leg.2.Barto. in l.illa inſti.ff.de hæred.inſti.& in l.captatoriæ, ff.de leg.2.Albe.de Roſa.in l.nulli,colum. 6. C. de

de epiſ.& cler.Alex.& alij Doctp. in l. captatorias.C.de teſta.mili.Barb.in d.c.cum tibi, col.6. Pet.de Anchar.conſ.436.primò igitur, Paul.de Caſt.conſ.143.in quæſt.Abb.conſil. 11. factum ſic proponitur,& conſ.110.in cauſa,lib.2.Alex. conſi.57.perſpectis, colum.3.lib.2.& Lau.Calc. conſi.107.in cauſa reuerendiſsimi, & notandũ eſt,quòd ſi teſtator mandauerit ab hærede ſolui Titio mille, & ille rogatus ſit eam ſummã erogare in cauſas ei à teſtatore in ſecreto dictas, & is recepta pecunia ante impletam uoluntatẽ defuncti moriatur,pecunia non redibit ad hæredem teſtatoris,ſed erit hæredum Titij, l.pater.§. Tuſculanus.ff.de leg.3.ſed ſi teſtator eo caſu uelit pecuniam reſtitui hæredi ipſius teſtatoris,remedium eſt,quòd teſtator declaret ſe uelle uti nudo miniſterio Titio,l.ſi quis Titio,& ibi Doc. ff.de legat.2. & per Cuma. conſil. 107. teſtator legauit.

CAVTELA IX.

Quo remedio ad ea quæ comprehendi non conſueuerunt legatum mobilium porrigatur.

SVMMARIVM.

1 *Mobilium appellatione legatorum non continentur venalia, neque pecunia, neque nomina.*

Pecunia numerata non continetur in legato auri vel argenti,

argenti, ibidem.

Legato generali non veniunt vænalia, ibidem.

2 *Voluntas teſtatoris facit in legato comprehendi quæ non comprehenderentur ex propria ſignificatione verborum.*

1 MOBILIVM † legato non continẽtur res quas teſtator venales habebat, l. generali. §. vxori. ff. de vſufru. leg. Item nõ comprehenduntur nomina debitorum, quamuis debitores ad danda mobilia teneantur, quia nomina debitorum ſunt tertia ſpecies, & non annumerantur mobilibus vel immobilibus, ut not. Bart. in l. poteſt. ff. de aut. tut. in l. mouentium. ff. de verbor. oblig. & Doct. in l. a diuo Pio. §. in venditione, ff. de re iud. cum relatis per Iaſ. conſ. 5. ſtrennui, col. 4. lib. 3. ubi dicit hanc eſſe communem opi. Item in legato mobilium non continentur pecuniæ, quas habebat teſtator non præſidij cauſa repoſitas, ſed ad rogationem paratas, l. ſi chorus. §. 1. ff. de leg. 3. etiam ſi teſtator expreſsè argentũ legaſſet, l. quintus. §. an cui, ubi Bartol. ff. de aur. & arg. leg. Item legato non cedent inſtrumenta nominum debitorum, quamuis teſtator leget alicui omnia quæ domi habeat, l. Caius. ff. de leg. 2. Item ſi legetur omne aurum & argentum, in legato non continetur numerata pecunia, l. cum aurum, & ibi Bart. ff. de aur. & arg. leg. nam venalia

nalia generali legato non cedunt, l. pediculis.§. item cum quæreretur, eo.tit. Abb. conſ.105. ex proceſſu, lib. 1.& pecunia ſignata tanquam venalis habetur l.1.ff.de contrahen.emp.animalia quoque legato mobilium nõ cedunt, ut per Cor. conſ. 49. in præſenti conſultatione, in fin. lib.3. Sed in omnibus præmiſsis caſibus ſi teſtator velit ea legato mobilium contineri, remedium eſt,
2 † quòd hoc exprimat ſecundùm Deci. cõſ.381. viſis his, nec enim eſt recedendum ab expreſſa voluntate teſtatoris, l.ex facto.2. ff. de hæredit. inſtit. l.cum quæſtio.C.de lega.& ſatis id expreſſum intelligitur, ſi teſtator dixerit, lego mobilia cuiuſcunque generis, & qualitatis exiſtant, etiã ſi aliter non contineantur appellatione mobilium, ut per Card. Pari. conſ. 67. præſens conſultatio. lib. 2.& pro declaratione concluſionis prædictæ, uide Iaſ. conſ. 45.ſpectabilis, part. 1. ubi magis conſideratè loquitur meo iudicio quã Deci. d.conſ.361.& quæ continentur appellatione mobilium, uide per Old. conſ. 219. factum tale eſt, & Dec.cõſ.653.caſus, & Iaſ. conſ. 593.ſuperuacuo, par.1. & d.conſ.5. col.3.

CAV-

Cavtela x.

Quo remedio animalia ſupernaſcentia cedant legato.

SVMMARIVM.

1 *Animalia ſupernaſcentia poſt teſtamentum, legato non cedunt.*

2 *Futura quando legato cedant.*

1 SI Testator † leget equos ſuos, non debetur fœtus editus poſt teſtamentũ, l. ſi ita. ff. de leg. 3. ſed ſi ut capita armenti, ſeu gregis nata poſt teſtamentum legato cedant, remediũ
2 eſt, † quòd teſtator vtatur nomine collectiuo, legando armentum equorum, uel gregem pecudum, & ſic pertinebit ad legatarium futurũ incremẽtum uel pecus etiam uiuo teſtatore natũ, l. grege legato, vbi glo. Bar. & Alex. ff. de leg. 1. faciunt quæ ſcribit Bald. conſil. 485. qui legat. lib. 4. ſed & ſi teſtator vtatur verbo generali, uel oratione indefinita, ut comprehendantur in legato quæſita poſt teſtamentum, remedium eſt, quòd teſtator non dicat, mea, ſed, quæ mea erunt, l. nuper, & l. nomen. §. filio. ff. de leg. 3. & ibi Doc.

Cavtela xI.

Quo remedio quoad fructus rei legatæ cõſulatur legatario vel hæredi.

SVMMARIVM.

1 *Hæres non tenetur legatario reſtituere fructus bonæ fide perceptos.*

2 *Tempus in dubio cenſetur adiectum in fauorem hæredis & non legatarij.*

Legatarius quando lucratur fructus, ibidem.

1 FRvctvs † ante aditam hæreditatem, uel poſtea ſed bona fide perceptos hæres legatario reſtituere non tenetur, ſecundùm gloſſ. in l. Herennius. ff. de uſur. quem ſequitur cõmunis opin. ut dicit Alex. in l. ſi tibi homo. §. cum ſeruus. ff. de leg. 1. & in l. in fideicommiſſaria. ff. ad Trebell. licet Bart. & Ang. in l. ſeruo legato. ff. eo. aliter ſentiant. Sed ut legatarius, vel fideicõmiſſarius fructus etiam poſt teſtatoris obitum, & ante aditam hæreditatem perceptos habeat,
2 remedium eſt, † quòd teſtator leget fundum cũ commodis ſuis, tex. eſt cum gloſſ. & ibi hoc ſequitur Bart. in l. Lucius. 1. ff. de lega. 2. & illam glo. notabilem dicit Alex. d. §. cum ſeruus, vel leget rem & fructus, ut in uerbis nulla ſit ambiguitas. Hæres autem ut per aliquod tẽporis ſpa-

tium

tium lucretur fructus prædiorum legatorum, ſit cautus, ut faciat ſibi præfigi terminum ad ſoluendum relicta: nam ſi teſtator intra certum tempus, putà intra biennium à die mortis ſuæ, legata ſolui mandet, fructus ante diem percepti hæredis erunt, quoniam in dubio tempus cenſetur adiectum fauore hæredis, l. cum qui. ff. de ann. legat, l. ſi ita. §. Pegaſus. ff. de leg. 2. & ibi Doct. Zaba. conſ. 133. & primo ad primum, & an fructus veniant in reſtitutionem faciendā ex fideicommiſſo, uide notabiliter ſcripta per Alex. in l. centurio, num. 40. ff. de vulg. & pupill.

CAVTELA XII.

Quo remedio poſſit teſtator facere, quòd legatarius poſſeſſionem rei legatæ poſſit propria authoritate nanciſci.

SVMMARIVM.

1 *Legatarius occupans rem legatam authoritate propria, quando cadat à iure ſuo.*

2 *Hæres inſtitutus etiam in re certa, poteſt poſſeſſionē rei authoritate propria nanciſci.*

3 *Poſſeſſio transfertur in legatarium, ſi teſtator conſtituat ſe poſſidere nomine legatarij.*

4 *Licentia rei apprehendendæ authoritate propria poteſt à teſtatore dari fideicōmiſſario, ut ſupra de ſubſtitu.*

ſtitu.cau.22. num. 3. & etiam legatario, ut ſupra de leg.cau.12.num. 4.

Poſſeſsio poteſt accipi authoritate propria per legatarios, & fideicommiſſarios de licentia teſtatoris, et ſupra de teſtamen. ordi.cau.3.& de lega.caut.12.

1 LEGATARIVS † etiam ſi non ui ſed clam occupet rem legatam cadit à iure ſuo, l. nõ eſt dubium.C.de leg.& ibi Doct. quod ſpecialiter inductum eſt in debito ex cauſa lucratiua ex ultima uoluntate, cum in alijs vis expulſiua, vel compulſiua requiratur, ut ſibi ius dicens cadat à iure ſuo: ita communiter intelligitur l. extat. ff. quod met.cau.ſecundùm Alex.in d.l. non eſt dubium. Legatarius igitur priuatur iure ſuo, & incidit in l.ſi quis in tantam.C.unde ui, ſiue hæredem, aliumue poſſeſſorem ui expulerit, ſiue non admittat reuertentem, ſecundùm Cor. cõſ.207. de pluribus, col. fin.lib. 2. per l. clam poſsidere. §.fin.ff.de acq. poſſ. quod procedit, ſi legatarius apprehendat rem poſt aditam hæreditatem, non aliter, l. 1. §. rediguntur. ff. quorum leg.ut per Lud.Rom.conſ.312.circa propoſitam, cum allegatis per Deci. conſ. 243. ut clarior reddatur, col .fin. & conſ. 424. proponitur, col. fin. ſed ut liceat legatario impunè rei relictæ poſſeſsionem
2 apprehendere, remedium primum eſt, † quòd res relinquatur titulo inſtitutionis, quia hæres

inſtitutus

inſtitutus etiam in re certa poteſt poſſeſsionem propria authoritate nanciſci, per regulam l. cum hæredes. ff. de acq. poſſ. ſecundùm Bart. in l. ex facto. 2. ff. de hæred. inſtit. cuius dictũ ſequitur & notabile reputat Alex. in l. quoties, col. 3. ff. de hæred. inſtit. & Barb. in c. Raynutius, col. 63. de teſta. & Deci. in l. fin. col. 7. C. de edi. di. Adr.
3 tol. Secundum remedium eſt, † quòd teſtator conſtituat ſe legatarij nomine poſsidere, ut per Iaſ. in rep. l. nemo, col. 9. ff. de leg. 1. poteſt nanque teſtator tradendo mortem præuenire, l. Lucius. ff. de leg. 2. & conſtituendo ſe poſsidere nomine legatarij rem tradidiſſe cenſetur, l. quod meo. ff. de acq. poſſ. glo. & Doct. in l. ab emptione. ff. de pact. Tertium remedium eſt, † quòd te-
4 ſtator det legatario licentiam apprehendendi rẽ propria authoritate, quod teſtator facere poteſt, ſecundùm Alexand. in d. l. quoties, & in d. l. non eſt dubiũ, per l. Titia teſtamento. §. Lucius. ff. de leg. 2. Cuma. conſ. 61. Petrus hæres, Zabar. conſ. 51. Titius condidit, col. ultim. cum allegatis per Iaſ. in l. iuſtè poſsidet, col. penult. ff. de acq. poſſ. & per Deci. conſ. 418. uiſa, col. 2. ubi dicit uideri datam huiuſmodi licentiam, eo ipſo quòd teſtator prohibet moleſtiam fieri legatario, per ea quæ ipſe allegat ibi; & idem dicendũ eſt, ſi teſtator dixerit, quòd legatarius de re legata faciat uelle ſuum, ut per Zabar. d. conſ. 51.

Cavtela xiii.

Quo remedio habeat ius eligendi, vbi electionem legatarius non haberet.

SVMMARIVM.

1 *Electio eſt debitoris in alternatiuis.*
Electio cuius ſit, hæredis an legatarij, ibid.
2 *Hæres eſt eadem perſona cum defuncto.*
3 *Legatarius prius nominatus à teſtatore, præfertur alijs legatarijs in eligendo.*

1 IN alternatiuis † eſt electio debitoris, l. plerũq;.ff.de iur.dot.c.in alternatiuis,de reg.iur. lib.6. quare ſi teſtator leget Titio fundũ,aut cẽtum,electio non erit legatarij, ſed hæredis.Sed ſi teſtator velit legatarium habere facultatem eligendi, remedium eſt, quòd verba exequutiua legati ad legatarium dirigat, quoniam electio ad eum pertinet, ad quem verba exequutiua diriguntur, l.Lucio.ff.de legat.2.ubi hoc not.gloſſ. & Bart.ſequitur Ang.Are.in tracta. de teſta. ver. item reliquit A.veſtem,& Alex.in l. qui duos. ff. de leg. 1. ubi dicit dictam gloſſ.eſſe ſingularem. Sit ergo cautus notarius, ut verba exequutiua dirigat in eum, quem teſtator velit electionem habere. ſed & ſi verba eſſent ambigua, legatarius

rius eliget, ut per Bar. in d.l.Lucio,& per Alex.
2 in d. l.qui duos.Cautius quoque erit, † quòd teſtator expreſsè optionem det legatario, vel hæredi,cui potius velit competere facultatem eligendi.§.optionis,Inſtit.de lega.&.ff.de opti. lega.per totum.ſed ſi teſtator magis hæredi,quàm legatarijs fauere uelit,poteſt generaliter hæredi dare poteſtatem declarandi volũtatem ipſius teſtatoris,quia ad hæredem ſpectare æquum eſt, cum ſit eadem perſona cum defuncto, Authen. quod obtinet.C.de probatio.l.ſi quis à filio. §. ſi plures.ff.de lega.1.cum relatis per Barb.in c.indicante, col.6.de teſtam.Inter legatarios autem
3 †ut in eligendo alius alij præferatur,ſufficit eum quem teſtator velit habere ius eligendi,prius nominare,nam intelligitur prius nominatus habere ius eligendi,l.quoties.ff. de vſuf. c. mandato, de præb.lib.6.& Iaſo.in l.legatum.ff.de leg.1.faciunt quæ de ordine ſcripturę not. Felyn.in c.cũ dilecta,uer.ordo ſcriprur æ, de reſcriptio. & per Deci.conſ.609.quæritur, in fin.

CAVTELA XIIII.

Quo conſilio circa partium quantitatem tollatur ambiguum.

SVMMARIVM.

1 *Hæredes grauati in legatis iudicãtur à nominatione*

nominis proprij vel appellatiui, an pro virilibus, an pro hæreditarijs portionibus teneantur.

Nomen proprium præmiſſum operatur diuiſionem in partes viriles, ibidem.

2 *Legata ſoluenda per hæredes, pro hæreditarijs portionibus teſtator declarare debet.*

3 *Coniectura voluntatis defuncti ſequenda eſt in diſtributione partium.*

1 MVLTVM † intereſt, vtrum proprijs, an verò appellatiuis nominibus onus ſoluendi legata hæredibus iniungatur, quia nominati appellatiuis nominibus pro hæreditarijs portionibus, nominati autem proprijs nominibus, pro virilibus tenẽtur, l.ſi hæredes.ff.de leg.1.l.Lucius.§.Mæuio.ff.ad Trebell.& l.turpia.§.fin.ff.de leg.1.ſit ergo cautus notarius in ſcribendo teſtamẽtum, ut non temerè, ſed præcognita voluntate teſtatoris nominibus proprijs, uel appellatiuis vtatur, prout magis per ea diſpoſitio conſonet voluntati teſtatoris, faciunt no. per Ang. Aret. in tract. de teſta. in verb. B.& S. Et ignorandũ nõ eſt, quòd ſi nomina propria, & appellatiua exprimantur, præualent nomina quæ præcedunt,
2 l.ſi ſeruus communis.ff.de ſtip. ſer. † Optimum igitur erit remedium ad tollendas huiuſmodi difficultates, ne quis contra mentem teſtatoris grauius oneretur, quòd ipſe teſtator declarèt

pro

pro quibus partibus hæredes legata ſoluere debeant, quando ipſi ſunt ex diſparibus partibus inſtituti. nam ſtabitur declarationi teſtatoris, ut per Deci. conſ. 382. verba teſtamenti, co.fi. imprimis namque attenditur voluntas teſtatoris, ut per Dec. conſ. 412. uiſo eleganti. E contrario
3 † quoque hæredes vocati ad commodum per nomina propria viriles partes habebunt, ſi per nomina hæredum proportionibus hæreditarijs admittuntur, l. quoties. ff. ad Trebell. ſed ſi teſtator velit eos aliter ad partes admitti, hoc exprimat, eius enim voluntas ſeruabitur. Nam ſufficit etiam coniectura voluntatis, ut patet ex dictis per Alex. & Iaſ. in l. legata inutiliter. §. fi. ff. de leg. 1. & ſi alij proprijs nominibus, alij vno & appellatiuo nomine uocentur, vocati appellatiuo nomine omnes habentur pro uno, niſi teſtator per dictionem, æquè, uel per verbum, in partes viriles, aliter ſuam uoluntatem declarauerit, l. interdum. ff. de hære. inſti. & per Soci. in l. utrum. §. fi. ff. de reb. dub. Fulg. conſ. 31. ex facto proponitur, & Dec. conſ. 186. diligenter, & conſ. 320. dum legerem, col. 3.

CA V-

CAVTELA XV.

Quo remedio poſsit facere teſtator, quòd non ſit ius accreſcendi inter legatarios, vel hæredes.

SVMMARIVM.

1 *Ius accreſcendi eſt inter legatarios coniunctos. Soror legataria præfertur hæredibus in legato ſororis collegatariæ, ut ibid.*

2 *Legatarius non ſuccedit legatario iure accreſcendi in quantitate ſeparatim legata, etiam ſi eorum nomina coniungantur.*

3 *Ius accreſcendi in legatis prohibere poteſt; ſecus inter hæredes.*

Legatum alimentorum natura taxatum eſt, ibid.

4 *Inſtitutus hæres in certis rebus quando totam hæreditatem conſequetur contra teſtatoris uoluntatem, etiam in foro poli. & nu.6.*

5 *Hæres contentus eſſe iuſſus certis rebus, reſiduum intelligitur rogatus per fideicommiſſum reſtituere.*

1 SI FILIABVS † uel neptibus teſtator legauerit aureos ducẽtos, altera defuncta priuſquam dies legati ceſſerit, in parte ſororis mortuæ ſoror altera hæredibus præferetur, l. re coniuncti. ff. de leg. 3. & l. 1. §. his ita. C. de cadu. tol. nam nomine collectiuo cõiunctio uerbalis inducitur,

ducitur, & ex ea ius accreſcendi eſt inter coniunctos, l. qui quartam. §. fi. & ibi Barto. ff. de leg. 1. Bald. conſ. 419. teſtator legauit, in fi. lib. 5. & conſ. 395. factum tale eſt, lib. 3. ſed ſi teſtator nolit eſſe inter filias ius accreſcēdi, remedium eſt, quòd ſeparatim eis relinquat, quia proculdubio ceſſat ius accreſcendi, ſi diſiunctim pluribus legetur, l. 1. ff. de uſuf. accreſcen. dummodò inter legatarios coniunctio realis non ſit. Secundum
2 remediū eſt, † (ſi nomina coniungantur) quòd quantitas diſiungatur, ueluti ſi ita legaretur. Itē reliquit Zenobiæ, & Catherinæ aureos centum pro qualibet, quia non eſt locus iuri accreſcēdi, quando legatarijs ſeparata quantitas legatur, ēt ſi eorum nomina coniungantur, l. huiuſmodi. §. quibus ita. ff. de leg. 1. & hoc ibi tenet Bar. qui dicit ſæpius id uidiſſe in facto, & ſequitur ibi poſt alios Iaſo. & in d. l. re coniuncti, colum. 32. Ter-
3 tium remedium eſt, † quòd ius accreſcendi teſtator prohibeat, nam poteſt ius accreſcendi expreſsè prohibere teſtator, l. Lucius. §. quæ habebat. ff. ad Treb. Bar. in l. pater filium, colum. ulti. 2. lect. ff. de inoffic. teſtam. Ange. Are. in tract. de teſta. uerſ. item inter dictos B & D prohibuit ius accreſcēdi, cum allegatis per Barba. conſ. 71. illud in medio, lib. 3. & ſi uſufructus pluribus coniunctim legetur, ut inter eos nō ſit ius accreſcendi, ſatis eſt dicere, legauit uſumfructū ad alimen

ta,

ta,l.dominus.§.1.ff.de uſufru. quia legatum alimentorum natura taxatū eſt.l.legatis.ff.de lega.3.& ius accreſcēdi taxatione perimitur.d.§.quæ habebat,Iaſ.in d.l.qui quartam.§.fin.& ſequitur Abb.dicens eſſe ualde not.in conſ.78. circa primum,in fine,lib.2.& quod diximus teſtatorem poſſe prohibere ius accreſcendi, intelligas hoc
4 procedere in legatis. † Nam ſecus eſt inter hæredes.l.ſi quis ita hæres inſtituatur excepto fundo.ff.de hære.inſtitu.& gl.in l. ſi ſeruus extero, eo.titu.& eſt communis opinio,ut dicit Alex. in l.ſi quis priore,col.fi.ff.ad Treb.& idem tenet in l.quoties.C.de hæred.inſtituen. & quòd hæc ſit communis ſententia patet ex relatis per Dec.in rubr.C.quando non pet.part.in fi. & Cur.conſ.75.Andreas,col.2.ubi affirmat id procedere ēt facta in re certa, adeò quod hæres inſtitutus in certis rebus totam hęreditatem conſequetur,nō obſtante prohibitione teſtatoris,contra opinio. Bart.in l.quoties.§.ſi duo. ff. de hære. inſtituen. & conſi.156.Titius fecit teſtamentum,ſed opinio Bart.in iudicando fortè ſequenda eſt, cum eam approbent plurimi excellētes Doct.& prohibitio iuris accreſcendi operatur,quando inſtitutio eſt facta in re certa,ſecus quando eſt quis inſtitutus in quota hæreditatis, arg.l.cum precario.ff.de preca. & hanc opinionem refert magis communem eſſe Iaſ.in cōſ.8.ſuper duobus, col. 6.lib.

6.lib.3.& procedit hoc etiã in foro poli, ut per Fede.de Sen.conſ.131.caſus talis eſt, ſed ut inſtitutus in re certa contra uoluntatem teſtatoris non habeat omnia bona defuncti, remedium eſt,
5 † quòd teſtator in prohibitione iuris accreſcendi addat uerba hæc uidelicet, & uoluit dictum hæredem dictis rebus eſſe contentum, ſic enim reſiduum intelligitur rogatus reſtituere ſucceſſuris ab inteſtato, l.peto, cum ibi no.per Bart. ff. de leg.2.ſed Laur.Calca.conſi. 33. quidam, col. 4.tenet contrarium, dicens.d. clauſulam debere intelligi rebus ſic ſtantibus, arg.l.quod Seruius, ff.de cond.ob cauſ.poterunt tamen hi qui ab inteſtato ſucceſſuri eſſent, per denunciationem euangelicam eo caſu hæredem inſtitutum in re certa cogere ad reſtituendum, quod habet contra uoluntatem teſtatoris, ut per. Fede. de Sen. conſ.181.& Io.Crot.in repet.l. re coniuncti. q. 19.de leg.3.arg.l.fin.ff.de reb.cor.& l.legatum, §.fin.ff.de adim.lega.& idem operatur etiã clauſula codicillaris, ut per fideicõmiſſum hæres intelligatur rogatus reſtituere his, qui ab inteſtato ſuccedunt, arg.d.l.ſi quis priore, ut latiùs per Curt.d.conſil.75.col.ſi.Iaſ. autem conatur ſuſtinere opi.Barto.conſi.8.ſuper duobus, col.9. lib. 3.dicens communem opinionem eſſe cum Bart. Tutum tamen eſt uti dictis remedijs ad controuerſiam tollendam.

CAV-

Cavtela xvi.

Quo remedio filiusfam. rem legatam habere poſsit, etiam cum emolumento fructuum, qui de iure patrifamilias quærerentur.

SVMMARIVM.

1 *Vſusfructus aduentitiorum acquiritur patri.*
2 *Pater rerũ filiofamilias donatario fructus non acquirit contra uoluntatem teſtatoris.*
3 *Pater etiam ubi non habet uſumfructum in bonis filij, habet ſaltem commoditatem niſi fuerit prohibitus à teſtatore.*

1 EX aduentitijs † bonis filiorum patri quæritur uſusfructus, l. cum oportet. C. de bon. quæ libe. ſi quis autem filiofa. legaturus ſit prædium, & nolit uſumfructum ad patrem pertinere remedium eſt, quòd leget hac lege adiecta, ut ad patrem nõ pertineat uſusfructus, nam poteſt quilibet conditionem hanc addere, Auth. excipitur, eo. titu. quod etiam habet locum quãtum ad legitimam, ſi mater uel auus maternus ſic relinqueret, quia diſpoſitio hæc non iniuriam filij, ſed commodum reſpicit. l. filijs matrem, ubi Bald. C. de inof. teſt. & hoc tenet Bal. conſ. 168. proponitur, & conſi. 324. omiſsis opinionibus, lib. 5.

lib.5.& glo.in Auth.ut lice.mat.& au.in prin.in uer.participium, & ibi Ang.quorum opin.ueră puto,licèt Barto.in contraria opin. fuerit in d. Auth.excipitur,per tex.in d.Auth.ut lice. mat. & aui.qui nõn obſtat,nam tex.ille reſtringit libertatem donandi,uel relinquendi quantum ad legitimam filijs debitam, non autem ibi fit ulla prohibitio,quòd in legitima non liceat ita filiæ ꝓuidere,ut patet ex tex.præterea inductio Bar. eſt per arg.à contrario ſenſu, quod non procedit,ubicunque reſultat abſonus intellectus,glo. in l.2.C.de cond.inſert.& in c.1.de æta. & qual.
2 lib.6.& notandum eſt,quòd † non ſolùm poteſt hæc conditio adijci,ne patris uſusfructus quæratur, uerum & gubernator rerum relictarum poterit quiſpiam à teſtatore cõſtitui, ſi filiusfa. cui relinquitur minor ſit.§.ſi uerò & minores, in Authen.ut lice.mat.& aui.quod ſeruandum cenſeo, quando pater luxui inſeruiret, ne ipſe poteſtate patria ad licentiam corrumpendi effundendiq́;
3 bona filij abutatur.l.fi. C.de ſent. paſ. † Et quia in caſibus in quibus patri non quæritur uſusfructus,pater ſaltem bonorum filij commoditatem habet,ſecundùm Arc.in §.1.Inſt.per quas perſo. nob.acq.quod dictum ſequitur, & ſingulare dicit eſſe Iaſ.in l.cum filiofa,col.31.ff. de legat.1. per l.fi.ff.de uſufru.at ſi teſtator talem commoditatem patri acquiri nolit,remedium eſt, quòd

expreſsè

expreſsè prohibeat, ne patri ex bonis, quę ipſe teſtator filiofam. relinquit, uſusfructus, ſeu aliqua commoditas acquiratur, ut per Aret. in d. §. 1.

Cautela XVII.

In dote prælegand a quibus conſilijs ſit utendum.

Summarium.

1 *Dos prælegata quæ commoda conſequatur.*

2 *Dos certa quantitate expreſſa, quòd prælegetur, intereſt uxoris.*

3 *Expenſæ factæ in dote recuperanda, non repetuntur ad hæredibus uiri prælegantis dotem in certa quantitate.*

1 DOTE † prælegata tollitur omnis exceptio non minuens dotem ipſo iure, l. 1. cum ibi traditis per Bart. ff. de dot. præle. & Aret. in §. ſed ſi uxori, Inſti. de lega. & per tale prælegatum aufertur hæredi beneficium dilationis anni dati à lege ad reſtitutionem dotis, de quo in §. exactio. C. de rei uxo. actio. habet enim prælegatum dotis commodum repręſentationis, ut per gl. in d. §. ſed ſi uxori, Pau. de Caſt. conſi. 239. primò uidendũ eſt, & ſi teſtator nolit auferre hæredi commodum dilationis, ſit cautus, ut ipſe diem pręfigat reſtitutionis dotis, l. omnia. ff. de leg. 1. dum

tamen

tamen annum dilatio non excedat, ſi teſtator nihil ultra dotem uxori relinquat.
2 Vxor † autem ſit cauta, ut curet ſibi dotem prælegari expreſſa certa quantitate dotis, alioqui ipſam oporteret probare, quanta fuerit dos, ut per Aret. in d. §. ſed ſi uxori, ubi dicit hæc in practica eſſe menti tenenda, quia quotidiana ſunt, & confirmantur prædicta ex his quæ tradunt Docto. in l. ſi prior, ff. ſolu. matr. poſt glo. ibi, quam Barto. dicit eſſe mirabilem, & per Doct. in l. qui ſic ſtipulatur. ff. de uerb. obl.
3 † Aliud quoq; conſequitur commodum mulier, ſi uir prælegat dotem quãtitate deſignata, nam ſi ita prælegat, mille quæ habui in dotem uxori meæ lego, hæredes uiri non poterunt deducere expenſas, quas fecit uir in recuperanda dote, ut per Saly. in l. ſi non deſignata. C. de fal. cauſ. adiect. leg. & per Ange. Aret. in tract. de teſta. uerſi. item reliquit B. eius uxori, in fi. cũ allegatis per eum ibi.

Cavtela xviii.

Quibus remedijs coniux ad ſecunda vota tranſiens euitet pœnas amiſsionis proprietatis rerum a coniuge præmortuo habitarum.

Svmmarivm.

1 *Vidua conuolans ad ſecundas nuptias perdit dominium*

nium rerum,quas habuit à primo viro.

2 *Mulier quando poſsit impunè ſecundò nubere.*

Nuptiæ ſecundæ quomodò impunè contrahantur, ibidem.

3 *Iniuria,quæ fit filijs primi viri ſi mater conuolet ad ſecundas nuptias,tollitur ipſorum conſenſu.*

Mulier mortuo viro nubit in domino,ibid.

Iniuria non fit volenti,ibidem.

4 *Vidua conſenſu viri vel filiorum ſecundò nubens caueat intra annum nubere.*

5 *Pœna impoſita viduæ ſecundò nubenti militat etiam in viro.*

1 MVLIER † ad ſecundas nuptias tranſiens perdit dominium rerum, quas ex liberalitate primi uiri conſequuta eſt,& ſolam poteſtatem fruendi retinebit,illasq; filijs ex primo patrimonio genitis reſtituere cogitur.l.fęminę.C. de ſec.nup.ubi Doct.& Soci.conſi.56.uiſo teſta-
2 mento,lib.3. Sed † ſi uir uelit uxorem non perdere dominium dictarum rerum, remedium eſt, quòd ipſe uir licentiam det uxori ad ſecundas nuptias conuolandi,nam pœna ſecundò nubentibus impoſita eſt, quia uidetur inferri iniuria primo uiro per ſecundas nuptias.§.quia uerò,in Auth.de nupt. & nulla iniuria fit uolenti. l. 1. §. uſque adeò.ff.de iniur.ſecundùm Bald.in l.1. C. de ſec.nup.ut per Lud.Roma.conſi.219.ex thema-

mate

mate conſultationis,& Dec.conſ.620.caſus de quo quæritur,col.2.& ſentit hoc gl.in d.§.quæro,in uer.nullam cautelam,in Auth.de nup, quã refert & multùm not. dicit Iaſ. in l. ambiguitas,
3 C.de indict.uid.toll.† Quòd ſi primus uir non dederit licentiam hãc uxori, cauta ſit mulier ad ſecundas nuptias migrare uolens,& quòd procuret ſecũdis nuptijs filiorum conſenſum accedere,& ſic non perdet ea quæ habuit ex liberalitate primi uiri,ſecundùm glo. in uer. copulantur, in Auth.de non elig.ſec.nub.quoniã iniuria quę fit filijs primi uiri,ſi mater conuolet ad ſecundas nuptias,tollitur eorũ cõſenſu.§.ſoluta, in Auth. de ſecun.nup.l.cum donationis,C.de tranſac.& comprobantur prædicta ex latiùs dictis per Iaſ. in l.ambiguitates.C.de ind.uid.tollen.& in d.l. filium quem habentem,colum.fi.& conſil. 53.in quæſt.par.1.& per Deci.conſi.206.quæritur.Et ſcire oportet dicta remedia neceſſaria eſſe, quia pœnæ ſecundò nubentium inductæ fauore filiorum ſublatę nõ ſunt per dictum illud Apoſtoli: *Mortuo viro mulier nubat in Domino*, c.pen.& fin. de ſecun.nup.ubi hoc tenet Abba.& Corn.conſ. 21.uidetur,colum.3.lib.1.Barto.& Deci.in l.1. C.de ſecun.nupt.& eſt communis opin.ut ibi dicit Deci.& in conſi.87.pro reſolutione, colum.
4 2.& conſi.230.proponitur.† Caueat tamen uidua,ne ſub prætextu huiuſmodi conſenſus filiorum,

rum,uel licentiæ datæ à uiro nubat intra annum luctus,nam hoc eſt contra bonos mores.d.l.1.& ideò licentia uiri,uel filiorũ conſenſus non prodeſſet,arg.l.ſi quis inquilinos.§.fi.ff.de leg.1. ut per Lud.d.conſi.219.Iaſ.in d.l.filium,colum.4. & Corn.d.conſi.21.licèt quidam exiſtimet hoc procedere de iure ciuili,ſecus autem eſſet de iure cano.quo ſublatæ ſunt pœnæ conuocantium ad ſecundas nuptias intra annum,Bart. in l.1.C. de ſec.nupt.glo. in d.l.1.cum alijs allegatis per Fede.de Sen.q.36.caſus talis eſt,& eſt communis opinio,ut refert Abb.in c.fin. num.3. de ſec. nupt.& Dec.in d.cõſ.87.col.2.Et notandũ eſt,
5 † quòd prædicta remedia ſunt etiam utilia uiro, ne perdat legata ſibi in teſtamento uxoris, uel aliter ab eo donata,nam pœnæ binuborum tàm mulieri,quàm uiro impoſitæ ſunt,ut per glo. in d.l.fœminæ.§.illud,quam ibi Bart. approbat,& eſt communis opinio.ut dicit Deci.d.conſ.230. & conſi.87.

Cavtela XIX.

Quo remedio legatum etiam vænalia comprehendat.

Svmmarivm.

1 *Vænalia non cedunt legato.*
Legatum non comprehendit vænalia, quæ non ſunt in domo.

in domo, ibidem.

2 *Legato cedunt, quæ aliàs non comprehenderentur, ſi alia nulla ſint, quæ legato cedere poſsint.*

3 *Venale triticum quando comprehendatur in legato. Negociari non dicitur dominus uendendo fructus, quos percipit ex proprijs prædijs, ibid.*

1 TRITICO † quod eſt domi legato, triticũ quod teſtator venale habebat legatario nõ debetur, etiam ſi omne triticum quod erat in domo repoſitum legaſſet teſtator, quia generalitas reſtringitur ex illa adiectione, quod in domo eſſet, l. ea tamen adiectio. ff. de legat. 3. & venalia non cenſentur domi eſſe, l. generali. §. uxoti. ff. de uſuf. leg. l. pediculis. §. cum quæreretur. ff.
2 de aur. & arg. lega. Sed † ſi teſtator venale quoq; triticum legato contineri velit, remedium eſt, quòd dicat, lego triticum omne quod quoquomodo domi eſſet, Bar. in d. §. vxori, Alex. conſil. 118. in caſu, col. 1. lib. 5. Nam illa dictio, quoquomodo, id operatur, & non ſufficeret dicere omne triticum, Corn. conſ. 14. circa primum, in fin. lib. 1. uel teſtator dicat etiam vænale, per l. ſeruos. §. ſi. ff. de leg. 3. Dec. conſ. 381. viſis his. Hæc tamen remedia neceſſaria non eſſent, ubi teſtator in domo ullum aliud frumentum quàm venale non haberet, nam tunc uenale triticũ legato crederet, glo. in d. §. item cum quæreretur,

 quàm

quam ibi ſignandam, & menti tenendam dicit Bart. & ſequitur Bal. in rub. & Paul. de Caſtr. & Iaſ. in l. 1. C. de verb. ſignif. Cederet † quoq; le-
3 gato triticum venale, quod percepiſſet teſtator ex prædijs ſuis, quia in frumento huiuſmodi negotiari dominus non dicitur, ut per Abba. conſ. 6. caſus ſuper quo, lib. 1. & ita tenet Deci. conſ. 472. teſtator, in fin.

Cavtela xx.

Quo remedio uxor impediatur ſuccedere viro in quarta, quam ei defert ius Authenticorum.

Svmmarivm.

1 *Vidua ſuccedit in quarta parte bonorum viri, vel pro virili, quando matrimonium eſt ſine dote, vel cum parua dote.*

Dos parua dicitur, quæ non ſufficit ad alimoniam mulieris, ibidem.

2 *Quartam partem vxori debitam an teſtator prohibere poſsit.*

Teſtator vtrum poſsit prohibere, ne vxor habeat quartam, quæ defertur ei iure Auth. præterea. C. vnde vir & vxor. ibid.

3 *Vxor non habet querelam inofficioſæ donationis.*

Vxor

1 VXOR † ſuccedit in quarta parte bonorum viri,ſi liberi nõ ſint ultra tres,aliàs ſuccedit in uirili portione,& legatum factum coniugi nõ tollit dictam ſucceſsionem, ſed computatur in partem, Authen. præterea. C. unde vir & uxor, & locum habet dicta ſucceſsio,quãdo matrimonium eſt ſine dote, uel cum parua dote, ut ibi declarat Alex.& Iaſ. poſt alios Doct. Et dos intelligitur paruã,quando non ſufficeret ad alimoniã vxoris,& hæc eſt communis opinio, ut patet ex dictis & relatis per Barb.conſ.74.ſcripſit,lib. 4.quod procedit etiam ſi coniugi poſt acquiſitionem huiuſmodi quartæ ſuperuenirẽt diuitiæ, quia poſt effectum conſumatũ ceſſante cauſa nõ ceſſat effectus,l.fi.ff.unde liber. ut latè per Dec.
2 cõſ. 24.pro uirili:Sed ſi teſtator † velit p legatũ ei factum vxorem quartam hanc petere non poſſe, remedium eſt, quòd leget adiecta clauſula, quòd plus petere non poſsit. nam poteſt teſtator prohibere detractionem huius quartæ, ſecũdùm Saly.in d.Authen. præterea.Sed glo. aliter ſentit in.§.ſi verò expreſsim, in verb. hæredem, in Authen. de hære.& falc.& cum gloſſ. videtur eſſe cõmunis opin. ut patet ex relatis per Alex. in d.Auth.præterea.& per Doct. in l. ſi cum dotem.§.ſi pater.ff.ſol. matr. dum dicunt debitum deſcendens ex diſpoſitione d.Auth.eſſe neceſſarium,& confirmatur hoc ex dictis per Bald. in l.

ſilium quem habentem,col.10.uer.deinde quæritur.C.fami.erciſ. Secundum & tutius remediũ
3 eſt, quòd teſtator liberis, uel agnatis donet inter uiuos bona ſua uſufructu ſibi reſeruato, l. quiſquis.C.de dona.nam vxor non habebit querelam inofficioſæ donationis, l.non uſque adeò. ff. ſi quis à par. fuer. man. ut per Cor. & Deci. in d.Authen.præterea,& comprobatur remediũ hoc ex dictis per Soc.conſ.108.in hac conſultatione,ubi improbato primo remedio hoc ſecũdum ſequitur, & confirmatur etiam remedium hoc ex dictis per Corn.conſ.178. in hac conſultatione,lib.2. & Soci. conſ. 48. capio primum, col. 2.& humanè faciet teſtator,ſi legem donationi adijciat, ut donatarius vxorem donantis alat dum uidua erit.Nam æquitas ſuggeritur ex uiri fortunis ut uxor alimẽta percipiat,l.ſi cũ dotem.§.ſin autem in ſæuiſsimo.ff.ſol.matr.

Cautela xxI.

Quo remedio iniungi poſsit onus ei qui ex teſtamento ſentit inæſtimabile commodum.

SVMMARIVM.

1 *Legatarius, qui commodum capit inæſtimabile putà libertatem grauari fideicommiſſo non poteſt.*
Onus honori iniũctũ commenſurabile eſſe oportet, ibi.

Conditio

2 *Conditio implenda eſt ab eo, qui legati conditionalis velit conſequi commodum.*

1 FIDEICOMMISSVM † ab eo relinqui nõ poteſt, qui commodum, ſed non pecuniarium ex teſtamento capit, ideò ſi ſeruo libertas, uel homini libero ius patronatus relinquatur, is fideicommiſſo inutiliter grauatur, quia onus honori iniunctũ commenſurabile eſſe oportet, l. Imperator. ff. de leg. 2. libertas autem inæſtimabilis eſt, l. libertas. ff. de regul. iur. ius quoque patronatus inæſtimabile eſt l. naturalis. §. fin. ff. de præſcri. uer. ut per Soci. in l. filiofam. in princ. ff. de leg. 1. Sed † ut onus ei iniunctum cui commodum aliquod non pecuniarium datur, valeat, remedium eſt, quòd iniungatur per uiam cõditionis, nam ſi legatarius uoluerit commodum legati conſequi, oportebit eum conditionem implere, l. ſtatu liberos. ff. de ſtat. libe. ut per Iaſ. in d. l. cum filioſa.

CAVTELA XXII.

Quo remedio legatum utile ſit, etiam ſi ius quod teſtator habet in re legata ipſius teſtatoris, interitu finiatur.

SVMMARIVM.

1 *Legatum, licèt ſit ex hoc inutile, tamen teſtator non intelligitu*

intelligitur legaſſe, niſi ius quod habebat in re, quamuis morte finiendum ſit.

2 *Inutiles actus voluiſſe multiplicare nemo præſumit. Fideicommiſſum nō poteſt ab eo relinqui, qui nullum commodum habiturus eſt ex teſtamento, ibid.*

1 TESTATOR † rem legando ſimpliciter ius ſuum tantùm legare præſumitur, etiam ſi tale ius extinguendum ſit morte ipſius, & per hoc legatum reddatur inutile, ueluti ſi leget prædiũ emphyteoticum per generationem finitam ad eccleſiam reuerſurum, l. quod in rerum. §. 1. ff. de lega. 1. & ibi hoc tenet Bart. cuius opi. dicit eſſe magis communem Alex. ibi, & Corn. conſ. 84. uidetur, col. 1. lib. 2. & licèt contra opi. hanc plurimæ rationes faciant, attamen eam communiter approbari dicit etiam Iaſ. conſ. 119. ſpectabilis, 2. part. ſed ſi teſtator uelit legatum omnino deberi, etiam ſi ius ſuum per ipſius obitum expiraturum ſit, remediũ eſt, quòd teſtator adijciat clauſulam hanc uidelicet, & uoluit teſtator omnia per eum relicta effectum habere, ſecundùm Alex. conſ. 9. uiſis, col. fin. lib. 2. argu. l. 3. §.
2 conditio. ff. de leg. 3. Eſt † etiam cautela, ut aliquod onus legatario iniungatur, per id enim cẽſetur uoluiſſe teſtator legatum præſtari, etiam ſi ius eius morte deſineret, quia non eſt credendũ teſtatorem uoluiſſe facere tot actus inutiles, l. 3. ff. de

ff. de mil. teſta. & fideicommiſſum non poteſt relinqui ab eo, qui nullum commodum eſt habiturus ex teſtamento, l. ab eo. C. de fideicom. ut per Alex. in d. conſ. 9. col. 5. Melius tamen eſſet, quòd teſtator circa tale relictũ manifeſtius exprimeret mentem ſuam.

CAVTELA XXIII.

Cautelæ quædam in legandis alimentis à teſtatore ſeruandæ.

SVMMARIVM.

1 *Alimentorum legatum non eſt multiplicabile, limita ut ibidem.*

Vſusfructus ius alienari non poteſt, ibidem.

2 *Legato fundo ad alimenta, vel ad vſum, intelligitur legata proprietas.*

Legatum prædium pro alimentis differt a legatis alimentis ex prædio, ibid.

Legatum ad vſum: vel ad alimẽta quam vim habeat, ibidem.

1 ALIMENTORVM † legatum multiplicabile non eſt, l. dominus. §. 1. ff. de uſufru. l. libertis. ff. de ali. lega. Ideò ſi uir vxori alimenta legauerit, deinde filius, uel alius eidem alimentà relinquat, legatum ſecundũ modicæ utilitatis

eſt.

eſt. Sed ſi quis habenti ab alio alimenta uelit legando commodum afferre, loco alimentorum, quæ legare proponebat, leget uſumfructum alicuius fundi, ſi legatarius habebit aliunde alimẽta, & ex teſtamento vſumfructum capiet, cuius commoda poterit in alios vſus conuertere, uel donare, uel uendere, l. neceſſario. §. fi. ff. de peri. & com. rei uẽdi. licèt ipſum ius uſusfructus alienari non poſsit. §. finitur. Inſt. de uſufru. ubi Are.
2 Et † caueat teſtator qui legatario nõ proprietatẽ ſed uſum fũdi legare uelit, ne utatũ his uerbis, uidelicet, lego fundum ad uſum, uel ad alimẽta, vel (ut uulgò dicitur) ad gaudimentum, quia his uerbis intelligitur legata proprietas, l. donationes. §. ſpecies. ff. de dona. & ad hoc illum tex. notabilem putat Bart. & ibi hoc ſequitur Imol. & aliud eſt dicere, relinquo alimenta ex prædio, hoc enim legatum alimentorum continet, aliud eſt dicere, lego prædium pro alimentis, uel uſu, uel ad alimenta. Nam hoc legatum etiam proprietatem continet, Bar. in l. 4. ff. de alimen. leg. & ideò tale legatum tranſit ad hæredes legatarij, ut ibi per Bartol. faciunt nota. per Imol. in l. apud Iulianum. §. ſi quis alicui. ff. de leg. 1. & per Alex. conſ. 214. ponderatis uerbis, lib. 6. niſi teſtator alijs uerbis declaret, quòd legatarius nihil ultra alimenta percipere debeat, Alexand. conſ. 222. uiſis uerbis, in fi. lib. 2. Rem. cõſ. 503. uiſis

uiſis & diligenter, & Soci. conſil. 102. uiſis, colum. 5. lib. 3.

CAVTELA XIIII.

Quo remedio legatum vſusfructus per alia relicta non intelligatur imminui.

SVMMARIVM.

1 *Legatarius fundi, & legatarius vſusfructus eiuſdem fundi ambo concurrunt in fructu, limita in num. 2.*
Vſusfructus eſt pars ſubſtantialis fundi, ibid.
3 *Vxor uſusfructuaria quando concurrat cum legatarijs prædiorum in vſufructu.*
Vſusfructus alteri relictus non minuitur per legatũ proprietatis, ibid.
Proprietas ſeparatur & diſtinguitur ab vſufructu.
4 *Hæredes inſtituti pleno iure concurrent in vſufructu cum uxore relicta vſufructuaria omnium bonorum.*

1 SI ALTERI † fundus, alteri eiuſdem fundi uſusfructus legatus ſit, ambo in uſumfructũ concurrent, & uterque partem uſusfructus obtinebit, l. ſi alij, ubi tex. not. ff. de uſuf. leg. Bald. conſ. 23. ſuper alio, lib. 2. Paul. de Caſtr. conſil. 238. præfati Vannutius, ratio eſt, quia uſusfructus eſt pars ſubſtantialis fundi, l. Mæuius. §. fundo. ff. de leg. 2. l. qui vſumfructũ. ff. de uerb. obli. Iaſ.

2 Iaſ. in l.quod in rerum.§.1.ff. de lega. 1. Sed † ſi
teſtator uelit uſufructuarium integro uſufructu
gaudere,remedium eſt,quòd ipſe fundum leget,
ſine diminutione uſusfructus alij relicti : nam ſi
conſtet de contraria mente teſtatoris,nō habet
locum dicta l.ſi alij,ſecundùm communem opin.
3 ut patet ex dictis Bart. ibi. Et quæ † diximus de
fundo, dicenda ſunt etiam in legato prædiorū :
nam ſi teſtator pluribus leget quædam ex ſuis
prædijs, & relinquat uxori uſumfructum ſuorū
bonorum, ad legatum uſusfructus alij legatarij
cui relicta ſunt prædia, cum uxore concurrent,
ut per Bart.in l.Sempronio.ff.de uſuf.leg.faciūt
quæ ſcribit Bal. conſ. 214.punctus,lib.5.& opi.
hanc ſequitur Alex.conſ.56.perlectis, lib.3.ſed
ſi teſtator per legatum prædiorū nolit diminue-
re uſumfructum uxoris,remedium eſt, quòd le-
get proprietatem prædiorum, quia per legatum
proprietatis nō minuitur uſusfructus alteri re-
4 lictus,d.l.Sempronio, ubi Bar. † Et ſi uxore re-
licta uſufructuaria omnium bonorum hæredes
inſtituantur pleno iure partem uſusfructus ha-
bebunt hæredes, ut per Alex. d. conſ. 56. re-
media autem contra hoc ſcripſimus ſupra de
hæred. inſtit. caut. 4. ſi teſtator, &
uide quæ dicentur infra
eo. caut. 28. ge-
nerali.

CAV-

Cautela xxv.

Quo remedio legata æſtimatione rei etiam re perempta legatario debeatur.

Summarium.

1 *Legatario non debetur æſtimatio legati per emphy. limita ut ibid.*

2 *Debitor quantitatis expreſſe reſpectu alicuius ſpeciei non liberatur etiam morte ipſius ſpeciei.*

1 Aestimatio † ſpeciei relicta, ſi ſpecies pereat, non debetur, l. quidam. §. ſi tibi. ff. de leg. 1. quare ſi cui equi æſtimatio legata ſit, mortuo equo legatarius æſtimationem non poterit petere. Sed ut equo mortuo nihilominus eius
2 æſtimatio legatario debeatur, remedium eſt, † ꝙ æſtimatio certa, & deſignata relinquatur, quia quando æſtimatio eſt expreſſa, & taxata, debitor quantitatis reſpectu ſpeciei perempta ſpecie nõ liberatur. l. uir uxori, ubi Bart. ff. de dot. præleg. & illum tex. dicit eſſe ualde notabilem Alex. in l. Titiæ textores, §. fin. ff. de leg. 1. & ibi uide Paul. & Iaſ. reddentes rationem huiuſmodi uarietatis.

Cav-

CAVTELA XXVI.

Conſilium circa locum ubi res legata ſoluenda ſit.

SVMMARIVM.

1 *Legata res debet ſolui legatario ubi legata eſt ſumptibus hæredis.*

Legatum declaratur à mente teſtatoris, ibid.

1 RES † legata ubi eſt, ibi ſolui debet, niſi tempore teſtamenti res eſſet in longinquo, túc enim ſuo ſumptu hæres debet rem adducere, & legatario tradere, l. cum ſeruus. ff. de leg. 1. & ibi per Bart. Alex. & alios Doct. ſed ſi teſtator ſumptum huiuſmodi uelit ad legatarium pertinere, id declaret, nam poteſt circa hoc teſtator liberè diſponere, & uoluntas eius ſeruabitur, l. cum res. §. 1. ff. de leg. 1. & totum hoc pēdet de mente & uoluntate ipſius teſtatoris, & per Bald. conſil. 225. ad euidentiam, lib. 3. & Barb. in cap. indicante, col. 6. de teſta. glo. in l. cū hi. §. in cauſa, in uer. alteruter. ff. de tranſact. & uide Bal. conſi. 255. confirmans, lib. 2.

CAVTELA XXVII.

Quo remedio actionem habeat contra debitorem, vel rei poſſeſſorem is cui legata eſt res debita teſtatori.

SVMMARIVM.

1 *Legatarius non poteſt agere contra debitorem teſtatoris niſi prius actione ceſſa.*
2 *Legatario quæritur vtilis actio ex legato nominis vel actionis.*
3 *Ceſsio id operatur in nominibus debitorum, quod operatur traditio in rebus corporalibus.*

1 ACTIONE † non ceſſa non poteſt legatarius agere contra debitores, ſi teſtator rem ſibi debitam legauerit, l. apud Iulianũ. §. Titius, ff. de leg. 1. Sed ut legatarius contra debitorem
2 agere ualeat, remedium eſt, † quòd ei non ſolùm res debita, uerùm etiam & nomen debitoris, & actio legentur, nam ex legato nominis uel actionis, utilis actio legatario quæritur, l. ex legato, ubi Bald. & alij Docto. C. de lega. Alex. Areti. &
3 Iaſ. in d. §. Titius. Et ſi hoc † in teſtamento ſeruatum non fuerit, poteſt legatarius agere cõtra hæredem, ut ipſe agat contra debitorem, l. ſi ſic, §. fi. & ibi Bart. ff. de leg. 1. poteſt etiam teſtator

legatario præſenti,uel notario pro eo recipiēti actiones ſuas cedere: nam ceſsio id operatur in nominibus debitorum, quod operatur traditio in rebus corporalibus, & ex ceſsione trāſit in legatarium exercitium actionum, ut per Alex. in d.l.ex legato,faciūt ſcripta per Deci.conſ.440. uiſo eleganti conſilio.

Cavtela xxviii.

Quo remedio per legatum totius non intelligatur derogatum legato partis.

Svmmarivm.

1 *Generi per ſpeciem derogatur.*
Pars integralis legata differt à legato totius reſpectu illius partis,ibidem.
2 *Voluntas teſtatoris ſequenda eſt,vbi de ea conſtat.*

1 Generali † legato per legatum ſpeciale derogatur,l.uxorem.§. codicillis & feliciſſimo,ubi Barto. ff.de leg.3.c.generi, de reg. iur. lib.6.& per legatum partis integralis uidetur receſſum à legato totius reſpectu illius partis,l.cū quæſtio.C.de lega.quare ſi teſtator alium hęredem faciat,alium uſumfructum omnium bonorum relinquat,ab hæreditate exemptus uidetur uſusfructus,& hęres in uſufructu cum legatario

non

non concurret, Dec.conſ.607.uiſo puncto, cum allegat. ibi per eũ, Aliud iuris eſt cum alij legatur totum integrale, & alij legatur pars ſubſtantialis, ut ſi alteri domus, & alteri eiuſdẽ domus aliqua pars ſubſtantialis legetur, tunc in illa parte ambo legatarij concurrent, l.ſi alij, ubi Bar.ff. de uſufruct. leg. ſed ſi teſtator uelit eum cui legatur pars ſubſtantialis integram partem habere, remediũ eſt, quòd ipſe expreſsè diſponat, quòd ille cui legatur huiuſmodi pars ſubſtãtialis eam
2 integram habeat. † Nam cum de uoluntate conſtat, ſtandum eſt diſpoſitioni teſtatoris, l.cum uirum.C.de fideicom. & eſt communis opi. ut per Bart.in d.l.ſi alij, faciunt quæ ſuperius diximus hoc tit.cau.24.ſi alij.

CAVTELA XXIX.

Quo remedio dominium rei legatæ trãſeat, uel non tranſeat recta uia.

SVMMARIVM.

1 *Dominium rei legatæ transfertur in legatarium ſine traditione, ſeu recta via.*
Hæredis res legata an transferatur ſine ſuo conſenſu, ibidem.
2 *Legatarius quando rei legatæ fieri dominus non poteſt ſine traditione hæredis.*

1 DOMINIVM † rei legatæ ſine rei traditione transfertur, l. à Titio. ff. de furt. quod procedit ſi res ſit teſtatoris, ſecus eſt ſi ſit hæredis, glo. in l. ſi hæredis ſeruus. ff. de leg. 1. ſed ut quando res hæredis legatur, dominium transeat recta uia in legatarium, remedium eſt, quòd res legetur conſentiente hærede, & conſtituente ſe nomine legatarij poſsidere, ut probatur ex dictis per Bald. in l. 1. col. 5. C. com. de lega. & Iaſ. in d. l. ſi hæredis ſeruus, iunctis not. per Alex. & alios Docto. in l. quod meo. ff. de acquir. poſſ. & in l. ab emptione. ff. de pact. ſolus autem conſenſus hæredis non eſſet efficax ad transferendum dominium ipſo iure, l. cum quis decedens, cũ ibi
2 traditis per Bart. ff. de leg. 3. Quod ſi † teſtator leget rem ſuam, & ratione aliqua nolit in legatarium dominium tranſire ſine traditione hæredis, remedium eſt, quòd diſponat legatarium nõ fieri dominum ante traditionem hæredis, l. Sempronius. ff. de uſufr. lega. Bal. in l. 2. C. ut in poſſ. leg. & Iaſ. poſt Pau. de Ca. in l. nemo. ff. de leg. 1.

CAVTELA XXX.

Quo remedio hæres iuſſus ſoluere debita, fideiuſsionis cauſa debitum ſoluere non cogatur.

SVMMARIVM.

1 *Hæres iuſſus ſoluere debitum ex cauſa fideiuſsionis ſolu-*

ſolutum à principali debitore repetere non poteſt: limita ut ibidem.

2 *Coniecturis non eſt locus in certis.*

Principaliter & ut principalem qui ſe obligat pro alio, quomodò teneatur, ibid.

Fideiuſſor qui ſe obligauit ut principalem & principaliter, non iudicatur amplius fideiuſſor, ibidem.

3 *Teſtator legaturus etiam quod debebitur ex cauſa oritura poſt teſtamentum, quomodò uerba concipiet.*

Præteritum imperfectum ſubiunctiui modi ſignificat etiam tempus futurum, ibidem.

Legatario non debentur ſuperuenientia poſt teſtamentum, ibidem.

1 FIDEIVSSIONIS † cauſa debitum ſi teſtator ſolui mandet in ſpecie, uel in genere, iubendo hæredem debita ſoluere, hæres ſoluere tenetur, & ſolutum repetere à principali debitore non poteſt, l. ſi fideiuſſor, & ibi Bald. ff. de leg. 1. quod procedit, quando proprium debitũ aliquod teſtatoris non appareret, argum. l. fundus qui locatus. ff. de fund. inſtru. & l. quibus diebus. §. dominus. ff. de condi. & demon. aliàs ſecus eſſet, ut per Doct. in d. l. ſi fideiuſſor, ubi Alexan. poſt Bal. dicit opi. hanc ueram eſſe, & dictũ Bal.
2 communiter improbari. Sed † quia durum uidetur hæredem quòd pro alio ſoluat non poſſe

repetere,ſit cautus teſtator, ut quando mandat debita ſolui,euidenter exprimat ſe intelligere de debitis, ad quæ ſoluenda ſuo nomine, & ut principalis tenetur, ut incertis non ſit locus cōiecturis, l.ille aut ille.§.cum in uerbis.ff.de lega. 2.Et ſit etiam cautus,ut adijciat ad quæ tenetur ſuo nomine,& ut principalis, & pro ſe, & ſua cauſa,nam per illa uerba ad quæ tenetur ſuo nomine,& ut principalis,non ſatis eſſet conſultum hæredi,ſi teſtator pro alio (ut fieri ſolet) ſe principaliter, & ut principalem obligaſſet, nam hoc caſu fideiuſſor per omnia iudicatur ut principalis, ut tenent Pet.Cyn.& alij Decto. in Authen. pręſente.C.de fide.quos refert & ſequitur Alex. conſi.23.in cauſa executionis,colum.penul.lib. 4.& Iaſ.conſi.58.mihi quoque,lib.3.de quo uide allegata per Barba.conſil.86.magnus, lib.4. Dec.conſi.268.concluſio,& per Iaſ.ſibiipſi contrarium conſi.133.præſupponitur,colum. ulti. 2.par.& prædicta obliuioni danda non ſunt, ut uerum intelligas circa.q.motam per glo.in uerſ.
3 fideiuſſorem,in Authen.de fideiuſſ.in prin. † Illud etiam notandum eſt, quòd ſi creditor leget debitori quicquid debet,& deberet, quãuis uerbum præteriti imperfecti ſubiunctiui modi ſignificet etiam tempus futurum,ut per Barto. in l.1. ff.de iur.codi.tamen hoc legato non continebitur debitum tempore mortis ex cauſa, quæ poſt teſta-

teſtamentum ſuperuenit, arg. l. quod Seruius, cũ ibi no. per Doct. ff. de condi. ob. cau. ſed ſi teſtator uelit legare etiam quod debebitur ex cauſa oritura poſt teſtamẽtũ, i ta uerba concipiantur, legauit quicquid debet, aut debebit ex cauſa prę terita uel futura, ut colligitur ex dictis per Ful. conſi. 37. quidam.

CAVTELA XXXI.

Quo remedio legatarius non obſtante præſcriptione poſsit petere rem legatam.

SVMMARIVM.

1 *Vſucapio, & præſcriptio ſunt inducta bono publico. Legatarius quomodò poſsit petere rem legatam non obſtante conſcriptione, ibid.*

2 *Pactum prælati locantis ad nouem annos, cum pacto quòd finito tempore locatio renouetur, non valet.*

3 *Præſcriptio tolli poteſt pacto.*

1 VSVCAPIO † & præſcriptio bono publico inductæ ſunt, l. 1. ff. de uſuc. proinde non poteſt teſtator diſponere, quòd legatarij poſsint ab hærede legata exigere, præſcriptione aliqua non obſtãte, l. ius publicum. ff. de pac. l. quòd de
2 bonis. §. 1. ff. ad legem falc. Sed † ut legatario nõ obſtet præſcriptionis exceptio, remedium eſt, ꝙ

teſtator toties rem leget, quoties eſſet completa præſcriptio, nam poteſt ius extinctum ſuſcitare teſtator obligationem repetendo, & ſic finis unius obligationis erit principium alterius, l. ſicut in annos. ff. quibus mod. uſusfru. amit. cautelam hanc docet Barto. in l. nemo, colum. ulti. ff. de leg. 1. quem ſequitur Bald. in l. 2. C. ut in poſſeſ. leg. Floria. in l. ſi uſusfructus. ff. quibus mod. uſusfr. amit. & Veronen. caute. 65. in multis, Nec obſtant ea quæ contra opi. hanc allegat Iaſ. in d. l. nemo, dum dicit repetitionem obligationis tendẽtem in fraudem legis inutilem eſſe, ſicut pactum quòd finita tertia generatione emphyteoſis renouari debeat, uel pactum prælati locantis ad nouem annos prædium eccleſiæ, ita quòd poſt nouem annos ad alios nouem annos renouetur locatio. §. neque, in Authen. de non
3 alienan. Nam reſpondetur † quòd prelatus non habet poteſtatem liberam diſponendi de rebus eccleſiæ, c. nulli, de reb. eccle. non alie. priuatis autem rerum ſuarum libera eſt alienatio. l. non uſque adeò. ff. ſi à par. quis manu. fue. & ideo poteſt teſtator ius deperditum repetere in beneficium legatarij etiam in infinitum, l. fideicommiſſa. §. ſi quis decem. ff. de leg. 3. & ibi Bart. & comprobatur dictum remedium ex dictis per Barba. conſi. 27. clementiſsimum, col. ult. lib. 4. ubi dicit communem opi. eſſe, quòd pacto poſsit præ-

ſcriptio

ſcriptio tolli,quam opi.ſequitur idem Barb.cõſ. 51.ſcripſit,lib.1.& conſ.53.lib.2.de quo tamen uide ſcripta per Dec.in l.nam poſtea.§.ſi his. ff. de iureiur.& in l.petens.C.de pac.& Fel. in rub. de præſcrip.colum.pen. & ult.

Cavtela xxxiI.

Quo remedio legatum rei alienæ vires habeat.

SVMMARIVM.

1 *Alienæ ſi legentur, quibus & quando debeantur.*
Amicitia magna iuri ſanguinis exæquatur, ibid.
2 *Legatum rei alienæ ſcienter à teſtatore factum valet ſaltem in æſtimatione.*
3 *Legatarius quomodò conſequitur legatum rei alienæ ab hærede, qui ſit coniunctior teſtatori.*

1 ALIENAE rei legatum † inutile eſt, niſi cõiunctæ perſonæ legetur, uel teſtator ſciat rem ſuam non eſſe,& hoc à legatario probetur. §.non ſolùm, Inſtit. de leg. 1.l.cum alienam,ubi Doct.C.eo.tit.Abb.conſ.45.videtur, lib. 2. uel niſi teſtator leget valde amico,Quoniam magna amicitia iuri ſanguinis exęquatur,l.cum allegas. C.de caſt.pec.lib.12.gl.in c.requiſiſti, & ibi Ab. de teſt.& per Iaſ.in l.ſi res obligata.ff. de leg.1.
2 Sed ſi † teſtator velit de viribus legati dubitari non

non poſſe, remedium eſt, quòd legando dicat ſcire ſe rem alienam eſſe, ſic enim efficax erit legatum, & hæres euictionis periculo aſtringetur, l.ſi donum.§.de euictione, ubi Doct.ff. de leg. 1. & eſt communis opinio ut dicit Alexan.in d.l.cum alienam, reſpondens ad c.filius, de teſta.quòd ille tex. procedit in re eccleſiæ, cuius alienatio difficilis eſt, c.ſine exceptione 12.quæſt. 2. uel d. c. filius, debet interpretari ſecundùm ius ciuile, ut ſi legatũ rei alienæ ſit factũ à ſciẽte, licèt non ualeat in damnũ domini, cui res ſua debetur à legatario, uel ab hęrede poſſeſſore reſtitui legatario; tñ æſtimatio ſolui debeat ab hęrede, ut ſentit gl. in d.c.filius, & cõprobat ex dictis ibi per Barba.
3 col.4. Et notandũ eſt, † ꝙ ſi teſtator leget rẽ alienã cõiuncto, ſi hæres ſit coniunctior, ut putà ſi ſit filius teſtatoris, legat ũ ſoluere nõ tenet, arg. l. cum acutiſsimi.C.de fideic. & l.ſi unquã, C.de reuo.don.ut per Bal. in d.l.cum alienam. Sed ut legatarius poſsit legatum conſequi, remedium eſt, quòd faciat articulum, & probet, quòd ipſe legatarius erat à teſtatore ualde dilectus, & benemeritus de teſtatore, & quòd veriſimile eſt, ꝙ teſtator etiam habens filium, ſic merenti, & dilecto relinquere uoluerit rem legatam, uel ęſtimationem eius, ſi legatarius rem habere non poſſet, hoc probato legatarius obtinebit, faciunt not.per Bart.in l.fin.ff.de hæred.inſtit.in princ.

&

& alia ad id allegata per Barb. in d.c. filius, col. ultim. & Iaſ.in l. ſi res obligata.ff.de leg. 1.& uide infra hoc tit.cautela 37.res alienas.

CAVTELA XXXIII.

Quo remedio ab hypotheca, quam habent legatarij ex ſeruitute reſtantia hæredi prædia liberentur.

SVMMARIVM.

1 *Legatarius habet hypothecam in bonis defuncti.*

2 *Legato prædio debetur via, ſeruitus via debetur prædio legato, ibidem.*

1 HYPOTHECAM † legatarius habet in bonis teſtatoris,l.1.C.comm.de leg.Sed ſi teſtator uelit prædia aliqua eſſe libera à vinculo hypothecæ,remedium eſt, quòd teſtator diſponat ea hypothecæ non ſubiacere,glo.in l.2.C. ut in poſſeſſ.lega.quam ſequuntur Bald. & Saly. ibi & Bart.& Iaſ. in rep. l.nemo.ff.de lega. 1. Item
2 † notandum eſt,quòd ſi cui legetur prædium ruſticũ,uel vrbanũ,hæres debet pati legatariũ ire, & agere p alia prædia,nã legato prædio debetur via,l.teſtatrix,ubi Pau.de Caſt.ff.ſi ſer.uen.Ideò in legatis nõ eſt in uſu clauſula illa,cum acceſsibus & egreſsibus ſuis &c. ut per Bart.in l.binas. ff.de ſer. urb. præd.ſed ſi teſtator uelit hæredem liberas

liberas ędes habere, remedium eſt, quòd hoc diſponat, arg. l. in re mandata. C. mand. l. in uendendò. ff. de contrahen. emp. ut per Bald. conſ. 24. quidam Vannes, lib. 5.

Cavtela xxxiiii.

Conſilium in remiſſione iniuriarum à teſtatore ſeruandum.

Svmmarivm.

1 *Iniuriam remittens quando intelligatur remittere odium & omnem actionem.*

Teſtator caueat à verbis generalibus, ibid.

2 *Teſtator non conſequitur veniam peccatorũ à Deo, niſi remiſerit iniurias.*

1 Inivriarvm † plenam remiſsionem facere intelligitur qui odium, & omnẽ actionem remittit, Bald. in c. 1. §. iniuria, de pa. iur. firman. Quare ſi teſtator iniuriam paſſus ab aliquo velit ei pacem facere, & offenſam teſtamento remittere, ſalua tamen actione iniuriarum ad id quod intereſt, ſit cautus ut iniuriam ſimpliciter remittat, glo. in c. ſi canonici, uer. damus, de offic. ord. lib. 6. & comprobatur hoc ex dictis per Bart. & Alexand. in l. ſi tibi. §. quædam. ff. de pact. & Iaſ. in l. huiuſmodi. §. ædes. ff. de leg. 1. & caueat teſtator à uerbis generalibus, quæ poſſent cõprehendere

hendere etiam remiſsionem actionis, ſecundùm Alex.in d. §. quædam,qui tamen ſibi contrarius uidetur in conſil. 20. requiſitus, lib. 5. Et ſint
2 † cauti teſtatores uolentes à Deo conſequi ueniam peccatorum, ut ipſi non verbo tantùm,ſed iniurias corde remittant,non enim aliter à Deo ſuorum delictorum remiſsionem, & ueniam exorabunt,quia ſcriptum eſt: *Si non dimiſeritis hominibus peccata eorum,nec pater veſter cæleſtis dimittet nobis peccata veſtra*. Matthæi 6. actionem autem iniuriarum remittere nõ eſt opus, & poteſt quiſque emendationẽ iniuriæ petere, ſecundùm ordinem iuſtitiæ,c.ſi illis.23.q.4.ut per Ioan.de Tur.Crema.in c.ſi quis contriſtatus.90. diſt.

CAVTELA XXXV.

Quo remedio legatario conditionem implere offerente non habeatur conditio pro impleta.

SVMMARIVM.

1 *Conditio implẽda per legatarium habetur pro impleta,ſi ſtat per hæredem quominus impleatur.*

2 *Legatarius quando teneatur adimplere conditionem iniunctam ſibi, habita rẽ legata,uel non habita.*

3 *Hæredi quomodò conſulitur, qui oblatam à legatario pecuniam cauſa conditionis implendæ ſemel accipere recuſauit.*

CON-

1 CONDITIO † à legatario implenda pro impleta habetur, ſi ſtet per hæredem quominus impleatur. l. iure ciuili. ff. de condi. & demon. c. cum ſtat, de reg. iur. lib. 6. quare ſi legetur Titio fundus, ſi hæredi centum dederit, poteſt legatarius fundum petere, ſi ſemel obtulerit centum hæredi, & ille accipere recuſauerit, nec legatarius iterum offerre, uel ſoluere cogitur, argu. l. ſi quis hæredem. C. de inſtit. & ſubſti. ſub
2 condi. fact. ut quidam arbitrantur. Sed † ſi teſtator per oblationem ſemel factam uelit hæredem conditionis commodo nõ carere, qui ſemel obtulerit, & conditionem implere paratus fuerit, remedium eſt, quòd ipſe diſponat per unam interpellationem, & oblationem, non debere intelligi conditionem impletam eſſe, niſi quãtùm ad actionem conſequendam, & quòd legatarius te habita, uel nõ habita ſemper teneatur adimplere conditionem iniunctam, & parendum erit uoluntati teſtatoris, l. in conditionibus. ff. de cond. & demon. Bar. in l. uter ex fratribus. ff. de condi. inſti. Soci. in d. l. iure ciuili, Iaſ. in rep. l. nemo. ff.
3 de lega. 1. Dec. in l. iure ciuili. ff. de reg. iur. † Et notandum eſt, quòd licèt cõditio habeatur pro impleta, quando ſtat per hæredem, tamen ſecundùm ueriorem opinionẽ habet hæres exceptionem, & legatarium poteſt exceptione repellere, ſi non impleat conditionem. l. cui fundus, & ibi

Doƈto.ff.de condi.& demon.& per Soci. in d. l. iure ciuili,& per Dec.in d.regu.iure ciuili, in fi. Quod tene menti, ut ſcias conſulere hæredi,qui oblatam à legatario pecuniam cauſa conditionis implendæ ſemel accipere recuſauit.

Cavtela xxxvI.

Remedium quo filia quantitatem dotis bis non poßit exigere.

SVMMARIVM.

1 *Dos ſi ſoluta ſit à patre viuo, nihilominus filia petere poterit legatam ſibi quantitatem.*

Filia non poteſt petere quantitatem legatam vltra dotem habitam.

2 *Legatum dotis factum in codicillis in maiori quantitate quàm fuerit in teſtamento,an ſit validum, ibid.*

1 Filia † cui pater in teſtamento mille reliquerit,& cuius uiro ſuperuiuēs promiſſam dotem ſoluerit,nihilominus legatam quantitatem ab hæredibus exigere poterit,ſecūdùm Bar. in l.Lucius.1.ff.de leg.2.quia poteſt augeri.l.penul.C.de dona.ant.nup.ſed ſi pater nolit filiam ita duplicatam dotem habere, remedium eſt, ꝙ in teſtamento,quod ei legat in dotem ita relinquat,uidelicet,pro ea maritanda ut finita cauſa legati,legatum quoq; finiatur.l.libertis.2.ff. de alim.

alim.leg.& in opinione hac eſt Bart. in d. l. Lu-
2 cius. Sed remedium hoc non eſt tutum, † quoniam opi.Bart.communiter improbatur,& poſſet filia petere quatenus plus eſſet in legato, ut per Alex.& Iaſ.in l.huiuſmodi.§. ſi pater.ff. de leg.1.& in l.filia.C.de legat.ad uitandam tamen quæſt.non erit inutile, quòd pater in teſtamẽto, uel ſuperuiuens dum promittit dotem pro filia, declaret,quòd una ſumma in alteram computetur,ut docet Iaſ.in ſimili in l.triticum.ff. de uer. obli.Idem quoque ſeruandum eſt,quando prius in teſtamento pater filiæ reliquit certam quantitatem,& poſtea codicillis maiorem ſummam relinquat,ut per Cuma. conſi. 17.ſine diſputatione, Bald.conſi.140.caſus,& conſil.163.cuidam puellæ,lib.5.

CAVTELA XXXVIII.

Quo remedio contra dominum rei legatæ, qui legato conſenſit,legatarius habeat actionem.

SVMMARIVM.

1 *Legatarius contra quem agat, quando teſtator legauit rem alienam conſentiente domino.*

Aliena re legata legatarius habet actionem, ſi dominus rei conſenſerit, ibidem.

2 *Pacto teſtatoris quæritur actio legatarijs.*

Legatarius

Legatarius quodammodò hæres in re legata cenſetur, ibid.

3 *Hæres cogitur cedere actionem legatario contra dominum rei legatæ a teſtatore.*

1 RES † alienas expedit domino conſentiente relinquere, l.ſicut.§.venditionis.ff.quib. mod.pig.vel hypo.ſol. facit tex. in c. 1. & quod ibi no.Bal. de prohi. feud. alien. per Fede. Nam ex tali conſenſu conſequitur legatarius retētionem, licèt ex hoc non poſsit agere contra dominum rei, qui F conſenſit, cui nihil teſtator legauit, l.ab eo.C.de fideicom.l. cum quis decedens,
2 & ibi Bart.ff.de leg.3.Sed † ut legatarius contra dominum rei actionem habeat, remedium eſt, quòd dominus rei non ſimpliciter teſtatori conſentiat, uerùm etiam illi nomine legatarij ſtipulanti promittat ſoluere rem legatam, quia ex teſtatoris pacto legatarijs actio quæritur. nam legatarius quodammodò hæres in re legata cenſetur, l.id tempus.§.1.ff.de uſuca.iuncta, l.1. C. ut ab hæred.& con.hęr.& l.ſi tibi.§.pactus, cum ibi not. ff. de pact. Et quòd ex promiſsione domini facta teſtatori legatarius agere poſsit, tenēt Bar. & Alex. in l. nemo.ff.de leg.1. & cōprobat opinionem hanc Iaſ. in l. ſi fundum per fideicom-
3 miſſum, col.8.ff.de leg. 1. Sed † ſi cautela hæc in teſtamento fuerit omiſſa, remediū quo rem le-

gatam legatarius cõſequatur, eſt quòd ipſe agat contra hæredem,l.ſi duos.§.penul.ff. de leg.1.& hæres uel cedet actionem contra dominum rei legatæ,qui legato conſenſit, uel ipſe aget contra eundem.Habet enim hæres contra illum,qui cõſenſit actionem mandati,l.1.& 2.ff.mand. & cõprobantur prædicta per Bart. conſ.211.quidam ſibi filius,Paul.de Caſtr. cõnſ.240. circa primũ, & Iaſ.conſ.13.caſus talis,lib.1.

Cavtela xxxviii.

Quo remedio ad hæredes legatá conditionalia tranſmittantur.

SVMMARIVM.

1 *Conditio ſi impleta non fuerit in vita legatarij,legatum non tranſmittitur.*

2 *Teſtator facere poteſt,quòd non tranſmiſsibile tranſmittatur ab hærede.*

3 *Conditio quãdo fit per dictionẽ,ſi, vel,hac conditione,quando modũ & quando conditionẽ ſignificat.*

1 SI legatarius † conditione pendente decedat, quamuis poſtea conditio extiterit, hæres legatarij lucrum legati non habebit, quia conditionale legatum non tranſmittitur ad hæredes,l.1.§.ſinautem.C.de cadu.toll.glo. in.§.ex conditionali,Inſti.de uerb.oblig. Abb.conſ.85. duo ut morem,lib.1.Bal.conſ.28. ſuper primo, lib.

lib.2.& conſ. 410. Lucas, lib. 3. ſed ut legatum habeat hæres legatarij, quandocunque impleta conditio fuerit, remediũ eſt, quòd teſtator hoc
2 diſponat. Nam † poteſt teſtator facere, quòd nõ tranſmiſsibile ad hæredes tranſmittatur, ſecundũ Bal. in c. Cumana, de elect.& Iaſ.in l. nemo, in rep.col.9.uer.itẽ ꝙ legatũ.ff.de leg.1.per l.1. C.ut actio.ab hęre.& cõt. hę. cum alijs allegatis per eundẽ Iaſ.in l.teſtandi,col.ultim.C.de teſta. fac.dicta ſupra de ſubſt.cau.23.ſi ſubſtitutus.Et traſmiſsibile fiet legatum ad hæredes, ſi teſtator leget hoc modo, lego Titio & hæredibus eius, ſecundùm Bal. conſ.93.ſuper dictis punctis, lib. 2.& conſ. 180.Domina Ioanna,lib.3. Et notan-
3 dum eſt, † quòd ſi teſtator uelit ſuſpendere legatum in aliquem futurum euentum, & facere legatum conditionale, ſi relinquat ita dicendo ſub conditione hac,&c.non erit legatum conditionale, nam huiuſmodi uerbo non conditio ſed modus ſignificatur, l. Mæuia.ff. de manu.teſta, l. 2.§.fin.ff.de dona.Bald.in l.ea conditione. ff. de condi.& demon. Bart.in l.quibus diebus.§.Termilius,col.2.ff.eo. & conſ. 4. factum. Sed ut legatum conditionale reddatur, teſtator utatur dictione, ſi, quia dictio hæc, ſi, facit propriam, & ueram conditionem, ut per glo.& Bart.in l.1. ff.de condi.& demon.& Iaſ.conſ. 162. in cauſa contradictionis, col.4.par.1.

Cavtela xxxix.

Quo remedio diſpoſitio valeat, ſi poſt mortem vxoris alio hærede inſtituto ipſa vxor vſufructuaria relinquatur.

Svmmarivm.

1 *Vſusfructus ſi relinquatur vxori & poſt eius mortẽ alius hæres inſtituatur ei, an valeat legatum.*
Principium non poteſt res capere ab eo momẽto, quo debet deſinere, ibidem.
Notariorum imperitia mundus deſtruitur, ibidem.
2 *Vxor relicta vſufructuaria ſingulorum prædiorum, an habeat integrum vſumfructum etiam viuis filijs?*
Hæres idem eſt quòd dominus, ibidem.
3 *Legata valent etiam hæreditate non adita ex teſtamẽto, ſi teſtator id voluerit.*
4 *Caſta viuere dicitur etiã illa quæ in matrimonio eſt.*
5 *Vxor cui legatum eſt, ſi vidua remanſerit, cõſequitur legatum, etiam ſi ſecundò nupſerit, & ſufficit conditionem momentò extitiſſe.*

1 SI Vxori † uſusfructus omnium bonorum relinquatur, & poſt uxoris mortem Titius hæres inſtituatur, legatum uſusfructus uidetur inutile, quia ante aditam hæreditatẽ dies uſusfructus legati non cedit, l. 1. §. in nouiſsimo. C. de

ead.toll.& cum ante mortem uxoris non poſsit adiri hæreditas, quia hæreditas poteſt dari ſub die incerto, nec reijcitur dies, ut not.gloſſ. in. §. hæres, in uer. ex certo. Inſtit. de hæredi. inſti. Feder. de Sen. conſ. 56. domine Franciſce. fruſtra uidetur relictus uſusfructus uxori in tẽpus quo uſumfructum habere deſinet, ſi hæreditatis aditio expectetur, l. Titio cũ morietur. ff. de uſufruct. facit glo. in l. qui filio. ff. de hæredi. inſti. & ibi Angel. tenet hoc legatum eſſe inualidum, & ſequitur Alex. in l. extraneum. C. de hæred. inſti. Quæſtio eſt dubia, & de apicibus iuris, ut dicũt Doct. in d. l. extraneum, Alex. tamen, in conſ. 58. habita ſuper narratis, lib. 3. tenet legatum ualere ita etiam tenet Lud. Rom. conſ. 71. uiſis dubijs, ita etiã ſeruari in practica dicit Bal. in l. id quod pauperibus. C. de epiſ. & cler. opinionem hanc ſequuntur etiã Bal. Pau. de Caſt. & Iaſ. in l. ſi filiuſfa. ff. de libe. & poſth. ubi dicit Iaſ. imprudentia notariorum eiuſmodi difficultates naſci, ſubiungens ex tabellionum imperitia mundum deſtrui, ex ſententia Bal. conſ. 6. uiſo teſtamento, lib. 4. & ſecundùm Bald. conſ. 26. uidetur dicendum, lib. 5. conditio poſt mortem reſpicit finem uſuſfructus, ſed interim teſtator uult hæredem proprietatem habere, ita ut ſi hæres ſcriptus præmoriatur tranſmittat ad hæredes, nec hoc caſu habet locum, l. hæres meus. ff. de conditio. & demo.

2 Vt autē † uxor ſine controuerſia uſumfructū habeat, remediū eſt, quod nō ſimpliciter uſufructuaria relinquatur, ſed adijciatur, hęres; nā ſi uxor hęres, & uſufructuaria relinquatur, & alius ei poſt mortē ſubſtituatur, uxor erit hæres in ſolidum, l. ſi quis ita hære. ff. de hære. inſti. etiam ſi filij cōmunes ſuperſint, ut per Bald. conſ. 184. uiſo puncto, lib. 4. & inſtitutio, uel ſubſtitutio aliorum in fideicommiſſum reſoluetur, ſecundùm Angel. in l. filius a patre. ff. de lib. & poſthu. & Saly. in d. l. extraneum, cum allegatis per Alex. conſ. 162. circa primum, col. 1. lib. 2. ubi dicit communem opinionem eſſe, quòd hoc caſu poſsit uxor uſufructuaria, hæreditaria bona ut hæres propria authoritate apprehendere, & hoc caſu hæres uxoris retinebit quartam l. quamquàm. C. ad leg. falci. ſecundùm Deci. conſ. 278. non leuis perplexitas, & Alex. d. conſ. 162. circa, lib. 2. Idē iuris erit, ſi uxor domina, & uſufructuaria relicta fuerit, quia hæres idem eſt quòd dominus, l. itē Mela. §. legis. ff. ad legem Aquil. §. fin. Inſti. de hære. quali. & diffe. Deci. conſil. 607. uiſo puncto,
3 col. 1. Secundum remedium eſt, quòd † uxore omnium bonorum uſufructuaria relicta, alius non poſt mortem uxoris, ſed ſimpliciter hæres inſtituatur, quo adeunte confirmabitur legatū uſusfructus, per d. §. in nouiſsimo, ſecundùm Deci. d. conſ. 278. l. ſi nemo. ff. de teſta. tut. & l. teſta-

teſtamento manumiſſus. ff. de manumiſſ. teſta. Alex. d. conſ. 58. & Iaſ. in d. l. extraneum. Eſt & aliud remedium uidelicet, quòd teſtator diſponat legata ex ſuo teſtamento deberi etiã hæreditate non adita ex teſtamẽto, per no. per Bar. in l. nemo. ff. de leg. 1. & Paul. de Caſt. conſ. 389.
4 uiſis dubijs, colum. 4. Et nota † quòd ſi teſtator leget uſumfructum, uel aliud uxori donec caſtè, & honeſtè uixerit, ſi mulier tranſeat ad ſecunda uota, non perdit legatum, quia quæ eſt in matrimonio, caſtè uiuere dicitur, l. mulier. §. cum proponeretur. ff. ad Treb. c. Nicena, 31. diſt. & ideò cautela eſt, quòd legetur donec honeſtè & uidua uixerit, l. fin. C. de indict. uid. tol. cautelã hanc tradit Bar. in d. l. fin. & in Authen. hoc locum. C. ſi ſecun. nupt. mul. & in d. §. cum proponeretur. Verùm quia opin. Bartol. communiter reprobatur, & tenetur quòd etiam ſi ſub conditione, ſi caſtè uixerit, leget uir uxori, uxor legatũ amittat ſecundas nuptias cõtrahendo, ut per Iaſ. in d. l. fin. non eſt curandum de cautela Bart. & §. cum proponeretur, procedit in relicto a patre filiæ ſub conditione, ſi caſtè uixerit, & multũ intereſt, utrùm a patre, an à marito ſub tali conditione legetur, ut in d. l. fin. declarat Iaſon. Si tamẽ quæſtionis tollendæ cauſa utaris remedio
5 Bart. nil nocebit. Et notandum eſt, † quòd relictum uxori, ſi uidua remãſerit, debetur, quàm-

uis uidua tranſeat ad ſecundas nuptias, ſufficit enim cōditionem momentò extitiſſe, ut debeatur legatum l.ſi quis hæredem. C. de condi.inſt. Sed ut legatum non debeatur ſecundò nubenti remedium eſt, quòd ita legetur. ſi,uel donec, & quamdiu,in uiduitate permanſerit,ut per Bald. conſ.42. præmittendum eſt,lib.5.

Cautela XL.

Quo remedio ſtatuto prohibente alienari immobilia in alienigenas, poſſit exterus ex teſtamento conſequi prædium teſtatoris.

SVMMARIVM.

1 *Statuto prohibente alienari immobilia in alienigenas an poſſit exterus ex teſtamento conſequi prædium teſtatoris.*

2 *Mixtus caſus nō cōprehendit̄ ſub ſimplici ꝓhibitione.*

3 *Statutum prohibens in alienigenam fieri rei alienationem,an prohibeat legare in teſtamento.*

4 *Alienatione prohibita per ſtatutum non intelligitur prohibita hæredis inſtitutio.*

Inſtitutio facta de eo qui non poteſt emere in territorio ualet,ibid.

1 SI ſtatutum † ciuitatis prohibeat prædia uendi exteræ gentis hominibus,& teſtator hæredi mandet,ut alienigenæ prædium uendat, prædium

dium ille ex uenditione hæredis habere non poterit,quia non ex ultima uoluntate, ſed ex contractu inter uiuos legatarius rem acquirere uideretur, in legato enim non eſt niſi ipſa uenditio,glo.in l.in æſtimationibus.ff.de pet.hære.fa-
2 cit l.ſi fideiuſſor.§.fi.ff.de leg. 1. † Sed ut prædiũ exterus ſoluto pretio acquirat,remedium eſt, ꝙ hæres rogetur illi prædium dare, ſi certam ſummam ſoluerit, nam ſic prædium ex legato acquiritur,& pecunia datur gratia cõditionis implendæ.l.quod conditionis.ff.de do.cauſ.mor. quod procedit non dubiè,ſi legatarius minus iuſto precio gratia cõditionis implendæ ſoluere debeat. Nam tunc negari nõ poteſt, quin in parte legatarius ſit,& caſus mixtus non comprehenditur in exorbitanti ſtatuto,l.uim paſsam.§. præſcri-
3 ptione.ff.de adul. Et † ſi ſtatutum prohibeat in alienigenam alienari immobilia, & teſtator uelit prædium alienigenæ legare,remedium eſt,ꝙ leget præcipiendo quòd legatarius prædiũ uendat,& precium ſibi habeat,per not.per glo.in c. 1.in uer.domum,de relig.domi.lib.6.l. filiusfamilias.§.ſi quid,& ibi Bart.ff.de leg.1.& Bald.in l.cum quæſtio.C.de leg.ita determinat Barb. in rub. de reb. eccl.non alienan.ubi id latiùs diſcuſ-
4 ſum uidere poteris. † Poſſet quoque teſtator in alienigenam transferre dominium prædiorum inſtituendo eum hæredem: nam per prohibitionem

tionem alienationis in homines alterius territorij non intelligitur hæredis inſtitutio prohiberi, glo.in l.1.in uerſi.loca.C.non lic.hab. metr. lib. 11.& glo.illam commendat,& ſequitur Fulgo. conſi.215.in primo,faciunt alleg.per Alex. cõſ. 155.uiſis & accuratè,lib.2.& Iaſ.conſi. 101.ſuper præmiſſa,& conſi. 120. domina Dorothea, lib.1.

CAVTELA XLI.

Quo remedio hæres non priuetur hæreditate, quamuis monitus legata non ſoluerit.

SVMMARIVM.

1 *Hæres bis monitus ſi legata non ſoluerit, hæreditate priuatur.*

2 *Executor datus in teſtamento an excuſet hæredem legata non ſoluentem.*

3 *Pœna legis euaneſcit per pœnam impoſitam à teſtatore.*

1 HAERES † bis à iudice monitus ſi per annũ in legatorum ſolutione ceſſauerit, ab hæreditate cadit, Authen.hoc amplius.C. de fideicom.cum ibi no.per glo.& Doct. & Bald. conſi. 346.quando quis,lib.4.& per Paul.de Caſt. cõſ. 165.in facto iſto,ſed pro hærede ne propter mo

ram

ram in ſoluendis legatis hæreditate priuetur, remedium eſt, ſecundùm Barto. in d. Auth. hoc am-
2 plius, † ꝙ in teſtamento detur executor, per l. inulcta. ff. de condi. & demon. & in eadem opin. fuit etiam conſulendo idem Bart. conſi. 137. ſtatuto communis Gualdi. Quod eſt uerum quando hæres ſine executore nõ poſsit ſoluere, aliàs ſecus ſecundùm Bal. & Iaſ. in d. Authen. hoc amplius, argu. l. ſi ut certo. §. pen. commo. Tutius re-
3 medium eſt, † quòd hæres pœnam aliquam leuẽ ſibi curet imponi per teſtatorem, ſi ſoluere legata ceſſauerit, quia per pœnam impoſitam à teſtatore pœna legis euaneſcit, l. ſi fundũ ſub conditione. §. Stichum, & ibi not. ff. de leg. 1. l. 1. §. 1. ff. de pœn. lege. 1. §. item ſi ita. ff. ad leg. falci. ubi probatur in ultimis uoluntatibus fieri nouationem per appoſitionem pœnæ, ut per Alex. in l. ita ſtipulatus, colum. pen. ff. de uerb. oblig. Melius tamen remedium eſt, ꝙ teſtator ipſe ad ſoluenda legata, & implendam uoluntatem ipſius, tempus prolixius præfigat hæredi, arg. l. diem. ff. de legat. 2.

CAVTELA XLII.

Quo remedio uſusfructuarius, & alij legatarij teneantur, uel non teneantur ad ſoluendum æs alienum, & quo remedio falcidiæ non ſit locus.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Debita ſoluenda ſunt ab hærede, & non à legatarijs.*

Actiones hæreditariæ à creditoribus contra hæredē ſunt mouendæ.

Inſtitutus in rebus certis non tenetur ad ſolutionem æris alieni, limita ut ibidem.

Aes alienum regulariter incumbit hæredi, ibidem.

2 *Legatarij non tenentur contribuere ad debita cum hærede, niſi iuſſerit teſtator.*

3 *Hæres quando poteſt detrahere falcidiam de legatis.*

4 *Bona dicuntur deducto ære alieno.*

Legatum partis hæreditatis habet annexa onera, ibidem.

5 *Legatum partis hæreditatis, quando non continet onera ex mente teſtatoris.*

6 *Vſusfructuarius omnium bonorum, an teneatur ad onera aliena.*

7 *Hæres an poſſit alienare bona hæreditaria in præiudicium uſufructuarij.*

1 CVM † hæreditas ære alieno, & legatis exinanitur, hæres nullum, uel modicum lucrum ſentit, nam ipſe hæres debita ſoluere cogitur, cum legatum meram utilitatē legatarijs afferat, l. ſi hæreditatem. ff. mand. l. quoties. C. de hære. inſti. & l. ſi. C. de hære. act. Bald. conſil. 21. ſuper primo, lib. 2. quod procedit etiam ſi legatum

tum capiatur iure inſtitutionis,d.l.quoties, Bal. conſ. 57. ſi pater,lib.3.inſtitutus enim in rebus certis non tenetur ad ſolutionem æris alieni, niſi tantùm ſit æs alienum,ut eo detracto nihil ſuperſit, tunc enim inutilis eſt inſtitutio in re certa,l.ex facto proponebatur.ff.de hæred. inſti. & ibi Doct. & Bald. conſ. 126. ſi teſtator, lib. 3. regulariter autem onus æris alieni hæredi incũbit,l.1.C.ſi cer. pet. ſed pro hærede ut legatarij ad debitorum ſolutionem contribuere tenean-

2 tur, remediũ eſt, † quòd expreſsè teſtator prouideat, quòd legatarij pro modo commodi debita ſoluere teneantur, l. imp. §. ſi centum.ff. de leg.2.ut per Lud.Rom. conſ. 189.ſtante primo

3 quæſito. Poteſt † autẽ hæres detrahere falcidiã de legatis,l.1.ff.ad l.fal. ſed pro legatarijs remedium eſt, quòd teſtator expreſsim prohibeat detractionem falcidiæ.§. ſi verò expreſsim, in Authen. de hær.& falc. ut per Deci.conſil. 257.

4 quæritur. Item ſciendum eſt, † quòd ſi teſtator alicui etiam ſub nomine legati relinquat partem hæreditatis, intelligitur reliquiſſe cum oneribus hæreditarijs,l.ſi quis ſeruum.§.fi. cum l. ſeq. ubi Bar.& Doct.ff.de leg.2. Sed ſi teſtator velit quòd is cui portionem hæreditatis legat, legatũ habeat ſine onere ſoluẽdi debita,remedium eſt, quòd leget partem ſuarum rerum non ſub nomine hæreditatis, ſed ſub nomine bonorum, & ita

ſcribatur

ſcribatur. legauit Sempronio quartam partem ſuorum bonorum, tunc legatarius non tenebitur ad aliqua onera, quia bona intelliguntur deducto ære alieno, l. ſubſignatum. §. bona, & l. princeps bona, ubi Bart. ff. de verb. ſignific. & in opinione hac reſidet Bar. in d. l. ſi quis ſeruum. §. fin. & in l. fina. ff. de uſufr. lega. & Alex. conſil. 138. præclarè, in fin. lib. 1. & nota, quòd cautius eſt legare partem bonorum mobilium, & immobilium, quàm bonorũ ſimpliciter, ut per Deci. conſil. 387. ubi declarat eſſe magnam inter hæc differentiam. nam certæ partis bonorum quo ad effectum continet onera, & non minus habet in effectu legatarius partis hæreditatis, quàm legatarius partis bonorum. nam ſi legetur pars hære ditatis, etiam legatarius ut æri alieno ſatisfaciat, poterit conueniri. Sed ſi legetur pars bonorum, minuetur legatum per æs alienum, ipſe tamẽ hæres conuenietur a creditoribus, ut per Paul. de Caſtr. in d. l. ſi quis ſeruum. §. fin. ſi verò legetur pars mobilium, & immobilium, erit legatũ certarum rerum, quod non minuetur ære alieno: ut dicit Deci. conſ. 237. in caſu propoſito, col. 2. & in d. conſ. 387. per ea quæ ibi allegat. Secundũ
5 remedium eſt, quòd teſtator leget partem hære ditatis, ſeu bonorum, cum expreſsione, quòd integram partem corporum habeat legatarius, nec legatum diminuatur quoquo modo per hæreditaria

taria debita; nam legatū tale non continet onera etiam ſi non ex expreſſa uoluntate, ſed tantū ex coniectura mentis teſtatoris poſsit apparere teſtatorem uoluiſſe integram partem ære alieno non diminutam legatario aſsignari, per doctrinam Alex. in l.cogi.§.non omnis,circa fin. ff. ad Trebell.quod dictum commendat ut ſingulare, & ſequitur Iaſ. conſ. 64. in primis uideretur,
6 colum.3.lib.1.Et † ſi cui legetur uſusfructus omniū bonorū,onus æris alieni ſpectabit ad uſumfructuarium,ſecundùm Bar.in d.l. fin. ff. de uſufru.leg.ſed in contrarium facit d. l. 1. C. ſi cert. pet. & l.2.C. de hære. actio. & ex dictis per Iaſ. in l.1.col.3.& 4.ff.ad Treb.& per Soc.conſ.131. in præſenti,col. 6. & per Dec. conſ.485. caſus, in fin. patet contra Bart. eſſe com. opin. & idem comprobatur ex his quæ ſcribit Barb. conſ. 63. illud,lib. 3. nam creditoribus debet ſatisfacere hæres de bonis hæreditarijs, ut per Pau.de Caſt. in l.fi.§.ſinautem æs alienum.C.de bon. quę libe.
7 Cautela igitur † erit pro hærede ad diminuendū uſumfructum propter æs alienum, ſi aliter ſolui non poteſt,quòd pro ſatisfactione vendat bona mobilia,& immobilia antequàm illa uſufructuario tradat,& tanto minorem uſumfructum habebit uſusfructuarius, l. uſufructu bonorum. ff. ad leg.falc. & ibi Alex. & Bald. conſ.87.ſuper primo,lib.5.& Paul.de Caſtr. conſil. 335. in cauſa

quæ

quæ uertitur,col.6.& iſta eſt communis concluſio quicquid dicat Bart. in d. l.fin.ut dicit Deci. conſ. 62c. caſus, de quo in fi. Quæſtionis tamē tollendæ cauſa bonum eſſet teſtatorem declarare teſtamento per quem uelit ſatisfieri creditoribus,maximè quando alij relinquitur uſusfructus omnium bonorũ, & alijs poſt mortem uſufructuarij hæres inſtituitur,tunc enim eſt magis incertum contra quem exercendæ ſint hęreditariæ actiones; nam ſunt qui putant hæreditati dandum eſſe curatorem, contra quem creditores agant,l. 1. ff. de cur. bo. dan. ut per Matth. no.5.& poteſt circa hoc teſtator liberè decernere;quia totum hoc pendet à uoluntate ipſius, ut per Soci.d.conſ.131.

Cavtela xliiI.

Cautela adhibenda in legato uſusfructus ne uideatur legata proprietas.

Svmmarivm.

1 *Vſusfructus finitur morte.*
Vxor uſufructuaria prohibita ne alienet,dicitur domina rerum,ibid.
2 *Alienationis prohibitio facit uideri legatam eſſe proprietatem.*

Vsv-

1 VSVFRVCTVARIO † moriente extinguitur uſusfructus.§.finitur, Inſtitu.de uſufru. quod non procedit,quãdo teſtator prohibet ne uſufructuarius rem alienet, nam ex hoc intelligitur legata proprietas,l.Proculus.ff.de uſufr. Quando ergo teſtator legat uxori uſumfructũ omnium bonorum,uel uſufructuariam relinquit certarum rerum,ſit cautus, ne adijciat prohibitionem,quòd alienare res non poſsit. Nam tali prohibitione adiecta, uxor rerũ domina fieret, ut decidit Bald.in d.l.Proculus, cuius deciſionẽ ſequitur,& ſingularem dicit Lud. Roma. conſil. 206.licet de communi,& Barb.conſ.20. clemen tiſsimum,colum.4.lib.4.& Soci. conſi. 210. ſa-
2 tis anceps. At ſi teſtator † amplius ius quàm ex legato uſusfructus competat uſufructuarium habere uelit,remedium eſt,quòd hoc diſponat: nã ſi tacita uoluntas admittitur, multo magis expreſſa ſeruabitur,d.l.Proculus,Cuma.conſ.120. Ser Petrus.

CAVTELA XLIIII.

Quo remedio prohibitus legare alicui poſsit illi relinquere.

SVMMARIVM.

1 *Legati uerbum etiam uniuerſitati adiectum non habet uim inſtitutionis.*

Legandi ſignificatio hodie non refertur ad inſtitutionem hæredis, ibid.

2 *Hæres inſtitui poterit, cui donatio fieri non poteſt.*

1 APPELLATIONE † legati inſtitutio quoque hæredis olim continebatur, l. uerbis. ff. de uerbo. ſign. Nam uerbum, lego, latiorem habebat ſignificatioñe quàm hodie habeat, & uſu mutata eſt ſignificatio huius uerbi, nã nunc non propriè continetur hæredis inſtitutio appellatione legati, & ſunt diſtincta hæc uocabula, ut patet ex tit. de hære. inſti. & de leg. adeò quòd uerbum, lego, etiam uniuerſitati adiectum, non habet uim inſtitutionis, l. mulier. §. fi. ff. ad Treb. & ideo Bart. in l. centurio. ff. de vulga. & pup. & Bald. in l. quoties. C. de hære. inſti. ſentiũt, quòd uerbum, lego, ſit obliquum, licèt in l. 12. tabu. eſſet commune. d. l. uerbis, & eſt communis opi. ut poſt Alexan. & Iaſ. affirmat Soci. tertius. ff. de leg. 1. in rubri. colum. 12. uerſi. circa ſecundum caput. In materia igitur exorbitanti, & correctoria, ubi fit ſtricta interpretatio, legati appellatio non complectitur inſtitutionem hæredis.

2 Et ideo † ſi ſtatutum prohibeat maritum uxori donare, uel legare, ſi maritus uelit uxori relinquere, cautela eſt, quòd eam in aliqua portione hæredem inſtituat, non autem leget, ut per Cor. conſ. 185. aliquando diu. lib. 1. & Fulgo. conſil. 215.

215.in primo, ubi declarat hoc procedere etiã ſi ſtatutum prohibeat legari, uel aliquo alio modo relinqui, quoniam uerbum generale debet reſtringi ſecundùm præmiſſam ſpeciem, ut prohibitio relinquendi referatur ad fideicommiſſa donatione cauſa mortis, & alias ſpecies ultimæ uoluntatis præter inſtitutionem hæredis, argu. l.fi. §.cui dulcia.ff.de uin.trit.oleo leg.

CAVTELA XLV.

Quo remedio legata nominatim ab aliquo, eo non ſuccedente ab alijs hæredibus debeantur.

SVMMARIVM.

1 *Repetitio legatorum ab inſtituto quando cenſeatur facta à ſubſtituto vel coniuncto.*

2 *Legata ab inſtituto quando repeti cenſeantur à ſubſtituto, ibidem.*

1 RELICTA † nominatim ab inſtituto non cenſentur repetita à ſubſtituto, uel coniuncto, l.ſi plures.ff.de lega.3.l.Celſus.§.pen.ff.de lega.2.Fulgo.conſ.92.Antonius, & ſpeciale eſt in legato ad pias cauſas, ut relictum ab aliquo ex hæredibus nominatim debeatur etiam à ſubſtituto, uel coniuncto: ut patet ex dictis per Bart.

in l.libertis,§.fi.ff.de alimen.legat.& Deci.conſ. 182.in caſu,colum.2.& per Barto.& Alex. in l. 1.§.id quod ex ſubſtitutione.ff. ad legem falcid.

2 Sed ſi † teſtator uelit relicta etiam à ſubſtituto, uel coniuncto perſolui,remedium eſt, quòd in teſtamento teſtator adijciat repetitionem legatorum,mandans omnia relicta præſtari tàm ab inſtitutis,quàm ſubſtitutis,& cõiunctis,nam repetitionem legatorum poteſt facere teſtator, & uoluntas eius ſeruatur,etiam ſi appareat ex coniecturis tantùm,l.licet,ubi Doct.ff.de leg.1.

Cavtela xlvI.

Quo remedio teſtator legans prædium emphyteoticum ſine conſenſu domini non cadat à iure ſuo, & legatum vires habeat.

Svmmarivm.

1 *Legatum eſt donatio quædam.*

Emphyteota legans prædium ſine conſenſu domini, cadit à iure ſuo,ibid.

Emphyteota vtrum poſsit donare ius emphyteoticũ etiam dominonon requiſito, ibid.

2 *Clauſula,ſaluo iure domini,quam uim habeat.*

3 *Legatarius non poteſt acquirere poſſeſsionem rei emphyteoticæ ſine domini conſenſu.*

Licet

1 LICET † legatum donatio quædam ſit, l. legatum.ff.de leg. 2. & emphyteota ius emphyteoticum donare poſsit,etiam non requiſito domino,ſecundùm glo.in l.fi.in uerſi. alijs uendere.C.de iu.emphy.& comprobetur glo. communiter à Doct.ut dicit Alex.in l.ſi domus. §.fi. ff.de lega.1.& conſi.90.ſuper eo. in fi. lib. 4. & conſi. 189.uiſo & maturè,col.3.lib. 2. & Corn. in conſi.166.quatuor,col.7.uerſ.accedat theorica,lib.2. quoniam non eadem ratio eſt donandi,& uendendi,l.nec adiecit.ff.pro ſoc.Si tamen teſtator prædium emphyteoticum ſimpliciter leget,priuatur iure ſuo,ut per Barto. in d. l. ſi domus.§.fina.& per Abb.conſ.74.duo principalia, lib.primo,maximè ubi emphyteota promiſiſſet non alienare,ut per Alex.conſi.9.uiſis,colum.3. lib.2.Nam teſtator uidetur legando malè uti re ſibi in emphyteoſim data cum ex eo paretur legatario cauſa contra dominum perſcribendi, Authen.qui rem.C.de ſacroſan.eccl. ut per Bal. in l.ædem,colum.1.C.loca. & in c. 1. §. donare, qua.ol.feu.alie.pot.& in l.uſufructu.ff. ſol. mat. Alexan.conſi.187.in hac cauſa,col.fin.lib.2.Nã & quod non iure relinquitur,uſucapi poteſt pro legato,l.ſi.ff.pro lega.& rationem hanc non uidetur conſideraſſe Bal.qui fuit in opinione contraria conſ.160.quæritur,lib.3.& contra Bald. cõmunis opinio eſt: ut per Card.Floren.in cap.

potuit,de loca.& Iaſ.in d.l.domus.§.fin.colum. 5.uerſi.ego pro iſta opinione,& in d.l.fi.col.19.
2 coniuncta colum.23.& 24.Sed † ne teſtator legando rem emphyteoticam cadat à iure ſuo, remedium eſt,quòd prædium ut emphyteoticum leget reſeruato,& ſaluo iure habentis directum dominium,ut patet ex allegatis per Alex. in d.§. fin.col.2.& 3.& conſi.187.in hac cauſa, colum. 4.lib.2.& addatur, ita tamen quòd traditio ab hærede non fiat antequàm dominus conſenſerit, non aliter nec alio modo,& ſic legatum erit ualidum,& teſtator non priuabitur iure ſuo: ut p Bald.in c.Cumana,de elect.Laur.Calc. conſ.51. non eſt dubitandum, colum. 4. cum alijs relatis per Cur.conſ.8.uiſo inſtrumento, & per Deci. conſilio 160.in cauſa monaſterij,colum.2.& 3. nam priuatio non ſequitur niſi poſſeſsione tranſlata,ut per Spec.in tit.de locato.§. nunc aliqua, q.185.cum alijs allegatis per Alexand.in conſil. 172.ſiue.173.uiſo themate,colum. 1. lib. 2. Et
3 † poſtmodùm cauendum erit,ne legatarius ab hærede in poſſeſsionem inducatur ſine conſenſu domini,per hoc enim res emphyteotica rediret ad dominũ.l.fi.cum ibi latè traditis per Iaſ. colum.21.& per Alexan.conſi.119. uiſis narratis,lib.3.nam domino ſoluenda eſt etiam pro legato quinquageſima, & facienda eſt promiſsio de ſoluendo ei debitum canonem, & de uoluntate

tate domini legatarius in poſſeſsionem eſt mittendus, iuxta.d.l.fin.ut per Iaſ.in d.l.ſi domus.§.fin.col.6.& idem ſeruandum eſt in donatione, ut ibi per eum. Et ſi tempus pateretur, cautius eſſet, ante teſtamentum & legatum habere conſenſum directi domini, ſecundùm Alex.in d.§.fi. Sic enim omnis dubitatio tolleretur, nam Bar. & alij, quorum magna eſt authoritas, cõtra communem opinio.tenent in locis relatis per Alex. in d.§.fin.

CAVTELA XLVII.

Quo remedio valeant conditiones adiectæ legato facto eccleſiæ conſtructæ, vel conſtruendæ.

SVMMARIVM.

1 *Legatum factum eccleſiæ cum conditione, quòd deſcẽdentes ſui habeant ius patronatus, uel quòd in eccleſia celebrentur tot miſſæ, uel quòd beneficiũ conferatur his tantùm, qui ſunt de conſanguinitate ſua quas vires habeat.*

Eccleſiæ legatum factum quas conditiones reijciat, & quomodò conſenſu epiſcopi confirmetur.

Modi impoſsibiles de iure adiecti legato facto eccleſiæ, ibidem.

2 *Ius patronatus uel aliqua conditio in donatione uel*

fundatione alicuius eccleſiæ quomodò relinquatur.

3 *Dotatio eccleſiæ cum aliqua conditione melius fit coram epiſcopo.*

1 SI † legemus prædia pro eccleſia conſtruenda, uel etiam legentur eccleſiæ iam cõſtructæ ea conditione adiecta, quòd ius patronatus pertineat ad poſteros ſuos, & præſentatus inſtitui debeat non ab epiſcopo, ſed ab alio inferiore, non valet adiectio conditionis, & ut impoſsibilis à iure reijcitur: ut per Abb. in c. præterea, de iur. patro. & in c. requiſiti, col. penul. de teſt. & ſimiliter non poteſt diſponere teſtator, quòd electio, & prouiſio de presbytero deputando ad regimen eccleſiæ pertineat ad ſuos hæredes, Ab. in c. ſacroſanc. de elect. Item non poteſt teſtator legato onus adijcere, quòd presbyter certum miſſarum numerum dicere teneatur, ut per Abb. in c. ſignificatum, de præb. Item non poteſt teſtator adijcere conditionem, quòd beneficium illis tantùm, qui ſint de ſua cõſanguineitate conferatur, ut per Iacob. de Zocchis, in c. cũ dilectus, de conſue. Et ſi teſtator adijceret, quòd ſi ipſius uoluntas ſeruata non fuerit, tunc legatum habeatur pro non legato, & bona legata transferãtur ad aliquem pium locum, non ualet adiectio pœnæ, & ademptio, ſeu translatio legati: quia re

ijcia-

ijcitur pęnalis clauſula, quoties adijcitur diſpoſitioni impoſsibili, l. quod de bonis. §. 1. ff. ad leg. falcid. nam qui non poteſt diſponere, minus poteſt diſpoſitioni pœnam adijcere, l. Seius & Augerius. ff. eod. tit. & cum principale non ualet, acceſſoria clauſula uiribus caret, l. non dubium. C. de legib. l. ſi homo mortuus. ff. de uerb. obli. §. fi. Inſti. de leg. cum alijs allegatis per Rot. deci. 868. factum tale eſt, in anti. & per Lud. Roma. conſ. 177. licuit ipſi notario, & per Felyn. in c.
2 cum uenerabilis, colum. 10. de excep. † Sed quũ quis fundat eccleſiam, uel eccleſiæ fundatæ dotẽ legat, ita ut ſui deſcendentes nõ ſolũ habeãt ius patronatus, & alia quæ de iure ex ſimplici ordinatione ipſius habere nõ poſſunt, utputà fructus uacantis eccleſiæ uel portionem fructuum, ſi contingeret eos ad inopiam uergere, & aliæ leges, & conditiones legato adiectæ ſeruentur, remedium eſt, quòd leget ſub conditione hac, ſi epiſcopus conſenſerit, & approbauerit omnia diſpoſita per ipſum teſtatorem: nam cõditio hęc nõ eſt impoſsibilis, neq; improbata, poteſt enim epiſcopus in initio fundationis, uel dationis dotis conſentire reſeruationibus, legibus, modis, & conditionibus quibuſcunque, d. c. cũ dilectus, cũ glo. in uerſ. conſtitutum, de conſue. & ibi Io. And. Abb. & alij Doct. c. generali, cum gloſſ. in uer. fundatione, de elect. lib. 6. Barb. conſ. 23.

ſcripſit

ſcripſit Propheta, col. 13. lib. 1. c. præterea, 2. cũ ibi not. per Abb. de iur. patro. & in c. olim, de reſt. ſpolia. ubi tenet de conſenſu epiſcopi poſſe reſeruari hæredibus fundatoris aliquod ſeruitiũ uel temporale commodum ab eccleſia præſtandũ.
3 Cautius † tamen faciet teſtator, ſi uiuens ante teſtamentum, uel poſt, obtineat per epiſcopũ ordinari ſuper omnibus reſeruationibus, conditionibus, & oneribus adijciendis, ſeu adiectis fundationi eccleſiæ uel legato dotis, ſupplicando ut ipſe epiſcopus uelit reſeruationes, & conditiones huiuſmodi apponere & obſeruari mandare. Actus enim fundari debet de conſenſu patroni in perſona epiſcopi, ut patet ex allegatis per Cæſa. Lamb. in tract. de iur. patr. lib. 1. par. 1. q. 9. ubi prolixius hanc materiam explicat.

CAVTELA XLVIII.

Quo remedio poſsit teſtator hæredem moroſum legatarijs obligare ad interuſurium perſoluendum.

SVMMARIVM.

1 *Legatarius non poteſt uſuras ab hærede moroſo conſequi etiam ordinatione teſtatoris.*
Intereſſe non poteſt à teſtatore taxari, poteſt tamen teſtator

teſtator facere, quòd intereſſe declaretur iuramento legatarij moram paſsi.

2 *Argumentũ valet à contractu ad vltimã voluntatẽ. Iuramẽto legatarij ſtari poteſt ſuper intereſſe ob moram hæredis mandante teſtatore, ibid.*

3 *Intereſſe, ſi fuerit iniquè declaratum a legatario, poteſt redigi per iudicem ad honeſtum modum.*

1 NON † dubium eſt teſtatorem poſſe pœnã imponere hæredi differenti adimplere uoluntatem ipſius teſtatoris. §. fin. Inſt. de leg. l. 1. & ibi Doct. C. de his quæ pęn. nõ. Bar. in l. uxorẽ §. hærẹs. ff. de leg. 3. Alex. conſ. 52. uiſo teſtamẽto Bartholomæi, lib. 2. Dec. conſ. 683. conſultationem; non tamen poteſt teſtator præcipere hæredi, quòd ſi non ſoluerit pecuniam legatam intra certum tempus, ex mora ſingula annis ſeu menſibus legatario ſoluat certam quantitatem, ut putà decem in ſingula centum, cum ſint uſurę hodie penitus prohibitę, c. conſuluit, & c. fina. de uſur. & non ualeat adiectio pœnæ pecuniariæ, quando adijcitur dationi quantitatis ultra legitimum modum vſurarum, l. Iulianus. §. ideq; Papinianus. ff. de act. empt. l. cum allegas. C. de uſur. iuncta l. 3. §. fin. ff. de an. leg. ut per Bart. in l. pœnã. ff. de his quæ pę. no. & per Barb. cõſ. 56. ſcribitur, lib. 2. & quis ẽt de iure canonico uſura tanquàm intereſſe poſt moram in utroque foro iuſtè

ro iuſtè peti poſsit, ut per glo. & Doct. in cap. cōqueſtus, de uſur. tamen id quod intereſt, taxari non poteſt ab initio ad certam ſummam antequam debeatur, ut patet ex allegatis per Deci. conſ. 39. iuridicam, niſi fortè is cui ſolutio faciēda ſit, ſolitus ſit negociari: ut per Alex. conſil.
2 200. perſpectis narratis, lib. 6. Sed † ut legatario ſecundùm eius arbitrium ſatisfacere teneatur hæres, & ſoluere quantum legatarius intereſſe æſtimauerit, remedium eſt, quòd teſtator decernat contra hęredem qui fuerit in mora, intereſſe declarari poſſe uerbo, & iuramento ipſius legatarij; nam declaratio eius quod intereſt committi poteſt arbitrio creditoris, ut per Bart. in l. fi. ff. de præt. ſtipu. & eſt communis opi. ut dicit Iaſ. in l. inſiurandum quod ex conuentiōne. ff. de iureiurand. Et licèt Doctores loquantur de contrahentibus, tamen idem erit in diſpoſitione teſtatoris; nam optimum eſt argumentum a contractu ad ultimam uoluntatem, l. ſi ſeruum. §. eū qui chirographum. ff. de leg. 1. Curt. conſ. 27. magnificus uir. colum. ultim. l. cum pater. §. menſæ negotium. ff. de leg. 2. & ibi not. Bart. cum allegatis per Deci. conſ. 79. uiſis duobus, col. 4. Ve-
3 rùm † ſi legatarius, cui data ſit a teſtatore talis poteſtas, iniquè arbitretur, poterit hæres reclamare, & iudex corriget, & declarationem a legatario immoderatè factam ad honeſtum modū

rediget,

rediget,arg.l.ſi libertus.ff.de op.lib.& opinionē hanc tenet Bart. in d.l.fin. & alij, quos refert Iaſ.in d.l.iuſiurandum.Sed ne legatarius de periurio notari poſsit, cautus ſit, ut antequam ipſe declaret,faciat per iudicem taxari ſummā, intra quam poſsit iurare, nam præcedente iudicis taxatione omnino condēnabitur hæres in quantitate intra ſummam taxatam a legatario declarata,Authen. hodie. C.de iudi.cum allegatis per Alexand. conſ. 37. uiſo & opportunè, col. ultim. lib. 2.

CAVTELA XLIX.

Quo remedio vxor relicta vſufructuaria habeat integros fructus etiam ſuperſtitibus filijs.

SVMMARIVM.

1 *Vxor relicta vſufructuaria, domina, & maſſaria non habet integros fructus, ſed alimenta tantùm ſuperſtitibus liberis communibus.*

2 *Vſusfructus ſingularium prædiorū vxoris an ſit integer propter exiſtentiam filiorum.*

1 VXOR † relicta uſufructuaria domina, & maſſaria omnium bonorum in uita filiorū, habet alimenta tantùm, ut per Bart. in Authen. hoc

hoc locum.C.ſi ſecun.nup.mul.& in l. Titia cũ teſtamento.§.fin. ff, de leg. 2. & conſ. 243. fuit quidam,col. ultim. & conſ. 170. Petrus Maioli. Bald.conſ. 459. quidam inſtituto,lib.1. cũ alijs relatis p Iaſ. cóſ. 65. ſpectabilis,lib.1.& ꝓcedit hoc, etiam ſi uxor eſſet relicta ſimpliciter uſufructuaria, ut per Bar.in d.§.fin.& Aret. in conſ.40. præſupponitur,col.1.uel hæres in uita ſua, filijs abſolutè, & ſimpliciter inſtitutis hæredibus, & per Deci.conſ. 278. non leuis perplexitas, uel ſi uſufructuaria in ſolidum relicta eſſet,ut patet ex allegatis per Iaſ. conſil.90. non minus, parte 1.

2 Verùm † ſi teſtator uxorem uelit habere fructus omnium bonorum, remedium eſt, quòd expreſsè hoc caueat, nam totum facit uoluntas teſtatoris,l.ex facto,2.ff.de hæred. inſti.ita decidunt Paul. de Caſtr. conſ. 387. quòd uxor, & Alex. conſ. 214. ponderatis uerbis, colum. fin. lib. 6. cum allegatis per Dec. conſ. 413. uiſa, colum. ma,& conſ. 620.caſus de quo, colum.penul. ſſet etiam teſtatori, ſingularium prædiorum umfructũ uxori relinquere, & ita eorũ uſumuctum integrum uxor haberet, ut per Bart. in d. l. Titia. §. fi. uerſ. ſecundò aduerte, & Bald. conſil. 120. Nicolas Tuderti, lib. 3.

CAP-

Cavtela L.

Cautela ſeruanda circa relationem adiectiuorum ad ſubſtantiua.

SVMMARIVM.

1 *Legatum anulorum factum vxori eius cauſa paratorum, quomodò intelligatur.*

Adiectiuum poſitum poſt plura ſubſtantiua refertur tantùm ad ea quæ referri poteſt, ſalua ratione recti ſermonis, ibid.

Sermonis recti ratio habenda eſt, ibidem.

1 SI Vir † vxori leget anulos, & indumentum omne eius cauſa factum & paratum, ſi intendat ſolùm anulos relinquere quos uxoris cauſa parauit, ſit cautus, ut non dicat ſimpliciter factum ſeu paratum, ſed adijciat, & factos, & paratos, nam adiectiuum poſitum poſt plura ſubſtantiua ad illa tantùm refertur, ad quæ referri poteſt ſalua ratione recti ſermonis, l. Plautius. ff. de auro & arg. legat. & per Corn. conſil. 218. uidetur in hoc, lib. 4. & hoc exempli gratia poſitum alijs ſimilibus caſibus adaptabis, l. non ſolùm. §. qui primum pilum ff. de excuſatio. tuto.

Cavtela LI.

Quo remedio legatum dotis ex conditionali vertatur in purum.

SVMMARIVM.

1 *Dotis legatum eſt conditionale, ſit tamen purum voluntate teſtatoris.*

2 *Dictio, ſtatim, aut purè, quid importat.*

1 SI puellæ † pro dote certa quantitas ab extraneo relinquatur, non poterit uirgo legatum petere antequã nubat, & ſi decedat ante nuptias ad hæredes relicti compendium nõ tranſmittet, quia tale relictum cõditionem habet, uidelicet, ſi nuptiæ ſequantur. l. ſtipulationẽ. ff. de iur. dot. & prædictam opi. tenet Bar. in l. Titio centum. §. Titio genero. ff. de condi. & demon. & eius opinio uera eſt, niſi probetur in contrarium fuiſſe communem uſum loquendi tempore teſtamẽti, ut per Barto. conſi. 200. quæritur de legatis. Sed
2 † ſi teſtator uelit relictum dotis eſſe purum, remedium eſt, quòd adijciat legato aduerbium, purè, aut ſtatim, uel æquipollens, quia totum hoc à uoluntate teſtatoris pendet, ut per Bart. & Pau. de Caſt. in d. §. Titio genero, & remedium hoc comprobatur ex his quę ſcribit Corn. conſ. 219. licet claram, lib. 4.

Cav-

CAVTELA LII.

Cautela ſeruanda quando pater filio ſtudenti prælegare vult ſumptus.

SVMMARIVM.

1 *Studenti ſi prælegentur expenſæ ſtudij quid intelligatur legatum.*

2 *Filius qui ſtudere cœperat in vita patris, an teneatur de proprio complere ſtudium poſt patris obitum.*

1 SI pater † filio præleget expenſas librorū, non intelligitur teſtator legaſſe pretium librorū, ſed expenſas circa illos, ut in vehendo, compaginando ue factas, l. quibus diebus. §. quidam. ff. de cond. & demon. cum allegatis per Alex. conſ. 20. requiſitus, col. 1. lib. 5. ſit ergo cautus filius ut ſibi faciat prælegari expenſas ſtudij, tunc legato cedit quicquid quacunque ratione ſtudij occaſione impenſum eſt, per l. at ſi quis. §. funeris. ff. de relig. ſecundùm Bart. & Soci. in d. §. quidā, & Alex. conſ. 77. capio primum, col. 2. lib. 4. Et
2 † ſciendum eſt, quòd filius qui ſtudere cœperat in uita patris, tenetur de proprio ſubire ſtudij expenſas poſt patris obitum faciendas, ſecundùm Bartol. in l. prima. §. nec caſtrenſe, colum. ultim. ff. de colla. bono. Ideò ſit cautus filius ſtudens, ut curet, quòd pater in ſuo teſtamento

iubeat expēſas ſtudij fieri debere cōmuni ſumptu cohæredum, ut per Alex. d. conſ. 77.colum. ſecunda,& 4.

Cavtela liii.

Quo remedio legatum mobilium contineat quaſque res mobiles debitas teſtatori.

Svmmarivm.

1 *Debitorum nomina non continentur in legato mobilium.*

2 *Teſtatoris voluntas in teſtamento multùm operatur.*

3 *Fructus nondum à ſolo ſeparati continentur in legato mobilium.*

Animalia continentur in legato mobilium, ibid.

4 *Supellectilium appellatione quæ contineantur.*

Maſſaritiarum nomine quæ contineantur, ibidem.

1 NOmina † debitorum non continentur in legato mobilium, quia nomina ſunt tertia ſpecies, l.à diuo Pio.§.in uenditione.ff. de re iud.& per Barto.in l.poteſt.ff.de auth.tuto.& in l.mouentium.ff.de uerb.ſignifi.Zab.conſ.51.ad

2 primum,in fi. † Sed ut res mobiles teſtatori debitæ legato mobilium cedant, remedium eſt, ꝙ hoc declaret teſtator, quia in ultimis uoluntatibus totum facit uoluntas teſtatoris. l. ex facto propo-

proponebatur.ff.de hæred.inſti. faciunt no. per glo.Barto.Alex.& Iaſ.in l.ſi quis in fundi uocabulo.ff.de leg.1.& l.librorum.§.quod tamē Caſſius.ff.de leg.3.& Deci.conſi.381.uiſis his,in fi.

3 Et notandum eſt † quòd legatum continet fructus etiam nondum ſeparatos à ſolo, quāuis adhuc immobilium naturam retineant,cū ſint pars ſoli.l.fructus.ff.de rei uendi. nam in legatis deſtinatio inſpicitur,& deſtinatione inter mobilia fructus huiuſmodi annumerandi ſunt, l.cætera, §.fin.de leg.1.& ibi Docto.ut per Pau. de Caſtr. conſi.237.uidetur dicendum. Item legato mobilium animalia quoque cōtinentur.l.1.in prin. ff.de rei uendi.Deci.conſil.653.caſus, in princ.

4 Quòd ſi † teſtator tātùm legare intendat inſtrumenta domeſtica, quæ ad uſum patrisfa.parata ſunt,nō dicat,lego mobilia,ſed ſupellectilia,ſeu (ut vulgari uerbo utar) maſſaricias.Et in hoc legato continebuntur lecti, culcitræ,arcæ, ſcāna, & huiuſmodi,non autem legatum hoc complectetur ueſtes.d.l.ſi quis in fundi uocabulo,& ibi Alex.& Iaſ.colum.4.uerſic.4.nota, nec animalia comprehendet,ut per Barto.in l.1.ff. de ſup. lega.Nam ſolùm quod olim nomine ſupellectilis ſignificabatur, hodie vulgari maſſariciarum nomine continetur,ſecundùm Barto.in d.l.1.& Iaſ.in d.l.ſi quis in fundi uocabulo. & Abb. cōſ. 88.caſus in facto,lib.2.

Cavtela LIIII.

Quo remedio tranſmittat legatum præmoriens legatarius, cui ſoluendum erat, quum ad ætatem legitimam perueniſſet.

SVMMARIVM.

1 *Legatarius cui ſoluendum erat, quum ad ætatem legitimam perueniſſet, præmoriẽs, quomodò tranſmittat legatum.*

2 *Dies incertus conditionem facit.*

1 SI Cvi † legetur cum ad ætatem legitimam peruenerit, & is antea moriatur, hæredes eius legati commodum non habebunt, quia cõditionale legatum eſt, l. ſi cui. §. 1. ff. de leg. 1. Sed ut legatum huiuſmodi tranſmittat legatarius ad hæredes, remedium eſt, quòd legatum detur purè, & exequutio, ac ſolutio differatur legando ſimpliciter, deinde dicatur, quòd legatum ſoluatur cum peruenerit legatarius ad ætatem legitimã, l. ex his. C. quan. di. lega. ced. ut per Doc. in d. §. 1. & Soci. in l. Publius. §. Titia. ff. de condi.
2 & demon. Hoc † tamen remedium non prodeſſet, quando ſolutio differretur in diem non omnimodò euenturum; nam ſi teſtator leget Lucillæ centum, quæ ei ſolui mandet cum nupſerit, ſi Lucil-

ſi Lucilla priuſquã nubat moriať, hæredes eius legati petitionẽ non habebunt, l. cũ teſtator. C. de man. teſta. ut per Ang. & Alex. in l. Saturninus. ff. ad Trebell. cautela eſt igitur, quòd teſtator uolens legatum tranſmitti, hoc expreſsè diſponat, poteſt enim teſtator tranſmiſsibile facere, quod de iure nõ tranſmittitur ad hæredes, Bald. in c. Cumana, de elect. & per Iaſ. in l. nemo. col. 9. ff. de leg. 1.

CAVTELA LV.

Quo remedio eccleſiæ poſt teſtamentum conſtructæ, ſi annuum relictum ſit eccleſijs, participes ſint legati.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiæ conſtructæ poſt teſtamentum an admittãtur ad annuum legatum factum eccleſijs.*

2 *Legari poteſt etiam ijs qui nondum ſunt in rerum natura.*

Diſpoſitio facta in gratiam eorum qui adhuc in rerũ natura non exiſtunt, dicitur habere vires, ibidem.

1 AD annuum † relictũ omnibus eccleſijs nõ admittuntur eccleſię poſt mortem teſtatoris conſtructæ, ſicut de poſthumis dicitur, l. qui filiabus. ff. de leg. 1. facit cle. literas, de reſcrip.

glo. in cap. cum capella. de priuil. Bald. & alij Doćto. in d.l.qui filiabus. Et procedit hoc etiã quantùm ad eccleſias uiuo teſtatore conſtrućtas
2 poſt teſtamentum, ut per Alex. ibi. † Sed ſi teſtator uelit ad legatum annuum admitti eccleſias, etiam poſt teſtamentum, uel teſtatoris obitum conſtrućtas, remedium eſt, quòd teſtator id exprimat legando eccleſijs conſtrućtis, & conſtruendis, ut per Dоćt.in d. l. qui filiabus. nam uires habet diſpoſitio fačta in gratiam eorũ, qui adhuc in rerum natura non exiſtunt, ut per Zab. & Abb.in c. ad audientiam, 2.de eccle. ædi.& in clemen. literas, col.3.uerſ. venio ad tertium, de reſcrip.& Bartol. in l.ſeruos.ff.de ali.lega.quod procedit in his tantùm, quę pręſentiam ſeu conſenſum de præſenti non requirunt, c. Abbate, de re iudic.lib.6.iunćta glo.in l. illud. C. de ſacroſanćt.eccleſ.

CAVTELA LVI.

Quo remedio is cui alimenta ſub modo legantur à probationis incommodo releuetur.

SVMMARIVM.

1 Legatarius, cui ſunt legata alimenta, non cogitur cohabitare cum hærede.

2 Habitare cum hærede an & quando teneantur hi, quibus

quibus alimenta ſunt relicta, ibidem.

2 *Iuramento legatarij ſtandum eſſe ſuper cauſis receſſus poteſt iubere teſtator.*

3 *Conditio, ſi vxor vnà cum filijs morata fuerit, dicitur impleta, ſi facta diuiſione inter filios ipſa mater cum vno ex eis habitet.*

Legatum alimentorum durat poſt mortem filiorum, cum quibus mater erat habitatura, ibidem.

1 ALIMENTA, † ſi cui legentur, poteſt legatarius petere etiam ſi cum hęrede morari noluerit, l. libertis. §. fina. ff. de alimen. lega. Sed ſi teſtator uelit eum, cui alimenta legat cum hærede, morari debere, & ſi commodè legatarius facto hæredis cohabitare non poſsit, annuam quantitatem pro alimentis ei relinquat, ut fieri ſolet, tunc tenetur legatarius cum hærede morari, & aliqua obſequia præſtare pro qualitate, & conditione perſonæ, ut per Bart. in l. Caio. §. imperator. ff. de ali. lega. & per Barb. cõſ. 63. lib. 2. legato autem ſic facto uolente legatario ex cauſa recedere ab hærede non parũ graue futurum eſt probare legitimas cauſas recedendi: quibus non probatis, legatam quantitatem petere non poterit legatarius, & teſtes in probandis huiuſmodi cauſis plerunque ſunt ſingulares, uel non concludentes, ut patet ex dictis per Alexand. conſ. 100. ſuper primo, lib. 1. &

per Deci. conſ. 620. caſus de quo quæritur, col.
2. fin. Sed ſi † teſtator uelit legatarium a neceſsitate huiuſmodi probationis eximere, remedium eſt, quòd teſtator diſponat ſtari iuramento ipſius legatarij circa cauſas receſſus, poteſt enim hoc facere teſtator, ut per Alexand. conſil. 54. circa id, lib. 2. arg. not. in l. fin. ff. de præto. ſtipul. & in l. Theopompus. ff. de dot. prælег.
3 Et † pro legatario cautius eſt, quod alternatiuè concipiantur uerba hoc modo, uidelicet, ſi cum hærede morari non potuerit, aut noluerit, tunc enim etiam ob meram uoluntatem non habitandi purificata conditione legatum debere-tur, ut per Soci. conſil. 22. uidebitur, lib. 3. & Cuma. conſilio 38. maritus, ubi etiam determinat, quòd conditio, ſi uxor con filijs morata fuerit, intelligitur impleta, ſi facta diuiſione inter filios ipſa mater cum uno ex filijs habitet, cum non ſteterit per ipſam, l. 1. C. de condi. inſtitu. l. iure ciuili. ff. de conditio. & demon. Sed & ſi omnes mortui eſſent, fauore alimẽtorum durat legatum, aliàs non duraturum, l. qui concubinã. §. uxori. ff. de leg. 3. cum ibi not. per Bartol. l. illis libertis, & ibi Bart. ff. de condi. & demon. & per Bal. cõſ. 140. caſus talis eſt, lib. 5.

CAV-

Cavtela LVII.

Quo remedio legatum duraturum centum annis fiat ſempiternum, vel vſusfructus legatus non finiatur capitis diminutione, vel morte.

SVMMARIVM.

1 *Legatum annuum finitur ſpatio centum annorum.*
Legem, quam velit, quilibet rei ſuæ poteſt imponere, ibidem.
2 *Perpetuum quantum temporis ſignificat.*
3 *Vſusfructus homini relictus morte, & capitis diminutione finitur.*
4 *Vſusfructus quando tranſeat ad hæredes vſusfructuarij.*

1 SI uſusfructus † ciuitati, uel eccleſiæ relinquatur centum annorum ſpacio legatum finitur, l.ſi uſusfructus, & ibi glo.ff.de uſufr. leg. Idem iuris eſt in annuo legato, ut per Barto. in l.penul.ff.de annuis leg. Sed ſi teſtator uelit legatum ſempiternum eſſe, remedium eſt, quòd dicat, & uoluit dictum legatum perpetuò, & ſine ulla temporis præfinitione durare. Nam poteſt quilibet rei ſuæ legem quam uelit imponere, l.ſi ita quis.§.ea.l.ff.de uerb.oblig.l.ſi quis ita.C.de pact.inter empt.& uendi. Et remedium hoc com-

pro-

probatur ex dictis per Barba.conſi. 20. clementiſsimum,lib.2.& commodum eſt ita uerba con
2 cipere. Nam † ex eo ſolo quòd teſtator diceret legatum perpetuum eſſe uelle, non eſt ſublata quæſtio uoluntatis teſtatoris,nam uox hęc,perpetuum,ſecundùm opin.quorundam non ſignificat tempus maius centum annis,ut per Bart. in dicta l. ſi uſusfructus,& in l.annua.§.Titia. ff. de ann.lega.& Deci.conſi.378.uiſo motiuo,in fin. alij aliter accipiunt ſignificationem dictionis prædictæ. Nam ſentiunt,perpetuum,ſignificare in huiuſmodi legato tempus non finitũ,ſed ſempiternum,per d.l.ſi uſusfructus,in qua ſententia contra communem opin.reſidet Barba. in c. de his,colum.9.de teſtamen.ubi exponit, quot modis accipiatur uerbum illud,perpetuum. Vſuſ-
3 fructus † autem homini relictus morte,& capitis diminutione finitur,l.1.ff. quib. modis uſuſfruct.amitta.Sed ne uſusfructus capitis diminutione pereat,remedium datur per iureconſultũ, in l.ſicut in annos.ff.eod.titu.uidelicet, ut dicatur,quoties ille fuerit amiſſus,ex integro uſum-
4 fructum do,lego. Et † ne morte finiatur uſusfructus,remedium eſt, quòd teſtator uſumfructum hæredi quoque legatarij leget,l.repeti. ff.eo.tit. Nam tranſit uſusfructus ad hæredes, ſi hoc actũ fuerit,l.antiquitas.C.de uſufruct.Bart.conſi.96. dico partes iudicis.

CAV-

CAVTELA LVIII.

Quo remedio intelligatur repetita conditio.

SVMMARIVM.

1 *Conditio quomodò intelligitur repetita.*
2 *Qualitas vni legato adiecta, in alijs repetita cenſetur.*
Repetitio conditionis quando facta intelligatur, ibid.
3 *Voluntas teſtatoris etiam tacita ſufficit ad tollendas repetitiones.*
4 *Conditio in teſtamento lata, & codicillis adempta in alios transferendo, quando intelligatur repetita.*

1 SI VXORI † ſuorum bonorum uſumfructū teſtator leget donec uidua vixerit, deinde eidem lectum quoque relinquat, in poſteriore legato nō intelligitur repetita conditio. arg. l. qui fundum. ff. de cōtrahen. emp. ut colligitur ex doctrina Bart. in l. in repetendis. ff. de leg. 3. & in conſ. 39. Cola reliquit, Bald. conſ. 153. quidam teſtator, lib. 5. & Cuma. conſ. 22. teſtator. Sed ut
2 † conditio intelligatur repetita in omnibus legatis uxori factis, remedium eſt, quòd omne relinquatur eadem oratione ſub vno uerbo. nam quando plura eadem oratione legantur, qualitas illi legato adiecta in alijs repetita cenſetur, l.

Seiæ

Seiæ. §. Caio. ff. de fun. inſtru. ut patet ex dictis per Bart. in d.l. in repetendis, & in d. conſ. 39. & conſ. 27. uiſa facti narratione, Bald. conſ. 58. in reſtitutione, lib. 2. & Paul. de Caſtr. conſ. 68. uiſo puncto ſupra ſcripto, & conſ. 76. uiſo dicto puncto, in fin. Cuman. conſ. 34. pater uxori, cōſ. 46. pater filijs, & conſ. 47. teſtator. Fulg. conſil. 40. dominus teſtator, & Alex. conſil. 66. viſo teſtamēto, lib. 3. Secundū remedium eſt, quòd conditio ponatur poſt plura etiam diuerſis orationibus facta legata; nam clauſula hoc modo poſita refertur ad omnia præcedentia, etiam in odioſis, l. 1. C. de lib. præt. & ibi Doct. quemadmodum ſi in principio poneretur, omnia ſequētia vxori legata reſpiceret conditio, l. 3. §. filius inter, uerſ. ante hæredis. ff. de lib. & poſthu. cum ibi traditis per Iaſ. colum. penul. uer. tertio, cum relatis per Doct. in c. ſecundò requiris, de appel.

3 Quod ſi † teſtator ſub una oratione plures res legauerit, & uelit conditionem quantùm ad rem aliquam ex legatis non intelligi repetitam, ut repetitio excludatur, remedium eſt, quòd id teſtator declaret; nam ſufficit etiam tacita uoluntas teſtatoris ad repetitiones tollendas, l. licèt. ff. de leg. 1. & per Ioa. de Ana. conſ. 8. uiſo puncto, in fin. & Abb. conſ. 40. uenio ad primum, col. 2. lib. 1. animaduertat † quoque teſtator in transfe-

4 rendis legatis in teſtamento ſub conditione fa-

ctis,

ctis, dum codicillis illa adimit, & in alios transfert, ut conditionem declaret, an uelit intelligi repetitam, quod in dubio præſumitur, l. legatū ſub conditione. ff. de adi. leg. nam in hoc quoq; volūtatem ipſius teſtatoris amplectimur, ut per Bald. conſ. 232. proponitur, lib. 5.

CAVTELA LIX.

Quo remedio locus, & modus ſoluendi legata cauſa taxationis intelligantur adiecti.

SVMMARIVM.

1 *Hæres tenetur ad ſolutionem integri legati percipiendi ex aliquo fundo, licèt minus ex fundo ipſo percipiatur.*

Locus ex cuius fructibus legata ſoluenda ſunt, utrū demonſtrationis gratia, an verò taxationis, cum intelligatur adiectus, ibidem.

2 *Modus ſoluendi legata quando taxationis gratia cenſeatur adiectus.*

1 SI TESTATOR † alicui pro alimentis legauerit decem annua, illaque ſolui mandauerit ex certo fundo, tenetur hæres ad ſolutionem integri legati, licèt minus ex fundo percipiatur, quia locus gratia demōſtrationis, non autē taxationis

tionis cauſa cenſetur adiectus, l. quidam. ff. de leg. 1. Bart. in l. Lucius. ff. de alimen. leg. cũ alijs allegatis per Dec. conſ. 188. in controuerſia, 2 colum. 1. Sed † ſi teſtator uelit, ne hæres grauetur ſoluere ultra reditus fundi, remedium eſt, quòd locum, & modum ſoluendi, relictaque ipſa eadem oratio complectatur, ut ſi dicat teſtator. Lego Titio annua decem ex fructibus fundi Seiani, nam oratio vna complectens etiam locũ & modum ſolutionis faciendæ, facit ea uideri gratia taxationis apponi, & quatenus ſit in fructu legatum deberi, l. ſi quis ſeruum. §. ſi quis legauerit, & l. Lucius. §. ciuibus. ff. de lega. 2. l. nomen debitori. §. vni ex hæredibus. ff. de lega. 3. Paul. de Caſtr. conſ. 51. quia exceptiones, col. 2. Rota deciſion. 869. lego pro anniuerſario, in antiq. ad quam tanquam ad fontem recurrendũ eſſe dicit Caccial. in tract. de penſio. q. 16. Fely. in c. ad audientiam, 2. colum. 6. de reſcript. & Deci. conſ. 324. conſuluit.

CAVTELA LX.

Quo remedio hæres hæredis locum primi hæredis aſſumat, & quo conſilio ad ſucceſſores non tranſeat legatum alicui ſub nomine dignitatis.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Legata res ad vitam legatarij, mortuo legatario redit ad hæredem teſtatoris.*

Hæredis appellatio ſolùm complectitur illum, qui teſtamento legi poteſt, ibidem.

2 *Hæredis appellatione quando veniat hæredis hæres, ſupra de ſubſtitu. caute. 24. num. 1. & 2.*

3 *Legatum annuum rectori eccleſiæ factum ſub nomine dignitatis tranſit ad eius ſucceſſorem.*

Legatum ſimpliciter relictum, ſi ſit iterabile, & reſpiciat pietatem vel publicam cauſam, cenſetur annuum, ibidem.

1 SI FVNDVS † Titio legetur quo ad vixerit, & additum ſit, quòd poſt mortem Titij fundus ad infraſcriptum hæredē reuertatur, ſi ſcriptus hæres ante Titium moriatur, fundus penès hæredes Titij legatarij permanebit, & hæres hęredis teſtatoris fundum uendicare non poterit, ſecundùm Alex. conſ. 173. uiſa facti, lib. 5. quia fideicommiſſum hoc conditionale cenſetur, l. hæres meus. ff. de cond. & demon. & conſequenter non tranſmittitur ad hæredem, l. in cauſæ. §. Pomponius. ff. de min. l. 1. §. ſin autem ſub conditione. C. de cadu. toll. Nec obſtat quòd hæredis appellatio hæredem quoque hæredis comprehendere ſoleat, l. in annalibus. C. de lega. quia hoc non procedit, ubi dictum eſſet hæredē infra-

infraſcriptũ,uel ſupraſcriptũ,quia tunc hæredis appellatio ſolùm complectitur illum,qui teſtamento legi poteſt,ut per Bart.in l.qui liberis. §.
2 hæc uerba. ff. de uulg. & pupill. Sed † ut hæres hæredis admittatur, remedium eſt, quòd ſimpliciter Titio legetur donec uixerit,ſic enim relicto facto poſt Titij mortem non ſolùm teſtatoris primus hæres,ſed & hæres hæredis ipſo iure fundi dominium nanciſcitur, l.fi.cum gloſſ.in uerſ. remanentibus.C.de lega. quia per hæc uerba ad nullum ex hæredibus præcipuè relatio habita uidetur,ſecundùm Paul. de Caſtr. & Alex. in d.l.fi.& Soci.in conſ. 102.uiſis,col.ult. lib.3. Sed & ſi diceretur in teſtaméto,quòd poſt mortem legatarij res deuoluatur ad hæredes infra ſcriptos & eorum hæredes,omnis quæſtio ceſſaret manifeſtiſsimis uerbis ſublato ambiguo uo-
3 luntatis,l.illc.§.fin. ff. de lega. 3.† Illud etiam notandum eſt, quòd ſi quid annuum alicui ſub nomine dignitatis aut officij relinquatur,ſucceſſori quoque in dignitate, uel officio legatum præſtari oportebit, ideò ſi annuum relinquatur rectori eccleſiæ,relictum erit perpetuum. Sed ſi teſtator uelit legatum finiri morte rectoris,adijciat uerba hæc, uidelicet, quo ad uixerit, per not.per Doct. in l.annua.§.1. ff. de annuis lega. & per Bal. conſ. 126. factum ſic proponitur, lib. 5. & per Docto.in c.requiſiſti, de teſtamen.

Item

Item ſciendum eſt legatum ſimpliciter relictum ſi ſit iterabile,& reſpiciat pietatem, uel publicã cauſam,cenſeri annuum,l. legatum, & ibi Bart. & l. penult. ff. de annuis legatis. Sed ſi teſtator aliud ſentiat, ſit cautus,ut legatum limitet ad vnam præſtationem; nam ſtandum eſt in hoc limitationi ipſius teſtatoris: ut per Soci.conſ.48. eleganter,lib.3.

Cavtela LXI.

Quo remedio ſolutionem recipiens non perdat legatum ſub conditione hac,ſi non petierit creditum.

SVMMARIVM.

1 *Vxor,cui aliquid legatum fuit ſub conditione hac, ſi dotem non petierit, ſi dotem ab hærede etiam ſponte ſoluente recipiat, cadit à legato.*

Petere intelligitur etiã is, qui ea quæ ſoluuntur ſponte recipit,ibid.

2 *Exigere eſt ab inuito extorquere.*

1 SI maritus † uxori aliquid leget ſub conditione hac,ſi dotem non petierit, & mulier ſolutionem ab hærede ſponte ſoluente recipiat, uidetur defecta conditio,& carebit uxor rebus legatis,quia ſolutionem recipiens ſimilis eſt petẽ-

ti,l.amplius.ff.rem rat.hab.ſecundùm Bart. ibi, & ita facile erit hæredi circumuenire uxorē defuncti ſolutionem dotis imprudenter acceptu-
2 ram. Sed † ne uxor huic captioni ſubiaceat, remedium eſt,quòd teſtator utatur uerbo, exegerit,quia exigere eſt ab initio extorquere, l.fideicommiſſa.§.ſi rem.ff.de lega. 3. Aliqui ſentiunt, quòd ſolutionem accipiendo petitione non præcedente mulier non perdat legatum,ut per Bal. in l.1.C.de his quę pœn.nom.Ang.Are.in tract. de teſta.uerſi.& dotes ſuas non petierit. Cautius tamen faciet, ſi mulier antequàm ſolutionē recipiat,offerat ſe paratam accepto ferre, l.mulieri.ff. de conditio.& demon. Nam ſi oblatione hac non obſtante hæres ſoluat, mulier erit tuta, quaſi hæres renunciauerit iuri ſuo.l.iudex. ff. de min.ſecundùm Ang.in d.l.amplius.

CAVTELA LXII.

Quo remedio legatum factum religioſis mendicantibus cum onere ædificandi eccleſiam robur aſſumat.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiam nouam religioſi mendicantes conſtruere nequeunt ſine authoritate pontificis.*
Legatum locis religioſis mendicantibus cum onere ædificandi ibi eccleſiam,an valeat,ibid.
2 *Legatarius incapax prædij poteſt conſequi pretium.*

Si

1 SI fundus † religioſis mendicantibus cũ onere ædificandi in eo eccleſiã relinquatur, onus hoc tanquam impoſsibile reijcitur, quia locus nouus ab eis ſine authoritate Papæ conſtrui nõ poteſt, c. 1. de relig. domi. & c. 1. de exceſsi. prӕl. lib. 6. & fundum religioſi non habebunt, cũ ſint incapaces, c. cxiſt qui ſeminat, de uerb. ſign. eo. lib. ita colligitur ex doctrina Bart. in l. apud Iulianum. §. conſtat. ff. de leg. 1. & Bal. in Auth. in-
2 greſsi, colum. pen. C. de ſacroſan. eccle. Vt † autem legatum inutile non ſit, remedium eſt, quòd teſtamento adijciatur, quòd ſi dicta conditio impleri non poſsit, fundus uendatur, & precium in uſum eorundem religioſorum cõuertatur, quod fieri poteſt per glo. in d. c. 1. de relig. dom. lib. 6. facit tex. iuncta glo. in l. ſi quis inquilinos. ff. de lega. 1. ſecundùm Alexan. in d. §. conſtat, cũ alijs ibi per eum relatis, & in conſil. 9. uiſis, colum. 4. uer. prӕterea, lib. 2. & cautelã hanc tradidit Bal. in l. cum queſtio, in fi. C. de leg. & ſequitur Barb. in rubri. de rebus eccle. non alienan. colum. 6. in 5. limitatione, & per not. per eũ ibi, & per Doct. in d. §. conſtat, uidetur quòd incapax immobiliũ non ſuo uicio poſsit capere preciũ rei, ideo uidetur, ꝙ cautela hec non ius immutet, ſed queſtionem & controuerſiam tollat.

Cavtela lxiii.

Quo remedio legari poſſit monacho, ita vt commodi particeps non ſit Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Vſusfructus monacho quomodò cautè relinquatur.*
2 *Monacho vſusfructus poteſt relinqui temporaliter quamdiu Abbas ei non fecerit quæſtionẽ ſuper eo.*
Monachus ipſe capax eſt legati alimentorum.
3 *Alimenta monacho relinqui poſſunt, ita vt illa ipſe & non Abbas percipiat.*

1 PATER † uel alius qui monacho uelit relinquere uſumfructum, & prouidere ne in eo ab Abbate ei moleſtia inferatur, ſi leget ſub pœna, quòd priuetur relicto, ſi Abbas aliquam moleſtiam inferat, pœnæ adiectio non ualet, quia turpe eſt arctare Abbatẽ ne poſsit monacho imperare, ſecundùm Imol. poſt Barto. in l. Lucius, §. tres hæredes. ff. ad Treb. c. cum ad monaſteriũ,
2 de ſtat. regu. Sed † cautela eſt, quòd non ſub pęna, ſed temporaliter legetur, quamdiu ei Abbas non mouerit quæſtionem ſecundùm D. Bald. in l. 1. C. de his quæ pœn. nomi. faciunt not. per Barto. in Authen. excipitur. C. de bonis quę libe. & per Abb. conſi. 63. ut ueritas, lib. 2. Secundum reme-

3 remedium eſt,† quòd monacho relinquatur annuum nomine alimentorum,ita quod Abbas ſe non ingerat circa illud,l.ſeruo alieno, cum glo. ff.de leg.1.Bart.in d.§.tres hæredes, & Bald. in Authen.licet,de epiſc.& cleric.l.ſeruos.ff.de ali. & cib.leg.Abb.conſi.44. ad deciſionem, lib. 2. Tertium remedium eſt,quòd monacho relinquatur ea conditione, ſi ei perpetua adminiſtratio rei relictæ concedatur ab Abbate, & poterit monacho talis adminiſtratio committi, ut diſpenſet in pios uſus,arg.c.2.de teſta.lib.6.uel ut conuertat in alimenta,ueſtes,& libros proprij uſus gratia,ut per Abb.in c.monachi, col. 2. de ſtat. monach.

Cavtela lxiiii.

Quo remedio valeat legatum ſi minus relinquatur filiæ,ſi monaſterium ingrediatur quàm ſi nupſerit.

SVMMARIVM.

1 *Legatum factum filiæ in minori quantitate, ſi monaſterium ingrediatur vtrum valeat.*
Cauſa religionis eſt fauorabilior nuptijs,ibid.
2 *Benefacere nemo compellitur.*
Filiæ minus relinqui poteſt, ſi monaſterium ingreſſa fuerit,quàm ſi nupſerit,ibid.
3 *Aequitati naturali ſufficit niti,vbi lex deficit.*

1 VIRGO † cui legata ſunt cētum ſi nupſerit & ſi non nupſerit relicta ſunt ſolùm quinquaginta, centum conſequetur, quāuis religionem ingrediatur, quia ſi reijcitur conditio, qua quis retrahitur à nuptijs, l. quoties. ff. de cond. & demon. multò magis reijcienda eſt cōditio, qua quis retrahitur à uita contemplatiua. §. ſed hoc præſenti, in Auth. de ſanctiſ. epiſc. opinionē hāc ſequitur Io. And. in rub. de ſtat. mona. Bart. in l. 2. ff. de his quæ pœn. nomi. Iaſ. in Authen. ſi qua mulier. C. de ſacroſ. eccl. Alex. conſil. 121. uiſo themate, col. 4. lib. 2. & cōſ. 35. ſuper contentis, col. 3. lib. 3. cum relatis per Deci. conſilio 684. in teſtamēto Bernardini, & ibi dicit opinionem
2 hanc communem eſſe. Sed ſi † teſtator uelit diſpoſitionem ſuam uires habere, remedium eſt, q teſtator expreſsè declaret filiam non poſſe conſequi centum, niſi matrimonium contraxerit, & ſi monaſterium ingreſſa fuerit, nō poſsit petere niſi quinquaginta. Nam ſeruanda eſt uoluntas teſtatoris, quando de illa apertè conſtat. §. diſponat, in Authen. de nupt. l. in conditionibus. ff. de condi. & demon. & quilibet rei ſuæ poteſt quam uelit legem imponere, l. quoties. C. de don. quæ ſub mod. c. uerum, de condi. appo. & quilibet rei ſuæ eſt moderator & arbiter. l. ſed & ſi lege. §. cōſuluit. ff. de pet. hære. l. in re mandata. C. manda. l. Mæuius. ff. de condi. & demon. glo. in l. 1. C. de inoffic.

inoffic.teſta.& æquum non eſt, quòd monaſterium habeat bona teſtatoris inuiti, id eſt, illa centum quæ relicta ſunt, ſi uirgo nuberet, quia inuitus nemo cogitur benefacere.c.de iudæis. 45.diſtinctio.c.ad fidem.23.q.5. & iſta uerior eſt, & magis communis opin.ut ſcribit Dec.poſt relatos per eum conſil. 419. uiſo eleganti conſilio, colum.2.& in hac opinione ſunt quamplurimi, quos refert Iaſ. conſ. 43. Ioannes, col. 5. lib. 3. ubi dicit, quòd totus mundus ſequitur hanc opinionem; ſed Card. Pari. in conſ. 65. uiſo teſtamento, col. ultim. lib. 2. dicit communem opinionem eſſe, quòd reijciatur conditio. Secū-
3 dum † & tutius remedium eſt, quòd teſtator dicat, relinquo mulieri quinquaginta, & illi qui eam uxorem duxerit relinquo alia quinquaginta pro augmento dotis. Sic monaſterium non poterit capere quod non eſt relictū mulieri, ſed illi qui eam duceret uxorem, l. Titio. §. 1. ff. de cond. & demon. cautelam hanc tradit Bart. in d.l.2.ff.de his quæ pœn.nomi. Et cautelæ prædictæ adiuuantur naturali æquitate, quia minus ſufficit religionem profitentibus, quàm in ſæculo manentibus, ſatis eſt niti naturali æquitati, l.ſcire oportet.§. ſufficit. ff. de excu. tut. ut per Iaſ. d.conſ. 43. col. 5.& ſi quantitas relinquatur monaſterio, ſi filiū teſtatoris in monachum receperit, non ualet legatum, quia licèt cōditio

honeſtum contineat, tamē ad illud inuitari ſpe lucri eſſet inhoneſtum, l. ille autem. ff. de hæred. inſti. Bart. in l. Titio centum. §. 1. ff. de con. & demon. iuncto, c. non ſatis, de ſimo. Sed cautela eſt, quòd relinquatur quantitas pro alimentis filij, & ualet legatum ſi monaſterij fructus non erant ſufficientes, glo. & Doct. in d. c. non ſatis, & per Bart. in d. §. 1. & eſt communis opinio. ut refert Alex. in l. 2. C. de inſt. & ſubſt.

Cavtela lxv.

Quo remedio vxor uti debeat quæ ſecundo viro velit relinquere plus quàm liberis ex primo matrimonio genitis.

Svmmarivm.

1 *Vxor non poteſt ſecundo viro plus relinquere quàm reliquerit alicui ex liberis primi matrimonij.*

2 *Mater poteſt filijs ex ſecundo matrimonio natis plus relinquere quàm natis ex primo.*

1 Vxor † non poteſt de bonis ſuis relinquere ſecundo viro ultra quàm relinquat vni ex liberis ex primo matrimonio genitis, l. hac edictali. C. de ſecun. nupt. & ibi Doct. Ideò non ualet legatum, quatenus uxor plus leget ſecūdo coniugi:

coniugi; ut per Fulg. conſ. 97. Antonius tranſiens, & Abb. conſ. 117. uidetur primo, lib. 2. Bald. conſ. 105. quædam domina, lib. 2. & Alex. conſ. 158. circa primum, lib. 5. ſed ſi uxor habeat filios etiam ex ſecundo matrimonio, reme-
2 dium eſt, † quòd relinquat filijs ſecundi matrimonij, & non patri; nam poteſt mulier plus relinquere filijs ex ſecũdo uiro procreatis. §. penu. in Authen. de nupt. Bald. conſ. 11. caſus talis eſt, col. ultim. lib. 3. Nec fit fraus legi ſi legatum ſequatur eius perſonam, cuius poteſt, & filij ex ſecundo matrimonio capiant quantum iuris ratio permittit, l. ſi ſeruus communis meus, in princip. & in fin. ff. de ſtipul. ſeruo. ita tenet Bald. in d. l. hac edictali, col. 3. & in l. 1. q. 2. C. de inoffic. donat. Et efficacius erit hoc remedium, ſi relicto modum teſtatrix adijciat, uidelicet, quòd patri non acquiratur uſusfructus rerum eiſdem liberis relictarum, ut per Paul. de Caſtr. conſil. 171. uiſo caſu, col. ult. argu. no. per Bar. in l. Gallus. §. quid ſi is. ff. de libe. & poſthu.

Cavtela lxvi.

Quò remedio menti teſtatoris verborũ propria ſignificatio ſemper cedat.

SVMMARIVM.

1 *Verbis in re dubia ſeruiendum eſt, ne licèt à propria ſignificatione recedere.*

Conſue-

2 *Conſuetudo teſtatoris præfertur conſuetudini regionis.*

3 *Interpretatio voluntatis teſtatoris ex quibus fiat. ibidem.*

Voluntas verbis præferenda eſt, ibidem.

Teſtatoris voluntas quibus modis interpretatur, ibi.

1 IN RE DVBIA † verbis ſeruiendum eſt, nec licet à propria ſignificatione recedere, l. ſi alij.ff.de uſufru.lega.l.non aliter.ff.de lega.3. Sed quia teſtatores plerunque abuſiuè loquunť & ſignificatio verborum uoluntati teſtatoris nõ cõſonat, adiuuãda eſt uoluntas teſtatoris, ne uis verborũ potior ſenſu exiſtat, l.3.C.de lib.pręte. Quare ſi qñ teſtator aliud ſenſerit, quã verba ſignificẽt, uel uerba ſint dubia, ut uolũtas eius cõ ſeruetur, remediũ eſt, quòd teſtator det cui velit facultatem declarandi ambiguas quæſtiones, & omnia dubia, quæ ex teſtamento naſcentur, l.Theopompus, cum ibi not.per Bart. ff. de dot.
2 prælega. Quòd † ſi teſtator hoc non fecerit, tũc remedium erit, quòd, probetur, quid teſtator ſenſerit, nam probata uolũtate teſtatoris, à propria uocabuli ſignificatione recedimus, ut per Bartol.in l.in ambiguo.ff.de reb.dub.d.l.nõ aliter, cum relatis per Deci.cõſ.317. uiſis, colum. 1.& conſ. 362. præſens, & conſ. 399. concluſio planè, uoluntas teſtatoris probari poterit non

ſolùm

ſolùm ex his, quæ teſtamẽti tempore dicta ſunt, uerùm etiam ex dictis, & geſtis extra actum teſtandi, l. hæredes palam. §. ſi quid poſt, cum ibi not. per glo. & Doct. ff. de teſta. Bar. in l. cũ proponeretur. ff. de lega. 2. & in l. ſi quis in fundi uocabulo. ff. de lega. 1. & ſufficit etiã priuata ſcriptura ipſius defuncti ad declarãdam uoluntatem eius, glo. in l. qui cõcubinã. §. cum ita, in uer. in tabulis. ff. de leg. 3. ut per Bart. in l. alimenta. ff. de alimen. lega. & Deci. conſ. 354. iuridicas, in fin. Et ad probandam uoluntatem declaratoriã ſufficient duo teſtes, ut per Bar. in d. §. ſi quid poſt, & Barba. conſ. 29. illud, lib. 4. & Soci. conſ. 37. uiſo teſtamento, colum. 3. lib. 3. & ad interprætandam uoluntatem defuncti coniectura etiam fit ex conſuetudine regionis, & ex communi uſu loquendi, l. librorum. §. quod tamen Caſsius. ff. de lega. 3. uel conſuetudine ipſius patrisfa. d. §. ſi quid poſt. Bart. in l. Labeo. ff. de ſup. lega. Dec. conſ. 685. in caſu propoſito. Prius tamen inſpicitur cõſuetudo ipſius teſtatoris, quàm religionis, l. ex uſu. ff. de vin. tri. uel ol. lega. Fulgo. cõſ. 231. in quodam inſtrumento. Item interpretatio fit ex lege, quia uoluntas talis fuiſſe præſumitur, qualis eſſe debuit, l. ex facto. ff. de uulg. & pupill. Bart. in l. hæredes mei. §. cum ita. ff. ad Treb. & in l. ut iuſiurandi. §. ſi liberi. ff. de ope. libe. Itẽ ex bono & æquo, l. in his, ubi Bald. ff. de cond. & demon.

demon.item ex uitatione abſurdi,l.fur.§.pactus. ff.de his qui no.infa. item ex publica utilitate, glo.in l. ſi ita ſcriptũ.ff.de leg.2.l. ſi quis in graui. §. hi quoque. ff. ad Silla. ut latius per Laur. Calc.conſ.48.uiſo dicto.colum. 6. cum ſequenti.item ex vicinitate ſcripturæ, quia ſcripturæ pars per partem aliam declaratur,l.ſi ſeruus.§.fi. & l.qui filiabus,ubi Docto.ff.de leg.1.l. utrum. ff.de per.hære.Deci. conſ. 15. diligenter conſideratis, col. 3.

Cavtela LXVII.

Quo remedio nõ inutiliter legetur iuſpatronatus epiſcopi non habito conſenſu tempore teſtamenti.

SVMMARIVM.

1 *Iuſpatronatus legari non poteſt ſine conſenſu ſui epiſcopi.*

2 *Conſenſus alicuius ubi requiritur in actu ſufficit interuenire poſt factum.*

3 *Legatum deficiens miſta conſideratione legantis & legatarij nunquam conualeſcit.*

Laicus eſt incapax iuris ſpiritualis,ibid.

Inualidum ab initio tractu temporis non firmatur, ibidem.

4 *Legatum iuriſpatronatus valet ſub conditione hac,ſi epiſcopus conſenſerit.*

Patronus

1 PATRONVS † ſine conſenſu ſui pontificis in priuatam perſonam ius patronatus transferre non poteſt.c.nullus,& c.illud, ubi Abb.& alij Docto.de iurepatro. & ideò iuſpatronatus priuato legari non poteſt,ut per Abb. in ſua diſput. incip.Augerio,col.9.Sed ut ualeat legatum, ſit cautus teſtator, ut habeat conſenſum epiſcopi prius quàm leget,tunc enim ualebit legatum, ut patet ex relatis per Cæſ. Lamb. in tract. de iure patro.lib.1.par2.q.6.prin.& eandem queſt.arti.
2 2.Vbi dicit hanc eſſe communem opin. † ſed ut conualeſcat legatum iuriſpatronatus,non habito tempore teſtamenti conſenſu epiſcopi,remedium eſt,quòd poſt teſtamentum uiuo teſtatore obtineatur conſenſus epiſcopi,nam poteſt conſenſus ſuperioris interuenire poſt legatum in uita teſtatoris,arg.c.cura.& c.ſuggeſtum, de iure patro.& c.ſi qua,de rebus.12.q.2.&c. quod autem,de elect.c.cum uos,de his quæ fiunt à prela. l.fina.C.ad Macedo.nam iuris regula eſt, quòd ubi in actu requiritur conſenſus alicuius,ſufficit conſenſum interuenire poſt factum,ut per Abb. & Card.in d.c.cura.&in d.c.ſuggeſtum,cũ congeſtis per Cæſ.Lamb.in d.tract.lib.1.par.2.q. 1. prin.art.6.poſt mortem autem teſtatoris huiuſ conſenſum in damnum hæredis fruſtra legatarius obtineret,argu.c.quamuis,& c.ſi pro te, de præb.lib.6.l.fi.ff.commu.prædi.Nam quod inutiliter

tiliter legatur apud heredem remanet.l.in metal lum.ff.de his quæ pro non ſcript.hab.l. non intel ligitur.§.ſi quis palam.ff.de iur.fiſc.Bart.in l. hæredem. C. de his quib. ut indi. ideo poſt ius quæſitum honeſtum non eſt, quòd ab epiſcopo ius auferatur hæredi.c.ſuper eod. cum ibi traditis per Doct.de reſcr.per Fely.in c. cauſam quę, uer.interpretatio priuilegij,eo.tit.& in hac opinione fuit Abb.in c.cum ſeculum,colum.ulti.de iur.patr.& in d.diſputatio.Augerio,& Roch. in tract.de iur.patr.in uer.pro eo quòd diœceſani conſenſum.q.2.col.ulti.contrarium tenet Rot. deciſ.873.quidam laicus, in antiq. & alij quos refert Cæſ.Lamb.in d.tracta.lib.1.part. 2. q. 1. prin.ar.17.Sed contra Rotam bis fuiſſe iudica-
3 tum refert ibi dictus Cæſ.Mihi † uerior uidetur opinio,quòd capacitas laici ſuperueniēs ex conſenſu epiſcopi præſtito poſt obitum teſtatoris non det uires legato iuriſpatronatus,quia legatum quando deficit miſta conſideratione legantis & legatarij,nunquam cōualeſcit, l.1.cum ibi not.per Barto.col.2.ff.de reg. Cato.ubi dicit,ꝙ omnino inualidum eſt legatum factum ſpurio, licèt poſt teſtamentum legitimetur, adeò quòd ſtricto iure fortè nec uiuo teſtatore per ſuperuenientem conſenſum confirmatur legatum iuriſpatronatus. Laicus enim eſt incapax iuris ſpiritualis.c.cauſam,de preſcri.& de iure patronatus

tus iudicandum eſt, ut de iure ſpirituali, argu. l. quæ religioſis. ff. de rei uend. & c. quãto, de iud. cũ ibi notatis per Fely. poſt alios Doct. ex quibus apparet laicum eſſe incapacem iuriſpatronatus, licet illud obtinere poſsit ex gratia. Et conſequenter legatum eſt inutile conſiderata incapacitate legatarij. Eſt quoque inutile conſiderata impotentia legantis. nam teſtator donare non poteſt laico iuſpatronatus, c. 1. de iurepatr. lib. 6. & legatum eſt ſpecies donationis, l. legatum. ff. de leg. 2. facit d. cap. nullus, & alia ſupra

4 in principio alleg. Sed † ut legatum iuriſpatronatus non dubiè uires aſſumat à ſuperueniente cõſenſu epiſcopi etiam poſt mortem teſtatoris, remedium eſt, quòd legatum fiat ſub conditione, ſi epiſcopus conſenſerit. Nam regula Catoniana ad relicta ſub conditione non pertinet. L. 1. & l. placet, & ibi Barto. ff. de reg. Cato. l. intercidit. ff. de cond. & demon. & per Bart. & Soc. in l. ſi cognatis. ff. de reb. dub. l. tempus, & ibi Doct. ff. de hære. inſtitu.

TITV-

TITVLVS VII.

De tutore, & executore teſtamenti.

Cavtela I.

Quo remedio agnati in tutela matri præferantur, & quo remedio debitor, vel creditor pupilli eius tutelam poßit aſſumere.

SVMMARIVM.

1 *Mater in tutela filiorum præfertur omnibus agnatis.*
Mater præfertur in tutela fratribus cum quibus pariter ſuccedit, ibid.
2 *Tutor teſtamentarius pręfertur matri.*
3 *Debitor uel creditor pupilli non poteſt eſſe tutor, limita ut ibidem.*

1 MATER † omnibus cognatis in filiorum tutela præfertur, Auth. matri & auiæ. C. quando mul.offic.tut.fun.pot.quod procedit ẽt ſi ſtatuto propter agnatos à ſucceſsione filiorũ mater excludatur, quia in matre non habet locũ regula, quòd ad eundem tutela & hæreditas deferatur, de qua in Authen.ſicut hæreditas. C. de leg.tut. Nam regula hæc fallit in matre, quæ ordine ſucceſsionis non ſeruato admittitur ad tutelam.

telam. Nam mater prefertur in tutela fratribus, cum quibus pariter ſuccedit: ut per Saly. in d. Auth. matri & auiæ,& per Corn. conſil. 101. li-
2 cet uideatur, lib. 3. Sed † ſi teſtator uxorem ineptam uideat, & uelit illam non poſſe aſſumere filiorũ tutelam, remediũ eſt, quòd ipſe in teſtamento de alio tutore prouideat, quia tutorem dando, matrem à tutela poteſt teſtator excludere, cum matri tutores teſtamentarij præferantur. §. ex his, in d. Auth. eſt, de here. ab inteſt. uen. & per Doct. in d. Auth. matri & auiæ, Bald. cõſi. 308. teſtator in teſtamento, lib. 2. & Cor. in preallegato conſ. 101. & Cur. conſ. 47. ſuper contro-
3 uerſia, in princ. Item † notandum eſt, quòd debitor, uel creditor pupilli non poteſt eſſe tutor, Authen. minoris. C. qui dar. tut. uel cur. Sed ſi teſtator uelit debitorem, aut creditorem poſſe tutelam gerere, remediũ eſt, quòd ipſe in teſtamento dicat ſe ſcire eum, quem dat tutorem, debitorem, uel creditorem, & idoneum tutorem eſſe. Nam fide tutoris à teſtatore ſcienter approbata, tàm debitor, quàm creditor tutor eſſe poterit, argum. §. 1. Inſti. de ſat. tut. ut per Barto. in d. Authen. minoris, & conſil. 148. quæſtio iſta.

DD . CAV-

CAVTELA II.

Quo remedio tutor poßit liberari à neceßitate rationis reddendæ.

SVMMARIVM.

1 *Tutor cogitur reddere rationem ſuæ adminiſtrationis: limita ut ibid.*

2 *Rationis reddēdæ neceſsitas a teſtatore remiſſa quid operetur.*

Dolus futurus remitti non poteſt: & in nu. ſeq.

3 *Legatum liberationis ab adminiſtratione tutelę quid operatur.*

4 *Conditio impleri non poteſt in perſona hæredis.*

1 ADMINISTRATIONIS † ſuæ rationem tutor reddere cogitur, tam eorum quæ fecit cum facere non deberet, quàm eorum quæ non fecit, cum eum facere oporteret, l. 1. ff. de tute. & ratio. diſtra. Sed ſi teſtator uelit tutorem non teneri ad rationes reddendas, remediũ eſt, quòd uetet a tutore rationes exigi, l. quidam decedens. ff. de admi. tut. ſed nihilominus de his, quæ dolo commiſit, rationē reddere tenebitur: ut ibi per Doct. & per Cur. conſ. 29. in regno, in
2 fin. Sed † ſi teſtator velit ita liberare tutorem, ut nullo modo ad reddendas rationes aſtringatur, remedium eſt ſecundùm quoſdam, ut tutori legetur

getur omne id, in quo tutelæ occaſione illum condemnari contigerit,per l.ſi quis rationes.ff. de libe.lega. Verius eſt, quòd per remediū hoc non defendat tutorem ab his, quæ dolo fecerit, quia dolus futurus remitti non poteſt,l.ſi unus. §.illud.ff.de pact. Et qđ hoc remediū non proſit quantùm ad geſta per dolum, & reſtitutionem reliquorum, patet ex dictis per Saly. in l. cum neceſsitatem.C.de fideic.& Alex.conſ.62. ſereniſsimus,lib.4.& conſ. 164. præſuppono,lib.5. & Cur.conſ. 67. ſapienter,uerſ. capio ſecundū, quod eſt conſilium Barb. & Deci,conſ.349.cōſuluit,in fin. cum allegatis per eos, & per Soci. conſ. 73. difficultatē,col.5.& 7.lib.3. & eſt cōmunis opin. ut dicit Barba.conſ. 48.clementiſſimi,col.3.lib.2.& Deci.cōſ.178.in cauſa. Proderit tamen prædictum remedium tutori, ne poſsit ex culpa conueniri,uel ex dolo præſumpto, ut per Dec.d. conſ. 178. Sed † poſſet teſta-
3 tor (ut quidam putant) per indirectum liberare tutorem a dolo futuro, ut ſi mandet hæredi, quòd tutorem liberet ab omni eo in quo apparuerit tutorē ex adminiſtratione tutelæ obligatum eſſe. Tunc enim uidetur etiam dolus remiſſus, ac etiam remiſſa intelligitur neceſsitas reſtituendi reliqua, ut per Bartol. in l. Aurelio. §. Caius,col.3.uerſ. quæro quando fit liberatio in ultima voluntate.ff. de lib. leg. & in hac opi. eſt

Ang. & Dyn. quos refert Barb. conſ. 4. illud in medium, lib. 4. Tu tene contrarium, quòd nec directè, nec indirectè poſsit remitti dolus futurus in ultima uoluntate, ſecundùm Bart. in d. §. Caius, col. ult. uer. quid ſi relinquitur liberatio, ubi declarat ea quæ ſupra dixerat procedere, quando relinquitur liberatio ab adminiſtratione præterita, & non ualere d. cautelam affirmat etiam Iaſ. in l. actione, in fin. C. de tranſact. & hoc ſequitur, & multis rationibus comprobat Barb. in d. conſ. 4. ubi dicit tale legatum ſolùm operari, quòd tutor non teneatur reddere ſcrupuloſam rationem adminiſtrationis tutelæ, & comprobatur etiam hoc ex dictis per Iaſ. conſ. 14. nobilis, lib. 3. Et notandum eſt, † quòd lega-
4 tum factum tutori de omni eo, in quo ipſum ratione tutelæ condemnari contingeret, nõ proderit hæredi tutoris, qui mortuo tutore condẽnatus fuerit ad reddendam rationem, quoniam conditio inpleri nõ poteſt in perſona hæredis, l. qui Romæ. §. Augerius, & ibi Doct. ff. de uerb. oblig. Quare latius concipienda ſunt uerba, ut dicatur, in quo ipſum tutorem uel hæredem eius condemnari contingat; ſic enim conceptis verbis etiam hæres legati commodum ſentiet, & faciunt ſcripta per Fulg. conſ. 103. notabilis uir.

CAV-

CAVTELA III.

Quo remedio tutor non compellatur,vel cõpellatur inuentarium,vel librum rationũ facere, & quomodò aduerſus hæc minoribus ſuccurratur.

SVMMARIVM.

1 *Tutor qui repertorium non fecerit, vt ſuſpectus de furto à tutela remouetur.*

Tutor tenetur facere inuentarium & librum rationum,ibid.& nu.3.

2 *Inuentarium facere tutor cogitur, nec ſufficit a teſtatore remitti, niſi prohibeatur fieri.*

4 *Tutor cogitur per iudicem facere inuentarium & librum rationum ex cauſa, non obſtante prohibitione & remiſsione teſtatoris.*

Iudex ex cauſa poteſt venire cõntra teſtatoris diſpoſitionem, ibidem.

1 TVTOR † qui repertorium non fecerit de furto ſuſpectus eſt.§.ſancimus, in Authen. de hære.& fal.& notatur infamia,l.fin.C.de arb. tutel.& in carcere cauſam dicere debet,l.3.§.tutores.ff.de ſuſpect.tu.remouetur a tutela ut ſuſpectus,d.l.fin.Item cõtra eum in litem iuratur, l. tutor qui repertorium. ff. de admi. tu. & per Lud. Rom.conſ. 128. quo ad primum, & Fulg.

2 conſ.196. ad id.Sed ſi † teſtator uelit ab his incommodis liberare tutorem, remedium eſt, ꝙ ipſe teſtator tutori remittat neceſsitatem inuentarium faciendi, quòd teſtator facere poteſt, d. l.fin.C.de arb. tu.ut per Paul. & Iaſ. in l. nemo. ff.de lega.1.& addatur etiam prohibitio, ne tutor inuentarium faciat; nam ut tutor releuetur a neceſsitate prædicta, oportet quòd teſtator prohibeat inuentarium fieri, d. l. fin. Et in hoc etiam peritiſsimi erant, putantes ſolam remiſſionem ſufficere, non conſiderãtes prohibitionem neceſſariam eſſe, ut per Spec. in tit. de tut. §.generaliter, uer. hoc autem notandum, quod eſt memoriæ commendandum, ut dicit Aret. in §.præterea etiam, col. 28. uer. uidendum reſtat de tutore, Inſtit.de excep. & Saly.in d.l.fin.cum relatis per Goza.in conſ.18.uidetur uera, num.
3 14. Et cum † tutoris officio incumbat ultra inuentarium facere etiam librum rationum, quo non facto contra tutorem iuratur in litem,l.1.§. officio.ff.de tuto.& rat.diſtra.Corn. conſ.196. ad euidentiam,in fin.lib.3.Iaſ.conſ.3. circa primum,par.1.Deci. conſ.110. uerc. Vt liberetur tutor etiam a neceſsitate conficiendi librum huiuſmodi,remedium eſt,quòd teſtator liberet tutorem ab obligatione faciẽdi librum rationum, ut per Fulg.conſ. 25. ſpectabilis,col.2.Sed pro
4 pupillo † ut non obſtante prohibitione teſtatoris,

ris,tutor inuentarium & librum rationum facere compellatur, remedium eſt, quòd imploretur officium iudicis; nam comperto quòd prohibitio & remiſsio inuentarij libri rationum damnoſa ſit pupillo, iudex (ſpreto teſtatoris præcepto) ad faciendum inuentarium tutorem cogere poterit, argu. l. in confirmando. ff. de confirma.tuto. ut per Bartol. in d. l. nemo, colum. 3. Giud. Pap. quæſtio. 352. confectio inuentarij, & quæſtio. 339. mater, uerſ. de confectionem inuentarij ubi dicit ſe ita uidiſſe in iudicando ſeruari,& Deci.conſ.369. conſuluit, col.2.poteſt enim iudex ex cauſa uenire contra diſpoſitionem teſtatoris, & conſulere utilitati impuberis,l.1.ff.ubi pupil. educ. deb. Bal.conſ. 229. uiſo teſtamento, lib.4.

Cavtela iiiI.

Quo remedio mater moriens poſsit prouidere, ne bona materna impuberis tutor legitimus vel teſtamentarius adminiſtret.

Svmmarivm.

1 *Tutor dari non poteſt habenti tutorem.*
Pupillo habenti tutorem ex patris teſtamento, non poteſt alius dari tutor etiam ex matris prouiſione nolentis eum bona ſua gubernare,ibid.

2 *Mater moriens quomodò poſsit prouidere, ne tutor teſtamentarius, vel legitimus adminiſtret bona quæ ipſa relinquit pupillo.*

3 *Quartam Trebellianicam non deducit ille qui ſcriptus eſt hæres gratiâ fideicommiſſarij.*

4 *Pater quomodò prouidere poteſt, vt poſt pubertatẽ filij bona ſua non dilapidentur.*

1 PVPILLO † habenti tutorem ex teſtamento patris, non poterit alius tutor dari, etiã ex prouiſione & nominatione matris uolentis tutorem teſtamentarium bona materna gubernare non poſſe. Quoniam habenti tutorem tutor dari non poteſt. §. interdum, Inſtit. de curat.
2 Sed remedium eſt, † quòd mater quem uelit tutorem dare, hæredem inſtituat, & roget, ut filio ipſius teſtatricis, cum is ad pubertatem uenerit, hæreditatem plenè reſtituat. Ita enim ſcriptus hæres erit nudo nomine, & adminiſtrabit quamdiu filius erit impubes, & facto puberi hæreditatẽ reſtituet. Hoc remedium ſeruatum fuit à propinqua Pollidij, ut eſt caſus ſingularis in l. fideicommiſsi. §. cum Pollidius. ff. de uſur. & in d.
3 caſu hæres † inſtitutus reſtituet hæreditatem cũ fructibus perceptis, & quartam Trebellianicã non deducet, ut per gl. in l. in fideicommiſſaria, §. fin. in uer. in fideicommiſſum cadit. ff. ad Treb. quam ſequitur & exiſtimat ſingularem Imol. in l. cum

l.cùm filio,colum.ulti.ff.de lega. 1. & opinionẽ glo.ſequuntur etiam Alexan. & alij relati ab eo in dicto.§.final.& ex dictis ibi per eum apparet quoties quis inſtitutus eſt hæres ad utilitatẽ alterius,& rogatus reſtituere hæreditatem ei, cui teſtator prouidere uoluit non poſſe Trebellianicam detrahi, & dicit ibi Alexan. hoc eſſe bene notandum. Mater autem utens hac cautela exprimat ſe ita teſtamentum facere, ut melius filio conſulatur hærede ſcripto adminiſtrante bona,dum filius ſit impubes,& teſtatrix mandet interim pupillo alimenta præſtari ex fructibus hæreditatis. Et cum undique talis prouiſio ſit profutura filio,non rumpetur teſtamentum pręteritione pupilli,l.multi, cũ ibi traditis p Doct. ff.de lib.& poſthu. Simile † quoque remedium
4 adhiberi poteſt à parentibus, ut poſt pubertatẽ filij bona non dilapidentur, ſed ab aliquo idoneo adminiſtrẽtur,l.Lucius.§.Mæuia.ff.ad Treb.

CAVTELA V.

Quo remedio tollatur quæſtio, vbi pupilla educari debeat.

SVMMARIVM.

1 *Pupilla vbi,& in quo loco ſit educanda.*
Iudex non poteſt à voluntate teſtatoris recedere niſi ex cauſa,ibid.

inter

1 INTER tutorem, † & coniunctos pupillæ diuitis ſæpe controuerſia naſcitur de loco, ubi pupilla educari debeat, & totum hoc iudicis arbitrio committitur, l. 1. ff. ubi pup. edu. deb. l. 1. C. eod. & ibi Docto. & pulchrè per Bald. conſil. 487. Ser Franciſcus, lib. 5. ad tollendam huiuſmodi quæſtionem remedium eſt, quòd ipſe teſtator in ſuo teſtamento decernat, ubi, & apud quos pupilla debeat educari. Nam uoluntas teſtatoris ſeruanda eſt, & ab ea non recedit iudex niſi ex cauſa, dicta l. 1. ff. ubi pupil. educat. deb. ut per Soci. conſi. 133. circa primum. Et de materia hac uide per Iaſo. conſ. 99. magnificus, lib. 2. & conſi. 59. ſtatuto, colum. pen. lib. 3. & conſ. 132. in 2. parte.

CAVTELA VI.

Quo remedio poſsit prouidere teſtator, quòd per executores tantùm à ſe deputatos relicta ſoluantur, & ſua uoluntas præciſè ſeruetur.

SVMMARIVM.

1 *Executor teſtamentarius per annum negligens exequendi poteſtate priuatur.*

2 *Teſtator poteſt prorogare tempus executoribus à lege datum.*

Subſti-

3 *Subſtitutus executor poteſt à teſtatore dari primo executori in cauſa negligentiæ.*

4 *Pecunia legata ad aliquod opus pium,an poſsit conuerti in alium uſum.*

Voluntas teſtatoris præcisè ſeruanda eſt,& commutari non poteſt,ibid.

1 SI executor † teſtamentarius per annum in exequendo ſit negligens, exequendi poteſtate priuatur.l.nulli.C.de epiſ.& cle.c.nos quidem.c.tua nos,& c.ſi hæredes, de teſtamen. Sed ſi teſtator nolit per executores à ſe deputatos ſuam diſpoſitionem adimpleri, remedium eſt,
2 † quòd teſtator legale tempus datum ad exequẽdum ſuo arbitrio proroget. Poteſt namq; teſtator diſponere, quòd executori nullus terminus labatur,Bald.in l.1.colum.ult.ff.de leg.1.& in l.nulli.C.de episc.& cler.& conſ.301.conſtitutio patriarchalis,lib.2.Anch.conſi.396.ore tenus,Abb.in d.cap.nos quidem,colum.2.& Bart. in c.Ioannes,in fi.de teſta.Et ſi teſtator mandet legata ſolui,quando executori placuerit executori uiuenti non labetur terminus, argu.l.ſed ſi ante.ff.ad Treb.cum alijs alleg.per Bald. conſil. 217.teſtator,libro 2. Secundum remedium eſt,
3 † quòd executori teſtator aliũ ſubſtituat in executionis officio.l.& hæredibus.ff. de leg.2.ut ſi prior executor intra annum, uel intra tempus ab ipſo

ab ipſo teſtatore præfixum non executus fuerit, tunc ſubſtitutus exequatur, prouiſio teſtatoris ceſſare faciet prouiſionem legis, l. ſi fundum.§. Stichum.ff.de lega.1.& ibi glo.Bal.Imol. & Iaſ. confirmantur prædicta ex allegatis per Barba.in dicto.c.nos quidem,colum.fi.Non tamen poſſet teſtator executori ipſummet executorem ſubſtituere,ut patet ex allegatis per Barba.in c.tua nobis,colum.8.de teſta. nec dicat teſtator ſubſtituendo executorem executori, ſi primus fuerit negligẽs,ſed ſubſtituat ſimpliciter,ut ſupra concepta ſunt uerba,ut per Barb.in dicto.c.tua nos, colum. 8. faciunt nota.per Barto. in l. liberto.§.
4 Lucius.ff.de annu.lega. † ubi dat cautelam,quod teſtator prouideat, quid fieri debeat de pecunijs ad opera pia legatis,ſi intra terminum ab eo ſtatutum uoluntas ſua impleta non fuerit. Sic in opus aliud contra uoluntatem ipſius pecunia legata non poterit conuerti,ut per Barto. in l. legatum.ff.de uſufr.leg.& de hoc eſt tex.in l.ſi teſtamentum.C.de teſta.& uide Barb.in d. c. nos quidem,col.2.ubi ſequitur opi.hanc,niſi ex magna cauſa Papa faceret commutationem ex poteſtate abſoluta,iuxta cle.quia contingit, de relig.domi. De epiſcopo, & legato de latere non oportet dubitari an habeat talem poteſtatem,cũ ſit de reſeruatis Papæ,ut per Barba. ibidem, & conſ.23.& quidem uiſo puncto, lib.1.

Cavtela vii.

Quo remedio poſsit facere teſtator, quod eius voluntas executionem habeat nutu eorum, qui executores eſſe non poſſunt.

Svmmarivm.

1 *Frater ordinis minorum ſancti Franciſci teſtamentarius executor eſſe non poteſt, etiam de licentia ſui ſuperioris.*

2 *Executor qui non poteſt eſſe, nõ prohibetur exequenti conſulere.*

3 *Religioſus ordinis minorum licèt executor eſſe non poſsit, tamen habere poteſt ex teſtamento facultatẽ nominandi & eligendi.*

1 Religiosvs † ordinis minorum ſancti Franciſci etiam de licentia ſuperioris ſui teſtamentarius exequutor eſſe non poteſt, cle. exiui de Paradiſo.§.cum que, de uerb. ſignif. ut per Soci. conſ. 17.ſupradicta, in fin.lib.1.Sed ſi teſtator uelit ſuam diſpoſitionem adimpleri cura,& opera alicuius religioſi dicti ordinis, remedium eſt, quòd alius exequutor conſtituatur ea conditione, ut nihil ſine conſilio illius religioſi facere poſsit; nam dare conſilium exequẽtibus ultimas defunctorum voluntates, regulæ dicti

dicti ordinis non repugnant, d.clemen.exiui. §. uerum.Scire † tamen oportet, quòd ualerent fa
2 cta ab exequutore non habito conſilio religioſi, qui non poterat eſſe exequutor,l.quidam decedens,cum ibi not.per Barto.ff.de adminiſtr.tut. & in l.1.§.ſi plures.ff. de exerc. action. & Alex. conſ. 57. perſcriptis,colum.3.lib. 2. remedium tamen eſt, quòd teſtator irritet geſta ſine conſilio religioſi, ut per Soci.conſ.2.circa præſen-
3 tem.Cautius † autem remedium eſt,quòd teſtator det religioſo poteſtatem nominandi, & eligendi perſonas,& loca quibus ſit dandũ, quod teſtator dari uoluit per exequutores; nam qui exequutor teſtamenti eſſe nõ poteſt,habere poteſt ex teſtamento facultatem nominãdi, & eligendi,l.cum pater.§.hæreditatem, & ibi hoc tenet Bartol. ff.de lega.2. Bald. in Auth. ingreſsi. C.de ſacroſanct. eccle. Saly.in l.1. C. de hæred. inſtit.Ancha.conſ. 203. circa primum, & Alex. dicto conſilio 57. faciũt dicta per Pet.de Anch. conſilio 437.primo igitur, & Abb.conſ.11. factum ſic ſe habet,& conſilio 110.in cauſa, libro 2. Aliqui tamen cõtrarium tenent, quorum opinio de iure uerior uidetur, ut patet ex allegatis per Barba. in cap. tua nobis, colum. 4. & 5. de teſt. Sed Bart. opinio uidetur communior. De alijs religioſis quomodò exequutores conſtitui poſsũt,uide p Lud.Ro.cõſ. 469.Quo ad primũ.

CAV-

CAVTELA VIII.

Quo remedio poſſit quilibet exequutor ſine alio exequi.

SVMMARIVM.

1 *Exequutor vnus ſine alio non poterit exequi, niſi altero mortuo.*

2 *Exequutor vnus ſine alio poterit exequi, quando ſunt inſolidum conſtituti.*

1 SI PLVRES † fuerint exequutores teſtamẽto dati, alius ſine alio non poterit exequi, niſi eorum aliquis ſit mortuus, aut in remotis degat, uel exequi nolit, cap. religioſus. §. fina.
2 de teſtam. lib. 6. Sed † ſi teſtator uelit alium ſine alio exequi poſſe, remedium eſt, quòd teſtator exequutoribus inſolidum det licentiã exequendi, argumen. d. §. fin. à contrario ſenſu, facit c. ſi duo, de procura, lib. 6. §. diſponat, in Auth. de nup. c. ultima uoluntas, 13. quæſtio. 2. & opin. hanc tenet Spec. in titulo de inſtr. edi. §. nunc uero aliqua, uer. notandum quoque, & Soci. conſ. 11. circa præſentem, & Lau. Cal. conſ. 102. pro parte.

CAV-

CAVTELA XI.

Quo remedio exequutor poſsit agere, & procuratorem conſtituere ante litem conteſtatam.

SVMMARIVM.

1 *Exequutor teſtamentarius regulariter agere non poteſt contra debitores teſtamentarios, neque contra hæredem.*

2 *Teſtator poteſt dare facultatẽ exequutori agendi cõtra debitores & contra hæredem, procuratoremq; faciendi.*

Exequutor quando poſsit agere & procuratorem conſtituere. ibidem.

1 EXEQVVTOR † teſtamẽtarius regulariter non poteſt agere contra debitores hæreditarios, l. Lucius. §. Mæuia, cum ibi not. ff. ad Trebell. & ubi agere poteſt antequam litem conteſtetur, procuratorem facere nõ poteſt, l. neque. C. de procu. Spec. in tit. de inſtr. edi. §. nunc uero aliqua, num. 24. & contra hæredem quoque agere non poterit, niſi ſit exequutor ad pias cauſas, ut per Bal. in l. id quo pauperibus, quæſt. 5. & 6. C. de epiſco. & cleric. & Alexand. conſil.
2 99. uiſo & conſiderato, in fin. libro 2. Sed † ut exequutor poſsit ad libitum etiam lite nõ conteſtata

teſtata procuratorem facere, & contra hæredẽ, & debitores agere, remedium eſt, quòd teſtator det illi poteſtatem agendi, procuratoremque conſtituendi, per not. per glo. & Doct. in clem. religioſus, de proc. & per Zab. in clem. 1. quæſt. 13. de teſta.

Cavtela x.

Quibus remedijs exequutor poſsit vendere, uel poſſeſsionem capere propria authoritate, & ſeipſum prohibeatur eligere.

Svmmarivm.

1 *Exequutor alienare bona non poteſt, niſi à teſtatore ſit ei data poteſtas.*

2 *Exequutor debet hæredem prius requirere, ſi velit alienare bona propter facultatem ſibi conceſſam.*

3 *Hæres ad impediendum poteſtatem exequutoris poterit offerre ſeparatum vendere & de pretio ſatiſfacere.*

Exequutor poteſt à teſtatore habere poteſtatem accipiendi, & alienandi bona authoritate propria, ibidem.

4 *Eligere ſeipſum poterit, ſi indigeat ille, cui data eſt facultas aliquid diſtribuendi inter pauperes.*

1 QVANDO † alius ſcriptus eſt hæres nõ poteſt exequutor bona diſtrahere, ut ſatiſfaciat creditoribus, & legatarijs, ut per Bart. in l. alio. ff. de alim. lega. quod intellige, ut declarat Alex. conſ. 215. ponderatis, col. ultim. lib. 6. nec ſine decreto iudicis poterit vendere immobilia hæredis minoris, l. 1. ff. de reb. eo. Sed ut
2 poſsit, remedium eſt, † quòd teſtator exequutori det alienandi poteſtatem liberam, glo. in l. prædium. C. quando decre. opus non eſt, Spec. in tit. de inſtr. ędi. §. nunc uero aliqua, quæſtio. 31. & Alexand. conſ. 62. uiſa facti, lib. 2. non tamen poterit exequutor per licentiam hanc ſibi datã vendere, nõ requiſito prius hærede, quia hoc bonęfidei nõ conuenit, l. prohibere. §. clam. ff. quod ui aut clam, l. creditor. C. de diſtr, pigno. & à poteſtate alteri data, dolus intelligitur ſemper excluſus, l. creditor. §. Lucius. ff. man. ut per Bart. in
3 d. l. alio, col. 5. & per. Alex. dicto conſ. 62. † Ideò cautus hæres ad impediendam poteſtatem exequutoris poterit proteſtari, & offerre ſeparatũ uendere, & pretio ſatisfacere, ut ibi per Bart. uel ſi certæ rei uelit uenditionem hæres impediri, remedium eſt, quòd dicat, & indicet aliam rem eſſe, quam uendi magis expediat, arg. l. magis puto. §. ne paſsim. ff. de reb. eo. Et ſi uili pretio exequutor ſit paratus aliquid uẽdere, poteſt hæres ſibi cõſulere, indicando alium eſſe, quęrẽ iuſto

iuſto pretio empturus ſit, & porteſtando, ꝙ debeat facere licitationem, arg.l. ſi ſinc. §. 1. ff. de mino. Ex his apparet, quòd hærede inuito & ad ſatisfaciendum parato, exequutor bona alienare non poteſt, & ideò non eſt ſequenda opin. Bald. conſ. 380. ſuper eod. lib. 4. dum dixit ad alienationem faciendam ab exequutore non eſſe neceſſarium uocari hæredem. Et prædicta procedunt, niſi amplior poteſtas exequutoria teſtatore tributa ſit; ut per Bar. in d.l. alio, col. fi. poteſt etiã teſtator executori dare poteſtatem accipiendi bona hæreditatis propria authoritate, l. Titia cũ teſtamento. §. Lucius. ff. de lega. 2. cum alijs allegatis per Soc. conſi. 11. circa præſentem, lib. 1.
4 Et † ex dictis ibi per eum habes, quòd executor conſtitutus à teſtatore ad diſtribuendum bona inter pauperes poterit eligere ſeipſum, ſi indigeat, arg. l. præſes. C. de ſerui. & aqua, & Eſaiæ. c. 58. *Carnem tuam ne deſpexeris*. Sed ſi teſtator uelit aliorum, & nõ executorum commodis cedere, quæ inter pauperes diſtribuenda relinquit, ſit cautus, ut prohibeat executores ne in propriam utilitatem quicquam uertant ex bonis inter pauperes diſtribuendis, uel id moderetur arbitrio ſuo. Nam ſeruandum erit, quod ipſe decreuerit, §. diſponat, in Auth. de nup. c. cum Martæ, de celeb. miſſ. ut per Soci. in d. conſi. 11.

Cavtela xI.

Quo remedio ille, qui ditatus eſt ex malè ablatis, poſsit animæ ſuæ cautè conſulere, & prouidere, ne per reſtitutionem malè quæſitorum filij ad inopiam redigantur, & quo conſilio vtendum ſit, vt dictum morientis fidem in iudicio faciat.

SVMMARIVM.

1 *Peccatum non dimittitur, niſi reſtituatur ablatum.*
Executor à teſtatore conſtitui poteſt ad reſtituendum ablata, ibid.
2 *Doctoris authoritas in iure canonico præferenda eſt authoritati theologi in his, quæ pertinent ad moralem philoſophiam.*
Ius canonicum principaliter tendit ad interpretationem iuris diuini in dubijs pertinentibus ad philoſophiam moralem, ibidem.
3 *Patet in reſtitutione malè ablatorum, quomodò poſſit conſulere filijs, & animæ ſuæ.*
Dolus omnis præteritus remitti poteſt, & ſuper eo rectè tranſigitur, ibid.
Bona incerta qualiter interpretentur, ibid.
4 *Nemo præſumitur immemor ſalutis æternæ.*
Morientis dictum quantam fidem faciat in iudicio, ibidem.

Teſtis

5 *Teſtis examinari poteſt etiam ille,qui ſit in extremis vitæ conſtitutus.*
Teſtari minus eſt,quàm teſtificari,ibid.

1 PECCATVM † non dimittitur niſi reſtituatur ablatum.c.peccatum, de reg. iur. lib. 6. Sit igitur cautus teſtator conſulens animæ ſuæ, ut mandet turpiter quæſita reſtitui,& ad id executorem conſtituat. Poteſt enim executor à teſtatore conſtitui ad reſtituendum ablata, & turpia lucra,ut per Anch.in c.2.de teſt.lib.6.Barb.
2 in c.tua nobis,colum.6.de teſta. Et † quia poterit ſuboriri controuerſia inter executorem, & hæredem, & dubitari,quid quantumue reſtituendum ſit,expedit,quòd teſtator mandet ſtari declarationi alicuius Doctoris iuris canonici ſuper omnibus dubijs, quæ poſſent naſci circa huiuſmodi reſtitutionem faciendam: argumen. l. Theopompus.ff.de dot.præle. Nam iudicio Doctoris magis quàm Theologi ſtandum eſt in his, quæ pertinent ad dubia conſcientiæ, quoniam ſciētia iuris canonici principaliter tendit ad interpretādum ius diuinum in dubijs caſibus pertinentibus ad philoſophiam moralem,ut per gl. in princi.decret.cum alijs allegatis per Alexan. in conſi.1.colum.3.lib.2.& per Deci. conſil. 3. diligenter conſideratis.Et ne in electione Doctoris diſſenſus ſit inter executorem & hæredē

(faciles enim ſunt homines ad diſſentiendum, l.item ſi unus.§.fi.ff.de arbi.) Vtile eſt quòd teſtator ipſe nominet unum, uel plures Doctores, quibus ſtandum ſit, uel det poteſtatem cuipiam alteri nominandi, & eligendi Doctores, poteſt nanque teſtator facultatem huiuſmodi alteri dare.l.cum quidam, cum ibi not. per Docto. ff. de leg.2.cum allegatis ſupra de leg.caut. 8.inutile.

3 Et † ſi pater ex reſtitutione turpiter quæſitorũ uideat filios redigendos eſſe in paupertatem, ut ſimul conſulat animæ ſuæ, & prouideat, ne filij laborent inopia, remedium eſt, quòd ſuper huiuſmodi lucris & malè ablatis, quorum reſtitutio facienda ſit certis perſonis, trãſigat cum his quibus reſtitutio facienda eſt, uel cum maiore parte ipſorum de ſoluendo partem aliquam uſurarum facta remiſsione reſidui, communi conſenſu eorum, l.& ſuum.§.fin.ff.de pact. Nam poteſt ſuper uſuris, & ſuper omni dolo præterito tranſigi, & paciſci.l.ſi unus.§.illud.ff. eod. titul. Bald.conſi.285.conſiderato puncto, lib.2. Si uerò reſtitutio facienda ſit perſonis incertis, uel in longinquo loco commorantibus, compoſitionẽ & tranſactionem faciat cum epiſcopo, uel procuret quòd epiſcopus intuitu pietatis partẽ eius quod erat reſtituendum, uel totum piè cõdonat filijs ipſius obligati ad reſtituendum. Et probantur prædicta per ea quæ ſcribunt Doctores in capit.

pit.cum tu. de uſur.& in capite, quàm ſit de iudæis,& per Bald.in c.1.furtum,de pace iur.fir.& Barb.in cap.Raynutius,colum.62.de teſt.& per Zab.in cle.1.q.8.de uſur. Et ante compoſitionẽ expedit uti cautela tradita per Federic. de Sen. conſi.154.in quæſtione,ex cuius dictis colligitur poſſe fieri monitionem per publica edicta,ut ſi qui ſunt,qui quicquam poſsint repetere compareant intra certum terminum,aliàs reſtituenda habebuntur pro incertis,& lapſo termino ab epiſcopo uel eius uicario pronuncietur reſtituẽda haberi pro incertis,& hæredem non teneri ad reſtituendum eis,qui ſic moniti non comparauerunt in termino,arg.l.ſi eo tempore. C. de diſtr. pig.cum alijs allegatis ibi per eum, faciunt not. 4 per Docto.in c.fi.de elect.libr.6. Et † notandũ eſt,quòd licet nemo præſumatur immemor ſalutis æternæ,l.fi.C.ad l.Iul.pec.c.ſancimus. 1.q.7. non tamen fides adhibetur morientium dicto in damnum alterius,ueluti ſi teſtator in præcepto, quod facit hæredibus de reſtituendis turpiter quæſitis,dicat ſe pecunia uel ſordibus corruptũ ſententiam tuliſſe,aut falſum teſtimonium perhibuiſſe, uel iniuſtum patrocinium præſtitiſſe, aut proxenetam uſurarij cõtractus, aut ſimonię mediatorem ſe fuiſſe.l.ſi quis in graui. §. ſi quis moriens,& ibi Barto.ff.ad Silla. Bald.in Auth.ſi dicatur.C.de teſti.glo.& Ange.in l.mater. C. de

cal.ubi tenet,quòd dictum morientis non faciat iudicium,ſed leuem tantùm præſumptionem, & ſequitur Alexan.conſi.14.ponderatis,colum. 2. lib.3.& Socin.conſilio.54. Viſis teſtibus,col.penult.lib.3.Sed ut † dictum morientis iudicium faciat, remedium eſt, quòd parte citata, & authoritate iudicis examinetur. nam poteſt examinari ut teſtis etiam ille,qui eſt in extremis uitæ, cum is poſsit facere teſtamentum.l.Pamphilo.§.propoſitum.ff.de lega.3.l.ſi pater.§.quædã, ff.de fideicom.libe.l. quoniam indignum. C. de teſta.& non minus eſt teſtari, quàm teſtificari.l. cum de lege.ff.de teſta.& hoc tenet Bald.in c.1. §.uaſalli,de pac.conſt.Ang.in l. cum antiquitas, §.cum autem.C.de teſta. Nec oportebit examinandum reſpondere, niſi ſuper interrogatorijs ſubſtantialibus,ut per Bald.in d.§.uaſalli,ſequitur Barb.in c.Raynutius,colum.2.& 3. de teſta. Nec obſtat,quòd ſit ſocius criminis, nam in occultis, & quorum difficilis ſolet eſſe probatio etiam teſtis aliàs non idoneus examinatus facit iudicium,l.conſenſu.§.ſuper plagis. C. de repu. Abb.in c.fi.de teſti.cog.cum allegatis per Alex. conſ.64.uiſo themate,lib.1.& conſ. 162. uiſo proceſſu,lib. 5.& Dec.conſ.342.in cauſa partus.

TITV-

TITVLVS VIII.

De uarijs teſtatorum præceptis.

Cavtela I.

Quibus remedijs à neceſſitate cauendi vſufructuaria liberetur.

SVMMARIVM.

1 *Vſufructuarius cogitur præſtare cautionem de vtendo arbitrio boni viri, & reſtituendis rebus in fine.*

Vſufructuarius non facit fructus ſuos, ſi petitã cautionem non præſtiterit, ibid.

2 *Cautio præſtanda per hæredem uſufructuarium an remitti poſsit à teſtatore.*

3 *Fideiuſſor cohæres quod ſoluit pro vſufructuario nõ repetit.*

4 *Vſufructuarius habens licentiam vendendi pro ſuis alimentis non tenetur præſtare cautionem.*

5 *Cautio iuratoria vtrum admittatur, ſi vſufructuarius ſatiſdare non poſsit.*

Sequeſtrantur bona, ſi vſufructuarius idoneè cauere non poſsit, ibid.

1 COGITVR† uſufructuarius cautionẽ præſtare de utendo & fruendo arbitrio boni uiri,

uiri, & de reſtituẽdis rebus finito uſufructu quales extabunt l. 1. ff. uſufr. quem. caue. & de ſoluendo æſtimationem earum rerum, quæ uſu conſumuntur. l. ſi tibi. ff. de uſufru. ea. re. quæ uſu conſu. ut per Federi. de Sen. conſil. 46. iure cautum eſt. Nec poteſt teſtator uſufructuario ſatiſdationis neceſsitatem remittere, etiam ſi vir vxori vſumfructum reliquerit, uel econtra l. 1. C. de uſufructu, Soc. conſ. 21 0. ſatis anceps, in fi. Iaſ. conſi. 40. tria. lib. 1. Boer. in conſi. 19. uiſa petitione, nu. 4. & licet Bald. in Authen. cui relictũ, C. de indi. uid. tol. per illum tex. ſentiat hodie correctam eſſe d. l. 1. & idem putet Barb. conſi. 64. clementiſsimi, lib. 2. tamen communis opin. eſt in contra. ut per Socin. conſi. 131. in præſenti conſultatione, lib. 1. cum allegatis per Deci. conſil. 607. uiſo puncto. Ideo nõ faceret fructus ſuos uſusfructuarius quos percepiſſet poſt cautionem petitam, ut per Bald. conſi. 21. ſuper primo, lib. 2. & latè per Dec. d. conſi. 607. Verum ſi teſtator uxorem, uel aliam perſonam dilectam uelit relinquere uſufructuariam omnium bonorum, ut hæc habeat fructus ſine onere ſatiſdãdi.
2 conſilium eſt, † quòd eam ſcribat hæredem uſufructuariam, & poſt mortem rogetur ſine detractione Trebellianicæ bona reſtituere illi, quem hæredem uniuerſalem ſcribere intendebat, prohibeat cautionem aliquam exigi ab ea. Nam teſtator

ſtator poteſt prohibere cautionem, quam hæres fideicommiſſario præſtare compellitur, l.cũ Arthemidorum,& ibi Docto.C.ut in poſſ. lega.
3 Secundum † remedium eſt, quando ſunt plures hæredes, quòd teſtator mandet hæredibus, ut quilibet eorũ pro uſufructuario fideiubeat apud ſuum cohæredem. Nam ex hoc duplex commodum uſusfructuarius conſequetur. primũ quòd ſine ulla difficultate fideiuſſorem habebit. alterum quòd qui fideiuſsit ab hæredibus uſusfructuarij nihil poterit ex cauſa fideiuſsionis exigere.l.tribus. ff. de uſufr. ea. re.quæ uſu conſu. Et
4 † ſi teſtator uelit uſumfructuarium non teneri ad cauendum de reſtitutione rerũ,quas pro eius uſu diſtraxiſſet,remedium eſt,quòd ei det licentiam uendendi pro alimentis,& alijs neceſſarijs. Nam data huiuſmodi licentia poterit uſusfructuarius uendere bona ex cauſa indigentiæ arbitrio boni uiri,l.Titius.ff.ad Trebel. & non oportebit eum hæredibus rerum uenditarum preciũ refundere, ut per Alexan.conſi. 58.habita ſuper narratis,lib. 3.& Corn.conſ.173.circa primum, colum.2.uerſ.ſed dubium,lib.3.& probatur in l. Proculus.ff.de uſufr.inducendo, ut per Barb. d.
5 conſi.64.col.fi.Tertium remedium eſt,† ſi teſtator non proſpexerit uſufructuario, & ipſe uſuſfructuarius ſatiſdare nõ poſsit, quòd ſaltem det iuratoriam cautionem, Authen. generaliter. C. de

de epiſ.& cler.l.cum non facile.ff. ſi cui pluſquã per leg.falc.l.1.§.ſin autem.C. de aſſer. tol. cum allegatis ab Alex.in conſi.57.ponderatis, lib. 3. quod procedit, ſi perſona uſufructuarij non ſit aliàs ſuſpecta. Nam ſi ſubſit timor dilapidationis bona deponentur apud ſequeſtrũ, qui reſpondeat uſufructuario de cõmodo fructuum.l.poſtquàm.§.imperator.ff.ut lega.no. cauc. ſecũdùm Barto.in l.uſufruct.C.de uſuf. Abb. poſt Antiq. in c.fi.de pigno.& conſi.40. uenio ad primum, colum.3.lib.1.ex quibus apparet nõ eſſe ſequendam opi.Iaſ.in l.1.in fi.ff.qui ſatiſda. cog.ubi ſequens Lud.Rom.contrarium ſimpliciter tenuit.

CAVTELA II.

Quo remedio alienationis prohibitio egrediatur etiam decimum gradum, & bona perpetuò retineantur in familia teſtatoris.

SVMMARIVM.

1 *Alienationis prohibitio facti, filios per teſtatorem nõ extenditur ad nepotes: facta uerò familæ non egreditur quartum gradum.*

2 *Bona teſtatoris quomodò in familia remaneant perpetuò.*

3 *Hæredes hæredum non complectũtur in prohibitione facta hæredibus nominatim de non alienando.*

Leg-

4 *Legitima quando ſubiacet prohibitioni de non alienando.*

5 *Cauſæ neceſſariæ quæ dicantur.*

1 PROHIBITIO † alienationis à teſtatore filijs facta non extenditur ad nepotes. Facta autem familiæ non egreditur quartum gradum, §.nos igitur,cum glo.in Authen.de reſti. fideic. Barto.& Iaſ.in l.filiusfa.§.diui.q.10.ff.de leg.1. ubi dicit opi.hanc communem eſſe,cum allegatis per Deci.conſi.477.uiſis,colum.2. & ad reuocandum alienata non admittuntur agnati ultra decimum gradum. Nam illi tantùm intelliguntur ex fideicõmiſſo uocati, qui ad ſucceſsionem admittuntur de iure ciuili, quod tantùm ſucceſsionem defert vſque ad decimum gradũ, §. fi. Inſtit.de ſuc.cog. cum allegatis per Deci. conſil.321.in cauſa quæ, colum. 1.præterquam in ſucceſsione regnorum, & feudorum, in quibus ſucceſsio eſt in infinitũ,c.1.de nat.ſuc.feud. cũ allegatis per Cur.contracta,de feud.parte.3. uer.ſucceſsiuè expedito,& per Dec.conſ.85.Et
2 diligenter, col. 2. Sed ut † bona teſtatoris perpetuò in familia, & per eos etiam qui naſcentur poſt quartum & decimum gradum in agnatione ſeruentur, remedium eſt, quòd teſtator in prohibitione alienationis utatur his uerbis, uide licèt,bona ſua alienari a ſuis poſteris, & deſcen-

dentibus

dentibus in perpetuum prohibuit, quia voluit eadem bona ſemper in familia,& poſteritate maſculina ipſius teſtatoris permanere, ſic in infinitum prohibitio vires obtinebit, ut per Soci.cōſ. 43.uiſis,colum.2.lib.3.& Deci.conſ. 635. uiſo copioſo,facit l. iuriſconſultus.§.parentes. ff. de grad. ubi per poſteros omnes deſcendentes in infinitum ſignificantur,eadem quoque ſignificatio deſcendentium eſt. §. 1. in Auth. de hær. ab. inteſt. Et comprobatur remedium hoc ex dictis, & allegatis per Iaſ. in rep. d.§. diui, colum. 25. & Barba.conſ. 27. ſcripſit, colum. 13. lib. 1.& conſ. 14.deum,lib.3.Iacob.de Belui. in d.§.nos igitur,Alex. conſ. 56. conſideratis uerbis teſtamenti,lib.2.& conſ. 59.attentis uerbis teſtamēti,lib.3.Curt.conſ.42.prima fronte,colum.2. & conſ.74.ſuper memorata,colum.3.cum ſeq.Iaſ. conſ.4.Nicolaus,lib.1.& Deci. conſ. 364. uiſis his.Et expedit adijcere etiam ultra decimū gradum, & in infinitum, per ea quæ ſcribit Deci.d. conſ.321.ubi ſentit fideicommiſſum familiæ relictum non egredi decimum gradum, per uerba ut ſupra concepta. Item notandum eſt, † quòd
3 ſi prohibitio alienādi fiat hęredibus nominatim, id eſt, expreſsis proprijs nominibus, ut per dictionem relatiuā ad ſcriptos hæredes,ut dicti hęredes,uel ipſi hæredes alienare non poſsint,hæredes hæredē alienare poterunt,arg.l. qui liberis

ris.§.hæc uerba,de uulg. & pupill.l.ſi ſeruus cõmunis.ff.de ſtipu.ſer.ut per Bald. conſ.303.nobilis uir.lib.5.ſed ut prohibitio tunc quoque extendatur ad hæredes hæredis, remedium eſt, ꝙ prohibitioni adijciatur cauſa,uidelicet, quia ipſe teſtator uult bona ſua ſemper in ſuo nomine ſuaque agnatione retineri; nam cauſa adiecta facit recidi a propria ſignificatione uerborum, & diſpoſitionem extendit,l. ſi ſeruus legatus.§.qui quinque.ff.de leg.1.l.cum pater.§.dulciſsimis. ff.de leg.2.Bartol.in l.pater.§.fundum.ff.de leg. 3.cum allegatis per Iaſ. in rep. d.§.diui, colum.

4 23.Optimum† quoque erit poſt prohibitionem alienationis agnatos ſubſtituere hac clauſula adiecta,ita ut bona ſemper,& continuè in familia remaneant,& nunquam proprietas, uel poſſeſsio ex nomine & genere ipſius teſtatoris in aliũ transferatur, & alienari bona non poſsint directò uel utiliter, & bona perpetuò in familia retineãtur integra ſine aliqua detractione Trebellianicæ uel legitimæ,dum tamen reſpectu legitimæ prohibitio limitetur ad certum tempus; nam tanta eſt uis prædictorum uerborum, ut bona nullo caſu poſsint exire de nomine familiæ, ſed perpetuò in familia remaneãt,ita ut nec momento ad alium transferri poſsint,ceſſetque omnis detractio Trebellianicæ atque legitimæ:nec enim oneroſa iudicatur prohibitio alienationis ad tem-

ad tempus facta reſpectu legitimæ, & ideò non reijcitur, l. filijs mater. C. de inoffic. teſta. Bartol. in l. cum ex filio. ff. de uulg. & pupill. & Iaſ. in l. filiusfa. §. diui, col. 3. ff. de leg. 1. & opi. hæc cõmuniter approbatur, ut patet ex dictis & allegatis per Deci. conſ. 442. in cauſa Barth. Veronen. conſ. 80. ego conſultor. Alex. conſ. 23. opportunè conſideratis, lib. 1. ſed ſi filius velit alienare legitimam, ut non obſtante prohibitione patris poſsit hoc facere, remedium eſt, quòd repudiet hæreditatem patris, arg. l. quoties ab omnibus, & ibi Ang. C. de fideicom. Bartol. Veron. caut. 59. ſi pater, Iaſ. in d. §. diui, in prima lectura, in fin. & per Bellame. conſ. 28. quidam, quòd ſi ſimpliciter prohibeatur alienatio, ſtatim bona poſſent alienari uſque ad integram legitimam, & nihil operaretur, quãtùm ad legitimam ſimplex prohibitio alienationis, l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. teſta. ut per Iaſ. conſ. 161. reuocatur, 2. parte.
5 Et † ſi teſtator nolit ita conſtringere poteſtatem hæredum, poterit reſeruare facultatem alienandi ex neceſſarijs cauſis, ſic enim tàm ex cauſa neceſsitatis fatalis, quàm naturalis aut legalis poterit alienatio fieri, quod declara ut per Bald. conſ. 20. quid importent, lib. 2. & poteſt teſtator alienandi facultatem dare ẽt ubi a iure alienatio prohibetur, l. 1. §. 1. ff. de reb. eo. ut per Soci. conſ. 53. in præſenti, col. 1. lib. 1.

CAV-

Cavtela iii.

Quo remedio poſſit teſtator facere, ne facti vel iuris alicui ab hærede moleſtia inferatur.

Svmmarivm.

1 *Hæres prohibitus inferre moleſtiam intelligitur de moleſtia facti, non autem iuris.*

2 *Teſtator volens matrem, vxorem, vel alium non moleſtari per hæredem quomodò prouidebit.*

3 *Moleſtiam inferri iuris vel facti quid releuat.*

1 Haeres † prohibitus legatario uel fideicommiſſario moleſtiam inferre, de iure poterit moleſtiam facere, quia prohibitio intelligitur de moleſtia facti non iuris. Ideò poterit contra legatarios deducere falcidiam, & contra fideicommiſſarium Trebellianicã detrahere, & alia facere, quæ iure permittuntur, argu. not. per glo. in l. ſi ſeruum, uerſi. prætor. ff. de acqui. hæredi. & in c. pro illorum, in uer. contradictores, de præben. Bald. in l. 1. C. de uſufr. & in l. 1. colum. 3. uerſi. item quæro ſi teſtator. C. de his quæ pœn. nom. c. audita, de reſti. ſpolia. Cuma. conſil. 51. quod dominus Ambroſius, argum. l. Gracchus, C. de adul. cũ alijs allegatis per Fely. in c. in præſentia, colum. 1. de proba. & in c. cau-

ſani quæ, col. 12, de reſcrip. & per Barba. conſil. 14. clementiſsimũ, col. 14. lib. 4. & conſ. 56. ſtat
2 hæſitatio, col. 6. lib. 1. Sed † ſi teſtator uelit uxorem, aut matrem, aut alium in re legata nullam penitus iuris, uel facti controuerſiam pati, remedium eſt, quòd ita prohibitionis verba cõcipiat; legauit cum prohibitione, quòd hæredes nullo modo poſsint legatarium uexare, uel turbare, aut quoquomodo moleſti eſſe. Quod ſi legatarium ab hæredibus, aut eorum aliquo turbari, ſeu affici aliqua moleſtia contigerit, tũc & eo caſu uoluit & præcepit hæredem turbantẽ & moleſtiam inferentem dare centum nomine pœnæ ei, qui turbabitur, & uires habet præceptũ & pœna. Bart. in l. Lucius. §. tres hæredes. ff. ad Trebell. l. 1. C. de his quæ pen. nomi. ubi Doct. & Abb. conſ. 4. uidetur, lib. 1. Alex. conſ. 82. uiſo teſtamento, lib. 2. cum congeſtis per Deci. conſ. 603. domina Catherina. Et confirmatur prædictum remedium ex allegatis per Ioan. de Sel. in tract. de beneficio, par. 3. quæſt. 13. ſed remediũ
3 erit melius & non obſcurum, quòd † teſtator prohibeat moleſtiam legatario inferri, de facto uel de iure; nam per hæc uerba impedietur hæres omnem moleſtiam inferre, tam facti, quàm iuris, tam in iudicio, quàm extra, ut patet ex allegatis per Alex. conſ. 195. perſpectis inſtrumentis, colum. fin. lib. 6. & ſi ſeruanda eſt mens

tacita,

tacita, multo magis expreſſa ſeruabitur, ut per Bald. in l. prima. C. de nundi.

Cavtela IIII.

Quo remedio non fiat, vel fiat collatio bonorum inter filios teſtatoris.

SVMMARIVM.

1 *Filia dotem fratribus conferre tenetur, ſi ad ſucceſſionem paternam admitti velit.*

2 *Collationem bonorum poteſt prohibere teſtator, & mandare fieri eam, ubi de iure facienda non eſt, & num. ſeq.*

1 Filiae † dotem, & filij emancipati bona ab ipſis quæſita fratribus conferre tenentur, ſi ad ſucceſsionem parentum admitti uelint, l. 1. ff. de col. dot. l. 1. ff. de colla. bono. ſed ſi teſtator uelit neceſsitatem collationis tollere,
2 remedium eſt, quòd ipſe † teſtator collationem fieri expreſsè prohibeat, Authen. ex teſtamento, ubi Alex. & alij Doct. C. de colla. & per Ludo. Rom. conſ. 253. uideamus, & Soci. conſ. 127. quoniam in præſenti, col. penul. lib. 3. ubi ſentit codicillis & teſtamento etiam inualido poſſe fieri a parentibus talem prohibitionem, & ſeruandam eſſe, arg. l. qui a patre, cũ ibi nota, per Bald.

4 ff.de conf.tuto.& l.fi.ff. de reb. eo. Et † ſi teſtator uelit inter cohæredes fieri collationem, ubi de iure conferre tenetur, remedium eſt, quòd conferri bona mandet. Poteſt enim hoc facere teſtator,& cogentur ſuccedere volentes habere ratam uoluntatem defuncti,l.1. ubi Bald. & alij Docto.C.de colla.

CAVTELA V.

Quibus remedijs conſulatur minoribus, ne bona effundant, & patrimonium ætatis facilitate diſperdant.

SVMMARIVM.

1 *Authentica,ſacramenta puberum.C.ſi aduer. uend. eſt potius minoribus damnoſa,quàm proficua.*
2 *Minoribus parentes quomodò poſsint conſulere ne bona ſua dilapidentur,ſupra de tut.& exe.caut.4. num. 3.*
3 *Alienationis verbum quid comprehendat.*
Diuiſio camprehenditur appellatione alienationis, ibidem.
4 *Obligare bona poteſt etiam prohibitus alienare.*
Iuramentum non releuat alienantem probibitum per teſtatorem alienare, ibidem.
5 *Pecunia eſt de his,quæ ſeruando ſeruari non poteſt, & quandoque computatur inter immobilia.*

Litibus

6 *Litibus & ſumptibus intereſt noſtra non vexari.*
7 *Mors eſt ſolatium ſordentibus egeſtate.*
Mori melius eſt, quàm indigere, ibidem.

1 MINORIBVS † ueteri iure conſultũ erat, ne prædia paſsim, & ſine cauſa neceſſaria uenderent aliter, uel alienarent. l. 1. & l. magis puto. §. non paſsim. ff. de reb. eorum, & naturalẽ æquitatem ſecuti ueteris iuris prudentes tutelã minorum ſuſceperunt, uidẽtes, quàm fragile ſit, & infirmum huius ætatis conſilium, & quot captionibus ſuppoſitum, quantiſque inſidijs expoſitum, & meritò ætatem hanc auxilio & opitulatione dignam eſſe putauerunt, l. 1. ff. de mino. Sed hodie per Auth. ſacramenta puberum. C. ſi aduer. uend. iurando minores obligantur ſine ulla ſpe reſtitutionis in integrum, alienandoq́ue prædia ætatis facilitate iurantes ad inopiam rediguntur, & plerunque triſtem exitum ſentiunt collapſis facultatibus, l. fi. §. filijs autẽ. C. de bon.
2 quæ lib. Sed † ſi pater uelit cõſulere filijs minoribus, ſit cautus, ut bona immobilia quouis modo alienari prohibeat, donec filij peruenerint ad uigeſimumquintum annum, cauſa adiecta, qa uoluit dicta bona ad eorum liberos peruenire, uel in familia remanere, liberiſque conſulere, dicatq́;, & ſi contingat illos, uel eorum aliquẽ contrafacere, uel ad actum aliquem præparatorium

 aliena-

alienationis cuiuſcunque ſeu obligationis ueni re, uoluit eum qui contrauenerit, ilico priuari omni iure, quod in bonis illis haberet, & bona illa transferri ad liberos natos, & qui ab ipſo naſcentur, uel ad cohæredes, & eorum liberos, ſi ille filios nõ habuerit, quod poteſt facere teſtator, l. 1. ff. de his quæ pœn. nom. l. tranſlatio. ff. de adimen. legat. Et ſic bona contra uoluntatem teſtatoris diſtracta, cohæredes uel filij eius qui contrauenerit, uendicare poterunt, ſecundum Pet. de Anchar. conſi. 78. ſubtile. Et confirmatur prædictum remedium ex his quæ tradũt Bar. Alexan. & alij Doct. in l. filiusfamilias. §. diui. ff. de lega. 1. & expedit, quòd uerba concipiantur generaliter, & prohibeat omnis ſpecies aliena-
3 tionis. Nam † uerbum, alienationis, aptũ eſt comprehendere etiam conceſsionem uſusfructus, l. fina. C. de re. alie. non alien. ut per Iaſ. conſi. 89. aggredior, lib. 1. quem etiam uide in conſi. 123. uiſo teſtamento, ubi uidetur ſibi contrarius. Itẽ prohibitio alienationis comprehendit dationẽ in emphyteoſim, ut patet ex allegatis per Curt. conſil. 63. antiquiſsima. Item diuiſionem, ideò non poterunt filij ſe inuicem prouocare ad diuiſionem, ut patet ex congeſtis per Barb. conſ. 14. clementiſsimi optimi, libro quarto, & conſ. 67 ſapienter optimus, colum. 8. inter conſilia Curtij. Item non poterunt extraneis in teſtamẽ to

to relinquere, ut per Deci. conſ. 637. uiſa, & conſ. 660. reuocatur, de quo tamen uide quid ſentiat Barb. conſil. 23. clementiſsimum, lib. 4. reſcriptionem quoq; requirentem titulũ prohibitio alienationis impediet, quoniam hæc titulum inficit, quando non eſt nudum præceptum, l. pater. §. Iulius Agrippa. cum ibi no. ff. de leg. 3.
4 ut per Iaſ. in d. §. diui, col. ult. † Illud autem uerbum, obligationis, ideò uidetur addendum, quia prohibitus alienare non uidetur prohibitus obligare bona, ut per Dec. conſ. 645. præſuppoſita, quamuis in hoc aliter ſentire uideatur Barba. conſ. 36. lib. 2. & per remedium prædictum benè conſulitur liberis teſtatoris; nã ſi prædia venderet minor etiam cum iuramento in præiudicium filiorum ſuorum, nihil operabitur iuramẽtum, quo minus obſtet impedimẽtum alienandi naſcens ex prohibitione teſtatoris, & legis, quæ prohibet ſubiecta fideicommiſſo alienari, l. fi. §. fin. C. commu. de lega. iuramentum enim minoris ſolùm tollit impedimentum oriens ob minorem ętatem, ut per Abb. conſ. 31. in cauſa, lib. 2.
5 & Deci. conſ. 403. quamuis. Et † ſi teſtator habeat pecuniã, quæ eſt de rebus, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt. §. conſtituitur. Inſtitu. de uſufruct. gloſſ. in l. 1. §. fuit quæſitum. ff. ad Treb. & conſequenter poteſt tutorem expendi, l. lex quæ tutores. C. de admi. tu. ne incuria uel perfi-

dia tutoris, uel curatoris pecunia diſperdatur, remedium eſt, quod teſtator pecuniam deponi iubeat apud aliquem idoneum, ad emptionem prædiorum, tunc pecunia inter immobilia computabitur, & ſine prætore erogari non poterit, l. quid ergo. §. quid ergo. ff. de contro. & util. actio.tu. Item remedium eſt, quòd teſtator apud mercatorem deponi pecuniam iubeat, uel ipſe deponat ad honeſtam partẽ lucri, c. per ueſtras, de dona.inte.uir.& uxo. tunc pecunia non poterit in alios uſus conuerti, quia ex pecunia redditus annuus percipiẽdus ẽ, & annuus redditus inter immobilia computatur, cle. exiui. §. cumque annui, de uerb.ſig. l. 3. §. fi. ff. de reb. eo. remedia hæc comprobantur ex his, quæ ſcribit Lud.Ro.
6 conſ. 188. in hac, in fin. Eſt † & aliud remedium ad conſeruanda bona minoribus: nam poteſt pater hæredem facere aliquem idoneum cum onere alendi liberos ipſius teſtatoris, rogando ut reſtituat hæreditatem filijs ipſius teſtatoris, cũ ad legitimam ætatem peruenerint, ſine detractione Trebellianicæ, l. in fideicommiſsi. §. cum Pollidius. ff. de uſur. Notant glo. & Doct. in l. in fideicommiſſaria. §. fi. ff. ad Treb. Magis tamen placẽt ſuperiora remedia, quia nuſquam tuta fides, & per hoc poſſet dari occaſio litium, & intereſt noſtra ſumptibus, & litibus non uexari l. mino-
7 ribus. ff. de minor. Si † quis tamen hoc remedio

uti

uti maluerit, conſilium, eſt ut inſtituat uxorem ſuam, & matrem filiorum ſuorum modo prædicto, & ea conditione, ut illa ſe & communes liberos interim alat ex fructibus hæreditatis, & nihilominus teſtator det poteſtatẽ filijs apprehendendi bona propria authoritate, cum uenerit tempus reſtitutionis fideicommiſsi, ne pro reſtitutione obtinenda iudicem adire cogantur, juxta not. per Docto. in l. non eſt dubium. C. de lega. & in l. ſancimus. §. fina. C. ad Treb. & in l. fi. C. de edict. diui Adria. tollen. & hoc ſeruato, plura commoda ſubſequentur. Nam filij parebunt matri, & dominæ bonorum, l. ueluti. ff. de iuſt. & jur. & mulier ipſa de ſecundis nupt. non cogitabit allecta commodi dulcedine, l. ait prætro. §. ſi quid in fraudem. ff. quæ in fraud. credito. & conſuletur facilitati minorum, ne iuuenili imprudentia, in conſultoq; calore animi, alienent bona, ſine quibus uita miſera eſt, l. bonorum. ff. de uerb. ſign. & (ut ſcriptum eſt) melius eſt mori, quàm indigere, Eccleſiaſtici. 40.

Nam egeſtate ſordentibus
mors eſt ſolatium,
& vita ſup-
plicium.

l. quiſquis. §. fin. C.
ad leg. Iuli.
maieſt.

CAVTELA VI.

Quibus remedijs alienandi prohibitio efficacius robur aſſumat.

SVMMARIVM.

1 *Teſtatoris præceptum nudum non releuat, nudum quando dicatur.*

2 *Alienatione prohibita non intelligitur prohibita ſucceſsio hæredis extranei, & nu. 3.*

Cauſa expreſſa non habet vim diſpoſitionis, ibid.

4 *Præteritum perfectum ſubiunctiui modi ſignificat rem perfectam.*

5 *Alienari prohibita extra familiam alienari poſſunt illis de familia requiſitis, & emere nolentibus.*

6 *Fructus ſuos vendere poteſt ſimpliciter prohibitus alienare bona.*

7 *Alienare prohibitus poteſt alienare pro vita redimenda.*

Neceſſaria cauſa facit licitam alienationẽ, quæ aliàs non liberet, ibid.

8 *Venditio, & non res eſt in legato, quando teſtator iuſsit rem.*

9 *Præceptum expirat prima eius ſeruatione.*

1 NVDVM †præceptum teſtatoris de nõ alienando, nullius eſt momenti, & dicitur nudum, quando non eſt factum adiecta cauſa, uel factum

factum non contemplatione certarum perſonarum, l. filiusfamilias. §. diui. ff. de leg. 1. & ibi per Doct. & per Cumà. conſ. 190. filiusfamilias. Sit ergo cautus teſtator alienationem prohibens, ut cauſam prohibitionis adijciat, uel perſonas exprimat, quarum gratia alienationem uetet. ſic enim inducitur fideicommiſſum, l. pater. §. fundum. ff. de leg. 3. ubi Bartol. cum alijs relatis per Soci. conſ. 57. in cauſa filiorum, colu. 1. lib. 3. & Deci. conſ. 218. in caſu, & conſ. 287. in ciuitate, conſ. 357. in caſu magnifici, & conſil. 38. circa primum dubium. Et animaduerte, quòd prohibitio de non alienando adiectis verbis his, ut in familia res conſeruentur, non inducit fideicommiſſum, non ſecuta alienatione, ſed inſeruiunt illa uerba, ne præceptum ſit nudum, & faciunt prohibitionem ualere, d. §. diui, ideò ſecundùm Soci. in conſ. 225. præſens conſultatio, in prin. ut autem inducatur fideicommiſſum, & de proximiore in proximorem deuoluatur res prohità alienari, ſit cautus teſtator, ut expreſsè diſponat, quòd res ſemper remaneat in familia ipſius teſtatoris, & in ea ſemper conſeruetur, ſecundũ ea quæ refert Curt. Iu. conſ. 161. prçſupponitur, col. 5. & ſeq.

2 Illud etiam notandum eſt, † quòd prohibitus alienare extra familiam poteſt habere hæredem ex teſtamento, uel ab inteſtato eũ qui non ſit de familia, ut proximiorem cognatũ,

l. cum

l.cum pater.§.cum inter,& ibi Bart.ff.de lega.2. glo.in l.pater.§.Iulius Agrippa.ff.de leg.3.& eſt communis opin.ut per Iaſ.in d.§.diui, col.15. Alex. conſ.56. conſideratis,colum.fin.lib.1. & conſ.23. conſideratis,colum.fin.lib.2. & conſ. 55. ponderatis his,colum.1.& conſ.59. attentis,lib.3.& Dec.conſ.287.in ciuitate, col.6. & & conſ.277. uiſis; nec per cauſam præcepti,uidelicet,per illa uerba quia uoluit in familia remanere, locum habet hoc caſu fideicommiſſum ſecundùm communem opin.ut per Deci.conſil.
3 422. diligenter uiſis, colum.2. Sed † ut hæres extraneus non poſsit in bonis prohibitis alienari ſuccedere,remedium eſt, quòd teſtator nõ ſolùm prohibitionem alienationis faciat, & cauſam adijciat,ſed etiam diſponendd principaliter & ante prohibitionem alienationis dicat. & uoluit dicta bona perpetuò remanere apud ſuos deſcendentes maſculos & agnatos. Tunc illi de familia abſque dubio in bonis alienari prohibitis cuicunque extraneo hæredi morientis præferentur, ut patet ex dictis per Bald.conſ.83. an prohibita,lib.2.& ex allegatis per Decium cõſ. 23.diligenter perſcrutatis, colum.2. & faciunt ſcripta per Deci.conſ.181.in caſu, & cõſ.635. uiſo, Curt.conſ.63. antiquiſsima, colum.16. & Iaſ.conſ.4.Nicolaus,lib.1.& iſta opinio eſt cõmunis,& ſeruaretur in practica ſecundũ ea quæ refert

4 refert Soci. in conſ. 227. colum. 11. Sic † etiam cautus teſtator, ut non utatur uerbo ſubiunctiui modi, quia ſi diceret, quicquid prædiorum hęres alienauerit, ad eos qui reperiẽt in familia deuol uatˉ; agnati res alienatas uẽdicare non poſſent, quia ſermo hic pfectã alienationẽ, & translatũ dominiũ ſignificat, l. Stichus. ff. de manu. teſta. & ibi Bar. facit, l. ſi quis ſtipulatus ſit. ff. de uerb. oblig. per Barto. & Iaſ. in d. §. diui, & Corn. conſilio 276. quoniam poſt, lib. 1. uel præmittatur,
5 ut per Iaſ. in d. §. diui, poſt alios. Sit quoq; † cautus teſtator in alienationis prohibitione, quando extra familiam alienare prohibet, ne ſimpliciter extra familiam res uendi prohibeat, quia ſic his qui ſunt de familia requiſitis, & emere nõ uolentibus, aut nolentibus in quemlibet alienare liceret. l. qui Romæ. §. cohæredes. & ibi hoc tenent Doct. ff. de uerbo. obli. Sed diſponat teſtator ad quos res debeat peruenire per ſubſtitutionem fideicommiſſariam, ſi contra ipſius præceptum hæres alienare tentauerit, uel per fideicommiſſum principaliter factum. Nam fideicõmiſſo iniuncto res inalienabilis erit, & requiſitio non faciet, quòd res alienari poſsit, & ſubiecta reſtitutioni, ſi quę hæres uendiderit à poſſeſſore uendicari poterunt. l. fi. §. fi. C. commu. de leg. ſecundùm Barto. & Alexan. in d. §. cohæredes, & Iaſ. in rep. d. §. diui, & Lud. Roma. conſilio

453.circa præpoſitam, & Socin. conſilio 227. præſens conſultatio,& conſi.250. in cauſa Bononienſi,& Io.de Ana.conſi. 47. illud præſupponitur, colum.fin. Poteſt tamen † vt ſupra alienare prohibitus, uendere uel donare commodũ quod ipſe in uita ſua ex rebus percepturus eſſet, argum.l.neceſſariò.§.fin.ff. de peri. & commo. rei uen. Sed ne ita poſsint per indirectum bona quodammodò alienari, remedium eſt, quòd teſtator prohibeat etiam rerum commoda & fructus alienari, faciendo ſubſtitutionem fideicommiſſariam, etiam hoc caſu, ſi eius uolũtas ſeruata non fuerit. Poteſt enim teſtator ſic prouidere, ut filij omnimodò penès ſe retineant bona, l. fi.C.de reb.alie.non alien. Abb.conſi. 91. in fin. lib.2.
7 Et notandum eſt,† quòd dicta remedia nõ operantur, ut hæres uel legatarius ſeu fideicommiſſarius prohibitus alienare non poſsit uendere pro uita redimenda, uel pro liberatione hæredis prohibiti alienare, ut per Docto. in Authen. res quæ.C.commu.de lega.& per Laur.Cal. cõſ. 20. rettento themate, colum.4. licet aliud iuris ſit, ſi hæres uenderet ex cauſa neceſsitatis, quæ ſua culpa prouenisſet, ut per Alex.conſi.59. uiſo themate, colum.ult.lib.5.
8 Illud † etiam notandum eſt, quòd ſi teſtator prohibeat bona extra familiam uendi, & diſponat, quòd uolẽs uendere, teneatur uendere cohæredibus, uel his qui de

de familia ſunt, ſi alij prædium uendatur, cohęre des uel agnati fundum uenditum uendicare non poterunt, quia in relicto eſt ſola uenditio, ut p glo. in l. æſtimationibus, in uerſic. hæreditate. ff. de pet. hære. & quamuis Bar. ſit in cōtraria opi. in l. uxorem. §. agri plagam. ff. de leg. 3. tamē opinio gl. uerior eſt, ut dicit Alex. in l. ſi fideiuſſor, §. fi. ff. de leg. 1. Sed ut cohæredibus uel agnatis rei uendicatio competat, remedium eſt, quòd teſtator prædia ab hæredum aliquo uendenda leget cohæredibus, uel agnatis, æſtimatione ſoluta. Nam tunc precio ſoluto uel oblato, agnati ſeu cohæredes rei uendicationem habebunt, q̄a in legato eſt ipſa res, ut per Bald. conſi. 31. quidam

9 Petrus, lib. 5. † Et ſit cautus teſtator, ut mādet ſeruari ſuum præceptum, quoties prędia alienari contingat, ne præceptū expiret prima uenditione, ſecundùm uoluntatem eius factam, l. pater. §. quindecim. ff. de leg. 3. cum relatis à Iaſ. in d. §. diui, colum. 8. de quo remedio ſcribit Bald. conſ. 85. præmiſsis, lib. 5.

CAVTELA VII.

Quo remedio præceptum de compromittendo non expiret per primum compromiſſum.

SVMMARIVM.

1 *Compromiſſum fieri inter cohæredes ad ſedandas diſcor-*

ſcordias poteſt præcipere teſtator.

2 *Compromiſſum non extenditur in compromittentis heredes.*

1 SI hæredum † diſcordias finiri compromiſſo teſtator uelit, animaduertere debet, ne ſimpliciter iubeat de omnibus controuerſijs, quæ naſci poſſent inter ſuos hæredes, cõpromiſſum fieri in aliquos ex cõſanguineis, uel amicis, Quia ſic ſemel facto compromiſſo, ſi compromiſſum non haberet effectum, non poſſet iterum ex teſtamento peti compromiſſum, arg. l. boues. §. hoc ſermone. ff. de uer. ſigni. c. non poteſt, cum not. ibi per glo. in uer. primis, de præb. lib. 6. Bald. in l. fideicommiſſa. §. ſi quis decem, per illum tex. ff.
2 de leg. 3. Sed † ut compromiſſum poſſit iterum peti, remedium eſt, quòd addatur clauſula hæc, toties quoties fuerit compromiſſum petitum, ut colligitur ex not. per Bald. & alios Doct. in l. ueluti. §. hæc uxor. ff. de eden. Alex. & alij ſcribentes in l. qui per ſalutem. ff. de iureiur. Soci. conſ. 221. uiſa, & Deci. conſ. 49. pro tenui facultate, & quia compromiſſum non extenditur in compromittentis hæredes, l. diem proferre. §. 1. ff. de arb. c. fin. de arb. ſit cautus teſtator, ut iubeat etiã ab hæredibus hæredum fieri compromiſſum, faciunt not. per Paul. de Caſtr. conſ. 28. circa primum, & conſ. 29. ſuper primo.

CAV-

Cavtela viii.

Quo remedio teſtator poſſit facere, ne hæredes diuidant.

SVMMARIVM.

1 *Diuiſio nõ poteſt à teſtatore prohiberi, nec ualet eius præceptum, quòd ſemper hæredes in communione maneant.*

2 *Iuramentum confirmat pactum de non diuidendo in perpetuum, non tamen impedit fieri diuiſionem de communi conſenſu.*

3 *Diuiſio bonorum poteſt à teſtatore ad certum tempus prohiberi.*

4 *Societas ad vitam non improbatur à iure.*

Dictio, omnino, habet naturam præciſam, ibid.

5 *Contrahentes poſſunt communi conſenſu recedere à pacto, etiam firmato mediante iuramento.*

Diuiſio fieri poteſt de communi conſenſu per cohæredes, etiam à teſtatore prohibitos ætate maiores, ibidem.

6 *Pœna poteſt adijci à teſtatore.*

1 Divisio † non poteſt à teſtatore prohiberi, l. in hoc iudicio. §. ſi conueniat. ff. cõmu. diuid. Quare non ualet præceptum teſtatoris, ꝙ hæredes nunquam diuidant, & ſemper in communione permaneant, ut patet ex allegatis per

2 Alex. conſ.4.circa primum,lib. 3. Sed † ut prohibitio diuidendi efficax ſit,remedium eſt,quòd teſtator faciat hæredes tali precepto conſentire cum iuramento, c. cum contingat, de iureiur. tunc enim obſtante exceptione periurij, alius alium ad diuiſionem prouocare nõ poterit, per nota.per Docto. in l. ſi quis maio.C.de tranſ. & Iaſ.in l. ſi non ſortem.§.ſi centum.ff.de condi.in debi.& Deci.conſ. 255. inſtrumento, col.1.Se-
3 cundum remediũ eſt,quòd prohibitio † diuiſionis ſit temporalis,ut putà ad.20.annos, l. 4. ubi Bal. & Ang.ff.de condi.inſti.Bart. in l. quintus. ff.de annu.le.Bald.conſ. 72. factum ſuper quo, lib.2.Ludo. Rom.conſ. 13. idem uidetur,Alex. cõſ. 18. uiſis capitulis,lib.2.& d.conſ.3.& Dec.
4 conſ. 349. conſuluit,Poſſet † quoque teſtator præcipere de iure, ne ſui hæredes etiam quãdiu uiuant,hæreditatem diuidant, nam ſocietas ad uitam non improbatur à iure,l. 1. ff. pro ſoc. & quod dicitur in d. §. ſi conueniat,non valere pactum,ne omnino diuiſio fiat, debet intelligi de pacto de non diuidendo in æternum, l. nulla. ff. pro ſocio.Illa enim dictio,omnino,habet naturã præciſam,c. & ſi Chriſtus, ubi Abb. de iureiur. l.1.§.ſi pecuniam,cum gloſſ.ff.depo.cum allegatis per Barb.conſil.64.uidetur mihi,col.4.lib.1. & conſ.45. mandato,col.3.lib.2.& Iaſ.conſ. 23. octo.in fin. lib.3. & quòd præceptum de non diuidendo

uidendo ad uitam hæredum ſit honeſtum & ſeruandum, comprobatur ex dictis per Florianum in d.§.ſi conueniat,& ex alijs relatis per Deci.d. conſ. 265. ubi tenet hoc præceptum ualere, & idem ſequitur conſ. 442. in cauſa, colum. 4. Sed
5 notandum eſt, † quòd dicta remedia faciunt, ut hæres ad diuiſionem prouocare non poſsit, non autem impediunt diuiſionem, ſi cohæredes omnes uelint ſponte diuidere, quia poſſunt communi conſenſu recedere ab eo, quod ad commodum ipſorum diſpoſitum eſt, l. 1, ubi Doct. C. de pact.& opinionem hanc tenet etiam Oldra. cõſ. 241. factum tale eſt, facit, l. cum pater, §. liberti. ff. de lega. 2. l. quoties, C. de fideic. Bal. conſ. 72. factum ſuper quo, libro. 2. & a pacto etiam iuramento firmato poſſunt ex conſenſu recedere contrahentes, c. præterea, cum ibi traditis per Fely. de ſponſa. & Deci. d. conſ. 442. colum. 4. Et hoc procedit tantùm, quando filij, quibus factum eſt preceptum de nõ diuidendo, eſſent maiores; nam minores etiam communi conſenſu ab huiuſmodi præcepto recedere nequeunt, vt per Bart. in l. filiusfa. §. diui, col. 1. ff. de leg. 1. Bald. conſ. 144. multa ſunt, lib. 3. & Deci. conſ. 403. quamuis, in fin. & dicto conſ. 442. col. 4. ſed ut præceptum teſtatoris de non diuidendo conſenſu cohæredem impunè diſſolui non poſ-
6 ſit, remedium eſt, † quòd teſtator cauſam &

pœnam alijs,non autem hæredibus ſoluendam prohibitioni diuiſionis adijciat, d.l.filiusfam. §. diui,l.1.C. de his quæ pœn. nomi. remediũ hoc comprobatur per Alex.in d.§. ſi centum,& per Deci.in d.conſ.265.& Iaſ. conſ. 112. uiſo longo,colum.4.parte 2.

Cavtela IX.

Quo remedio hæres indiſtinctè impediatur alienare bona fideicommiſſo ſubiecta.

Svmmarivm.

1 *Hæres non habens notitiam fideicommiſsi poteſt alienare rem ſubiectam reſtitutioni.*

Alienatio facta per hæredem ignorantem fideicommiſſum,ualet,ibid.

2 *Prohibitio duplex efficacius operatur.*

3 *Legitima cõſideratur non ſecundùm præſentem æſtimationem, ſed iuxta eam quæ erat tempore mortis teſtatoris.*

1 Vires † habet alienatio facta per hæredem de re ſubiecta reſtitutioni ex fideicõmiſſo, ſi hæres fideicommiſsi notitiam non habebat.l. fin.§.1.ff.de leg.1.ita cõmuniter illum tex.Doc. intelligunt,ut per Pau.de Caſt.in l.fin.§.fina.C. commu.de lega.& conſi.10.clarum eſt, Alexan. conſ.

conſ.3.uiſo proceſſu,lib.3.& Corn. conſil.238.
2 uidetur,libro 3. Sed ſi teſtator † uelit hæredem etiam ignarum fideicommiſsi rem alienare non poſſe,remedium eſt,quòd alienationem cũ cauſa expreſsè prohibeat, quia expreſſa teſtatoris prohibitio impedit dominium rei in alium tranſferri,l.filiusfami.§.diui,cũ ibi traditis per Doct. ff.de leg.1. Et remedium hoc comprobatur ex dictis per Bald. in c. 1, §. donare, qual.ol.feud. alie.pote.& per Alex.in l.Marcellus.§. res quæ, ff.ad Treb. & concurrentibus prohibitione legis & prohibitione teſtatoris etiam in caſibus à iure permiſsis alienatio non procedet.§.ſanctiſſimas,in Authen.de alien.& emphy. cum allegatis per Iaſ.in d.§.diui,& per Pau.de Caſtr. conſi. 12.uidetur,& Alexan.conſ.23.conſideratis,lib. 2.quod tamen non habet locum quantum ad le-
3 gitimam. † Nam iuxta quantitatẽ legitimæ poterit filius alienare, & in re alienata (ſi nihil dolo fecerit) aſsignanda eſt legitima.d.§. res quæ, cum ibi not.per Bart.& alios Doct.& per Deci. conſ.236.non parua. Et licèt precium creuerit, habetur ratio duntaxat precij, quo filius uendidit,ut per Iaſ.conſi.161.reuocatur, parte. 2. faciunt ſcripta per cõſ.84.ſuper quotidiano.

TITVLVS NONVS.

De ſepulturis.

CAVTELA I.

Quo remedio ius ſepulchrorum legari poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Sepulchra non ſunt in hominum commercio.*
2 *Locus fit religioſus per illationem cadaueris.*

1 SEPVLCHRA † religioſa ſunt, quare in cõmercio non habentur. l. locum. C. de relig. & ſumpt. fun. & conſequenter legari non poſſunt, l. apud Iulianum. §. fin. ff. de lega. 1. Sed ſi teſtator uelit quòd mortui alicuius exteræ familiæ in ſepulchrum ſuum inferri poſsint, remedium
2 eſt, † quòd non leget ſepulchrum, ſed relinquat familiæ illi ius inferendi mortuos, l. monumenta, & ibi Alex. & alij Doct. C. de leg. faciunt nota per glo. & Docto. in l. ſi monumento. C. quæ res pign. ob. poſ. Notandum tamen eſt, quòd ſi locus eſſet purus, & nondum factus religioſus p illationem cadaueris, poſſet legari etiam ipſum monumentum, argu. d. l. ſi monumento, ut per Firmia. in tracta. de epi. lib. 4 par. 4. q. 13. & per Cæſ. Lamb. in tract. de iur. patr. lib. 1. par. 2. q. 6.

CAV-

Cavtela II.

Quo remedio deportati poſſint intra territorium patriæ ſepeliri.

SVMMARIVM.

1 *Sepeliri non poſſunt deportati in loco, à quo deportati ſunt.*

2 *Oſſa hominis mortui non ſunt homo mortuus.*

1 DEPORTATI † ſeu relegati ſepeliri non poſſunt intra fines territorij ciuitatis, à qua exules per ſententiam facti ſunt; quia pœna ēt poſt mortē manet. l. 2. ff. de cad. pun. & ibi Bart. Abb. & Fely. in c. à nobis. 2. de ſent. excom. Sed
2 † ut poſsint ſaltem mortui reduci in patriam, ibique ſepulchrum habere, remedium eſt, quòd non ſibi ſed oſsibus ſuis ſepulturam eligant in loco patriæ. Oſſa namque mortui non ſunt homo mortuus, l. 2. §. prætor. l. oſſa, & l. liberum. ff. de relig. & in hac opi. eſt Ioan. de Ana. in c. 2. de furt. quæ quidem opinio magis eſt benigna, quā uera, quoniam oſsium & cinerum idem iudiciū quòd de corpore hominis habendum eſt. l. 1. in fin. ff. de cad. pun. Poſſet etiam à principe id impetrari, quod negari nō debet, ut ſcribit. Cæ. Auguſtus, li. 10. de uita ſua. l. 1. ff. de cad. pun. & per Zab. in cle. 1. in fi. de pœni. & remiſ.

Cavtela III.

Quo remedio mulier poſsit alibi quàm in ſepulchro viri ſepeliri.

SVMMARIVM.

1 *Vxor eſt ſepelienda in ſepulchro viri.*
2 *Maritus vbi debet ſepelire vxorem.*

1 MVLIER † in ſepulchro viri ſepeliẽda eſt, cap.is qui.§.mulier, de ſep.lib.6.Sed ſi mulier velit alibi ſepeliri,remedium eſt, quòd ſibi (ubi libuerit) eligat ſepulturam.c.de uxore, cũ ibi traditis per Dc cto.de ſepul.Et ſi mulier non electa ſepultura deceſſerit, non poteſt maritus alibi eam ſepelire,quàm in ſepulchro maiorum
2 ſuorum.d.§.mulier. Sed † ſi vir velit mutari ſepulchrum vxori,remedium eſt,quòd ipſe ſtatim mortua uxore ſibi eligat ſepulturam in loco à ſe electo uxori ſepelire, & hoc modo poterit in loco à ſe electo uxori ſepulchrum construere,ut per Gemi.in d.§.mulier.

Cavtela IIII.

Quo remedio impuberes poſsint ſepeliri extra ſepulchrum maiorum, & quo remedio poſsit quis ſuæ poſteritati alibi conſtituere ſepulturam.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Impuberes non poſſunt eligere ſepulturam.*

2 *Ius funerandi eſt de iure parochiali, ſicut ſacramentorum exhibitio.*

Sepeliendus quiſque eſt vel in eccleſia parochiali, vel in ſepulchro maiorum, ibid.

3 *Sepulturæ mutationem poteſt etiam epiſcopus concedere.*

1 IMPVBERIBVS † non eſt permiſſa electio ſepulturæ, ſicut nec teſtamenti factio. l. qua ætate. ff. de teſt. c. licet, de ſepul. li. 6. Sed ſi libeat puerum alibi quàm in ſepulchro maiorum ſepelire, remedium eſt, quòd pater impuberi filio eligat ſepulturam. d. c. licet, & not. in c. de uxore, de ſepul. quod fieri poteſt, ſi conſuetudo cõtraria non obſtet, dicto. c. de uxore. §. fi. & ibi Doct. Quidam tamen putant id procedere tãtum, ubi loci conſuetudo patribus id permitteret, uel conſuetudo locorum uicinorum, argum. c. cum olim, de conſue. ut per Feder. de Sen. conſil. 91.
2 quod pater. Et † notandum eſt ius funerandi eſſe de iure parochiali, ſicut eſt ſacramentorum exhibitio, cle. dudum. §. uerum, de ſepul. c. eccleſiarum. 14. q. 1. quare in eccleſia parochiali, uel in ſepulchro maiorum ſuorum quiſque debet ſepeliri. c. 1. de ſepul. Sed ſi quis uelit mutare ſepulchrum ſuæ poſteritati (ut accidit quando qs

ſacellum

ſacellum alibi conſtruxit) uelitq; ibi ſuorum poſterorum ſepulchrum conſtituere, remediũ eſt, quod hoc à loci epiſcopo impetret. Nam nõ ſolùm Papa, uerum etiam epiſcopus poteſt concedere ſepulturam, ita tenet Abb. in c. certificari, col.2. de ſepul. arg. c. ſicut unire, de exceſ. præla. Et bonum eſt argumentum de toto ad partem l. uideamus. §. deferre. ff. de in lit. iu. c. paſtoralis. §. cum totum, de offi. de leg.

Cavtela v.

Cautelæ adhibendæ circa funerationem mortuorum.

SVMMARIVM.

1 *Expenſæ immoderatæ factæ in funere ſine ordinatione teſtatoris repeti non poſſunt.*

2 *Expenſas etiam immodicas repetet impendet ex ordine teſtatoris.*

3 *Funus facientes proteſtari debent.*

4 *Hæres dubitans de viribus teſtamenti quomodò caueat ſibi de ſumptibus funeris, ne videatur adiuiſſe hæreditatem.*

5 *Sepelientes non debent ornamenta cum corporibus condere.*

1 AMbitione † ac hominum ſimplicitate funerales creſcunt impenſæ, & ſine cauſa pecuniæ

pecuniæ conſumuntur per pompas funebres immoderatas, quod reprehenſibile eſt. Nam honeſtus modus eſt ſeruandus, nec immoderata cuiuſque luxuria ſubſequenda. l. ex damni. ff. de dam. infect. Et ideò qui funeris curam geſsit, nõ poteſt illos ſumptus repetere, qui immoderati ſunt, l. & ſi quis. §. hæc actio. ff. de rel. & ſumptib. fun. Quamuis impenſa funeris ſit ualdè fauorabilis, & omne creditum præcedat. l. pen. ff. de relig. adeò quòd præferatur etiam priuilegio do-
2 tis, ut per Docto. in l. 1. ff. ſol. matr. Sed † ut is, cui funeris ſui curam teſtator mandat, quæſtionem ab hæredibus non patiatur, remedium eſt, quòd teſtator taxet quantum ſit pro funere impendendum. Nam & quod immodicè iuſſu teſtatoris impenſum fuerit repetetur. l. hæreditas, §. 1. de pet. hære. dummodò iuſſus teſtatoris non excedat omnino honeſtum modũ. d. l. & ſi quis,
3 §. quod ergo. Et † notandum eſt, quòd is qui ſine mandato teſtatoris uel hæredis, in funus impendit, quia dubitari poterit, utrum defuncti, an uerò hęredis negociũ gerens, ſeu pietatis cauſa funerauerit, cautus eſſe debet, ut proteſtet, quo animo faciat, ne poſtea ſuper hoc controuerſiã
4 patiatur. d. §. quod ergo, in fi. Item † notandum eſt, quòd quando dubitatur de uiribus hæreditatis, ne ex cura funeris ſe immiſcuiſſe, uel hæreditatem adiuiſſe uideantur, hęredes ſcripti proteſtari

teſtari ſolent pietatis gratia facere, quæ proteſtatio illud facit ne aditio præſumatur. ſed qui proteſtantur ſe pietatis gratia facere ſumptum non repetunt. Sint igitur cauti, ut plenius proteſtentur in hunc modum pietatis gratia id facere, ita tamen ut ſumptus poſsint ſeruare. Ita monet iuriſconſultus in d. l. & ſi quis. §. plerique.

5 Maritus † quoque uxorem defunctam ſepulturę tradens caueat ne precioſas ueſtes, & ornamenta uxoris cum eius cadauere condat, quia hæres uxoris repetere poſſet. Nam factum hoc improbatur, nec oportet ornamenta cum corporibus condi, quod homines ſimpliciores faciunt. d. l. ſi quis. §. funeris, & rerum, quas uxor defert in domum uiri, repetitioni locus eſt. l. ſi ego. §. dotis, ff. de iur. dot. & per Ludo. Roma. conſil. 254. in facto.

Cavtela vI.

Quo remedio electio ſepulturæ fiat irreuocabilis.

SVMMARIVM.

1 *Electio ſepulturæ poteſt reuocari.*

2 *Sepultura electa fit irreuocabilis iuramento. Canonica portio debetur parochiali, ibidem.*

1 REvocari † poteſt electio ſepulturę: argu. l. 3. in fi. cum ſequentibus. ff. de adimen. lega.

lega. Sed ſi quis ſano iudicio eligat ſepulturam, & uereatur ne mortis tempore aliquorum inſtigatione ad electionem reuocandam & ad ſepulturam alibi eligendã inducatur, remediũ eſt, ꝙ
2 † ſepulturam eligat, & promittat non reuocare, & iuret, quòd nunquam contra dictam electionẽ aliquid faciet. Iuramentum enim ſeruari debet, quando non uergit in diſpendium ſalutis æternæ, c. cum contingat, de iureiur. Et hoc procedit ſi ex deuotione & ſine damno parochialis eccleſiæ, cui canonica portio debetur, fiat electio iuramento firmata, c. 1. de pact. lib. 6. iuncta l. ſi quis inquilinos. §. 1. ff. de leg. 1. ſecundùm Hoſtien. in ſumma, de ſepul. §. an licitum, uerſi. quid ſi quis.

CAVTELA VII.

Quo remedio excommunicatus non careat eccleſiaſtica ſepultura.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus carere debet eccleſiaſtica ſepultura. Sepulturam in eccleſia excommunicatus non habet, ibidem.*

1 DECEDENTES † in excommunicatione carere debent eccleſiaſtica ſepultura, & ſi excom-

excommunicatorum corpora tumulata fuerint in loco eccleſiaſtico, exhumari debent, & procul ab eccleſia proijci, c. ſacris, de ſepu. ſit ergo cautus excommunicatus cupiens habere eccleſiaſticam ſepulturam, ut ſaltem in mortis articulo reconcilietur eccleſiæ, d. c. ſacris. Et ſi ſacerdotis copiam non habeat, abſolui faciat ſe a laico, uel ad Deum corde rediens ſigna contritionis oſtēdat, & ita ſepultura eccleſiaſtica non carebit, c. a nobis. 2. ubi Abbas & Felyn. de ſenten. excommu.

TITVLVS X.

De mutatione teſtamenti, & ademptione legatorum.

CAVTELA I.

Quo remedio tollatur prius teſtamētum habens clauſulam derogatoriam ad ſecundum.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum prius tollitur per poſterius.*
2 *Clauſula derogatiua ad ſequens teſtamentum quomodò reuocetur ſecundo teſtamento.*
3 *Clauſula codicillaris ſufficit in ſecundo teſtamento, cum-*

cum illis verbis, omni meliori modo &c. ad reuocationem prioris teſtamenti.

4 *Iuramentum facit, vt diſpoſitio ſequens non tollat præcedentem etiam iurat.um.*

5 *Iuramentum facit valere actum omni meliori modo, quo valere poteſt.*

1 POSTERIORE † teſtamēto prius tollitur, etiam ſi in ſecundis tabulis ſolùm ſit quis hæres inſtitutus in re certa, ſi uoluit teſtator a prima voluntate recedere l. ſi quis priore. ff. ad Trebell. §. imperatores, Inſtit. qui mo. te ſt. infir. & Docto. ibi, & in l. quotiens. C. de hæred. inſtit. & per Bald. conſil. 29. ſecundum teſtamentum, lib. 3. dummodò ſecundum teſtamentum ſit ſolemne & ualidum, l. ſi iure. ff. de leg. 3. Bal. conſil. 48. teſtamentum, lib. 4. ſed ſi quis teſtamentum quod facit uelit firmum permanere, & uereatur, ne poſterius inſtigatione aliorum fa

2 cere compellatur, remedium eſt, † quòd in teſtamento adijciatur clauſula derogatoria ad ſequens teſtamētum, ueluti ſi dicatur, ſi quod poſt hoc teſtamentum a me fieri contigerit, illud valere uolo, niſi in eo de uerbo ad uerbum ſcriptus fuerit Pſalmus, *Benedicam te domine omni tempore.* Et ſi fiat teſtamentum poſterius ea forma prætermiſſa, non ua lebit, quia præcedens proteſtatio declarat animum teſtandi defuiſſe in ſe

quenti

quenti teſtamento, argu. l. & ſi quis. §. plerique. ff. de relig. & ſumpti. fune. & eſt text. notiſsimus in l. ſi quis in principio teſtamenti. ff. de leg. 3. & ibi latè per Bartol. Ang. Alexand. & Moder. in l. ſi mihi. §. in legatis. ff. de lega. 3. & Decium conſ. 229. ſtante, colum. 1. in fi. ſed & iuramentum teſtatoris clauſulę derogatorię uim habet, ſecundùm Io. And. in c. quod ſemel, de reg. iur. lib. 6. Bart. in l. omnes populi, quæſtio. 3. uerſ. circa tertium. ff. de iuſt. & iur. & in d. l. ſi quis in principio teſtamenti, colum. ultim. & Ant. Corſet. in tractatu de iureiur. q. 8. uerſ. 33. & teſtamentum prius habens eiuſmodi clauſulam derogatoriā, poſteriore teſtamento etiam in quo adiecta eſſet clauſula caſſans & irritans omne aliud teſta-
3 mentum, non reuocaretur. Quia † oportet in ſecundo ſpecialem mentionem facere prioris teſtamenti, & clauſulæ derogatoriæ in eo contentæ; nam ſufficeret dicere, non obſtante aliquo alio teſtamento, ut per Zabarel. conſ. 102. ſuper facto; niſi addantur uerba hæc, uidelicet, etiam ſi in eo eſſet aliqua clauſula derogatoria ad ſequens teſtamentum, ut per Bart. conſ. 21. vt dixit, & Paul. de Caſtr. conſ. 341. in facto puncti, colum. 7. ſingularem tamen expreſsionem facere non oportet, ut per Bart. in d. l. ſi quis in principio teſtamenti, Fede. de Sen. conſ. 47. habita ſuper caſu, Gemi. conſil. 115. ſuper dubio, &

Bald.

Bald.conſ. 280. quæſtio. lib.4.& ſufficit ex uerbis teſtamenti colligi,quòd teſtator uoluerit ſecundum teſtamentum omnino valere, ſecundũ communem opinionem,ut patet ex relatis & dictis per Soci.conſ. 2.in cauſa teſtamenti, col. 3. lib.4.Et ſatis eſt dicere, irritans omne aliud teſtamentum, etiam in quo eſſet clauſula derogatoria ad ſequens teſtamentum, ut per Bart.in d. l.ſi quis in principio,col.4.& conſ. 21. & dixit, & Barb. conſ.72.illud,col.penult. lib. 3.& cõſ. 39. clementiſsimi,lib. 3.cum relatis per eum, & per Alex. conſ.25.uiſo teſtamẽto,col.1.in prin. lib.3.& conſ.7.uideretur,& conſ. 44. uidebitur prima fronte, colum.2.lib.4.& Corn. conſ.86. quamuis,lib.3.& quòd hæc ſit communis opin. patet etiam ex dictis & relatis per Barba.in c.cũ eſſes,fol. 7. col.3.de teſta.& per Alex.cõſ. 163. uiſis narratis,lib.7. & Corn. conſ. 173. in præſenti,lib. 2. de quo uide etiam per Iaſ. in l.1. ff. de lib. & poſthum. quinetiam ad reuocationem prioris teſtamenti ſufficit ſcribi clauſulam codicillarem in ſecundo teſtamento cum illis uerbis, omni meliori modo &c. ſecundùm Bald. conſ.389. reperitur, lib. 5.Et expedit ad eneruandas,& tollendas vires clauſulę derogatorię, quòd teſtator oſtendat ſe hæredem ſcriptum in ſecundo teſtamento vehementer diligere, ita enim fit,ut clauſula derogatoria poſterioris te-

ſtamenti in priore inſerta, non impediat ualere poſterius teſtamentum,arg. not.per glo. in l, in teſtamento.ff.de fideicom.lib.Rom. in cõſ.179. amplisſime, quod eſt ſingulariter notandum,ut ſcribit Iaſ. in l. non dubium, in fin. C. de teſta.

4 Sed † ut teſtamentũ prius nõ infirmetur per poſterius,in quo etiam clauſulæ derogatoriæ ſpecialiter derogetur, remedium eſt, quòd clauſula derogatoria teſtatoris iureiurando firmetur, quia derogatio ſequens non tollit præcedentem diſpoſitionem iureiurando corroboratam, ſi de iuramento mentio facta non fuerit, c.conſtitutus, de reſcrip. glo. in c.cum non deceat,de elect.lib.6. ideò in ſecundo teſtamento poſt illa uerba,reuocans etiam omnes & ſingulas clauſulas derogatorias,oportunum eſſet adijcere etiam iuratas,ut per Iaſo.in d. §. in legatis.

5 Sufficit † quoque ad tollendam clauſulam prioris teſtamenti iuratam, quòd ſecundùm teſtamentum iure iurando firmetur, quia ſic perinde eſt,ac ſi clauſulam derogatoriam teſtator ſpecialiter ſuſtuliſſet, quoniam iuſiurandum facit actum ualere omni meliori modo quo ualere poteſt, l. cum pater.§.filius matrem.ff.de lega.2.ut per Bald.Alexand. & Iaſ.in l.ſancimus.C. de teſta.de quo uide per Soci. conſ. 163. non fuiſſet opus,col.fin.& Barb.d.conſ.89.col.3.Sed tutius eſt expreſsè tollere clauſulam præcedentem deroga-

rogatoriam iuramento, quia iuramentum uidetur habere uim expreſsi, ut per Bart. in l. ſed & ſi quis. §. quæſitum, circa fin. ff. ſi quis caut. nec ſequitur ex eo, quòd iuramentũ faciat ualere actũ ut ualere poteſt, habeat uim ſpecialis expreſſionis ad ualiditatem requiſitę. l. fi. §. omnem. C. de adminiſt. tut. & hoc tenet Iaſ. in conſ. 173. circa primam, colum. penul. & ult. par. 2. quod eſt contra ea quæ ſcribit Ant. Corſ. in d. tractatu de iurciur. priuil. 36. q. 8. & habet uim derogatorię clauſulę reuocationis poſitę in primo teſtamento, Bald. in l. ſancimus, colum. ulti. C. de teſta. d. q. 8. priuil. 34. proderit etiam ad reuocationem prioris teſtamenti habentis clauſulam derogatoriam ad ſequens inſerere uerba hæc, etiam ſi alia uerba exprimenda eſſent in poſteriori teſtamento, etiam ſi talia eſſent, quorum, de uerbo ad uerbum mentio habenda eſſet, quorum omniũ tenorem haberi uoluit pro expreſſo Craue. in conſ. 126. Et utilia ſunt iſta remedia, quãdo metu teſtator ſit facturus teſtamentum, nam iſtis remedijs ꝓuidere poterit, ne uires habeat teſtamentum quod metu facturus ſit, ut per Barba. in d. c. cum eſſes, fol. 5. colum. 3. cum locupletiſsimè, ibi per eum, alleg. & Specu. in tit. de inſtru. ædit. §. compendiosè, uerſi. ſed & conſiderandũ.

Cavtela II.

Quo remedio nunquam libertas de ſupremis iudicijs conſtringatur.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta in pœnam mutationis teſtamenti non valet etiam iurata.*
Votum non reuocandi teſtamentum minimè valet, ibidem.
Teſtator non poteſt ſibi legem imponere, ne poſsit à priore voluntate recedere.
2 *Donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum, vtrum valeat quo ad præſentia.*
3 *Donatarius ille potior eſt, qui prius poſſeſsionem nactus ſit.*
4 *Inſinuatio donationis poteſt fieri authoritate cuiuſlibet iudicis & etiam notarij.*
5 *Codicilli poſſunt fieri irreuocabiles.*
6 *Teſtamenti mutandi libertas non eſt auferenda.*
Clauſula nouiſsima derogat prioribus, ibidem.
7 *Iuramentum de non reuocando teſtamentũ non tollit libertatem faciendi ſecundum teſtamentum.*
8 *Teſtator ſit cautus in ſecundo teſtamento, dum reuocat priora, vt adijciat donationes cauſa mortis cum clauſulis derogatorijs.*

1 DONATIO † à teſtatore facta ſub conditione hac, ſi contigerit eum teſtamentum reuocare, inutilis eſt: quia turpe eſt pactũ omne, quo libertas teſtandi confringitur, l. ſi fratres. §. idem reſpondit. ff. pro ſoc. l. ſtipulatio hoc modo. ff. de uerb. oblig. Et iureiurando non confirmatur, ut per Old. conſil. 160. Titius condidit, Pau. de Caſt. conſ. 55. dico, & conſ. 99. notandũ eſt, colum. 4. & conſ. 97. in iſta donatione, in fi. 1. parte, cum alijs alleg. per Alex. in d. l. ſtipulatio, & per Cur. conſ. 52. uidetur, col. 3. & Corn. conſ. 60. quamquam, lib. 2. & hanc opin. communiter approbari dicit Alex. conſ. 156. uiſo teſtamento, lib. 6. licèt antiquitus communis opini. eſſet in contrarium, ut dicit Bald. conſ. 338. pater, libro 2. nec etiam ualet uotum non reuocandi teſtamentum, ut per Fulg. conſ. 93. ad id de quo, & Iaſ. conſ. 122. uiſo, par. 2. Et quòd hęc ſit communis opin. contra Dyn. in l. hæredes. §. fi. ff. de teſt. teſtatur etiam Lud. Rom. conſ. 171. pro deciſione, & Alex. conſ. 25. uiſo teſtaměto, colum. 2. lib. 3. Et ſtando in finibus vltimæ uoluntatis non eſt dare remedium, quo teſtamentum immutabile ſit, quoniam teſtator nõ poteſt ſibi legem imponere, ne poſsit à priore uoluntate recedere, l. ſi quis in principio teſtamenti. ff.
2 de leg. 3. & ibi hoc tenet Barto. Si † quis tamen uelit immuntabiliter de rebus ſuis diſponere (cũ

non poſsit per uiam teſtamenti) remedium eſt, quòd donet bona ſua poſt mortem ſuam inter uiuos,l.ubi ita donatum,cum ibi no.per Bart.ff. de don.cauſ.mor.Nam donatio omnium bonorum ualet,l.ſi quis argentum.§.ſed & ſi quis. C. de dona.& reuocari non poteſt, l. ſi donationẽ, & l.uelles.C.de reuoc.dona.ut per Ludo. Rom. d.conſi.171.Et ualet donatio,quò ad bona præſentia,etiam ſi quis donet bona præſentia, & futura,quia utile per inutile non uiciatur.l. ſancimus.C.de dona.& fuit opin.Ange.conſ.107.ſuper,quem refert & ſequitur Alex. conſ. 152. in cauſa & lite,colum.fi.lib. 6. & Deci. conſil.30. & pro tenui, in fin.ſed ut ualeat donatio omniũ bonorum præſentium, & futurorum,remedium eſt,quòd confirmetur iuramento,argum.c. cum contingat,de iureiur.& c.quamuis,de pact.in 6. Nec obſtat c.non eſt obligatorium, de regu.iur. lib.6.iuncta.d.l.ſtipulatio, quia illud procedit quando eſt contra bonos mores Canonicos, ita quòd materia non nutriat peccatum, & vi iuramenti ualere talem donationem tenet Bald. in l. pactum quod dotali.C. de pact. & aliqui alij, quos refert & ſequitur Soc.Iun.conſ.65.cum in præſenti,nu.49.lib.1.Cautius tamen eſt, quòd donãs omnia bona ſua præſentia & futura poſt mortẽ,ſibi reſeruet aliqua pro facultate teſtandi,ut per Barto.Alexan.& alios Doct.in d. l.ſtipulatio

pulatio hoc modo concepta, & Alex. conſ. 29 perſpectis, colum.5.lib.1. Roma. conſ. 26. pro deciſione, & conſ.293.præſuppoſito, Dec.conſ. 293.uiſo teſtamento, & Iaſ. conſilio 172. circa primum, col.4.par.2.quia magis communis opi. uidetur eſſe, quòd in totum non ualeat donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum, non reſeruato aliquo pro facultate teſtandi, ut patet ex allegatis per Abb.conſ. 48.uidetur, lib. 2.& Deci. in l. fin.col.fin.C.de pact.Et in reſeruatione dicatur ſimpliciter pro facultate teſtandi, nam ſi reſeruaretur, ita ut de eis poſsit diſponere in vita, & in morte, non eſſet bona conceptio clauſulæ illius, rationibus allegatis per Decium conſ. 251. in cauſa, colum.2.multo minus ſuffragaretur clauſula, quòd poſsit de reſeruatis diſponere in vita: ut per Bartol. conſ. 76. pater filio, & Soci.conſi.126.uiſum fuit, colum. ultim.

3 Sed † notandum eſt, quòd ſi quis bona ſua donet poſt mortem ſuam titulo donationis inter uiuos, & non reuocabili, ſi mutata uoluntate uelit bona ſua alteri donare, ut ſecundus donatarius potior ſit, remedium eſt, quòd in inſtrumento ſecundę donationis ponatur clauſula cõſtituti, qua in ſecundum donatarium poſſeſsio transferatur, l. ab emptione, cum ibi not. ff.de pact. nam habens titulum poſteriorem, ſi prior nactus ſit poſſeſsionẽ, potior eſt illo, qui prior

habuit titulum, l. quoties. C. de rei uendi. Et prędictum remedium procedit, quando in inſtrumento prioris donationis nō eſſet appoſita clauſula conſtituti, ut per Deci. d. conſ. 251. col. 2. & conſ. 239. primò non uidetur, col. 3. cum al-
4 legatis ibi per eum. † Et quia donatio non inſinuata ultra quingentos aureos non ualet, d. l. ſancimus; ſi donator non poſsit adire iudicem pro donatione inſinuanda, remedium eſt, quòd pro iudice adhibeatur alter notarius, qui iudicis fungatur officio, & alter rogetur. poteſt enim authoritate notarij donatio inſinuari: q̄a notarius eſt iudex ordinarius, ut not. p gl. & Doc. ī l. 1. ff. de iudi. & per Alex. cōſ. 168. uiſo inſtrumento, lib. 2. ubi etiam dicit, quòd unus idemque notarius poteſt rogari, & authoritatem inſinuationi interponere, arg. l. ſi conſul, cum ibi not.
5 per Doct. ff. de adop. Scito † tamen quòd remedium prædictum donationis omnium bonorum non eſſet efficax, quando non eſſet donatio principaliter facta, ſed adijceretur in euentum reuocationis teſtamenti, ut patet ex opinio. relatis per Iaſ. conſ. 122. uiſo proceſſu, 2. parte. Tutiſſimum autem remedium eſt, quòd in euentum reuocationis teſtamenti teſtator donet aliqua bona particularia; nam ualebit eorum donatio cum de alijs poſsit liberè teſtari, arg. l. cum ita. ff. de condi. & demon. Bald. in l. ſancimus, in fin.

C. de

C.de teſta. Alber.in rub.C.de donatio. cum alijs allegatis per Deci. conſil. 293. & ideò ualeret promiſsio non adimendi, legata. Vires quoque haberet donatio rerum certarum facta ſub conditione,ſi teſtamẽtum mutetur, ut ibi per Deci. qui dicit uires habere clauſulam poſitam in codicillis,quòd teſtator uoluit ualere iure codicillorum, ac iure donationis inter uiuos.Et ſic datur remedium cõtra l. diuus.ff. de iure codicillo. quo codicilli irreuocabiles fiant. Eſt tamen neceſſe,quòd notarius, uel alius ſtipuletur pro abſentibus,per nota.in l.illud.C. de ſacroſanct.eccleſ. & ſic ultima uoluntas transformatur in cõtractum,Bartol.in l.cum quis decedens. §. codicillis.ff.de leg.3.& latius per Barb.conſ.54. clementiſsimi, li.2.& c.relatum,de teſta.ubi in fin. per multas paginas diſcutit de cautela tradita per Dyn. in loco prælleg. & cõfirmatur opinio hæc per ea quæ refert Boer. deciſ. 353. mulier,
6 num.4. Nouiſsimè conſulo † tam teſtatoribus, quàm notarijs, ut ab huiuſmodi cautelis,& clauſulis, quibus teſtandi libertas impeditur, abſtineant:& ne clauſulæ iſtæ inſertæ malitia,uel imperitia dictantium teſtamenta faciant ſemel diſpoſita mutari non poſſe. Sint cauti teſtatores, ut ſemper in ſuis teſtamentis in fine reſeruent ſibi facultatem aliter diſponendi & mutandi quæcunque diſpoſuerint,& faciendi aliud teſtamentum.

tum; ſic dictæ clauſulæ non nocebunt, quia nouiſsima clauſula prioribus derogabit, d.l. diuus. ff. de iur. cod. Et optimũ erit introducere uſum inſerendi in teſtamentis talem clauſulam, ſaluo iure mutandi uoluntatem, non aliter, neque alio modo, quoniam (ut dicitur in d.l. ſtipulatio hoc modo.) contra bonos mores eſt homini libero liberam teſtandi poteſtatem tollere ui clauſularum, quas interdum deteriores notarij ſcribunt in teſtamentis ex capite ſuo, uel aliorum perſuaſione, magis quàm ex mente teſtatoris, ut per Bartol. in l. 1. col. 3. ff. de iur. cod. Et ultima uoluntas debet eſſe libera & ambulatoria, uſq; ad uitæ ſupremum exitũ, l. 4. ff. de adi. lega. not. in c. ultima uoluntas, 13. quæſtio. 2. Ioa. And. in c. quod ſemel, de regu. iur. Abb. conſ. 18. uidetur primo, colum. 1. lib. 1. & per clauſulam prædictam ſuccurretur teſtatoribus, qui ſolent in deſperationem cadere, uidentes ſe teſtamentum mutare non poſſe: ut per Barb. in d. c. relatum, colum. fina. Caueat † quoque teſtator, ne iuret

7 teſtamentum ſe habiturum ratum & firmum; nã ita iurans, ſi poſtea mutaret teſtamentum, incurreret periurium: ut per Io. And. in d. c. quod ſemel, & per Doct. in d. l. ſtipulatio, licèt Bald. conſ. 22. quidam fecit, libro 1. dicat contrariũ, quòd non ſit periurus qui uenit contra iuramentum inualidum. Peccat tamen ita iurans uel iurando,

rando, uel contra iuramentum faciendo, c. cum quidam, de iureiur. & non ualeret poſterius teſtamentum ſimpliciter factum, quia iuramentũ habet uim clauſulæ derogatoriæ, d.l. cum pater. §.filius matrẽ, ff.de leg. 2. ut per Fulg. conſil. 39.
8 ad primum. Sit † quoque cautus teſtator, ut in ſecundo teſtamento, dum reuocat generaliter omnem aliam ultimam uoluntatẽ, adijciat etiã donationem ſeu donationes cauſa mortis, ſub quibuſcunque clauſulis etiam derogatorijs factas: ut per Bald. conſ. 108. domina Ioanna, lib. tertio.

CAVTELA III.

Quo remedio teſtamentum etiam alio teſtamento non facto reuocetur.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum factum, utrum reuocari poſsit coram 7. teſtibus alio teſtamento non facto.*
2 *Teſtator ſi coram 7. teſtibus dicat, volo decedere inteſtatus, ſcriptus hæres hæreditate priuabitur.*
3 *Teſtamentum cancellatum per teſtatorem dicitur reuocatum.*
4 *Teſtamentum poſterius tollit prius, etiam ſi ex poſteriore non adeatur hæreditas.*

Ex eo

1 EX EO † ſolo quòd teſtator poſt teſtamentum factum dixerit etiam coram ſeptem teſtibus nolle ualere teſtamentum iam factum, nō propterea hæreditas ſcriptis hæredibus aufertur §.ex eo, Inſti.quib.mod.teſta.infir.Bartol. in l.ſi iure.ff.de leg.3.Bald. conſ.354. ad euidentiam, lib.5.& Alexand.in l.ſi ita ſcriptum.§. regula.ff. de lib. & poſthu. & conſ. 104. paucis utar. lib. 2.& conſ. 159.uiſo teſtamento, lib.7.& Iaſ.cōſ. 131.quoniā Elizabeth. parte 1.& conſ.141.uiſa longa, parte 2.Sed † ſi teſtator uelit ſcriptum
2 hæredem hæreditare carere, & eam deferri ſuccedentibus ab inteſtato: remedium eſt, quòd teſtator adijciat uerba hæc, quia uolo decedere inteſtatus. His namque uerbis adiectis ualet ademptio hæreditatis, & reuocatio teſtamenti facta coram ſeptem teſtibus quaſi inſtituti fuerint ab inteſtato ſucceſſuri, l. 1.§. ſi hæres. ff. ſi tab. teſt.nul.exta.& hoc tenet Bar.in d.l.ſi iure. Paul. de Caſtr. in Authen. hòc inter liberos. C. de teſt. Barb. in c. Raynutius, fol. 24. colum. 3. de teſta.Laur. Calc. conſ. 90. quantum ad primum, colum. 5. cum ſequen. Pet. de Anchar. & Imol. in c. cum eſſes, de teſta. & eſt communis opin. ſecundùm Alex.in l.ſancimus. C. de teſta. ubi dicit ſufficere prædicta fieri coram quinque teſtibus, ſi in teſtamento fuerat extraneus inſtitutus, ſequens Bart, in l. militis codicillis.§. ueteranus.

teranus.ff.de mil.teſt. qui ita tenet per l.hac cõſultiſsima.§.ſi quis autem.C. de teſta. Tutiùs tamen eſt adhibere numerum ſeptẽ teſtium, quia dictus.§.ſi quis autem, loquitur,quãdo expreſſè inſtituit uenientes ab inteſtato: ut ibi per Fulg. & quòd ualeat reuocatio facta dictis uerbis adiectis tenet Alex. conſ. 104. paucis utar, lib. 2. & conſ. 30. ponderatis,lib.3.& conſ. 159.uiſo teſtamento, lib.7. & Corn. conſ. 39. quanquam, lib. 2. & conſ. 149. uiſis nonnullis, uerſ. item non uidetur,eod.lib.& conſ. 7. reperio, uerſ. &
3 inſuper, lib.4.Secundum remedium † (ut pœnitentia reuocetur teſtamentum) eſt quòd ueniatur ad actum facti cancellando teſtamentum, l. cancellauerat.ff.de his quæ in teſta. delen. Bart.
4 in d.l.ſi iure. Tertium remedium eſt, † quòd in uoluntate reuocatoria adijciatur clauſula codicillaris,ut per Bartol. in d. l.ſi iure. & ſi teſtator ſecundum teſtamentum perfectum faceret cum hæredis inſtitutione, ad tollendum primum,eſſet remedium carens omni ſcrupulo, d. §. ex eo. Et ſi in priori teſtamento eſſet extraneus inſtitutus, uenientes ab inteſtato coram quinque tantùm teſtibus poſſent inſtitui, d.§.ſi quis autem. Et explorati iuris eſt poſteriore teſtamẽto prius tolli;etiam ſi ex ſecundo teſtamento non adeatur hæreditas,l.cum in ſecundo,ff.de iniuſto teſtamento,l.pater filio.ff.de hære.inſti. cum allegatis

gatis per Alexand.conſ. 87. in cauſa mota, col. 1.& 2. lib. 3. dum tamen conſiderato tempore ſecundi teſtamenti adiri potuerit hæreditas, ubi per Alex. & ad comprobationem prædictorum uide Barb.conſ.60.illud, lib. 2.

CAVTELA IIII.

Quibus cautelis utendum ſit, dum teſtator cancellat, vel corrigit teſtamentum.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentũ totum corruit, ſi teſtator deleat ipſum, ſecus ſi eius partem.*

2 *Notarius qui teſtatoris iuſſu teſtamentum cancellat debet ita cancellare, vt etiam legi poſsit.*

3 *Notarius non poteſt aliquid addere vel corrigere in teſtamento, poſt quàm tradidit eius copiam. Teſtis, & notarius æquiparantur, ibid.*

1 TOTIES † teſtamenti uires pereunt, ſi teſtator ſimpliciter deleat teſtamẽtum, l. 1. ff. de his quæ in teſta. delen. Sed ſi teſtator non omnibus teſtamenti partibus cancellationem aut inductionem obeſſe uelit, remediũ eſt, quòd cauſam adijciat, ueluti ſi dicat ſe ideò teſtamentum induxiſſe aut cancellaſſe, quia unum ex hæredibus habebat offenſum, uel illius tantùm nomen deleat, cui uelit actiones denegari, l. cancel

lauerat,

lauerat, & ibi Bart. ff. de his quæ in teſta. delen.
2 Et † ſit cautus notarius, qui teſtatoris iuſſu teſtamentum inducit, ne ita deleat, ut legi nō poſsit, quia cancellati teſtamenti notarius exemplum tradere, & deſcribendi copiam facere cogitur, l. 2. §. ſi plura. ff. quemad. teſtam. aper. & ibi hoc not. Bart. & Alex. conſ. 74. uiſo teſtamen. col.
3 1. lib. 1. Sit † quoque cautus notarius, ne poſtquā tradidit exemplum teſtamenti aliquid deleat, addat, uel corrigat, ſic enim cōſtitueret ſe in diſcrimine falſi, arg. l. eos. ff. ad legem Corn. de fal. nam teſtis & notarius æquiparantur, ut per Spec. in tit. de inſtr. edi. §. poſtremo, uerſ. ſed nunquid confecto inſtrumento, & Bartol. in l. ſi librarius. ff. de reg. iur. cū allegatis per Alexand. conſ. 89. uiſo themate, lib. 3. ſed ſi quid corrigendum ſit, corrigat iuſſu iudicis prius errore probato; nam poteſt & debet notarius errorem ſuum iudicis authoritate corrigere: ut per Bar. in l. Imperator. ff. de ſtat homi. cum alijs allegatis per Laur. Cal. conſ. 47. uiſo dicto, col. fin

CAVTELA V.

Quo remedio relictus non priuetur qui offenderit teſtatorem.

SVMMARIVM.

1 *Legatum dicitur ademptum, ſi poſt teſtamentum legatarius*

tarius iniuria graui affecerit teſtatorem.

2 *Reconciliatio tollit effectum iniuriæ.*

Legatum reconualeſcit reconciliatione, ibid.

1 INTELLIGITVR † reuocatum relictum ei factum, qui poſt teſtamentum graui iniuria affecerit teſtatorem, l. ſororem, cum ibi not. per glo. C. de his quib. ut indig. l. 3. §. fin. ff. de adim. leg. Sed ne legatarius ſeu fideicommiſſarius ob iniurias teſtatori illatas intelligatur priuatus re lictis, remediũ eſt, quòd procuret redire in gra-
2 tiam teſtatoris. Nam † reconciliatione relictum conualeſcit, l. quòd ſi iterum. ff. de adimen. lega. & ibi Barto. l. in ipſius. C. fam. erciſ. cum alijs allegatis per Alexan. conſi. 159. uiſo teſtamento, colum. fi. lib. 7. & comprobatur remedium hoc ex his quæ ſcripſimus ſupra de lib. inſt. caut. 17. ſi filius.

CAVTELA VI.

Qua cautela uti debet notarius, dum delet aliqua teſtamenti verba, vel addit.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum valet, licèt inconſultò fuerit aliquid deletum, ſi legi poterit.*

Notarius ſit cautus, quando aliquid in teſtamento delet,

delet,mutat,vel addit,vt ſcribat ſe deleuiſſe,mutaſſe,vel addidiſſe mandato teſtatoris,ibid.

2 *Additiones factæ in margine inſtrumenti non probant.*

3 *Notarius delet in nouiſsimo loco teſtamẽti,quæ ſunt mutata de voluntate teſtatoris.*

Deleta in inſtrumento debent probari ex corpore inſtrumenti deleta eſſe voluntate teſtatoris,ibid.

4 *Notarius debet in calce teſtamenti facere mentionẽ particulariter de omnibus & ſingulis mutationibus vel additionibus.*

1 QVAE † in teſtamento legi poſſunt,ſi inconſultò deleta ſint,nihilominus ualent, l. 1. ff.de his quæ in teſta.delen. Et ne reuocetur in dubium,utrum conſultò, uel inconſultò deleta fuerint, ſit cautus notarius, quando aliqua delet,mutat,uel addit,ut ſcribat ſe deleuiſſe, mutaſſe,uel addidiſſe mandato teſtatoris, d.l.1.§.&
2 ideo.Et † caueat ne fidem hanc faciat in margine uel poſt completum inſtrumentum, quia uaga hæc ſcriptura fidem nõ faceret ſita extra corpus inſtrumenti carens die,conſule,& ſigno notarij.§.oportet,in Auth.de fid. inſtru. ſecundùm Io.And.in Spec.de inſt.edi.§.oſtenſo, uer. & col lige, in additione incipiente, dixit Rolandus, Bald.& Alex.in l.ſi unus.C.de teſt.Ant. de But. & Inn.in c.1.de fide inſtr.Pau.de Caſt. conſ.36.

3 dubium facit,in fin.Scribendum † eſt ergo in nouiſsimo loco inſtrumenti ea quæ ſupra deleta, mutata,& addita ſunt. De uoluntate teſtatoris ego notarius deleui,mutaui,& addidi,ita, ut fides hæc ſit de corpore inſtrumenti, ut per Bald. in l.noſtram.C.de teſt.& in l.ea quæ. C. commi. uel epi. cum alijs relatis per Alex.conſ.104.ſtan
4 tibus,lib.7. Et cautius † eſſet ſpecialiter dicere quod cãcellatum eſt,mutatum, & additum in eo & eo loco &c.per l.diuus.§.item ſenatus.ff.ad legem Corn.de fal.cum ibi not.per Barto. & per Abb.in c.cum uenerabilis,in fi.de reli.domi.niſi uno tantũ loco cancellatio facta eſſet, quia tunc generaliter prolatum pro ſpeciali dicto haberetur,argumen.l.2.ff.de lib.& poſth.Barto.in d.§. & ideo.

Cavtela vII.

Quo remedio per alienationem etiam voluntariam legatum non intelligatur ademptum.

Svmmarivm.

1 *Legatum dicitur ademptum, ſi rem legatam teſtator ſine cauſa neceſſaria alienauerit.*

2 *Voluntatis declaratio fit etiam ex actu teſtandi.*

3 *Voluntatis mutatio non præſumitur, quando alienatio facta fuerit titulo oneroſo.*

Legatum

4 *Legatum ademptum remanet in dubio penes hæredē teſtatoris.*

1 SI REM † legatam ex cauſa uoluntaria teſtator alienauerit, legatū intelligitur ademptū quatenus alienata res ſit.l.ſi ex toto.ff.de leg.1. l.fideicommiſſam.§.ſi rem.ff.de leg.3.l.ſcribit.§. item ſcribit.ff.de aur.& arg.leg.l.rē legatam.ff.
2 de adi.leg. Sed † ſi teſtator alienatione legatum nolit adimere, remedium eſt, quòd ſaltem poſt alienationem declaret ſuam uoluntatem coram teſtibus codicillis uel ſimplicis declarationis
3 inſtrumento,l.cum ſeruus.ff.de adi.leg. Sed † ſi teſtator declarationem hanc non fecerit, ſufficit legatario dicere, quòd teſtator alienando noluit reuocare legatum, Nam allegatione hac conſequetur æſtimationē rei legatæ, ſi hæres non probauerit, quòd teſtator habuerit animum adimendi legatum. Nam non præſumitur mutatio uoluntatis, quando alienatio facta fuit titulo oneroſo,l.Lucius,ff.de leg.2.cum alijs allegatis per Alex.conſ.68.ſtantibus ueris,lib.6.& conſ.157.
4 uiſo teſtamento,lib.7. Et † circa ademptionem legatorum, ſiue purè, ſiue ſub conditione adimat teſtator, ſit cautus, ut declaret in euentum ademptionis,& priuationis, cui uelit rem ademptam dari,& in dubio res apud heredem manet, ut per Bald.conſ.417.magiſter,lib.4.

Cavtela viii.

Quo remedio hæreditas poſſit adimi codicillis.

Svmmarivm.

1 *Hæreditas codicillis dari vel adimi non poteſt.*

2 *Indigno quod aufertur pertinet ad fiſcum.*

3 *Codicillis vel pacto hæreditas dari vel adimi licèt nõ poſsit, tamen inſtitutio vel ſubſtitutio dubia declarari poteſt.*

4 *Conditione reuocata diſpoſitio permanet, ita quòd non ſit amplius conditionalis.*

1 SI codicillis † alicui ex ſcriptis hæredibus teſtator adimat partem hæreditariam, non ualet ademptio, quia hæreditas non poteſt adimi codicillis, l. hæreditatem. C. de codi. adeò quòd nec cõditio in codicillis adijci poteſt inſtitutioni hæredis in teſtamento factæ, ut per Bal. conſ. 475. ad euidentiam, lib. 2. Non tamen puto uerum eſſe dictum Bal. ibi putantis non poſſe in codicillis Trebellianicã prohiberi, quia licèt codicillis directò hæreditas adimi non poſsit, tamen per indirectum & uia fideicommiſsi poteſt, ut
2 proximè dicemus. Sed ut † ademptio codicillis facta efficax ſit, remedium eſt, quòd non ſolùm adimat, uerùm & declaret ſcriptum hęredem indignum

dignum eſſe cauſa expreſſa.l.hæreditas.C.de his quib.ut indig.quod ibi Alexand. dicit eſſe bene notandum. Sed ſciēdum eſt,quòd ademptio ita facta hæreditatem ademptam facit deferri ad fiſcum.d.l.hæreditas,& per Dec.conſ.361.omiſſa,colum.4.Tutius ergo remedium eſt, ſi teſtator uelit ad cohæredem,uel ad agnatos hæreditatem peruenire,quòd codicillis iubeat hæredē ſcriptum hæreditatem reſtituere totam,& integram. Nam codicillis uerbis precarijs hæreditas,& dari & adimi poteſt.l.Scæuola,ubi Bart.ff. ad Treb.& per Corn.conſ.305.in hac, in prin.&

3 Deci.d.conſ.361.Et notandum eſt,† quòd licèt codicillis hæreditas dari, uel adimi non poſſit, tamen quando inſtitutio uel ſubſtitutio eſt dubia,poteſt teſtator declarare uoluntatem ſuam codicillis,cum declaratio poſſit fieri etiam coram duobus teſtibus,ut no.glo.in l.hæredes.§. ſi quid poſt,in uerſ.poſſe.ff.de teſta.& ibi Doct.& per Bald.conſ.440.in primis, & conſ. ſequenti, lib.2.Adimi autem etiam legata nō poſſunt,niſi coram quinque teſtibus.l.fi.in fin. C. de codicil. licèt de iure canonico ſufficiat præſentia duorum teſtium, c.cum eſſes, & c.relatum, de teſta. ſecundùm Bald.conſ.28.ſuper eodem, libro 3.

4 Et prætereundum non eſt, † quòd interdū euenit codicillis reuocari conditionem aliquam, & ſunt qui putent reuocatione cōditionis reuoca-

 ri to-

ri totam diſpoſitionem, quæ ſub conditione illa facta fuerat, arg. lib. 1. C. de pact. Verior tamen eſt opinio, quòd reuocata ſimpliciter conditione remaneat diſpoſitio, & non ſit amplius conditionalis, ſed pura. l. 3. §. conditio. ff. de adi. leg. & hoc procedit, ſi communis uſus loquendi contrarius non ſit. Et oportet probari talem eſſe communem modum loquendi ab eo qui hoc dicit, ut per Bart. in l. ſi quis ſeruum. ff. de condi. & demon. Sed ut teſtator huiuſmodi ambiguitatē tollat, ſi uelit diſpoſitionem remanere, & conditionem adimere, remedium eſt, quod adimat cōditionem ſalua remanēte diſpoſitione. Sic enim in uerbis nihil erit ambigui, & ceſſabit quæſtio, l. ille aut ille. §. fi. ff. de lega. 3. His autem uerbis non adiectis iudex ſequendo uerborum ſignificationem iudicare debet diſpoſitionem remanere, niſi aliud conſtet de mente teſtatoris, ut per Alex. & latiùs per Claud. in d. l. 1. C. de eden.

TITV-

TITVLVS XI.

De acquirenda vel repudianda hæreditate.

CAVTELA I.

Quo remedio hæreditas non fiat tranſmiſſibilis ad hæredes.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditas non adita non tranſmittitur ad hæredes, niſi ſit aſcendentium, quæ tranſmittitur non adita.*
2 *Hæredibus infantis vel minoris competit reſtitutio aduerſus hæreditatem non aditam per minorem.*
3 *Infans tranſmittit hæreditatem patris non agnitam ad hæredes.*
4 *Reſtitutio in integrum ex clauſula generali datur hæredibus maioris, qui deceſsit ignorans hæreditatem ſibi fuiſſe delatam.*
5 *Fideicommiſſum purum non agnitum tranſmittitur ad hæredes.*
6 *Inſtitutio facta cum clauſula codicillari, conuertitur in fideicommiſſum tranſmiſsibile ad hæredes etiam non agnitum.*
7 *Ius deliberandi tranſmittitur hodie ad hæredes.*
8 *Tranſmiſsibile quod non eſt, fit tranſmiſsibile volun-*

 tate

tate teſtatoris, de ſubſti.caut.23.num.5.& de legat.caut.38.nume.2.

1 HAEREDITAS † non adita non tranſmittitur ad hæredes.l.1.§.in nouiſsimo. C. de cad.tol.niſi ſit hæreditas aſcendentium,quæ etiã non adita tranſit in liberos.l.1.C.de his qui ante apert.tab.& ibi per Doćto. Sed ſi is † qui de-
2 ceſsit hæreditate non adita,erat minor,ut hæredes eius hæreditatem conſequantur, remedium eſt,quòd eo caſu ex clauſula generali (ſi qua iuſta cauſa &c.) petant reſtitutionem in integrum aduerſus hæreditatem non aditam à minore.l. Pantonius.ff.de acq.hæred.l.qui duos.ff.de reb. dub.l.non ſolum.ff.de reſtitu.in integ. Barto.in d.l.qui duos,& in conſ.178. Peruſinus quidam, & in l.ſi infanti,col.fin.C.de iur.delib.;Bal.conſ. 349.quæſtio eſt,lib.4.Ful.conſ. 74. infans, cum alijs allegatis per Alex. conſ. 79. Franciſcus, in fin. lib. 6. & eſt communis opinio ſecundùm Paul.de Caſtr. in d. l. ſi infanti, & Cor. conſilio 312.uidetur,in fin.& Lud. Rom.conſil.58. uiſis narratis, & procedit etiam in infante,licèt Bald. conſ. 226. quæſtio.lib.2. notet quæſtionem eſſe difficilem & conſ. 213. caſus talis eſt,lib. 3. habeat pro abſurdo ratione minoris ætatis dari reſtitutionem in integrum,& Soci.conſ. 206. non poteſt negari,colum. 5.uerſ.ad tertium, dicat in

hac

hac quæſtione eſſe locum gratificationi, & propter authoritatem eorum qui ſunt in opinione cōtraria,& ob validiſsimas rationes, quibus reſponderi non poteſt rem indigere deciſione Cęſarea,tamen Doct.communiter tenent,quòd cōpetat reſtitutio in integrum etiam hęredibus infantis, ut per Cor. conſ. 87. circa primum, cum alijs allegatis ibi per eum,de quo uide per Barb.
3 conſ. 60. illud,col. 11. & 12. lib. 3. Et † notandum eſt, quòd filiusfa. etiam infans tranſmittit hæreditatem patris non agnitam ad quoſcunq; hæredes iure ſuitatis, l. apud hoſtes. C. de ſu. & legi. hæred. eſt communis opin. ut patet ex relatis per Dec.conſ.331.pro reſolutione, col. 5. & conſ. 245. in cauſa,& conſil. 250. antiqua, & Iaſ. conſ. 130. magnificus,colum.3.par.1.quãuis Bar.d.conſ. 60.colum.12.aliter dixerit. Sed
4 † & ſi maior decedat hæreditate non adita ignorans hæreditatem ſibi delatam eſſe,remediũ eſt, quòd hæres eius ex perſona defuncti impetret reſtitutionẽ in integrum ex clauſula generali, d. l.Pantonius,ubi Bart. & Paul.de Caſtr. Alex. conſ.20.uiſo proceſſu, col. fin. lib. 1. & conſil. 169.uiſo themate,colum. penul. lib.2. & Iaſ. in l.cum antiquioribus.C.de iur.deli.Et nota tempus ad petendum reſtitutionem in integrũ nunquam currere niſi a die ſcientiæ, etiam ſi laberentur centum anni, quia tempus petendæ reſtitutionis

ſtitutionis in integrum ab initio eſt utile,l.fi.C.
de temp. in inte.reſti. cum relatis per Alex. cõſ.
169. in fi.Et eſt communis opin. ut dicit Deci.
5 conſ.36. diligenter,col.ult. Si tamen † ex teſta-
mento,in quo ſit clauſula codicillaris, delata ſit
hæreditas,& hæres ſcriptus non adita hæredita-
te deceſſerit, neceſſaria non eſt in integrum re-
ſtitutio,quoniam hæredes eius habent remediũ,
ut hæreditatem petant ex fideicommiſſo; quia
fideicommiſſum purum licet adhuc non agnitũ
tranſmittitur ad hæredes, l.cogi. §. inde Mæria-
nus.ff.ad Trebell.ut per Bal. conſ.69.factum ta-
le eſt,lib. 2.& eſt communis opin. ut dicit Alex.
in l. cũ filio,col. 9. ff. de leg. 1. quamuis ibi glo.
in contraria opinione fuerit. Et clauſula codi-
cillaris facit uideri eos qui ab inteſtato ſucce-
dunt rogatos eſſe hæreditatem reſtituere ei, qui
in teſtamento hæres ſcriptus eſt, ut notatur in
l.ex teſtamento.C.de fideico. & licet Bar. in l. 1.
ff.de iur.codi.quæſt.1.& cõſ.12.ſi quis inſtitua-
tur,ſit in opinione,quòd clauſula codicillaris nõ
operetur traſmiſsionem hęreditatis conuerſæ in
fideicommiſſum. tamen opin. hæc ut dicit Alex.
in d. l. cum filio, iure non probatur. Et contra
Bartol. cõmunem opin. eſſe patet ex relatis per
Alex. in d. l. cum filio,ubi Soci. tertius manife-
ſtè teſtatur hodie communem opin. eſſe contra
6 Bartol. Et † meminiſſe oportet communem hãc
opin.

opin. eſſe inſtitutio ui dictæ clauſulæ conuertatur in fideicommiſſum tranſmiſsibile ad hæredes etiam non agnitum, procedere, ubi clauſula codicillaris concepta eſt uerbo, quod futurũ tempus ſignificet, ſecundùm Bart. in d.l.1. quæſtio. 12. & Corn. conſ. 62. aliàs conſului, lib. 2.

7 Hodie † hæres, ſi intra tempus annale, ex quo ei teſtamentum cognitũm eſt, deceſſerit, reliquũ anni tempus ad liberandam & adeundam hæreditatẽ tranſmittit ad hæredes. ſecus ſi id ignorauerit, d.l. cum antiquioribus; ſed tũc hæredibus eius ad quos ius deliberandi non eſt tranſmiſsũ ex clauſula generali ſuccurretur, cùm aliud remedium eis nõ detur, ut colligitur ex dictis per Corn. d. conſil. 87. nec curandum eſt de dictis Alex. conſ. 62. uiſo proceſſu cauſæ, lib. 2. quia

8 ibi perfunctoriè loquitur. Sanè † licèt hæreditàs non adita non tranſmittatur ad hæredes. d.§. in nouiſsimo, & l. ſi ex pluribus. ff. de ſuis & legiti. tamen ſi teſtator uelit tranſmitti hæreditatem non aditam, remedium eſt, quòd hoc dicat, quia quod non tranſmiſsibile eſt, fit tráſmiſſibile ex uoluntate teſtatoris, ut per Bald. in l. 1. col. 2. C. de his quæ ante aper. tab. iunctis not. per eũm in c. Cumana, col. 2. de elect.

CAV-

CAVTELA II.

Conſilium à notario ſeruandum dum ab eo immixtionis ſcribitur inſtrumentum.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditatis aditio eſt animi.*

2 *Hæreditas dicitur delata, quam quis adeundo conſequi poteſt.*

Inſtrumentum immixtionis filijfami. quomodò fiat, ibidem, & nu. 4.

3 *Filijfamilias maiores ſe ſuos hæredes eſſe ignorare non debent.*

1 HAEREDITATIS † aditio animi eſt. l. pro hærede. ff. de acqui. hære. & ibi glo. & ideo ex ſola uoluntate reſultat aditio, licèt per actus extrinſecos declarata non fuerit, ſecundũ commu. opin. ut patet ex relatis per Corn. conſ. 312. uidetur in hac, colum. ult. lib. 4. quare in ea re nõ ſpectamus ueritatem, ſed animi opinionem ſequimur. Et qui tãquam uoluntarius hæres adit, uel repudiat, cum ſit neceſſarius nihil agit. l. is qui putat. ff. de acqui. hæred. Et propterea ibi dicit Bart. quòd quando redigitur in ſcripturam immixtio filijfam. cautus debet eſſe notarius,
2 † ne ſcribat, Titius ſciens hæreditatem patris ſibi delatam

delatam eſſe illam adiuit, quia delata hæreditas dicitur, quam quis adeundo cõſequi ualeat. l. delata. ff. de uerb. ſign. & filiusfa. non poteſt adeundo acquirere patris hæreditatem, cum dominus cenſeatur etiam uiuo patre, & adminiſtratio ſola tranſire uideatur in filiũ, ut not. in §. ſui, Inſti. de hære. qual. & differ. & in l. in ſuis. ff. de lib. & poſthu. Sed ſcribat notarius, quòd Titius filius Sempronij ſciens patrem defunctum, & ſe ſuum hæredem eſſe hæreditati paternæ ſe immiſcuit, Iaſ. in d. l. is qui putat, dicit hoc dictum eſſe mirabile. Sed Bal. in l. potuit. q. 7. C. de iur. delib. dicit id ridiculum eſſe, quoniam uerba impropriè accipienda ſunt, ut actus ualeat, l. inſulam. ff. de præ. uerbis, & uerbum, delata, eſt uerbum commune, l. ſi infanti, & l. cum in antiquioribus. & l. fi. §. cum igitur. C. de iur. delib. & contra Bar. tenet etiam Paul. de Caſtr. in d. l. is qui putat, Alexand. ibi ſequitur opin. Bal. præterquam in muliere, minore, & ruſtico, hi enim non præſumuntur ſcire iura, prout not. gl. in. §. 1. uer. ſciẽs,
3 Auth. de inceſt. nup. Maiores † natu filiosfa. ſe ſuos eſſe hæredes ignorare non debent, l. leges. C. de legi. tollendæ tamen quæſtionis gratia ſeruanda eſt doctrina Bart. quam commendat, & memoriæ commendandam eſſe dicit Iaſo. in d. l.
4 is qui putat. Planè † ad tollendam dubitationem ſupraſcriptam, remedium eſt, quòd poſt uerbũ,

adiuit,

adiuit, adijciatur, & ſe immiſcuit: nam propter hoc uerbum ſubſtinebitur actus, ut patet ex dictis per Alexand. conſ. 226. uiſo proceſſu, lib. 7.

Cavtela III.

Quo remedio liberis quibus non datur querela inofficioſi teſtamenti, nec bonorum poſſeſſio contra tabul. ſuccurratur.

Svmmarivm.

1 *Militum teſtamenta valent non obſtante vicio præteritionis.*

2 *Regiæ manus, quæ olim omnia expediebantur, etiam hodie habet vigorem.*

Querelam vel contra tabulas non habentes poſſunt iudicis officium implorare, vt aliquod vitæ ſubſidiũ habeant ex bonis defuncti: ibidem.

1 Ivre noſtro † permiſſum eſt militibus præterire filios, & ſine cauſa eoſdem omni ſucceſsione priuare, l. de inofficioſo. C. de inoffic. teſta. Idem quoque licet filijsfam. habentibus caſtrenſe uel quaſi caſtrenſe peculium; nam contra eorum teſtamenta parentes non habent inofficioſi querelam, l. fi. eo. titu. filijs quoque naturalibus tantùm præteritis, uel exhæredatis à patre non competit querela inofficioſi teſtamenti, uel bonorum poſſeſsio contra tabulas, quoniam contra

contra uoluntatem patris non ſuccedunt, gloſſ. not. in l. 1, in uerſ. naturales, ff. de bono. poſſ. contra tab. & ibi Bartol. cum allegatis per Alex. conſ. 74. uiſo proceſſu, in fin. lib. 2. & per Cur. conſ. 13. ſtatuto Ianuæ, col. 5. & conſ. 74. ſuper
2 memorata, col. 16. Sed † ut filij & parentes, qui de iure ciuili excluduntur a querela inofficioſi teſtamenti, uel a bonorum poſſeſſ. contra tab. ex bonis parentum uel filiorum aliquod uitæ ſubſidium habeant, remedium eſt, quòd implorato ſuperioris officio petant ſibi tantum ex dictis bonis aſsignari, quantum conueniat æquitati naturali, l. ſcripto. ff. unde libe. quæ quidem æquitas, & ſi non pariat actionẽ, tamen exequutionẽ habet manu regia, qua omnia expediebãtur antequam iure ciuili actiones componerentur, l. 2. ff. de ori. iur. quod remedium remanet, & illius perfugio etiam hodie ubicunque æquitas ſuadet uti poſſumus, quamuis a iure humano omnis ſublata ſit actio, ut per Cyn. in l. reſcripta, col. fin. C. de preci. imper. offer. & hoc remedio experiens conſequi poterit quantum æquum uidebitur; ut per Alex. conſ. 144. animaduerſis diligenter, colum. fin. lib. 6.

CAV-

Cavtela IIII.

Quo remedio contra teſtamenta metu vel dolo facta ſucceſſuris ab inteſtato ſuccurratur.

SVMMARIVM.

1 *Legitimæ ſupplementum petere poſſunt filij, qui ſunt in aliquo hæredes inſtituti.*

2 *Dolo alterius ſi quis fecerit teſtamentum, datur actio & exceptio ad reſcindendum teſtamentum his, qui ab inteſtato ſuccedunt.*

3 *Hæres inſtitutus non voluntate teſtatoris, ſed inſtigatione ſeu minis ſuis carebit hæreditate.*

4 *Blanditijs licèt alium allicere ad teſtandum.*

1 INTERDVM † accidit teſtatores facere teſtamēta inſtigationibus, inſidioſisq́; ſuaſionibus aliorum, & hæredes inſtituere quos non decet, poſthabitis conſanguineis, quibus magis hæreditas relinquenda erat pro conuerſanda dignitate familiæ. Et liberis quidē remediū ꝓditū eſt, ut querela inofficioſi teſtamenti impias parentum uoluntates ſubuertere ualeāt, l. 3. & 4. ff. de inoffic. teſta. competit quoque eis petitio ſupplementi legitimæ, ſi ſint in aliquo hæredes inſtituti, l. non omnimodo. C. de inoffi. teſt. His autem qui ex lateribus ſunt cognati, non datur querela

querela contra teſtamentum conſanguineorum, niſi fratri contra teſtamentum fratris, qui turpẽ perſonam hæredẽ fecerit, l. ſi fratres. C. de inof.
2 teſta. † Sed ut conſanguinei teſtatoris hæreditatem auferant quibuſlibet nõ ſui generis hæredibus dolo ſcriptis, remediũ eſt, quòd actione de dolo uel in factum agant contra ſcriptos hæredes: ita notabiliter docet Angel. in dicta. l. 4. & in l. fi. C. ſi quis aliq. teſt. prohi. & Veronen. cau. 62. licet, facit l. 1. C. de pet. bon. ſubla. lib. 10. & c. ſunt qui opes. 17. q. 4. & opinionem hãc ſequi-
3 tur Alex. in l. ſi frater. C. qui teſta. face. poſſ. † Et ſi conſanguinei poſsideãt bona hæreditaria, tũc contra hæredes ſcriptos dabitur eis exceptio doli l. 1. in fi. ff. de dol. excep. ut per Iaſo. conſ. 141. circa primam, col. 2. parte 2. Simili modo denegantur actiones ei, qui metu compulit aliquem ad faciendum teſtamentum, in quo ipſe inſtitutus eſt hæres, l. 1. ff. ſi quis aliq. teſt. prohi. de quo uide dicta per Barba. in c. 1. colum. 5. de teſtam.
4 † Et notandum eſt, quòd ſi quis aliquem ad relinquendum ſibi, & ad faciendum, uel mutandũ teſtamẽtum prius factum blanditijs allexerit ſui commodi gratia, non tenetur de dolo, & hæreditatem ac bona ſibi relicta non iniuſtè retinet, l. fina. ff. ſi quis aliq. teſtã. prohi. & ibi Docto. & per Deci. conſ. 489. in caſu occurrenti, nu. 7. & 490. uiſis & circũſpectis, col. 2. Si uerò ad com-

modum alterius fecerit, præſumitur dolo malo mutatum ſiue factum teſtamentum, & competit actio & exceptio doli, d.l.1. in fi. de dol. except. Diſtinctionis illa eſt ratio, quia utilitatem propriam quærere non eſt dolus, l. quicquid. C. de arbi. tute. Si tamen uerus dolus interuenerit, ut indigno hæredi poſsidenti poteſt à fiſco hæreditas auferri, glo. ſingul. in l. quoties. ff. de hæredi. inſtit. cũ alleg. p Barb. in c. presbyter, de pec. clé.

Cavtela V.

Quo remedio prouidentur, ne hæres cenſeatur hæreditatem adiuiſſe per actus, qui ſolent aditionem hæreditatis oſtendere.

Svmmarivm.

1 *Hæreditas ex quibus videatur adita.*
Aditio hæreditatis ex quatuor actibus demonſtratur, ibid.
2 *Hæres quomodò debeat proteſtare, ne intelligatur adire per aliquem actum futurum.*
3 *Proteſtationis verba hæredis debent concipi in tempus futurum.*

1 Omnia † quæ citra ius & nomen hæredis fieri nequeunt geſta ab eo, qui hæreditatẽ adire poterat, faciunt ut adita uideatur hæreditas

tas,l.pro hærede.§.Papinianus. ff.de acquirend. hæredi.ut ibi per Doct.& ſunt quatuor,quæ aditionem hæreditatis probant,uidelicet actus acquiſitus,actus tranſlatiuus, actus poſſeſsiuus, & declaratio facta uerbo,ut per Bald.conſ.224. ſuper co.lib.2. Quare intelligitur hæres hæreditatem adire,ſi utatur frumento,uino, alijſq; bonis hæreditarijs,uel ſi quid ex bonis defuncti eroget, uel ſi hæreditarijs creditoribus debitũ ſoluat, aut à debitoribus ſolutionem recipiat, ut per Bart.in l.gerit.ff.de acquir.hæred.& Alexan.
2 in l.1.C.de iur.delib.Sed † ne hæres ex huiuſmodi geſtis hæreditatem adire uideatur, & ne æri alieno obligetur ſi hæreditas ſoluendo non ſit, remedium eſt,quòd ab initio proteſtetur ſe nihil geſturum animo adeundi hæreditatem, d. l.pro hærede,& ibi Bart.& Iaſ.l.at ſi quis.§.plerique.ff.de reli.& ſump.fun.l.qui in aliena.§.fin. ff.de acqui.hæredi.& ibi Docto.& Pau.de Caſt. & Alex.in l.ita tamen.§.ſi pater,in fi.ff. ad Treb. & proteſtatio debet præcedere, ut per Lud.Ro.
3 conſ.247.primò dici poteſt, in fin. † Et ne per actus ex interuallo factos uideatur à proteſtatione receſſum,remedium eſt, quòd uerba proteſtationis concipiantur uerbis ſignificantibus tempus futurum,ut ſi ita dicatur,N.proteſtatus eſt,quòd ſi contigerit ipſum ullo unquam tempore in futurum facere aliquem actum, quo poſ

ſet uideri hæreditatem adiuiſſe, per hoc nunquã intendet adire hæreditatẽ,ut tenet Bart.& Alex. in d.l. qui aliena.§.fin.per l. ſi ita ſtipulatus. 1.ff. de fideiuſſ.faciũt not.per Doct. in l. non ſolum, §.morte.ff.de no. oper. nun. cum congeſtis per Fely.in c.cũ M.Ferarrien.col.2.de conſt. Cauere tamen debet poſt talem proteſtationem facere actum,qui cum alio cõmunicatur, & non poteſt fieri citra ius, & nomen hæredis, nam his cõcurrentibus intelligitur à proteſtatione receſſiſſe,per d.l.pro hærede.§.Papinianus,& c.ſollicitudinem,de appellat. ideò non obſtante proteſtatione hæres donando uel tradendo iura hæreditaria,cenſeretur adiuiſſe;ut per Maria.Soci.in conſ.107.ab undè ſatis,lib. 1.

CAVTELA VI.

Quo remedio poſt præſcriptum ius adeundi hæres poſsit hæreditatem acquirere.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditas adiri poteſt ſpacio triginta annorum.*
Ius omne perimitur ſpacio triginta annorum.
2 *Filij poſſunt hæreditatem adire paternam vel maternam,non obſtante lapſu triginta annorum ex capite de legitimi.*

Reſti-

3 *Reſtitutio in integrum datur etiam extraneis, quibus ignorantibus lapſum eſt tẽpus adeundi hæreditatẽ.*
Præſcriptio 40. annorũ an excludat omnẽ hæreditatis aditionem, ibid.
4 *Reſtitutionis in integrũ tempus eſt vtile & non currit, niſi a die ſcientiæ.*
Ignoranti non currit vtile tempus, ibid.
5 *Poſſeſsio bonorum & eius tempus datur etiam poſt lapſum 40. annorum*

1 IVS. † adeundi hæreditatem ac ſe immiſcendi triginta annorum curriculo tollitur, l. fin. C. de edi. diui Adria. toll. glo. in l. 3. ff. de acquir. hæred. Bartol. Ang. & Paul. de Caſtr. & in l. filio præterito. ff. de iniuſt. teſt. glo. & Alex. in l. licèt. C. de iur. delib. & in l. 1. C. quam non pet. par. Bal. conſ. 317. domina, lib. 2. & conſ. 450. ſuper primo, lib. 4. & opin. hæc communiter approbatur, ut dicit Alex. d. l. licèt, & Cuma. conſ. 29. quidam Gionterinus, Alex. conſ. 163. uiſo proceſſu, col. 2. lib. 2. Iaſ. conſ. 19. præſentis, lib. 1. & ratione firmiſsima fundatur communis opin. nam poteſtas adeundi eſt ius, l. ſi mater. C. de inſtit. & ſubſtit. & dicto temporis ſpatio ius omne perimitur, l. ſicut. C. de præſcriptio. 30. anno. Et ſæpe accidit fœminas excludi ab hæreditate parentum ob negligentiam, adeundi permittẽtes bona materna a ſuis cõſanguineis poſ-
2 ſideri. Sed † ut filij ſic excluſi obtineant paternã

uel maternam hæreditatem, non obſtante lapſu 30. annorũ,remediũ eſt, ꝙ agnoſcãt hæreditatẽ ex capite unde legitimi; nã filij poſſunt ſuccedere ex capite unde liberi,a quo triginta annorum præſcriptione excluſi admitti poſſunt ante alios triginta annos ex capite legitimorũ,arg.l. 1.§.ſed videdũ.ff.de ſuc. edi.ut per Alex.& alios Doct.in d.l.licèt,Bar.conſ.128.quidam habuit, Corn.conſ.70.veniunt,col.penul.& ultima,lib. 4.cum relatis per Iaſ. conſ.34. ad motiua, col. 2.par.1. & eſt communis opinio, ut dicit Alex.
3 conſ.89.uiſo puncto,colum.2.lib.2.Pro† extraneo autem cui ex teſtamento uel agnato ſeu cognato,cui deſit hæreditas,idque ignorauerit, & quoniam ab obitu defuncti 30.anni fluxerint,ab hæreditatis petitione ceciderit, l. hæreditas. C. de pet.hære.remedium eſt,quòd propter iuſtam ignorantiam ex clauſula generali, ſi qua mihi iuſta cauſa eſſe uidebitur, aduerſus præſcriptionem in integrum reſtitutio petatur, quæ concedenda eſt, ut per Fulg. conſ.64. Franciſcus, in fin. per doct. Bartol. in.§. ſi quis propter. ff. de iti.actuque pri. & comprobantur melius hæc ex his quæ tradit Spec. in tit. de præſcrip. §. 1. uer. pone colonus,Fulg.conſ.64. Franciſcus, in fin. Alexan. d. conſ. 89. colum. 3. & eſt communis opi.ut dicit Soci. in l. cum filius.§. in hac, col.5. ff.de verb. oblig. & Alex. conſ. 106.perſpectis, col.

col. 1. & lib. 5. & Deci. conſ. 303. in caſu, col. 2. fac. ad hoc l. Pantonius. ff. de acq. hæred. ubi Bar. & alij Doct. Hoc tamen remedium non prodeſſet cõtra præſcriptionem quadraginta annorũ, quoniam illa pleniſsimam ſecuritatem parit, l. omnes. C. de præſcriptio. triginta anno. & hoc tenet Alex. in d. conſ. 162. col. 3. Soci. in dicto. §. in hac, in fin. & conſ. 168. uiſa bulla, in fin. Dec. conſ. 29. & pro tenui, & conſ. 375. iuridicam, ni ſi ſit eccleſia quæ petat ſe reſtitui, ut per Deci. conſ. 36. diligenter conſideratis, in fin. faciunt ſcripta per Soci. conſ. 299. capio primum, circa fi. quamuis Alex. in conſ. 168. uiſo, lib. 2. dicat contrariam opinionem eſſe veriorem, & communem ob iuſtam ignorantiam, videas eum.
4 Notandum † tamen eſt, quòd beneficium hoc reſtitutionis in integrum non currit niſi a die ſcientiæ, quia tempus quadriennij datum ad petendum reſtitutionem in integrũ eſt utile à principio, l. fin. C. de temp. in integr. reſt. vt per Bal. conſ. 226. quæſtio. lib. 2. quod putat eſſe memoriæ commendandum, Alex. conſ. 116. perſpectis, lib. 5. & tempus utile non currit ignoranti, l. utile. ff. quis ord. in bon. poſſ. ſer. cum allegatis ſupra hoc titu. cau. 1. uer. ſed & ſi maior. Et ita remedium hoc dabitur, etiam contra præſcriptionem quadraginta annorum, ſi is qui petit reſtitui, iuſtè ignorauit hæreditatem ſibi delatã

eſſe, ut per Alex. d. conſ. 26. & conſ. 168. uiſo themate, colum. ultim. lib. 2. ubi affirmat opi-
5 nionē hanc eſſe cōmunē. Datur † hoc caſu poſt quadraginta annos, & alterum remedium hæredi uidelicet, quòd petat bonorum poſſeſsionem, quia tempus petendi bonorum poſſeſsionem eſt utile, & non currit ei, quin per ſingulos dies non ſcierit, & potuerit petere, tex. eſt apertus in d.l. utile, & ſequitur op. hanc Bald. conſ. 13. ſuper eo. lib. primo. quare filia quam à ſucceſsione parentum, donec ſuperſint maſculi, lex municipalis excludit, etiam ſi poſt quadraginta annos deficiant maſculi, ad ſucceſsionem admittetur, ut per Bartol. in l. fin. ff. ad Tertul. & eſt communis opin. ut dicit Socin. conſ. 63. in cauſa vertente, col. 1. lib. 1. Hæc in maiore procedunt, quòd ſi maior delatam ſibi hæreditatem non adierit ex perſona eius, hæres in integrum reſtituendus eſt, Bart. in d.l. Pantonius, cum allegatis per Soci. in conſ. 116. non poteſt negari, col. 3. uer. tertiò ceſſantibus, & eſt communis opinio, ut refert idem Soci. in conſ. 157. pulchra, col. 12. limitatur tamē hæc communis opinio, ut non procedat, ubi ceſſaret æquitas reſtitutionis in integrū, qđ cōtingit, ubi peteretur reſtitutio in integrū aduerſus eos qui ab inteſtato ſuccederēt, l. 2. cū ibi no. ꝑ Bal. C. ad Orfi. & Soc. conſ. 207. in cauſa, col. 3. uerſ. ſed reſpōdetur.

CAV-

Cavtela VII.

Quo remedio prouideatur ſequentibus in gradu, vbi primus hæreditatem adire cunctatur.

SVMMARIVM.

1 *Hæres ſequens in gradu hæreditatem adire non poteſt, quandiu primus adire poteſt.*

2 *Hæredi cunctanti adire hæreditatem debet præfigi terminus.*

Filijs datur anni ſpatium in adeunda hæreditate ad deliberandum, cæteris verò tempus centum dierũ, ibi dem.

3 *Hæres abſens qui primum adeundi gradũ tenet quomodò excludatur.*

Mors quomodò probatur.

4 *Curator dari poteſt hæreditati iacenti, qui ſatisfaciat creditoribus & exerceat hæreditarias actiones.*

1 POTESTAS † adeundi hæreditatem 30. tantùm annis durat, ut per Docto. in l. licet. C. de iur. deli. & ſupra proximè diximus, & quãdiu primus adire poteſt, ſequens in gradu pro hærede gerere non poteſt, & l. quamdiu. 2. ff. de acq. hære. & ſæpe etiam is, ad quem primò delata eſt hæreditas, abeſt, & dubitatur, an uiuat, & hęreditas iacet. † Sed ne ſequens in gradu diuturnam
2 moram patiatur, remedium eſt, quòd præſenti uel

uel etiam abſenti terminus ſtatuatur ad hæreditatem adeundam uel repudiandam. Nam termino lapſo primus intelligitur excluſus, ſi nō adierit, & ſequens in gradu hereditatem adire poterit, d.l.quamdiu. Et ſecundùm Barto. in l.ſi quis inſtituatur.§.fi.de hær.inſti.& Alex. conſ. 46. in cauſa & lite, lib.7.& liberis quidem anni ſpatiū, alijs centum dierum tempus dandum eſt ad deliberandum, & ad adeundum uel repudiandum hæreditatem, & ſi minus detur, Bar.putat irritari proceſſum per l.1.§.largius.ff.de ſuc.edic.l.2. ff.de iur.del.gl.autem in d.l.quamdiu, tenet terminum ſtatui poſſe arbitrio iudicis, & opin.hæc eſt communior, ut patet ex relatis per Alex.cōſ. 4.uidetur, colum.3.lib.2.& Alex.ac Iaſ. in rub.
3 C.de ſuc.edic.Et † notandum eſt, quòd ſi is qui obtinet primum gradū ſit abſens, ut abſens quoque excludatur, & aperiatur uia his qui in ſequēti ſunt gradu, remedium eſt, quod à iudice abſenti terminus præfigatur, & denuncietur ad domū, in qua is habitare conſueuit, ſeruata forma legis municipalis dantis modum requirendi abſentes, quo termino lapſo intelligitur abſens excluſus, & ſequens poterit hæreditatem adire, d.l. ſi quis inſtituatur, ad fi.ubi Bald.& Alex. d. conſilio 4. & quòd lapſus termini excludat à iure adeundi, tenet etiam Iaſ.in dicta rubr.C.de ſuc.edic.& dicit hoc probare fortiter tex. in §.cū igit, Inſt.de bono.

bono.poſ.cum alijs per eum alleg. Et ſi dubitetur, an abſens ſit mortuus, remedium eſt, quòd probetur mors per luctum conſanguineorũ, uel per diligentiam exploratorum miſſorum à iudice, qui facta inueſtigatione referant illum in rebus humanis non inueniri: ut ibi per Alex. col. 3. Et animaduertendum eſt, quando terminus præfigitur abſenti, ut ſuprà dictũ eſt, quòd detur amplius tempus, quàm ſi terminus ſtatueretur præſenti, & ſit terminus longior anno, ut do-
4 cet ibi Alex. Et † pendente termino ut bona cõſeruentur, & creditoribus ſatisfiat, & hæreditariæ actiones exerceantur, poterit dari curator hæreditati iacenti, l. 2. ff. de cur. bon. dam. glo. & Bart. in l. pe. ff. de bon. auth. iud. poſ. cum alijs allegatis per Alex. d. conſ. 4. col. 3.

CAVTELA VIII.

Quo remedio prouideatur hæredi ne creditoribus vltra vires hæreditarias obligetur.

SVMMARIVM.

1 *Hæres tenetur ad debita hæreditaria, etiam vltra vires hæreditarias.*

Terminus ad deliberandum dandus eſt hæredi dubitanti de viribus hæreditatis, ibid.

Hæres beneficio inuentarij non tenetur vltra vires

hæ-

hæreditarias,ibid.

2 *Inuentarium,vt ſit ſolemne,quæ requirat,& ibi notab.nouem requiſita.*

3 *Conſuetudo poteſt minuere ſolemnitatem inuentarij, & mutare eius formam.*

4 *Præſumptio iuris etiam de iure tollitur confeſsione partis aduerſæ.*

Filius non perdit legitimam per nõ confectionem inuentarij,ibid.

5 *Hæres compellitur habere ratum factum à defuncto.*

Inuentarij beneficio non cogitur hæres habere ratã venditionem defuncti,niſi quatenus ex hæreditate lucrum ſentiat,ibid.

1 AD ſoluendum † debita hæreditaria etiam ultra uires hæreditarias tenet hæres,l.quæ dotis.ff.ſolu.mat.Bald.conſ.265. inuentarium, lib.3.& conſil.69.ſuper præmiſſo, lib. 4. & per Alex.in rub.ff.de acq.hær. Sed ne temerè adeundo hæres damnum patiatur,ſi hæreditas ſoluendo non ſit, deliberationis remedium adinuentum eſt. Nam poteſt is,cui delata eſt hæreditas, petere tempus ad deliberandum,ut inſtrui poſſit,an hæreditas dãnoſa ſit. l. 1.& l.Ariſto.ff. de iu.del.Sed hac uia non effugiet hæres,quominus creditoribus teneatur inſolidum,l. ſi.§. ſin autẽ, C.de iu.delib.Secundũ & tutiſsimum remedium eſt,quòd hæres adeat hæreditatem cum benefi-

cio

cio inuentarij,quo commodum conſequatur,ne ultra uires hæreditarias ad ſoluendum creditoribus aſtringatur, d. l.fina. §. & ſi præfatam. Et
2 † quia requiritur,ut omnia capitula d.l. fin. obſeruet hæres,ut hæreditatẽ ſine periculo adeat, hæreditatem aditurus cum beneficio inuentarij hæc ſeruet. Primò inchoet inuentarium intra triginta dies à die aditæ hæreditatis: ab adita enim hæreditate tempus currere incipit, d.l.fi.§. ſi uero poſtquam,& ibi Bar.in d.l.ſin autem hoc aliquis, Cuma. conſil. 63. dominus Thomæus, Guid.Pap.q.571.aliqui Docto. & hæc eſt communis opinio,ut poſt Alex.ibi dicit Deci. conſ. 643.conſului,colum.1.niſi hæres adire per malitiam differat,ut per Lud.Roma.conſ.84. circa id, ex his patet non eſſe neceſſariam cautelam quam tradit Ang.in l.1.§.hæc ſtipulatio.ff. ſi cui plusquam per leg.falc.& Aret.in §.extraneis autem,Inſti.de hære.qual.& differ.ubi dicunt cautos eſſe debere hæredes facturos inuentarium, ut tempore aditionis proteſtentur ſe eſſe dubios de uiribus hæreditatis, & uelle gaudere beneficio inuentarij faciẽdi,quaſi aditio ſimplex inducat ſimilem renunciationem beneficij, quod falſum eſſe plurimis authoritatibus, & rationibus comprobat Alex.in d.l.fin.col.1. & Franc. quoque de Porcel.in tract.de inuentario, col.2. dicit ſibi diſplicere d.opinionem Ange. expedit

tamen

tamen de cautela uti, ne hæres incidat in opiniones Docto. quas euitare debemus, ut nautæ fugiunt ſcopulos, maximè propter authoritatem Spec. qui in titulo de inſtru. edi. in §. in huius autem, dicit hęredē adire debere dubitatiuè, quando vult gaudere beneficio inuentarij. Secundò inuentarium perficiat intra trium menſium ſpacium, dicta l. fin. §. cum igitur, uel intra annum, ſi hæres abfuerit, d. l. fi. §. donec. Nec poſſet iudex tempus prorogare, quia dilatio non reſpicit actum per iudicem expediendum, ut per Bald. & Iaſ. in d. l. fin. Tertiò omnia bona in hæreditate inuenta, mobilia & immobilia etiam res defuncto commodatas in inuentario conſcribi faciat, arg. l. & non tantum. §. fi. ff. de pet. hære. iuncta. d. l. fina. Quartò inuentarium ſcribatur manu publici notarij. d. l. fin. §. ſin autem dubius. Quintò hęres inuentario ſe ſubſcribat, dicens ſe omnia bona fide feciſſe d. §. ſin autem dubius, &, ut ibi dicitur, ſi hæres ſcribere neſciat uel impediatur, alter notarius adhibeatur qui pro hærede ſubſcribat. Sextò legatarij fideicommiſſarij & creditores ad id citentur. §. ſi uerò abſint, in Auth. de hære. & fal. & aſsignetur eis certus locus & tempus. d. §. fin. & qui ſunt certi uel facilè poſſent certi eſſe, citentur nominatim, quo ad incertos generalis citatio ſufficit. l. ſi eo tempore. C. de remiſ. pig. Authen. ſi omnes, & ibi Doc.

C. ſi ut hære. ab hære. ſe abſti. c. fi. & ibi Gemi. & alij, de elect. lib. 6. Septimò adhibeantur duo teſtes qui hæredem cognoſcant. d. l. fina. & non ſufficit teſtes eſſe præſentes ad uidendum ſcribi inuentarium, ſed oportet res omnes coram teſtibus adhiberi, ut euidentius de bona fide hæredis appareat, ut per Barto. & Iaſ. in d. l. fin. Et ſi abſentes legatarij uel creditores ſint tres, alij teſtes adhibeantur, & oportet teſtes eſſe bonæ conditionis & famę, & locupletes. d. §. ſi uerò abſint, & per Barto. conſil. 154. Martius, in fin. Octauò in principio inuentarij manu hæredis ponatur uenerandum ſignum crucis, d. l. fin. Omiſsio tamen huius ſolemnitatis quaſi leuis ſit non uiciat inuentariũ, ſecundũ Alex. ibi, per l. 1. §. fin. ff. de uen. inſpi. Cautius tamen eſt hoc ſignũ apponere, per ea quæ ſcribit Bal. conſ. 383. quæritur an ſignũ, li. 1. & de iure facilè poſſet ſubſtineri contraria opin. nam ſignum crucis pręponi debet in inuentario, ut memoria & metu diuini numinis hæres in inuẽtario faciẽdo nil fraudis admittat, arg. l. quæ ſub cõditione. ff. de condi. inſti. & hoc quidem maximum eſt & nõ leue remedium, l. 1. ff. de iureiur. non eſt igitur leuis ſolemnitas quæ tali ratione munitur; nam leuis ſolemnitas dicitur, quæ caret ratione, ut per Bald. in l. hac conſultiſsima, col. 2. C. de teſta. Alex. conſ. 141. uiſo teſtamento, col. ult. lib. 2, & Soci. conſ. 15.

uiſis

modum alterius fecerit, præſumitur dolo malo mutatum ſiue factum teſtamentum, & competit actio & exceptio doli, d.l.1. in fi. de dol. except. Diſtinctionis illa eſt ratio, quia utilitatem propriam quærere non eſt dolus, l. quicquid. C. de arbi. tute. Si tamen uerus dolus interuenerit, ut indigno hæredi poſsidenti poteſt à fiſco hæreditas auferri, glo. ſingul. in l. quoties. ff. de hæredi. inſtit. cũ alleg. p Barb. in c. presbyter, de pec. clé.

CAVTELA V.

Quo remedio prouideatur, ne hæres cenſeatur hæreditatem adiuiſſe per actus, qui ſolent aditionem hæreditatis oſtendere.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditas ex quibus videatur adita.*
Aditio hæreditatis ex quatuor actibus demonſtratur, ibid.
2 *Hæres quomodò debeat proteſtare, ne intelligatur adire per aliquem actum futurum.*
3 *Proteſtationis verba hæredis debent concipi in tempus futurum.*

1 OMNIA † quæ citra ius & nomen hæredis fieri nequeunt geſta ab eo, qui hæreditatẽ adire poterat, faciunt ut adita uideatur hæreditas

tas, l. pro hærede. §. Papinianus. ff. de acquirend. hæredi. ut ibi per Doct. & ſunt quatuor, quæ aditionem hæreditatis probant, uidelicet actus acquiſitus, actus tranſlatiuus, actus poſſeſsiuus, & declaratio facta uerbo, ut per Bald. conſ. 224. ſu per eo. lib. 2. Quare intelligitur hæres hæreditatem adire, ſi utatur frumento, uino, alijsq; bonis hæreditarijs, uel ſi quid ex bonis defuncti eroget, uel ſi hæreditarijs creditoribus debitũ ſoluat, aut à debitoribus ſolutionem recipiat, ut per Bart. in l. gerit. ff. de acquir. hæred. & Alexan.
2 in l. 1. C. de iur. delib. Sed † ne hæres ex huiuſmodi geſtis hæreditatem adire uideatur, & ne æri alieno obligetur ſi hæreditas ſoluendo non ſit, remedium eſt, quòd ab initio proteſtetur ſe nihil geſturum animo adeundi hæreditatem, d. l. pro hærede, & ibi Bart. & Iaſ. l. at ſi quis. §. plerique. ff. de reli. & ſump. fun. l. qui in aliena. §. fin. ff. de acqui. hæredi. & ibi Docto. & Pau. de Caſt. & Alex. in l. ita tamen. §. ſi pater, in fi. ff. ad Treb. & proteſtatio debet præcedere, ut per Lud. Ro.
3 conſ. 247. primò dici poteſt, in fin. † Et ne per actus ex interuallo factos uideatur à proteſtatione receſſum, remedium eſt, quòd uerba proteſtationis concipiantur uerbis ſignificantibus tempus futurum, ut ſi ita dicatur, N. proteſtatus eſt, quòd ſi contigerit ipſum ullo unquam tempore in futurum facere aliquem actum, quo poſ

ſet uideri hæreditatem adiuiſſe, per hoc nunquā intendet adire hæreditatē,ut tenet Bart.& Alex. in d.l. qui aliena.§.fin.per l. ſi ita ſtipulatus. 1.ff. de fideiuſſ.faciūt not.per Doct. in l. non ſolum, §.morte.ff.de no. oper. nun. cum congeſtis per Fely.in c.cū M.Ferarrien.col.2. de conſt. Cauere tamen debet poſt talem proteſtationem facere actum,qui cum alio cōmunicatur, & non poteſt fieri citra ius, & nomen hæredis, nam his cō currentibus intelligitur à proteſtatione receſſiſſe,per d.l.pro hærede.§.Papinianus,& c.ſollicitudinem,de appellat. ideò non obſtante proteſtatione hæres donando uel tradendo iura hæreditaria,cenſeretur adiuiſſe;ut per Maria.Soci.in conſ.107.ab undè ſatis,lib. 1.

CAVTELA VI.

Quo remedio poſt præſcriptum ius adeundi hæres poſsit hæreditatem acquirere.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditas adiri poteſt ſpacio triginta annorum.*
Ius omne perimitur ſpacio triginta annorum.
2 *Filij poſſunt hæreditatem adire paternam vel maternam,non obſtante lapſu triginta annorum ex capite de legitimi.*

Reſti-

3 *Reſtitutio in integrum datur etiam extraneis, quibus ignorantibus lapſum eſt tēpus adeundi hæreditatē.*
Præſcriptio 40. annorū an excludat omnē hæreditatis aditionem, ibid.
4 *Reſtitutionis in integrū tempus eſt vtile & non currit, niſi a die ſcientiæ.*
Ignoranti non currit vtile tempus, ibid.
5 *Poſſeſſio bonorum & eius tempus datur etiam poſt lapſum 40. annorum*

1 IVS. † adeundi hæreditatem ac ſe immiſcendi triginta annorum curriculo tollitur, l. fin. C. de edi. diui Adria. toll. glo. in l. 3. ff. de acquir. hæred. Bartol. Ang. & Paul. de Caſtr. & in l. filio præterito. ff. de iniuſt. teſt. glo. & Alex. in l. licèt. C. de iur. delib. & in l. 1. C. quam non pet. par. Bal. conſ. 317. domina, lib. 2. & conſ. 450. ſuper primo, lib. 4. & opin. hæc communiter approbatur, ut dicit Alex. d. l. licèt, & Cuma. conſ. 29. quidam Gionterinus, Alex. conſ. 163. uiſo proceſſu, col. 2. lib. 2. Iaſ. conſ. 19. præſentis, lib. 1. & ratione firmiſsima fundatur communis opin. nam poteſtas adeundi eſt ius, l. ſi mater. C. de inſtit. & ſubſtit. & dicto temporis ſpatio ius omne perimitur, l. ſicut. C. de præſcriptio. 30. anno. Et ſæpe accidit fœminas excludi ab hæreditate parentum ob negligentiam, adeundi permittētes bona materna a ſuis cōſanguineis poſ-
2 ſideri. Sed † ut filij ſic excluſi obtineant paternā

uel maternam hæreditatem, non obſtante lapſu 30. annorũ,remediũ eſt, ꝙ agnoſcãt hæreditatẽ ex capite unde legitimi; nã filij poſſunt ſuccedere ex capite unde liberi,a quo triginta annorum præſcriptione excluſi admitti poſſunt ante alios triginta annos ex capite legitimorũ,arg.l. 1.§.ſed vidẽdũ.ff.de ſuc. edi.ut per Alex.& alios Doct.in d.l.licèt,Bar.conſ.128.quidam habuit, Corn.conſ.70.veniunt,col.penul.& ultima,lib. 4.cum relatis per Iaſ. conſ. 34. ad motiua, col. 2.par.1. & eſt communis opinio, ut dicit Alex.
3 conſ.89.uiſo puncto,colum.2.lib.2.Pro† extraneo autem cui ex teſtamento uel agnato ſeu cognato,cui deſit hæreditas,idque ignorauerit, & quoniam ab obitũ defuncti 30.anni fluxerint,ab hæreditatis petitione ceciderit, l. hæreditas. C. de pet.hære.remedium eſt,quòd propter iuſtam ignorantiam ex clauſula generali, ſi qua mihi iuſta cauſa eſſe uidebitur, aduerſus præſcriptionem in integrum reſtitutio petatur, quæ concedenda eſt, ut per Fulg. conſ. 64. Franciſcus, in fin. per doct. Bartol. in. §. ſi quis propter. ff. de iti.actuque pri. & comprobantur melius hæc ex his quæ tradit Spec. in tit. de præſcrip. §. 1. uer. pone colonus,Fulg.conſ.64.Franciſcus, in fin. Alexan. d. conſ. 89. colum. 3. & eſt communis opi.ut dicit Soci. in l. cum filius.§. in hac, col.5. ff.de verb. oblig. & Alex. conſ. 106.perſpectis,

col.1.& lib.5.& Deci.conſ. 303.in caſu, col.2. fac.ad hoc l.Pantonius.ff.de acq.hæred.ubi Bar. & alij Doct. Hoc tamen remedium non prodeſſet cōtra præſcriptionem quadraginta annorū, quoniam illa pleniſsimam ſecuritatem parit, l. omnes. C. de præſcriptio. triginta anno. & hoc tenet Alex.in d.conſ.162.col.3.Soci.in dicto.§. in hac,in fin.& conſ.168.uiſa bulla,in fin. Dec. conſ.29. & pro tenui,& conſ.375. iuridicam, ni ſi ſit eccleſia quæ petat ſe reſtitui, ut per Deci. conſ. 36.diligenter conſideratis, in fin. faciunt ſcripta per Soci. conſ.299. capio primum,circa fi.quāmuis Alex.in conſ. 168. uiſo, lib. 2. dicat contrariam opinionem eſſe veriorem, & communem ob iuſtam ignorantiam, videas eum.
4 Notandum † tamen eſt, quòd beneficium hoc reſtitutionis in integrum non currit niſi a die ſcientiæ, quia tempus quadriennij datum ad petendum reſtitutionem in integrū eſt utile à principio, l.fin.C.de temp.in integr. reſt. vt per Bal. conſ. 226. quæſtio.lib. 2. quod putat eſſe memoriæ commendandum, Alex. conſ. 116. perſpectis, lib.5.& tempus utile non currit ignoranti, l.utile.ff.quis ord.in bon.poſſ.ſer.cum allegatis ſupra hoc titu. cau.1. uer. ſed & ſi maior. Et ita remedium hoc dabitur, etiam contra præſcriptionem quadraginta annorum, ſi is qui petit reſtitui, iuſtè ignorauit hæreditatem ſibi delatā

eſſe, ut per Alex. d. conſ. 26. & conſ. 168. uiſo
themate, colum. ultim. lib. 2. ubi affirmat opi-
5 nionē hanc eſſe cōmunē. Datur † hoc caſu poſt
quadraginta annos, & alterum remedium hæredi,
uidelicet, quòd petat bonorum poſſeſsionem,
quia tempus petendi bonorum poſſeſsionem eſt
utile, & non currit ei, quin per ſingulos dies
non ſcierit, & potuerit petere, tex. eſt apertus
in d.l. utile, & ſequitur op. hanc Bald. conſ. 13. ſu
per eo. lib. primo. quare filia quam à ſucceſsio-
ne parentum, donec ſuperſint maſculi, lex mu-
nicipalis excludit, etiam ſi poſt quadraginta an-
nos deficiant maſculi, ad ſucceſsionem admit-
tetur, ut per Bartol. in l. fin. ff. ad Tertul. & eſt
communis opin. ut dicit Socin. conſ. 63. in cau-
ſa vertente, col. 1. lib. 1. Hæc in maiore proce-
dunt, quòd ſi maior delatam ſibi hæreditatem
non adierit ex perſona eius, hæres in integrum
reſtituendus eſt, Bart. in d.l. Pantonius, cum al-
legatis per Soci. in conſ. 116. non poteſt negari,
col. 3. uer. tertiò ceſſantibus, & eſt communis
opinio, ut refert idem Soci. in conſ. 157. pul-
chra, col. 12. limitatur tamē hæc communis opi-
nio, ut non procedat, ubi ceſſaret æquitas reſti-
tutionis in integrū, qđ cōtingit, ubi peteretur re
ſtitutio in integrū aduerſus eos qui ab inteſtato
ſuccederēt, l. 2. cū ibi no. p Bal. C. ad Orfi. & Soc.
conſ. 207. in cauſa, col. 3. uerſ. ſed reſpōdetur.

CAV-

Cavtela VI.

Quo remedio prouideatur ſequentibus in gradu, vbi primus hæreditatem adire cunctatur.

SVMMARIVM.

1 *Hæres ſequens in gradu hæreditatem adire non poteſt, quandiu primus adire poteſt.*

2 *Hæredi cunctanti adire hæreditatem debet præfigi terminus.*

Filijs datur anni ſpatium in adeunda hæreditate ad deliberandum, cæteris verò tempus centum dierũ, ibidem.

3 *Hæres abſens qui primum adeundi gradũ tenet quomodò excludatur.*

Mors quomodò probatur.

4 *Curator dari poteſt hæreditati iacenti, qui ſatisfaciat creditoribus & exerceat hæreditarias actiones.*

1 POTESTAS † adeundi hæreditatem 30. tantùm annis durat, ut per Docto. in l. licet. C. de iur. deli. & ſupra proximè diximus, & quãdiu primus adire poteſt, ſequens in gradu pro hærede gerere non poteſt, & l. quamdiu. 2. ff. de acq. hære. & ſæpe etiam is, ad quem primò delata eſt hæreditas, abeſt, & dubitatur, an uiuat, & hæredi-
2 tas iacet. † Sed ne ſequens in gradu diuturnam moram patiatur, remedium eſt, quòd præſenti uel

uel etiam abſenti terminus ſtatuatur ad hæreditatem adeundam uel repudiandam. Nam termino lapſo primus intelligitur excluſus, ſi nõ adierit, & ſequens in gradu hereditatem adire poterit, d.l.quamdiu. Et ſecundùm Barto. in l.ſi quis inſtituatur.§.fi.de hær.inſti.& Alex. conſ. 46. in cauſa & lite, lib. 7. & liberis quidem anni ſpatiũ, alijs centum dierum tempus dandum eſt ad deliberandum, & ad adeundum uel repudiandum hæreditatem, & ſi minus detur, Bar. putat irritari proceſſum per l. 1. §. largius.ff.de ſuc.edic.l.2. ff.de iur.del.gl.autem in d.l.quamdiu, tenet terminum ſtatui poſſe arbitrio iudicis, & opin.hæc eſt communior, ut patet ex relatis per Alex.cõſ. 4. uidetur, colum. 3. lib. 2. & Alex. ac Iaſ. in rub.
3 C.de ſuc.edic. Et † notandum eſt, quòd ſi is qui obtinet primum gradũ ſit abſens, ut abſens quoque excludatur, & aperiatur uia his qui in ſequẽti ſunt gradu, remedium eſt, quod à iudice abſenti terminus præſigatur, & denuncietur ad domũ, in qua is habitare conſueuit, ſeruata forma legis municipalis dantis modum requirendi abſentes, quo termino lapſo intelligitur abſens excluſus, & ſequens poterit hæreditatem adire, d.l. ſi quis inſtituatur, ad fi. ubi Bald. & Alex. d. conſilio 4. & quòd lapſus termini excludat à iure adeundi, tenet etiam Iaſ. in dicta rubr. C.de ſuc.edic. & dicit hoc probare fortiter tex. in §.cũ igitur, Inſt.de bono.

bono.poſ.cum alijs per eum alleg. Et ſi dubitetur, an abſens ſit mortuus, remedium eſt, quòd probetur mors per luctum conſanguineorũ, uel per diligentiam exploratorum miſſorum à iudice, qui facta inueſtigatione referant illum in rebus humanis non inueniri: ut ibi per Alex. col. 3. Et animaduertendum eſt, quando terminus præfigitur abſenti, ut ſupra dictũ eſt, quòd detur amplius tempus, quàm ſi terminus ſtatueretur præſenti, & ſit terminus longior anno, ut do-
4 cet ibi Alex. Et † pendente termino ut bona cõſeruentur, & creditoribus ſatisfiat, & hæreditariæ actiones exerceantur, poterit dari curator hæreditati iacenti, l. 2. ff. de cur. bon. dam. glo. & Bart. in l. pe. ff. de bon. auth. iud. poſ. cum alijs allegatis per Alex. d. conſ. 4. col. 3.

Cavtela viii.

Quo remedio prouideatur hæredi ne creditoribus vltra vires hæreditarias obligetur.

SVMMARIVM.

1 *Hæres tenetur ad debita hæreditaria, etiam vltra vires hæreditarias.*

Terminus ad deliberandum dandus eſt hæredi dubitanti de viribus hæreditatis, ibid.

Hæres beneficio inuentarij non tenetur vltra vires ha-

hæreditarias, ibid.

2 *Inuentarium, vt ſit ſolemne, quæ requirat, & ibi notab. nouem requiſita.*

3 *Conſuetudo poteſt minuere ſolemnitatem inuentarij, & mutare eius formam.*

4 *Præſumptio iuris etiam de iure tollitur confeſsione partis aduerſæ.*

Filius non perdit legitimam per nõ confectionem inuentarij, ibid.

5 *Hæres compellitur habere ratum factum à defuncto.*

Inuentarij beneficio non cogitur hæres habere ratã venditionem defuncti, niſi quatenus ex hæreditate lucrum ſentiat, ibid.

1 AD ſoluendum † debita hæreditaria etiam ultra uires hæreditarias tenet hæres, l. quæ. dotis. ff. ſolu. mat. Bald. conſ. 265. inuentarium, lib. 3. & conſil. 69. ſuper præmiſſo, lib. 4. & per Alex. in rub. ff. de acq. hær. Sed ne temerè adeundo hæres damnum patiatur, ſi hæreditas ſoluendo non ſit, deliberationis remedium adinuentum eſt. Nam poteſt is, cui delata eſt hæreditas, petere tempus ad deliberandum, ut inſtrui poſſit, an hæreditas dãnoſa ſit. l. 1. & l. Ariſto. ff. de iu. del. Sed hac uia non effugiet hæres, quominus creditoribus teneatur inſolidum, l. fi. §. ſin autẽ, C. de iu. delib. Secundũ & tutiſsimum remedium eſt, quòd hæres adeat hæreditatem cum benefi-

cio

cio inuentarij, quo commodum conſequatur, ne ultra uires hæreditarias ad ſoluendum creditoribus aſtringatur, d. l. fina. §. & ſi præfatam. Et
2 † quia requiritur, ut omnia capitula d. l. fin. obſeruet hæres, ut hæreditatē ſine periculo adeat, hæreditatem aditurus cum beneficio inuentarij hæc ſeruet. Primò inchoet inuentarium intra triginta dies à die aditæ hæreditatis: ab adita enim hæreditate tempus currere incipit, d. l. fi. §. ſi uero poſtquam, & ibi Bar. in d. l. fin autem hoc aliquis, Cuma. conſil. 63. dominus Thomæus, Guid. Pap. q. 571. aliqui Docto. & hæc eſt communis opinio, ut poſt Alex. ibi dicit Deci. conſ. 643. conſului, colum. 1. niſi hæres adire per malitiam differat, ut per Lud. Roma. conſ. 84. circa id, ex his patet non eſſe neceſſariam cautelam quam tradit Ang. in l. 1. §. hæc ſtipulatio. ff. ſi cui plusquam per leg. falc. & Aret. in §. extraneis autem, Inſti. de hære. qual. & differ. ubi dicunt cautos eſſe debere hæredes facturos inuentarium, ut tempore aditionis proteſtentur ſe eſſe dubios de uiribus hæreditatis, & uelle gaudere beneficio inuentarij faciēdi, quaſi aditio ſimplex inducat ſimilem renunciationem beneficij, quod falſum eſſe plurimis authoritatibus, & rationibus comprobat Alex. in d. l. fin. col. 1. & Franc. quoque de Porcel. in tract. de inuentario, col. 2. dicit ſibi diſplicere d. opinionem Ange. expedit tamen

C. ſi ut hære. ab hære. ſe abſti. c. fi. & ibi Gemi. & alij, de elect. lib. 6. Septimò adhibeantur duo teſtes qui hæredem cognoſcant. d. l. fina. & non ſufficit teſtes eſſe præſentes ad uidendum ſcribi inuentarium, ſed oportet res omnes coram teſtibus adhiberi, ut euidentius de bona fide hæredis appareat, ut per Barto. & Iaſ. in d. l. fin. Et ſi abſentes legatarij uel creditores ſint tres, alij teſtes adhibeantur, & oportet teſtes eſſe bonæ conditionis & famę, & locupletes. d. §. ſi uerò abſint, & per Barto. conſil. 154. Martius, in fin. Octauò in principio inuentarij manu hæredis ponatur uenerandum ſignum crucis, d. l. fin. Omiſsio tamen huius ſolemnitatis quaſi leuis ſit non uiciat inuentariũ, ſecundũ Alex. ibi, per l. 1. §. fin. ff. de uen. inſpi. Cautius tamen eſt hoc ſignũ apponere, per ea quæ ſcribit Bal. conſ. 383. quæritur an ſignũ, li. 1. & de iure facilè poſſet ſubſtineri contraria opin. nam ſignum crucis pręponi debet in inuentario, ut memoria & metu diuini numinis hæres in inuẽtario faciẽdo nil fraudis admittat, arg. l. quæ ſub cõditione. ff. de condi. inſti. & hoc quidem maximum eſt & nõ leue remedium, l. 1. ff. de iureiur. non eſt igitur leuis ſolemnitas quæ tali ratione munitur; nam leuis ſolemnitas dicitur, quæ caret ratione, ut per Bald. in l. hac conſultiſsima, col. 2. C. de teſta. Alex. conſ. 141. uiſo teſtamento, col. ult. lib. 2, & Soci. conſ. 15.

uiſis

tales & non plures tantæ æſtimationis, & non pluris; nam ſi pars; aduerſa confiteatur, non poterit hæres adſtringi ultra æſtimationem hæreditatis, ſecundùm Alex. in rub. ff. de acquir. hæred. quia contra præſumptionem ſubtractionis admittitur probatio per confeſsionem partis aduerſæ, glo. in. §. illud, in Authen. de æqua. dot. iuncto. §. ſancimus, in Authen. de hær. & fal. & hoc ſequitur Iaſ. in l. 1. §. ſi is qui quadringēta, ff. ad Trebell. Item pro filio remedium eſt, quòd deducat legitimam, quam non perdit per non confectionem inuentarij, ſecundùm communē opin. ut patet ex dictis per Lauren. Cal. cōſ. 36. tota iſta quæſtio. minor autem remedio reſtitutionis in integrum poteſt ſibi conſulere, ut per glo. in l. auxilium, in uer. qualiter. ff. de mino. Bald. in d. l. fin. quæſtio. 2. & Alex. & Iaſ. in d. l. fin. num. 8. aliud quoque remedium hæredi dari poteſt, nam ſi poteſt eſſe conſultum impetrata reſtitutione in integrum, quæ ubi grande, & inopinatū æs alienum emerſerit, cōceditur beneficio Principis, l. quæ neptis. ff. de acquir. hæred. cum allegatis per Dec. in rubrica. C. de ſucceſſ.
5 edict. in fi. Item notandum eſt, † quòd hæres factum defuncti ratum habere compellitur, ideò ſi defunctus hæredis fundum uendiderit, non poterit ipſe hæres contractum uenditionis infringere, l. cum à matre. C. de rei uendi. l. vēditri-

ci.C.de reb.alien.nõ alien.Sed ut hęres poſsit vẽdicare rem ſuã à defuncto uenditã, remediũ eſt, quòd inuentarium faciat; nam beneficio inuentarij non cogitur hæres habere ratam venditionem, niſi quatenus ex hęreditate lucrum ſentiat: ut per Bartol.in l. cum uir.ff.de uſu. & per Doctor. in d.l. fin. §.in computatione,& Alex.cõſ. 30. uiſis dubitationibus,col.1.lib.6.Fulg. conſ. 67. paterfamilias, & Iaſ. conſ. 7. uertitur controuerſia, col. 2. lib. 3. cum alijs allegatis ſupra de lib. inſt.caut.14.ſi auus.

Cavtela ix.

Quo remedio hæres ab inuentarij beneficio excludatur.

SVMMARIVM.

1 *Hæres non aſtringitur æri alieno vltra vires hæreditarias facto inuentario.*
Compromiſſum habet inſtar iudicij, ibid.
Nouatio vtrum iudicetur per compromiſſum, ibidẽ.
2 *Terminus datus hęredi ad proponendum omnes exceptiones excludit eum à beneficio inuentarij.*

1 INVENTARIO † facto, certi iuris eſt hære des æri alieno ultra uires hæreditarias non aſtringi,l.fin. §. & ſi præfatam. C. de iur. delib. Sed ut hæres inuentario non iuuante inſolidum teneatur, remedium eſt, quòd inducatur, ut faciat

ciat compromiſſum; nam hæres ſi ex ſententia arbitri condemnatus fuerit, beneficio inuentarij non utetur, quia compromiſſo intelligitur facta nouatio, arg. l. cum hæreditas. ff. ad Treb. ita tenet Angel. conſ. 30. uiſo laudo, col. pen. Aret. conſ. 148. in quæſtione propoſita col. pen. Dec. conſ. 300. uiſa petitione, col. 2. mihi autẽ ſemper diſplicuit opinio hæc, quoniam hodie nunquam intelligitur facta nouatio, niſi expreſ ſè id actum ſit, l. fi. C. de noua. Et quia compromiſſum habet inſtar iudicij, l. 1. ff. de arb. & ſi à iudice hæres condemnatus eſſet, etiam poſt ſen tentiam & rem iudicatam, inuentarij beneficio non careret, ſecundùm communem opi. ut dicit Alex. in l. ex diuerſo. §. fi. ff. ſol. mat. præterea ſi qua nouatio fiat per compromiſſum, nõ eſt nouatio extinctiua primæ obligationis, ſed illi accumulatur, Spec. in tit. de arb. §. ſequitur, uer. item quæro, & Iaſ. conſ. 168. in cauſa & lite, colum. 9. ſi tamen hæres renunciaſſet omni legum auxilio, facilius procederet remediũ, arg. l. Iulianus. ff. de leg. 3. & l. à procuratore. C. de procur. & ita tenet Corn. conſ. 31. uidetur, col. 2. uer. confert, lib. 3. Ad tollendam tamen quæſtionem ſit cautus hæres compromittens, ut dicat citra nouationem, & ſaluo beneficio inuentarij.
2 Secundum † remedium ad excludendum hæredem à beneficio inuentarij, ne illo poſt ſen-

tentiam poſsit uti, eſt quòd actor faciat hæredi terminum ſtatui ad opponendũ omnes, & quaſcunque exceptiones dilatorias, peremptorias, & anomalas, quo caſu exceptio inuentarij non oppoſita in termino præfixo à iudice uel ab arbitro, non poterit poſt rem iudicatam ab hærede proponi, arg. c. paſtoralis, de exceptio. ita tenet Bald. in l. ab executio. colum. penult. C. quo. app. non recip. cuius dictum ſequitur & ſingulare dicit Alex. in d. l. ex diuerſo. §. fin. Hæres ergo ſit diligens in opponendo intra terminum ſi contingat creditores, hoc conſ. ult.

Cavtela x.

Quo remedio uti debeat filius volens, retentis bonis emphyteoticis, abſtinere à ſuceſſione paterna.

Svmmarivm.

1 *Emphyteotica retinere poteſt filius repudiata patris hæreditate.*

2 *Filius, niſi fuerit hæres, non admittitur ad ſtipulationem factam filijs & hæredibus.*

3 *Renuncians hæreditati, & bonis paternis, intelligitur etiam cedere bonis emphyteoticis.*

1 POTEST † filius repudiare patris hæreditatem retentis emphyteoticis bonis, cũ pater ſibi & filijs emphyteoſim ſtipulatus eſſet, ſecundùm Dyn. quem refert & ſequitur Bar. in l. item uidendum. §. fi. ff. de peti. hæred. etenim ſeparata ſunt ab hæreditate bona, quæ in emphyteoſim accepta ſunt, ſecundùm com. opi. ut per Doct. in l. ſi patroni. ff. ad Trebell. & per Alex. conſ. 11. ponderatis his, colum. 6. lib. 3. ubi concludunt huiuſmodi bona non pertinere ad ſubſtitutum, cui ex fideicommiſſo hæreditas reſtituenda eſt.

2 Sit † tamen cautus filius antequam emphyteoſi ſe immiſceat, quòd perlegat, ac etiam intelligat tenorem inſtrumentorum, quæ ſuper contractibus emphyteoticis facta ſunt. Nam ſi ſtipulatus ſit pater ſibi, filijs, & hæredibus poſsidendo emphyteotica, uidetur hæreditati ſe immiſcuiſſe filius, & ad æs alienum hæreditarium ſoluendum obligatur. Nam ſtipulatione ſic concepta emphyteoſim habere non poteſt, qui non ſit hęres, ut per Barto. in l. ut iuriſiurandi. §. ſi liberi. ff. de oper. lib. Alex. in l. Gallus. §. etiam ſi parente. ff. de liber. & poſthu. cum alijs per eum allegatis, conſ. 19. ſuper eo, col. 1. conſ. 129. perſpectis, li. 5. ubi teſtatur opinionem hanc eſſe communẽ, & ſequitur Iaſ. in l. ſi poſt mortem. ff. de lega. 1. & conſi. 57. in cauſa, colum. 1. & 2. cum allegatis ibi per eũ, lib. 1. Quod tamen limita, ut non pro-

LL 3 cedat,

cedat,quādo emphyteōſim pater accepiſſet pro ſe,filijs,& hæredibus maſculis. Tunc enim etiam ſi non ſint hæredes,admittuntur ad emphyteoſim eius liberi,ut per Dec.conſ.239.primo,col.
3 2.Item † ſit cautus qui renunciat hæreditati paternæ intendens emphyteotica retinere, ut renūciet hæreditati ſimpliciter, & non dicat,renuncio hęreditati,& bonis paternis.Nam renunciās bonis paternis intelligitur renunciare etiā emphyteoſi,ſecundùm Spec.in tit. de loca. §. nunc aliqua,num.156.& Iaſ.in Auth. undę ſi parens, colum.2.C.de inoffi.teſtamen.arg.l.rem in bonis.ff.de acqui.rerum domi.

CAVTELA XI.

Quo remedio ſuſtineatur aditio facta ex ſecundo teſtamento inualido,cum ex priore teſtamento adeunda fuiſſet hæreditas.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditatis aditio ex ſecundo teſtamento viribus caret,licèt hæreditas adiri potuiſſet ex priore teſtamento.*

2 *Clauſula,omni meliori modo,operatur, vt actus valeat eo modo quo valere poteſt.*

Error non nocet in hæreditatis aditione virtute clauſulæ,omni meliori modo &c.ibid.

Si

1 SI quis † putans ſecundum teſtamentum ualere, cum uiribus careat, & ex eo adeat, aditio non ualet, quamuis in priori teſtamento ualido fuerit idem hæres inſtitutus. l. Clodius. ff. de acquir. hæred. Et qui ex parte inſtitutus inſolidum adiret, putans ſe ſolùm hæredem, nihil ageret. l. ſi quis mihi bona. §. ſed ſi mandauit. ff. eod. tit. Et ideò moriens ad hæredes eius hæreditatẽ non tranſmitteret. l. 1. §. in nouiſsimo. C. de cad.
2 tol. Sed † ut errore non uicietur hæreditatis aditio, remedium eſt, quòd inſtrumento aditionis inſeratur clauſula, omni meliori modo &c. quæ operatur, ut actus ſuſtineatur omni meliori modo quo poteſt, Bald. & Imo. in l. cum pater. §. filius matrẽ. ff. de leg. 2. & error non nocebit, ut per Card. & Imo. in c. ex literis, de offi. deleg. & Pet. de Ancha. conſ. 204. ex themate prædicto, & per Deci. conſ. 13. conſideratis his, faciũt not. per Fely. in c. cum ſuper, col. fin. de offic. deleg. ubi dicit, quòd inſtitutus hæres in duobus teſtamentis, ſi dubitet de uiribus ſecundi, poteſt adire omni meliori modo quo poteſt, & ualebit huiuſmodi aditio. Sufficit ergo in genere ſcire delatam ſibi hæreditatem, licèt hæres dubius ſit dę iure deferte, faciet l. qui iure. ff. de mili. teſta. quod Bal. non uidetur conſideraſſe, dum cõtrarium tenuit conſ. 142. quæritur, lib. 3.

Cavtela xii.

Quo remedio poſſeſſor hæredem indignum ab hæreditatis petitione poſsit excludere.

SVMMARIVM.

1 *Indignus hæreditate non poteſt exceptione repelli a poſſeſſore.*
2 *Indignus vt remoueatur ab hæreditate, debet ceſsio iuris a fiſco impetrari.*

1 IS qui † poſsidet hæreditatem, ſi contra agentem petitione hæreditatis, uel familiæ erciſ. iudicio excipiat, quòd eſt indignus hæreditate, ut putà, ſi defunctum teſtatori prohibuerit, l. 2. C. ſi quis al. teſt. proh. cum nota. per Bart. in l. fi. eod. tit. & per Soci. conſ. 105. uiſo proceſſu, lib. 3. uel quòd defuncti uxorem uel liberos occiderit, uel tacitam fidem de reſtituenda hæreditate incapaci accommodauerit, ut ſępe accidit in his qui inſtituuntur hæredes ab habentibus filios ſpurios, ut per Bald. in l. ſi quis presbyter. C. de epiſc. & cler. & per Barb. in c. cum in officijs, col. ultim. de teſta. exceptione, non iuuabitur, glo. in l. his conſequenter. §. 1. ff. fam. erci. l. loci. §. competit. ff. ſi ſer. uen. & opi. hæc communiter approbatur, ut per Corn. conſ. 150. circa præſentem

2 ſentem, in fin. lib. 2. Sed † pro eo qui poſsidet, ut poſſeſsionem retinere & aduerſus indignum ſe tueri poſsit, remedium eſt, quòd ipſe impetret ius à fiſco, & ualebit ceſsio, quamuis modico pretio poſſeſſori facta fuerit, l. p diuerſas, cum ibi traditis per Bart. C. mand. uerſ. tertiò excipit tex. & Paul. de Caſtr. col. 2. Expeditque impetrandi obtinere ceſsionem ſub forma motus proprij, l. 1. C. de pet. bonor. ſublat. cum ibi not. per Doct. Et quando clerico ſucceſsiſſet heres laicus indignus, uel clericus laico heres, eſſet impetranda ceſsio a fiſco eccleſiæ uel imperij habita conſideratione perſonæ proximæ, ut per Barb. in d. c. cum in officijs, in fin.

Cavtela xiii.

Quo remedio actiones hæredi competentes hæreditatis aditio non confundat.

Svmmarivm.

1 *Aditione hæreditatis confunditur actio hæredi cõpetens.*

Inuentarium facit vt actio non confundatur aditione hæreditatis, ibid.

1 Si Creditor † hæreditatem debitoris adea., confunditur actio. l. Stichum. §. aditio. ff. de

ff.de ſolu.Sed ut aditis nō cōfundat actiones hæredi competentes,remedium eſt,quòd hæres inuentarium faciat,l.fi.§.ſi verò & ipſe,& ibi Bart. & cæteri Doct.C.de iure.deli.& per Rom. conſ. 276.uiſis dubijs; ac deinde ſeparationem bonorum impetret, & de bonis defuncti pro modo quantitatis debitæ inſolutum à iudice ſibi aſsignari faciat.l.1.& l.fin.& ibi Bart. ff. de ſeparat. & per Pau.de Caſt.Alex.& alios Doct. in l.debitori.C.de pact.& Iaſ.conſ.28.quæritur, colum. 2.lib.3.

CAVTELA XIIII.

Quo remedio etiam lapſo tempore agnoſcendæ bonorum poſſeſsionis hæreditas iure ciuili adiri poſsit, vbi tantùm bonorum poſſeſsio prætorio iure competeret.

SVMMARIVM.

1 *Bonorum poſſeſsio non agnita non tranſmittitur ad hæredes.*

Bonorum poſſeſsio agnoſcitur coram iudice intra centum dies, vel intra annum, ſi ſit ex liberis, ibid.

2 *Bonorum poſſeſsio etiam hodie neceſſaria eſt in plurimis caſibus enumeratis, ibid.*

Bonorum poſſeſsio vnde liberi etiã non agnita tranſmittitur

mittitur ad hæredes, ibid.

3 *Hæreditas ex teſtamento facto coram iudice poteſt adiri de iure ciuili, etiam in caſibus, in quibus regulariter neceſſaria eſt bono. poſſeſſ.*

1 SIT CAVTVS † is cui bonorum poſſeſsio datur in caſu, quo ſolùm bonorum poſſeſsio competit, ut non gerat ſe pro hærede, neque hęreditatem ullo modo tacitè uel expreſsè adeat: nam ſic nihil ageret, & moriens bonorum poſſeſsionem non tranſmitteret ad hæredem, l. 3. §. acquirere. ff. de bono. poſſ. cum relatis per Cor. conſ. 176. in præſenti, colum. 3. lib. 1. ſed corã iudice bonorum poſſ. agnoſcat intra centum dies, vel intra annum ſi ſit ex liberis, l. 1. §. quod diximus, & §. largius tempus. ff. de ſuc. edic. iuncta, l. fi. C. qui admi. ut per Cor. conſ. 176. in pręſenti conſultatione, colum. 3. & 4. libro 2. planè plurimi ſunt caſus, in quibus etiam hodie bono-
2 rum poſſeſsio neceſſaria eſt. Et † primus eſt, quando poſthumus, cuius natiuitate ruptum eſt teſtamentum, uiuo teſtatore deceſſerit, nam ſcriptus hæres ex eo teſtamento non hæreditatem adire, ſed bonorum poſſeſsionem ſecundũ tabulas petere poterit, l. poſthumus. ff. de iniuſt. teſt. & ibi Doct. Bald. conſ. 201. ſuper his punctis, & conſ. 215. teſtamentũ, lib. 4. & conſ. 102. præſuppoſito, lib. 5. & Cor. d. conſ. 176. ſecũdus caſus

caſus eſt, ubi teſtamentum capitis diminutione infirmatum eſt, & mortis tempore teſtator ciuis Romanus, & ſui iuris inueniatur. §. non tamẽ Inſti. quibus mod. teſtam. infir. Tertius caſus eſt, quando hæres ſub conditione ſcriptus eſt, nam conditione pendente non poteſt hæreditatem adire, ſed bonorum poſſeſsionem petere poteſt, l. ſecunda. §. ſi ſub conditione. ff. de bonor. poſſeſſ. ſec. tabul. tres hos caſus ponit gloſſ. in l. fin. C. und. leg. Quartus caſus eſt, quando filius præteritus expreſsè teſtamentum approbat; nam teſtamentũ tunc iure prætorio conualeſcit, d. l. poſthumus, ubi glo. & Bartol. nota. Quintus caſus eſt, ubi furioſo defertur hæreditas; nam eo caſu hæreditas non poteſt adiri, ſed curator furioſi bonorum poſſeſsionem petere poterit, l. fi. §. nos itaque. C. de cur. fur. & per Alex. in l. cum hæres. ff. ad Trebell. Et nihilominus ſi furioſus non reſpuerit, hæreditas deuoluetur ad eos, qui ſucceſſuri erant, ſi furioſus in rerum natura non fuiſſet, l. hæres furioſi. ff. de pet. hære. d. l. fi. §. itaque, & ibi Bart. Sextus caſus eſt, quando inſtitutio facta eſt ſub conditione, quam reficit prętor, l. facta. §. ſi in danda. ff. ad Trebell. & ibi Doct. Septimus caſus eſt, quando emancipatus eſt ritè præteritus, id eſt, cum adiectione cauſæ, tunc enim neceſſaria eſt bono. poſſeſsio contra tabulas, ſecundùm Bart. in Auth. ex cauſa, col. 8. C. de

de libe. præt. per. no. per glo. in. §. exhæredatos, in Auth. de hæred. & fal. Octauus caſus eſt, ſi pa tre præmortuo, filius impubes hæres inſtitutus capiatur ab hoſtibus, & apud eos moriatur; nam ſubſtitutus benignitate prætoris admittitur, & bono. poſſeſſ. habet, l. pater. §. fi. ff. de cap. & poſt li. re. & ibi Bar. Nonus caſus eſt, ſi filius præteritus lapſu anni excluſus ſit à bonorum poſſeſſione contra tab. tunc enim ſcriptus hæres uolens ſuccedere, bonorum poſſeſſionem ſec. tab. petet, l. ſi impubes. §. fi. ff. de Carb. edic. Decimus caſus eſt, ſi pupillus ſit in loco longinquo, & ad eum tutor commodè non poſsit accedere; nam ſi pupillo hæreditas deferatur, poterit tutor pu pilli nomine bonorum poſſeſsionem agnoſcere: quamuis ipſe hæreditatem adire non poſsit, l. po tuit, cum ibi not. per gloſſ. & Doctor. C. qui ami. Vndecimus caſus eſt, ſi hæres renunciauerit iuri adeundi, quod ſibi de iure ciuili competebat; nã poterit nihilominus bonorum poſſeſsionem petere, l. ſuum. C. de iur. delib. & ibi per Docto. Duodecimus caſus eſt, quando teſtator teſtamẽti tabulas incidiſſet, ut teſtamentum prius factũ uires haberet, l. qui ex liberis. §. teſtamento. ff. de bono. poſſeſſ. ſec. tab. Decimustertius caſus eſt, ſi hæres ſcriptus omiſſa cauſa teſtamenti ab inteſtato hæreditatem adiuerit; nam ſubſtitutus pupillo tunc iuuatur ex titulo, ſi quis omiſſa cau

ſa teſta.l.2.uerſ. planè, cum gloſſ. ff. de vulg. & pupill. ideò bonorum poſſeſsionem petere poterit. Et comprobantur prædicta ex ſcriptis per Are.in rub.de Inſti.& de exher.lib. col.penul.& ultim. ubi enumerat caſus,in quibus hodie bonorum poſſeſsio neceſſaria eſt, & per Docto.in l.fin. C. unde legi. In omnibus igitur caſibus in quibus tantùm bonorum poſſeſsio datur, fruſtra quis tanquam hæres hæreditatem adit; nam bonorum poſſeſsio petenda eſt, aliàs ſucceſsio non tranſmittetur ad hæredes,niſi bonorum poſſeſsio competat liberis; nam bonorum poſſeſsio vnde liberi non agnita tranſit ad deſcendẽtes, l.1.C. de his qui ante aper.tab.ut per Doct.in l.emancipata. C.qui admi.& eſt cómunis opin.ut ibi teſtatur Alex.& in eadem ſententia eſt idem Alex.conſ.20.uiſo proceſſu, col. 4.
3 lib.1.Nouiſsimè † ſciendum eſt,ſi teſtator uelit ex ſuo teſtamẽto hæreditatẽ perpetuò adiri poſſe,nec corruere uires teſtamenti,ſi intra præſtitutum tempus agnita non ſit bonorum poſſeſſio, uel ſi hæres ſcriptus ex imperitia adeat,ubi bonorum poſſeſsionem petere debeat,remediũ eſt,quòd teſtamentum fiat coram eo qui habet merum & miſtum imperium. Sic neceſſaria non erit bonorum poſſeſsio, ſed iure ciuili hæreditas adiri poterit, ut per Alex. poſt gloſſ. & antiquos Doct.in l.omnium. C. de teſta. & eſt communis

munis opi. ut dicit Iaſ. d. l. fin. col. ult. C. und. leg. ubi etiam ſequens Bald. præſentiam cuiuſcunque iudicis ſufficere arbitratur.

Cavtela xv.

Quibus remedijs tutus ſit filius ne poſſidendo bona paterna hæreditati ſe immiſcuiſſe uideatur.

Svmmarivm.

1 *Hæreditas intelligitur adita per habitationem domus defuncti.*

Filius ſit cautus ne videatur ſe hæreditati immiſcuiſſe, ſi perſeueraucrit habitare in domo paterna, ibid.

2 *Hæreditatis aditio non valet ignorata cauſa, ex qua quis poſſit hæres eſſe.*

Ignorantia teſtamenti quando præſumatur in hærede ſuo, ibid.

Scire non dicitur, qui rei qualitates ignorat, ibid.

3 *Filius ſine periculo immixtionis poteſt retinere bona paterna ſibi obligata pro reſtitutione maternæ dotis.*

4 *Inuentariũ prodeſt hæredi, etiam ſi non fuerit factũ aditionis tempore.*

1 SI filius † poſt mortem patris paternam domum habitet, hæreditati ſe immiſcuiſſe cenſetur, l. 1. C. de repudian. hæred. cum ibi not. per Doct.

Docto.& per Dec.conſ.491. in caſu propoſito. Sed ut filius ſine periculo præſumptę immixtionis pro bonis maternis, uel pecunijs ſibi debitis bona paterna detinere poſsit, remedium eſt, ꝙ mortuo patre ilicò proteſtetur ſe nō animo immiſcēdi hæreditati paternæ, ſed pro ſatisfactione ſibi facienda ex bonis paternis ſe bona hæreditaria detenturum eſſe.l.ſed & ſi quis. §. plerique.ff.de relig.& ſum.fune. Et ſi hæreditas indubitanter ſoluendo nō ſit, ab hæreditate abſtinere, & cōfecto repudiationis ſeu abſtenſionis inſtrumento bona hæreditaria uacantia occupare poterit filius. Cautius tamē faciet, ſi id authoritate iudicis exequatur cum deſcriptione rerum hæreditariarum, ne in controuerſiam deduci cōtingat, an aliqua ex bonis hæreditarijs ipſe ſubtraxerit, uel quòd in fraudem abſtinuerit ab hęreditate paterna, ſi poſt repudiationē ſine iuſta cauſa bona hæreditaria poſsideret, tunc enim perinde teneretur hæreditaria debita ſoluere, ac ſi hæreditati ſe immiſcuiſſet, ut colligitur ex ſcriptis per Paul.de Caſt.in l.ſeruum.§.fina.ff.de acquirend.hæred.& per Alexan.& alios Docto. in l.2.C.de repud.hæred.& per Alexand.conſil.
a 185.in cauſa & lite, colum.1.lib.6. Et † notandum eſt, quòd filius bona paterna detinens non intelligitur ſe immiſcuiſſe ex teſtamēto, niſi illi notum fuerit patris teſtamentum. Quare filius qui

qui à creditoribus paternis in ius uocatur poterit ſe tueri,dicens ſe ab inteſtato immiſcuiſſe, & immixtionem non ualuiſſe, quia pater deceſsit facto teſtamento,cuius notitia nunc primùm ad ipſum peruenit, & ꝓpterea nũc eius animi eſſe, ut neque ex teſtamento,neque ab inteſtato hæres eſſe uelit. Nec enim ualet immixtio,nec aditio hæreditatis,ſi ignoretur ex qua cauſa ſuccedi poſsit,l.ſi his qui,& l.in repudianda.ff. de acquiren.hære.cum ibi not.per Docto. Et præſumitur ſuus hæres non habuiſſe notitiam teſtamenti,l.eius qui.ff.ſi cert.pet.ubi Bartol. & in l. cum hæres.ff.de lib.leg.& in l.qui Romæ.§. duo fratres.ff.de uerbo.oblig.ubi latiùs per Alexan. poſtque filius, ſi ignorauit teſtamentũ patris, iureiur.affirmauit ſe ignoraſſe tenorem teſtamenti, & ſtandum erit iuramento eius. Nam ea quæ animi ſunt,iureiurãdo ꝓbant̃,glo.in §.aliæ, Inſtit.de actio.glo.in l.ſi cui.§. iiſdem.ff. de accuſat.Bartol.in l.Celſus,colum. 2. ff. de uſucap. cap. paſtoralis, de except.gloſſ.in cap. præſentium,de teſti.& in c.ſi uerò.2.de ſent. excom.cũ alijs allegatis per Fely.in c.ſignificaſti.1.de homi.Et ſi non poſsit filius iurare,quòd ignorauerit patrem feciſſe teſtamentum, ſatis eſt quòd iuret ſe ignoraſſe qualitates,cõditiones, & modos teſtamenti,nam non dicitur factum ſcire,qui facti qualitates ignorat,gloſſ.in c.quanto, in uer.

notorium, de tranſ. præla. nec nocet qualiſqualis notitia, gloſſ. in cle. cauſam, in uer. plena, de elect. & melius probatur per glo. in c. concertationi, in uer. ſciuerit, de appel. lib. 6. & ibi per Gemi. & fac. ſcripta per Iaſ. conſ. 159. ſuper facto, colum. 4. par. prima. Quapropter ſi teſtes probarent filium teſtamenti notitiam habuiſſe non per hoc probarent ſcientiam tenoris, & qualitatis teſtamenti, & non diceretur ſufficienter probata ſcientia certa inſtitutionis, uel exheredationis, ut tradit Corn. conſ. 153. in hac conſultatione, col. 2. lib. 4. Et ita puto intelligendam eſſe doctrinam Doctorum tenentium, quòd filius qui cohabitat cum patre, præſumatur ignorare patris teſtamentum, ut hoc ſit uerum reſpectu qualitatum teſtamenti; nam abſurdũ eſſet credere filios ignoraſſe ſimpliciter teſtatũ patrem eſſe; niſi fortè teſtamentum factum eſſet in occulto, l. ſemper. §. hòc interdictum. ff. quòd ui aut clam, cum omnes domeſtici ſcire præſumantur teſtamentum, quod domi palàm factum eſt, l. conſenſu. §. ſeruis. C. de repu. iuncta gloſſ. in l. ſi tutor. C. de peri. tut. c. 1. de poſtu. prælat. Bal. conſ. 392. anno. 1371. lib. 1. cum alijs allegatis per Barb. conſ. 5. prima dubitatio, col. 2. lib. 4. licèt ſola ratio conſanguineitatis non ſufficiat ad inducendam præſumptionem ſcientiæ teſtamenti, l. quoniam, & ibi Doct. C. de iur. delib.

lib. Et uidetur prædictum remedium generale eſſe in omnibus, qui ab inteſtato ſuccedunt, ut licèt gerendo pro hærede confiteri uideantur ſe hæredes eſſe, tamē nō eſt conſequens, ut magis ex teſtamento quàm ab inteſtato hæredes eſſe uoluiſſe intelligantur, & ſi dicant ſe non habuiſſe notitiam teſtamenti, ſeu qualitatum eius, arg. d, l. quoniam ſororem, cùm ibi not. per Doctor. Et ante apertum teſtamentum pręſumitur ignorantia, d. l. cum hæres, & hodie quilibet hæres adire poteſt non apertis tabulis teſtamenti. l. 1. §. in nouiſsimo. C. de cad. toll. & in extraneis tantùm hæredibus, id eſt, non ſuccedentibus iure ſanguinis, uidetur procedere præſumptio, quòd ſciuerint ſe ſcriptos hæredes, poſtquàm adiuerint, cum aliter hæredes eſſe & adire nō poſſent, l. ſed & ſi de ſui. ff. de acq. hæred. filij uerò ſeu legitimi hæredes ſcripti, cum poſsint etiam ab inteſtato ſuccedere; nulla neceſſaria conſequentia uidentur ex teſtamento hæredes eſſe uoluiſſe, cū liceat omiſſa cauſa teſtamenti ab inteſtatò poſſidere, licèt ſuccurratur his qui aliquid precepturi fuerāt ex iudicio teſtatoris, l. 1. ff. ſi quis omiſ. cauſa teſta. Verior tamen uidetur opin. quòd ei cui notum erat teſtamentum, factum eſſe imputetur negligentia non inueſtigandi qualitates teſtamenti, arg. c. innotuit, de elect. ut per Barba. in d. conſ. 5. col. 2. & per Alex. conſ. 4. uidetur,

MM 2 col.

col.8.lib.2. & quidam tenent,poſtquam ſuus hæres ſe immiſcuerit,etiam præſumatur ſciuiſſe teſtamẽtum,ut per Dec.conſ.287.in ciuitate, col.
3 ult.& in conſ.303.in caſu,col.1. Si † tamẽ filius habeat obligata bona paterna ex cauſa reſtitutionis dotis maternæ,tutus erit,ſi dicat iure hypotecæ bona ſibi obligata tenuiſſe, ut per Doct. in d.l.1.C.de rep.hæred.Et hoc præſumetur, q̃a id erat ſibi utilius. nam quiſq; præſumitur actũ facere uelle eo modo,qui ipſi utilior eſt, l.1. ff. de ſol.l.3.& ibi Bar.ff.de mil.teſt.& per Alexan. conſil.172.in cauſa & lite,colum.3.lib.6.Quod
4 † ſi filius,uel extraneus hæres non facta proteſtatione aliqua ſe immiſcuerit,uel pro hæredẽ geſſerit,ſit cautus,ut intra triginta dies inuentarium inchoet,& aduerſus creditores tutus erit, d.l.fi.§.ſin uerò.C.de iur.de li.Pau.de Caſt.conſ. 210. paſſus de quo quæritur.

Cavtela XVI.

Quo remedio filiæ præterita,quamuis ab inteſtato nequeat ſuccedere, ſuccuratur.

SVMMARIVM.

1 *Præteritione filiæ ſicut filij rumpitur patris teſtamẽtum.*

2 *Soror habito fratris conſenſu admittitur ad impugnandum*

gnandum teſtamentum, in quo ſit etiam extraneus inſtitutus.

Beneficium eſſe venale non abhorent iura, ibid.

1 NON minus † præteritione filiæ quàm filij (ſecundum ius Romanorum) parentis teſtamentum rumpitur, l. maximum uicium. C. de libe. præte. verum ſtatuta ciuitatum plerumque fœminas excludunt a ſucceſsione parentum, quãdiù ſuperſint maſculi; idque iuri diuino cõſentaneum eſt, nu. 127. Et ubi lex municipalis filias à ſucceſsione parentum ab inteſtato excludi, filia præterita non rumpit teſtamentum. ſua enim non intereſt rem reduci ad cauſam inteſtati. l. 1. §. fin. ff. ſi tab. teſ. nul. exta. Et ideò non auditur, l. ille. §. ſi de teſtamento. ff. ad Treb. Bald. conſ. 36. proponitur, lib. 3. Cuma. conſil.

2 127. Tengus in teſtamento. Sed † ut filia præterita, in quo frater eius & extraneus hæredes inſtituti ſunt, teſtamentum rumpere poſsit, remedium eſt, quòd curet habere conſenſum fratris, ut ipſa ex ea parte quam conſequuturus eſſet extraneus hæres, uel ex minore portione ſuccedere poſsit rupto teſtamento; nam poteſt frater legis municipalis beneficio cedere, & conſentire, ꝙ ſoror ab inteſtato ſuccedat, l. iudex. ff. de mino. l. ſi quis in conſcribendo. C. de pact. cum ibi traditis per Docto. & conſequenter, habito fra-

 tris

tris conſenſu, ſoror ad impugnandum teſtamentum admittetur, cum ipſa inde conſequutura ſit commodum, ut patet ex dictis per Deci. in l. filiæ dotem. C. de colla. & Ludo. Rom. conſ. 179. ampliſsime Doctor. & Barb. conſ. 54. illud, col. 8. lib. 3. Nec poteſt cautela hæc infringi, quaſi in fraudem frater conſenſum ſorori accommodauerit; nam iura non abhorrent interdum eſſe in alterius poteſtate, an alter ſucceſſurus ſit, & beneficium hoc etiam eſſe uænale, l. filium. §. ſed cũ exhæredatio, cum gloſſ. in uer. erit venale. ff. de bon. poſſ. contra tab.

Cavtela xvii.

Cautela ſeruanda ab hærede ſcripto & actore, vel à poſſeſſore hæreditatis, vbi teſtamento inſerta eſt clauſula codicillaris.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum ſi non valet vt teſtamentum, vires codicillorum obtinet, ſi codicillaris clauſula ſit inſerta.*

Hæres agere volens vtrum ex teſtamento, vel ex codicillis deliberare debet cum peritis, ibidem.

2 *Electa vna via non eſt regreſſus ad alteram.*

1 Testamentvm † ſi non ualet ut teſtamẽtum, uires codicillorum obtinet ſi clauſula codi-

codicillaris inſerta ſit teſtamento, l. generaliter. §. ex teſtamento. ff. de fideicom. libe. l. ſi patroni. §. fin. ff. ad Trebell. ubi per Docto. & per Bart. in l. 1. ff. de iur. cod. ut ſupra ſæpius dictum eſt. Veruntamen animaduertat agere uolens ex ultima uoluntate, ut a iuris prudentibus certior reddatur, priuſquàm agat, an diſpoſitio ſuſtineri poſſit, ut teſtamentum; nam qui ageret tanquam directò hæres ex teſtamẽto, & ſuccumberet propter uicium teſtamenti, non poſſet poſtea tanquam fideicommiſſarius hæreditatem petere, & redire ad ius codicillorum: quoniam vna uia electa tollitur altera, l. fi. C. de cod. Et e contrario reus contra quem agitur ex ultima uoluntate, ſit cautus, ut ante litem conteſtatam agere uolentem interrogari faciat, utrum ex teſtamento, an uerò ex codicillis uel alia ultima uolunta-
2 te agere intẽdat, ut † una uia electa regreſſus ad alteram præcludatur. Quod ſi poſt litem conteſtatam interrogetur hęres ſcriptus, poteſt reſpõdere ſe omne ius ſuum in iudicium deduxiſſe, c. Abbate ſanè, de re iudic. lib. 6. & reus qui non curauit ante litem conteſtatam hæredem ſuper hoc interrogari, ſtultus eſt, ut dicit Spec. in tit. de inſtr. edi. §. compendioſè, uer. & nota quòd ultima uoluntas. Et animaduerte, quòd conſilio Speculatoris utendum eſt tantùm, quando actor obſcurè ageret, & petitio eius tam ad te-

 ſtamen-

ſtamentum, quàm ad codicillos aptari poſſet. Alioqui ſi ex teſtamento, ut hæres ageret, ſi diſpoſitio non ualeret, niſi iure codicillorum & fideicommiſsi, reus incautus eſſet interrogationem eiuſmodi faciens ante litem conteſtatam; nam inſtrueret & petitionem emendare aduerſarium præmoneret, cum antequam fiat litis cõteſtatio liceat mutare libelli formulam, ut tenet Paul. de Caſtr. in d. l. fin. quoniam ante litem conteſtatam non dicitur quis agere, ſed agere uelle, glo. in l. ſi poſtea quam. ff. de pecul. ut per Bald. & Alex. in d. l. fi. faciũt copioſè tradita per Doct. in l. edita. C. de eden.

CAVTELA XVIII.

Quibus remedijs corroborentur renũciationes mulierum, & conuentiones ex teſtamento dependentes.

SVMMARIVM.

1 *Fœminæ pariter & æqualiter cum maſculis ſuccedũt de iure communi.*

Hæreditas ſemel adita repudiari non poteſt, ibid.

Sororis renunciatio fratri circa bona paterna quomodò fiat, ibi. & num. ſeq.

2 *Renunciatio eorum, quæ ex teſtamento deferuntur, ignoratis*

ignoratis verbis teſtamenti non valet.

3 *Iuramentũ, an confirmet remiſsionem eorum, quæ delata ſunt ex teſtamento, ignoratis verbis teſtamẽti.*

1 VBI ſeruatur ius † commune maſculi, & fœminæ pariter æqualiterq; ſuccedunt, l. maximum uicium. C. de lib. præ. Et ſi fœmina poſtquam pro hærede geſsit ſeu hæreditati ſe immiſcuit, eam repudiet in gratiam fratris facto repudiationis inſtrumento, nihil agitur, quoniam hęreditas ſemel agnita repudiari non poteſt, l. ſicut. C. de rep. hæ. ſed profuturus fratris modus eſt, quòd ſoror cedat, & donet ipſi fratri omne ius, quod habet ſeu habere ſperat in bonis paternis, ut per Paul. de Caſtr. & alios Doct. in d. l. ſicut, Bald. conſ. 403. punctus talis eſt, lib. 1. & conſ. 144. ſtatuto, lib. 2. Fulg. conſ. 101. teſtator & Dec. conſ. 14. diligenter conſideratis, col. ult. Et ſcire oportet, quòd ſi filia renunciet hæreditati paternæ, & moriatur uiuo patre, nepotes ex ea ſuccedunt ex ſucceſſorio edicto, l. 1. ff. de ſucceſſ. edict. & eſt communis opinio Doctorum in l. pactum quod dotali. C. de collat. ſed ut renunciatio liberis eius noceat, & eos impediat ſuccedere, remedium eſt, quòd filia cum iuramento renunciet hæreditati paternę, & uocet ſe contentam dote pro omni portione hæreditatis paternæ, tunc enim non erit locus ſucceſſorio edicto,

cto,cum mulier in dotem eam habuerit, iuxta doctrinam Bart.in l.1.§.penult.in 4.q. ff.de con trarab.cum relatis per Dec.conſ. 181. ſatis nota,nu.1.& ſi filia renunciet hæreditati paternæ promittens patri ad bona paterna nullum habere regreſſum, nihilominus ab inteſtato poterit ſuccedere,quia decedens inteſtatus intelligitur tacitè reliquiſſe proximioribus hæreditatē ſuā.l. conficiuntur.ff.de iur.codicil. eſt igitur cautela adhibenda, ut adijciatur tam contra teſtamentū quàm ab inteſtato, ut colligitur ex deciſ.Rot.
2 dec.850.uel 350.utrum filia,in antiq.† Item notandum eſt,quòd ſi ſoror fratri faciat generale pactum,ne petat aliquid ex teſtamento, uel ab inteſtato de bonis paternis & maternis, non nocet pactū quo ad relicta in teſtamento, quia lex pro forma requirit fieri expreſſam & ſpecialem mentionem eorum,quę relicta ſunt in teſtamento,ut pactum ualeat,l.de his.ff.de tranſact. Nec ſufficit in genere cogitatum eſſe,ubi lex ſpecialiter quid exprimi ſtatuit,argum.c. qui ad agendum,de procu.lib.6.cūm relatis per Soci. conſ. 283.eleganter. Nec ſufficit notarium ſcribere, certior facta à me notario &c. c. quoniam contra, de prob.ut per Fed.de Sen.conſ. 199. quæ-
3 ſit.† Sed ut peccatum uires habeat, remedium eſt, quòd renuncians dicat ſe habere notitiam teſtamenti,& eorum quæ in teſtamento continē

tur

tur, per ea quæ refert Deci. conſil. 630. in cauſa quæ reuocatur, in fi. ubi dicit eſſe communẽ opinionem, ualere tranſactionem ſuper depẽdentibus ex teſtamento, ſi tranſigentes quouis modo haberent notitiam eorum quæ teſtamentũ continet, ſecundũ Iaſ. in l. qui Romæ. §. duo fratres, nu. 9. ff. de uerb. oblig. & quòd in inſtrumento inſerantur uerba hæc, uiſis, & inſpectis, ſeu auditis, interpretatis, & plenè cognitis uerbis & tenore teſtamenti, ſecundùm Barto. & Ange. in d. l. de his, & Ange. in l. tres fratres. ff. de pact. & Bald. conſ. 393. anno, lib. 1. Barb. conſ. 48. illud, colum. penul. lib. 1. & Fulg. conſ. 84. Bonaccurſus. Expedit quoque ad corroborandum pactũ huiuſmodi, inſtrumento inſeri clauſulam hanc, promiſitq; non uti beneficio. l. de his. ff. de tranſ. aut exceptione doli conditionis indebiti, & ſine cauſa, aut quocunq; alio legum & iuris auxilio. Nam uerba hæc omnem omnino actionẽ & exceptionem elidunt, ut per Bart. in Authen. matri & auiæ. C. quan. mul. tut. of. fun. poſ. Subindeque adhibeatur iuſiurandum, nam licèt ſimplici pacto tolli non poſsit. d. l. de his, quia eſt prohibitoria, per no. per glo. in l. 1. C. ne fide. dot. dentur, ut latè ſcribit Corn. conſ. 135. de pluribus, lib. 2. Attamen iuramẽto uires aſſumit pactio, cùm contingat, de iureiur. ſecundùm Io. Andr. in addit. ad Specu. in tit. de inſtru. edit. in §. porrò, in fi.

in fi. Bald. in l. antiquæ. §. fi. C. ad Velleia. cum relatis per Alex. in l. qui Romæ. §. duo fratres, circa. 5. q. Bartoli. ff. de uerb. oblig. & in conſil. 11. uiſo ac ut oportet, lib. 2. & conſ. 113. uiſo inſtrumento, lib. 7. & per Corn. conſ. 6. in hac cõſultatione, lib. 1. & Dec. conſ. 345. uiſis his, colum. 1. & 2. bona uia, lib. 4. Tutius tamen eſt ſpecialiter mentionem facere ſcientiæ & cognitionis relictorum in teſtamento, ad euitandam dubitationem, propter opi. eorum qui putant etiam iuramentum non prodeſſe, contra d. l. de his, quos refert & ſequitur Socin. conſ. 214. in cauſa Honofrij, & Car. Pariſ. conſ. 11. lib. 2. num. 30. ubi dicit eſſe communem, & hæc opinio poſſet procedere, quando renunciatio eſt generalis, quia non includeret debita ex teſtamento. d. l. de his, iuncta. l. ſi quis ſub conditione. ff. de condi. iuſt. & iuramentum non extẽditur ad actus, quos diſpoſitio non includit. l. fin. ff. qui ſatiſda. cog. l. fi. C. de non num. pecu. cum relatis per Soci. in conſi. 103. in caſu conuentionis, col. 3. lib. 3. niſi renunciaſſet omni legũ auxilio, ut per Soc. in eo. conſ. colum. ult. & quoniam mulieri quæ accepta dote, ſeu re legata promiſit amplius quid nõ petere ex bonis paternis, aut maternis, petenti ſupplementum legitimę, non obeſt pacti exceptio; cum generale pactum legitimam non includat. l. ſi quando. §. & generaliter, cũ allegatis ibi per Iaſ.

etiam

etiam ſi promiſiſſet non contrauenire aliqua ratione uel cauſa, quia generalis ſermo non complectitur ea, in quibus requiritur ſpecialis expreſſio, per not. in cle. conſtitutionem, de elect. ut per Iaſ. conſ. 162. in cauſa contradictionis, col. 3. par. 1. ſint cauti fratres, ut accedente conſenſu mulieris in inſtrumento apponi faciant ſororem ſe uocare contentam quátitate recepta pro ſua legitima, & pro omni eo quod petere poſſet; ita docet Ang. in d. l. de his, in fi. & ſequitur Barba. conſ. 55. colum. penult. lib. 2. & confirmatur cautela hæc ex allegatis per Iaſ. in d. §. & generaliter. Sunt qui putant pactum huiuſmodi iuramento corroborari, ut mulier excludatur à petitione legitimę, quod ſequitur Iaſ. cum relatis ab eo in conſ. 207. uerba inſtrumenti, colum. 3. uer. 2. facit par. 1. quaſi iuramẽtum habeat uim ſpecialiter expreſsi, arg. l. cum pater. §. filius matrẽ, ff. dę leg. 2. ſed opinio hæc communiter improbatur, ut patet ex his quæ ſcribit Iaſ. in l. ſed & ſi quis. §. quæſitum, colum. fi. ff. ſi quis caut. & conſ. 207. circa primum, in fin. par. 2.

CAV-

Cavtela xix.

Quibus remedijs contra pacta & ceſsiones iuris ſui læſis mulieribus ſuccurratur.

Svmmarivm.

1 *Fœmina, quæ cauſa maſculorũ ceſsit hæreditati, quando regreſſum habeat deficientibus maſculis.*

2 *Pacto poteſt ius ſucceſsionis reſeruari.*

3 *Renuncians poteſt ſibi reſeruare regreſſum, ibid.*

Mulier renũcians ſucceſsioni, ſi prius clàm fuerit proteſtata ſe non ſponte renunciaturam, fruſtra renunciat, & nu. 6.

Proteſtatio clàm facta quando iuuet proteſtantem, ibidem.

4 *Iuramentum non firmat pactum, vbi eſt enormiſsima læſio.*

Abſolutio à iuramento debet ante omnia peti per mulierem læſam in renunciatione, ibid.

Iniuria non fit ſcienti & conſentienti, ibid.

5 *Iuramentum ſupplet defectum inſinuationis.*

Remittere eſt donare, ibid.

6 *Iuramentum poſterius non tollit vim prioris iuramenti.*

1 SI mulier † parentis hæreditatem repudiauerit, nullum ad eam amplius habebit regreſ-

ſum, niſi in caſibus, l. fin. C. de rep. hære. Ideò deficiente quoque linea maſculina, ad hæreditatē ſemel repudiatam redire non poterit. Sed ut maſculis deficientibus mulier regreſſum habeat ad ſuam portionem hæreditatis, remedium eſt, ꝙ in inſtrumento repudiationis ſeu ceſsionis ſcribatur, quòd propter fratres, & contemplationē agnationis repudiauit hæreditatem, & ceſsit ac donauit maſculis ius ſuum. Nam vi huiuſmodi uerborum donatio & remiſsio intelligentur habere uires, donec res in eodem ſtatu maneat, l. quod Seruius. ff. de cond. ob cau. & quum defecerit linea maſculina, mulieri dabitur regreſſus, ſecundùm Bald. & Paul. de Caſt. in l. pactum. C. de colla. cum alijs relatis per Alexan. in l. ſtipu-
2 latio, colum. 4. ff. de uerb. oblig. poſſet † quoque mulier expreſsim ſibi reſeruare regreſſum cedēs eo pacto, ut quandocunque linea maſculina defecerit, ceſsio intelligatur infecta, & ſaluum ſit mulieri ius ſuum, deturq; ei regreſſus ad actiones, quas fratribus remiſit. Nam poteſt pacto ius ſucceſsionis reſeruari. §. fi. Inſti. de legi. agnaſuc. ut per Gemi. in c. quamuis, de pact. lib. 6. Et
3 † quoniam fœminæ propter ſexus infirmitatem fauore dignæ ſunt l. 2. ff. ad Velleia. l. aſsiduis. C. qui potio. in pign. hab. bonum eſt remedia dare, ꝗbus illæ aduerſus captioſas remiſsiones actionum ſuarum ſe tueri poſsint. Quare ſi quandò cor-

contigerit minis & metu mulierẽ impelli ad ius ſuum remittendum, cauta ſit mulier, ut antequã cedat iuri ſuo, clàm proteſtetur coràm honeſtis perſonis, & notario ſe non ſponte, ſed minis & metu cõpulſam iuri ſuo ceſſuram eſſe. Et quandocunque ipſam cedere contigerit, ſe non conſentire neque conſenſuram eſſe, ſed metu facturam eſſe quidquid contra propria commoda faciat. nam præmiſſa proteſtatione huiuſmodi remiſsio uiribus carebit. c. primo. de eo quod met.cau. Cautelam hanc docuit Dyn. quem refert Bart.in l.qui in aliena.§.fi.ff.de acqui. hære. Et licet ibi Bart.& Alex.reprehendant Dy.quia proteſtatio in actu pendente à uoluntate duorũ non adiuuat proteſtãtem, niſi proteſtationi pars quoque altera conſentiat.l.fi.§. & ſi prædixerit, ff.naut.caup.ſtabu. attamen opin.Dyn.uera eſt, quando mulier proteſtatur clàm, quia palàm nõ audet proteſtari l. 2.C.de his qui propter met. iud.non ap.ut per Pau.de Caſt.in d.l.qui in aliena.§.fi.faciunt nòt.per Barto.in l.de pupillo.§.ſi quis ipſi prætori.ff.de no.oper.nun. cum alijs relatis per Socin.conſ.263.capio primum, col.4.
4 Poſt † factã autẽ remiſsionẽ ex qua mulier enormiter læſa ſit, ſi iurauit, remediũ eſt, ꝙ ante omnia petat abſolutionẽ a iuramento, quæ indulgẽda eſt, ne iuramentũ ſit iniquitatis uinculũ.c.& ſi Chriſtus, & c.quanto, de iureiur.glo. in Authen.
quod

quod eis.C. de nup. Doct.in c. cum contingat
de iureiur.Paul.de Caſt.conſ.175.contra ſupe-
perius,prima par.cum allegatis per Alex. conſ.
213.viſis,lib. 7.& per Cur.conſ.44. ſuper con-
tingentia,circa fin.Nam ex enormi, & euidenti
læſione præſumitur dolus, etiam ſi ceſsio facta
eſſet parti, l. ſi ſuperſtite.C. de dol.cum relatis
per Soc.d.conſ.263. col.1. cum ſeq. Sciendum
tamen eſt,ꝙ ſi in inſtrumento ſcriptũ ſit,ꝗ mu-
lier ſciens hæreditatis æſtimationem ſponte,
& certa ſcientia ceſsit &c. mulier contra pactũ
quaſi decepta venire non poterit. Nam ſcienti,
& conſentienti non fit iniuria,neq; dolus.l.cùm
donationis.C. de tranſac. ita tenet Alex. in d.l.
ſtipulatio hoc modo concepta, col. 3. per not.
per Bar.in l.2.C.de reſcin. vend. maximè ſi iu-
raſſet non contrauenire ratione enormiſsimæ
læſionis, ſecundùm D.Ant.in d. c.cum contin-
gat.& Alex.in d.l. ſtipulatio . Nam eo caſu etiã
minori ſuccurrendum non eſt per relaxationẽ
iuramenti,prout communiter teneri dicit Cur.
d.conſ.43.col. pe.Quæ ſententia ſequenda non
eſt,quando non ſubeſſent veriſimiles coniectu-
ræ,ꝙ mulier ſponte donare voluerit ſecundùm
cõmunem opinio. vt patet ex dictis, & relatis
5 per Dec.conſ.379.requiſitus,in fi. Et † ſi pre-
tiũ hęreditatis,cui ceſsit mulier,excederet quin
gentos aureos, ceſsio quatenus ſit vltra quin-

gentos reuocabitur defectu inſinuationis omiſſæ.l.ſancimus C.de don. Nam remittere donare eſt l.ſi quis delegauerit. ff. de noua. cũ allegatis per Soci.conſ.189.viſo teſtamento. col.1.& ſecundùm quoſdam defectus inſinuationis nõ ſuppletur iuraméto arg.l.ius publicum.ff. de pact. & l.nemo.ff.de leg.1.ita tenet Lud. Ro.cõſ.12. viſo facto,cum alijs,quos videre poteris in ſubſcriptione ad conſ.Cur. 68.circa hoc poſt præcedens conſ. Barb.vbi dic.opi. hanc communiter approbari. Verior tamẽ,& communior opi. eſt,ꝙ iureiurando ſuppleatur inſinuationis defectus,vt per Iaſ.conſ.118.contra donationẽ.1. col.par.2.& conſ.169.duo teſtamenta.2.pa.& Laur.Cal.cõſ.18.ad primũ,in fi. & ſimiliter inſinuationis defectus nõ vitiaret renunciationẽ, ſi mulier renunciaret hæreditati,non tanquã delatæ,ſed vt adeundę,arg.l.ſi ſponſus.§. ſi maritus. ff.de don.inter vir.& vxor.cũ cõgeſtis per And.
6 Sicu.in conſ.41.illud,col.16.lib.1. Verũ † ne iuramento tollatur defectus, & vitium inſinuationis,remedium eſt,ꝙ ante ceſsionẽ, & remiſſionem ſui iuris mulier iuret ſe non remiſſuram eſſe ius ſuum.Nam ſi poſtea metu compulſa iuret non cõtrauenire, dum remittit poſterius cõtra prius iuramentum,non operabitur actus firmitatem,vt per gl.in c.licet.de iureiu. lib.6. & ibi per Phil.Franc.& per Alc. in l.Mæuia.§.fin.

ff.ſol.

ff.ſol.ma.Tutius tamen eſt, ꝙ mulier promittat cui magis libuerit bona ſua non donare, neque iuri ſuo cedere, & ſi contingat ſecus à ſe factum iri, voluit tunc haberi pro donatis eidem præſenti,, & ſtipulanti omnia ea, quæ alteri in futurum donaſſe comperta fuerit, & iuret ſe ita ſeruaturam. Sic enim procul dubio per ſequentem donationem, & remiſsionem ēt iuramento firmatam prior actus iuratus non reuocabitur, & ſequens remiſsio, ceſsio, & donatio defectu inſinuationis vitiabitur, vt per Alex.conſ.16.ponderatis narratis.col.3.li.3. Conſtituatq; mulier ſe in dictum euentum nomine prioris donatarij poſsidere, vt donatarius prior poſſeſsionis iure ſit potior.l.quoties, cũ ibi latè traditis per Iaſ. col.4.verſ.5.principaliter.C.de rei vend. & per Dec.conſ.598.viſis his, & per gl.& Doc.in l.ab emptione.ff.de pact.

CAVTELA XX.

Remedia, quibus hæres poſſeſsionem bonorum expeditius nanciſcatur.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſsio non tranſit in hæredem, antequàm corpore ſit apprehenſa.*

Hæreditate adita tranſeunt in hæredem omnia iura præter poſſeſsionem, ibi.

2 *Hæres poteſt auctoritate propria nanciſci poſſeſſionem.*

Poſſeſſio dat alicui commodum non leue, ibid.

Actore non probante reus abſoluitur. ibid.

Poſſidentis conditio eſt melior in re dubia, ibid.

3 *Domini probatio eſt adeo difficilis, vt quodammodo iudicetur impoſſibilis.*

4 *Petitio hæreditatis pro quibus rebus detur.*

5 *Hæres quibus remedijs adipiſci poſſit poſſeſſionem.*

Hæredi petenti ſe mitti in poſſeſſionem hæreditatis, non poteſt opponi exceptio aliqua falſitatis, vel nullitatis, ibidem.

Fideicommiſſarius quonam modo poteſt petere ſe mitti in poſſeſſionem bonorum hæreditatis, ibid.

6 *Hæres poteſt petere ſibi dari poſſeſſionẽ interdicto, quorum bonorum.*

7 *Poſſeſſionis vtilitas quanta ſit.*

8 *Hæres miſſus in poſſeſſionẽ non tamen ritè quomodo poſſit ſe tueri contra agentem de nullitate.*

Spoliatus ante omnia reintegrandus eſt, ibi.

Inſtrumentum teſtamenti, vbi habet executionem paratam, facit rem notoriam.

9 *Veritati amici eſſe debemus.*

1 LICET † omnia iura ſtatim adita hæreditate in hæredem tranſeant; poſſeſsio tamẽ hæredi non quæritur antequam corpore apprehenſa ſit.

ſa ſit, l. cùm hæredes. ff. de acquir. poſſeſſ. & ibi Docto. Et ſi alius poſſeſsionem rei hæreditariæ occuparet, non incideret in pœnam, l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. Nam loci vacantis poſſeſsio impunè occupatur. §. quod autem, Inſt. de vſuc. Bal. in l. ſi quis presbyter. C. de Epiſc. & cleri. cum alijs relatis per Barba. in c. cùm in officijs, col. 7. de teſtamen. Quare cautus debet hæres eſſe, vt mortuo teſtatore illico bonorum poſſeſ-
2 ſionem apprehendat. † Nam poteſt hæres poſſeſſionem [propria auctoritate] nanciſci, vt patet ex allegatis per Dec. in l. fina. columu. 2. C. de edic. di. Adri. tol. Et hæres ex poſſeſsione non leue commodum conſequetur, nam poſt mortem eius, cui ſuccedìtur, ſæpe contingit dubitari, vtrum defunctus rei alicuius dominus fuerit, vel an ex ſua, an verò ex alterius pecunia bona quæſierit, & de qualitate bonorum, veluti ſi poſt mortẽ vaſalli quæſtio ſit, an bona ſint feudalia, an libera. Et ſi defunctus erat prælatus eccleſiæ poteſt in dubium reuocari, vtrum bona emerit pecunijs eccleſiæ, an verò nummis proprijs, & lucris ſuis. Et ſi hæres negligens fuerit in accipiẽda poſſeſsione, quandocunq; aget contra poſſeſſores in re dubia, ipſum hæredem probare oportebit, l. ei, qui dicit. ff. de prob. l. actor. C. eo. Si verò hæres nanciſcatur poſſeſsionem agenti cõtra eum, onus probationis incũbet. Nam actore

probante reus abſoluitur, l. qui accuſare. C. de eden.c.1. vt eccleſ.benc. l.fin.C.de rei vend.gl. in c.1. ver.debito.de eo,qui mit.in poſſeſſ.li.6. Rot. deciſ. 15. Si in cauſa, in no.Dec.conſ.91. diligenter.gloſſ.in c.nulli. 12.quæſt.5.cum alijs relatis per Barb.in c.vt vnuſquiſque de pec.clc. & conſil.23.ſcripſit propheta, col.penult.li.1. & comprobantur hæc ex ſcriptis per Dec.conſ. 467.benè,& conſultè,in princ. vbi dicit hæredi eſſe ſalubre conſilium,quòd poſſeſsionem accipiat,& aduerſarios petitores conſtituat,quia in re dubia melior eſt conditio poſsidentis.§.commodum. Inſtit. de interd.l.1.§.non autem.ff.de bon. poſſeſſ. ſecund.tab. vbi Bar. cum alijs allegatis per Barb.in c.1.colum.17.de prob. Quod
3 † ſi alius poſſeſsionem bonorum occupauerit, poteſt hæres agendo rei vendicatione poſſeſsionem auocare ab eo,qui poſsidet,probando ſe dominum eſſe.l.in rem.ff.de rei vend. quod non facile eſt. Nam probatio dominij eſt adeo difficilis,vt quodammodo impoſsibilis iudicetur,l.cũ res.C.de prob.cum not. ibi per gl. & Doct. & per Alexand. conſil.4.videtur,columm.1.lib.3. Et ob id Iuriſconſulti cõſilium ſequendum eſt, qui ſuadet potius eis remedijs experiẽdum eſſe, quibus quis poſſeſsionem acquirat, vt neceſsitas probandi dominium in aduerſariũ transferatur,l.is,qui.ff.de rei vendic. Et prodita ſunt infraſcripta

ſraſcripta remedia, quibus hæres poſſeſsionem
4 nanciſci poſsit. Et † primum quidem remediũ eſt, ꝙ hæres agat petitione hæreditatis: nam in iudicio hoc probare ſufficit ſe fundũ poſſediſſe, vel detinuiſſe, & agentem hæredem eſſe l. itẽ videndum. §. fin. cum l. ſeq. ff. de peti. hæred. & ibi Bar. Angel. & alij Doctor. Et in hoc iudicio veniunt etiam feudalia ſecundùm gloſſ. in d. l. item videndum. §. fina. quam ſequuntur Bar. & Alexand. in l. ſi patroni. ff. ad Trebell. limitando tamen, vt ibi per eos, & per Iaſ. in præſud. feud. fol. 5. colum. 2. & conſil. 138. reuocatur 2. part.
5 Secundum † & melius remedium eſt, ꝙ hæres, oſtenſo iudici teſtamento, petat ſe mitti in poſſeſsionem rerum, quas teſtator mortis tempore poſſidebat ex beneficio l. fin. C. de edict. Di. Adri. tollen. In hoc enim iudicio proceditur ſummatim, nec diſputatur de viribus teſtamenti, nec opponi poteſt exceptio nullitatis, vel falſitatis, vel ꝙ teſtator eſſet vſurarius manifeſtus, vt per Bald. conſil. 311. quidam Thomas lib. 2. Nec oportet probare mortem teſtatoris, nec res exprimere, & finibus demonſtrare prædia, ſed hæc in executione inueſtigabuntur, quamuis magis expediat ſimul declarari quæ ſint bona hæreditaria. Nam tantùm requiritur, quòd ſcriptus hæres iudici competenti teſtamentum oſtendat non cancellatum, neque abo-

litum,neque ex quacunque ſuæ formę parte vitiatum, d.l.fin. & l.2.C.de edict. Diu. Adrian. toll.& per Alex.conſi.121.viſis omnibus, col. vlt.lib.5. Sit tamen cautus hęres petens in poſſeſſionem mitti ex d.l.fin.vt producat in iudiciū originalem ſcripturam, quoniam exemplū non probat ſcripturam originalem omnis viſibilis vitij ſuſpicione carere,vt per Bar.ī l.1.§.ſi quis, in duobus.ff.de bon.poſ.ſecund.tabul. cum alijs relatis per Dec. in d. l. fin. niſi exemplum eſſet manu Notarij rogati de teſtamento, hoc enim probat æquè,ac originale.Bar.& Doc.in l. ſi qs ex argentarijs.§.ſi Prętor.ff.de edē. Iaſ.in d.l.fi. in 3.not.Goza.in conſi.6.prim.facie in fin. Sed vt producto exemplo teſtamenti intra terminū datum ad probandum hęres obtineat,remediū eſt,quòd hæres poſt terminum quandocunque ante decretum iudicis inſtrumentum ſcripturæ originalis exhibeat ſecundū Bal. in c.1.in prin. de fide inſtru.arg. l. ſi donatæ.§.ſi ſponſus.ff. de dona.inter vir. & vxor. & ſequitur opin. hanc Dec.in d.conſ.467.col. vlt. Fideicommiſſarius verò,qui effectu quodammodo hæres eſt,l.ſi filius familias.ff.quod cum eo.cautus ſit,vt priuſquā petat ſe mitti in poſſeſsionem ex beneficio d. l. fin.petat verbo reſtitui hæreditatem ſibi. Nam ſi non obtenta verbali reſtitutione peteret ſe in poſſeſsionem mitti ſuccumberet,vt per Bar.con

ſil.91

ſil. 91. in qnæſtione, & Bart. Alexand. & alios Doctor. in fin. dicta l. vbi Dec. dicit opinionem 6 hanc communem eſſe. Tertium † remedium eſt, quòd heres interdicto quorum bonorum petat ſibi dari poſſeſsionem bonorum, quæ defunctus poſsidebat. l. 1. ff. quo. bono. §. ſequens, & ibi Are. inſtit. de interdi. & Barb. in c. cum in officijs de teſtam. Caueat tamen hæres, ne remedijs adipiſcendæ poſſeſsionis gratia inuētis vtatur ad recuperandam poſſeſsionem bonorum, quæ vt heres prius poſſedit, gloſſ. in cap. 1. de confeſſ. lib. 6. vt per Alexand. conſil. 152. in

7 cauſa, & lite, lib. 6. Vtilitas † remediorum quæ commemorauimus ad poſſeſsionem adipiſcendam euidens eſt, quia in iudicio poſſeſſorio nō obſtabunt hæredi præſumptiones ſi quæ ad probationem dominij aduerſarium iuuare videantur, vt per Alexand. l. qui iure. ff. de acquirend. poſſeſsion. Præterea vtile eſt vti poſſeſſorijs iudicijs, quia in eis non exigitur plena probatio, vt per Bart. in l. 1. C. quor. bon. & Gem. conſil. 137. ſuper iſto dubio, per cap. ex inſinuatione, de procurat. & Alexand. dicto conſil. 70. in fin. libr. 6. & conſil. 91. in cauſa lib. 5. vbi affirmat in iudicio poſſeſſorio ad probationem vnum teſtem cum actoris iuramento ſufficere per ea, quæ ibi allegat, & in eadem opinione eſt in conſilio 117. viſo proceſſu,

lib.

lib. 2. & comprobatur opin. hæc ex allegatis, per Felin. in cap. veniens. 1. column. 3. de teſti. Dec. conſil. 56. in cauſa column. 1. Ex quibus apparet in contrarium non eſſe communem opinionem, quamuis id aſſeruerit ſibi ipſi contrarius Alexand. conſil. 139. circa primum. in fin. lib. 6. Præterea vtilitatem non paruam ſentiet hæres, ſi agat poſſeſſorio iudicio. Nam aduerſarius eius ſuccumbens appellando executionem impedire non poterit. l. 1. vbi Doctor. C. ſi de mo. poſ. cap. ei qui appell. §. de poſſeſsione. 2. quæſt. 6. & ibi Doct. Specul. in titul. de app. §. in quibus, verſic. ſextò non appellatur, cum alijs relatis per Dec. conſil. 28. pro temporis anguſtia, vbi dicit opinionē hanc
8 communem eſſe. Et † prætereundum non eſt, quòd ſi hæres obtinuerit ſe mitti in poſſeſsionē ex beneficio dict. l. fin. C. de edict. Diui Adria. toll. vel interdicto quorum bonorum, ſi non ſit ritè proceſſum, poterit aduerſarius dicere decretum nullum, & hac via retractare miſsionē in poſſeſsionem. Nec enim id reperitur prohibitum in iudicijs poſſeſſorijs, ideo ſtandum eſt regulæ, qua permittitur ſententiam nullam dicere. l. ſi expreſsim, cum ibi traditis per Bar. ff. de appell. l. 1. ff. quæ ſenten. ſine app. reſci. l. 1. ff. de fer. Clemen. 1. de re iud. Bald. in l. 1. column. 1. C. ne lic. ter. pro. & in d. l. 1. column. penult.

penult. C. ſi de momen. poſ. Et ita reſcindi executionem factam ex decreto inualido hæredis aduerſarius obtinebit. l. ſi cum nulla. ff. de re iu. Bal. in l. tale pactum. § qui prouocauit. in repetitione, q. 12. ff. de pact. cũ alijs allegatis per Ale. conſ. 8. conſideratis his, li. 3. & Dec. in l. 1. col. 2. C. de bon. poſ. ſec. tab. & per Barb. conſ. 82. illud col. 4. li. 3. & Iaſ. cõſ. 66. in quæ, & conſ. 87. circa primũ. 1. par. Sed vt hæres, qui auctoritate iudicis non ritè procedentis in poſſeſsionem miſſus eſt, defendatur in ea, nec ei noceat, quòd decretum viribus careat, remedium eſt, quòd excipiat notoriè conſtare de iniuſta cauſa agentis, & petat miſsionem in poſſeſsionem confirmari, & quatenus opus ſit ex integro decerni, & repetat productionem teſtamenti, ſeu iterum inſtrumentum teſtamenti producat. Et ſic hæres miſſus in poſſeſsionem decretum cõfirmari, ſeu in poſſeſsionem mitti ſe nouo decreto iudicis obtinebit argum. l. 1. §. fin. ff. quæ ſent. ſine app. reſcin. cum alijs allegatis per Alexand. in l. ſi ſi nita, column. penul. & vlt. ff. de damn. infect. & per Dec. conſil. 191. in cauſa, column. vlt. Nec obſtat ſi dicatur contra agentem remedio recuperandæ poſſeſsionis obijci non poſſe aliquam exceptionem, neque contra eum reconuentionem ſuper eandem rem fieri licere. l. final. cum ibi nota. per Doctor. de ordine cogni. Et ſpolia-

tum.

tum etiam auctoritate iudicis,qui non ritè proceſſerit ante omnia reintegrandum eſſe, l.meminerint,cum ibi not. per Doct. C. vn.ui. c. conquerente,& ibi per Abba.de reſti u.ſpol.& per Philipp.Franc.in c.licèt,de præb.li.6.& per Pe. de Ancha.conſil.293.videtur prima facie, cum allegatis per Alex.conſi.52.in cauſa & lite,col. 2.li.7.& per Fel.in c.eccleſia ſanctæ Mariæ,col. 11.verſ.ſextò nota.de conſt.& in c.dilectus, colum.1.de reſcr.Nam reſpondetur,quòd ſpoliatus auctoritate iudicis non reintegratur,ſi probetur,ꝙ reſtituere eandem rem teneatur, & ſuper hoc eſt habenda cognitio,glo.in c. præſentium.7.q.1.cum allegatis per Fel.in c. cum cauſa.col.1.de offic.de leg.Præterea eſto,ꝙ opinio contraria regulariter verior ſit, tamen in caſu propoſito ſecus dicendum eſt, quia inſtrumentum teſtamenti habet exequutionem paratam, d.l.fin.C.de edict.Diui Adr.col.Alex. poſt Bar. in l.ſi cum dotem.§.eo autem tempore, col.2.ff. ſol.mat. Et inſtrumentum, vbi habet exequutionem paratam, facit rem notariam, vt per Abb. in c.cum olim,de cenſ. & per Dec. conſil. 423. negari non poteſt.Ideo exhibito ab hærede inſtrumento teſtamenti poſſeſsionem recuperare nitens exceptione repellitur, vt per Corſet.in tract.de poteſtate regia,quæſt.72.35.limitatione. Nam etiam in profanis per exceptionem no

tariam

tariam omnino detrahentem iuri agentis & fundantẽ ius excipientis, ſpoliati reſtitutio impeditur, vt per Gemi.& Philipp.Franc.in c.ad decimas.de reſtitut.ſpol.li.6. licèt ſecus ſit,ſi ius excipientis non fundet exceptio, & ita intelligitur Rot. deciſ. 7.nota, quòd vbi agitur. in anti.

9 Poſtremò † cunctos qui librum hunc legerint (& præcipuè notarios) admoneo, & obteſtor, ne conſilijs noſtris abutantur (ſed vt fraudis hoſtes, & veritatis amici) honeſtæ voluntati teſtatoris obſequantur. Nam veritas ſequenda, & colenda eſt. l. cum ita legatum. ff. de condit. & demonſtra. l. prima, in fin. C.de lat.li.tol.cum veritas Deus ſit. Ipſe namque dixit, *Ego ſum veritas.* Ioan. 14.cap.abiit.11. quæſt. 3. Cuius nomini omnem honorem, & gloriam noſtræ actionis aſcribimus.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

INDEX CAVTELARVM ordine alphabetico.

A

ABSOLVTIO *à iuramento debet ante omnia peti per mulierem læſam in renunciatione. de acqu. hæred. Caut. 19. num. 4. fol. 560*

Actiones hereditariæ à creditoribus contra heredem ſunt mouendæ. de lega. caut. 42. nu. 1. 365

Adiectiuum poſitũ poſt plura ſubſtãtiua refertur tantũ ad ea, ad quæ referri poteſt, ſalua ratione recti ſermonis. de leg. cau. 50. nu. 1. 383

Adoptari poteſt nepos ex vno filio, vt nepos ex altero filio. de lib. inſtit. cau. 16. nu. 2. 146

Aditio hæreditatis ex quatuor actibus demonſtratur. de acq. hær. caut. 5. nu. 1. 515

Aditio hereditatis ex teſtamento nõ eſt neceſſaria, vbi eſt clauſula codicillaris. de ſubſtitu. cau. 26. num. 2. fol. 244

Aditione hereditatis confunditur actio hæredi competens. de acq. hær. cau. 13. nu. 1. 537

Additiones factę in margine inſtrumenti, non probant. de muta. teſt. cau. 6. nu. 2. 497

Aequitate naturali ſufficit niti vbi lex deficit. de lega. caut.

caut.64. num.3. 497
Aes alienum regulariter incumbit hæredi. de leg. cau. 42.num. 1. 364
Aliena ſi legentur, quibus, et quãdo debeantur. de lag. cau.52.nu.1. 345
Aliena re legata legatarius habet actionem ſi dominus rei conſenſerit. de lega. cau.37. nu.1. 353
Alienari non poſſunt bona ſubiecta reſtitutioni. de lib. inſti.cau.14.nu.2. 143
Alienata in fraudẽ legitimè, quo remedio reuocẽtur. de lib.inſt.cau.17.nu.7. 159
Alienandi poteſtatem dare poteſt teſtator hæredi rogato hæreditatem reſtituere. de ſubſt.caut.38. num.2. fol. 280
Alienationis appellatione continetur etiã diſpoſitio per teſtamentum, ibid.
Alienatione prohibita per ſtatutũ non intelligitur prohibita hæredis inſtitutio. de legat. caut. 40.num.4. fol. 361
Alienationis prohibitio facit videri legatam eſſe proprietatem. de leg.cau.43.nu.2. 369
Alienationis prohibitio facta filijs per teſtatorem non extenditur ad nepotes, facta verò familiæ non egreditur quartum gradum. de var.teſtato.præcep. cau.2. num.1. 445
Alienationis, verbum quid comprehendat. de var. teſtato.præcept.cau.5.nu.3. 454
Alienatione prohibita non intelligitur prohibita ſucceſsio

ceſſio hæredis extranei.de var. teſtato.precept.cau. 6.num.2. 459

Alienari prohibita extra familiam alienari poſſunt illis de familia requiſitis, & emere nolentibus,ibid. nu-num. 5. 461

Alienare prohibitus poteſt alienare pro vita redimenda.ibid.nu.7. 462

Alienatio facta per heredem ignorantem fideicommiſſum valet.de var. teſta.præcept. caut. 9. num. 1. fol. 468

Alimenta debētur etiā filijs ſpurijs.de his qui non hab. fact.teſta.cau.14.nu.13. 53

Alimentorum legatum non eſt multiplicabile. de lega. cau.23.nu.1. 331

Alimenta monaco relinqui poſſunt,ita vt illa ipſe, & non Abbas percipiat.de lega.caut.63.nu.3. 405

Ambulatoria eſt volūtas teſtatoris vſque ad exitum vitæ ſupremum.de leg.cau.3.nu.1. 289

Amicos magis expedit habere,quàm pecuniam augere de lib.inſti.cau.11.num.1. 134

Amicitia magna facit videri inſertam teſtamento clauſulam codicillarem in gratiam amici. de lega. cau.2. num.7. 288

Animalia ſupernaſcentia poſt teſtamentum legato non cedunt. de leg.cau.10.nu.1. 305

Animalia continentur in legato mobilium. de lega.cau. 53.nu.3. 387

Arbitrium boni viri quibus verbis demonſtratur per teſtatorem

ſtatorem.de leg caut. 8.nu. 3. 30

Argumentum valet à contractu, ad vltimam voluntatem.de leg.cau.48.nu.2. 380

Argumentum à contrario ſenſu locum habet etiam in reſcriptis principum. de ſubſtit. caut.15. numer.4. fol. 207

Auctentica ſacramenta Puberum. C.ſi aduerſ.vend.eſt potius minoribus damnoſa,quàm proficua.de var.teſtato.pręcep.caut.5 nu.1. 453

Auctoritatem ad vtilitatem propriam nemo accommodare poteſt,de his qui non hab.fact.teſtament.cau.1. num.4. 5

Auctoritatem ſupplet Iudex pro eo,qui non eſt habilis ad pręſtandam auctoritatem,ibid.

B

BAnniti noſtri temporis tomparantur deportatis, et ſunt inteſtabiles, de his qui non hab. fact. teſta. cau. 10.nu.4. 37

Barones viuentes de iure communi in pariter ſuccedēdo per quæ verba caueant, quando velint vnum ex eis tantùm iuriſdictioni præeſſe,de lib.inſt cau.8.nu.5. fol. 124

Benedictio paterna non habetur inſtititutione, de lib. inſt.cau.1.nu.3. 98

Benefacere nemo compellitur, de lega. caut. 64. nu.2. fol. 406

Benefi-

Beneficicium eſſe venale, non abhorrent iura, de acquir. hæred. cau. 16. nu. 2. 549
Bona poſſunt dari aliter, quàm in teſtamento, de teſt. ordin. caut. 10. nu. 4. 89
Bona ſunt tacitè obligata pro alimentis, de lib. inſt. cau. 17. num. 7. 152
Bona incerta qualiter interpretentur. de tut. & exec. teſta. cau. 11. nu. 3. 438
Bona teſtatoris quomodo in familia remaneāt perpetuò. de var teſt. præcept. cau. 2. nu. 2. 445
Bonorum poſſeſſio non agnita non tranſmittitur ad hæredes. de acq. hær. cau, 14. nu. 1. 539
Bonorum poſſeſſio agnoſcitur coram iudice intra centum dies, vel intra annum, ſi ſit ex liberis, ibidem.
Bonorum poſſeſſio etiam hodie neceſſaria eſt in pluribus caſibus, ibid. nu. 2.
Bonorum poſſesſio, vnde liberi, non agnita tranſmittitur ad hæredes, ibidem.

C

CAnonica portio debetur parochiali de ſepul. cautel. 6. nu. 2. 477
Cautio præſtanda per hæredem vſufructuarium an remitti poſsit à teſtatore, de var. teſtamen. præcept. cau. 1. nu. 2. 442

Cautio iuratoria vtrum admittatur, ſi vſusfructuarius ſatis dare non poſsit, ibid. nu. 5. 443
Caſta viuere dicitur etiam illa, quę in matrimonio eſt de lega. cau. 39. nu. 4. 359
Cauſa religionis eſt fauorabilior nuptijs. de lega. caut. 64. nu. 1. 406
Cauſa expreſſa non habet vim diſpoſitionis, de var. teſt. præcept. cau. 6. nu. 2. 459
Cauſæ neceſſariæ quæ dicantur. de var. teſta. præcept. caut. 2. nu. 5. 448
Cæci teſtamentum requirit ſolemnitatem iuris, etiam ſi ſtatutum inducat generaliter aliam formam teſtandi. de his qui non hab. fact. teſta. cautel. 8. nu. 2. 30
Cæcus poteſt donare cauſa mortis. ibidem. nu. 5. 32
Ceſsio id operatur in nominibus debitorũ, quod operatur traditio in rebus corporalibus. de lega. caut. 27. num. 3. 337
Clauſula codicillaris non operatur in teſtamento Cæci ad ſupplendum ſolemnitatẽ. de his qui non hab. fact. teſta. cæut. 8. nu. 4. 31
Clauſula, factum, lectum, & publicatum, ſignificat rem perfectam. de teſta. ord. caut. 11. nu. 6. 94
Clauſula codicillaris facit videri ſucceſſores ab inteſtato rogatos eſſe reſtituere hæreditatem ſcriptis heredibus. de lib. inſt. caut. 1. nu. 4. 99
Clauſula, quòd valeat omni meliori modo, habet vim codicillorum, & operatur, ac ſi dicatur iure inſtitutionis. ibid. nu. 6. 100

Clauſula

Clauſula codicillaris confirmat voluntatem teſtatoris qui filium inſtituit ſub conditione non poteſtatiua. de lib. inſt. caut. 4. nu. 3. 111

Clauſula codicillaris non operatur contra præteritionem poſthumi, & quo ad legata. de lib. inſti. cau. 10. num. 4. 130

Clauſula codicillaris ſuſtinet teſtamentum fratris, etiã turpi perſona hærede inſtituta. de lib. inſtit. cau. 16. num. 4. 147

Clauſula codicillaris, & clauſula, omni meliori modo, faciunt valere relicta in teſtamento, in quo nullus ſit hæres inſtitutus. de hære. inſt. cau. 1. nu. 2. 157

Clauſula codicillaris confirmat legata, etiamſi nec ſubſtitutus, vel inſtitutus adeat hæreditatem. de ſubſtit. cau. 3. nu. 3. 177

Clauſula vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum, quid operatur. de ſubſt. caut. 29. nu. 2. 252

Clauſula in omnibus ſuis bonis mobilibus, &c. ſi eſt ſuperflua in inſtitutione, an valeat in ſubſtitutione. de ſubſt. cau. 11. nu. 1. 195

Clauſula, deficientibus liberis, prolata ſine præfinitione temporis, tempus omne complectitur. de ſubſt. cau. 15 num. 2. 241

Clauſula, omni meliori modo, &c. facit, vt relictis ſimpliciter ſubintelligatur clauſula iure inſtitutionis. de lega. cau. 2. nu. 5. 287

Clauſula, ſaluo iure domini, quam vim habeat. de lega. cau. 46. nu. 2. 374

Clauſula deregatiua ad ſequens teſtamentum quomodo reuocetur ſecundo teſtamento, de mut. teſt. cau. 1. numer. 2. 479

Clauſula codicillaris ſufficit in ſecundo teſtamento cum illis verbis omni meliori modo &c. ad reuocationem prioris teſtamenti. ibid. nu. 3. 480

Clauſula nouiſsima derogat priori, de mut. teſt. cau. 2. num. 6. 489

Clauſula omni meliori modo, &c. operatur, vt actus valeat eo modo, quo valere poteſt, de acq. hær. caut. 11. num. 2. 535

Clericus etiã in minoribus ordinibus conſtitutus, licèt ſit ſub patria poteſtate, poteſt teſtari, de his qui nõ hab. fact. teſt. cau. 1. nu. 5. 7

Clericus dicitur habere quaſi caſtrenſe peculium in aduentitijs, ibid.

Clericus habet fructus ſui peculij, & non pater ibidem, num. 6.

Clericus de fructibus beneficij; & rebus eccleſiæ non poteſt teſtari, de his qui non hab. fact. teſt. cau. 3. nu. 1. fol. 14

Clericus etiam in teſtamento poteſt relinquere in remunerationem ſeruitiorum, ibid. nu. 5 17

Clericus poteſt teſtari de rebus eccleſiæ permittente ſummo Pontifice, ibid.

Clericus poteſt inter viuos moderatè donare, ibidem, numer. 3. 15

Codicilli poſſunt fieri irreuocabiles, de mut. teſtament. cau.

cau. 2. num. 5. 488

Codiclilis, vel pacto hereditas dari, vel adimi licèt non poſsit tamen inſtitutio, vel ſubſtitutio dubia declarari poteſt, de muta. teſtamen. cautel. 8. numer. 3. fol. 501

Collectiuum nomem ſimplicirer prolatum diſtribuit in partes viriles, de hæredit. inſtitu. cautel. 3. num. 4. fol. 161

Confeſsio patris non nocet filio quantum ad legitimam, de lib. inſti. can. 17. nu. 5. 151

Confeſsio teſtatoris habet vim legati tantùm, de legat. cau. 6. nu. 1. 196

Confeſsio teſtatoris an intelligatur acceptata ſi legatarius ſit præſens, & taceat, ibid.

Confeſsio teſtatoris iuramento firmata fit irreuocabilis, ibidem.

Confeſsio teſtatoris malè ablatorum reuocari minimè poteſt, ibidem. & limitat. vt ibidem, numer. 3. fol. 297

Conſenſum ad vtilitatem propriam, ſicut auctoritatem accommodare non poſſumus, de his qui non hab. fact. teſtamen. caut. 1. num. 4. fol. 2. & cautel. 2. eo. tit. num. 4. 11

Conſenſus alteri præſtitus reuocabilis eſt per eum, cuius conſenſus ad actum requiritur, de his qui non habet fact. teſtament. cautel. 1. numer. 4. 5

Conſenſus alicuius vbi requiritur in actu ſufficit interuenire poſt factum. de leg. cau. 67. nu. 2. 413

Copulatiua oratio copulatorum concurſum requirit.de teſta.ord.cau.11.nu.7 95

Contractus poteſt fieri etiam in teſtamento.de lega.cau.3.nu.2. 290

Contrahentes poſſunt communi conſenſu recedere à pacto etiam firmato mediante iuramento. de vari.teſt. præcep.caut.8.nu.5. 467

Compenſatio legati ad creditum fit, ſi conſtat ex voluntate teſtatoris.de lega.cau.5.nu.2. 293

Compenſatio non fit de quantitate ad ſpecies, ibidem. nu.3. 294

Conſtitutio extenditur ad caſum omiſſum, vel de caſu ad caſu.de ſubſt.cau.5.nu.2. 181

Communia verba relata ad certas res non trahuntur ad vniuerſum. de ſubſti.cau.10.nu.3. 194

Communia verba quæ ſint in ſubſtitutione.de ſubſt.cau. 12.nu.6. 200

Compromiſſum fieri inter coheredes ad ſedandas diſcordias poteſt præcipere teſtator.de var.teſta. præcept. cau.7.nu.1. 464

Compromiſſum non extenditur in compromittentis hæredes,ibid.nu.2.

Conſuetudo teſtatoris præfertur conſuetudini regionis. de leg.cau.66.nu.2. 410

Conſuetudo poteſt minuere ſolemnitatem inuentarij, & mutare eius formam.de acq.hered. cautel.8.num.3. fol. 528

Conſuetudo an probetur per dictum Doctoris ſcribentis

tis ſic de conſuetudine ſeruari.de ſubſt.cau. 35.nu.3 fol. 270

Curator dari poteſt hæreditati iacēti, qui ſatisfaciat creditoribus, & exerceat hęreditarias actiones.de acq. hæred.cau.7.nu.4. 523

D

DEbitor, vel creditor Pupilli non poteſt eſſe tutor. de tutor. & excomm.teſta.cautel. 1. numer. 3. fol. 417

Debitor quantitatis expreſsè reſpectu alicuius ſpeciei. non liberatur etiam morte ipſius ſpeciei.de lega.cau. 25.nu.2. 335

Debitorum nomina non continentur appellatione mobilium, & immobilium. de ſubſt. cautel.11.nume.2. fol. 195

Debita ſoluenda ſunt ab hærede, & non à legatarijs.de leg.cau.42.num.1. 364

Delinquendi occaſio danda non eſt, de his qui non hab. fact.teſt.cau.14.nu.1. 46

Deſcendentes ex linea maſculina dicuntur etiam neptes ex maſculo.de ſubſt.cau.22.nu.3. 231

Dictio, ipſemet, quam vim habeat in adeunda hęreditate.de ſubſt.cau.1.nu.2. 173

Dictio, tunc, ex eo caſu facit diſpoſitionem reſtringi ad expreſſa.de ſubſt.cau.5.nu.3.fol.182. & quā vim habeat in ſubſt.cau.16.nu.4.eo.ti. 213

Dictio

Dictio,tunc, eſt dictio demonſtratiua,non autem taxatiua,de ſubſti.caut. 5. num.4. 182
Dictio,tantùm, eſt dictio taxatiua, & impedit extenſionem.ibid.nu. 5.
Dictio,non aliter,nec alio modo,quam vim habeat, ibidem.nu.6.
Dictio, ſtatim,aut purè,quid importet,de le.cau. 51.numer. 2. 384
Dictio, omnino, habet naturam præciſam,de var.teſta. precep.caut.8.nu.4. 466
Dies incertus conditionem facit, de leg.cau.54. nu.2. fol. 388
Diſpoſitio facta in gratiam eorum, qui adhuc in rerum natura non exiſtunt dicitur habere vires,de leg.cau. 55.nu.2. 390
Diuiſio facta per patrem inter filios eſt reuocabilis, de libe.inſti.cau.2.nu.1. 103
Diuiſio comprehenditur appellatione alienationis, de var.teſt.præcep.cau.5.nu.3. 454
Diuiſio non poteſt à teſtatore prohiberi, nec valet eius præceptum quòd ſemper hæredes in communione maneant,de var.teſt.precept.cau.8.nu.1. 465
Diuiſio bonorum poteſt à teſtatore ad certũ tempus prohiberi,ibid.nu.3. 466
Diuiſio fieri poteſt de communi conſenſu per cohæredes etiam à teſtatore prohibitos ætate maiores, ibid. numer. 5. 467
Doctori aſſerenti aliquid de conſuetudine ſeruari quando

do credatur, de ſubſt.cau. 35.nu.3. 270

Dolo alterius ſi quis fecerit teſtamentum datur actio, et exceptio ad reſcindendum teſtamentum his, qui ab inteſtato ſuccedunt, de acq.har.cau.4.nu.2. 513

Dolus omnis preteritus remitti poteſt, & ſuper eo rectè tranſigitur, de tut.& exec.teſta.caut. 11. nume.3. fol. 438

Dolus futurus remitti non poteſt, de tut. & exec. teſta. cau.2.num.2. 418

Dominium rei legatæ trãsfertur in legatarium ſine traditione, ſeu recta via, de lega.cau.19.nu.1. 340

Donare cauſa, qua ratione poſsit filiusfam. qui non poteſt teſtari etiam conſenſu patris, de his qui non hab. fact.teſt.caui.1.nu.4. 5

Donatio facta abſenti, nemine pro eo acceptante non valet, ibid.

Donatio cauſa mortis, poteſt fieri ab eo, qui lege municipali, non poteſt teſtari, de his qui non hab. fact. teſt. cau.2.nu.7. 12

Donatio inter viuos valet, ſed non donatio cauſa mortis facta ab vſurario manifeſto, de his qui non hab. fact.teſt.cau.7.nu.2. 24

Donatio cauſa mortis facta à cæco valet communi forma ſeruata, de his qui non hab.fact. teſtam. caut.8. num.5. 32

Donatio cauſa mortis, poteſt fieri ab eo, qui prohibetur relinquere ſecundum ſtatutum, de his qui non haaet fact. teſtamen.cautel. 13. numer.1. 42.

Donatio non inſinuata firmatur iuramento, de teſt.ord. cau.10.nu.3. 87

Donatio cauſa mortis facta coram duobus teſtibus, & presbytero parochiali valet, vel coram quatuor teſtibus.ibid.nu.4. 89

Donatio cauſa mortis poteſt reuocari pœnitentia donatoris. ibid.

Donatio cauſa mortis an vitietur pacto de non reuocando. ibid.

Donatio inter viuos reuocatur natiuitate liberorum. de lib.inſt.cau. 10.nu.4. 130

Donatio cauſa mortis non requirit hæreditatis aditionem. de ſubſt.cau.26.nu.4. 24

Donatio cauſa mortis valet, quamuis non adeatur hæreditas, de legat. cau.2. numer.4. fol. 286. & ſuprà de ſubſti. caut. 26.

Donatio facta in pœnam mutationis teſtamenti non valet etiam iurata. de mut.teſtamen.cautel.2. nume.1. fol. 485

Donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum. vtrum valeat quo ad præſentia. ibi.nu.2.

Donatarius ille potior eſt, qui prius poſſeſsionem nactus ſit.ibid.nu.3. 487

Dotis *legatum eſt conditionale, fit tamen purum voluntate teſtatoris. de legat. cautel. 51. numer. 1. fol.* 384

Dotatio Eccleſiæ *cum aliqua conditione melius fit corā Epiſcopo.de leg.cau.47.nu.3.* 378

Dos

Dos ſi ſoluta ſit à patre viuo nihilominus filiæ petere poterit legatam ſibi quantitatem. de legat. cautel. 36. num. 1. 351

Dos prælegata quæ commoda conſequatur. de leg. cau. 17. nu. 1. 320

Dos certa quantitate expreſſa, quòd prælegetur intereſt vxoris. ibid. nu. 2. 321

Dos parua dicitur, quę nō ſufficit ad alimoniam vxoris. de leg. cau. 20. nu. 1. 327

Dos danda filiæ ſpuriæ debet eſſe moderata. de his qui non hab. fact. teſt. cau. 14. nu. 13. 53

Dubia cauſa debet terminari æquitatis moderamine. de ſubſt. caut. 6. nu. 3. 185

E

Eccleſiæ conſtructæ poſt teſtamentum an admittantur ad annuum legatum factum eccleſiis. de legat. cau. 55. nu. 1. 389

Eccleſiæ legatum factum quas conditiones reijciat, & quomodo conſenſu Epiſcopi confirmetur. de leg. cau. 47. nu. 1. 376

Eccleſiam nouam religioſi mendicantes conſtruere nequeunt ſine auctoritate Pontificis. de lega. caut. 52. num. 1. 403

Electio eſt debitoris in alternatiuis. de leg. caut. 13. numer. 1. 310

Electio cuius ſit hæredis, an legatarij. ibidem.

Eligere

Eligere ſe ipſum poteſt, ſi indigeat ille, cui data eſt facul tas aliquid diſtribuẽdi inter pauperes. de tut. exec. cau.10.nu.4. 435

Emancipatio poteſt fieri auctoritate cuiuſlibet iudicis, de his qui non hab.fact.teſt.cau.1.nu.2. 3

Emancipatio filiorum præcedens facit valere diuiſionẽ paternam, de lib.inſti.cau.2.nu.3. 104

Extraneus rem iam ſuam effectam per reſtitutionem nõ prohibetur donare filio ſpurio teſtatoris, de his qui non hab.fact.teſt.cau.14.nu.9. 50

Emphytheotica retinere poteſt filius repudiata patris hæreditate, de acq.hær.cau.10.nu.1. 533

Emphyteota legans prędium ſine conſenſu domini cadit à iure ſuo, de leg.cau.46.nu.1. 373

Emphyteota vtrum poſſit donare ius emphyteoticum, etiam domino non requiſito, ibid.

Error non nocet in hæreditatis aditione virtute clauſulæ, omni meliori modo, de acquir.hæred. cautel. 11. num. 2. 535

Excommunicatus poteſt à quolibet abſolui ab excõmunicatione, quãdo impeditur accedere ad eum, ad quẽ abſoluere pertinet. de his qui non hab. fact. teſtam. cau.10.nu 2. 35

Excommunicatus actiuè, & paſſiuè habet factionem teſtamenti, de his qui non hab.fact. teſt.caut.10.num. 1.fol. 35

Executor datus in teſtamento an excuſet hæredem legata non ſoluentem, de leg.cu.41.nu.2. 363

Executor

Executor teſtamentarius per annum negligens exequendi poteſtate priuatur, de tut. & exec. teſtam. caut. 6. num. 1. 427

Executor qui non poteſt eſſe, non prohibetur exequenti conſulere, & exec. teſta. caut. 7. nu. 2. 430

Executor vnus ſine alio non poterit exequi, niſi altero mortuo, de tut. & execut. teſtam. cautel. 8. numer. 1. fol. 431

Et quando vnus ſine alio exequi poterit, ibidem. num. 2.

Executor quando poſſit agere, & procuratorem conſtituere, de tutor. & executor. teſtament. cautel. 9. fol. 432

Executor alienare bona non poteſt, niſi à teſtatore ſit ei data poteſtas, de tut. & exec. teſta. cautel. 10. numer. 1. 434

Executor debet hæredem prius requirere, ſi velit alienare bona propter facultatem ſibi conceſſam, ibid. numer. 2.

Exhæredatus habetur pro mortuo, de lib. & poſthum. caut. 7. nu. 2. 119

Exhæredationis cauſa non ſolum teſtamento exprimi, ſed etiam probari debet, vt ſit legitima, de lib. inſtit. caut. 2. 135

Exhæredandi poteſtas tollitur per pœnitentiam filij, de lib. inſt. cau. 18. nu. 2. 149

Exhæredationis effectus tollitur, ſi filius reconcilietur patri, ibid.

Expenſa

Expenſæ immoderatè factę in funere ſine ordinatione teſtatoris quando repeti poſſunt.de ſepult.cau.5. numer.1. 474

Expenſæ factę in dote recuperanda non repetunt̄ ab hæredibus viri prælegātis dotem in certa quantitate.de leg.cau.17.nu.3. 321

Extenſio fit ex coniectura voluntatis,non autem contra voluntatem teſtatoris.de ſubſt. cautel. 5. numer. 6. fol. 182

F

Familię appellatio non porrigitur ad ſpurios.de ſubſtit.cau.23.nu.1. 266

Fœminæ non ſunt de ſtipite,ſeu cippo domus. de ſubſtit. cau.22.num.2. 231

Fœmina,quę cauſa maſculorum ceſsit hæreditati,quan̄do regreſſum habeat deficientibus maſculis. de acq. hær.cau.19.nu.1. 558

Fideicommiſſa etiam nutu relinqui poſſunt.de hæred.inſti.cau.2.nu.4. 166

Fideicommiſſum conditionale non tranſmittitur ad hæredes,de hære.inſti.cau.5.nu.3. 168

Fideicommiſſum iniunctum filijs non comprehendit nepotes.de ſubſt.cu.4.nu.2. 178

Fideicommiſſum etiam non agnitum tranſmittitur ad hęredes. de ſubſtitu.cau.23.nu.5.fol.235. & cau.de acqu.hęr.nu.5. 503

Fideicom-

Fideicommiſſaria ſubſtitutio euaneſcit, ſi hæres ſcriptus moriatur hæreditate non adita, de ſubſt. cau. 27. nu. 1. fol. 243. limita vt ibi.

Fideicommiſſum ab hæredibus ab inteſtato repetitum cẽſetur virtute clauſulæ codicillaris, ibi. nu. 2.

Fideicommiſſarius ante reſtitutam hæreditatem ius inde non habet, de ſubſt. caut. 32. nu. 1. 264

Fideicommiſſum non poteſt ab eo relinqui qui nullum cõmodum habiturus eſt ex teſtamento, de lega. cau. 22. numer. 2. 330

Fideiuſſor cohæres, quod ſoluit pro vſufructuario non repetit, de var. teſt. præcep. cau. 1. nu. 3. 443

Filia non poteſt petere quantitatem legatam vltra dotẽ habitam, de lega. cau. 36. nu. 1. 351

Filia dotem fratribus conferre tenetur, ſi ad ſucceſsionẽ paternam admitti velit, de var. teſt. præcep. cautel. 4. nu. 1. 451

Filia præterita propter maſculum, quando poſsit rumpere teſtamentum paternum, de lib. inſti. caut. 5. numer. 1. 112

Filia inſtituta in legitima cum hoc, quòd compenſet quicquid habere debet, vtrum prohibeatur exigere bona materna, de lib. inſti. cau. 3. nu. 4. 107

Filiusfam. non poteſt facere teſtamentum, de his, qui non hab. fact. teſt. cau. 1. nu. 1. 2

Filiusfam. de conſenſu patris poteſt donare cauſa mortis, ibid. nu. 3.

Filius ſemel hæres inſtitutus non poteſt deſinere eſſe hæ-

res,de lib.inſti.cau.4.nu.1. 109

Filius non tenetur ſoluere debita patris, de lib. inſtitu. caut.7.nu.1. 119

Filius ex primogenito an præferatur ſecundogenito in ſucceſsione regni,de lib.inſti.caut.8.nu.1 121

Filius conuinctus ingratitudine nō poteſt impugnare teſtamentum, nec petere legitimam,de lib.inſt.cau.11. num.3. 135

Filius inſtitutus in re certa eſt loco legatarij.de lib.inſt. cau.13.num.2. 141

Filius quando poſsit alienationē patris factam in fraudem legitimæ reuocare.de lib.inſt.cautel.17.num.6. fol. 151

Filiorum appellatio continet nepotes,vbi agitur de commodo eorum,non aliter.de ſubſtitut.cautel.4.nu.2. fol. 178

Filius teſtatoris ex coniectura intelligitur etiam pupillariter ſubſtitutus,& matrem excludet,de ſubſt.cautel.7.nu.2. 189

Filiorum appellatio non continet ſpurios,neque naturales in ſubſtitutione facta ſub conditione ſi hæres deceſſerit ſine filijs,de ſubſtit.cau.15.nu.1. 206.

Filiorum cauſa eſt fauorabilior,quàm cauſa ecc.de ſubſt. caut.18.nu.4. 222

Filij hæredum inſtitutorum fideicommiſſo grauari non poſſunt,ſi non ſubſtituantur,de ſubſtitu.caut.19.nu. 2.fol. 225

Filij fratris an ſuccedant vnà cum patruo ex ſubſtitutionibus

tionibus,de ſubſt.cau.27.nu.1. 246
Filij poſiti in conditione cenſentur ex fideicommiſſo vocati,de ſubſti.caut.36.nu.1. 272
Filijs datur anni ſpacium in adeunda hæreditate ad deliberãdum, cæteris verò tempus centum dierum. de acq.her.caut.7.nu.2 521
Filius non perdit legitimam per non confectionem inuẽtarij.de acq.her.cau.8.nu.4. 528
Filius niſi fuerit heres,non admittitur ad ſtipulationem factam filijs,& hæredibus,de acquiren.hæred. caut. 10.num.2. 533
Filius,qui ſtudere cœperat in vita patris,an teneatur de proprio complere ſtudium poſt patris obitum,de leg. cau.52.num.2. 385
Frater ordinis minorum ſancti Franciſci teſtamẽtarius executor eſſe non poteſt etiam de licentia ſui ſuperioris,de tut.& exec.teſt.cau.7.nu.1. 429
Frater vtrinque coniunctus,quando præfertur alijs in ſubſtitutionibus, de ſubſt.cau.21.nu.1. 228
Frater et eius liberi hæredes inſtituti,quando intelligantur ordine ſucceſsiuo, de hær.inſti.caute.6.num.4. fol. 171
Frater diues tenetur præſtare alimenta fratri inopi,etiã malemerito,de lib.inſt.cau.17.nu.8. 152
Filij poſſunt hæreditatem adire paternam, vel maternã,non obſtante lapſu 30.annorum, ex capite vnde legitimi,de acquir.hæred.cau.6.nu.2. 517
Frater quando poſsit querelare teſtamentum fratris,

ibidem, numer. 3. 146

Fratris filio non competit querela inofficioſi teſtamenti contra patrui teſtamentum, de lib. inſti. cautel. 16. numer. 1. 145

Fratres mendicantes ſunt incapaces hæreditatum, de his, qui non hab. fact. teſt. caut. 11. nu. 1. fol. 38. & remedia, quibus eis relinqui poſsit. ibid.

Fraus quibus conieсturis probetur, de his, qui non hab. fact. teſt. cau. 14. nu. 3. 47

Fructus quomodo diuidantur inter hæredes clerici defuncti, & ſucceſſorem eius in beneficio, de his, qui nō hab. fact. teſt. cau. 3. nu. 6. 17

Fructus ſuos vendere poteſt ſimpliciter prohibitus alienare bona. de var. teſta. præcep. cautel. 6. num. 6. fol. 462

Fructus nondum à ſolo ſeparati continentur in legato mobilium, de leg. cau. 53. nu. 3. 38

Furioſus non poteſt facere teſtamentum, de his, qui non hab. fact. teſt. cau. 6. nu. 1. fol. 22. & remedium, vt furioſi teſtamentum valeat, ibidem.

Futura quando legato cedāt, de leg. cau. 10. nu. 2. 305

G

GEneri per ſpeciem derogatur, de leg. cau. 28. numer. 1. 338

Gradum quartum quo remedio excedat prohibitio alienationis, & fideicommiſſum, de var. teſta. præcep. cautel.

cautel.2.num.2. 445
Grauare non poſſumus, quos non honoramus, de ſubſtit. caut.19.num.1. 224

H

HAbitare cum hærede an, & quando teneantur hi, quibus alimenta ſunt relicta, de leg.cau. 56.nu.1. fol. 361
Hæredibus infantis, vel minoris competit reſtitutio aduerſus hæreditatem non aditam per minorem, ibidem num. 2.
Hęreditas codicillis neque dari, neque adimi poteſt, de teſt.ord.caut.10.nu.1. 85
Hæreditas, aut legatum alicui relictum, vt tranſmittatur ad alium poſt hæredis, aut legatarij mortem, rogari debet per fideicommiſſum, de hær.inſtit.caute.5. num. 2. 167
Hæreditate non adita nihil valet ex his, quoniam teſtamento ſcripta ſunt, de lega.cau. 2.nu.1. 285
Hæreditas non adita non tranſmittitur ad hęredes, niſi ſit aſcendentium, quę tranſmittitur non adita, de acquir.hæred.cau.1.nu.1. 504
Hæreditas ex teſtamento facto coram iudice poteſt adiri de iure ciuili etiam in caſibus, in quibus regul riter neceſſaria eſt.bono poſſeſſ.de acquir.hæredit. cautel. 14.num.5. 539
Hæreditas intelligitur adita per habitationem domus

defuncti,de acq.hęr.cau.15.nu.1. 543
Hæreditatis aditio non valet ignorata cauſa, ex qua quis poſsit hæres eſſe,ibid.nu.2. 544
Hæredis appellatio an referatur etiam ad hæres extraneos,ibidem.nu.3. 238
Hæredes hæredum non complectuntur in prohibitione facta hæredibus nominatim de non alienando,de vari.teſt.præcep.cau.2.nu.3. 446
Hęredes instituti pleno iure concurrent in vſufructu cũ vxore relicta vſufructuaria omnium bonorum,de lega.cau.14.nu.4. 334
Hæredes grauati in legatis iudicãtur à nominatione nominis proprij, vel appellatiui; an pro virilibus, an pro hęreditarijs portionibus teneantur,de lega.cautel.14.num.1. 312
Hæredis institutio eſt neceſſaria,vt relicta in teſtamento valeant,de hęredit.inſt.caut.1.nu.1. 157
Hæredes non poſſunt venire cõtra factum defuncti, pro qua portione ſucceſſerint,de lib. inſti.cautel.9.nu.1. fol. 142
Hæredes plures ſimpliciter inſtituti, quando viriles partes habeant,de hęre.inſt.cau.3.nu.2. 161
Hęres ſemel factus nunquam deſinit eſſe hęres etiam aliqua hominis diſpoſitione,de hęredit. inſtit. caute. 5. numer.1. 166
Hæres, & non legatarius grauatus lucrabitur quartã in reſtitutionem,ibid.nu.3. 168
Hæres inſtitutus in vita tantum an dicatur fideicommiſſarius

miſſarius, ibidem, num. 4.
Hæres grauatus à teſtatore vt intra certum tempus nõ adeat hereditatem, vtrum impediatur à iure, ibidem, num. 5.
Hæres pendente conditione ſub qua inſtitutus eſt, bona hereditaria adminiſtrare non poteſt contra teſtatoris prohibitionem, ibidem.
Hæres ſuus iure ſuitatis tranſmittit hæreditatem ad quoſcunque, de ſubſt. cau. 2. nu. 1. 174
Heres heredis in ſubſtitutionibus quando comprehendatur, de ſubſt. cau. 24. nu. 1. 235
Heres rogatus ſub conditione hæreditatem reſtituere vtrum impediatur petere cautionem à legatarijs, de ſubſti. caut. 35. nu. 1. 269
Hæres rogatus alteri reſtituere hæreditatem tenetur inuentarium facere, vt trebellianicam non amittat, de ſubſt. can. 37. nu. 1. fol. 276. & ſi non fecerit inuentarium, tenetur legatarijs etiam vltra vires hæreditarias, ibidem.
Hæres rogatus per fideicommiſſum hæreditatem reſtituere poſt mortem ſuam quando poſsit alienare aliqua bona hæreditatis, de ſubſtitut. cautel. 38. numer. 1. fol. 270
Hæres non tenetur legatario reſtituere fructus bona fide perceptos, de leg. cau. 11. nu. 1. 306
Hæres iuſſus ſoluere debitum ex cauſa fideiuſsionis ſolutum à principali debitore repetere non poteſt, de lega. can. 30. nu. 1. fol. 341. limita. vt ibi.

Hæres cogitur cedere actionem legatario contra domi-num rei legatæ à teſtatore, de lega. cautel. 38. num. 3. fol. 353

Hæres bis monitus, ſi legata non ſoluerit, priuatur hære ditate, de leg. caut. 42. nu. 1. 362

Hæres quando poteſt detrahere falcidiam de legatis, de leg. cau. 43. nu. 3. 365

Hæres tenetur ad ſolutionem integri legati percipiendi ex aliquo fundo, licèt minus ex fundo ipſo percipia-tur, de leg. caut. 59. nu. 1. 397

Hęres ad impediendum poteſtatem executoris poterit offerre ſe paratum vendere, & de precio ſatisfacere, de tut. & exec. teſt. cau. 10. nu. 3. 434

Hęres prohibitus inferre moleſtiam intelligitur de mo-leſtia facti, non autem iuris, de var. teſtam. præcept. cau. 3. nu. 1. 448

Hæres non habens notitiam fideicommiſsi poteſt aliena-re rem ſubiectam reſtitutioni, de var. teſta. præcept. cau. 9. nu. 1. 468

Hæres dubitans de viribus teſtamenti quomodo ca-ueat ſibi de ſumptibus funeris, ne videatur adiuiſſe hę reditatem, de ſepul. cau. 5. nu. 4. 475

Hæres inſtitutus non voluntate teſtatoris, ſed inſtiga-tione, ſeu minis ſuis carebit hæreditate, de acq. hære dit. cau. 4. nu. 3. 513

Hæres quomodo debeat proteſtari, ne intelligatur adi-re per aliquem actum futurum, de acquir. hæredita. cau. 5. nu. 2. 515

Hæres, abſens qui primum adeundi gradum tenet, quomodo excludatur, de acq. hære. caut. 7. nu. 2. 522

I

IGnorantia teſtamenti quomodo præſumatur in hære de ſuo, de acq hær. cau. 15. nu. 2. 544

Impſonalis locutio q̃d operet̃, de ſubſt. ca. 28. n. 3. 250

Incapax vt poſſit inſtitui, & quomodo, de his, qui non hab. fact. teſt. cau. 10. nu. 3. 37

Incapax capere poteſt, vt alij reſtituat. de his, qui non hab. fact. teſt. cau. 14. nu. 9. 50

Indigno quod aufertur, pertinet ad fiſcum, de muta. teſt. cau. 8. nu. 2. 500

Indignus hæreditate nõ poteſt exceptione repelli à poſſeſſore, de acq. her. caut. 12. nu. 1. 536

Indignus vt remoueatur ab hæreditate, debet ceſſio à fiſco impetrari, ibi. nu. 2. 537

Infans tranſmittit hæreditatem patris non agnitam ad heredes, de acq. her. cau. 1. nu. 3. 505

Ingratitudo filiorum probanda eſt, nec ſuper hoc ſtatur verbis teſtatoris. de lib. inſti cau. 11. nu. 3. 135

Ingratitudo filij remiſſa cenſebitur, ſi pater recipit eum ad menſam, & victum communem, de lib. inſt. cautel. 18. num. 3. 149

Inſtitutio procedere debet in teſtamento cæci, de his, qui non hab. fact. teſt. cau. 8. nu. 2. 30

Inſtitutio ſub conditione poteſtatiua valet etiam in ſuis hæredibus, de lib. inſt. caut. 4. nu. 2. 110

Inſtitutio facta de filia in dote ei data valet, & inſtitutio conuertit in fideicommiſſum virtute clauſulæ codicillaris, de lib. inſtit. cau. 5. nu. 3. 115
Inſtitutio facta de filio, & nepotibus quantum ad nepotes habet vim ſubſtitutionis vulgaris, de hęr. inſt. cautel. 6. nu. 4. 171
Inſtitutio quando dicatur pro non ſcripta, vel caduca, de ſubſt. caut. 3. nu. 1. 176
Inſtitutio in re certa non euaneſcit, ſi vniuerſalis hæres non adierit hæreditatem, de leg. cau. 2. num. 2. 285
Inſtitutio facta de eo, qui non poteſt emere in territorio valet, de lega. cau. 40. nu. 4. 361
Inſtitutio facta cum clauſula codicillari conuertitur in fideicōmiſſum tranſmisſibile ad hæredes, & non agnitum, de acquir. hæcr. cau. 1. nu. 6. 506
Inſtitutus hæres in certis rebus, quando totam hęreditatem conſequetur contra teſtatoris voluntatem, etiã in foro poli, de leg. cau. 15. nu. 4. 316
Inſtitutus in rebus certis non tenetur ad ſolutionem ęris alieni, de leg. cau. 42. numer. 4. fol. 364. limita. vt ibid.
Inſtrumentum immixtionis filiifamil. quomodo fiat, de acq. hęr. caut. 2. nu. 2. 508
Interpretatio voluntatis teſtatoris, ex quibus fiat, de lega. cau. 66. nu. 3. 411
Intereſſe, ſi fuerit iniquè declaratum à legatario poteſt redigi per iudicem ad honeſtum modum, de leg. caut. 48. num. 3. 380

Inuentarium non releuat hæredem reuocare volentem ea,quæ defunctus alienauerat,de lib. inſt.cautel. 14. num. 2. 142

Inuentarium hæres ſi non faciat perdit trebellianicam, de ſubſt.cau. 37.nu. 1. 276

Inuentarij faciendi neceſsitatem remittere teſtator poteſt,ibid.nu.2. 277

Inuentarium facere tutor cogitur,nec ſufficit à teſtatore remitti,niſi prohibeatur fieri,de tut. & exec.teſt. cau. 3.nu.2 422

Inuentarium vt ſit ſolemne,quæ requirat,de acq. hære. cau.8.nu.2.fol. 525.& not.ibi nouem requiſita.

Inuentarij beneficio non cogitur hæres habere ratam conditionem defuncti,niſi quatenus ex hæreditate lucrum ſentiat,ibid.nu.5. 529

Inuentarium facit,vt actio non confundatur aditione hereditatis,de acq.hær.cau.13 .nu.1. 537

Iudex ex cauſa poteſt venire contra diſpoſitionem teſtatoris, de tut. & exec. teſta. cautel. 3. numer. 4. fol. 422

Iudex ſupplet conſenſum eorum,qui non poſſunt,aut ſine iuſta cauſa conſentire recuſant,de his, qui non habet fact.teſt.cau. 1 .nu.4. 5

Iuramentum obligat etiam impuberem doli capacem,de his,qui non hab.faction.teſtamen.cautel.5. nume. 1. fol.1 20

Iuramentum non confirmat pactum de ſuccedendo, de teſt.ordi.cau.10. nu. 2. 86

Iuramentum ſupplet defectum inſinuationis, ibidem, numer. 3.

Iuramentum confirmat diuiſionem factam per patrem inter liberos, de lib. inſt. cau. 2. nu. 2. 103

Iuramentum confirmat renunciationem ſucceſſionis et in legitima, ſiue in ipſo actu teſtandi, ſiue in contractu, de lib. inſti. cau. 3. nu. 2. 105

Iuramentum facit confeſſionem teſtatoris irreuocabilē, & ius acquiri abſenti, de legat. cautel. 6. numer. 3. fol. 297

Iuramentum non reuelat alienantem prohibitum per teſtatorem alienare, de var. teſtamen. præcept. cau. 5. num. 4. 455

Iuramentum confirmat pactum de non diuidendo in perpetuum, non tamen impedit fieri diuiſionem de communi conſenſu, de var. teſt. præcep. caute. 8. nume. 2. fol. 466

Iuramentum facit, vt diſpoſitio ſequens non tollat præcedentem etiam iuratā, de muta. teſta. cau. 1. num. 4. fol. 482

Iuramento legatarij ſtari poteſt ſuper intereſſe ob moram hęredis mandante teſtatore, de leg. cautel. 48. num. 2. 380

Iuramentum facit valere actum omni meliori modo, ibidem, num. 5.

Iuramentum de non reuocando teſtamentum non tollit libertatem faciendi ſecundùm teſtamentum, de mut. teſt. cau. 2. nu. 7. 490

Iuramen-

Iuramentum non firmat pactum, vbi eſt enormiſsima læ-ſio, de acq. hær. cau. 19. nu. 4. 560
Iurare cogimur, an in fraudem quid fecerimus, de his, qui non habent fact. teſtament. cautel. 14. num. 4. fol. 48
Ius accreſcendi in legatis prohiberi poteſt; ſecus inter hæredes, de leg. caut. 15. nu. 1. 314
Ius deliberandi tranſmittitur ad hæredes, de ſubſt. cau. 1. num. 1. 137
Ius funerandi eſt de iure parochiali; ſicut ſacramentorũ exibitio, de ſepult. cau. 4. num. 2. 473
Ius patronatus legari non poteſt ſine conſenſu Epiſcopi de leg. cau. 67. nu. 1. 413
Ius ſuitatis tollitur per dationem vulgaris ſubſtituti, de ſnbſti. cau. 2. nu. 1. 174

L

Legata quando debeantur, ſi natiuitate poſthumi rũpatur teſtamentum, de lib. inſtitu. cautel. 10. numer. 5. 134
Legata, ſeu prelegata debentur, dummodo non excedãt legitimam. de lib. inſti. cau. 12. nu. 3. 138
Legata continent vtilitatem meram, & ideo legatarij, non poſſunt à creditoribus conueniri, de lib. inſt. cautel. 13. nu. 2. 141
Legata reſurgunt per aditionem ſubſtituti, de ſub. cau. 3. num. 2. 176

Legata, prælegata, ſeu fideicommiſſa vtrum ſubiaceant reſtitutioni ex fideicommiſſo, de ſubſtitu. cautel. 28. num. 1. 249
Legata pura, an patiãtur deductionem aliquam de conſuetudine ſi fideicommiſſum ſit conditionale, de ſubſt. caut. 35. num. 2. 269
Legata uiribus carent, ſi non adeatur hæreditas, de leg. cau. 2. nu. 1. 285
Legata repetita videntur ab his, qui ab inteſtato ſuccedunt virtute clauſulæ codicillaris, ibidem, nume. 3. fol. 286
Legata debentur etiam hereditate non adita ex teſtamento, ſi ſic dicatur à teſtatore, ibid. num. 6. 287
Legata re communi legaſſe teſtator intelligitur partem ſuam tantum, de leg. caut. 4. nu. 1. 291
Legata res debet ſolui legatario, vbi legata eſt ſumptibus hæredis, de leg. cau. 26. nu. 1. 336
Legata valent etiam hæreditate non adita, ſi teſtator ita voluerit, de leg. cau. 39. nu. 3. 358
Legata ab inſtituto quando repeti cenſeantur à ſubſtituto, de leg. cau. 45. nu. 2. 371
Legato generali non veniunt venalia, de leg. cautel. 9. num. 1. 303
Legato fundo ad alimenta, vel ad vſum intelligitur legata proprietas, de legat. cau. 23. nu. 2. 332
Legato prædio debetur via, & ſeruitus viæ, de leg. cau. 33. num. 2. 347
Legatarij in teſtamẽto teſtes eſſe nõ prohibentur, de teſtam.

ſtam.ord.cau.9.nu.1.fol.283.limita vt ibi.

Legatarius quando teneatur compenſare legatum cum credito ſuo, de leg.caut.5.nu.1. 293

Legatarius prohibitus plus petere tenetur indiſtinctè ſuum creditum cum legato compenſare, ibidem, numer. 3. 294

Legatarius quando lucratur fructus, de leg.caute. 11. num.2. 306

Legatarius occupãs rem legatam auctoritate propria, quando cadat à iure ſuo, de legat. cautel. 12. nu. 1. fol. 318

Legatarius prius nominatus à teſtatore præfertur alijs legatarijs in eligendo, de legat. cautel. 13. num.3. fol. 313

Lagatarius non ſuccedit legatario iure accreſcendi in quantitate ſeparatim legata, etiam ſi eorum nomina coniugantur, de leg.cau.15.nu.2. 315

Legatum non comprehendit uenalia, quæ non ſunt in domo, de leg.cau.19.nu.1. 325

Legatarius, qui commodum capit inæſtimabile, puta libertatem grauari fideicommiſſo nõ poteſt, de le.cau. 21.nu.1. 329

Legatarius fundi, & legatarius vſusfructus eiuſdem fundi ambo concurrunt in fundo, de leg.cau.24.nume.1.fol.333.limita vt ibi ſub nu.2.

Legatarius non poteſt agere contra debitorem teſtatoris niſi prius actione ceſſa. de lega.cautel.27.nu.1. fol. 337

Legatarius

Legatarius incapax prædij poteſt conſequi precium, ibidem. num. 2.

Legatarius quando rei legatę fieri dominus non poteſt ſine traditione hæredis, de legat. cautel. 29. num. 2. fol. 304

Legatario non debetur ſuperuenientia poſt teſtamentũ, de leg. cau. 30. nu. 3. 342

Legatarius non poteſt acquirere poſſeſsionem rei emphyteotice ſine domini conſenſu, de leg. cau. 46. numer. 3. 374

Legatarius, non poteſt vſuras ab hęrede moroſo conſequi, etiam ordinatione teſtatoris, de legat. caute. 48. num. 1. 379

Legatarius, cui ſoluendum erat, cum ad ætatem legitimam perueniſſet, præmoriens quomodo tranſmittat legatum, de leg. cau. 54. nu. 1. 388

Legatum factum Cappellæ, ſeu ſacello vtrum ei, vel eccleſiæ debeatur, de ſubſt. caut. 7. nu. 1. 298

Legatum eſt inutile, quod committitur alterius voluntati, de leg. cau 8. nu. 1. 300

Legatum licèt ſit ex hoc inutile, tamen teſtator non intelligitur legaſſe, niſi ius, quod habebat in re, quamuis morte finiendum ſit. de leg. cautel. 22. numer. 1. fol. 330

Legatum prædium pro alimentis differt à legatis alimentis ex prędio, ibid.

Legatum ad vſum, vel ad alimenta quam vim habeat, ibidem.

Legatum rei alienæ ſcienter à teſtatore factum valet ſaltem in æſtimatione, de legat. cautel. 32.num.2. fol. 345

Legatum dotis factum in codicillis in maiori quantitate, quàm fuerit in teſtamento, an ſit validum, de leg. cau.36.nu.2. 352

Legatum partis hæreditatis habet annexa onera, de lega.cau.42.nu.4.fol.365.& quando non contineat onera ex mente teſtatoris, ibid.

Legati verbum etiam vniuerſitati adiectum non habet vim inſtitutionis, de legat. cautel. 44. numer. 11. fol. 370

Legatum anulorum factum vxori eius cauſa paratorũ quomodò intelligatur, de legat. cautel. 50. num. 1. fol. 383

Legatum alimentorum durat poſt mortem filiorum, cũ quibus mater erat habitura, de legat. cautel. 56. numer. 3. 292

Legatum annuum finitur ſpacio centum annorum, de lega.cau.57.nu.1. 393

Legatum annuũ rectori eccleſię factum ſub nomine dignitatis tranſit ad eius ſucceſſorem. de leg.caut. 60. num. 3. 399

Legatum ſimpliciter relictum, ſi ſit iterabile, & reſpiciat pietatem, vel publicam cauſam cenſetur annuũ, ibidem.

Legatum locis religioſis mendicantibus cum onere ædificandi ibi eccleſ. an valeat, de leg.ca.62.nu.1. 403

Legatum factum filiæ in minori quantitate, ſi monaſterium ingrediatur vtrum valet, de lega. caut. 64. numer. 1. 405

Legatum liberationis ab adminiſtratione tutelæ quid operetur, de tut. & exec. teſtam. cautel. 2. numer. 3. fol. 418

Legatum dicitur ademptum, ſi poſt teſtamentum legatarius iniuria graui affecerit teſtatorem, de muta. teſt. cautel. 5. num. 1. fol. 496. & quando reconualeſcat, ibid. num. 2.

Legatum dicitur ademptum, ſi rem legatam teſtator ſine cauſa neceſſaria alienauerit, de mut. teſta. cautel. 7. num. 1. 499

Legitima debetur filijs in rebus paternæ ſubſtantiæ, & hæres non poteſt ſoluere ſupplemētum legitimæ in pecunia numerata, de lib. inſtitu. cautel. 12. numer. 1. fol. 137

Legitima debetur legitimatis, ſicut legitimis, ibidem, num. 6. 140

Legitima ſaltem debetur matri excluſę per ſubſtitutionem pupillarem, tamen de ęquitate, de ſubſt. caut. 6. num. 2. 18

Legitima patitur temporis dilationem, quando mala mēte non eſt adiecta dilatio, de ſubſt. cautel. 30. num. 2. fol. 254

Legitima non ſubiacet fideicommiſſo, poteſt tamen teſtator rogando ſucceſſuros pupillo, vt ēt legitimam reſtituant. de ſubſt. cau. 34. nu. 2. 207

Legitima

Legitima non perditur omiſsione inuentarij, de ſubſtit. cau.37.num.2. 277

Legitima quando ſubiacet prohibitioni de non alienando, de var.teſt.precep.cau.2.nu.4. 447

Legitimæ ſupplementum poteſt filius inſtitutus in re certa petere etiam prohibitus, aut etiam ſi legatum agnouerit, de liber.inſtitu.cautel. 3. numer. 1. fol. 105

Legitimę non poteſt pater aliquod ius imponere, de lib. inſt.caut.5.num.4. 115

Legitimæ præiudicat venditio omnium bonorum à patre facta, de lib. inſt.cau.17.nu.4. 140

Legitimæ detractio in reſtitutione hæreditatis ex fideicommiſſaria ſubſtitutione quo remedio ceſſet, de ſubſtitututioncau.31. numer.4. 260

Legitimę ſupplementum petere poſſunt filij, qui ſunt in aliquo hæredes inſtituti, de acquir.hæred. cautel.4. num.1. 512

Legitimatio naturalium filiorum fit per matrimonium ſubſequens, de his, qui non hab.fact. teſtam. cau.14. num.2. 47

Legitimatio ſemel facta ſuperuenientibus poſtea legitimis non reuocatur, ibid.nu.6. 140

Legitimatus non ritè ſi inſtituatur, vt filius, inſtitutio non valet, de his, qui non hab.fact.teſtamen.cau.14. num.16. 56

Legitimatus præteritus rumpit teſtamẽtum paternum. de lib.inſti.cau.6.nu.1 116

Legitimatus à cæteris legitimis in nihilo differt, ibidem.

Legitimatus ſine præiudicio venientium ab inteſtato nō excludit legitimos à ſucceſsione ab inteſtato, de lib. inſti.cau.18.nu.1. 153

Legitimatus filius, quomodo poſsit præferri ſuccedentibus ab inteſtato, ibid. nu.2. 154

Legitimatus de conſenſu teſtatoris excludit ſubſtitutum ſub conditione, ſi hæres deceſſerit ſine filijs, de ſubſti. cautel.15.numer.4.fol.207. & quando excludat ſubſtitutum, antequam dies fideicommiſsi ceſſerit, ibidem.

Lex municipalis, vel conſuetudo poteſt addere formam teſtandi vltra ſolemnitatem traditam à iure ciuili, de teſtam.ord.cau.6.nu.1. 76

Liberorum appellatio continet fœminas, de ſubſtit.caut. 17.num.4. 217

Liberè quid ſignificet, de ſubſtitution.cautel. 32.nu.3. fol. 265

Linea maſculina quos comprehendat, de ſubſtit.cau.22 num. 4. 232

Loci contemplatione relictum intelligitur, quando legatur perſonis cum commemoratione loci, de leg.cau.7 num.3. 299

M

M*Aritus prohibitus à ſtatuto vltra certam ſummam*

mā relinquere vxori poteſt illi donare cauſa mortis, quantum valet, de his, qui non hab. fact. teſtam. cau. 13. num. 1. 42

Marito ſtante dicto ſtatuto poteſt relinquere, quantum volet de conſenſu hæredis, ibid. nu. 2. 43

Maritus vbi debeat ſepelire vxorem, de ſepult. caut. 3. num. 2. 472

Maſculi agnati quomodo ſubſtituantur ad excludendas fœminas, de ſubſtitution. cautel. 22. nume. 2. fol. 231

Maſculina linea vtrum comprehendat neptes ex maſculo, ibid. num. 3.

Maſculinum concipit fœmininum, de ſubſtitu. cautel. 17 num. 1. fol. 214. ſecus in materia differenti, ibidem, num. 2. 215

Maſculorum appellatio excludit fœminas, & maſculos ex fœminis, ibid. nu. 3. 216

Maſſaritiarum nomine quæ contineantur, de leg. caut. 53. num. 4. 387

Maſculorum expreſsio, an faciat filios hæredes intelligi vocatos ex fideicommiſſo in illa conditione ſi deceſſerit abſque filijs maſculis, de ſubſtitu. caut. 36. num. 2. 273

Mater filio impuberi pupillariter ſubſtituere nō poteſt, de ſubſtit. cau. 30. nu. 1. 254

Mater quando filio poſsit pupillariter ſubſtituere, ibidem. num. 3.

Mater poteſt filijs ex ſecundo matrimonio natis plus relinquere, quàm natis ex primo, de legat. caut. 65. numer. 2. 40

Mater in tutela filiorum præfertur omnibus agnatis, de tut. & exec. teſt. caut. 1. nu. 1. 416

Mater præfertur in tutela fratribus, cum quibus pariter ſuccedit, ibid.

Mater moriens quomodo poſsit prouidere, ne tutor teſtamentarius, vel legitimus adminiſtret bona, quę ipſa relinquit pupillo, de tut. & exec. teſtam. cautel. 4. num. 2. 424

Matrimonium contrahi poteſt ab eo, qui eſt conſtitutus in extremis vitę, de his, qui non hab. fact. teſtam. cautel. 14. num. 2. 47

Meretrix teſtamentum facere poteſt etiam de acquiſitis ex meretricio quęſtu, de his, qui non hab. fact. teſta. cau. 12. num. 1. 41

Mobilium appellatione legatorum non continentur venalia, neque pecunia, neque nomina, de ſubſtit. caut. 9. num. 1. 303

Modus ſoluendi legata quando taxationis gratia cenſeatur adiectus, de leg. cau. 59. nu. 2. 398

Monachus non poteſt facere teſtamẽtum, de his, qui non hab. fact. teſt. cau. 4. nu. 1. 18

Monachus factus ipſo iure fit inteſtabilis, de li. inſt. cau. 9. numer. 1. 126

Moleſtiam inferri iuris, vel facti, quid releuat, de var. teſtam. precept. cau. 3. nu. 3. 450

Monaſte-

Monaſterium excludit ſubſtitutum ſub conditione, ſi hæres deceſſerit ſine liberis, de ſubſt. cautel. 18. nu. 1. fol. 219
Monaſterium excludit ex coniectura voluntatis teſtatorum, ibid. nu. 3. 221
Morientis dictum quantam fidem faciat in iudicio, de tut. & exec. teſt. cau. 11. nu. 4. 439
Mos quomodo probatur, de acq. hæred. cautel. 7. nu. 3. fol. 522
Militum teſtamenta valent non obſtante vitio preteritionis, de acq. hær. cau. 3. nu. 1. 510
Minoribus parentes quomodo poſsint conſulere, ne bona ſua dilapidentur, de var. teſtament. precept. cautel. 5. num. 2. fol. 493. & de tut. & exec. teſta. cautel. 4. num. 3.
Mulier renuncians ſucceſsioni, ſi prius clam fuerit proteſtata, ſe non ſponte renunciaturam, fruſtra renunciat., de acq. hær. cau. 19. nu. 3. 559

N

NEceſſaria cauſa facit licitam alienationem, quæ aliàs non liceret, de var. teſtam. præcept. caute. 6. num. 7. 462
Negociari non dicitur dominus vendẽdo fructus, quos percipit ex proprijs prædijs, de leg. cautel. 19. numer. 3. 326
Neptis quoque ex filio vocabitur ad hæreditatem ex

 ſubſtitu-

ſubſtitutione deſcendentium per lineam maſculinam, de ſubſt.cau.22.nu.3. 231

Nepotes comprehenduntur appellatione liberorum, etiam vbi de ipſorum onere tractatur, de ſubſti. cautel.4.num.3. 179

Nepotes hæredes inſtituti ſimpliciter, aut per nomẽ collectiuum quando viriliter intelligantur inſtituti, de hær.inſt.cau.3.nu.4. 162

Nomen proprium præmiſſum operatur diuiſionem in partes viriles, de leg.cautel.14.num.1. 312

Notario non creditur in his, circa quæ verſatur eius laus, vel opprobrium, ibidem, nu.3.

Notarius eſt iudex ordinarius exercens iuriſdictionem voluntariam, de his, qui non habet fact. teſtam.cautel.1.num.2. 3

Notarius qua cautela vti debeat, quando adhibetur ad ſcribendum teſtamentum furioſi habentis dilucida interualla, de his, qui non hab.fact.teſtament. caut.6. num. 2. 22

Notarius poteſt alteri ſtipulari etiam abſenti, de his, qui non habet fact. teſtament. cautel. 8. numer. 5. fol. 32

Netarius ſi fuerit rogatus de teſtamento in ſcriptis, vel nuncupatiuo inſtrumentum teſtamẽti, fidem facit, de teſt.or.cau.2.nu.3. 59

Notarius rogari poteſt de teſtamento clauſulo, licèt tenorem eius ignoret, de teſtament. ordin. cautel.4. num.3. 74

Notarius

Notarius habita facultate à teſtatore extendendi teſtamentum ad conſilium ſapientis poteſt opponere clauſulas, quę tendunt ad declarationem, & confirmationem, de teſtament. ordina. cautel. 11. numer. 3. fol. 92

Notarius caueat apponere verba, quæ dubitatiuè poſſunt intelligi, ibid. nu. 4. 93

Notarius caueat ſcribere teſtamentum illius, qui balbutiendo loquitur, de hæredit. inſtitu. cautel. 2. nu. 2. fol. 159

Notarius debet ſcribere teſtamentum in conſpectu teſtatoris infirmitate grauati, non autem ſeorſum ab eo, ibid. num. 3. 160

Notarius adſcribens ſibi legatum incidit in crimen falſi de leg. cau. 1. nu. 1. 282

Notarius poteſt ſibi, aut filio, aut Patri adſcribere legatum in teſtamento nuncupatiuo, ibidem, nume. 3. fol. 283

Notarius, qui teſtatoris iuſſu teſtamẽtum cancellat, debet ita cancellare, vt legi poſsit. de muta. teſtamen. cau. 4. nu. 3. 495

Notarius non poteſt aliquid addere, vel corrigere in teſtamento, poſtquam tradidit eius copiam, ibidem, numer. 3.

Notarius ſit cautus, quando aliquid in teſtamẽto delet, mutat, vel addit, vt ſcribat ſe deleuiſſe, mutaſſe, vel addidiſſe mandato teſtatoris, de muta. teſtamen. cautel. 6. num. 1. 497

Notarius

Notarius debet in calce teſtamenti facere mentionem particulariter de omnibus,et ſingulis mutationibus, vel additionibus,ibid.nu.4. 498
Nouatio vtrum inducetur per cõpromiſſum,de acq. hęred.cau.9.nu.1. 530
Numerus ſingularis prolatus in inſtitutionibus extenditur ad pluralitatem, de liber. inſtituen. caut. 10. num.2. 129
Numerus an accipiatur pro ſingulari, an pro plurali, vbi dictio eſt inciſa, de ſubſtitut.cautel. 20. num.2. fol. 227
Nuptiæ ſecundæ quando impune contrahantur,de leg. cautel. 18. 322

O

Obliqua verba,quę ſint in ſubſtitutione, de ſubſtit. cau.12.num.5 199
Omiſſa habentur pro omiſſa,de ſubſt.cau.5. num.1. fol. 180.limita vt ibi,
Omiſſa forma in teſtamento cæci ſuſtinetur per clauſulam codicillarem,de his,qui non hab.fact.teſt.cau.8 num.3. 31
Omiſſus caſus remanet in diſpoſitione iuris communis, de ſubſt.cau.25.nu.1. 240
Omnium appellatione nullus excluditur, de ſubſt.caut. 24.num.3. 238
Ordo ſucceſsionis ab inteſtato quãdo inſpiciatur in ſucceſsione

ceſsione ex teſtamento, de hæred.inſtit.caut.6.nu.1. fol. 170

Oſſa hominis mortui non ſunt homo mortuus, de ſepul. cau.2.nu.2. 471

P

PActum de futura ſucceſsione valet, ſed pacto hæreditas dari non poteſt, de teſtamen.ordin.cau.10. numer.2. 86

Papa poteſt dare facultatem clerico teſtandi de rebus eccleſiæ, de his, qui non habet fact. teſtam. cau.3. num.4. 17

Pater cum filio illegitimo contrahere non prohibetur, de his, qui non hab.fact.teſtament.cautel.14.nu.3. fol. 47

Pater poteſt facere teſtamentum inter filios, coram duobus teſtibus, etiam fœminis, de teſtamen. ord. caut.2. num.8. 68

Pater non poteſt diminuere ius quęſitum filio, etiam ex ſtipulatione ſua, de lib. inſtit. cautel. 8. numer. 2. fol. 122

Pater non poteſt vni ex filijs prælegare rem, quam acceperat pro ſe, & filijs in emphyteoſim, ibidem, numer. 3. 123

Pater, & eius filij ſimul heredes inſtituti ſimul, & non ordine ſucceſsiuo dicuntur inſtituti, de hæred. inſtit. caut.6.num.1. 170

Pater, qui prius fecerat teſtamentum, non poteſt filio impuberi directam ſubſtitutionem pupillarem in codicillis facere, ſecus per fideicommiſſum, de ſubſti.caut. 34.num.1. 267

Peculium habentes caſtrenſe, uel quaſi caſtrenſe poſſunt de eis teſtari, de his, qui non hab. fact. teſtamen. cautel.1. 2

Peculium clerico eſt quaſi caſtrenſe, quod alijs eſt aduentitium, ibid.nu.5. 7

Pecunia iuſſu teſtatoris eroganda per miniſtrum electũ à teſtatore cuius ſit ſi miniſter ea non erogata moriatur, de leg.cau.8.nu.5. 301

Pecunia numerata non continetur in legato auri, vel argenti, de leg.cau.9.nu.1. 303

Pecunia legata ad aliquod opus pium an poſſit conuerti in alium vſum, de tut. & execut. teſtam.cautel.6. num.4. 428

Pœna legis euaneſcit per pœnam impoſitam à teſtatore, de leg.cau.41.nu.3. 363

Pœna impoſita viduæ ſecundo nubenti militat etiam in viro, de leg.cau.18.nu.5. 324

Pluralis numeri locutio in pluribus debet eſſe vera, de ſubſti.cau.20.nu.1. 226

Peregrini poſſunt facere teſtamentum non ſeruata forma iuris ciuilis, de teſtament.ordinar.cautel. 6.numer. 3. 76

Perpetuum quantum temporis ſignificat, de legat.cautel.57.nu.2. 394

Petere

Petere intelligitur etiam is, qui ea, quæ ſoluuntur ſpontè recipit, de legatis, cautel. 61. numer. 1. fol. 401

Pia relicta non dicuntur facta à diuitibus amore Dei, de teſt. ord. cau. 2. nu. 5. 65

Poſſeſsio transfertur in legatarium, ſi teſtator conſtituat ſe poſsidere nomine legatarij, de legat. cau. 12. num. 3. 309

Poſſeſsio bonorum, & eius tempus datus etiam lapſum 40. annorum, de acquirenda hæredita. cautel. 6. num. 5. 520

Poſthumus præteritus rumpit teſtamentum, etiam ſi ſtatim expirauerit ante Baptiſmum, de liber. inſtitu. cautel. 10. nu. 1. 128

Præſcriptio quatraginta annorum an excludat omnem hæreditatis aditionem, de acquirend. hæred. cautel. 6. num. 3. 518

Præſumptio iuris etiam de iure tollitur confeſsione partis aduerſæ, de acquirend. hæredit. cautel. 8. num. 4. 528

Præſumptio habet locum etiam in fideicommiſſaria ſubſtitutione, de teſtamen. ordin. cautel. 11. nume. 5. fol. 94

Præteritio etiam matris, vel aui maternæ teſtamentum vitiat, de liber. inſtitu. cautel. 15. nume. 2. fol. 144

Præteritionis vitium tollitur per clauſulam codicillarem, ibidem.

Præteri-

Prӕteritione filiæ, ſicut filij rumpitur patris teſtamentum, de acq. hær. caut. 16. nu. 1. 549
Primogenitum ius non poteſt per patrem tolli, de lib. inſt. cau. 8. num. 2. 122
Principaliter, & vt principalẽ, qui ſe obligat pro alio, quomodo teneatur, de legat. cautel. 30. numer. 2. fol. 341
Princeps omnibus, qui iure ciuili teſtamenti factione carent, poteſt concedere facultatem teſtandi, de his, qui non habet fact. teſtamen. cautel. 9. numer. 3. fol. 34
Probandum eſt totum, de quo eſt quæſtio, et partem probare non ſufficit, de teſtament. ordin. cautel. 6. numer. 2. 78
Promiſsio hæredis facit vltimam voluntatem habere vim contractus, de taſtament. ordin. cautel. 3. numer. 2. 7c
Proteſtatio clam facta quando iuuet proteſtantem, de acq. hær. cau. 19. nu. 3. 559
Pupillus etiam doli capax teſtamentum facere non poteſt, de his, qui non hab. fact. teſtamen. cautel. 5. numer. 1. 20
Pupillus doli capax obligatur iuramento, ibid. nu. 2.
Pupillus doli capax poteſt facere teſtamentum ex diſpoſitione Papæ, ibid. nu. 3. 21

Q

QValitas adiecta verbo refertur ad tempus verbi, de ſubſt. cau. 25. nu. 1. 240

Qualitas

Qualitas vni legato adiecta in alijs repetita cenſetur, de leg.cau.58.nu.2. 395

Quarta canonica ex legatis ad pias cauſas prohiberi non poteſt,ibid.nu.7. 263

Quarta trebellianica poteſt ab herede rogato hæreditatem reſtituere detrahi, de ſubſt. cautel. 31. num. 1. fol. 255

Quartę duæ detrahuntur, quando reſtitutio hæreditatis fit ex interuallo, non autem quando fit incontinenti,de lib.inſti.cau.1.nu.5. 100

Quartę deductione permiſcentur omnia,de ſubſt. caut. 28.num.2. 249

Quartę duæ quando detrahi poſſunt, ibid.

Quartę deductionem quando fideicommiſſarius non patiatur,ibid. nu.2. 256

Quartæ trebellianicæ detractio prohiberi poteſt,ibidem num.3. 257

Quartam trebellianicam non deducit ille, qui ſcriptus eſt hæres gratia fideicommiſſaria,de tut. & execut. teſt.cau.4.nu.3. 424

Quartam ſaltem fideicommiſſario reſeruare compellitur hæres rogatus reſtituere poſt mortem, quicquid ex hæreditate ſupererit,de ſubſtitut.cautel.38. numer.1. 280

Quartam fideicommiſſarius fideicommiſſario non detrahit,ibidem.

Querelam, vel contra tabulas non habentes poſſunt iudicis officium implorare, vt aliquid vitæ ſubſidiũ habent

habeant ex bonis defuncti, de acquirend. hæredit. cautel. 3. numer. 2. 511

R

RAtionis reddendæ neceſsitas remiſſa à teſtatore quid operetur, de tut. & execut: teſtamen. caute. 2. numer. 2. 418

Relatio nominum, & pronominum facienda eſt ad teſtatorem potius quàm ad hæredem, de teſtamen. ord. cau. 11. num. 13. 92

Relatio facit intelligi ineſſe in termino inferente, quicquid eſt in termino, ad quem eſt facta relatio, de teſta. ordin. cau. 4. num. 1. 73

Religionis ingreſſu rumpitur teſtamentum, ſicut agnatione poſthumi. de lib. inſt. cau. 9. nu. 1. 126

Religioſus ordinis minorum licèt executor eſſe non poſſit, tamen habere poteſt ex teſtamento facultatem nominandi, & eligendi, de tut. & execu. teſtamen. cau. 7. num. 3. 43

Renunciatio legitimè precedens patris teſtamentum debet tranſire in vim pacti, vt valeat, aliàs iuri futuro renunciari minimè poteſt, de lib. inſtit. cautel. 3. numer. 3. 107

Renuncians hæreditati, & bonis paternis intelligitur etiam cedere bonis emphyteoticis, de acquiren. hære. caut. 10. num. 3. 534

Renunciatio eorum, quæ ex teſtamento deferuntur ignoratis

ratis verbis teſtamenti non valet, de acquir. hære. caut. 18. nu. 2. 554

Renunciare iuri ſuo quilibet poteſt, de his, qui non hab. fact. teſtam. cau. 13. nu. 2. 43

Repetitio conditionis quando facta intelligatur, de leg. cau. 58. num. 2 395

Repetitio legatorum ab inſtituto quando cenſeatur facta à ſubſtituto, vel coniuncto, de leg. cau. 45. nu. 1. fol. 371

Reſtitutio in integrum ex clauſula generali datur hæredibus maioris, qui deceſsit ignorans hæreditatem ſibi fuiſſe delatam, de acq. hær. cau. 1. nu. 4. 505

Reſtitutionis in integrum tempus eſt vtile, & non currit, niſi à die ſcientiæ, de acquiren. hæred. cautel. 6. num. 4. 519

Ruri poteſt fieri teſtamentum coram quinque teſtibus, de teſtam. ordi. cau. 5. nu. 1. 75

S

Scire non dicitur qui rei qualitates ignorat, de acqui. hæred. caut. 15. nu. 2. 544

Scriptura presbyteri, qui non ſit notarius, non facit fidem, de teſt. ord. cau. 7. nu. 1. 78

Sepeliri non poſſunt deportati in loco, à quo deportati ſunt, de ſepul. cau. 2. nu. 1. 471

Sepultura electa fit irreuocabilis iuramento, de ſepult. cau. 6. num. 2. 477

Sequeſtrantur bona, ſi vſufructuarius idonee cauere nō poſsit, de var. teſtamen. pracept. cautel. 1. numer. 5 fol. 443
Societatis iure ſpurius hæreditatis ſemiſſem conſequetur, de his, qui non hab. fact. teſtamen. cautel. 14. num. 6. 49
Solemnitate omiſſa relicta non debentur, de teſtam. ord. caut, 3. num. 1. fol. 70. ſed valent legata etiam ad cauſas non pias, quando pius locus inſtitutus eſt hæres, ibid. num. 4. 72
Soror inſtituta in re certa ſuccedit fratri, vnà cum alio fratre etiam ſi fratres fuerint vniuerſaliter inſtituti, de ſubſt. cau. 20. nu. 1. 226
Soror habito fratris conſenſu admittitur ad impugnandum teſtamentum, in quo ſit etiam extraneus inſtitutus, de acq. her. cau. 16. nu. 2. 549
Sororis denunciatio fratri circa bona paterna, quomodo fiat, de acq. her. cau. 18. nu. 1. 553
Spurij legitimantur per matrimonium ſubſequens cum concubina contractum, ibid. nu 2. 47
Spurij non poſſunt ſuccedere, etiam ſi ſtatutum eis hoc permittat, de his, qui non hab. fact. teſtament. cau. 14. num. 1. 46
Spurij non admittuntur ad fideicommiſſum relictum familia, ſeu ſtipiti domus, niſi appareat ex mente teſtatoris, de ſubſt. cau. 33. nu. 1. 266
Spurius legitimatus præteritus quando non poſsit impugnare teſtamentum, nec petere legitimè ſupple-

mentum

mentum, de lib. inſti. caut. 7. num. 2. 117

Statutum, quòd mulier teſtari non poſsit ſine conſenſu propinquorum, valet, de his, qui non habet fact. teſt. caut. 2. nu. 1. fol. 8. & ſtante dicto ſtatuto, poteſt nihilominus facere teſtamentum ad pias cauſas, ibidem num. 2. 10

Statutum prohibens in alienigenam fieri rei alienationē, an prohibeat legare in teſtamento, de legat. cau. 40. numer. 3. 361

Studenti ſi prælegentur expenſæ ſtudij, quid intelligatur legatum, de leg. cau. 52. nu. 1. 385

Subſtitutio fideicommiſſaria facit ceſſare beneficium abſtinendi, quod habentur filij, de ſubſtitution. cau. 2. num. 2. 175

Subſtitutio fideicommiſſaria quando euaneſcat, de ſubſtit. cau. 3. nu. 1. 176

Subſtitutio compendioſa facta per verba communia continet pupillarem expreſſam, de ſubſtitution. cautel. 6. num. 1. 184

Subſtitutio ita concepta, inſtituit, atque ſubſtituit, continet pupillarem, ibidem, nu. 4. 186

Subſtitutio directa, & pupillaris ſignificatur verbis in hereditate, & omnibus bonis, vel per verbum ſuccedat pupillo, ibidem, nu. 6. 187

Subſtitutio reciprocè facta filijs puberibus, & impuberibus non continet pupillarem, de ſubſtit. cautel. 8. numer. 1. 188

Subſtitutio facta puberi, vel extraneo, etiam puberi

non valet per verba directa, ſed per fideicommiſſum, de ſubſt. cau. 9. nu. 1. 191
Subſtitutio inutilis p verba directa robur accipit à clauſula codicillari, ibi. nu. 3. 192
Subſtitutio, ſicut inſtitutio facta in re certa trahitur ad vniuerſam hæreditatem, de ſubſtit. cautel. 10. nu. 1. fol. 193
Subſtitutio fit inutilis pluribus modis, de ſubſt. cau. 11. num. 1. 198
Subſtitutio facta verbis communibus porrigitur ad omnem ſubſtitutionem, & modum, quo valere poteſt, ibid. num. 2.
Subſtitutio facta in codicillis, etiam verbis directis trahitur ad fideicommiſſum, ibid. nu. 3. 199
Subſtitutio conſtat ex tribus regulis, uidelicet verbis directis, obliquis, & communibus, ibi. nu. 4.
Subſtitutio filijs mente captis, & ſurdis, & mutis, qualiter à parentibus fieri poſſit, de ſubſtitut. caut. 13. num. 2. 202
Subſtitutio cum mixtura compendioſæ tendentis in futurum habet vim fideicommiſſariæ, de ſubſt. cau. 14. num. 2. 13
Subſtitutio facta pluribus quando effectum habeat etiã vno moriente, de ſubſtitution. cautel. 16. numer. 1. fol. 211
Subſtitutio facta vltimo morienti in tota hæreditate dicitur inuicem facta ſubſtitutio, ibid.
Subſtitutio eſt ita interpretanda, vt ſit locus ſtatuto vbi ſtatu-

ſtatutũ facit differentiam inter maſculos, et fœminas, de ſubſti.cau.7.nu.2. 215

Subſtitutio fideicommiſſaria expirat, ſi hæres fiat clericus; ſicut ſi fiat monachus, de ſubſt.caut. 18. num.5. fol. 223

Subſtitutio ſuperſtitum, & præmortuorum liberorum in ſtirpem facit, vt fratrum filij, vnà cum patruo ſuccedant, de ſubſt.cau.23.nu.4. 235

Subſtitutio facta per teſtatorem, vt locus ſemper ſit iuri tranſmittendi ad hæredes, operatur, vt ſpes ſubſtitutionis nunquam pereat, ibid.nu.5.

Subſtitutio facta ſub conditione, ſi hæres deceſſerit ſine filijs, euaneſcit exiſtentibus filijs etiam non ſuccedentibus, de ſubſti.cau.25.nu.3. 241

Subſtitutio fideicommiſſaria continetur in ſubſtitutione breuiloqua propter compendioſam, ibidem, nume.2. fol. 252

Subſtitutio breuiloqua facta impuberibus continet etiã fideicommiſſariam, ſi addatur clauſula codicillaris, de ſubſt.caut.29.nu.1. 251

Subſtitutis agnatis, ſeu familia, ſeu ſtipite domus teſtatoris p̃ferũtur remotioribus in gradu proximiores, de ſubſt.cau.27.nu.1. 246

Subſtitutus non admittitur per mortem alterius, copulatiuè inſtituti, ibid.nu.3. 213

Subſtitutus pluribus verbo vniuerſali non admittitur, niſi mortuis omnibus inſtitutis, ibid.nu.2. 212

Subſtitutus excluditur, ſi non curat dari tutorem pupillo in-

lo intra annum,ibid.nu.4.

Subſtitutus admittitur decedente inſtituto etiam inuita teſtatoris virtute illius clauſulæ vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum,ibid.nu.3. 204

Subſtitutus ſuccedit non tantùm in bonis teſtatoris, ſed etiam pupilli,ibid.nu.2. 194

Subſtitutus vulgaris quando poteſt hæreditatem adire, ibid.num.2.

Succeſsio fratris, & filiorum alterius fratris ſecundum iuris ordinem eſt in ſtirpes, de hęred.inſtit. caute. 3 numer.3. 162

Supellectilium appellatione quę contineantur, de leg. caut.53.num.4. 387

Surdus, & mutus natura non habēt teſtamenti fac.de his,qui non hab.fact.teſt.cau.9.nu.1.fol.34.& remedium,quo poſsit diſponere,ibid.nu.2.

Suus, ſua, ſuum, pronomen reſtringit legatum rei communis in parte tantùm teſtatoris,de leg.cau.4.nu.2. fol. 292

T

Tempus in dubio cenſetur adiectum in fauorem hæredis, & non legatarij,de lega.cau.11.num.2. fol. 306

Terminus ad deliberandum dandus eſt hæredi dubitanti de iuribus hæreditatis,de acq.hæred.cau.7.nu.1. fol. 574

Teſta-

Teſtamentum probibitus facere poteſt donare cã mortis, de his qui non hab. fact. teſtam. caut. 2. nume. 7. fol. 12

Teſtamentum in ſcriptis, vel nuncupatiuum, de quo nõ fieret rogatus notarius fidem in iudicio non facit. de teſt. ord. cau. 1. nu. 1. 58

Teſtamentum imperfectum ratione uoluntatis non ualet, etiam inter liberos, de teſta. ord. caut. 11. nu. 6. fol, 94

Teſtamentum inter liberos ſuſtinetur eo modo, quo ualere poteſt, de lib. inſtit. cau. 1. nu. 7. 161

Teſtamentum p qua verba non poſsit impugnari agnatione poſthumi, de lib. inſtit. cau. 6. nu. 3. 117

Teſtamentum Monachi factum ante ingreſſum monaſterij utrum ualeat, de lib. inſtit. caut. 9. nu. 3. 127

Teſtamentum rumpitur natiuitate poſthumi etiam nati in octauo menſe, de lib. inſt. cau. 10. nu. 1. 128

Teſtamentum, neque legata ualent ſine hæredis inſtitutione, de hære. inſt. cau. 1. nu. 1. 157

Teſtamentum non fit nuda voluntate, ſed verbis teſtatoris, de hære. inſti. caut. 2. nu. 2. 159

Teſtamentum poteſt incipere habere uires à ſubſtitione uulgari, de ſubſt. cau. 3. nu. 2. 176

Teſtamentum factum utrum reuocari poſsit coram ſeptem teſtibus tantùm, de muta. teſta. caut. 3. num. 1. fol. 499. & quid ſi dicat, teſtator uolo decedere inteſtatus. ibidem, nu. 2.

Teſtamentum totum corruit, ſi teſtator deleat ipſum ſe-

cus ſi eius partem, de muta. teſta. caut. 4. num. 1. fol. 494. & quid ſi inconſultò fuerit aliquid deletum, & legi poterit. caut. 6. nu. 1. fol. 497. eo. titu.

Teſtatore permittente legatarij, & fideicommiſſarij poſſunt propria auctoritate accipere poſſeſsionem rerum relictorum etiam ex teſtamento non ſolemni, de teſta. ord. cau. 3. nu. 3. 71

Teſtatoris uoluntas talis fuiſſe præſumitur, qualis de iure eſſe debet, de lib. inſt. cau. 10. nu. 4. 130

Teſtatoris expreſſa prouiſio tollit tacitam legis prouiſionem, de ſubſt. cau. 18. nu. 3. 221

Teſtatoris proximitas, an hæredis in fideicommiſſaria ſubſtitutione inſpiciatur, de ſubſtitu. caut. 21. nu. 3. fol. 229

Teſtator vtrum poſsit prohibere, ne uxor habeat quartã, qua deſertur ei iure, Auth. præterea. C. unde ui. & uxo. de leg. cau. 20. nu. 2. 327

Teſtator poteſt facere, quòd non tranſmiſsibile tranſmittatur ad hæredem, de leg. cau. 38. nu. 2. 356

Teſtator poteſt prorogare tempus executoribus à lege datum, de tut. & execut. teſtam. caut. 6. num. 2. fol. 427

Teſtator volens matrem vxorem, uel alium non moleſtari per hęredem, quomõ prouidebit, de vari. teſta. præcep. cau. 3. nu. 2. 450

Teſtatoris præceptum nudum quando dicatur, de vari. teſta. præcep. cau. 6. nu. 1. 458

Teſtator ſit cautus in ſcdo teſtõ, dum reuocat priora, vt

vt adijciat douationes cauſa mortis cum clauſulis derogatorijs,de muta.teſt.cau.2.nu.8. 491

Teſtes ſunt deſcribendi cum expreſsione nominis adiectis duobus qualitatibus,de teſta.ord.cau.2.nu. 5. fol. 60

Teſtes quot requirantur in teſtamentis, de teſtam. ord. cau.2. 61

Teſtes quando debeant,uel non debeant eſſe rogati, de teſt.ord.cau.8.nu.2. 81

Teſtes qui adhiberi non poſsint ad teſtamenta, de teſt. ord.cau. 9.nu.2, 84

Titulus inſtitutionis eſt utilior,& honorabilior legati, de lib.inſt.cau.1.nu.1. 97

Tranſmiſsio hæreditatis non fit cõtra voluntatem teſtatoris,de ſubſt.cau.1.nu.2. 173

Trebellianica de relicto eccleſiaſtico non detrahitur,de leg.cau.7.nu.2. 298

Tutor teſtamentarius præfertur matri,de tut.& exec. teſta.cau.1.nu.2. 417

Tutor cogitur reddere rationem ſuæ adminiſtrationis, de tut.& execut.teſtam.caut.2.nu.1.fol.418. lim. ut ibi.

Tutor qui repertorium non fecerit ut ſuſpectus de furto à tutela remouetur non obſtante prohibitione, et remisſione teſtatoris,de tut.& execu.teſta.caut. 3. nu.1. 421

V

VEnalia nõ cedunt legato,de leg.cau.19.nu.1. 325

Vena-

Venaletitium quando comprehendatur in legato, ibi. nu.3. 326
Venditio non dicitur probata, licèt teſtes dicant ſe interfuiſſe uenditioni niſi probentur reliqua quando ſunt de ſubſtantia uenditionis, de teſta.ord.caute.7. nu.3. 79
Verba, ſi hæres non erit, quomodo interpretentur, de ſubſt.cau.1.nu.1. 173
Verbũ, alius, alia, aliud, ſui natura refertur ad ea, quæ non ſunt expreſſa, de hær.inſt.cau.4.nu.2. 164
Verbum, pleno iure, cõtinet etiam commodum fructuũ, de hær.inſt.cau.4.nu.1. 164
Verbis directis non utendum in codicillis, de teſt.ord. cau.10.nu.1. 85
Vidua conuolans ad ſecundas nuptias perdit dominiũ rerum, quas habuit à primo viro, de leg.cau.18.nu. ſol. 322
Vidua conſenſu viri, vel filiorum ſecundò nubens caueat intra annum nubere, ibi.nu.4. 323
Vidua ſuccedit in quarta parte bonorum uiri, uel pro uirili, quãdo matrimonium eſt ſine dote, uel cũ parua dote, de leg.cau.20.nu.1. 327
Vniuerſalis oratio requirit ueritatem omnium particularium, de ſubſt.cau.16.nu.2. 212
Voluntas teſtatoris facit in legato comprehẽdi, quæ non comprehenderentur ex propria ſignificatione uerborum, de leg.cau.9.nu.2. 304

Voluntatis mutatio non præſumitur, quñ alienatio facta fuerit titulo oneroſo, de mut.teſt.caut.7.num.3. fol. 499
Vſufructuarius habens licentiam uendendi pro ſuis alimentis non tenetur præſtare cautionem.ibid.nu.4. fol. 443
Vſufructuarius non facit fructus ſuos, ſi petitam cautionem non præſtiterit, de uari.teſt.prꝗcep.caute.1. nu.1. 441
Vſufructuarius omnium bonorum an teneatur ad onera aliena, de leg.cau.42.nu.6. 367
Vſusfructus quando tranſeat ad hæredes uſusfructuarij, de leg.cau.57.nu.4. 394
Vſusfructus ſi relinquatur uxori, & poſt eius mortem alius hæres iuſtituatur ei, an ualeat legatum, de leg. cau.39.nu.1. 358
Vſusfructus alteri relictus non minuitur per legatum proprietatis, de leg.cau.24.nu.3. 334
Vſusfructus aduentitiorum acquiritur patri, de lega. cæu.16.nu.1. 318
Vſusfructus uxoris relictæ uſufructuariæ omnium bonorum minuetur per inſtitutionem hęredis uniuerſalis inſtituti pleno iure, de hęr.inſt.cau.4.num.1.fol. 164.limi.ut ibi, nu.2.
Vſurarij manifeſti teſtamentum quomodo ſuſtineatur uel conualeſcat, ibid.nu.3.
Vſurarius manifeſtus ſi teſtetur cautione non prꝗſtita,

BIBLIOTECA NAZ. ... VITTORIO EMANUELE

de uſuris reſtituendis eius diſpoſitio non ualet, de his qui non hab.fac.teſt.cau.7.nu.1.

Vxor non habet querelam inofficioſę donationis, de lega.cau.20.nu.3. 328

Vxor uſufructuaria quando concurrat cum legatarijs prędiorum in uſufructu, de leg.caut.24.nu.3. 334

Vxor relicta uſufructuaria ſingulorum prædiorum, an habeat integrum uſumfructum etiam eius filij, de leg.cau.39.nu.1. 358

xor, cui legatum ſit, ſi uidua remanſerit, conſequitur legatum, etiam ſi ſecundò nupſerit, & ſufficit conditionem momento extitiſſe, ibi.nu.5. 359

Vxor uſufructuaria prohibita, ne alienet, dicitur domi na rerum, de leg.cau.43.nu.1. 369

Vxor relicta uſufructuaria Domina, & maſſaria nō ha bet integros fructus, ſed alimenta tantùm ſuperſtitibus liberis communibus, de leg.cau.49.nu.1. 381

Vxor cui aliquid legatum ſit ſub conditione hac, ſi do tem non petierit, ſi dotem ab hæredem ēt ſponte ſoluente recipiat cadit à legato, de leg.ca.61.nu.1. 401

Vxor non poteſt ſdcundo uiro plus relinquere, quàm reliquerit alicui ex liberis primi matrimonij, de leg. cau.65.nu.1. 408

Vxor eſt ſepelienda in ſepulchro uiri, de ſepul.caut.3. nu.1. 472

FINIS.

Series cartarum.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T
V X Y Z. AA BB CC DD EE FF GG
HH II KK LL MM NN OO PP QQ RR.

Omnes ſunt Quaterniones.